

Com aprenen els nens i les nenes des de la Perspectiva
Educativa dels Projectes de Treball?

Com aprenen els/les mestres?

Com aprèn l'escola?

Com aprenc jo mateixa repensant el meu recorregut i
emmirallant-me en les narratives que acompanyo?

MARISOL ANGUITA LÓPEZ

SUPERVISORA: MONTSE VENTURA ROBIRA

CURS 2008/2009

“La força no procedeix de les capacitats físiques. Procedeix d'una voluntat invencible” Gandhi

Le dedico la investigación a Juanjo, mi amigo, mi maestro de vida, mi cómplice número uno, por su paciencia llena de esa fuerza hecha de voluntad invencible.

Aquesta força que tenyeix la voluntat d'avançar pel camí del canvi i la innovació és la que ens fa continuar caminant emocionades i riques per aquest viatge en companyia.

I en aquests mars d'incertesa on el que sabem encara és tan poca cosa la veu de Newton ressona...

“El que sabem és una gota d'aigua; el que ignorem és l'oceà” Newton

Però podem recordar el que canta Macaco i deixar-nos sentir que no estem soles perquè...

"Gotas sobre gotas somos gotas que hacen mares,
gotas diferentes pero gotas todas iguales
y una ola viene y dice:
` Somos una marea de gente, todos diferentes,
remando al mismo compás ` " Macaco

Y en este punto, tengo que decir que los remeros y remeras que me acompañan emocionados y reinventando compases polifónicos son gotas de agua fresca únicas en mi vida. Viene aquí la marea agradecida.

Gracias a mis sobrinas Anna y Marta por hacer de secretarias-amigas cómplices e ir regalando miradas y palabras imprescindibles en este viaje. Gracias a mi padre, mi madre y mi hermana por seguir esta aventura día a día animándome a continuar.

Gràcies a la Montse Ventura per ser la meva mestra, amiga, còmplice que, com diria el Sebastián, "ma aprendio mucho" i m'ha ajudat a creure i validar el que estava fent i a posar paraules i assenyalar moltes de les meves descobertes pedagògiques que encara no havia narrat ni compartit, ara han crescut repensades.

Gràcies al Fernando Hernández per donar-me la mà i fer-me viure intensament la seva i també la meva passió per reinventar l'escola.

Gràcies a l'escola Baró de Viver i a tot el seu equip docent però, en especial, gràcies a l'Eli per ser la meva amiga en enamoraments pedagògics i de vida i gràcies a la Maica per convidar-me a viure intensament la vida dels seus Pirates i Sirenes que m'han mostrat que una altra escola és possible.

Gràcies a l'equip docent de l'escola Dovella i, especialment, a les mestres d'Educació Infantil que s'han atrevit a aventurar-se pel camí del canvi: la Meritxell, l'Ainhoa, la Sara i la Isabel. També gràcies al Toni, que m'ha regalat descobrir la intensitat dels nois i noies grans que fa anys que estan immersos en una manera de fer escola que els permet anar teixint els seus propis desitjos.

Gràcies a l'escola Cervantes però, sobretot, gràcies a la Mercè de Febrer, la meva amiga, mestra, companya de camí emocionada i enamorada de la transgressió, que em va convidar a ser desobedient fa molt de temps. Aquí estem fent equilibris còmplices que ens reinventen i ens fan ser qui som cada dia. Gràcies pel luxe de compartir la teva vida docent amb tanta intensitat, intenció, desig i generositat.

Gràcies a l'escola Serralavella, que és casa meva, però en especial gràcies a la Montse Romero, la meva germana, amiga d'ànima que m'ha permès emmirallar-me en la seva vida docent i pensar-me en ella, compartint màgia, intencions i emocions fortes. Gràcies per ser a la meva vida.

Gràcies a totes les persones d'altres escoles que m'han obert la porta per poder narrar-nos i repensar-nos en companyia:

Besos especiales a Eugenio por leer en català e intentar no sólo comprender emocionado sino ayudarme a repensar, enriquecer y hacer crecer nuestras mareas pedagógicas. Más besos a Nekane, que es ella la marea misma.

Més petons voladors i mariners a les meves mestres còmplices de Mallorca, na Cati i na Maite Sbert, per ser com són i inspirar-me a ser com sóc.

Més petons voladors per a la meva Mari Carmen Díez, per enamorar-me sempre i tocar-me profundament, per compartir "risas" (les seves) i llàgrimes (les meves) plenes de passió per ser i fer de mestres.

Gràcies a les meves amigues de vida Montse Segarra i Maria Puig per llegir els meus escrits de manera entusiasta i fer devolucions "estupendes". També gràcies als amics padrins Àngels i Rafa que donen bons consells propis de bibliotecari... i visions horitzó entre sopars i cinemes compartits.

Gràcies al grup de la Perspectiva Educativa dels Projectes de Treball que fa tant de temps que m'acompanya i omple de significat i de ressonàncies la meva-nostra pràctica docent i la meva-nostra reflexió sobre el que esdevé cada dia a les nostres vides de comprendre.

Gràcies a tots els i les mestres del grup de la Cultura Matemàtica de les persones que m'han ajudat a repensar-me teixida amb altres veus i influències que em fan més rica en aquest camí. Gràcies especials al Carlos Gallego, que tantes vegades ha interpretat enamorat la narrativa de la meva aula i m'ha retornat ressons que sempre han enriquit la travessia. Gràcies al David i la Dolors per la complicitat i la paciència lectora que m'ha retornat enriquits però sobretot compartits els escrits de la recerca.

Finalment gràcies als nens i nenes protagonistes d'aquesta recerca, que m'han regalat les seves veus i els seus pensaments fent possible aquesta narració.

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ	8
1.1. Origen i propòsit de la recerca. El camí del títol. Objectiu general	8
1.2. Narrativa i currículum integrat. Conversa cultural. Per què parlo de narrativa?	14
1.3. Inici de la recerca. Com va començar i com es va anar transformant el procés	20
1.4. Guia de lectura	24
2. ESTIL DE RECERCA: INVESTIGACIÓ NARRATIVA	29
2.1. Creació d'una narració com a forma d'expressió del món i les persones	29
2.2. Com he anat documentant els relats i amb quines intencions narratives	33
3. MARC TEÒRIC	39
3.1. Perspectiva històrica	40
3.2. Diferents versions de transformació i canvi en els projectes de treball	43
3.3. Les cultures educatives i altres referents que enriqueixen la perspectiva	48
4. DIFERENTS VERSIONS DEL PRESENT QUE OPEREN DES DE LA PERSPECTIVA EDUCATIVA DELS PROJECTES DE TREBALL	62
4.1. LA NARRATIVA DE LA MERCÈ DE FEBRER	63
4.1.1. Introducció a la narrativa	63
4.1.2. La trama de la vida dels i les Astronautes. El teixit de la vida de comprendre	75
4.1.3. De com l'aula com a espai de possibilitats connectat amb el món permet l'emergència de diferents itineraris d'investigació relacionats amb diferents preocupacions socials	119
I. La llum, l'univers... Compartim misteris, obrim espai al coneixement, fem hipòtesis i les vinculem amb nosaltres	119
II. La crisi s'instal·la en la trama de comprendre	132
III. L'expedició a l'Antàrtida, la guerra de Gaza i Israel. L'abordatge de les notícies en la trama dels i de les Astronautes	138

4.1.4. Què és fer matemàtiques? Experiències que ajuden a construir la comprensió del món a partir de la cultura matemàtica de les persones....	178
I. On hi ha números?.....	179
II. La lluern o quina relació té dibuixar un espai amb les matemàtiques	187
4.1.5. Itinerari a partir dels misteris sobre el cos i el seu moviment	204
4.1.6. La narrativa vinculada a la pedagogia del dubte.	224
I. Què ens aporta Joan Fontcuberta i la seva narrativa a través de la fotografia? Què és De Facto? Què narra l'exposició?	226
II. Algunes idees de la filosofia d'en Fontcuberta explicitada en els diferents muntatges de l'exposició. Idees que ens fan de far	227
III. Com vincularem l'obra i el pensament d'en Fontcuberta amb l'itinerari de l'aprendre de les i els astronautes ?.....	230
IV. Crònica dels principals itineraris que es vinculen i es teixeixen entre ells. De com parlar de coets i de gènere ens porta a qüestionar la possible manipulació de la informació.	232
V. De com Picasso oblida Velázquez i mira dins seu com els i les Astronautes	240
VI. Desvetllant l'enigma. El final del trajecte filant nous horitzons és el moment que es descobreix que la notícia del viatge a Mart de la Mercè no és cert.....	326
4.2. NARRATIVA DE LA MONTSE ROMERO. Escenes d'una aula de 3 anys a l'escola Serralavella.	331
4.2.1. Presentació de la narrativa de la Montse Romero	332
4.2.2. Escenes de la vida de l'aula dels Dracs i de les Dragones de 3 anys	333
4.2.3. Pla tutorial. Curs 2008-2009	395
I. Context pedagògic general que impregna la manera d'entendre l'ensenyament-aprenentatge des de la PEPT	396
II. Grans intencions que fan d'eixos en aquesta perspectiva de treball	399
III. Quines grans situacions mediadores facilitaran aquestes intencions?.....	416
IV. Alfabetitzacions múltiples que ens ajuden a comprendre el món i a enriquir aquest viatge. Diàleg amb les capacitats i les competències.....	422

V. Relació amb la comunitat. Participació de les famílies en la vida educativa de l'escola.....	438
5. COM APRENEN ELS I LES DOCENTS QUAN TREBALLEM DES DE LA PEPT? Acostament a la vida educativa de dues escoles amb diferents realitats socioculturals involucrades en processos d'innovació i canvi.....	440
5.1. NARRATIVA DE L'ESCOLA BARÓ DE VIVER	440
5.1.1. Com aprenen els i les docents quan el seu canvi va lligat a la PEPT?.....	441
5.1.2. Escenes sobre la Postguerra i Picasso en dues aules d'Educació Infantil	464
I. Qui som nosaltres, els Cargols de 4 anys i què ens provoca la Postguerra i Picasso? Què diu de nosaltres?	464
II. Escenes d'aprenentatge de la classe de 5 anys de les Papallones. Ens pensem en la Postguerra, Picasso i la cultura. Què diu de nosaltres?.....	481
III. Comentari comú als dos acompanyaments a les aules de 4 i 5 anys sobre la Postguerra i Picasso.....	492
5.1.3. Escenes de la narrativa dels Pirates i les Sirenes de primer.....	493
5.2. NARRATIVA DE L'ESCOLA DOVELLA	564
5.2.1. Introducció a l'acompanyament de les mestres d'Educació Infantil de l'Escola Dovella. M'estic pensant, t'estic ajudant perquè et pensis. De com ens anem acompanyant en aquesta travessia de mirar-nos endins com a docents i ens anem repensant en un camí cap a la innovació i el canvi.	565
5.2.2. Escenes de la narrativa dels Som Makus de 3 anys	583
5.2.3. Escenes de la narrativa dels Dracs i les Dragones de 4 anys.....	605
5.2.4. Escenes de la narratives dels Gegants i les Gegantes de 5 anys ...	627
5.2.5. Escenes de la narrativa d'una aula de sisè.....	642
6. RESSONÀNCIES DE MESTRES EN TRÀNSIT DINS LA PERSPECTIVA EDUCATIVA DELS PROJECTES DE TREBALL. LA NARRATIVA VINCULADA A LA FORMACIÓ.....	685
6.1. Resonancias de Lasarte.....	686
6.2. Resonancias en Sevilla o como ser equilibristas en tránsito	687

I. Aspectos comunes entre infantil, primaria y secundaria. Faros que orientan e iluminan el camino	690
II. Los pasos de los no pasos o de cómo perderse y volverse a encontrar en la trama de la complejidad.	695
7. LA TRAVESSIA PEL MEU FER DOCENT. PREÀMBUL EQUILIBRISTA	702
7.1. Kilòmetre zero	703
7.2. Ressonàncies de mestres que he trobat en el meu camí pel canvi i la innovació. Els primers passos per l'equilibrisme	707
7.3. La trama de la vida de comprendre dels i les Pirates dels Fars	716
7.3.1. La trama de la vida de comprendre dels i les Pirates dels Fars. El sentit de la comunitat i el valor que aporta la conversa cultural	720
8. TERRITORI HORITZÓ	757
9. BIBLIOGRAFIA.....	772

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Origen i propòsit de la recerca. El camí del títol. Objectiu general

Enguany he tingut la possibilitat d'indagar sobre com aprenen escoles, nens i nenes i mestres vinculades a la perspectiva educativa dels projectes de treball¹. Aquesta possibilitat d'indagació m'ha permès mirar dins meu i explorar sobre com aprenc jo mateixa i com he anat canviant vinculada, des de fa més de vint anys, a aquesta perspectiva educativa.

Una de les intencions d'aquesta investigació és mostrar diferents versions del present d'escoles i mestres involucrades en processos de canvi i innovació, es tracta de persones compromeses amb aquest canvi, com ja anirem desvetllant i desfilant.

De fet, em vénen al cap les paraules de Kafka que diuen que a partir d'un cert punt no hi ha retorn possible i que aquest és el punt al qual s'ha d'arribar. Quan jo vaig llegir aquestes idees em van impactar i vaig pensar que potser jo ja estava en aquest punt i que, de fet, sempre l'havia estat cercant. En el meu camí, segurament, he intentat que altres persones (infants i adults), amb les quals he compartit històries d'aprendre, es miressin endins per cercar el seu propi punt sense retorn, aquell que els permetria continuar avançant en la trama de la complexitat.

La Montse Ventura, que és qui m'acompanya en aquesta recerca des de la seva complicitat i coneixement del tema, ja recollia fa anys la importància de pensar-nos en els nostres canvis com a docents per reflexionar sobre les vivències amb la necessitat de generar teoria des de la pròpia intervenció a l'aula. Ella es preguntava si els docents canvien quan treballen per projectes². Segurament, després de més de dotze anys d'aquest escrit, ens cal continuar reflexionant sobre les resistències i els ressorts de cada

¹ A partir d'ara em referiré a aquest terme amb la sigla PEPT ja que és part essencial de la recerca i faré servir aquest plantejament diferenciant-lo de treballar per projectes i/o fer projectes de treball. Ja aniré situant que formen part d'altres maneres d'entendre l'ensenyament –aprenentatge i sobretot d'utilitzacions diferents d'uns i altres termes.

² Aquestes idees estan recollides a l'article "¿Cambian los docentes cuando trabajan por proyectos?" (a partir d'ara vegeu bibliografia per trobar tota la informació dels articles i els llibres citats). Cal remarcar que aquest article està recollit en un monogràfic sobre projectes de treball que ens va servir de guia a moltes mestres que encetàvem la travessia per aquesta innovació.

persona per decidir o no aventurar-se pel canvi. De la mateixa manera, Fullan i Hergreaves també situen el canvi educatiu i la seva importància.

“Los maestros son la clave del cambio educativo. Si al maestro no le gusta el cambio, no lo entiende, cree que no es práctico o no está de acuerdo con él, el cambio se implantará de forma incompetente, insincera; a caso, no llegue a implantarse en absoluto.” (M. Fullan i A. Hergreaves, 1995)

Fa uns vint anys que faig de mestra i després del meu primer any com a tutora, atrapada treballant amb llibres que fragmentaven el coneixement i ens allunyaven del desig d'aprendre, vaig començar la meua recerca personal pel camí del canvi i la reflexió, vaig començar a cercar maneres de mirar i acompanyar la vida a l'escola des d'una mirada transformadora que em permetés repensar-me involucrada en el procés d'aprendre en companyia.

Va ser aleshores quan vaig connectar amb la PEPT com a forma de repensar la nostra pràctica docent i de transformar l'escola. Des d'aquell moment fins al present he anat caminant per aquesta mirada transgressora que s'emmiralla en la complexitat i intenta fer equilibris per la teranyina que suposa una vida d'aprendre aventurant-se i explorant on ens porten els desitjos, els interrogants i les ganes de ser de persones que compartim itineraris d'aprenentatge impregnats per la incertesa. Recullo la idea de Morin (2000) que diu que encara que conservem i descobrim nous arxipèlags de certeses hem de saber que naveguem en un oceà d'incertesa. Preparem-nos, doncs, per compartir les descobertes sobre conèixer i pensar sense intentar arribar a una realitat absolutament certa, sinó dialogant amb la incertesa.

A partir de l'article escrit per la Dora Muñoz i la Maite Sbert (1993), que relatava la seva mirada sobre els projectes de treball, em vaig inspirar en la idea que els projectes propiciaven l'aventura, una aventura per intentar globalitzar a l'escola i s'instal·lava en aquest diàleg amb la incertesa.

Elles citaven una novel·la de Paul Bowles, “El cielo protector”, que a mi em va fer reflexionar sobre quin tipus de mestra volia ser, què em podia aportar triar treballar des d'aquesta perspectiva, què aniria dient de mi aquest camí si m'hi endinsava.

Vaig decidir, inspirada en les idees d'en Bowles, que jo no volia ser una turista viatjant pel món del coneixement a l'escola sinó que volia esdevenir una viatgera experta en rutes, trànsits, dreceres i camins que dialoguen amb la complexitat.

"Entre el turista y el viajero la primera diferencia reside en parte en el tiempo. Mientras el turista, por lo general, regresa a casa al cabo de algunos meses y semanas, el viajero, que no pertenece más a un lugar que al siguiente, se desplaza con lentitud durante años de un punto a otro de la tierra. El turista acepta su propia civilización sin cuestionarla y el viajero la compara con las otras y rechaza los aspectos que no le gustan." (Bowles, 1993)

Al llarg d'aquest recorregut com a viatgera pel món del coneixement he anat teixint una trama que m'ha ajudat a fer ponts entre qui sóc jo docent i qui sóc jo com a persona. M'he anat repensant en la meva pràctica, il·luminada pels projectes de treball i enriquida per la companyia d'altres viatgeres expertes cercant les meves pròpies terres per explorar, com també expressava el meu mestre i amic Fernando Hernández:

"La planificación del currículum pasa de ser aquello que se aplica desde un a priori prefijado a una hipótesis que se reconstruye y se readapta de manera constante. Los contenidos pasan de ser "lugares" para conquistar a "tierras" para explorar. Del currículum de turista se pasa al currículum del viajero (un tema puede ser recorrido desde diferentes puntos de vista y el camino no nos lleva a un lugar predeterminado, sino a descubrimientos marcados por la sorpresa, la extrañeza, la curiosidad, y, en ocasiones, la inquietud)." (Hernández, 2001)

Un monogràfic de Cuadernos de pedagogía (2004) reflexionava sobre el moment actual de la PEPT i recollia les veus repensades de moltes persones que continuàvem compartint aquesta travessia després de molt de temps, que ens enriqueïem, com diu Fernando Hernández, de "la pasión en el proceso del conocer". En aquest monogràfic jo, entre molts altres companys i companyes, expressava "qué han significado para mí los proyectos de trabajo". Recupero aquesta veu aquí ja que parla d'un dels nusos d'aquesta recerca, que s'ha anat desvetllant a mesura que he anat avançant en l'anàlisi dels relats recollits.

"Quizás para mí trabajar por proyectos ha sido un intento de reinención constante; seguramente llegué a ellos para reinventarme a mí misma, para buscar mi propio rumbo, para transformar y transformarme, para entrar y salir de la escuela cada día pensando algo o sintiendo algo que nunca había vivido o sentido antes.

Así, intento crear grietas en el alma de los niños y niñas y en la mía; grietas que nos permitan mostrar los diferentes equipajes para viajar juntos en ese viaje transgresor hacia la incertidumbre, grietas que nos ayuden a enriquecernos y mezclarnos, grietas que dejen entrar las diferentes culturas, que aireen las biografías y las inviten a mezclarse y enriquecerse de los diferentes itinerarios, que nos inviten a crecer juntos y nos provoquen curiosidad y misterio.

Yo diría que intento regalar espacios y tiempos para que afloren las culturas que navegan por el aula; que haya espacios donde todos sintamos que tenemos un lugar para mostrarnos, para compartir biografías, para que podamos interesarnos y implicarnos en la pregunta del otro, para fundirnos y confundirnos en compañía.

Los proyectos han sido un mediador para mirarme hondo, para buscar la coherencia entre quién soy yo y cómo soy en la escuela. Ese es mi proyecto, un proyecto teñido de resistencia, de inconformismo, de ganas de seguir creciendo invitando a crecer al otro, un proyecto de conocer y de conocerme, un proyecto de espacio y tiempo para ser. Para avanzar fascinada como espíritu libre que navega hacia un horizonte incierto, más lejos, siempre un poco más lejos."
(Anguita, 2004)

En aquest relat ja es traspuia com de transcendent ha estat en la meva trajectòria vital i docent connectar amb aquesta manera de mirar-me l'educació i de mirar-me i buscar-me a mi mateixa.

Així, ara puc dir que he viscut la recerca com una oportunitat per repensar-me i validar el meu recorregut i el d'altres companys i companyes amb qui comparteixo camí.

Cal expressar en aquest punt que després de dialogar amb els diferents relats recollits en la recerca m'he adonat del fet que el títol inicial (Com aprenen els nens i les nenes des de la perspectiva educativa dels projectes de treball? Com aprenen els/les mestres? Com aprèn l'escola?) no responia a la intenció final de la recerca. Després de reflexionar em vaig adonar que en aquest títol no estava inclosa, de manera subjectiva, la meua pròpia narrativa. D'altra banda, vaig veure que tot el temps anava de les narratives dels altres a la meua i de la meua a la dels altres.

Vaig sentir que necessitava afegir una nova pregunta al títol, que acollís el fet d'emmirallar-me en els altres relats i la necessitat de relatar-me a soles. D'aquesta manera, el títol al qual he arribat i que consta a la portada és:

Com aprenen³ els nens i les nenes des de la PEPT?
Com aprenen els/les mestres?
Com aprèn l'escola?
Com aprenc jo mateixa repensant el meu recorregut i emmirallant-me en les narratives que acompanyo?

Aquesta recerca respon a la meua necessitat de repensar què vol dir ara, al 2009, treballar des de la PEPT. Intenta donar llum sobre què representa per a mi i per a altres mestres, què aporta la perspectiva a la manera d'ensenyar i aprendre i, per aquest motiu, he plantejat com a objectiu general el següent:

Investigar i oferir eines de reflexió sobre la construcció dels sabers dins del currículum integrat i des de la PEPT, analitzant les identitats docent i discent a través de les narratives⁴ dels i les mestres, dels i les alumnes i de les escoles il·lustrades per les seves converses culturals⁵ per comprendre el món.

³ Quan parlo d'aprendre em refereixo a la idea d'aprendre lligada a mirar-se endins i no a la idea lligada a instruir-se i exercitar-se.

⁴ Al llarg de tota la recerca anirem situant en diferents ocasions la importància de les narratives. La paraula narrativa tindrà dos significats: un lligat al fet que per a mi s'ha convertit en el mediador dels mediadors a l'hora de treballar des de la PEPT i un altre que respon al fet que la narrativa és l'estil de recerca en el qual em baso.

⁵ La conversa cultural anirà apareixent al llarg de la recerca en molts moments ja que serà una de les maneres d'anar teixint els relats d'aula que acompanyo i, alhora, ens servirà per comprendre les identitats docents i discents que documento.

M'interessa molt, com ja he compartit anteriorment, analitzar la construcció de les identitats docent i discent, dialogant amb la meva pròpia identitat, per visualitzar la construcció dels sabers dels altres i amb els altres, la construcció d'espais per ser i per comprendre quan es vinculen a la perspectiva objecte d'aquest estudi.

Respecte al que em plantejo sobre les identitats cal remarcar el meu profund interès per comprendre les persones i les seves subjectivitats. Cal dir que la recerca m'està permetent cercar ponts entre el meu jo, el meu jo docent i ara se m'ha anat desvetllant el meu jo assessor.

M'he permès anar de la teoria a la pràctica i de la meva vida a la dels altres. Aquests itineraris quedaran reflectits en les narratives de diferents persones i escoles i en la meva pròpia, on els relats em permetran dialogar, comprendre i interpretar els diferents trànsits.

Cal dir que en el meu camí ha estat molt rellevant pensar i treballar intentant incorporar les identitats, les biografies de totes les persones que configuren la comunitat i construeixen les seves subjectivitats alhora que comparteixen i van configurant un nosaltres.

El pensament de Bauman sobre identitat enriqueix la travessia i la matisa:

"La identitat se'ns revela només com una cosa que cal inventar en comptes de descobrir; com la meta d'un esforç, un objectiu.

(...)

I ens deixem de bon grat la tasca de trobar o de construir una identitat de nosaltres, els homes i les dones individuals, d'un en un separadament, més que no conjuntament. La fragilitat i el caire sempre provisional de la identitat ja no es poden amagar. El secret ha quedat al descobert." (Bauman, 2004)

El fet que el secret de la fragilitat de la identitat en aquesta modernitat líquida i canviant, com expressa el mateix autor, hagi quedat al descobert em provocar continuar cercant sobre la transcendència de vetllar per la presència i reconstrucció de les identitats de les persones que formem part d'una comunitat que intenta comprendre el món en companyia.

Em mou continuar vetllant per caminar en la direcció d'acollir els subjectes biogràfics i no els acadèmics que hagin de deixar les seves vides a les portes de l'escola.

En aquest context de pensar i indagar sobre les identitats comparteixo que els meus propòsits⁶ al respecte, els que m'han guiat són:

- Indagar sobre l'acolliment de les identitats docent i discent en el context escolar.
- Cercar què ha significat per a les mestres el treball per projectes a la vida personal i professional.
- Esbrinar com es vincula cadascuna de les identitats de nens i nenes, persones adultes amb els projectes d'investigació d'aula i de l'escola.
- Analitzar si els subjectes es reconeixen, es reinventen, es repensen en relació amb els altres i amb ells mateixos operant des de la PEPT.

Aquests propòsits em suggereixen les següents preguntes:

- Quina és la identitat docent que hi ha darrere de les experiències d'aula on es treballa des de la PEPT?
- Es transformen les identitats en la convivència en una perspectiva dialògica i experiencial del ser amb l'altre?
- Quina és la meua identitat docent i com s'ha anat transformant i conformant en aquest viatge per la complexitat del comprendre des d'aquesta perspectiva?

1.2. Narrativa i currículum integrat. Conversa cultural. Per què parlo de narrativa?

Em centro en la narració com a forma d'expressió i comprensió del que ens ocupa. La narrativa, per a mi, té un valor de mediador en els processos que intento documentar, per això trio un estil investigador que em permeti relatar el que he viscut des de les veus dels protagonistes que mostren fragments de les seves vides de comprendre i de ser. Com diu Bruner (1998), les narracions seran per a nosaltres formes de pensament que ens aportaran noves versions de nosaltres mateixos i del món.

⁶ Cal remarcar que en els diferents moments de la recerca en què he anat repensant quins eren els meus propòsits aquests s'han anat transformant i sempre m'han desvetllat la necessitat de plantejar-me preguntes relacionades amb ells. Aquesta necessitat, tot i que sembli reiterar intencions, em fa sentir que explicito millor el que pretenc.

D'altra banda, la narrativa vista des del context de la PEPT té un paper rellevant per comprendre el que tenim entre mans donat que el que intentem és explicar una història, narrar la història de la indagació, narrar el relat de la comunitat de persones que intenta comprendre en companyia, construir un relat que parla de nosaltres, en el qual em reconec com a subjecte únic que narro la meva pròpia història.

En paraules d'Eugenio Trias quan compartim el relat de la nostra vida de comprendre en comunitat:

“El sujeto narrativo se expresa y manifiesta en aquel conjunto de relatos y narraciones a través de las cuales nos constituimos en sujetos. Sujetos de narraciones, y sujetos referidos por narraciones que otros cuentan de nosotros. Nuestras vidas son relatos. Y en ese ser sujetos de la narración y relato se cifra nuestra propia dignidad.” (Trias, 2000)

Quan jo parlo de comunitat em remeto al seu significat del llatí *communitas-atis*, que ens porta a la idea de la unitat de la convivència, és a dir, que la comunitat narra una realitat comú en la qual la individualitat viatja cap a la participació i la comunicació. M'illumina la forma com situen Connelly i Clandinni la importància de la investigació narrativa per compartir en la meua forma de relatar aquesta recerca i anar-li donant forma:

“El estudio de la narrativa es, por tanto, el estudio de la forma en que los seres humanos ‘experiencian’ el mundo. Esta noción general se traslada a la concepción de que la educación es la construcción y reconstrucción de historias personales y sociales; los profesores y los alumnos son narradores y personajes de sus propias historias y de las de los otros.” (Connelly y Clandinni, 1995)

La Maite Sbert, una altra mestra i companya de camí, deia en unes jornades sobre la PEPT que, de fet, treballar per projectes és explicar una història, que treballar per projectes és un somni, un somni que relatem i mostrem al món.

Em plantejo una narrativa que no fragmenti el coneixement, que parli de la comprensió del món entremada en una idea integradora que dialoga amb la complexitat i amb una manera de viure sistèmica interactuant en forma de xarxa que vagi narrant la trama de la vida, com diu Capra, i jo afegeixo que el que vull narrar és la trama de la vida de comprendre de comunitats que desitgen compartir la seva història.

“Todos los seres vivos son miembros de comunidades ecológicas vinculados por una red de interdependencias. Cuando esta profunda percepción ecológica se vuelve parte de nuestra vida cotidiana, emerge un sistema ético radicalmente nuevo.

(...)

Todos los miembros de la comunidad ecológica se hallan interconectados en una vasta e intrincada red de relaciones, la trama de la vida. Sus propiedades esenciales y, de hecho, su misma existencia se derivan de sus relaciones.”
(Capra, 1998)

Sobre la narrativa i la idea de narració integrada i no fragmentada per àrees o temàtiques em plantejo els següents propòsits:

- Estudiar com es construeixen les narracions d'aula, d'escola i de cadascun dels subjectes.
- Observar com es van creant connexions entre els sabers, per entendre i viure la complexitat de forma integrada.
- Precisar característiques de l'espai físic i organitzatiu. Visualitzar en quin context d'aula i escola es donen aquestes pràctiques innovadores.
- Serà molt important anar recollint les empremtes de la narrativa de l'aula, de l'escola, les petjades dels subjectes que en formen part per analitzar-ho i interpretar-ho.

Les preguntes que em plantejo respecte a la narrativa i el currículum integrat són:

- Com es va construir la narració conjunta?

- Com es van creant les connexions entre els sabers, les connexions amb cadascú dels subjectes, com es fila la trama del coneixement compartit i repensat en companyia?
- Quines són les diferents formes de representació de les interconnexions entre els sabers que va descobrint cada comunitat?
- Què propicien les diferents maneres de representar la trama de la vida de l'aprendre d'una comunitat?
- Com es plasmen els processos d'aprenentatge teixits en una narrativa global?
- Com es projecten al món?
- Quin paper juga i com influencia el context d'aprenentatge en el qual estan immersos els aprenents (nens i nenes, docents, famílies, món)?

Estic, doncs, parlant d'una narració que va teixint el currículum que emergeix de les decisions i els desitjos d'una comunitat que dissenya la seva vida de comprendre a partir del món comú que va creant. Parlo d'un currículum integrat que intenta construir significats des de la complexitat i que, com recull Jurjo Torres, provoca la necessitat de conviure sense murs a les aules, la necessitat de cercar ponts amb el món que ens ajudin a navegar pels sabers de manera integradora.

"Optar por un currículum integrado conlleva modificar el contexto del trabajo escolar; obliga a transformar la organización de los recursos del centro y del aula (...) crear las condiciones para mejorar la conexión del centro con el mundo exterior: elaborar estrategias para que otras personas y profesionales de la comunidad tengan acceso y comunicación con el alumnado, planificar mayor número de salidas a instituciones, locales y para tomar contacto con personas fuera del centro docente; trabajar de manera más coordinada y colaborativamente por parte del profesorado." (Torres, 1994)

La conversa cultural teixida en diàlegs polifònics serà molt important en aquesta narració compartida, servirà de motor en l'emergència de la vida de comprendre. Il·lustrarà en molts moments el que esdevé en unes vides d'aula que construeixen significats mentre es van descobrint i repensant tirant dels fils del diàleg que es va entramant dins de les seves comunitats. Les diferents textures d'aquesta conversa aniran configurant la narrativa global d'aula.

"Aprender está relacionado con la elaboración de una conversación cultural en la que se trata de dar sentido (en la medida que conecte con las preguntas que dieron origen a los problemas que abordamos y con los interrogantes que los sujetos se plantean sobre sí mismos y el mundo) y a transferirlo a otras situaciones. Conversación que sirve de puente entre las identidades de los

aprendices, el entorno de aprendizaje y la conexión que se establece con lo que se aprende. Por eso, aprender es también una práctica emocional, no sólo una cuestión cognitiva y comportamental." (Hernández, 2002)

Cal remarcar com de transcendent és que els diàlegs estiguin recollits des de les subjectivitats de les persones que es relaten, amb els seus noms i les seves característiques identitàries, des dels seus contextos emmarcats en les comunitats a les quals pertanyen com a aquelles que fan singulars i plenes de significat cadascuna de les històries aquí recollides.

Alguns dels propòsits relacionats amb el diàleg i la construcció de la conversa cultural són:

- Abordar la potencialitat del fet aprendre dialògic en la institució escolar des de diferents dimensions que es retroalimenten: la conversa amb un mateix, la conversa com a context per entreteixir diferents subjectivitats, la conversa en el si dels equips de mestres, la conversa a la formació, la conversa amb les famílies, la conversa amb el món.
- Investigar el valor de les preguntes dins la conversa cultural com a impulsores, organitzadores i facilitadores de coneixement.
- Recollir els diferents tipus d'intervencions que fan els i les docents que acompanyen l'emergència de la conversa cultural i el que va obrint i possibilitant.

Em plantejo algunes preguntes sobre el paper de la conversa en les experiències de vida relatades:

- Quin paper tenen les diferents maneres d'intervenir per influir en els processos de comprensió del món dins la conversa cultural?
- Quines són aquestes maneres d'intervenir?
- Com s'involucren els nens i nenes i les persones adultes en una conversa cultural?
- Aquesta conversa els ajuda a pensar-se i anar construint coneixement?
- Quin paper juguen els interrogants per avançar en la construcció d'aquest coneixement compartit?
- Actuen com a generadors i organitzadors dels sabers?

Vull remarcar la importància d'anar mostrant com la conversa cultural de cada comunitat implica a cadascuna de les persones i les fa protagonistes dels seus processos d'aprendre. Les reinterpretacions de les mestres i de cadascuna de les persones del grup són provocadores d'esdeveniments filats en aquesta conversa. Parlem d'una conversa que els representa a tots i totes, que va filant un relat que esdevé públic, públic per ser compartit, validat i repensat amb els seus interlocutors.

Ricardo Ramos recull la importància de relatar-nos amb els altres i el que provoca:

"Vivimos inmersos en relatos. O más bien habría que decir sumergidos; sumergidos en los relatos de los otros y sumergiéndonos (implicándonos) y sumergiendo (e implicando) a los otros en nuestros relatos.

Lo que hagamos tendrá que ver con qué interpretación damos a lo que nos cuentan y al para qué nos lo cuentan. Algo se juega al relatar cómo se relata y algo de juega al escuchar cómo se escucha. Y ambos, el que relata y el que escucha, lo saben.

Relatar algo es hacer que suceda algo (cuando hablamos hacemos, hablar es actuar).

Así que la narración es un hacer público y un pensar público. Este hacer público, este sentir público, este pensar público se realiza a través de una forma de comunicación: el relato." (Ramos, 2001)

1.3. Inici de la recerca. Com va començar i com es va anar transformant el procés

Vaig triar quatre escoles amb diferents realitats socials i culturals on hi havia persones importants per a mi i el meu recorregut com a mestra pel camí de la innovació i el canvi.

Un cop ja havia visitat les diferents escoles em vaig adonar que, de fet, aquesta recerca volia documentar diferents versions del present que vinculaven nens i nenes, mestres i escoles amb la PEPT.

A mida que he anat avançant en la documentació de les diferents realitats m'adono que he recollit situacions amb diferents nivells d'aprofundiment. Es tracta de diferents aproximacions, de diferents mirades, de diferents compromisos i processos en la innovació i el canvi que propicien els projectes de treball.

La meva intenció és recollir diferents relats que il·lustren com és el procés de canvi i innovació de diferents institucions escolars o en la concreció d'aules i mestres en moments diferents. He anat fent plans narratius més o menys profunds, acostaments a recorreguts de diferents escoles, aules i mestres que mostren els seus intents d'innovar, els teixits d'aula, les seves xarxes de la comprensió del món. Es tracta de versions pròpies i úniques respecte de la PEPT.

La intenció és anar fent plànols més o menys aprofundits que intentaran dibuixar diferents itineraris en diferents realitats escolars intentant cercar diferents versions del present que operen des de la PEPT.

M'interessa situar i enriquir a partir d'aquestes diferents realitats de què parlem quan parlem de PEPT. Documentaré, amb la intenció de repensar, el fet que comprendre el món des d'aquesta perspectiva educativa no és el mateix que fer projectes o treballar per projectes.

Situaré la innovació a diferents nivells i en diferents contextos per analitzar les diferents versions del present des dels projectes de vida d'aula fins a escenes més concretes vinculades amb la perspectiva que operen des de diferents realitats culturals i socials i partint de diferents moments en relació amb el procés d'innovació.

Ara m'agradaria situar com està estructurada la recerca. Trobarem una estructura per capítols on estan recollides les diferents narratives i on situo el sentit de l'estil de recerca utilitzat i el marc teòric que contextualitza aquesta perspectiva per mirar l'educació.

Respecte a les narratives, la intenció és que es pugui llegir cadascun dels relats de manera independent o si es tria fer una lectura del seguit de capítols es trobi una harmonia global, una narrativa que enllaci totes les narratives.

Així, en el capítol 2 ens trobarem per què he triat aquest estil de recerca que, de segur, ha influït en la meva forma de documentar i ha creat un estil narratiu vinculat amb aquesta mirada i, alhora, vinculat al meu fer pedagògic, molt arrelat a la necessitat de crear narracions.

En el capítol 3 situaré el marc teòric que acull aquesta perspectiva i, alhora, intentaré situar els canvis del plantejament des que es va iniciar la innovació fins ara.

A partir del capítol 4 apareixeran les diferents aproximacions narratives. Cadascun d'aquests capítols tindrà una entitat pròpia i es podria triar la lectura d'un d'ells en funció dels interessos de cada lector o lectora. Cal dir, però, que els diferents relats recollits dialoguen entre ells, s'emmirallen, tenen punts d'inflexió i, al mateix temps, es bifurquen narrant els seus propis trànsits que a voltes conflueixen i a voltes es distancien de manera creixent.

En el capítol 4 trobarem dues narratives recollides en dos relats amb entitat pròpia. D'una banda trobarem la narrativa de la Mercè de Febrer i, de l'altra, la narrativa de la Montse Romero.

En el relat de la Mercè de Febrer la meua intenció és narrar un projecte de vida d'aula complex, narrar la xarxa, el teixit. La intenció és copsar la seva narrativa docent i anar estirant del fil per documentar la trama d'una aula complexa on visualitzarem quin és el seu rol docent vinculat a una biografia lligada a la reflexió, la innovació, la resistència, la passió per la seva professió i per repensar-se en companyia. Aquest serà un relat molt extens ja que he fet un seguiment profund de la vida de comprendre d'aquesta comunitat.

En el relat de la Montse Romero trobarem la documentació d'algunes escenes del teixit d'un projecte global de vida d'aula. Aquestes escenes il·lustren diferents moments de la vida de l'aula de la Montse, mestra vinculada a la perspectiva en la seva pràctica docent des de fa molts anys, on va emergint el teixit de desitjos i interrogants acompanyat des de la idea de potenciar les relacions. Narrarem el que en direm desig de teixit, la seva idea de caminar cap al teixit, interrogant-se sobre la seva importància, sobre com emergeix i com s'acompanya.

En el capítol 5 narraré com aprenen els i les docents quan treballen des de la PEPT. Cal dir que aquest capítol ha nascut després de l'experiència viscuda i que m'ha desvetllat pensar-me des del meu jo assessor, que ha emergit amb força després de les situacions viscudes. Quan vaig triar aquestes dues escoles ho feia pensant que es tractava de centres vinculats a la PEPT en diferents moments en el temps i amb diferents característiques socioculturals.

El contacte amb les escoles em va abocar a una altra realitat. En una d'elles, l'escola Dovella, em vaig trobar que, malgrat tractar-se d'una escola amb un llarg recorregut vinculat a la innovació, en aquell moment, degut als canvis de professorat, es trobava amb moltes persones noves al centre. Va emergir la necessitat, amb les mestres d'Educació Infantil, de documentar intervenint, acompanyant unes persones que començaven aquest camí pel canvi. Em vaig adonar que, en aquest cas, la meua vivència era que m'estava formant mentre estava formant. Es va convertir, així, en un espai per recollir documents que servien per emmirallar-nos. Sovint jo mostrava la meua pràctica docent amb la intenció que narrar-me servís perquè elles es pensessin, no per clonar el meu fer docent sinó per anar construint el seu propi. En els reculls sovint trobarem la meua intervenció

directa que, en molts casos, va servir per fer una reflexió posterior amb les mestres que també quedarà recollida intentant visualitzar el seu procés d'aprenentatge.

En l'altra escola, Baró de Viver, anava a recollir documentació sobre una escola que s'iniciava en la PEPT, amb la característica especial de tractar-se d'una escola amb una realitat sociocultural molt empobrida. Aquí ens trobarem dos reculls diferents. Un d'ells serà la narració d'algunes escenes de la vida d'una escola que intenta repensar-se des de la complexitat i el canvi. Trobarem el teixit a tres veus de les tres persones que intentem assessorar en el procés d'innovació i canvi des de diferents rols que interactuen i s'enriqueixen per poder anar acompanyant aquesta comunitat de mestres. Aquí s'entreteixeixen el paper assessor de la Montse Ventura, l'assessorament intern de l'Eli Aznar, com a cap d'estudis que acompanya setmanalment les diferents vides d'aula, i l'assessorament de mi mateixa acompanyant l'escola globalment i l'aula de primer en particular. L'altre seran algunes escenes de la vida d'aquesta aula de primer amb una mestra, la Maica, que s'aventura amb la perspectiva per primera vegada. Narraré com va canviant la seva manera de copsar la vida de comprendre per part seva i dels nens i nenes que acompanya.

En el capítol 6 trobarem reculls de diferents intervencions vinculades a la formació. El fet de tenir més temps per investigar també m'ha permès entomar diferents situacions de formació amb demandes relacionades amb la PEPT. En aquests itineraris he anat recollint els mediadors utilitzats per mi a l'hora de dialogar amb diferents persones i, d'altra banda, he recollit ressonàncies d'aquestes mestres en trànsit.

En el capítol 7 estarà recollida la meva narrativa que, com ja he explicat amb el canvi de títol de la recerca, neix de la necessitat de pensar-me emmirallada en els altres relats recollits. Cal dir que el meu relat ha estat l'últim que he escrit però que en tot el procés l'he estat repensant i reescrivint, quan m'he posat a escriure'l físicament, la versió que ha emergit ha estat molt enriquida per totes les vivències.

En el capítol 8, i amb una idea de punt i seguit, situaré l'horitzó que ens obre aquesta recerca per continuar explorant.

Mentre escric m'espanto perquè crec que és agosarat i difícil el que em plantejo i alhora em provoca desig de tirar endavant amb força, de compartir una pràctica educativa que en la meva trajectòria de vida ha estat del tot transcendent.

He anat entramant els reculls narratius construint dos paisatges, com diu Bruner:

"El relato debe construir dos paisajes simultáneamente: el paisaje exterior de la acción y el paisaje interior del pensamiento y las intenciones. Nos encontraríamos, entonces, en que hay un doble discurso: enunciado de hechos o acontecimientos, y lo que piensa y siente ante ellos." (Bruner, 1988)

1.4. Guia de lectura

En aquesta recerca trobarem formes narratives particulars que cal compartir per comprendre millor el paper que tenen.

D'una banda, cal compartir que en aquesta narració els diàlegs tenen un paper rellevant ja que formen part de les converses culturals de cada realitat recollida i que no es pot il·lustrar aquesta perspectiva sense la presència dels diàlegs, que són una part intrínseca d'aquesta manera de comprendre.

Els diàlegs els trobarem recollits amb els noms de les persones que dialoguen i situant el context en el qual es donen, ja que és del tot transcendent documentar qui ho diu i des d'on ho diu per poder-nos acostar a la trama global. Com diu Bolívar (2002) el relat és, llavors, una forma de comprensió i expressió de la vida, en què està present la veu de l'autor. Considerant, així, que cada persona que ha viscut aquestes experiències és autora del seu propi procés.

Tenint en compte la importància de reflectir la veu dels autors i autores cal dir que respectaré la llengua en què s'expressen (català i castellà), quan barregen aquestes dues llengües o utilitzen expressions pròpies de la seva cultura. Pel que fa a la meua pròpia llengua la narrativa general està escrita en català, però en alguns casos trobarem textos meus escrits en castellà ja que és la llengua original en la qual van ser escrits.

Ens trobarem un doble paisatge recollit amb dos plànols diferenciats. El primer paisatge serà el que narra les escenes que estic documentant i el segon serà la meua veu introspectiva que expressa el que li provoca aquesta narrativa. Aquesta veu ens la trobarem a un espai i sagnada a l'esquerra per poder-la distingir.

Quan trobem la veu d'altres mestres el que farà serà canviar el tipus de lletra (en comptes de Tahoma utilitzaré Comic Sans).

Cal remarcar que en aquesta recerca tindrà un paper rellevant l'ús de diferents formes narratives (paraula, imatge...). D'una banda, tindran un paper enriquidor d'allò que estem compartint i, de l'altra, tinc la intenció de fer servir diferents llenguatges entremats entre ells que donen diferents versions narratives. Estic, així, intentant cercar una nova narrativa feta de diferents formes d'expressió, no només l'escripta.

Cal compartir el paper que té l'ús de les metàfores i l'ús de les arts en la meua recerca, que tenen molt a veure amb el paper que imprimeixen en el meu fer docent i, en definitiva, en el meu jo.

La metàfora em serveix per viatjar, com en aquest poema de Nicolae Prelipceanu, m'ajuda a transportar-nos intentant enriquir el que estic compartint; m'ajuda a narrar-me amb paraules poètiques, em trasllada a diferents paratges del conèixer enriquint la travessia; em serveix de tramvia, metro, tren o barca per connectar amb nous escenaris, per compartir nous horitzons.

La Metáfora

Sabes que unos amigos míos un poco más jóvenes al regresar de Atenas

(es bueno que los jóvenes viajen)

me han recordado que la palabra metáfora allí

significa tranvía o metro o incluso tren

esto es coges una metáfora

y te encuentras al otro lado de Grecia

por ejemplo subes a la metáfora y te vas

dejas toda tristeza y alegría

y otros sentimientos contradictorios-contrarios

que te atormentaban allí donde estabas desde hacía mucho

tiempo
todo el mundo se va a la oficina en metáfora
todo el mundo se evade (para ir al campo) en metáfora
todo el mundo tiene una sola idea (fija)
cuando se alegra o se entristece
y esta se llama metáfora
te compras un billete para la metáfora
y te vas de viaje sin cuidado
pero a ellos se les olvidó decirme
qué haces cuando la metáfora está de huelga
tal vez pones pies en polvorosa o lo cortas por lo sano (andando)
simplemente como antes
cuando la metáfora no significaba transporte en común sino tu
transporte
a solas
de soledad en soledad

Nicolae Prelipceanu

D'altra banda, al llarg de tota la narrativa ens trobarem imatges que documenten i contextualitzen les vides relatades. També faig servir metàfores visuals que enriqueixen, a partir dels seus paisatges, el relat global, ajudant a anar més enllà en la lectura dels contextos i les situacions que es presenten.

Intento construir una narrativa on les imatges i les metàfores tinguin un paper rellevant enllaçades amb textos de diferents estils que van recollint les diferents veus del relat. Vaig entrant una forma de narrar que persegueix una representació polifònica que faciliti mirar-nos i relacionar-nos amb diferents formes de visualitzar la nostra història.

El paper que tenen els textos dialogant amb les imatges també serà rellevant en les meves intencions narratives, intento que provoquin i propiciïn, en funció del seu format (poètic, dialògic, narratiu...), diferents maneres de relacionar-se, de trobar-se en ells.

Al llarg de la narrativa aniré fent servir hipervincles que ens connectaran amb diferents materials narratius (PowerPoint, vídeos...) que he anat elaborant en el desenvolupament de la recerca i que també serviran per il·lustrar i enriquir tot el que estem compartint.

En el plantejament de les investigacions basades en les arts trobo molts punts d'inflexió amb la meua intenció narrativa sobre els que reflexionen diferents veus:

“Utiliza procedimientos artísticos (literarios, visuales y performativos) para dar cuenta de prácticas de experiencia en las que tantos los diferentes sujetos (investigador, lector, colaborador) como las interpretaciones sobre sus experiencias desvelan aspectos que no se hacen visibles en otro tipo de investigación.” (Barone i Einer, 2006)

Segurament la meva idea, que ara se'm fa visible llegint les intencions de les investigacions basades en les arts, és intentar compartir relats polifònics que si no els contemplessin des d'aquesta pluralitat de llenguatges no s'haurien visualitzat en aquesta riquesa que imprimeixen diferents formes d'expressió.

Al llarg del procés sempre m'ha acompanyat la intenció d'entramar les diferents narratives que anava vivint. Sovint he tingut el sentiment que era difícil relatar-ho ja que les vivències eren intenses i a l'hora d'escriure se'm feia difícil traslladar-me a les essències de les experiències. Recollir les veus dels i les altres emmirallades en la meua pròpia veu m'ha ajudat a anar-me reconeixent. Ha estat difícil però m'ha abocat a pensar-me i a relatar-me a mi mateixa d'una forma més profunda. Recupero aquí les paraules de la Montse Ventura, que expressa en la seva tesi com se sentia ella a l'hora de relatar la seva pròpia experiència, i que reflecteixen i acompanyen també el que jo sento ara.

“Entendre que anava a investigar la meua experiència em va comportar molts problemes, perquè una cosa és recordar-la i l'altra narrar-la. Reconstruir-la i donar-hi significat⁷ m'ha comportat reconceptualitzar la meua trajectòria i anar a la interioritat transformant tot allò que estava dins meu i mediatitzat cap a fora. Ha estat com posar-me ulleres graduades i veure tot allò que hi era però que no podia veure o que veia desenfocat i borrós.” (Montse Ventura, 2008)

També m'agradaria expressar que l'espai de la recerca m'ha possibilitat, perquè així ho he buscat i necessitat, retrobar-me amb moltes persones que han estat les meves mestres en aquest llarg camí per la innovació i el canvi. Retrobar-les m'ha permès dialogar sobre les nostres descobertes, sobre les nostres transformacions i horitzons de futur. Al llarg del relat aniré compartint qui són aquestes mestres i quin paper han jugat en la reconstrucció del meu jo docent.

Ara voldria fer esment que una de les meves mestres en aquesta llarga travessia, la Montse Ventura, és qui m'acompanya en la llicència i, aquest acompanyament buscat i

⁷ Per Gadamer (1976), el coneixement és una interpretació vinculada a l'aplicació. Per aquest autor el problema del coneixement implica diàleg interpretatiu.

desitjat ens ha regalat una gran riquesa. Crec que per a les dues, després de tants anys de compartir situacions de pensar-nos en el grup de recerca sobre la PEPT i en altres àmbits, l'espai de la llicència ens ha permès trobar-nos de manera més íntima, continuada i en profunditat i ens hem pogut enriquir l'una a l'altra compartint el nostre fer docent i les nostres necessitats de continuar-nos mirant endins. El fet que la Montse havia estat immersa fins l'any passat en l'elaboració de la seva tesi lligada al tema del seu fer assessor i el canvi lligat a la PEPT m'ha ajudat a dialogar amb ella i els relats recollits a la seva tesi, hem pogut emmirallar-nos en intencions i descobertes que caminaven de bracet i ens ajudaven a repensar-nos a cadascuna.

Com diu Saramago (2005), jo ara també sóc capaç de veure amb claredat quins han estat els meus i les meves mestres de vida, d'aquesta vida de comprendre el món i les persones.

Segurament al llarg del camí anirem veient com les preguntes inicials es bifurquen i s'amplien, es problematitzen i creixen ancorades en la complexitat que explorem, ens imaginem el camí ple d'interrogants que canvien lligats a contextos i realitats noves, que s'involucren en els processos d'aprendre i van obrint espai a nous descobriments. Es tracta d'un camí líquid, adaptatiu, que canvia a mida que avanço fent equilibris per uns aiguamolls que, fins aleshores, coneixia endinsada en el fang de la vida de l'aula i que ara puc visualitzar també des de diferents paratges, intentant cercar claus per comprendre des de diversos punts de vista, submergida o reflexionant des de fora, anant i tornant de mi a les vides relatades que he compartit.

“En la variopinta topografía de la práctica profesional existen unas tierras altas y firmes desde las que se divisa un pantano. En las tierras altas, los problemas, fáciles de controlar, se solucionan por medio de la aplicación de la teoría y de la técnica con base en la investigación. En las tierras bajas del pantano, los problemas, confusos y poco claros se resisten a una solución técnica.” (Schön, 1992)

Anem, doncs, a endinsar-nos en l'espessor disposades a deixar-nos envair pel viatge.

2. ESTIL DE RECERCA: INVESTIGACIÓ NARRATIVA

2.1. Creació d'una narració com a forma d'expressió del món i les persones

"El hombre es sobre todo un animal narrativo.

(...)

Al fin y al cabo, nos pasamos la vida contando historias: es decir, contando lo que nos pasó ayer, lo que esperamos hacer mañana, lo que hemos pensado, imaginado o soñado, contando lo que alguien nos contó, o recordando, que también es una forma de contar. Recrear con palabras lo que hemos vivido.

Vivimos dos veces el mismo hecho: cuando lo vivimos y cuando lo contamos."

(Landeró, 1997)

Com ja he anat compartint a la introducció abordo la recerca des d'una mirada narrativa, amb la intenció de compartir històries de comprendre el món en companyia i amb l'impuls íntim d'aquesta necessitat de narrar-nos dels homes i les dones.

Aquest procés investigador ha estat vinculat des del principi a la narrativa, a la necessitat de mostrar en relats entremats de vides que intenten aprendre i compartir les seves històries il·luminades per la PEPT.

Escriure com a ressò d'aquestes vides de comprendre i de la meva pròpia m'ha permès pensar-me en aquest procés de recerca mentre anava incorporant nous coneixements i

estratègies en el meu fer pedagògic que em regalaven les altres vides d'aula i escola que he compartit.

A mig camí vaig sentir que volia escriure sobre la meva pràctica docent, sobre el meu trànsit pensant-me com a mestra. He estat covant, mentre documentava les altres vides d'aprendre en complexitat, la meva pròpia narració que s'ha enriquit de les vides relatades, de les experiències que em regalaven aquestes companyes de camí.

Com Landero, em sento un animal narratiu que necessita relatar i compartir les descobertes de la vida de comprendre que he anat teixint en aquests anys de viatgera. Aquesta necessitat narrativa m'ha orientat cap a la narrativitat com el meu estil investigador per relatar l'experiència viscuda i m'ha portat a compartir els relats com a instruments d'anàlisi.

Com diu Bruner (1997), no sabrem mai si aprenem la narrativa a través de la vida o la vida a través de narracions: probablement les dues coses. Si aquesta interrelació entre vida i narrativa és així de transcendent ens serveix per ancorar aquest estil de recerca.

Com diuen Connelly i Clandinni, l'estudi de la narrativa ens permetrà il·luminar com les persones 'experienciem' el món:

"El estudio de la narrativa es, por tanto, el estudio de la forma en que los seres humanos 'experiencian' el mundo. Esta noción general se traslada a la concepción de que la educación es la construcción y reconstrucción de historias personales y sociales; los profesores y los alumnos son narradores y personajes de sus propias historias y de las de los otros." (Connelly y Clandinni, 1995)

D'alguna manera el meu intent ha estat recollir, documentar i narrar des de diferents llenguatges que bifurcaven i enriqueixen les narracions. La meva finalitat és poder viure, conviure i compartir històries que donin versions diverses sobre com vivim i interpretem la PEPT. Jo vull relatar aquestes històries i interpretar, cercant una comprensió de conjunt i construint una nova història on es puguin repensar canvis, millores, possibilitats i, sobretot, on anar posant noms i aprofundint en allò que allà esdevé.

A la vegada cal validar que aquest estil d'investigació s'utilitza cada vegada més en educació i, des de la meva vivència, crec que té molt sentit que sigui així ja que permet significar i reconèixer el món de les persones que viuen vides relatades i necessiten compartir-les i fer-les créixer.

“La razón principal para el uso de la narrativa en la investigación educativa es que los seres humanos somos organismos contadores de historias, organismos que, individual y socialmente, vivimos vidas relatadas. El estudio de la narrativa, por lo tanto, es el estudio de la forma en que los seres humanos experimentamos el mundo. De esta idea general se deriva la tesis de que la educación es la construcción y la reconstrucción de las historias personales y sociales; tanto los profesores como los alumnos son contadores de historias y también personajes en las historias de los demás y en las suyas propias.”
(Connelly y Clandini, 1995)

Aquest estil de recerca m'ha anat apropant a una visió més àmplia del meu treball com a mestra, redimensionant la mirada del meu jo docent i també del meu jo assessor que ha emergit amb força involucrat en aquesta perspectiva narrativa⁸.

He anat vivint i sentint que la narrativa era tant el fenomen d'estudi (ja que la PEPT es basa en la construcció d'una història com a forma de pensament i d'expressió del món) com l'estil de l'estudi en ell mateix. Aquesta estreta vinculació em permet transitar per les meves intencions amb la sensació que tota la recerca forma part d'una forma complexa que respon a aquesta necessitat de construir i reconstruir històries personals com a narradores i personatges de les nostres pròpies històries.

Una ocupació en aquest fer narratiu ha estat intentar que els personatges de les diferents històries se sentin reconeguts quan llegeixin els relats i que jo mateixa em senti reconeguda en el meu paper de cronista i alhora personatge de les trames.

Aquest camí de la recerca m'ha permès posar noms, pensar a poc a poc, donar valor i comprendre una mica més com he treballat tots aquests anys i alhora m'ha donat noves pistes per continuar pensant-me a mi mateixa com a docent.

⁸ No intento fer un estudi exhaustiu de la perspectiva narrativa en totes les seves formes i implicacions, sinó vincular-la amb la meva investigació que, d'altra banda, s'ha revelat vinculada amb la recerca relacionada amb les arts i aquest fet ja la fa viatjar en una altra direcció.

Vull dir també que el treball investigador narratiu ha omplert de significat el sentiment i la necessitat en el meu camí docent quan expressava que *jo sóc una mestra molt narrativa*, que necessito anar recollint les empremtes del relat global que anem teixint. Val a dir que m'he sentit, en molts moments, narradora global de la trama de la vida de les aules que acompanyo. La descoberta del valor de la investigació narrativa i de la relació intrínseca amb la meua manera de estar a l'aula m'ha fet sentir plena de sentit en el meu jo docent. Enmig de tanta incertesa la descoberta m'ha regalat un punt de llum .

Relatar-me i relatar altres vides que desitgen comprendre i comprendre's m'ha ajudat a aprofundir sobre el valor de la identitat. He pogut viure com els relats que passen en el si de comunitats relacionades fan que la identitat prengui rellevància en relació amb aquest sistema de relacions i interconnexions.

“La persona entendida como personaje de relato, no es una identidad distinta de *sus* experiencias. Muy al contrario: comparte el régimen de la identidad dinámica propia de la historia narrada. El relato construye la identidad del personaje, que podemos llamar su identidad narrativa, al construir la de la historia narrada. Es la identidad de la historia la que hace la identidad del personaje.” (Ricoeur, 1996)

A diferència de Ricoeur jo penso que la identitat narrativa emergeix amb força si les persones senten que tenen un lloc per ser i per estar, un lloc per mostrar-se i per narrar-

se. Si les persones se senten acollides es redimensionen i s'enriqueixen en companyia i el valor de la narració col·lectiva va donant un lloc a les seves identitats narratives. Per a mi, la identitat de les persones va dibuixant la identitat de la història però, tanmateix, sense una història compartida la vida de comprendre perd el seu propòsit.

2.2. Com he anat documentant els relats i amb quines intencions narratives

Cal dir que per a mi era nou entrar a viure les vides relatades d'altres persones i que primer entrava una mica de puntetes per no incomodar ni distorsionar. La meva actitud apassionada envers el que esdevenia en cada escenari i les ganes de compartir la meva mirada privilegiada d'interlocutora atenta em van permetre trobar una manera de convida còmoda en totes les realitats. Ara puc dir que jo també he format part d'aquestes vides relatades i així queda recollit en les diferents narratives. Les diferents realitats m'han tocat profundament i crec que jo també he tocat les realitats enriquint-nos mútuament, deixant-nos influir i canviar juntes.

He volgut que en les narracions es potenciés el protagonisme de les mestres, es visualitzés el rol que tenen en la trama de la vida, com van vinculant la seva vida amb la seva professió i, com diu la Montse Ventura a la seva tesi, he volgut fer visibles els camins de construcció d'identitats docents, tan necessaris en els processos de transformació i canvi que en molt casos sento que han produït transformacions profundes en les subjectivitats de les mestres i en mi mateixa.

Per poder recollir les diferents trames viscudes i anar refent tota aquesta complexitat experiencial he necessitat, d'una banda, recollir el que vivia des de diferents suports narratius per tenir una mirada més rica de tot el que anava documentant i, d'una altra, anar escrivint sempre. Escriure i retornar sobre els textos em representava repensar els paisatges narratius i anar dialogant amb ells. Escriure és viure, com diu Sampedro (2005), i per a mi també ha representat reviure i projectar la vivència, mirar-me endins i repensar-me.

D'altra banda, l'escriptura, com diu Richardson (1994), és una forma de descobriment i anàlisi donat que s'escriu per aprendre alguna cosa que abans no se sabia. Potser escrivint descobrim aspectes amagats del món i les persones i, sobretot, de nosaltres mateixes. Tornant al pensament de José Luís Sampredro (2008) quan parlava de l'ofici d'escriptor en una entrevista recent en la qual deia que un escriu a força de ser un miner d'un mateix que, de fet, escriure és fer arqueologia d'un mateix, ficar-se a les secretes galeries d'un mateix.

Com ja he comentat, sempre he anat escrivint, llegint i reescrivint el que anava recollint. També anava compartint els relats amb les protagonistes per anar cercant si reflectia la vida viscuda, si hi havia matisos nous que calia incorporar. A mesura que escrivia anava veient la necessitat d'utilitzar diferents plànols narratius. Necessitava trobar diferents veus com a paisatges diferenciadors per teixir els relats: la veu del que havia esdevingut sovint farcida de diàlegs que relataven els seus protagonistes, la meua veu reflexiva que retornava i repensava aspectes rellevants, idees suggerides i possibilitats d'avançar. En un altre plànol volia incorporar altres formes narratives metafòriques: imatges, poemes i pensaments que ens ajudessin a narrar des d'altres formes de representació de la realitat.

Des del principi vaig decidir tenir diaris de les diferents vides relatades i fer fotografies del que esdevenia. He recollit les veus dels nens i nenes protagonistes i de les mestres i diferents tipus de representacions que anaven elaborant en els seus processos en la vida de comprendre.

Vaig pensar que no faria entrevistes tancades amb les mestres, sinó que aniria recollint les converses compartides, les expressions, els neguits, les descobertes, les preguntes que anaven manifestant. Quan estava sola i refeia cadascuna de les converses, anava trobant idees que em feien de guia, repensava el que havia passat i intentava dialogar amb les experiències per comprendre-les. Intentava, mitjançant el relat narratiu, tornar significatius els diferents reculls, no només cercava elements comuns sinó, sobretot, els elements singulars que configuraven cada història.

Quan he anat analitzant el que recollia en el camp he desenvolupant una trama que intenta narrar com han passat els fets i com he anat cercant comprensions sobre allò viscut. Intento, com expressa Fernando Hernández (2008), anar creant una *intriga narrativa* que ens permeti donar el caràcter únic de cada història per acostar-nos a la seva particular complexitat.

Clandini i Connelly, que han estat per a mi referents de la investigació narrativa, parlen del paper de les investigadores i m'ajuden a posar paraules a allò que jo estava intentant des del meu rol.

“La idea del investigador como alguien que está dentro, que sostiene historias y no sólo las recoge, que se muestra como un personaje vulnerable y necesariamente en crisis. Desde esta posición, lo que se genera con la investigación narrativa no es estrictamente conocimiento, sino un texto, un relato, que alguien lee, y es precisamente ahí donde reside un nuevo nivel de relación fundamental: contar una historia que permita a otros contar(se) la suya. El objetivo no sería sólo capturar la realidad sino producir y desencadenar nuevos relatos.” (Clandini y Connelly, 2000)

En les diferents històries relatades he buscat i m'he sentit dintre sostenint les històries en complicitat i companyia dels seus protagonistes i sempre he perseguit que en la història que narrava altres persones es reconeguessin i també poguessin pensar les seves narracions. M'he anat reconeixent en les meves pròpies incerteses, en les meves pròpies crisis que acompanyaven i interactuaven amb les crisis de les altres protagonistes.

Al començament de la recerca vaig sentir com perdia peu per les incerteses, com havia de construir un nou rol diferent dels que havia viscut fins llavors. Em pensava a mi mateixa com 'l'animal narratiu' de Landero i alhora sentia que m'enyorava de l'aula, que enyorava fer de mestra, així que sentia que l'aula era el meu hàbitat natural. Vaig pensar que, de fet, jo era un 'animal d'aula'.

'L'animal narratiu d'aula' estava cercant com entrar dins sostenint les noves històries que em tocava viure, em sentia vulnerable i en crisi. Una metàfora sobre el significat de la paraula crisi per als xinesos em va ajudar a resituar-me, a pensar en la crisi com una manera de comprendre, d'avançar en el meu saber i percebre'l com un procés que no s'acaba i que sempre està en transformació. Viure la crisi com un espai d'oportunitat i no

de perill m'ha permès acompanyar les docents i els nens i nenes per valorar i validar aquest conuiu amb les crisis com un espai d'oportunitat.

La paraula crisi en xinès es compon de dos símbols. El primer per ell mateix significa perill i el segon oportunitat.

La transformació de les situacions d'aula viscudes i de les trobades, converses, diferents intercanvis amb les mestres, ha estat l'elaboració de les diferents narratives on he anat teixint les diverses formes de relatar-se de cada comunitat i he anat integrant la meua veu, la devolució raonada des de la meua interpretació del que esdevenia en cada experiència.

M'he pogut, així, apropar als canvis que s'anaven produint en les pràctiques docents i en les vides de comprendre dels diferents grups de persones, m'he pogut acostar a com s'anava generant coneixement docent i coneixement sobre la realitat que anaven elaborant tots i totes les protagonistes i que s'anava transformant en relats polifònics. He anat recreant els textos amb la intenció que els lectors i lectores puguin sentir-se formant part dels fets narrats, he intentat transformar les meves vivències en el camp en documents públics que serveixin a altres persones per reconèixer-se.

Com ja he compartit en la introducció, la investigació basada en les arts m'ha ajudat a comprendre una mica més el que intentava des de la meua forma de narrar. El "patchwork" de diferents llenguatges narratius em permetia donar una idea de teixit que,

com ja anirem veient en les diferents històries, té una presència transcendent en la meua pràctica docent i en la manera com he acompanyat les altres vides d'aprendre.

Per tant, utilitzar diferents formes narratives m'ha permès dotar de sentit, com diu Hernández (2008), les experiències amb l'ajut de la representació dels nostres relats, tenint present que la investigació basada en les arts té com una de les seves premisses la dotació de sentit de l'experiència en forma de relats diversos com ens recorda Tomm:

"De relatos (textuales, visuales, preformativos), en la medida en que nosotros, como humanos, no sólo damos significado a nuestra experiencia al narrar nuestras vidas, sino que también tenemos el poder de representar nuestros relatos gracias al conocimiento que tenemos de ellos." (Tomm, 1993)

Per a mi representar les narratives amb diferents tipus de relats (textuals, visuals...) m'ha permès tenir una sensació que cercava ponts que fessin que cadascuna i cadascú se senti representat en alguna d'aquestes formes narratives i/o en el conjunt, ponts que comuniquin vides, relats i formes de representar-los. Com jo mateixa expressava en un altre escrit (Anguita, 2000), a l'escola necessitem ponts que ens ajudin a navegar pels sabers de cadascú, que ens ajudin a compartir-los i a fer-los créixer plegats, ara a més a

més els ponts ens serveixen de metàfora per enriquir relats amb diferents formes narratives que bifurquin i enriqueixin la narració global.

Cal dir, per acabar, que jo no he fet una investigació basada en les arts però si les arts han format part intrínseca de la investigació narrativa i és, segurament, perquè també formen part del meu jo.

Ara entenc el meu itinerari de la recerca com un relat de relats. També entenc així la meva vida docent i la manera com guio la trama de la vida de comprendre. Com jo mateixa deia sobre les meves intencions com a docent:

“Estem intentant compartir un projecte de vida d’aula. Una narració global que serveixi de far en aquest viatge que encetem plegats. Aquesta narració està feta de moltes narracions, històries construïdes per les veus d’aquests nens i nenes i per la meva pròpia, enriquides totes elles per les veus d’altres narradors que ens trobem en el viatge.” (Anguita, 2004)

3. MARC TEÒRIC

Situaré des del seu marc teòric què són els projectes de treball i què han representat en la seva evolució. Els ubicaré en el seu marc des d'una perspectiva històrica que ajudi a comprendre el seu canvi evolutiu.

Emmarcaré com han anat emergint diferents versions en diferents moments d'evolució i canvi dels i les docents immersos en processos de revisió de les seves pràctiques. Un document guia serà el recollit per la Montse Ventura sobre diferents versions per il·lustrar com ha anat canviant la mirada fins ara que ja no parlem de treball per projectes o projectes de treball sinó de la perspectiva educativa dels projectes de treball. En aquesta recerca trobarem exemples sobre què ens aporta aquest nou marc, aquesta nova revisió.

Reflexionaré sobre com ha enriquit la mirada de la perspectiva reflexionar sobre les cultures educatives pensades i desenvolupades a l'escola Serralavella per diferents docents i emmarcades en el seu projecte educatiu pel Juanjo López, compartirem els seus plantejaments.

Intentaré situar la necessitat de repensar els projectes en el 2009 amb aquest marc de la PEPT i prendré com a guia el pròleg del llibre sobre projectes reeditat l'any 2008 on el calidoscopi de mirades es repensa i ens porta a la necessitat de situar la innovació a diferents nivells i en diferents contextos en l'actualitat educativa.

Relataré, doncs, els orígens, alguns moments de la història del procés d'innovació, les diferents versions que han anat emergint al llarg dels anys i diferents influències en procés de canvi.

3.1. Perspectiva històrica

Ubicaré a continuació algunes pinzellades de la perspectiva històrica dels projectes de treball. Caldrà anar fent referències a diferents autors que han anat emmarcant aquesta perspectiva educativa i l'han repensat al llarg del temps, molts d'aquests moments han estat àmpliament recollits i documentats per Fernando Hernández, en molts casos, i en d'altres també per Montse Ventura que, com ja he anat situant, es troben estretament vinculats a la història d'aquesta innovació.

Així, Hernández recollia en un dels seus escrits:

“El treball per projectes té en compte experiències d'èxit als anys vint realitzades per Dewey i Kilpatrick o les de Stenhouse i Freire als anys setanta, també la proposta pedagògica per l'educació infantil de Malaguzzi a Reggio Emilia. Propostes que han ajudat a molts alumnes i mestres a trobar a l'escola el seu lloc per aprendre si es planteja una escola que els ajudi en la seva necessitat de donar sentit a les seves preocupacions i ampliar els seus referents.” (Hernández, 2000)

En diferents moments d'influències de les que la perspectiva s'ha nodrit sempre ha estat present la preocupació per pensar sobre la globalització i la interdisciplinarietat situant que no consistia en un sumatori de matèries com així ho destacava Hernández (2004) quan deia que en els projectes s'abordaven problemes que no es podien estudiar des d'una perspectiva disciplinar ja que requerien respostes interdisciplinars en el sentit que descrivia Roland Barthes quan deia: “A l'hora de fer un treball interdisciplinar no és suficient agafar un tema i col·locar dues o tres ciències al voltant d'ell. Un estudi interdisciplinar consisteix en crear un nou objecte, que no pertany a cap disciplina”.

Des del principi d'aquesta aventura innovadora es va veure la necessitat de deixar clar que no es tractava d'un altre nom dels “centres d'interès” i per això era important clarificar el paper dels alumnes i dels i les docents en aquests processos d'indagació.

“Poner el énfasis en el proceso, en la tarea de implicar al aprendiz en lo que se investiga y en el esfuerzo cognitivo y emocional que comporta el proceso de indagación que se lleva a cabo dentro y fuera del aula. Así, se pretendía ir más allá de las visiones placenteras del aprendizaje basadas en el ‘dejar hacer’ y del seguimiento del eslogan ‘hay que partir de los intereses de los niños’, que

apoyaba la perspectiva de los centros de interés. De esta manera, la idea de seguir el 'interés' del aprendiz se sustituye por la de 'implicar' a éste en aquello que aprende. Algo que sucede cuando conecta con su mundo vivido."

Hernández ens situa la necessitat emergent d'aquesta perspectiva pedagògica en un procés de canvi que es va donar a l'escola Pompeu Fabra de Barcelona i que està recollit en un llibre⁹ per Hernández i Ventura.

"Los proyectos de trabajo salen de la práctica de un proceso de repensar(se) que se construye durante cinco años en una escuela concreta (Pompeu Fabra, de Barcelona) y que, en función de los saberes (referenciales y prácticos) que tenía el profesorado y los que fue adquiriendo durante ese periodo de tiempo, sirvió para "dar nombre" a lo que allí tenía lugar"(Hernández, 2004)

D'altra banda Ventura i Hernández, quan fan una revisió del moment actual en què es troba la innovació en el nou pròleg del mateix llibre, ens recorden:

"A mitad de los años ochenta, comenzamos a dar respuesta a la necesidad de organizar el currículo de una manera alternativa a la organización por materias, por centros de interés, o por unidades didácticas. Estas perspectivas, con variaciones, tienen en común que se fundamentan en articular la información, lo que se supone que se ha de aprender, vinculada a las disciplinas académicas. Nuestro empeño estuvo guiado por una idea de currículo concebido como una hipótesis sobre lo que puede ser importante aprender en la escuela para dar sentido a las diferentes realidades en las que los aprendices viven y han de vivir en un futuro incierto. Un futuro en el que más del 50% de lo que necesitarán para dar sentido al mundo dentro de diez años todavía no se ha producido.

Esto nos llevó a plantear una propuesta de currículo, que no escondiera bajo su manto la complejidad de la Escuela. Fue una propuesta de organización del aprender centrada en problemas o temas de investigación que pretendía conectar con los intereses de los niños y las niñas. Intereses, en el sentido de que las experiencias de aprendizaje fueran interesantes, porque les involucraba, al sintonizar con lo que estaban viviendo, al tiempo que les ayudaba a dar sentido al mundo en el que viven y a lo que les pasa, sienten, temen, preocupa o desean. Este propósito lo buscábamos teniendo en cuenta tradiciones educativas que habían tenido éxito anteriormente, y a los debates, entonces incipientes, que sugerían la necesidad de repensar el currículum y la función de la escuela para que todos los alumnos encontraran en ella un lugar (su lugar)

⁹ L'any 1992 apareix el llibre "La organización del currículum por proyectos de trabajo" que recull la reflexió i les experiències de canvi de l'escola Pompeu Fabra vinculades als projectes de treball on es parteix d'una idea de currículum centrada en problemes o temes d'investigació que connectin amb els interessos dels nens i les nenes. Setze anys després els autors escriuen un nou pròleg resituant el moment actual. Cal assenyalar aquest llibre com un referent important pels docents immersos en aquesta perspectiva educativa.

para aprender (Cuban, 1984; Galton, Simon y Croll , 1980; Popkewitz, 1987; Stenhouse, 1984; Tann, 1987)." (Hernández y Ventura, 2008)

A partir d'aquesta proposta d'organització de l'aprendre, a Catalunya, grups de professors lligats als ICE de la UAB i la UB o especialment al grup anomenat Minerva que a la dècada dels noranta comença a reflexionar sobre el procés de construcció de coneixement pedagògic a partir d'experiències docents, biogràfiques i formatives. Al llarg dels darrers vint anys diferents grups de recerca hem avançat en una idea dels projectes de treball que s'orienta cap a una concepció educativa del coneixement no fragmentada; que planteja un currículum integrat a partir de temes i problemes emergents; que rescata el subjecte i que revaloritza el paper d'intel·lectual públic dels i les docents. Com recollia Hernández parlant dels processos de reflexió.

"En este proceso de aprendizaje compartido comenzamos a explorar aspectos relativos al papel del sujeto pedagógico en el proceso de aprendizaje de los proyectos de trabajo, su función política y transgresora, y el replanteamiento de la gestión del tiempo y el espacio en la escuela.

(...)

El recorrido llevado a cabo durante ese tiempo se iba contrastando y compartiendo con otros docentes en las diferentes jornadas que se fueron celebrando sobre el tema "Repensar la escuela desde los proyectos de trabajo" (1998, 2000, 2002, 2004). Con ello pasábamos de un aprendizaje grupal a una relación en red, en la que otros docentes, con lugares y experiencias diferenciados, contribuían al continuo repensar que caracterizaba la perspectiva educativa de los proyectos de trabajo." (Hernández, 2004)

En l'actualitat s'han celebrat al 2009 les últimes jornades de l'actual grup de l'ICE de la UB que reflexiona al voltant de la PEPT: "V Jornades de reflexió sobre la perspectiva educativa dels projectes de treball. Formar-nos des de la perspectiva educativa dels projectes de treball". Enguany la reflexió ha girat entorn de pensar en les vides de comprendre a l'escola com a trames narratives, com a teixits narratius.

Veient en aquest procés com la PEPT inclou i té voluntat d'acollir diferents mirades sobre l'educació i de tenir en compte diferents veus que ens han assenyalat diverses interpretacions de com s'apren millor a donar sentit: el constructivisme, l'aprenentatge per a la comprensió, les múltiples intel·ligències, la interdisciplinarietat, la cognició situada, els

múltiples alfabetismes, el pensament complex..., i es continua obrint i repensant a partir de noves influències emergents en els escenaris educatius del segle XXI¹⁰.

3.2. Diferents versions de transformació i canvi en els projectes de treball

Situaré en aquest punt com han anat emergint diferents versions en diferents moments d'evolució i canvi dels i les docents immersos en processos de revisió de les seves pràctiques. Un document guia serà el recollit per la Montse Ventura sobre diferents versions per il·lustrar com ha anat canviant la mirada de manera evolutiva fins al moment actual en el qual ja no parlem de treball per projectes o projectes de treball sinó de la perspectiva educativa dels projectes de treball.

La publicació del llibre "La organización del currículum por proyectos de trabajo", ja esmentat anteriorment, va suposar que diferents escoles i mestres comencessin a fer projectes de treball però en una gran part seguint el que es va considerar el "mètode dels projectes de treball" amb una sèrie de passos que calia anar seguint.

Al pròleg de la reedició del 2008 els autors ens recorden trencant la idea de mètode:

"La secuencia que aparece publicada en Hernández y Ventura (1992, p. 77), y que ha servido a muchos profesores y formadores para reducir los proyectos a una fórmula didáctica, no surge como receta 'precocinada', sino que es el reflejo de un primer balance que emerge de los registros de clase, de las reuniones y las conversaciones con las profesoras, además de la necesidad que tuvieron los docentes de ser legitimados por el remolino absorbente en que se convirtió el discurso curricular de la reforma de 1990.

Nunca hemos hablado de los proyectos de trabajo como una estrategia o receta didáctica en la que se aplica una secuencia de pasos partiendo de los intereses de los niños y las niñas o los jóvenes. Nada más alejado de nuestro propósito y de nuestra forma de plantear y abordar los proyectos de trabajo.

De aquí nuestra sorpresa cuando después de la publicación del presente libro en 1992, vimos que se utilizaba, tanto en el marco de la reforma educativa

¹⁰ No és la meua intenció en aquest capítol estendre'm en el pensament de cadascun dels referents i interpretacions pedagògiques, només intento donar una idea del ventall d'influències que ha tingut la perspectiva històricament i de com aquesta voluntat de repensar-se i deixar-se influir ha permès que es redimensionés constantment com ho continuarà fent d'ara endavant. La bibliografia permet, si es desitja, aprofundir en els referents esmentats.

española, como en otras reformas en América Latina, convirtiendo una propuesta, que pretendía ser una invitación a la ruptura con ciertas concepciones y prácticas escolares, en una serie de actividades en el aula más o menos rutinarias, impregnadas, eso sí, de un halo de progresismo y actualización pedagógica.

(...)

Nos preocupó que la concepción educativa (y política) que está presente en los proyectos de trabajo acabara quedando convertida en una receta didáctica o en un enfoque pedagógico. Con ello se reducía el potencial transgresor y creativo de los proyectos de trabajo (que afronta una concepción del conocimiento no fragmentado; que plantea un currículum integrado a partir de temas y problemas emergentes; que rescata al sujeto biográfico; que revaloriza la función política de la institución escolar y el papel de intelectual público del docente) a una serie de pasos que acababan siendo un rescate de los centros de interés (con otro nombre) o una reconversión de las unidades didácticas que mantenían una visión fragmentada y jerárquica del currículum que se articula entorno a las disciplinas escolares.

Los proyectos de trabajo no son un método, una pedagogía o una fórmula didáctica basada en una serie de pasos." (Hernández i Ventura, 2008)

Només en alguns casos de la pràctica narrada es recollia la idea de reconstrucció constant que propiciaven els projectes.

"Los proyectos forman parte de un proceso de formación que construye el conocimiento docente desde la práctica. Esto hace que los proyectos no sean algo estático, una foto que se conserva en el archivo del imaginario educativo, sino algo móvil, que se reformula a medida que se pone en práctica." (Hernández 2004)

Els diferents trànsits han estat recollits per la Montse Ventura en un document sobre les diferents versions que han anat emergint al llarg dels anys i fins a l'actualitat. A continuació inserto el document elaborat per Montse Ventura en diferents situacions formatives, una d'elles la de l'Escola Serralalavella de la qual formo part i a la qual va assessorar durant diferents cursos.

✓Un Punt de partida amb dos eixos:

- El qüestionament de la pràctica, concretament els Centres d'interès.
- La connexió amb els canvis en l'ensenyar a llegir i a escriure d'infantil.

✓Una Primera versió del PT on es destaca que:

- Tenen a veure amb les inquietuds dels nens i nenes.
- S'elegeix el tema (un títol, per ex. Els dofins) per votació.

- S'organitza el projecte a partir d'un sondeig inicial del que saben i d'una prospecció del que volen saber.
- Es relacionen totes les matèries al voltant del tema.
- El professorat no pot preparar el temes a l'inici de curs. Deixa d'utilitzar els llibres de text com a únic referent d'estudi.
- Es crea a l'escola un centre de documentació i consulta. Malgrat el tractament de la informació és descriptiu.

✓Una Segona versió on es recull:

- Es qüestiona la funcionalitat del títol i es formula la recerca a partir de preguntes i de formulació d'hipòtesi (per exemple: Per què van desaparèixer els dinosaures?)
- Es contempla la possibilitat de no trobar respostes úniques i s'incorpora la figura d'alguna persona de fora per contrastar l'interrogant.
- Les informacions deixen de ser descriptives i són més relacionals.
- S'integra l'avaluació dins del procés d'investigació.
- Es recullen sistemàticament les converses dels grups, el seu estudi comporta un canvi important en l'escolta docent, que esdevé interpretativa i permet acotar el problema i definir la pregunta de forma compartida.

✓Una Tercera versió on s'afegeix que:

- Els avenços anteriors milloren les expectatives dels mestres en relació amb els nens i nenes (queden lluny les infantilitzacions i simplificacions dels continguts).
- Les temàtiques i preocupacions de l'actualitat del propi alumnat queden integrades (els conflictes bèl·lics, les desigualtats socials, els descobriments científics, les malalties...) i la necessitat de compartir les recerques amb d'altres cursos és gairebé quotidiana.
- La idea de comunitat d'aprenentatge (família, entorn, professorat, alumnat...) articulen l'aprenentatge i es posen en joc les biografies per acollir millor les diferents identitats.

✓La Quarta versió ens aporta que:

- Es busquen interpretacions des de diferents punts de vista, opinions i enfocaments: es problematitza l'anàlisi de la realitat.
- S'integra la diversitat de creences (religioses, filosòfiques) per aconseguir la igualtat entre diferents.
- Respecte a la ciència es fa un recorregut històric que permet a l'alumnat adonar-se que algunes de les seves idees ara no són vàlides.
- Es recapitula en els projectes en termes d'aprenentatge.

✓I a la Cinquena versió resitua i acull:

- S'inclou la narrativitat i els nous alfabetismes.
- Elegir el tema que generi inquietud els moments del passat o del present i les persones amb les qui compartir experiència.
- Reciprocitat entre mestres i alumnes quant a necessitat i inquietuds.
- El reconeixement de l'altre com a coparticipant del procés d'aprenentatge.

Totes aquestes idees de la Cinquena versió han fet que floreixi la perspectiva sempre oberta a qualsevol canvi i aportació nova. En definitiva, la perspectiva esdevé un mosaic d'interaccions en constant redefinició que mai no estan tancades del tot.

La meua pràctica educativa i la investigació actuals es troben instal·lades en el desig de pensar i avançar en aquesta cinquena versió, en la necessitat d'entendre la PEPT des de la narrativitat, una manera de narrar una història com a forma de pensament i d'expressió del món, com una forma d'acollir la nostra necessitat de comprendre el món i les persones.

3.3. Les cultures educatives i altres referents que enriqueixen la perspectiva

Situaré en aquest apartat com ha enriquit la meva mirada reflexionar sobre les cultures educatives i el paper que ens han aportat els seus plantejaments.

Durant els últims anys he format part de l'equip de l'Escola Serralavella que recull la idea de cultures en el seu Projecte Educatiu i aquestes cultures també han estat compartides i enriquides pel grup de Projectes de Treball en diferents moments de reflexió i en diferents jornades organitzades pel mateix grup.

Recullo en la veu del Juanjo López la idea de Cultures Educatives que, com narra ell a continuació, van emergir en el seu canvi docent com una manera de donar sentit a les seves intencions educatives.

Les Cultures Educatives han estat una formulació que m'ha ajudat com a mestre a pensar-me i repensar la meva pràctica, ha orientat el procés de canvi de l'escola Serralavella i ha servit de far a d'altres mestres que s'aventuraven en el camí dels projectes de treball amb els quals he compartit processos de formació.

A partir de la idea que els projectes de treball no es podien entendre com una metodologia tancada i amb una sèrie de passos o fases que calia anar fent, sí que necessitava definir les essències, els eixos que em permetessin avaluar la realitat i reflexionar sobre la pràctica per anar prenent decisions.

Moltes vegades en el món educatiu es parla de la línia pedagògica d'una escola com el camí que cal seguir. Per a mi, des de la perspectiva dels projectes de treball, no es tractava d'una línia a seguir sinó d'un horitzó a definir, es tractava de trobar els punts de llum, a manera de fars, que orientessin els camins d'aprenentatge compartit que anàvem construint.

Aquestes essències o punt de llum els vaig definir com a "les cultures educatives" que havien d'estar presents en el dia a dia de la meva vida com a docent. Vaig agafar el terme cultura per reivindicar el paper "de creador cultural" del docent davant del paper de "tècnic executor" de didàctiques pensades per altres. Creador cultural perquè ha de ser capaç d'aprendre (prendre de) dels sabers pedagògics acumulats que ens aporta la història de

la educació, però també ha de saber elaborar, crear la seva identitat com a docent i projectar-la i reconstruir-la en la seva pràctica. Aprendre, crear i projectar, tres essències fonamentals del concepte de cultura per a mi.

Les cultures educatives més importants que contemplo:

1. La cultura de l'acollida de les identitats dels alumnes tenint en compte la dimensió emocional de l'aprenentatge.

Es tracta d'acollir a l'aula les identitats dels nens i nenes, tenint en compte tots els àmbits de la seva personalitat: emotiu-afectiu, cognitiu, relacional; perquè aprendre és una qüestió cognitiva, però també és una pràctica emocional i una pràctica relacional.

Acollir els coneixements, les interpretacions, els pensaments, les idees, les emocions, els sentiments, els afectes, i les formes de viure l'aprenentatge i de relacionar-se amb els demés en les situacions d'aprenentatge. Acollir i compartir les nostres subjectivitats per anar teixint llaços entre les nostres vides i les nostres identitats, per reconèixer-nos i involucrar-nos en les vides dels altres.

2. La cultura de la participació i el diàleg.

Entendre l'aula com una comunitat d'intercanvi, de diàleg i de reflexió. L'aprenentatge és individual, personal, però s'aprèn amb els altres i dels altres. L'aula ha de ser una comunitat d'aprenentatge on la base sigui la comunicació d'idees i sentiments, la discussió argumentada i la valoració d'opinions. Una aula que dialogui amb el món, que dialogui amb els seus protagonistes i els acompanyi en el viatge pel conèixer. Es tracta d'una cooperació d'identitats per: comprendre el món i comprendre les persones.

3. La cultura avaluativa de la realitat.

L'ésser humà és un ésser que avalua la realitat en tot moment de la vida perquè ho necessita per pensar, per reflexionar i per decidir. Cal considerar els i les alumnes com a subjectes avaluadors i no només com a subjectes avaluats. Es produeix un canvi del paper de l'alumne: ja no es tracta d'escoltar el bon coneixement per reproduir-lo, es tracta d'expressar el coneixement propi, escoltar i interpretar el dels altres, avaluar-los i qüestionar-los, per transformar-los. L'avaluació, doncs, com a motor de la construcció de coneixement.

Per tant, un dels objectius importants ha de ser aprendre a avaluar la realitat per comprendre i prendre decisions.

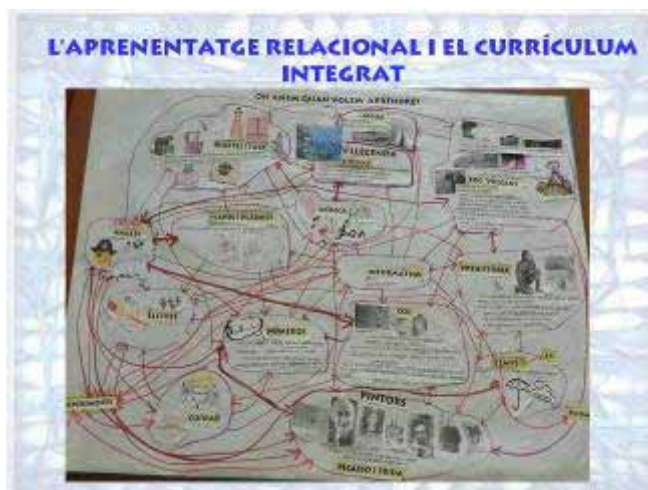
4. La cultura de la consciència sobre el propi procés d'aprenentatge.

Cal desvetllar la consciència del que aprèn i de com aprèn. També la consciència del sentit de l'aprenentatge, la consciència de l'individu d'allò que fa i per què ho fa. Una consciència que serveix de guia per crear coneixement sobre la realitat, sobre ell mateix i sobre les seves capacitats d'aprenentatge. Aprendre a observar-se, a guiar-se i a avaluar-se, amb la consciència que la nostra vida sempre serà d'aprenent.

5. La cultura de viatjar pel món del coneixement. La cultura de l'aprenentatge relacional i del currículum integrat.

Cal abordar el currículum centrant-lo en els problemes, inquietuds o temes que connecten amb els interessos vitals dels alumnes, no de forma fragmentada per àrees curriculars. A la vegada cal desenvolupar la capacitat d'identificar relacions i la capacitat d'establir relacions. Tot això és possible quan l'aprenentatge s'integra en projectes de vida.

6. La cultura de la multicausalitat i la mutiinterpretació dels esdeveniments.

Partim del fet que la realitat és complexa, que el coneixement es construeix constantment, que aquest moltes vegades només és una interpretació contextual o temporal. Comprendre les realitats complexes per poder actuar en elles implica identificar les diferents versions sobre els fets o els fenòmens que s'examinen, les múltiples perspectives que poden estar presents en qualsevol situació. Es tracta de no mostrar només un punt de vista i de tenir en compte que no hi ha uns únics valors culturals per explicar la realitat.

Cal aprendre també a qüestionar la realitat basada en versions estables i objectives. Cal anar de la descripció de la realitat a la problematització de la mateixa, per entendre-la i fer-la evolucionar. Construir noves versions per convertir els coneixements fixos en mòbils.

7. La cultura de plantejar-se preguntes i no només cercar respostes.

No es tracta només de trobar respostes, també es tracta d'elaborar preguntes cada vegada més riques i profundes. La progressió qualitativa de les preguntes forma part del procés d'aprenentatge. La qualitat de les situacions d'aprenentatge no depèn només de la qualitat del coneixement après, també de les preguntes elaborades per seguir descobrint. El dubte com a estratègia de reflexió per continuar aprenent.

Crear una actitud de canvi; d'elaboració constant de coneixement. Descobrir l'amplitud de tot allò que s'ignora.

Un objectiu de l'aprenentatge ha de ser comprendre i respondre als canvis.

8. La cultura de projectar-se en el món. Ponts i fars.

Som éssers socials i ens entenem millor a nosaltres mateixos quan ens expliquem i ens projectem. La comunicació forma part de les nostres essències com a humans i aprenem millor quan compartim els nostres aprenentatges i quan ho fem, creem un nou objecte que ens representa. Quan la nostra projecció surt es conforma una nova manera de veure, que incideix en la mirada de les persones que ens envolten.

9. La cultura de crear un context d'aula real, obert, adaptatiu, interconnectat i dinàmic.

Cal considerar l'aula com a lloc de trobada del grup, com a comunitat de narradors que seu en cercle per parlar, per escoltar, per compartir, per prendre decisions... L'aula com un espai que ens ajuda a aprendre, ens ajuda

a compartir equipatges, experiències, emocions i tot allò que ens agradaria comprendre. Una aula amb temps i espais per dialogar, temps i espais per ser. Temps i espai per reinventar-nos a nosaltres mateixos, per transformar i transformar-nos, per entrar i sortir cada dia de l'escola pensant o sentint alguna cosa que no havíem pensat o sentit mai abans.

De les cultures educatives que aquí relata i ha elaborat el Juanjo López voldria rescatar que per a mi les relacionades amb l'acollida de les identitats i la subjectivitat, la del diàleg i la del currículum integrat constitueixen els tres eixos fonamentals a partir dels quals es podrien articular totes les altres cultures. Caldrà ara resituar quina és la mirada sobre aquests tres grans eixos des de la meua reflexió sobre la pràctica, quines altres influències els han redimensionat i m'han portat a mirar-me aquesta recerca des d'on ho faig ara.

✓ Sobre les identitats.

Entenent les identitats i la seva acollida com una manera de pensar el jo, pensar l'altre i amb l'altre. De mirar-se i de pensar-se; així com de reconèixer les subjectivitats com a lloc de dir, de sentir, d'aprendre, més enllà de les marques culturals, entenent aquestes marques com a trànsits i no com a etiquetes.

Acollir les identitats permet mostrar la multiplicitat, celebrar la diferència, destacar la individualitat del pensar, el dir i el sentir. Entendria, doncs, identitat com contempla Bauman (2005) quan recull la idea que la identitat se'ns revela només com una cosa que cal inventar en comptes de descobrir; com la meta d'un esforç, un objectiu. Així mateix

com diu Vecchi (2005) a la introducció del mateix llibre, caldria considerar el recurs a la identitat com a part d'un procés permanent de redefinició d'un mateix i d'invenció i reinvenció de la pròpia història.

També ens dona llum la veu de l'escultor Oteiza (1996) quan parla de la necessitat que cadascú es neixi a ell mateix, que cadascú tingui l'oportunitat de pensar-se i refer-se en aquest néixer de les nostres subjectivitats sempre inacabat, sempre en procés de revisió.

Com jo mateixa expressava en un article, les identitats es repensen i prenen volada si tenen la possibilitat de pensar-se entramades en el diàleg afavorint que esdevinguem així interlocutors dels nostres processos d'aprendre.

"El diálogo nos hace de motor, nos ordena, nos sitúa, va construyendo la narración. No es hablar por hablar. Se trata de conversar, de dialogar, de cooperar intelectualmente, de discutir de manera argumentada, de valorar las diferentes posiciones. El reto también es aprender a ser interlocutores y, a la vez, aprender a mostrarnos. Alguien dijo que todos somos extranjeros de nosotros mismos. El otro se nos presenta como algo amenazante por lo desconocido. Por tanto, el diálogo ayuda al encuentro con el otro y con uno mismo. Nos narramos para interpretarnos y para interpretar al otro." (Anguita i López, 2004)

D'altra banda, em preocupa situar la subjectivitat des de la necessitat de les persones de narrar-se per anar-se pensant com a subjectes de la seva pròpia narració com ens diu Trias:

“El sujeto narrativo se expresa y manifiesta en aquel conjunto de relatos y narraciones a través de las cuales nos constituimos en sujetos. Sujetos de narraciones, y sujetos “referidos” por narraciones que otros cuentan de nosotros. Nuestras vidas son relatos. Y en ese ser sujetos de narración y relato se cifra también nuestra propia dignidad.” (Trias, 2000)

✓ Sobre el paper de la comunicació i el diàleg

Parteixo de la hipòtesi, sostinguda pel biòleg Maturana (1994), que les cultures humanes són xarxes de converses i que tot allò que fem els humans com a humans ho fem en alguna forma de conversa. D'altra banda, tindrem present el pensament del filòsof Lipman (1997), que situa que l'acte de pensar està tan lligat al llenguatge que podem sospitar amb fonament que aprendre a pensar a parlar i a raonar són activitats estretament lligades entre elles.

Parteixo també de la idea formulada per mi mateixa i López (2004) en la qual situem els projectes de treball vinculats amb el diàleg dient que “nos invitan a la creación de una comunidad de intercambio, de diálogo y de reflexión. Un aula como una comunidad de aprendizaje, donde el diálogo es un instrumento que permite compartir y construir los conocimientos y las identidades personales”.

En aquesta construcció i reconstrucció dels coneixements i de les identitats entenem l'aula, l'escola, com a entorns comunicatius inclusius. Parlem d'un context multicultural, d'un espai d'influència i confluència de les diferents subjectivitats que conformaran aquestes comunitats polifòniques. Parlem d'un context dialògic que permet reflexionar sobre la possibilitat de refer-se, de reinventar-se en companyia. El diàleg apareix aquí com una eina d'interacció amb un mateix, amb els altres, amb l'aula, amb l'escola, amb la comunitat educativa, amb l'entorn cultural i social i, en definitiva, amb el món.

Contemplo el diàleg com a mediador que ajuda a construir coneixement, parlarem, doncs, d'una conversa cultural que acull les identitats i les involucra en el procés de conèixer incentivant la construcció dels sabers.

Parteixo de la idea que situa les persones i les seves identitats com a co-creadores d'espais socials (amb el coneixement i amb les persones) de convivència humana. Des d'aquesta perspectiva serà important no separar al que aprèn, de com aprèn i d'allò que aprèn.

Des d'un plantejament de currículum integrat els aprenents se situen des de la incertesa, des d'una mirada del caos que problematitza la realitat i reinventa les relacions i els contextos de l'aprenentatge.

Des d'una perspectiva de currículum integrat es replantegen els sentits del subjecte, de l'aprenentatge i del ser docent i a mi em dóna llum el que diu Torres al respecte:

"Crear condiciones, ambientes en los que el alumnado se vea motivado para investigar, indagar y aprender. El desarrollo de la inteligencia, afectividad, sensibilidad y motricidad está condicionado por las oportunidades de poner en acción, implicar activamente a chicas y chicos en cuestiones como la solución de problemas, planificación, desarrollo y evaluación de proyectos de trabajo, estudio de casos acerca de cuestiones conflictivas o críticas.

Optar por un currículum integrado conlleva modificar el contexto del trabajo escolar; obliga a transformar la organización de los recursos del centro y del aula (libros, revistas, vídeos, programas informáticos, periódicos, grabaciones magnetofónicas, etc.), hacerlos visibles en estanterías y al alcance de las manos del estudiantado; crear las condiciones para mejorar la conexión del centro con el mundo exterior: elaborar estrategias para que otras personas y profesionales de la comunidad tengan acceso y comunicación con el alumnado, planificar mayor número de salidas a instituciones, locales y para tomar contacto con personas fuera del centro docente; trabajar de manera más coordinada y colaborativamente por parte del profesorado." (Torres, 1994)

D'altra banda ha enriquit molt com mirar-se la realitat des d'una idea de complexitat situant-nos en la incertesa tal com planteja Morin:

"Conocer y pensar no es llegar a una verdad absolutamente cierta, sino que es dialogar con la incertidumbre. Hay, pues, que prepararse para nuestro mundo incierto y contar con lo inesperado." (Morin, 2003)

Contemplo, doncs, la trama narrativa des de la complexitat recollint de Morin la idea que 'complexus' és allò que es teixeix conjuntament.

“Complexus’ significa lo que está tejido junto. Hay complejidad cuando son inseparables los distintos elementos que constituyen un todo y existe un tejido interdependiente entre el objeto de conocimiento y su contexto, entre las partes y el todo. No se puede entender el todo a partir de la suma de las partes porque la organización impone restricciones.

(...)

La complejidad es precisamente la unión entre la unidad y la multiplicidad. El desafío de la complejidad es aplicar ese modo de pensar a todas nuestras acciones cotidianas.” (Morin, 2005)

D'altra banda, una altra influència a l'hora d'abordar la integració curricular són els estudis com el “Learning by Design” dels educadors australians Bill Cope i Mary Kalantzis (2005) on s'intenta no dissociar els coneixements de les experiències ni el pensament dels sentiments, en un marc on la multialfabetització permeti utilitzar el major nombre possible de llenguatges per comunicar o explicar allò après o viscut.

Finalment, en la mirada integradora tenen especial influència en la meva concepció de la vida de comprendre els estudis que avalen el funcionament de comunitats ecològiques pensades com a xarxes interdependents, així el pensament del físic Capra ens ajuda des del seu llibre de la trama de la vida aportant la mirada ecològica de la comunitat entramada en una xarxa d'interaccions i interdependències:

“Todos los seres vivos son miembros de comunidades ecológicas vinculadas por un red de interdependencias. Cuando esta profunda percepción ecológica

se vuelve parte de nuestra vida cotidiana, emerge un sistema ético radicalmente nuevo" (Capra, 1998).

Totes aquestes influències que ara només cito breument quedaran desenvolupades i ampliades en diferents moments de la documentació d'aquesta recerca, ara emmarquen els diferents pensaments presents en aquesta investigació.

3.4. Situació actual de la PEPT

Situaré finalment la necessitat de repensar els projectes de treball l'any 2009 amb aquest marc de la PEPT. Prendré com a guia el pròleg del llibre ja esmentat sobre "la organización del currículum por proyectos de trabajo" que ens situa en el seu subtítol que el coneixement és un calidoscopi que ens porta a la necessitat de situar la innovació a diferents nivells i en diferents contextos. El pròleg de la nova edició fa un relat del moment actual recollint essències que s'han anat dibuixant i redefinint i que ens han fet viatjar de treballar per projectes o fer projectes de treball a la perspectiva objecte d'aquesta recerca. Cito algunes de les reflexions més rellevants per intentar repensar el moment actual. Quan parlem de la PEPT, com recull l'esmentat pròleg, parlem de:

"Aprender de manera situada. El aprendizaje se realiza de manera situada, lo que quiere decir que el contexto en el que una persona aprende, tiene un papel fundamental en aquello que aprende (Cobb y Bowers, 1999). Mientras que la visión tradicional de la cognición se centra en el individuo como unidad básica de análisis, la perspectiva situada se localiza en los sistemas de interacción que incluye a los individuos como participantes, interactuando unos con otros, así como con los materiales y los sistemas de representación. La perspectiva situada de la cognición sugiere la importancia de plantear 'actividades auténticas' en el aula. Actividades que se definen como "las prácticas comunes de una cultura" (Brown y otros, 1989) y que son similares a las que realizan los prácticos de un campo de estudio o de un tema.

Contar una historia. Un proyecto de trabajo podría ser considerado como un formato abierto (no rígido y estable) para la indagación, de manera que permita estructurar y contar una historia. Una historia que tiene que ver con nosotros mismos, los adultos, los profesores, las familias, y no sólo con los niños, las niñas y los jóvenes. Este 'tener que ver' se refiere a que gira entorno a un tema, un problema que nos preocupa, interroga y afecta. Y al que nos acercamos (nosotros y ellos) buscando formas alternativas de investigar sobre

las versiones que se han ido construyendo sobre los fenómenos objeto de nuestro interés.

Indagar sobre problemas reales. En un proyecto de trabajo no importa de dónde sale el tema o la circunstancia que inicia el proyecto, pues nunca se comienza desde cero, sino que siempre es un proseguir que se vincula a otras historias presentes o silenciadas. El tema está vinculado a lo emergente, a una concepción interdisciplinar del conocimiento, a una redefinición del sujeto pedagógico y a un replantearse la educación en la escuela y su función social y política. Desde esta perspectiva se abordan las visiones emergentes sobre los problemas existentes, desde una posición interdisciplinar. Considerando este término desde la perspectiva de Barthes (1981) para quien un abordaje interdisciplinar no significa tomar un tema y colocar dos o tres disciplinas entorno a él, sino en crear un nuevo objeto, que no pertenece a disciplina alguna.

Tener en cuenta lo emergente. Esto significa que la Escuela no puede instalarse de manera confortable en el actual mundo de las estructuras de los currículos escolares que siguen anclados en una concepción del saber más propia del siglo XIX que del presente. Ha de abrir nuevas puertas al conocimiento y asumir nuevos desafíos.

La metareflexión. Con los proyectos de trabajo se pretende recorrer el camino que va de la información al conocimiento. Un camino que puede transitarse por diferentes vías o siguiendo diversas estrategias (no utilizamos este término en el mismo sentido de lo que se conoce por estrategias de aprendizaje, es decir, como vía prefijada basada en un entrenamiento cognitivo). Una de las más relevantes sería la conciencia del individuo sobre su propio proceso como aprendiz. Conciencia que no se establece en abstracto y siguiendo principios de generalización, sino en relación con la biografía y la historia personal de cada cual. Dado que este proceso, basado en el intercambio y en la interpretación de la actitud hacia el aprendizaje de cada persona es singular (aunque no único), no puede reducirse a una fórmula, a un método o una didáctica específica. Sólo puede abordarse desde una mirada diferenciada sobre quién aprende y lo que se pretende conocer.

Inclusividad. En los proyectos de trabajo asumimos una perspectiva de educación inclusiva, que no tiene nada que ver con el folklórico acercamiento entre culturas o el mero reconocimiento del pluralismo étnico, cultural o biológico. Nuestra opción tiene en cuenta la presencia de múltiples perspectivas en cualquier situación que abordamos y que son fuente de problematización constante del conocimiento al que interrogamos. Esta visión nos invita no sólo a celebrar el pluralismo, sino a cuestionar las finalidades de las miradas sobre la 'realidad' que se presentan como estables y fijas, como algo que una sociedad ha construido como algo natural y necesario." (Hernández i Ventura, 2008)

En definitiva, mirar-se els projectes de treball com una perspectiva oberta i abocada a repensar l'educació en el segle XXI no pot ser un mètode lineal, descriptiu i únic, ha d'estar oberta a les noves necessitats emergents i ha de donar resposta a la necessitat narrativa dels éssers humans. En paraules d'Hernández i Ventura:

“Para nosotros, un proyecto de trabajo:

Se basa en la construcción de una narración. No se procede de manera fragmentada, lineal y descontextualizada como sucede en otras aproximaciones curriculares. Es por ello, que siempre hemos tratado de transformar las prácticas en narraciones. Pero no como un fin en sí mismo (que también puede tenerlo, pues permite articular formas de comunicación y reflexión), sino porque estos relatos nos posibilitan avanzar en el conocimiento de cómo el aprendizaje tiene lugar en contextos de colaboración e investigación.

La tarea del docente es plantear preguntas que desafíen a los aprendices a examinar sus supuestos actuales. Dewey decía que el proceso de indagación empezaba con una 'dificultad sentida', es decir, con un desafío que provoca un nivel de conflicto cognitivo de tal modo que el investigador se siente obligado a desarrollar esquemas con mayor capacidad para acomodarse a su experiencia. Desde esta perspectiva, la práctica de enseñanza intenta provocar la construcción personal de significado causando insatisfacción en las comprensiones existentes (Efland, 2004).

Lo que pretendemos en suma es implicar al profesorado, las familias, la comunidad y los sujetos infantiles y jóvenes en un proceso múltiple de aprendizaje en el que tiene una especial importancia la fascinación, la colaboración, el cuestionamiento, la exploración, el descubrimiento, la creatividad y la reflexión. En definitiva, lo que Polanyi (1958:58) denominó 'la apasionada participación en el acto de conocer'." (Hernández i Ventura, 2008)

Anem, doncs, a navegar per aquesta trama de complexitats entreteixides per diferents subjectivitats i explorem aquí la incertesa del ser i de l'aprendre en companyia, aquesta apassionada participació en l'acte de conèixer¹¹.

¹¹ En el capítol 4 trobarem un document elaborat en el marc de la narrativa de la Montse Romero (l'esmentat pla tutorial), companya a l'escola Serralavella que seria un altre document que emmarca teòricament la PEPT des de la pràctica i les intencions del projecte educatiu d'aquesta escola.

4. DIFERENTS VERSIONS DEL PRESENT QUE OPEREN DES DE LA PERSPECTIVA EDUCATIVA DELS PROJECTES DE TREBALL

www.vicentecabau.com.ar/zoom/008.htm

4.1. LA NARRATIVA DE LA MERCÈ DE FEBRER

La narrativa d'una aula que dialoga amb la incertesa. Què representa per a aquesta mestra la PEPT? Quina és la seva versió del present que la vincula a la perspectiva?

4.1.1. Introducció a la narrativa

Anem a situar primer què representa retrobar-nos i treballar plegades. La Mercè de Febrer va ser la primera persona que em va parlar dels projectes de treball, una de les mestres de vida que ara recupero per repensar-nos juntes. Ella em va provocar enamorar-me d'aquesta perspectiva educativa, traspasant-me la seva passió, les ganes d'indagar i de continuar estirant del fil de la teranyina.

Anys després, ens vam retrobar en un grup de reflexió del qual ella era coordinadora, junt amb la Montse Jover i la Victòria Barceló. Les dues havíem enriquit la nostra mirada sobre els projectes i continuàvem compartint la fascinació pel canvi i la incertesa. En aquell moment la Mercè ens regalava preguntes com aquestes:

No és la complexitat un entramat de simplicitats?

No conviu el canvi amb la permanència?

No vivim amb la incertesa gràcies a algunes certeses?

Recentment, el Jorge Wagensberg (2006) ha escrit un llibre que es diu "A más como, menos porqué". En aquest llibre recull pensaments que podríem vincular amb la nostra recerca, amb el nostre pensament. Un d'ells diu: "El pulmó necessita aire, el cor sang, la boca saliva, el cervell canvi". Segurament els cervells de la Mercè i el meu es van trobar fa anys i van confluïr amb aquesta necessitat de canvi.

En un altre moment jo mateixa reflexionava sobre el canvi dient: "El cambio es el viaje, ha sido el camino para mí. Es la vida, es el tejido, es la trama que tejen las miradas, los latidos, las voces. No me gusta mucho llamarle cambio, para mí es ponerse a ser". Potser en aquest acompanyament de la narrativa de l'aula de la Mercè haurem de trobar el teixit de com "posar-nos a ser" en companyia, jo com a observadora atenta, ella com a guia incansable, farem aquest camí de bracet.

Durant aquests primers dies de la recerca, asseguda a casa intentant ordenar lectures, escrits, diferents documentacions... vaig reflexionar sobre què m'agradaria que passés i em vaig plantejar que potser m'agradaria recollir:

Quines són les idees, paraules, metàfores, pensaments que m'han ajudat a avançar i a problematitzar la meva mirada sobre els projectes de treball?

De segur que la Mercè ha tingut molt a veure en aquest enriquiment i anirem trobant pistes en el camí. Quan compartim reflexions amb la Mercè, fa anys, en l'àmbit del grup, vam llegir el discurs que va fer Saramago quan va rebre el Nobel a Estocolm. Allà ell deia: "Ahora soy capaz de ver con claridad quiénes fueron mis maestros de vida". Jo també puc dir amb claredat que si hagués de parlar dels meus mestres, aquells que em van ajudar a mirar-me la meva professió des d'aquesta perspectiva innovadora, una d'aquestes mestres és la Mercè, i segurament per això ara m'agradaria poder copsar quines són les versions del present de la seva pràctica i com aquestes versions dialoguen des de la complicitat amb les meves pròpies versions.

Continuant amb Saramago, a través d'un dels seus personatges ens diu: "Todas las cosas tienen su lado visible y no sabremos nada de ellas hasta que no les hayamos dado la vuelta completa". Intentem, doncs, fer una volta completa de la narrativa de la Mercè per intentar explicitar i comprendre millor el seu teixit, la seva trama de la vida com diria Capra (1998).

El 25 de setembre del 2008 ens trobem per primera vegada amb la Mercè, ella m'ensenyava l'escola i després anem a un cafè per tenir una primera conversa informal. Tinc la sensació que hauria d'haver pres notes però no ho faig, encara no porto cap guió concret preparat. Estem tot just prenent posicions.

La trobada és llarga i agradable, filem interessos, intencions, retalls de les nostres vides. Jo parlo de la meua por a no trobar-me en aquest nou paper, ella parla d'oportunitats per aprendre. Compartim la idea que sobretot hem d'estar còmodes i que si en algun moment no ho estem ens ho direm amb total llibertat.

L'horitzó pinta ple d'ocasions per aprendre en companyia. Retrobar-nos pot ser un espai d'oportunitats i creuament, bifurcació de veus que reinventen el saber docent a cop d'emoció, de vivència intensa, de desitjos de ser. Aquest retrobament pot ser una llançadora. Ganes de projectar-se, de narrar-se des del jo de cadascú i cadascuna, des del jo grup, des del jo escola.

Escriure el relat d'aquest curs de la Mercè crec que ens oferirà espais per mirar-nos al fons, per repensar-nos i veure què ens retorna.

La Mercè parla de la importància d'escriure, diu que quan ella ha escrit l'ha ajudat a ordenar-se, que ha après molt d'aquest mirar-se amb distància. Explica que quan ella va fer la llicència va aprendre molt, però que entén la meua angoixa, la soledat d'investigar, de trobar-te sola amb les teves descobertes, amb els teus dubtes, amb les teves pors. Ella explica que l'any després de la recerca, quan va tornar a l'aula, les seves descobertes sobre com aprenien els nens, sobre la metacognició, li van crear un espai de responsabilitat, de no saber si podia estar a l'alçada de les seves troballes. No sabia si podria reprendre de nou a partir del que sabia, intentant incorporar el saber nou. Comparteixo la necessitat de llegir tot el que ha escrit per poder contextualitzar més tot el seu procés d'innovació. Li demano explícitament que em porti la memòria de la seva llicència. Li comento que un dels articles seus que a mi m'agrada més és el de "La Terra en l'Univers": és això un projecte?" Ella també n'està molt satisfeta, d'aquest article. Quan la llegeixi de nou intentaré reinterpretar-la i resituar-la en la versió del present que documentaré.

A mitja conversa la Mercè em planteja: trobes una Mercè gastada, em sap greu... M'emociono a estones i d'altres no i em costa vincular-me a la feina si no em puc apassionar. Jo penso que ella troba una Marisol espantada, que té pressa per concretar la recerca, que s'espanta pel format escrit. Això que investigo li interessarà a algú? Sabré recollir-ho?

Troba una Marisol que s'enyora de fer de mestra, descobreixo que sóc un animal d'aula. L'aula és el meu hàbitat, el que em vincula amb la realitat. Ara haig de trobar els nous vincles, però l'horitzó està ple d'oportunitats.

M'explica que trobaré una Mercè caòtica, que ella és caòtica i la seva aula també però això del caos ja ho hem abordat com un possibilitador en altres reflexions. Jesús Ibáñez (1993) ja ens deia "los caminos del orden están siendo sustituidos por los caminos del caos, los primeros nos cierran en un espacio cerrado: están marcados de una vez por todas. Los caminos del caos nos abren a un espacio abierto: nos hacen caminar".

La Mercè s'emociona parlant del seu grup (jo no la veig gens gastada ni falta d'entusiasme), explica que són 27 nens i nenes molt diversos, de diferents ètnies, nivell cultural, vivències, ritmes... Parla del fet que els ha tingut a P-5 i que ara a 1r continuen el viatge. M'explica una conversa molt rica que han tingut aquell matí, preparaven una trobada que feien l'endemà amb tota l'escola.

La intenció és que l'escola es troba per compartir quins són els seus propòsits pel curs, els comparteixen amb la resta de la comunitat i així els fan públics. Compartim que és una estratègia interessant, que permet ordenar de manera argumentada els desitjos i interrogants del curs compartint-los i projectant-los a la resta de companys de l'escola. És una manera d'involucrar tota la comunitat en les narratives de cada aula.

Aquests propòsits i desitjos són el principi d'aquest teixit, de les ganes de ser i comprendre el món en companyia d'aquesta comunitat.

PROPÒSITS I DESITJOS DELS I LES ASTRONAUTES

PROPÒSITS

IAGO: MILLORAR LA CLASSE NETEJANT-LA, CUIDANT-LA, ORDENANT-LA...

UNAI: ESCOLTAR-NOS ELS UNS ALS ALTRES PER APRENDRE.

JÚLIA: NO BARALLAR-NOS.

RITA: RESPECTAR-NOS.

PROJECTES, DESITJOS

UNAI: JUGAR A FUTBOL AL PATI I ESTUDIAR ASTRONOMIA.

MANOLO: VULL APRENDRE A LLEGIR I A FER RAÍCES CUADRADAS.

BRU: VULL APRENDRE A LLEGIR I A MULTIPLICAR.

OMAR: VULL ESTUDIAR ELS ASTRONAUTES.

IFRASEEM: ESTUDIAR ELS ASTRONAUTES I RECUPERAR LES MEVES FORCES.

KEVIN: JO VULL ESTUDIAR L'ESPAI.

MALAK: JO VULL ESTUDIAR ELS COETS PER PODER ANAR ALS PLANETES.

AINARA: JO VULL ESTUDIAR ELS GIRA-SOLS, QUÈ TENEN PER DINTRE?

MARTÍ: QUIERO APRENDER A HACER CUADROS COMO VELÁZQUEZ O PICASSO O JOAN HERNÁNDEZ PIJOAN.

QUIERO APRENDER TODOS LOS PUEBLOS DEL MUNDO.

ROLANDO: JO VULL ESTUDIAR COSES DE L'ESPAI, M'AGRADA MOLT.

OLIVER: JO VULL ESTUDIAR ELS POLICIES PERQUÈ, QUAN JO SIGUI GRAN, VULL SER POLICIA PER DETENIR ELS DELINQUENTS.

MARIO: JO VULL ESTUDIAR EL CUERPO HUMANO PERQUÈ JA L'HAVÍEM D'ESTUDIAR EL CURS PASSAT.

VULL ESTUDIAR LA FÍSICA PERQUÈ NO SÉ QUÈ ÉS I HO VULL SABER.

IAGO: M'HE APUNTAT A BÀSQUET.

VULL ESTUDIAR EL PLANETA TERRA I TAMBÉ VULL APRENDRE COM PODEN VIURE ELS XINESOS AMB TANTA PORQUERIA, AMB TANTA CONTAMINACIÓ.

PAULA: VULL ESTUDIAR L'ESPAI PERQUÈ HI HA PLANETES QUE SÓN MOLT INTERESSANTS.

ROSA: JO VULL ESTUDIAR ELS PLANETES PERQUÈ N'HI HA UNS QUE SÓN MOLT INTERESSANTS. EL PLANETA TERRA M'INTERESSA MOLT.

JÚLIA: VULL ESTUDIAR QUÈ HI HA DINTRE DELS GIRA-SOLS PER SABER COM GIRA MIRANT EL SOL.

TAMBÉ VULL FER QUADRES COM PICASSO.

VULL APRENDRE A FER LLETRA L·LIGADA.

LÍDIA: VULL ESTUDIAR EL MÓN PERQUÈ TÉ MOLTES COSES INTERESSANTS.

YASMINA: JO VULL ESTUDIAR LES ESTRELLES I TOT EL MÓN.

VULL ESTUDIAR I APRENDRE A DIBUIXAR.

RITA: VULL APRENDRE A DIBUIXAR COM EL NICO.

APRENDRE A TOCAR EL PIANO.

APRENDRE A ESTUDIAR MATEMÀTIQUES.

MARIAN: VULL ESTUDIAR ELS COETS PERQUÈ M'ENCANTEN.

BEPON: JO M'HE APUNTAT A BÀSQUET.

VULL ESTUDIAR LA LLETRA L·LIGADA PER ESCRIURE:

CONTES, NOMS, PARAULES, TÍTOLS, POEMES, CANÇONS, PARAULES EN UN ALTRE IDIOMA, CARTES I RECEPTES

VÍCTOR: JO VULL APRENDRE ELS NÚMEROS DEL RELLOTGE PER SABER L'HORA.

VIOLETA: JO VULL ESTUDIAR ELS COETS PERQUÈ M'AGRADEN, PERQUÈ VAN A ALTRES PLANETES I A MI M'AGRADARIA ANAR-HI.

ANA: JO VULL ESTUDIAR ELS ESQUELETS I ELS OSSOS.

KARIMA: JO VULL APRENDRE A FER LLETRA L·LIGADA I MOLTES COSES MÉS.

SAIF: JO ELS ASTRONAUTES.

FAIZAN: JO LES ESTRELLES.

A punt d'acomiar-nos la Mercè em comenta que les seves companyes li pregunten quin projecte està fent. Ella creu que aquesta pregunta es vincula amb una determinada concepció dels projectes més lligada als projectes tema, als projectes organitzats com un itinerari més aviat descriptiu i lineal. Ella els diu: "el projecte és la vida de l'aula, el projecte és la vida".

Anem, doncs, a endinsar-nos en aquesta vida de comprendre des de la idea que el que intentarem documentar no és un projecte de treball o què és el treball per projectes sinó com és la vida d'una aula que opera des de la complexitat i que intenta crear una trama que significa la comunitat a partir dels seus desitjos i propòsits per comprendre el món i les persones des de la PEPT.

Acabem aquesta obertura amb una metàfora relacionada amb el món de la dansa a partir d'un espectacle de la companyia nacional de dansa de la Xina. El que pretén el seu director i coreògraf respecte del seu últim espectacle em va fer pensar en el que pretenem nosaltres a l'aula i d'alguna manera també es relaciona amb la meua recerca amb aquesta idea que tots i totes som "portadors d'històries".

"Khan parte de la base que todos somos portadores de historias, todos somos BAHOK. Llevamos con nosotros nuestro legado genético y cultural, nuestras experiencias, sueños y aspiraciones. Se trata de historias sobre el viaje de nuestro cuerpo a través de la vida que demuestran que, independientemente de nuestras raíces culturales, hay similitudes y temas subyacentes en todas las historias.

(...) Los bailarines son los autores del espectáculo, explica Akran Khan, exploramos las historias personales de las personas que hay encima del escenario para descubrir y poner de manifiesto una más universal."

http://www.elperiodico.com/default.asp?idpublicacio_PK=46&idioma=CAS&idnoticia_PK=544654&idseccio_PK=1013

Igual que els ballarins són els autors de l'espectacle i són portadors de les seves pròpies històries, amb el seu bagatge genètic i cultural així mateix intentem que passi a l'aula. Que els infants siguin protagonistes del seu propi aprenentatge portant i aportant la seva pròpia història. "Bahok" en llengua bengalina significa portadors. L'intent del creador és

moure els fils amb gran habilitat per extreure el millor que hi ha a l'interior de tots i cada un dels intèrprets, d'origens i procedències culturals realment diversos.

“En un lloc semblant a un aeroport esdevenen un entramat d'històries de persones, de cossos nòmades que busquen per l'escenari la seva identitat a través de records, d'olors, de textures i de colors. Al llarg d'aquest trànsit tenen lloc, a través del moviment i també de la paraula. Darrere d'aquesta aparença de simplicitat hi ha un molt bon treball d'exploració, de saber rebutjar aquell material que no encaixa, de saber trenar unes històries que ens són explicades a través d'un moviment fluid i contundent.” (Pons, 2008)

Crec que en la figura docent de la Mercè jo intentaré cercar com va desenvolupant aquest treball d'exploració, de rebuig del material que no encaixa, d'aquest anar trenant unes històries amb les altres per crear un fluid conjunt.

.....

Ens trobem després d'haver treballat plegades durant el primer matí. La Mercè, situant el grup, m'explica que els va començar a fer de mestra el curs passat i que li va costar una mica fer-se'ls seus. Es tracta d'un grup molt nombrós (27), molt dispers, molt potent a nivell d'aportacions, molt mogut. Ella diu molt de tot.

A la classe de 3 anys i a la de 4 anys van tenir una mestra, l'Amparo, que els acompanyava des d'un model més transmissor. Alhora es tracta d'una mestra molt protectora, molt maternal. La Mercè explica que eren grans productors de fitxes, grans executors però no se'ls havia convidat a interrogar-se sobre ells mateixos i el món, a pensar i situar-se de manera crítica, a fer aportacions sobre el propi procés d'aprenentatge. Aquest va ser un dels treballs que va haver de fer el curs passat: desvetllar les ganes d'aprendre i ajudar a descobrir les possibilitats de cadascú. A la classe de cinc anys, la Mercè passava a ser la tutora i l'Amparo passava a ser cotutora durant els matins. Trobar la comoditat en aquests dos rols va ser difícil per a dues mestres que es col·locaven en el procés d'ensenyament-aprenentatge amb creences tan diferents.

A poc a poc van anar trobant les comoditats. L'Amparo va començar a gaudir dels espais que obria oferir als infants ser protagonistes del seu procés de creixement integral. En les seves descobertes deia coses com: “Sólo por oírlos hablar ya vale la pena”. En altres

moments aquesta manera de treballar des de la complexitat on, com diu la Mercè, hi ha molts microprojectes que conviuen alhora, l'Amparo expressava el neguit de tenir la sensació que mai s'acabaven els treballs i ho expressava dient: ¿Por qué no acabamos alguna cosa? ¿Qué se van a llevar a casa? La Mercè intentava compartir que les investigacions no es porten a casa fins que no ha quedat recollit tot el recorregut, fins que no s'ha revisat i s'han tret conclusions.

Ens podríem preguntar: Com podem acompanyar i oferir altres mirades sobre les maneres de recollir les investigacions? Com podem ajudar a transitar pels processos sense presses? Cal anar construint la idea que l'important no és la producció final sinó el procés, el recorregut, les empremtes del camí i el que ens aporten aquestes empremtes, els nous itineraris que ens obren.

.....

La Mercè m'explica un dia cap a finals de curs el que va sentir quan va veure l'exposició retrospectiva de Bacon que va visitar al Prado de Madrid. Aquestes paraules que ella va expressar, després de molts anys de bagatge, a un any de plegar en la seva tasca docent per la seva propera jubilació, reflecteixen la seva necessitat de cercar les essències i continuar interrogant-se sobre la realitat.

Les seves boques obertes, la foscor, l'angoixa interior. En les primeres sales jo vivia que no connectava, que m'incomodaven aquests sentiments que generaven. Quan vaig arribar a la sala de la seva última època em vaig trobar obres molt diferents on es veia moviment, esbossos de figures humanes fets amb poques línies, però copsant la seva essència, i vaig pensar: sembla que cerqui la simplicitat absoluta. Pinta en papers rudimentaris les línies essencials, ara m'arriba, ara t'entenc. Em reconec i aleshores vaig trobar la frase:

"En cierto modo, se hace más difícil (pintar). Se es más consciente de que todo tiene nueve décimas partes que no son esenciales. Lo que se llama realidad, se hace mucho más agudo. Las pocas cosas que importan se concentran mucho más y se pueden resumir en mucho menos." (Francis Bacon a Michel Peppiott, 1989)

La frase parla de mi, diu el que intento expressar, explica el que sento a la meua vida, emociona i aproxima a la simplicitat. Malgrat la duresa de la vivència de l'exposició quedo impregnada de complicitat.

Anem a endinsar-nos en la narrativa d'aquesta aula amb la influència d'aquesta veu i d'aquesta manera de mirar-se la vida docent, la vida de ser en comunitat.

A continuació trobarem la narrativa entramada per capítols temàtics que ajuden a fer aprofundiments de diferents itineraris que alhora cal imaginar-se'ls com un tot que es va teixint a la vegada en aquesta vida de comprendre dels i les Astronautes. Estan narrats per separat per poder aprofundir en diferents aspectes rellevants que han possibilitat les diferents estratègies organitzatives, les possibilitats que propicia aquesta aula i les intencions docents de la Mercè, però hem de mirar-ho com una història d'històries que s'entrellacen, es filen en complexitat teixint aquest tot que és el món de comprendre d'aquesta comunitat.

Emmarquem abans de començar les grans intencions d'aquest relat:

La intenció és narrar un projecte de vida d'aula complex, narrar la xarxa, el teixit. Intentaré copsar el seu relat docent amb una intenció d'investigació narrativa estirant del fil i documentant la trama de l'aula on es podrà seguir la seva versió del present sobre la perspectiva vinculada al seu procés de canvi i la seva biografia docent.

Narraré què representa per a mi retrobar-me amb la Mercè que va ser la primera mestra, la primera persona que em va fer aventurar-me i enamorar-me d'aquesta manera de ser i viure la nostra professió. Retrobar-nos en aquesta situació d'intimitat i complicitat és molt important per a les dues i intentaré relatar el que ens ha desvetllat. Què ens representa retrobar-nos: t'he trobat, m'he trobat en tu.

Narraré quin és el seu rol docent vinculat a una biografia lligada a la reflexió, la innovació, la resistència, la passió per la seva professió i per repensar-se en companyia i intentaré narrar com intenta acompanyar com a mestra, posaré l'accent en aspectes com:

- L'aprenentatge situat, la importància del context per enriquir la vida d'aprendre i el rerefons d'una aula que ho possibilita.
- El paper de la devolució, el retorn com a part del procés de repensar-se i caminar de la informació al coneixement.
- Com cerca la vinculació de cada persona amb una intenció de validació i reconstrucció de cadascú i cadascuna.
- Visualitzar el procés de com es va teixint, bifurcant i problematitzant la narració. Com va emergint el teixit i com es van plasmant i acompanyant les relacions.
- Quins mediadors fa servir per acompanyar els processos d'ensenyament-aprenentatge.
- L'obra de Fontcuberta com un dels mediadors més potents que ens servirà per reflexionar sobre la relació entre fotografia i vida, art i vida, ens convidarà a instal·lar-nos en el dubte sobre les imatges i les informacions de tot tipus que trobem en el camí, anirem relatant com anem vinculant les nostres vides amb el que ens provoca la narrativa d'en Fontcuberta.

4.1.2. La trama de la vida dels i les Astronautes. El teixit de la vida de comprendre.

2-10-2008

Narraré en aquest capítol diferents moments de com es va tramant la complexitat. Aquest desig de la Mercè és que la vida de l'aula esdevingui una història d'històries, un projecte que entrama els projectes, les investigacions, els itineraris que aniran emergint i aniran filant el teixit global.

Comença la vida a la classe dels i les Astronautes...

Van arribant, saluden, em pregunten qui sóc, m'ensenyen treballs que tenen penjats, em mostren espais de l'aula. Alguns porten informacions en diferents suports: un cartell que anuncia una festa, un treball fet a casa, una foto..., li ensenyen a la Mercè.

Els encarregats comencen a fer els càrrecs de l'organització: passen llista, posen la data... Qui era encarregat del menjador? Com és que encara no heu fet la feina? Fem-ho ràpid que tenim moltes coses pendents...

El Martí em mira i comenta:

- Eres de les mestres porque pareces mestra. Si eres de un sitio, en todos los sitios hi ha escoles.

Els nens em fan preguntes per saber qui sóc (la Mercè planteja, que li voleu preguntar alguna cosa?). Juguem al penjat per endevinar el meu nom, després em fan preguntes com: on treballes?, quants anys tens?

Vindré un cop a la setmana per acompanyar com aprenen. Intentaré formar part de la comunitat, la Mercè dóna valor i intenta implicar-me en el col·lectiu.

Quan ja em coneixen una mica la Mercè centra l'atenció en les coses que han portat de casa. El Martí ha portat una informació. És un pòster que parla de la Guàrdia Urbana. Us llegeixo què fan.

- Mercè: on és el Rolando, que vol estudiar els policies? Diu canins, sabeu què són els canins ? Són gossos.

- Els gossos els ajuden quan es derrumba una casa.

- Mercè: diu que ho fan al Passeig dels Til·lers. Sabeu on està? Ho deixem aquí penjat?

- Vàries veus: per què no fem fotocòpies?

La Mercè envia un encarregat perquè faci fotocòpies per a tots.

- Mercè: la Paula ha portat una cosa (hi ha soroll i dispersió...), una companya vostra està esperant per explicar una cosa. Si triguem tant a preparar-nos...

La Paula ensenya un rètol amb el nom de la classe.

- Paula: ho hem fet amb la meva germana a l'ordinador. Lo negre és l'espai amb les estrelles.

La Violeta ens ensenya que ha portat una foto del seu germà petit. La Mercè li proposa que la posi amb altres fotos que ja tenen.

Observo aquí intervencions per part de la mestra amb diferents intencions: inclou les subjectivitats de diferents infants que aporten informacions relacionades amb la seva experiència, amb les seves vides, fent participants a la

resta de la comunitat, fent-ho públic, validant-ho, donant un temps per compartir-ho, intentant enriquir l'aportació amb diferents mirades; intentant vincular-ho amb altres biografies :“on està el Rolando que vol ser policia”. D'altra banda vol situar aquest sistema de representació (cartell), com està organitzat? Quina informació rellevant per a les nostres vides ens aporta?

En la mateixa estona hi ha d'altres intervencions que ajuden a la convivència, que posen l'accent en el valor de ser una comunitat que aprèn en companyia, cal respecte pels altres, una escolta que ens inclogui, que ens faci implicar-nos “una companya vostra està esperant”.

Per part del grup es veu com està instal·lada una dinàmica de funcionament que dóna importància a les aportacions de cadascú i que té mecanismes perquè tothom s'involucri en l'aportació d'un altre com quan es proposa per part de diferents infants fer fotocòpies del cartell.

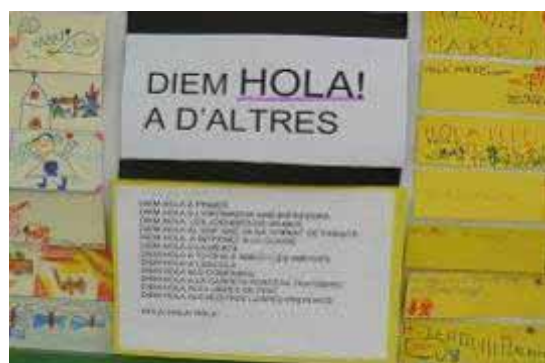

14-10-2008

Continua la vida de l'aula dels astronautes. La Mercè m'havia explicat quines intencions tenen uns cartells on els infants havien expressat a què diuen adéu del curs anterior i a què diuen hola del curs que comença. Han pensat aspectes que cal recuperar que encara continuaran i d'altres que sí que canviaran.

És una manera de situar-se en el nou curs que comença rescatant projectes, desitjos, que continuen interessant i en els quals es vol continuar aprofundint i afegint les noves possibilitats, interrogants... que entraran a formar part del nou entramat que anirà teixint la vida de la classe dels astronautes. La Mercè parla d'un teixit que està fet de projectes més importants i d'altres més concrets, en diu microprojectes.

Fem espai per poder seure tots al terra veient-nos la cara a l'hora de dialogar. La Mercè porta els desitjos de cada nen i nena impresos i retallats en tires. Són els desitjos que van compartir amb la resta de l'escola fa uns quants dies i que estan representats en un coet.

Reparteix les demandes de cadascú retallades en tires.

- Mercè: abans que comencem vull fer dues felicitacions, la primera perquè quan he entrat estàveu treballant molt bé fent castellà amb l'Àlex. L'altra felicitació us la fa el meu fill, que em va ajudar a picar la conversa sobre el cos perquè em va veure molt enfeïnada i quan va llegir tot el que sabíeu i tot el que us preguntàveu sobre el cos va dir "és impressionant".

La Mercè intenta resituar on són respecte a la trama de desitjos i interrogants que ha anat emergint en aquests primers dies de curs. D'altra banda, enceta la sessió amb diferents felicitacions que involucren, engresquen, validen la tasca en què està immers el col·lectiu de l'aula. Intenta ressaltar el que està construint aquesta comunitat que apren en companyia.

- Ens hem d'organitzar per posar el que volem fer en el nostre horari. Intentarem ordenar-ho, per què ara diu matemàtiques o medi? Nosaltres què volem estudiar de medi o de mates? Llavors haurà de dir una altra cosa.

- Comencem a enganxar frases per veure quines sembla que parlen del mateix, quines estan vinculades (la Mercè ha portat trossos de paper d'embalar de colors diferents per anar organitzant la trama).

- Anna: jo vull estudiar els esquelets i els ossos.
- Mercè: algú té alguna cosa que vagi junta?
- Mario: jo vull estudiar el cuerpo humano perquè ja l'havíem d'estudiar el curs passat.
- Hi esteu tots d'acord?
- Molts: sí.
- Omar: vull estudiar els astronautes.
- Va junt o separat?

- Molts: no, un altre color (enganxen el desig en un color diferent).
- Bepon: jo m'he apuntat a bàsquet.
- Iago: aquí (cos humà) perquè és de suor.
- És del cos.
- Perquè si fas bàsquet el cos creix més.
- Es mou el cor.
- Mous els ossos.

Ho enganxen amb el cos. Després de tots aquests arguments.

- Bepon: vull estudiar la lletra lligada per escriure contes, noms, paraules, títols, poemes, cançons, paraules en un altre idioma, cartes i receptes.

- Mercè: on ho posem?

- Molts: en un altre color.

- Mario: jo vull estudiar el cuerpo humano perquè ja l'havíem d'estudiar el curs passat.

Aquesta proposta va a la llista del cos humà sense cap dubte.

- Mario: vull estudiar la física perquè no sé què és i ho vull saber. Va con el cuerpo. Es de moverse y entra todo el cuerpo.

Ningú no té arguments per rebatre-ho.

- Mercè: ho posem amb el cos i ja anirem veient.

- Iago: vull estudiar el planeta Terra. Això va amb la llista dels astronautes.

Com poden viure els xinesos amb tanta porqueria, amb tanta contaminació. Va amb el cos. Perquè és de que no poden respirar.

- Marian: vull estudiar els coets perquè m'encanten. Va amb els astronautes.
- Víctor: jo vull aprendre els números del rellotge per saber l'hora. Ho hem de posar amb un altre color.

Algú planteja que ho posaria amb la lletra lligada però el Víctor no hi està d'acord.

- Rosa: jo vull estudiar els planetes perquè n'hi ha uns que són molt interessants. El planeta Terra m'interessa molt. Va amb els astronautes.
- Oliver: jo vull estudiar els policies perquè, quan jo sigui gran, vull ser policia per detenir els delinqüents.

La Paula li diu que els policies van amb els ossos perquè es mouen.

- Iphraseem: estudiar els astronautes va a la llista dels astronautes. I recuperar les meves forces...
- Yasmina: va amb el taronja (cos humà) perquè és d'homes recuperar les forces.
- Mercè: i de dones no?
- Paula: de dones sí, jo faig gimnàsia per recuperar les meves forces.
- Iago: recuperar les forces és cosa del cos.

Decideixen posar les forces amb el cos humà.

- Kevin: jo vull estudiar l'espai i va amb els astronautes.
- Faizan: jo les estrelles.
- Això aniria amb els astronautes.
- Rita: vull aprendre a dibuixar com el Nico.

Molts diuen que va amb un altre color.

La Rita vol obrir una llista nova però el Iago diu que va amb el cos perquè ho fa el cerebro. Igualment la Rita decideix fer una llista nova.

- Aprendre a tocar el piano.
- Iago: allí (cos) perquè és de l'orella.
- És de les mans.

La Rita dubta i no sap on posar-ho.

- Aprendre a estudiar matemàtiques.
- Amb els policies perquè estudien matemàtiques per saber més.
- Mercè: i els astronautes? Que no estudien matemàtiques?

Finalment fan una llista nova amb matemàtiques i números.

- Júlia: també vull fer quadres com Picasso. Va amb dibuixar.

Vull estudiar què hi ha dintre dels gira-sols per saber com gira mirant el sol. Jo faria una llista nova.

- Amb l'espai perquè el sol està al cel.
- El sol està a l'espai.
- Júlia: però jo vull una altra llista.

Acaben quedant en una llista nova les demandes sobre gira-sols.

- Vull aprendre a fer lletra lligada. Va amb el groc.
- Violeta: jo vull estudiar els coets perquè m'agraden, perquè van a altres planetes i a mi m'agradaria anar-hi. Va amb astronautes.
- Bru: vull aprendre a llegir, amb les lletres, amb el groc. I a multiplicar amb els números.
- Manolo: va a ganar el verde.
- Mercè: que estem fent alguna cursa? No guanya ningú. Estem ordenant el que volem aprendre.
- Malak: jo vull estudiar els coets per poder anar als planetes. Va amb els astronautes.
- Ainara: jo vull estudiar els gira-sols, què tenen per dintre? Va amb els gira-sols.
- Rosa: jo vull estudiar els planetes perquè n'hi ha uns que són molt interessants. El planeta Terra m'interessa molt. Va amb els astronautes.
- Manolo: les coses del món són coses de persones.
- Mercè: i les coses de llegir i escriure, són de persones?
- Manolo: si un hombre quiere ir al espacio, luego...

- Mercè: potser ens estem adonant que totes les coses són de persones!

- Karima: jo vull aprendre a fer lletra lligada i moltes coses més. La lletra lligada va amb el groc.

- Manolo: vull aprendre a llegir. Va amb el groc. I las raíces cuadradas son del cuerpo humano porque los investigadores que estudian el cuerpo tienen que contar huesos y estudiar muchas matemáticas.

- Violeta: va a matemàtiques.

- Manolo: todo eso (referint-se a la llista de les matemàtiques) también es del cuerpo humano. Si un descubridor de dinosaurios encuentra un hueso y si encuentra dos ya no sabe dónde va si no lo sabe contar. Va amb el cos.

La Mercè interpreta que el Manolo està buscant arguments per posar la seva proposta amb el cos perquè "guanyi". Ella li diu que no està d'acord amb el fet que ho vulgui posar perquè la llista sigui més llarga, però el Manolo es manté ferm en la seva opinió. Ningú més no ho rebutja i ho posen amb el cos.

- Martí: quiero aprender a hacer cuadros como Velázquez o Picasso o Joan Hernández Pijoan. Los cuadros van amb el vermell. Quiero aprender todos los pueblos del mundo. Va al verd.

- Perquè ho tenen d'estudiar.

- Unai: jugar a futbol al pati.

- Manolo: va amb el cos perquè sudas mucho y tienes que hacer muchos movimientos.

- Unai: i estudiar astronomia va amb els astronautes.

Acaben la sessió excitats de tanta estona pensant i repensant aquest entramat de desitjos que ara ha quedat plasmat en una primera organització en llistes de color. Ja anirem veient cap a on evoluciona aquesta teranyina.

Les llistes queden penjades i comencen a navegar pels interrogants i, en el dia que ens trobem, decidim proposar posar títols als diferents itineraris.

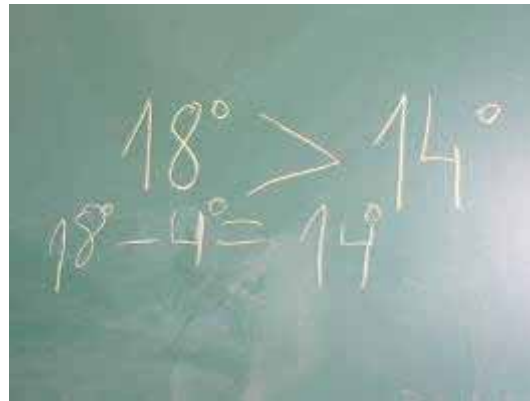
Quan comença la vida a la classe dels i les Astronautes, un nou dia, cadascú i cadascuna va fent les tasques que té assignades aquells dies mentre alguns se saluden, miren materials que tenen a l'aula, comparteixen coses que han portat... La Mercè i la Paula miren una informació d'un llibre d'astronomia, el Iago intenta interpretar unes gràfiques del diari que diu que parlen de la crisi, mentre d'altres apunten qui es queda al menjador, la temperatura...

La Júlia ha sentit que la Mercè expressava que estava trista perquè algú havia esborrat una feina del dia anterior molt interessant que tenien a la pissarra i es posa a fer la data tot dient que ho fa per treure-li feina a la Mercè.

- Mercè: la Júlia pensa que escrivim la data a la pissarra cada dia per treure'm feina a mi.
- Sinó no sabríem la data.
- No sabríem quin dia fem gimnàstica.
- Mercè: jo o tots?
- Hem de saber la data per posar-la en un treball.
- Perquè sinó arriba el divendres i pensem que és dilluns.
- No sabríem quin número és del mes.
- Si no ho fem més gran no es veu bé.
- Mercè: per què escriviu la data a la pissarra i no ho faig jo?
- Perquè ja som grans.
- Perquè ho dius tu.
- Mercè: però l'any passat qui escrivia la data?
- Molts: nosaltres
- A P-3 i P-4 l' Amparo.
- No sabíem ni llegir ni escriure.
- Mercè: escriviu la data perquè jo vull o perquè us és útil? O entre tots ho hem decidit per aprendre les lletres?
- Sinó tu tindries molta feina.
- Júlia: jo t'ho feia perquè abans estaves trista, perquè t'havien esborrat la pissarra.
- Mercè: ah! ara ho entenc, Júlia! Quan hem entrat a la classe ens hem adonat que ens havien esborrat tota la feina sobre quant falta pels aniversaris que vindran i jo m'he quedat una mica trista
- Mercè: quina temperatura fa?
- 14 graus i ahir en feia 18. També ho escriuen a la pissarra.

- Ha baixat 4 graus.
- Fa més fred.
- Mercè: ho heu notat?
- Sí.
- Mercè: està ja la data? Canviaríeu alguna altra cosa? Mireu bé com ho ha escrit.
- Falta el número del dia.
- Canviaria la v, ho sé perquè he mirat el calendari.
- Mercè: sonen igual la v i la b?

Veiem en tota aquesta situació com tot el que passa a l'aula s'analitza, com la mestra fa que tota la comunitat s'ho faci seu, que prengui partit, que reflexioni sobre per a què es fan les coses que s'avanci en els descobriments sobre l'ús dels diferents codis que utilitzem per comunicar-nos, que s'avanci en la reflexió sobre l'escriptura, sobre la numeració... sempre al servei de comprendre el món, de narrar-se.

- Unai: jo sé quant falta per al 2009. Falten 49 dies. Ahir en faltaven 50, demà 48 i l'altre 47.
- Mercè: tenim una cosa molt urgent. Tothom preparat. Engueguem el cervell per pensar molt i molt. Anem a posar títols de cada llista del que ens interessa aprendre. Llegeixo tot el que diu al color verd. Pensem títols per a aquest bloc.

- Unai: el cel i els coets.
- Rolando: l'espai.
- Bepon: jo també dic l'espai.

- Iago: astronomia.
- Mercè: recordeu que un títol ha de servir per tot el que hi ha sota, dintre.
- Kevin: la lluna.
- Mercè: ha de ser un títol, estem buscant un títol que serveixi per a totes les coses que diu la llista.
- Júlia: els astronautes, el sol, els planetes i la lluna.
- Però ho dius tot.
- Oliver: astronomia com el Iago.
- Rita: la nit, perquè estem estudiant coses de la nit. Estudiem les coses que estan a la nit.
- Mercè: només estudiem les coses de la nit? Vols dir les que veiem a la nit?
- Varis: no
- Faizan: el sol és l'estrella de foc.
- El sol és una estrella
- Mercè: aquest títol serveix per estudiar tots els pobles del món, el planeta terra?
- Molts: no.
- Bru: l'espai.
- Yasmina: l'estrella fugaç.

- Mercè: acull els astronautes?
- No, perquè es cremarien.
- Astronautes és el nom de la classe.
- L'univers sí que és un bon títol.
- Mercè: dins l'univers estan tots els planetes. Estan tots els pobles del món?
- Bepon: les galàxies.

- Júlia: joestic d'acord amb l'univers, com diu el l'ago.
- Ifrassem: Saturno, Mercuri i el planeta Mart.
- Tot el que està a l'espai.
- Els coets, els astronautes i els planetes.
- Mercè: ara mirem tots els títols que hem escrit a la pissarra.
- Ens va bé el cel i els coets?

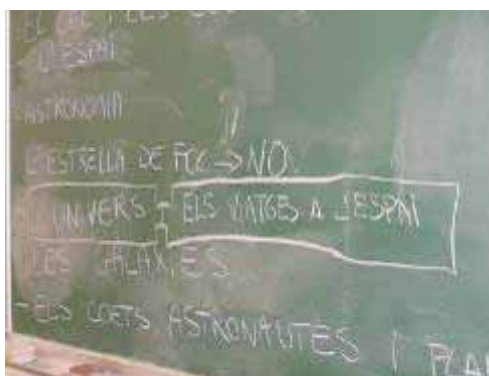
- Sols parla del cel i els coets.
- Per anar a l'espai.
- Mercè: com es viatja a altres llocs de l'espai?
- L'espai serveix de tot.
- Iago: no ocupa les galàxies. Estan fora de l'espai, d'aquesta galàxia.
- Júlia: si només és astronomia només estudiem l'astronomia i no estudiem les estrelles.
- Mercè: anem a mirar què diu el diccionari d'aquestes paraules que no ens posem d'acord. El diccionari diu que l'astronomia és la ciència que estudia els moviments i la natura del sol, la lluna, els planetes i altres cossos celests. A l'astronomia queden recollits els viatges amb els coets?

- Estrella de foc no ens va bé perquè només parla d'una estrella.
- L'univers ho ocupa tot. Hi ha els planetes, les estrelles i tot.
- Mercè: estan en aquest títol els que volen els coets i els viatges?
- Un altre que ens va bé és les galàxies.
- No, perquè no està el planeta Terra.
- Sí, perquè a les galàxies també estan tots.
- Mercè: univers o galàxia?
- Molts: universs!
- Mercè: millor universs, doncs.

- Paula: l'univers i els coets perquè volem estudiar els coets.
- Mercè: podem posar l'univers amb els viatges. Viatges a l'espai?
- Molts : sí.
- Mercè: molt bé, al final ha quedat "L'Univers i els viatges a l'espai".

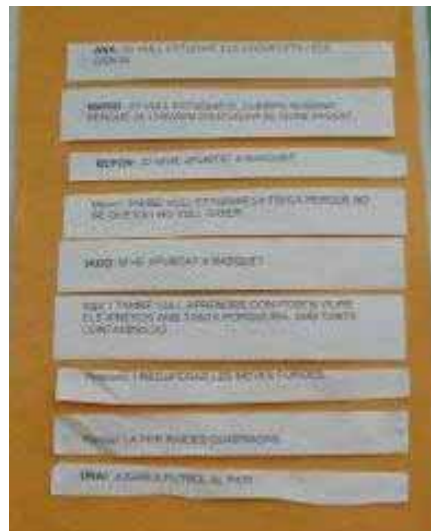
- Marisol: jo que sempre recullo les vostres converses en tinc una d'un dia en què el Martí va portar un llibre que funcionava amb llum i observant el llibre va pensar moltes

preguntes sobre la llum, el sol, l'electricitat... Penseu que totes les preguntes del llibre del Martí van amb aquest títol?

- Sí perquè la llum ve del sol i el sol reflexa la llum, és l'electricitat de la llum.

Queda, doncs, pendent afegir a aquesta llista les preguntes sobre el funcionament del llibre.

- Mercè: comencem a llegir el full taronja, totes les antenes posades.

- Unai: el cos humà, els ossos i el moviment del cos.

- Manolo: el cuerpo humano.

- Júlia i Paula: estic d'acord amb l'Unai.

- Iago: estic d'acord amb el Bru amb això del moviment. Amb els ossos no estic d'acord, el teu cos no és d'ossos.

- Manolo: tendrían que tener unas cosas que conectar con el cerebro.

- Unai: per què dius cos humà i ossos? Els ossos són del cos humà i com que els ossos estan al cos no cal posar-los.

- Iago: exercici de suor.

- Mercè: és el moviment? A veure si t'he entès bé. Quan parlem de moviment parlem del que necessita el cos? El cos humà sol ens serveix per recollir tot això?

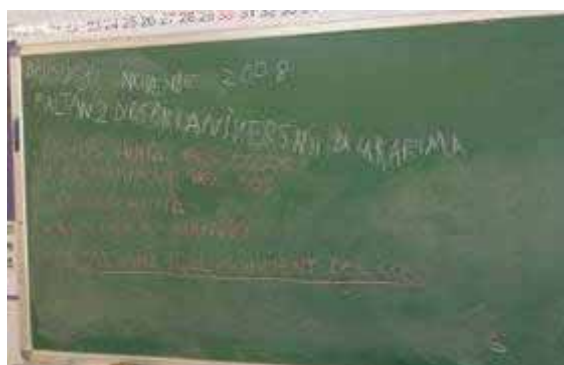
- Rosa: quan més corres més ràpid va el cor.

- Mercè: per què la física està aquí?

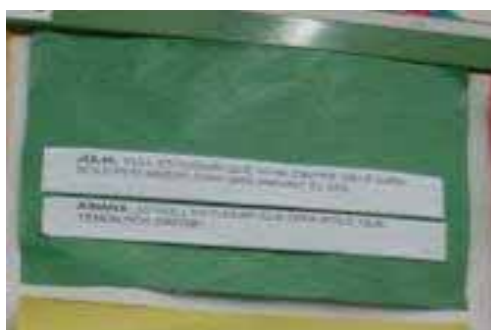
- Iago: és moviment i és la gimnasia.

- Mercè: està dins dels títols això de com poden viure els xinesos amb tanta porqueria i amb tanta contaminació?

- No pots respirar i et mors sí que va amb el cos.
- I frassem: recuperar les forces és del cos humà. Era la força que havia perdut.
- Kevin: per què necessites la teva força? Per pegar, oi?
- I fraseem: es queda en silenci.
- Mercè: ara no està gaire pensador... Ja li preguntarem en un altre moment. El Manolo va dir que volia fer raíces cuadradas i que anaven amb el cos. Esteu d'acord?
- Iago: les penses amb el cervell.
- Unai: jo ho posaria en el d'escriure perquè si escrius també fas raíces cuadradas.
- Iago: va aquí, amb el cos, perquè lo piensa el cervell.
- Mercè: i això de fer futbol també va amb el cos?
- Sí, perquè et mous i sues.
- Júlia: tots tenim cervell.
- Mercè: esteu tots d'acord? Mireu com queda.

- Mercè: mireu el cartró verd fosc. Esteu cansats perquè pensar tot el que hem pensat ara és cansat, no només ens cansem quan correm.

La Mercè llegeix la llista verda.

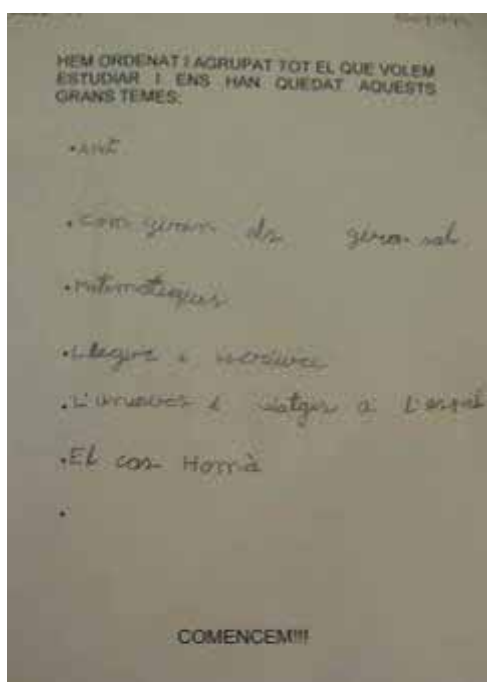
- De títol els gira-sols
- Mercè: només els gira-sols? Per què volem saber què hi ha dintre...
- Rita: gira-sols companys del Sol perquè sempre van junts els gira-sols i el Sol.
- Júlia: és un títol com un poema.
- Unai: el gira-sol per què té les pipes a dintre?
- Mercè: ara no fem més preguntes, pensem el títol.

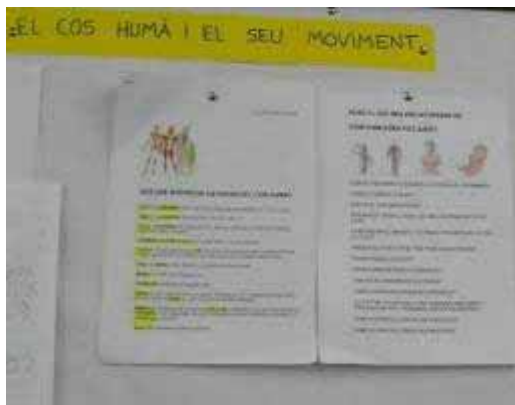
Sembla que decideixen que ho acabaran de pensar perquè ara estan cansats.

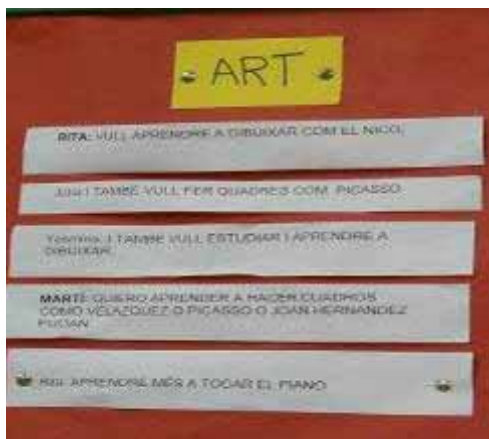
- Mercè: us felicito, heu pensat molt, molt i molt i coses molt interessants, és emocionant escoltar-vos.

Després plasmen en un full els títols dels diferents itineraris de les investigacions plantejades.

En dies posteriors penjen i van completant els títols de les llistes restants i contextualitzen el treball que han de realitzar en cada itinerari: la informació que faran servir, altres preguntes que es generen...

En dies successius al llarg del curs, a mida que han anat abordant diferents itineraris i demandes concretes de cada investigació entramada posen un senyal al costat de cada pregunta per anar visualitzant quins aspectes van resolent.

2-6-2009

Ens trobem cap a finals de curs amb la intenció de reflexionar sobre els diferents itineraris d'aprenentatge i les relacions que hem anat descobrint.

En el camí han aparegut nous interrogants, noves recerques que han enriquit i problematitzat la trama de la complexitat d'aquesta vida de comprendre. Cap a final de curs els proposem fer una reflexió sobre els nous trànsits en els quals s'ha endinsat la comunitat per ajudar-los a fer-se conscients i anar compartint amb què estan relacionats, com es vinculen amb els itineraris que s'havien plantejat al principi i com han enriquit la vida de comprendre d'aquesta comunitat.

Abans de començar el treball de reflexió sobre la lluernia i altres itineraris, mentre s'anaven preparant, alguns nens i nenes tenen sorpreses per mostrar, notícies... La Júlia ha agafat un llibre del cos humà i el mira admirada, com si se li fes la llum del significat d'aquelles pàgines. Comença a comentar-ho amb els companys que té a prop. Parla dels espermatozous i els òvuls i pot posar nom i significar-los. La Mercè es mira la situació i l'aprofita per fer una reflexió.

- Mercè: avui la Júlia mira aquest llibre i diu que això són espermatozous intentant entrar a l'òvul! I és per això mateix que el Iago diu que ho vol veure. En canvi, aquest llibre estava aquí des de principis de curs i no ens el miràvem amb els mateixos ulls. Avui sabem el que són aquests bitxets i ens ho mirem diferent. Cada dia podem descobrir

coses noves i ens adonem d'altres que ja coneixem perquè ja hem après alguna cosa d'elles. Avui, Júlia, has pogut descobrir que saps una mica més del cos humà. Et donem les gràcies per compartir la teva descoberta.

En Miquel Barceló deia fa pocs dies en una entrevista unes idees relacionades sobre aquest tornar sobre el que coneixem i repensar-ho de nou des del coneixement i les vivències del moment.

“Crec que tant en la poesia com en la pintura la relectura és més important. Tornar a veure Velázquez al cap d'un munt d'anys ha estat més gratificant i interessant que les primeres vegades que el vaig descobrir. Això ho explicava molt bé Borges, que deia que per assaborir la literatura i, sobretot, la pintura s'ha d'anar a poc a poc, mirar i tornar a mirar, descobrir és una cosa lenta. Tota la vida es va revelant a poc a poc...” (Barceló, 2009)

Crec que el que s'ha donat aquí té a veure amb redescobrir, amb significar, amb posar noms i sentiments a partir de les descobertes viscudes anteriorment. Després d'aquesta situació tan reveladora la Mercè situa el que ens disposem a fer.

- Mercè: queden molt pocs dies per acabar el curs i hem d'anar tancant totes les investigacions. Una de les coses que hem d'anar tancant és el treball de la lluernia.

Us en recordeu que quan teníem 5 anys vam fer dibuixar la lluernia i que aquest curs vam decidir tornar-la a fer a veure si sortia millor? Tenim fotocòpies per comparar els dos treballs. Però el segon va anar una mica diferent perquè em demanàveu fer matemàtiques i jo us vaig dir que aniríem a dibuixar la lluernia. Després vam començar a pensar per què dibuixar la lluernia era de matemàtiques. Jo vaig proposar baixar a mirar i a dibuixar la lluernia amb ulls matemàtics. Ara què penseu de la lluernia i les matemàtiques?

- Matemàtiques són de sumar.
- Són de restar.
- Són de multiplicar.
- Són els números.
- La lluernera era de matemàtiques perquè tenia formes.
- Mercè: quines formes?
- Rectangular.
- És una piràmide perquè té forma de piràmide.
- Mercè: com ho hem descobert?
- Dos costats eren d'una mida i dos d'una altra. Ho vam mesurar.
- Rita: és una piràmide perquè la punta va cap a dalt i va baixant.
- Mercè: l'arquitecte ho va dissenyar així.
- Bru: si fos pla es quedaria tota l'aigua a dalt, com que és inclinada rellisca.
- Mercè: la piràmide està enganxada o està aixecada?
- Està aixecada perquè respiri l'escola.

- Mercè: com que l'aire calent va cap amunt si no tingués un espai separat es quedaria atrapat i faria molta calor.
- Oleria mal.

Repartim els treballs de 5 anys per comentar-los i també els de 6 anys per poder-los comparar.

- Mercè: ens hem de mirar aquests treballs amb ulls matemàtics i amb ulls d'artista. Quan vam començar a mirar la lluern pensant en la matemàtica només se'ns acudia parlar sobre el fet que tenia quatre triangles. Llavors, encara ens pensàvem que la matemàtica només eren els números. Ara m'agradaria que cada persona digués quin treball està millor artísticament i quin matemàticament i per què.

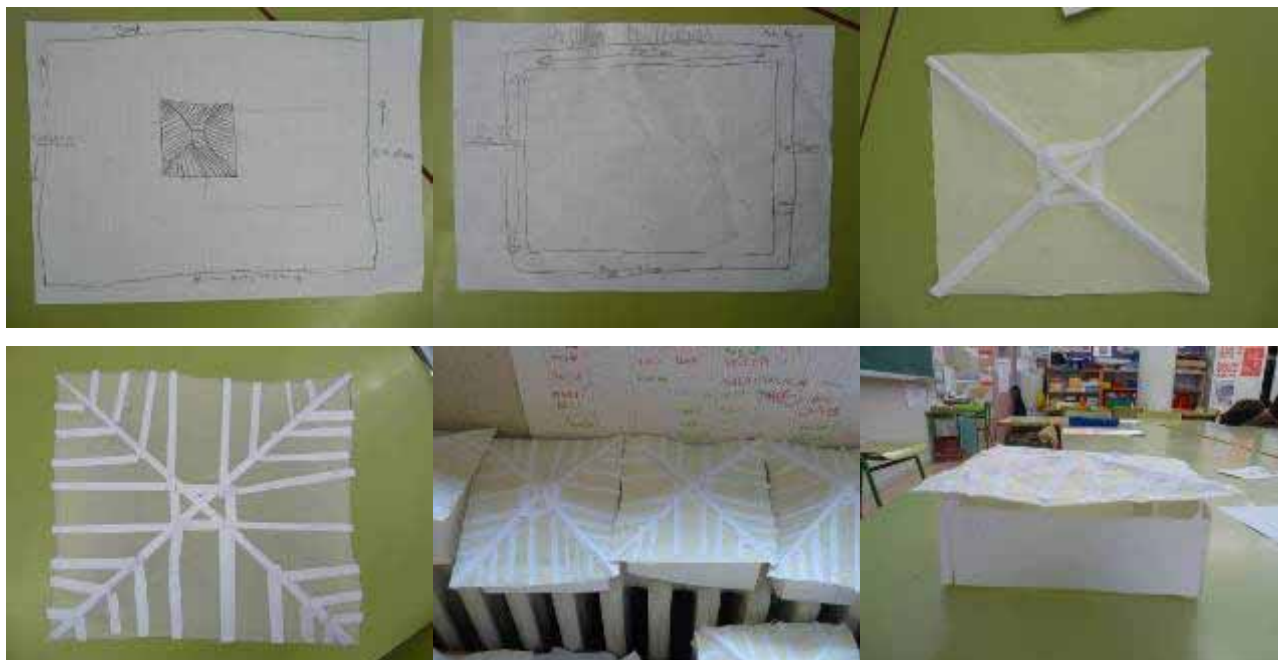

- Unai: m'agraden els dos però el primer està una mica millor. El de cinc anys artísticament, potser.

- Rita: artísticament el de 5 anys, matemàticament el de 6.

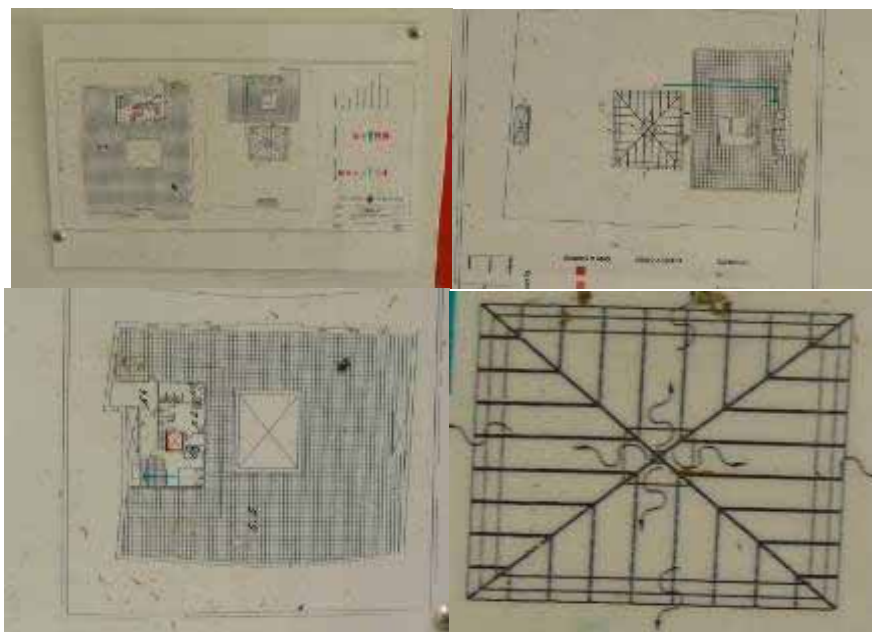

- Bru: 5 anys artísticament i 6 anys matemàticament.
- Mercè: us sembla que teníeu raó quan veu dir que a primer ho faríeu millor? I d'altra banda, a dos de juny podem dir que dibuixar la lluerna és un treball de matemàtiques?
- Perquè les línies són matemàtiques.
- Les formes són matemàtiques.
- I les piràmides són matemàtiques.
- Mercè: què hem fet amb les parets per fer la maqueta?

- Mesurar.
- Per fer les maquetes vam fer l'escala i els vam multiplicar.
- Fer maquetes és matemàtiques.

- Mercè: dibuixar és matemàtiques?
- A vegades sí, a vegades no.
- Mercè: les coses no s'acaben de saber mai. Cada vegada podem saber més coses sobre una qüestió determinada. També hi ha coses que no vam dir que volíem estudiar i que sí que les hem anat fent.

Per parlar de la lluernia com ho fan han tingut diferents relacions que els han ajudat a comprendre-la: han interpretat els plànols, l'han observat al natural, l'han dibuixat, han fet la maqueta després de mesurar i compartir què volia dir fer-la a escala. Totes aquestes aproximacions han ajudat a reconstruir i enriquir les seves idees inicials amb l'ajut d'aquestes diferents representacions.

Llavors la Mercè ensenya unes imatges que hem preparat representatives de diferents itineraris que han anat emergint al llarg del curs i que s'han anat entramant amb la resta d'investigacions que ja estaven obertes des del principi. Els nens i nenes veuen una foto de la fosforescència i algú expressa:

- Sembla que és de mentida.
- També sembla que la fluorescència ha fet dibuixos.
- També hi ha imatges del Pol Sud.
- Mercè: perquè durant el curs ens vam interessar per l'expedició a l'Antàrtida. Les notícies que ens arribaven també ens han fet investigar sobre altres temes. Quines recordeu?
- La crisi.
- La guerra d'Israel.
- El Obama.
- La caixa d'eines que l'astronauta va perdre.
- Dels astronautes i els coets.
- De l'espai.
- De persones pobres.
- De gira-sols hem trobat que giren cap al Sol per l'heliotropisme.
- Pirates africans.
- De quan tu marxis a l'espai.
- D'esquelets i excavacions.
- Informacions de l'Antàrtida.
- Problemes de l'aigua.
- Del canvi climàtic.
- Quan va nevar tant.
- Vam trobar el llum ultravioleta per Internet.
- Manolo: se recuerda porque tienes el cerebro lleno de recuerdos del año pasado y de este.
- Recordamos las cosas.
- Somos muy listos.
- Mercè: recordem les coses que estudiem perquè les hem estudiat?
- El cervell recorda.
- Nosaltres i el nostre cervell.
- Iago: el nostre cervell som nosaltres.
- Mercè: què passaria si les coses que estudiéssim no les proposéssim nosaltres?
- Unai: nos enfadaríamos.
- Kevin: no pensáis en la memoria. Recordaríeu tant. No recordaríeu.

- Bru: no hauríem d'estudiar el que no ens interessa.
- Mercè: jo també ho penso. Ara tornem a la lluernà, que la tenim en aquestes fotos. No només ens ha servit per aprendre matemàtiques, amb què més el podríem relacionar? Ara retallaré aquestes fotos i les anirem enganxant al costat de les llistes amb què creiem que està relacionada la lluernà.
- Ainara: quan vam trobar la lluernà a Internet!
- Mercè: com ho vam fer per trobar la lluernà?
- Ens vam posar al món. Al mapa de Barcelona.
- Anàvem buscant acercar una mica.
- Pel satèl·lit!
- Buscàvem a prop de l'aigua. Primer vam buscar Espanya.
- Primer de tot a maps.
- Barcelona.

- Eren les colònies, buscàvem el camí de les colònies.
- Quan ja estàvem a Barcelona vam buscar el barri.
- Vam veure el mercat de Santa Caterina.
- I l'Arc del Triomf.
- Llavors vam veure la lluernà.
- Mercè: vam decidir fer la maqueta de la lluernà. Per a què creieu que ens va servir?
- Per mesurar.
- Per veure les formes.
- Per situar-nos en l'espai.

- Mercè: en el plànol de l'escola també vam situar la lluern. Ara que cadascú pensi on posaria la foto de la lluern de totes les llistes, amb què ho relacionaria i per què.
- Bru: jo ho posaria a les matemàtiques, és de matemàtiques perquè té formes, perquè té triangles.

- Perquè té dues línies inclinades.
- Perquè té relació amb els números.
- Porque podemos sumar les ratlles.
- Perquè vam fer el quadrat del mig.
- Perquè hem comptat quant mesurava cada part.
- Hem mesurat per fer la maqueta a escala.
- Si comptem les línies ho fem amb els números.

La Mercè recorda que l'escala era 2:100. Decidim posar la lluern en les matemàtiques després de tots els arguments.

- Manolo: jo la posaria amb el cos humà perquè la lluerna és de pensar i el que pensa és el cervell.
- Ainara: pensem i mai parem d'escriure i dibuixar.
- Manolo: matemàtiques també és escriure.
- Júlia: jo també la posaria al cos humà perquè és de respiració.
- Violeta: doncs jo la posaria a art perquè l'hem dibuixat.
- Rosa: l'art també és de persones.
- Malak: jo la posaria amb l'Univers perquè m'agrada l'espai.
- Mercè: però la lluerna està a l'espai?
- Síiiiiiiii!!!!
- Noooo!!!!
- L'Univers és tot.
- La lluerna està al Planeta Terra.
- A la galàxia Via Làctia.
- Manolo: no tienen nada que ver las galaxias con las matemáticas.
- Síiiiiiiii
- El planeta és rodó, lo redondo es matemático.
- La Terra és una esfera.
- Les estrelles són matemàtiques perquè hi ha milions.
- Los espermatozoides son matemáticas perquè són milions.
- Paula: jo ho col·locaria amb el cos humà. Nosaltres som el nostre cervell i ens diu dibuixa la lluerna i ordena als peus que baixin i a la mà li diu que agafi el llapis i dibuixi.
- Mercè: com arriba l'ordre?
- Iago: si tot és cèl·lula es poden connectar.
- Rosa: els ulls són els més importants perquè miren les coses i després pensen.
- Estem connectant.
- Ara mateix el cervell està ordenant parlar.
- Júlia: jo posaria la lluerna amb el gira-sol perquè si hi ha una part que tingui ombra, perquè pot donar sol i ombra, la lluerna.
- Kevin: el crani és matemàtic perquè pensa.
- Iago: és el cervell i no el crani.

- Unai: la lluernia també té a veure amb respectar-nos. Si cau una pilota dura és maltractar la lluernia.
- Ainara: el Sol és de l'espai i li dóna a la lluernia. Si no hi hagués el Sol no tindríem llum.
- Mercè: bé, ara comencem a pensar on col·loquem el .
- Rosa: a matemàtiques (es queda callada i no ho sap explicar).
- Unai: és de matemàtiques per lo del pes que havien d'arrossegar i també pels kilòmetres.
- Per la temperatura.
- El hielo es matemáticas, perquè té forma.
- El gel és matemàtiques pels graus que es torna gel.
- Allà estaven a 20 sota zero.
- A 25 sota zero.
- Malak: a l'espai perquè pots anar a l'espai i pots anar al . És un viatge.
- Mercè: quina relació tenen els astronautes i els expedicionaris?
- Tots agafen mostres.
- S'entrenen.
- Ainara: jo enganxaria una altra foto al cos humà perquè han de caminar molt.
- Per el peso.
- S'han d'entrenar.
- Jo ho posaria a llegir i escriure perquè no podrien llegir els mapes ni la brújula si no sabessin.
- Los mapas son para saber dónde. Los mapas tienen nombres.
- Violeta: amb l'art, perquè van dibuixar cap a on anirien.
- Mercè: és un dibuix artístic o matemàtic?
- Matemàtic.
- Júlia: jo ho posaria amb l'art, perquè té una espècie d'art, perquè ells es poden posar d'una forma. Té relació, es poden posar en una pose i els fan una foto.
- Manolo: quien ha diseñado los trajes los ha diseñado muy colorete. Va amb l'art.
- Mercè: no estic segura d'això que argumenteu de l'art i el Kevin està insistint tota l'estona que el no és d'art. Voleu que li preguntis a l' Eric si l' Antàrtida té art o no?
- Va amb conivència lo del , perquè quan un no podia més l'ajudava un altre.
- S'havien d'esforçar amb el cos humà.

- Mercè: ara anem a relacionar fosforescència i fluorescència.
 - Iago: va a com giren els gira-sols, perquè necessiten la llum del sol i això també agafa la llum per brillar.
 - Necessita la llum com els gira-sols.
 - Mario: va amb el cos humà porque lo han inventado los humanos.
 - El cos humà ho fa perquè les persones tenen esquelet i es mouen per fer la fluorescència.
 - Les pintures les han fet els humans.
 - Les dents i el blanc dels ulls són fluorescents.
 - Iago: podria ser que el fluor sigui fluorescent perquè la paraula té fluor.
 - Violeta: fosforescent amb art perquè quan vam fer la festa vam pintar. És una manera de fer un dibuix.
 - Oliver: porque el art es la pintura y también la música, las esculturas.
- Acabem aquí la sessió tan intensa. La Mercè proposa abans d'acabar què és el que hem estat fent.
- Estudiant.
 - Treballant.
 - Escrivint.
 - Relacionant.
- Mercè: crec que és veritat tot el que dieu, però sobretot hem estat relacionant com diu el Mario. Què hem estat relacionant?
- Mario: una cosa con la otra.
 - Lo que hemos estudiado.

Al migdia ens trobem la Mercè i jo per valorar com ha anat la sessió i com plantejarem ara muntar un teixit de relacions amb tots els itineraris d'aprenentatges. Avui sobretot hem estat parlant dels itineraris emergents al llarg del curs que no eren els que es plantejaven al principi, però que s'han entreteixit amb la resta de trames.

Valorem que la sessió ha estat molt interessant. La construcció que han fet sobre el paper que ha jugat la matemàtica ha estat molt rellevant, hi ha hagut molts canvis de les seves hipòtesis inicials a allò que saben ara sobre l'ús de les matemàtiques per comprendre diferents situacions.

Respecte de l'art ens sembla que hem d'obrir més la mirada donat que els arguments sovint estan relacionats amb dibuixar, amb l'ús dels colors... i cal fer-los reflexionar sobre diferents situacions artístiques que hem viscut aquest curs (Picasso, Fontcuberta, la festa de la fluorescència com una situació performativa, la música, la poesia...).

Decidim amb la Mercè que la propera sessió de tancament portarem una xarxa i beta per comunicar els diferents itineraris a mida que ho anem argumentant. També ens preocupa que cada persona elabori el seu text de les relacions entre els sabers des de la seva subjectivitat de manera que prepararem imatges i títols perquè cada persona pugui elaborar la seva trama.

Una altra decisió és que cal situar en una línia del temps els diferents personatges històrics que han tingut relació amb nosaltres i amb els nostres itineraris.

11-6-2006

Ens trobem una última vegada per intentar visualitzar la trama de la vida de comprendre d'aquesta comunitat. Per compartir la consciència dels diferents itineraris i de les relacions entre els sabers que hem anat descobrint i compartint.

La Mercè recorda la conversa amb l'Eric Villalón per preguntar-li si l'expedició a l'Antàrtida tenia art que era uns dels dubtes del dia anterior.

- Mercè: recordeu que l'Eric va dir que només veure el blanc amb les taques vermelles ja és art per a ell?
- Yasmina: va dir " jo crec que és art".
- Manolo: que l'Antàrtida mai va tenir art fins que no va arribar l'Eric.
- Júlia: si hi ha persones vestides de vermell es fa art.

- Mercè: i blanc i prou, seria art? Té art un quadre només en blanc?
- És un color.
- Sí, sí que pot ser.
- Júlia: nosaltres tenim art. Nosaltres som art i tot és art perquè tot està fet pels colors.
- Per les lletres.
- Marisol: l'Oliver l'altre dia va dir que l'art és la pintura i també la música i les escultures. Què penseu?
- Lo de l'Oliver sí però també la naturalesa.
- Mario: el espacio también tiene arte porque todo tiene espacio.
- Mercè: som art perquè som de colors?
- Manolo: porque somos humanos.
- Mercè: l'Eric a l'Antàrtida va fer fotos, ara les exposaran perquè diuen que són una meravella i que són molt importants per veure la vida d'una altra manera, des de les fotografies dels cecs.
- Sense colors no es podria dibuixar.
- El blanc i el negre són colors.
- Júlia: a vegades l'art és la música, sempre és art perquè si surt un piano, el piano té colors.
- Mercè: només el color és art?
- El mar.
- Paula: quasi tot el nostre món: colors, formes, músiques, quadres. Ho podem veure, ho podem tocar perquè tot el nostre planeta és art.
- Marisol: la guerra és art?

- Paula: la guerra no és art, els que diuen que sí estan molt equivocats, és de tristesa, és de matar.
- Unai: la guerra potser és art i potser no és art. Si la fa Picasso sí que és art perquè ell fa un quadro.
- Paula: la nostra lluernia és art.
- Marisol: pot ser art, per què?
- Iago: quan es fa música, quan es construeix, quan fa soroll.
- Mercè: quan fa soroll o quin tipus de soroll.
- Paula: com aquest (fa un ritme amb les mans picant a la taula).
- Mercè: no qualsevol soroll, un ritme musical.
- Manolo: és art quan la reproduïxen.
- Iago: amb la intenció de fer el món bonic.
- Paula: la nostra escola té art perquè anem nosaltres. El que va construir la lluernia va decidir que faria art.
- Podem canviar les coses.
- Unai: en todas las cosas hay arte.
- Mercè: l'Eric agafa la càmera i fa art amb la seva intenció, com diu el Iago, amb els seus ulls.
- Mercè: i Fontcuberta, penseu amb què està relacionat?
- Malak: amb l'espai, perquè té unes fotos que va fer a l'espai, la història d'aquest astronauta.
- Ainara: Fontcuberta a llegir i escriure. Hem llegit converses nostres, hem escrit una història amb 2 persones dels miracles.
- Rosa: és una persona i fa trucs que pensa amb el cap, va amb persones i amb el cos.
- Iago: per les mentides, va amb art, perquè aquestes mentides estan fetes amb art.
- Unai: primero dice mentides y luego las dice con arte.

- Mercè: ara posarem una xarxa al mig i anirem col·locant totes les coses que hem investigat.

Col·loca la xarxa al mig, que provoca molta expectació, i demana què els sembla que cal posar al mig. Els infants l'agafen sentint-se així teixidors i teixidores dels seus desitjos, és un moment emocionant en el qual es pot visualitzar la trama que han compartit.

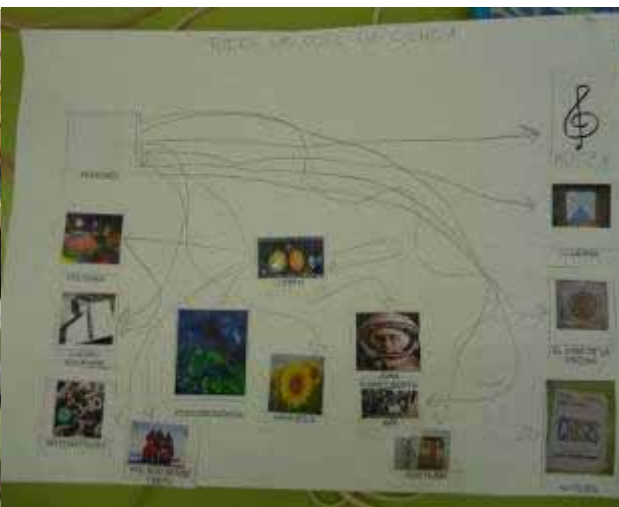
- Manolo: les persones al mig.

Agafem tots i totes la xarxa i la sensació és de comunitat unida, de comunitat entramada en un tot

- Mercè: és veritat, es veu que estem tots i totes relacionats! Sabeu què farem ara? Posarem a la xarxa tot el que hem investigat i amb corda anirem posant quines investigacions tenen lligams. També farem les nostres relacions en un full gros, us he preparat les fotos i els noms de les investigacions, les retalleu i les enganxeu.

Comencen a treballar individualment. La intenció és que hi hagi un espai on cadascú i cadascuna trobi les seves relacions, les connexions pròpies i úniques des de les seves subjectivitats.

- Mario: jo al mig he posat les matemàtiques perquè són de persones.
- Unai: sí porque és de pensar.
- Unai: jo poso el cuerpo humano con todo porque todas las cosas hacen movimiento.
- Mario: el cuerpo humano se relaciona con todo, es materia inteligente, menos el espacio.

- Yasmina: Ara m'he enterat que casi tot està relacionat amb casi tot.
- Marisol: Bepon, m'expliques per què has posat de títol "tot és ciència"? Creus que l'art també és ciència?
- Bepon: sense la ciència no es podria fer art.
- Mario: abans m'he equivocat, espacio està relacionat amb les persones perquè les persones van a l'espai.
- Bepon: si no hi hagués ciència no podríem pensar.

Després dels textos individuals que expressen les seves subjectivitats, els seus vincles personals amb els sabers passen a expressar amb la xarxa les relacions col·lectives que van trobant i consensuant i comparteixen amb el grup les seves decisions personals.

- Rosa: he posat persones i cos humà. Les persones estudien els planetes, van amb totes les coses.
- Unai: jo he ficat les matemàtiques i les persones al mig perquè a mi m'interessen molt.
- Rita: música i matemàtiques al mig perquè faig música i m'agrada i també matemàtiques perquè són una mica difícils i m'agrada que siguin difícils.
- Bepon: jo he posat l'espai al mig perquè de gran vull ser astronauta.
- Júlia: jo posaria l'art al mig perquè moltes coses estan relacionades amb art.

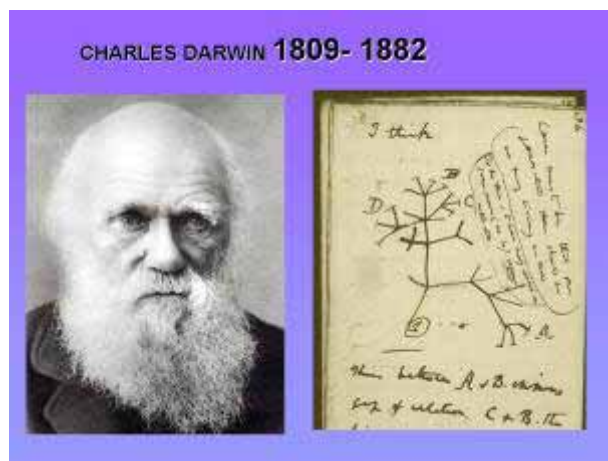
- Mercè: tot el que esteu dient va a parar a la idea que teníem ja fa dies que tot és de persones. Sobretot fem persones al mig i la resta d'investigacions les posem repartides per la xarxa i ja quedaran relacionades.

- Tot escampat!
- Tot està relacionat!

Quan es veuen els títols escampats expressen: sembla un camí!

Segurament fa pensar en el camí de camins triat per aquesta comunitat que ha compartit les bifurcacions, dreceres, autopistes, carrerons sense sortida..., i ara visualitza les relacions en aquesta xarxa. De la mateixa manera en aquests últims dies els ha calgut situar en una línia del temps totes les persones que han format part d'aquesta vida d'aprendre i que, amb les seves aportacions, han enriquit la travessia des de Darwin, passant per Picasso o l'Eric Villalón de l'expedició a l'Antàrtida o en Fontcuberta.

Sembla el nostre camí de comprendre entremat en la complexitat, ens hem armat amb les ganes de comprendre i de ser en companyia i amarats dels nostres desitjos i de les nostres possibilitats hem caminat pels fils de la teranyina i ens hem enriquit i repensat junts, ara l'horitzó és ple de noves possibilitats per continuar avançant més lluny, sempre més lluny.

Per situar el que han anat relacionant a final de curs aquests infants caldrà entrar en els capítols següents, que fan un aprofundiment de diferents itineraris que ajudarà a situar com és que al final del trajecte s'expressa com ho fa aquesta comunitat, quines han estat les seves vivències per poder relatar les relacions entre els sabers com ho fan ara.

4.1.3. De com l'aula com a espai de possibilitats connectat amb el món permet l'emergència de diferents itineraris d'investigació relacionats amb diferents preocupacions socials

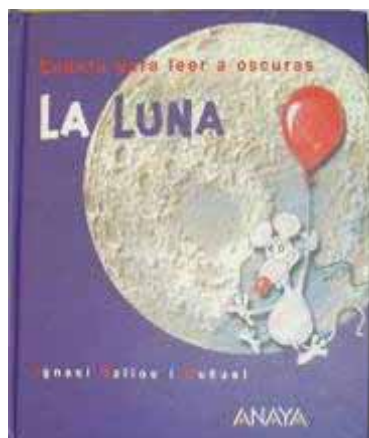
Anirem compartint en aquest capítol com el desig d'estar connectats amb el món real, la necessitat que no hi hagi parets entre la vida fora de l'escola i la vida que va creant aquesta comunitat permet que entrin notícies de diaris, cròniques d'Internet, que desembarquin nous interrogants que arriben de la mà de les vides de les persones d'aquesta comunitat o d'altres que passaran a formar part a partir de compartir les seves vides experienciades.

I. La llum, l'univers... Compartim misteris, obrim espai al coneixement, fem hipòtesis i les vinculem amb nosaltres

Comença la vida en aquest dijous de tardor a l'aula dels astronautes...

- Mercè: vam quedar que mentre els encarregats fan les feines podem agafar les pissarretes, llegir un llibre, agafar les llibretes de temps lliure..., amb la condició que quan diem a recollir que la gent reculli. No sé què ens passa aquest curs. N'hauem de parlar més. Bé, a veure, què tenim per avui? Els de tercer ens han portat una enquesta sobre el pati. El Martí ha portat un llibre i l'hem d'ensenyar. La Paula va portar una foto molt interessant.

- Martí: el meu llibre perquè funcioni tiene que ser de noche y con un poco de luz.

- Mercè: on podem anar per enfosquir?
- Anna: al gimnàs tanquem la porta i apaguem el llum.
- Iago: no podem fer-ho sense llanterna i jo en tinc.

- Martí: tiene que haber un poco de luz y un poco de oscuridad.
- Mercè: doncs busquem solucions, com ho hem de fer?
- Bru: ho podem fer a la classe.
- Mercè: Kevin, què et sembla la proposta del Bru? Què ha dit? (la mestra intervé així perquè el Kevin està despistat i no escolta, és una manera de fer-lo conscient). Si ho fem a la classe què necessitem?
- Apagar els llums, abaixar persianes (es posen en acció).

La Mercè s'enfila en una cadira i ensenya el llibre i no es veu res.

- Bru: necessita llum una estona per carregar-se. Necessita un bon focus.

La Mercè posa el llibre a prop del fluorescent.

- Mercè: així, Bru?
- Més a prop.
- Mercè: quanta estona?

- 5 minuts.
- Mercè: però jo no ho entenc això... Què deu passar perquè es carregui?
- Iago: que la llum entra dins de la pàgina i després es queda la llum aquí i apagues i es veu.
- Bru: podríem carregar les pàgines, totes i apagues la llum i es veuen totes.

- Violeta: potser si vas girant les pàgines, totes les pàgines s'il·luminen.

- Tanca el llibre perquè així s'aguanta la llum.

En aquest moment hi ha molts braços aixecats, els interrogants s'estan instal·lant, hi ha un ambient emocionat, de misteris, de ganes de dir, de compartir.

- Víctor: el Sol, si li dóna el Sol també es veu.

- Paula: el Sol és una bola de foc.

- Bru: jo tinc un altre llibre com aquest, el meu el pots deixar sota la llum i pots passar 10 pàgines i es veu.

- Perquè la pàgina és més gran...

- Mercè: per què deu ser que el llibre del Bru es carrega tot el llibre?

- Martí: ha puesto mucha luz y se carga todo, todo, todo.

La Mercè acosta la llanterna del Iago i no funciona del tot.

- Iago: la llanterna sola no és suficient podeu portar més llanternes.

- Més estona.

La Mercè acosta i allunya la llanterna i es veu com el focus es fa més petit i més gran.

- Mercè: mireu, quan està més a prop és més petita, la llum, i quan és més lluny és més gran.

- Paula: jo tinc un rellotge que porta una llanterna.

- Oliver: tinc una idea, amb la llanterna l'has de posar més a prop.

- Va fent ombres.

- Mercè: per què el llibre del Bru es carrega tot posant només una pàgina i aquest no?

- Bru: ho faig de nit i a prop de la finestra...

- Mercè: hauràs de portar-ho per comprovar-ho. Un altre dubte... A veure quina explicació trobem, per què quan posem la llanterna a prop es va carregant i quan la posem més lluny no es carrega tant?

- Bru: més a prop fa més llum i més lluny fa més poca llum.

- Mercè: per què la llum petita carrega les lletres i la gran no?

Durant totes aquestes provatures a mida que el llibre es carrega la Mercè s'enfila a la cadira i llegeix un altre tros.

- Mercè: hi ha gent que no està dient res i no està pensant res. Tu no estàs pensant res, i tu tampoc i tu tampoc. Em falten els ulls de dues persones.

- Yasmina: el llibre del Bru és diferent.
- Oliver: pot ser que quan la posem més gran té una miqueta d'ombra.
- Iago: com ja t'he dit, si està a prop la llum..., sinó la llum s'escapa.
- Rita: com que és més petita es va escapant més ràpid, la llum.
- Bru: el meu llibre és el doble.
- Mario: que la luz no puede traspasar el libro, se queda.
- Unai: tens que passar i et quedes una estona.
- Júlia: s'està carregant una mica.

La Mercè posa un paper blanc a la llum i pregunta si també es carregará.

- Mercè: el poso molt a prop una estona, comptem fins a 20 a veure què passa (comptar plegats mirant el paper centra l'atenció).

Quan acaben ho miren i el paper no s'ha carregat.

- Mercè: el llibre es veu i el paper no, per què?
 - El full estava guixat per un costat i no s'ha carregat per això.
 - Iago: tinc dos coses a dir, el llibre està fet pels científics però el paper no i també que funciona perquè han fet una massa de vidre.
 - Mercè: que totes les persones de la classe tanquin els ulls un moment i pensin per què el full no es carrega i el llibre sí. Tothom explicarà què en pensa.
 - Bepon: pot ser que el llibre estigui fet amb aquarel·les amb molt poquet de color.
 - Unai: hem de posar pintura blanca i ho posem a la llum i es carregará.
 - Iago: pot ser que també li hem de posar aigua i sols 4 gotetes de pintura i una mica d'electricitat. Com un llibre que necessita sol també es carrega com si fos un mòbil.
 - Rita: potser l'han pintat una mica groc i com que té una mica de llum...
 - Ifrassem: que en el Sol és millor.
 - Júlia: potser està fet d'una altra manera i el paper està fet d'una manera diferent.
 - Mercè: són materials diferents.
 - Anna: el color vermell que pintem nosaltres no està fet com la pintura del llibre del Martí.
- A lo millor quan passa la llum, a lo millor hi ha uns retoladors petits.

Fa molta estona que dialoguen i ja estan cansats, no podran expressar-se en veu alta els que encara no han parlat ja que el grup ja no està atent.

- Mercè: tothom en un full escriurà i dibuixarà com creu que passa.

Organitzen el material necessari i la Mercè va passant intentant parlar i recollir les veus, ajudant, acompanyant els infants que no s'han expressat.

L'Oliver, que ha vist que jo apuntava tot el que es deia m'ho ve a explicar a mi segur del valor que té que recollim el que cadascú pensa.

Oliver: pot ser que el llibre tingui electricitat i que tingui alguna recepta.

- Mercè: diu la Malak que és màgia... No ho sé.

- Mario: necesitamos el Sol, pero si te acercas mucho nos moriríamos porque es muy potente.

- Bru: no podem anar al Sol perquè la nau explotaria, perquè hi ha molta escalfor.

- Rolando: y sudaríamos...

Si analitzem aquí el paper de la Mercè s'estan donant diferents circumstàncies del tot rellevants per acompanyar aquest grup d'infants en aquest comprendre el món .

La Mercè s'adona que el funcionament físic del llibre genera interrogants pels quals el grup s'interessa (té pensada una altra activitat, però decideix tirar de la conversa que està emergint a partir del llibre del Martí).

S'ha generat una cultura d'aula que permet aportar interessos, objectes, desitjos per compartir amb la resta de la comunitat. Importa el que l'altre aporta, el que l'interessa a cadascú, pel que s'emociona i s'interroga i alhora aquest compartir provoca que la resta d'infants i la mestra també s'interessin i s'involucrin.

Durant la conversa la Mercè rescata el més rellevant que van dient els infants, recapitula, centra l'atenció, recull veus que defensen diferents hipòtesis per compartir i construir quins són els interrogants que estan emergint, té una

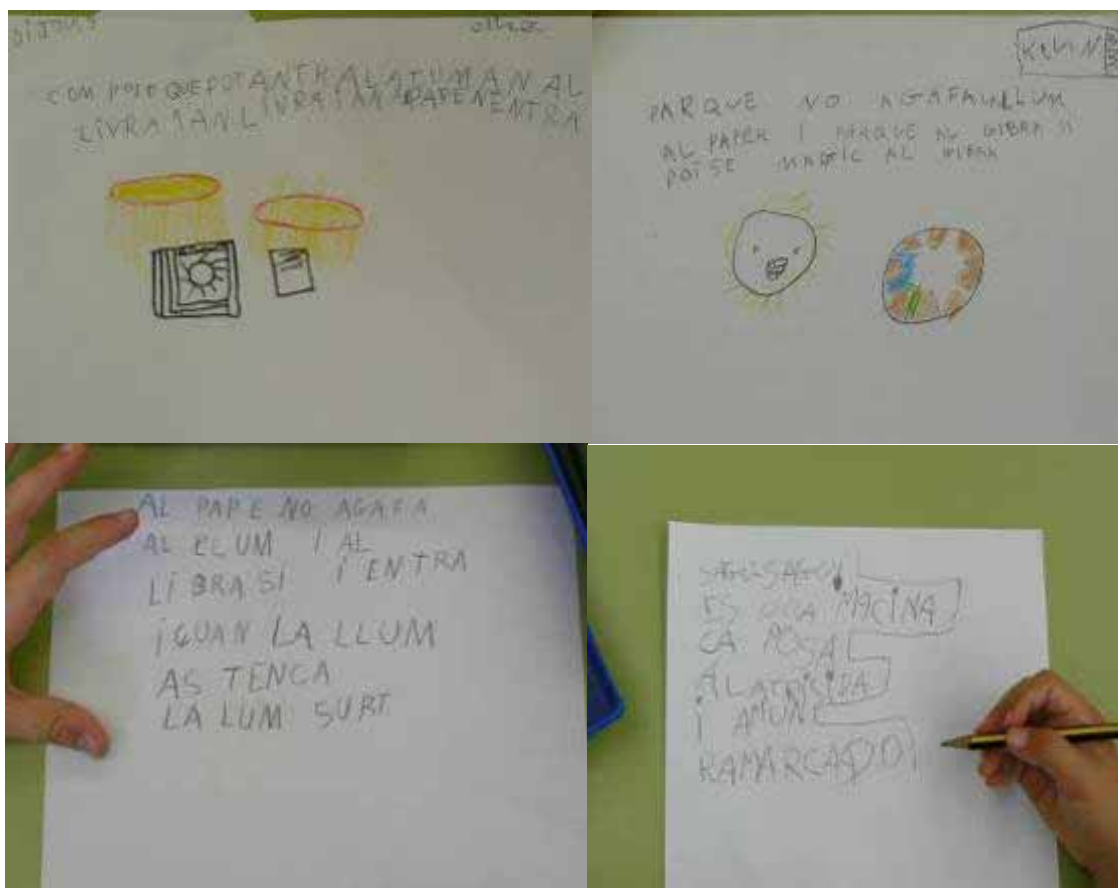
escolta interpretativa en tot moment i intenta retornar el que es va enllaçant i teixint, problematitza, llança nous interrogants que obrin espai al coneixement.

Totes aquestes intervencions són claus per anar centrant el que els preocupa, el que van descobrint i allò en el que haurien d'aprofundir, d'investigar més.

Quan la conversa s'ha allargassat massa i ja estan cansats la Mercè proposa una altra forma d'expressar-ho: el dibuix i l'escriptura. Va passant per les taules intentant incidir en la producció i dialogant amb infants que encara no havien expressat els seus coneixements, el que pensaven i sentien. Ho fa per incloure a tothom, per acompanyar a cada infant des de la seva subjectivitat fent-lo sentir: "Tu també tens coses a dir, tu també tens un lloc. Ens importa el que penses, el que sents".

En aquesta situació d'emergència de coneixements estan confluint diferents interrogants relacionats amb el món de l'astronomia (tema del món de la ciència vinculat culturalment amb l'any de l'astronomia que tota l'escola està abordant amb el ressò que això representa i amb la projecció que provocarà per a tota la comunitat escolar) i lligats a problemes del món físic com el funcionament de la llum, l'electricitat... Anirem veient com es relacionen interrogants, desitjos ja expressats o d'altres de nous, vinculats amb la identitat de grup (els astronautes) i amb altres preguntes ja recollides des dels primers dies (moltes sobre l'espai, els coets) i amb les quals el grup sent el desig de continuar aprofundint.

13-11-2008

Treballaran a l'aula de ciència mig grup cada vegada mentre la resta fan anglès per tal de poder experimentar les diferents hipòtesis que havien expressat un dia anterior.

- Mercè: farem els experiments que vam pensar parlant del llibre de la llum del Martí.

Hem baixat a fer experiments que vam pensar quan miràvem el llibre del Martí.

Em miro la conversa d'aquell dia, veu dir que havíem de provar:

- Amb aquarel·les amb molt poquet color.
- Amb pintura blanca.
- Amb aigua i sols 4 gotetes de pintura i electricitat.
- Amb groc i una mica de llum.

L'Oliver va dir amb electricitat i una recepta. No sabem quina és la recepta.

Avui provarem els canvis de pintura i de diferents tipus de paper i un altre dia ja farem experiments d'electricitat.

Es reparteixen les pintures i tothom es prepara per fer l'experiment.

- Mercè: provarem de carregar els papers que heu preparat

Apaguem el llum i...

- No es veu.
- S'ha de carregar molt més.
- Comptàvem fins a 20, hem comptat poc.

Carreguen més estona i tornen a provar...

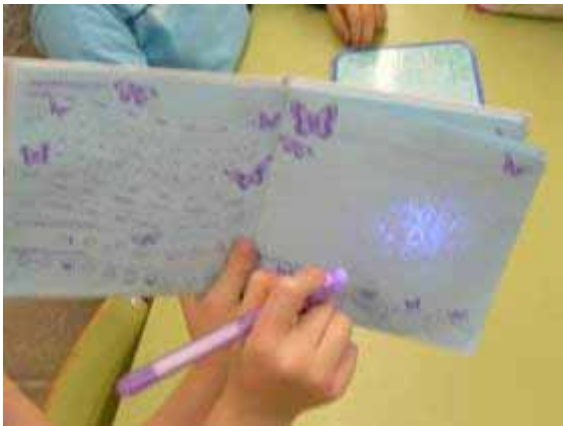

- Anna: el llibre del Martí tenia una mica més de pintura.
 - Bru: se està cargando de luz, está entrando.
 - Violeta: com que el llibre tenia tapa no s'escapava la llum.
 - Iago: hem de tapar-ho sinó la llum passa per sota.
- Alguns ho proven tapant per sota perquè no s'escapi la llum.

- Mercè: no ha funcionat! Com ho podríem investigar? Podem trobar aquesta informació a algun lloc?
- A Internet.
- Busquem experiments de llibres amb llum.
- Anna: busquem llibre d'especialitats.
- Ho podem preguntar a casa.

Segons les notícies d'aquests últims dies la investigació ha avançat per comprendre com està feta la "recepta" d'aquesta pintura que es veu a les fosques. Les famílies han ajudat a cercar tot tipus d'objectes que es veuen a les fosques i a reflexionar sobre per a què serveix. La paraula clau que ha obert camí és fosforescent. Anirem veient com evoluciona i s'enriqueix aquesta idea.

Cercant a Internet trobem les següents informacions:

La fosforescencia es el fenómeno en el cual ciertas sustancias tienen la propiedad de absorber energía y almacenarla, para emitirla posteriormente en forma de luz.

En la fluorescencia las sustancias pueden absorber la luz y volverla a emitir. Esta propiedad es utilizada en los agentes blanqueadores fluorescentes que se usan en la fabricación del papel o los detergentes. Absorben la luz en la zona cercana al ultravioleta y la reemiten en la zona azulada del espectro luminoso, lo que resalta la cantidad de luz visible que reflejan.

Cap als últims dies de curs ens trobem per intentar arribar a conclusions sobre la fluorescència i la fosforescència i poder viure què provoquen els dos fenòmens.

- Mercè: després de totes les investigacions sobre fosforescència i fluorescència avui us proposo que llegim les converses per recordar tot el que vam dir i pensar i els experiments que vam fer a l'aula de ciències. Un dia vam trobar la paraula clau.

- Sí, com heliotropisme, que és la paraula per entendre com actuen els gira-sols.

- Mercè: la paraula clau, de fet, eren dues paraules, fosforescència i fluorescència. En la fosforescència la llum entra i se la guarda, alguns cossos fosforescents guarden la llum molta estona i d'altres poca estona. Abans de llegir les converses veurem unes pel·lícules que he trobat a Internet. En una de les dues explica com es fa la recepta per fer la fosforescència. Com que l'Oliver va pensar que calia una recepta, he buscat aquesta informació que diu els ingredients.

La primera pel·lícula parla dels dos fenòmens i ens regala una dada nova, explica que perquè les coses siguin fluorescentes cal una llum ultraviolada. En la segona pel·lícula veiem com fan un experiment per crear un líquid fosforescent. La Mercè comenta que ha comprat els ingredients, després tot el grup llegeix les converses sobre fosforescència. S'adonen que ara saben moltes més coses i que han trobat els ingredients de la recepta.

Llegeixen les converses recollides sobre aquesta investigació fins aquest moment per poder-se situar i pensar com continuar avançant.

- Iago: o sigui que no fa falta la llum si ja està carregat.

La Mercè situa que després del pati tenim preparada una sorpresa. Ens anem a una aula petita de l'escola que es pot enfosquir completament i hem preparat elements de color

blanc i tots els objectes que els nens i nenes han anat portant, també altres elements fosforescents. Treballarem amb mig grup cada vegada.

Amb el primer grup la situació que es va donar és la següent:

- Mercè: entrarem en un espai que s'ha transformat i que encara es transformarà més.

Quan entren, encara amb el llum encès, comencen a fer hipòtesis de com actuaran els diferents elements.

- Les estrelles guarden la llum, són fosforescents.

- La roba no es veurà, no té aquest material.

Després apaguen el llum i s'adonen dels objectes que es veuen, comparteixen que els que es veuen són fosforescents. La Mercè recorda que el vídeo explicava que per veure's fluorescent es necessita un llum ultraviolat i que en tenim un.

- Mercè: quines coses es veuran quan apaguem el llum?

- Es veuran les robes blanques i tot el que és fosforescent.

Aleshores comença la festa i anem compartint, a les fosques, diferents descobertes mentre ens anem movent per l'espai al ritme de diferents músiques.

Amb el segon grup va passar el següent:

- Mercè: què passarà si apaguem el llum?
- Es veuran les robes.
- Es veurà la cinta de l'Anna (és fosforescent).
- Mercè: recordeu que només els materials fosforescents guarden la llum. Per comprovar quins són fosforescents tanquem el llum.
- Es veuen les estrelles.
- I la cinta de l'Anna.

Tornem a obrir el llum i la Mercè recorda que hi ha coses fluorescentes i fosforescents i que les fluorescentes, per veure's, necessiten una llum ultraviolada.

- Mercè: amb la llum ultravioleta què es veurà?
- Todo (s'adona que es veuen els objectes fluorescentes però també els fosforescents).
- La meua samarreta.
- Les dents, les bambes.
- Mis bragas son fluorescentes!

S'acaba la festa pintant amb pintura fosforescent i amb molta alegria.

II. La crisi s'instal·la en la trama de comprendre

Som al matí, els encarregats i les encarregades de la classe ja han portat a terme les seves tasques: escriure la data a la pissarra, anotar al calendari la temperatura, preparar i baixar la llista del menjador i passar llista. Després de parlar de les notícies del dia, la Mercè planteja un tema del qual havien començat a parlar dies abans quan, després d'explicar-los als nens i les nenes que havien d'anar comentant als pares la necessitat de pagar les colònies, va afegir que hi havia diferents modalitats de pagament i que ningú hauria de quedar-se sense anar-hi per problemes de diners, que si algú no podia anar de colònies perquè a casa li deien que no hi havia diners perquè hi havia..., i sense dir la paraula, va començar un joc del penjat a la pissarra amb la paraula "crisi" que va donar pas a algunes preguntes sobre el tema. La Mercè va tancar la conversa aquell dia proposant als nens i les nenes que preguntessin a casa què era la crisi i ara el reprèn.

- Mercè: recordeu que un dia teníem de deures preguntar a casa què era això de la crisi?

Doncs bé, la Violeta ens va portar aquest diari.

La Violeta ensenya a la classe una separata del diari que porta a la portada la paraula crisi.

- Mercè: sabeu què vol dir crisi? Amb què té relació la crisi?

- Molts: amb els diners.

- Mercè: i què té a veure la crisi amb els diners?

- Violeta: que la gent no té diners.

Entre la Violeta i la Mercè busquen en el diari un mapa on surten marcats els països que es troben en situació de crisi.

- Mercè: els països blaus són els que tenen menys diners. Com que és molt petit, després el retallarem per poder veure'l bé.

Mostra, llavors, un gràfic que surt al mateix diari.

- Mercè: nens, nenes, us recordeu que és això? Com es diu?

- Martí: són muntanyes de diners.

- Mercè: engeguem els cervells. Quan representem una informació d'aquesta manera, què és? Com es diu? Tenim alguna representació així a la classe?

- Yasmina: la temperatura.

- Mercè: i com és que puja o baixa?

- Rita: això és la temperatura dels diners.

- Mercè: i això què vol dir?

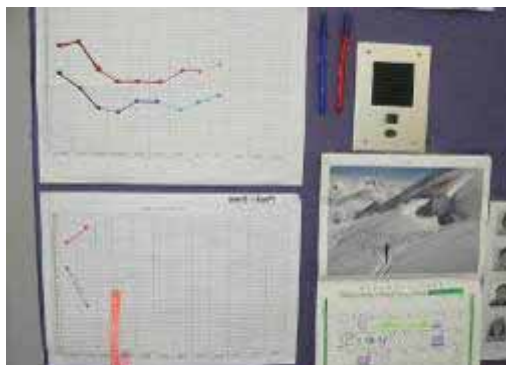
- Rita: quan puja la muntanya hi ha molts diners.

- Violeta: el blau és d'Espanya i el vermell dels Estats Units?

- Mercè: i com es diu quan posem un número amb aquesta ratlla?

- Bru i Yasmina: gràfica.

- Mercè: molt bé, això és una gràfica com les que fem a la classe per la temperatura.

Mostra ara un altre dibuix que il·lustra un article; és un dòmino del qual ha caigut la primera fitxa, que està a punt de fer caure la resta.

- Mercè: i això, que és?
- Violeta: un dòmino, això també surt al diari. La Violeta troba aquesta imatge que la fa pensar en l'efecte dominó.

Ningú més sembla comprendre el dibuix ni veure la relació que pot tenir amb la crisi i la Mercè mostra de nou el mapa amb els països en crisi.

- Mercè: en quins països hi ha crisi? Hi ha crisi al Perú?
- Mario: i a Nueva Zelanda?
- Mercè: mira, ara reprenem el tema de Nova Zelanda perquè és a l'altra punta del món. Assenyala el mapamundi que ha penjat al matí de la pissarra.

Durant l'explicació de les notícies del dia, el Iago, que ha passat uns dies a Galícia, havia explicat que havia trigat dos dies en arribar-hi i el Mario ja havia plantejat que per arribar a Nova Zelanda es trigaria molt més.

- Mercè: on està Nova Zelanda?

Surten diferents nens i nenes i van assenyalant fins localitzar Nova Zelanda.

- Mercè: quan trigaríem en arribar a Nova Zelanda? Si sabem que per arribar a Galícia es triguen una nit i dos dies, com podríem calcular-lo?

- Iago: comptant els kilòmetres.

- Mercè: però, hi ha una altra manera?

- Amb la calculadora.

La pregunta no rep cap altra resposta.

- Mercè: ens hem desviat molt. Tornem a la crisi. Què vol dir que hi ha crisi?

- Mario: que eres pobre.

- Mercè: d'on has tret aquesta informació?

- Mario: de casa.

- Ainara: que no tens diners i no pots fer res.

- Iago: a mi m'han dit que la crisi és que com ser pobre.

- Unai: jo vaig preguntar al meu tiet i m'ha dit que és tenir pocs diners.

- Paula: vol dir que hi ha alguna gent que està amb molta crisi i donen diners.

- Martí: a mí me han explicado que hay unos países pobres y que piden dinero para ser normales.

- Júlia: pues poden treballar.

- Mercè: i què penseu la resta?

- Martí: és que...

- Iago: tinc dos coses i una és que és impossible guanyar diners. No tienen dinero porque no hay trabajo.

- Unai: pues que hagan trabajo. Treballen allí perquè van al treball i els diuen que no hi ha diners per pagar i la segona cosa és per què no excaven mines d'or?

- Mercè: sabeu què passa? És que és com una cadena. Resulta que una persona es queda sense feina. No té diners i com que no té diners, no pot comprar. No pot comprar, per

exemple, un pis. I si no es poden comprar pisos, no es venen i si no es venen pisos, els paletes no treballen.

- Martí: i també es queden pobres?
- Mercè: i què passa amb les fàbriques que fabriquen totxos?
- Bru: que no serveixen de res.

La Mercè fa un nou torn de paraules per tancar el tema. Anota a la pissarra els nens i les nenes que volen parlar.

- Yasmina: el meu pare em va dir un dia que moltes persones van morir.
- Mercè: i per què, Yasmina? Creus que això té a veure amb la crisi?
- Marian: Yasmina, eso no es crisis!
- Júlia: anant a la piscina vaig sentir una cosa. Em vam dir que el president barcelonès és una mica dolent perquè hi ha gent que no treballa.

L'Ana, la mestra de pràctiques, recorda que la Júlia està fent referència a una conversa que van mantenir la Yasmina i la Júlia arran del comentari del Martí, que havia vist una manifestació de gent que se havia quedat sense feina i que transcrivim a continuació.

Això havia passat pocs dies abans, de camí cap a la piscina quan va emergir el tema de la crisi.

Els divendres al matí els nens i les nenes de primer van a la piscina. És un dia especial, no només pel que fa a l'activitat esportiva, sinó també perquè hi van caminant pel carrer.

El camí fins a la piscina és un temps de jocs distendits, converses, observacions sobre les cases on viuen diferents nens i nenes. La conversa que reproduïxo a continuació va tenir lloc durant un d'aquests trajectes a la piscina; ho faig en estil indirecte, tal i com la recordo.

El Martí explica que el dia anterior estava al carrer i va veure una manifestació, que hi havia gent amb xiulets i banderes i de tot, i que cridaven i feien molt soroll. S'estaven manifestant perquè ja no tenien feina i no tindrien diners i es moririen de gana. Als pocs minuts, escolto que la Júlia i la Yasmina estan parlant de la possibilitat de fer arribar diners als pobres mitjançant un sistema de tubs que es col·locarien al terra i servirien per deixar-los monedes. Pregunto per la viabilitat del seu projecte i la Júlia diu que no només és un bon sistema, sinó que alguna cosa hem de fer per

evitar que la gent es quedi sense feina. Es mostra angoixada i indignada, diu que la gent no podrà comprar menjar i es morirà de gana, i es moriran de gana també els fills de la gent, i que potser el que s'ha de fer és una manifestació. Explica que ella sap com fer una pancarta i la Yasmina diu que ella també té roba i pals i que poden fer una pancarta. Volen demanar a l'alcalde que la gent no es quedi sense diners.

La Yasmina i la Júlia segueixen parlant de la manifestació; la Yasmina explica que els seus pares li han dit que l'alcalde és una mica bo i una mica dolent.

La Karima, que porta uns minuts atenta a la conversa, diu que ella creu que l'alcalde del Marroc és millor. Jo li pregunto per què pensa que pot ser millor, diu que no ho sap, que només pensa que és millor, que fa millor les coses, però sembla que li faci vergonya que jo l'hagi sentit.

Arriben al vestidor, la Júlia continua pensant en la futura manifestació i parlant del tema. En veure que l'Ana somriu la Júlia li diu enfadada que ella no li troba la gràcia, que no és per riure que la gent es quedi sense feina i es mori perquè no té res. L'Ana contesta que ja ho sap, però que li fa gràcia com ho diu.

Ara la Júlia fa cara d'haver recordat aquesta conversa.

- Oliver: a Santo Domingo també estan amb una mica de crisi.
- Marian: en todos los países.
- Iago: sí, perquè les tendes són molt cares.
- Martí: porque es la crisis y no hay trabajo.
- Iago: jo vaig veure a França que els francesos van trigar cinc setmanes i un dia i els alemanys...
- Mercè: però això és de la Segona Guerra Mundial.
- Mario: ¿por qué los de la crisis no se van a vivir con un millonario?
- Mercè: és clar que sí, això seria fantàstic. Quina proposta més interessant! Que els que estan en crisi vagin a viure amb un milionari.
- Ainara: i així es podrien comprar menjar i de tot.

III. L'expedició a l'Antàrtida, la guerra de Gaza i Israel. L'abordatge de les notícies en la trama dels i de les Astronautes

15-01-2009

Comença el dia a la classe dels i de les Astronautes. Abans de Nadal es va generar la necessitat d'anar fent el seguiment d'una expedició al on els participants són discapacitats. La notícia arriba a la vida de l'aula vinculada al fet que dos dels participants viuen al barri, molt a prop de l'escola. Els astronautes fa dies que treballen sobre els viatges a l'espai. Ara aquest nou viatge s'incorpora a la xarxa d'interrogants enriquint i problematitzant la mirada sobre la necessitat de les persones de fer diferents aproximacions per comprendre l'espai físic que ens acull, intentem comprendre on vivim i les característiques de l'entorn des del més concret i local al més global i cosmològic.

S'ha generat la necessitat que hi hagi uns encarregats que van seguint la crònica de les notícies de l'expedició. Els infants que se'n fan càrrec es connecten a Internet cada dia per fer el seguiment de les novetats de l'expedició.

Compartim aquí algunes de les característiques que surten a la pàgina web de l'expedició i que ens ajudaran a centrar l'interès de la notícia.

A continuació afegeixo part de la informació que es pot trobar al web.

L'expedició "Pol Sud sense límits", a punt per començar l'aventura

Un projecte que porta per nom "Pol Sud sense límits" i que està protagonitzat per tres aventurers discapacitats amb una voluntat de ferro, Xavier Valbuena, Eric Villalón i Jesús Noriega, està a punt de començar. Aquest 30 de desembre surt de Barcelona una expedició que, en tres setmanes, espera arribar al pol Sud pels seus propis mitjans i sense ajuda externa. Fins i tot s'han entrenat a Groenlàndia per adaptar-se a les condicions de fred que es trobaran a l'Antàrtida. No volen que cap obstacle els aturi.

En Xavier Valbuena fa 8 anys va perdre la cama en un accident de moto. Però això no li ha impedit sotmetre's a un exigent entrenament que inclou córrer o ficar-se en una càmera frigorífica a 25 graus sota zero en companyia del seu company d'aventura Eric Villalón, deficient visual i exesquiador paralímpic.

L'objectiu: treballar els punts forts per ser el més autònom possible. El repte: demostrar la capacitat dels discapacitats.

Es pot consultar més informació sobre el recorregut i els detalls de l'expedició a <http://www.polsudsenselimits.org/>

Alhora altres infants comencen el dia mirant la temperatura de l'exterior, compartint informacions de llibres que han portat diferents companys, consultant d'altres llibres que tenen a l'aula. L'encarregada de la data s'enfila a la pissarra per anotar-la mentre els encarregats de buscar el diari arriben amb el del dia i comencen a compartir les informacions que se'n desprenen. A la primera plana del diari apareix una notícia sobre el conflicte de Gaza i Israel i els infants s'interessen per la imatge on es veuen dos nens plorant i el titular que parla sobre el fet que ja hi ha 1.000 morts.

Es veu en el grup una manera d'encetar la vida de l'aula cada vegada més fluida i complexa, es comença a caminar amb un lloc per a cada persona, tothom està ocupat encarregant-se d'algun aspecte que cal per començar el funcionament d'aquesta comunitat. Diferents persones tenen cura d'alguna situació real i situada de la vida a la classe que abans ha estat compartida i consensuada com a necessària per a aquest col·lectiu (mirar la temperatura, posar la data, connectar-se a Internet, mirar les notícies al diari, apuntar qui es queda al menjador...).

Les possibilitats que el rerefons de l'aula posa a l'abast del grup, la interacció i la complicitat d'aquestes persones que conviuen amb les diferents comprensions del món fan que emergeixin, cada vegada de manera més connectada, sabers, interpretacions,

propostes que passen a enriquir el teixit de l'aula, a problematitzar, que generen nous trànsits, noves bifurcacions en els itineraris de l'aprendre d'aquesta comunitat. Es veu com aquests trànsits són cada vegada més rics i més connectats entre ells.

Quan aquestes tasques estan realitzades tot el grup seu mirant cap a l'ordinador per compartir les novetats sobre l'expedició. La Mercè va llegint la crònica i comparteix que hi ha bones notícies, que l'Eric ja es troba millor del virus que tenia a la panxa. Llegint el relat surt la idea que dins de la tenda se sent la calor humana.

La Mercè planteja:

- Què deu voler dir això de la calor humana?
- Molta calor.
- Calor per dintre del cos.
- Mercè: però quan una persona és freda, què vol dir?
- Que té molt de fred.
- Que es congela.
- Mercè: quan una persona és freda no és gaire amable ni carinyosa. No li agrada mostrar afecte, no li agrada fer petons. Es manté com si fos un gel. En canvi, a una persona càlida li agrada abraçar, li agrada fer petons...
- Li encanta l'amor.
- ¡Qué asco!
- Manolo: que todos busquen el amor.
- Que els agrada fer petons i abraçades.
- Que els agrada molt lo que hace.
- Portarse bien.
- Mercè: com deuen estar dins la tenda si tenen calor humana? A part dels graus que fa, que ja sabem que en són 20, també tenen la calor humana. Recordeu, però, que a fora estan sota zero.
- Marisol: com aconsegueixen estar a 20 graus?
- Mercè: recordeu que vam llegir que com que són 5 persones tancades en un espai petit aconsegueixen mantenir l'escalfor. Perquè, a quina temperatura estan els cossos?
- Iago: a 36.

- Mercè: però a part d'aquesta escalfor, si hi ha escalfor humana vol dir que discuteixen o que col·laboren? Que s'ajuden o que es molesten?

- S'ajuden.

- Són amics.

- Paula: jo amb la Judith a vegades em barallo.

- Rosa: jo i la meva germana sempre volem la mateixa cosa i ens barallem.

Miren un dels vídeos on es veuen els tres expedicionaris als quals els fan una entrevista abans de marxar. A l'entrevista expressen que per a ells és un repte arribar fins a l'Antàrtida, que hauran de caminar 250 km.

- Mercè: passem a la informació del diari. Què heu trobat?

- Unai: vaig veure a la tele que parlaven d'aquesta guerra. Un nen tenia mal al cap i a la panxa tenia ferides.

- Mercè: on és aquesta guerra?

- En un país molt lluny.

- Iago: a Israel i a Palestina.

- Mario: a Gaza, que és un tros d'Israel.

- Estan fent la guerra perquè nunca es posen d'acord.

- Mercè: on veu anar alguns el dissabte a la tarda? Qui va anar a la manifestació?

La Mercè fa la pregunta coneixedora que hi ha infants que han expressat que van anar-hi i el seu interès per compartir-ho. Diferents nens i nenes comenten que van anar-hi amb la seva família.

- Mercè: per a què era aquesta manifestació?

- Iago: per no guerra.

- Unai: per dir-li al president que havien de parar una guerra.

- No volem la guerra.

- Mario: pero si nosotros nos manifestamos tanto a lo mejor nos atacan también a nosotros.

- Son muchos.

- Cogemos una metralleta.

- Si nos atacan a nosaltres los matamos nosotros también.

- Mercè: hi esteu d'acord?
- Molts: no!
- Kevin: no, vindria la policia.
- Iago: és impossible perquè amb una metrallera no els mates, perquè tenen míssils.
- No estic d'acord perquè és lleig.
- Kevin: hem de demanar al president que demani que no facin la guerra.
- Que parlin.
- Bru: amb metralleres no s'arregla res. Tu fas una cosa i els altres també la fan.
- Manolo: no vull més guerres, demanaré al president que parin les guerres.
- Bru: és horrible.
- Rita: és impossible perquè són més els de la guerra.
- Mercè: però és qüestió de quantitat de gent? Diem no a la guerra perquè ells són més o perquè estem en desacord amb la guerra?
- Júlia: Mercè, et sembla bé a tu fer una guerra? És que no t'he entès molt bé.
- Paula: és impossible matar tants soldats amb una arma.
- Mercè: estem parlant de com podem matar o del que pensem sobre la guerra?
- Paula: si ens ataquen a nosaltres, per què no els fem parar perquè se'n vagin una altra vegada? Que li diguin al president.
- No volem matar a ningú.
- Paula: hem de fer pena.
- Mercè: com farem pena?
- Paula: ens posem unes llàgrimes de mentida pintades i roba estropeada.
- Iago: se n'anirà Israel i trucarà als Estats Units i ens atacaran perquè no paren d'atacar.
- Unai: li diem al president que no volem la guerra perquè estem una mica en crisi. Pensen que tenim pocs diners i se'n van.
- Iago: a Palestina tenen pocs diners i els ataquen.
- Yasmina: que se'n vagin a un altre país.
- Unai: i si vénen a matar aquí?
- Júlia: m'agradaria que no hi hagués guerra a cap país perquè aquí hi ha nens d'altres països i els poden matar algú de la seva família. Jo no vull que hi hagi guerra a cap país.
- Mercè: però de tot això que estem parlant el problema gros no és que nosaltres haguem fet una manifestació, quin és el problema gros?

- Que existeix la guerra.
- Unai: els diem als de la guerra que els donarem diners.
- Malak: jo no vull que matin a tots els països perquè som d'altres països.
- Mercè: he sentit a l'Ifraseem que està fent una proposta molt interessant, ell no diu una opinió, fa una proposta.
- Ifraseem: podem comprar molts pastissos, coca, menjar i Fanta i els enviem a les persones de la guerra.
- Kevin: si no podem, és molt menjar.
- Unai: no arribaria.
- Rosa: jo ho he fet amb la meva mare i estem donant aigua que està neta.
- Mercè: com ho esteu fent?
- Rosa: la mama ho ha fet amb l'ordinador, la persona a qui li has donat ho porta.
- Mercè: demanem-li a la mama de la Rosa com podem enviar menjar.
- Júlia: nosaltres preparem un canó i preparem menjar perquè vinguin, li tirem moltes bombes i tots es moren i s'acaba la guerra.
- Mercè: tu no ets la persona que no podia suportar la guerra? Com és que ara fas aquesta proposta?
- Júlia: perquè s'acabi la guerra.
- Mercè: tu creus que matant acabarem la guerra?
- Saif: estava a la bici un nen i li han fet mal a la cara.
- Iago: podem tirar pastissos a la cara i no veuen on disparen.
- Bepon: preparem entrepans perquè puguin menjar.
- Bru: la Júlia vol fotre més sarau a la guerra.
- Rita: posar-nos a fer pipi per apagar el foc de les bombes.
- Júlia: jo no vull sentir més coses de la guerra perquè al final ploraré.
- Mercè: si vols marxa a una altra classe mentre acabem de parlar, però pensa en aquella proposta tan terrible que has fet tu.
- Martí: hem d'esquivar les bombes.
- Ainara: preparem menjar i tirem menjar amb un canó perquè els arribi.
- Unai: anem al "programa del rico" per guanyar molts diners per a Palestina.

- Mercè: però enviar diners no serveix perquè la gent no pot comprar. S'ha acabat el menjar a les botigues i està tot destrossat. Bé, anem a recordar les coses més importants de què hem parlat.

- Hem parlat de:

- La guerra, hem decidit que no ens agrada.
- Hem pensat de parlar amb els presidents dels Estats Units i Israel.
- Hem pensat de parlar amb el nostre president.
- Tirar bombes, esquivar les bombes.

- Que aixequin la mà les persones que creuen que disparant, tirant bombes, enganyant-los ho solucionarem. Aquesta és la manera d'arreglar-ho?

Tothom aixeca la mà manifestant el seu desacord amb la violència.

- Mercè: què hem de fer, doncs? Pensem solucions.

- Parlar amb ells i conveure'ls.

- Manolo: la paz. Escrivim una carta i diem si us plau que s'aturi la guerra.

- Mercè: l'Ifraseem ha aportat un tema important, que és el d'ajudar-los.

- Unai: el diari diu que hi ha 1.000 morts i 300 són nens.

- Iago: hem de distreure'ls i que se'n vagin a un altre planeta.

- Kevin: podem muntar una festa per distreure'ls.

- Mercè: perquè se'ls hi vagin els mals pensaments. Anem pensant com podem ajudar-los i com podem fer arribar l'ajuda.

- Kevin: amb un avió.

La Mercè apunta a la pissarra totes les possibles maneres d'ajudar:

- Llancem menjar des d'un avió.
- Parlant amb la mare de la Rosa.
- Llancem menjar amb un canó.

- Júlia: podem ensenyar lo poderosos que som i lo valents que som, que podem anar a la Lluna i tot això i que es facin amics i parlin més. I a tot el món ensenyar com són totes les guerres.

- Unai: enviem un paquet amb un avió d'un que coneix aquell país.

- Mercè: per tant, és molt important que sapiguem on són aquests països que estan en guerra.

- Iago: podríem enviar menjar al país que està més a prop i així que ho traspassin a Palestina.

- Mercè: aquesta és una bona idea. També haurem de saber quins països estan a prop.

- Lidia: als que fan la guerra els hem d'ensenyar com cuidar els pobres.

- Mercè: als pobres o a totes les persones? Com són els 1.000 morts? Rics o pobres?

- Molts: pobres.

- Mercè: però les bombes no trien si maten rics o pobres, les bombes maten a tothom.

- Els dels diari tenen cara de pobres.

- Kevin: també podríem enviar el menjar amb un coet.

- Unai: tiene que ser diciéndolo, sino no sabe dónde va.

- I fraseem: per donar menjar primer tenim que saber què mengen.

- Si son vegetarianos.

- Faizan: podem enviar menjar en un cotxe.

- Mercè: estem fent les conclusions. Hem decidit escriure cartes als presidents i investigar més com els podem ajudar.

- Martí: nos matarán a todos, a lo mejor nos escuchan.

Acabem la intensa conversa sobre la guerra i marxem cap al pati. Diferents nens s'acosten a la Mercè i a mi per continuar compartint les seves sensacions. La Júlia, que s'ha sentit molt malament, per la proposta que feia ella mateixa sobre com acabar la guerra s'acosta i ens expressa el que ha pensat ara. La Mercè l'escolta i es disculpa perquè creu que li ha dit amb un to poc adequat el que pensava de la seva aportació. S'abracen i la Júlia ens diu:

- Júlia: quan menys molestem a la guerra menys ens molestarà a nosaltres. A la guerra no només es moren persones, també es moren els animals i les plantes. Quan hi ha una guerra la terra també es mor i la guerra es queda clavada a la Terra. Perquè la Terra també es pot morir i ara té 960 anys.

La Mercè i jo compartim la sensació que a la Júlia li incomodava tant parlar de la guerra que ha fet aquella proposta extrema per poder-ho acabar de cop, per poder-ho esborrar. Després se sent incòmoda amb la seva solució i busca dins seu una altra manera d'expressar-se i ens regala aquestes paraules tan boniques. Coincidim en la percepció que ens ha regalat una metàfora molt potent: la guerra es queda clavada a la Terra. Potser Palestina i Israel fa molt de temps que tenen clavada la guerra massa endins.

Després del pati anem a informàtica amb mig grup. La Mercè reprèn la conversa per recordar les propostes d'ajuda i el que poden fer ara en aquest espai.

- Mercè: hauríem de trobar on estan els països per poder enviar el menjar. Si mirem un mapa, quin mapa mirarem?

- El del món.

- Mercè: quins països hem de buscar?

- Gaza, Palestina i Israel.

- Mercè: on deuen ser aquests països?

- Manolo: al costat de Santa Fe.

La Mercè després m'explica que el Manolo va molt a Santa Fe, que és un poble de Màlaga. La seva vivència del viatge és que triga molt i és molt lluny. Quan parla d'un país que està lluny sempre el situa a Santa Fe, que es relaciona amb la seva idea de llunyania.

- Mario: yo creo que es en Àsia.

- Mercè: però també hem d'esbrinar quins països estan a prop. Com podem investigar on estan Israel, Palestina i Gaza?

- A la bola del món.

- En el mapa de tots els països.

- A l'ordinador.

- Júlia: a l'ordinador fem el nom del país i surten fotos de la guerra.
- Quan vam anar de colònies amb l'ordinador vam buscar el camí.
- Hem d'entrar a Internet.
- Mozilla.
- Google maps.
- Mercè: quan estiguem a Google maps, què hem de clicar?
- Molts: Israel i Palestina.

Cadascú se'n va a treballar en un ordinador i comença la recerca. Comencen a descobrir on són Israel i Palestina i comparteixen que no es veu si Gaza és el mateix país que Israel o no. També descobreixen que Egipte i Jordània estan a prop.

La Mercè els proposa anar a situar tots aquests països en un passadís de l'escola que té diferents tipus de mapes penjats. Anem amb el grup a aquest espai i comencem a ubicar on podríem trobar aquests països. En un vestíbul hi ha penjades diferents representacions de l'espai: univers en successives aproximacions (galàxies, Via Làctia, Sistema Solar), mapa del món, mapa d'Europa, mapa d'Espanya, mapa de Catalunya, plànol de Barcelona i plànol de l'escola. Aquests mediadors ajuden a situar diferents localitzacions a diferent escala i aproximació per poder-se ubicar des del més cosmològic i llunyà al més proper i concret.

Cal remarcar la importància que té que hi hagi un lloc a l'escola on puguem trobar totes aquestes representacions de l'espai que permeten anar-les a consultar amb facilitat i possibiliten tenir a l'abast textos sobre localització que ens acosten des del més cosmològic al més concret.

- Mercè: on podem buscar Israel? En el mapa de les Galàxies? A la Via Làctia? Al Sistema Solar?

Els infants descarten aquests primers mapes i centren la seva atenció en les representacions del món, d'Espanya...

- Mario: hem de buscar Àsia.

- Hem de buscar Egipte perquè estava a prop.

- Mercè: aquí està Àfrica, aquí vivim nosaltres. Si està a Àsia, ho podem buscar per aquí?

On estarà Egipte? Us dono una pista: Egipte està a l'Àfrica.

Diferents nens i nenes troben Egipte i des d'aquí, amb la idea que és a prop, troben Israel. Mentre estàvem treballant a l'aula d'ordinadors, els nens de sisè, que tenen la seva aula al costat, s'han adonat que cerquem informació sobre el conflicte. La seva mestra els pregunta si els agradaria ajudar-nos i tots s'engresquen i comencen a preparar què ens explicaran. Ens avisen que a les dotze estaran preparats per rebre'ns. Amb el grup complet (la meitat que estava fent anglès s'afegeix) anem convidats a l'aula de sisè.

Els nens i nenes de sisè ens esperen asseguts en rotllana a terra i la seva mestra els proposa que cadascú aculli un dels infants de sis anys al seu costat. La sensació visual del gran grup és de complicitat i caliu, dues comunitats que alhora formen part de la comunitat escola, però que sobretot formen part de la comunitat del món, es troben per

compartir el que els preocupa, per expressar dubtes i interrogants, solucions, possibilitats, horitzons.

El Mohamed comença a situar el que ells saben del conflicte.

- Mohamed: fa molts anys, uns seixanta anys, dos pobles es van començar a barallar per les terres. Els avantpassats dels dos pobles deien que eren d'ells i no arribaven a cap acord. Els veïns els venien les armes i encara es barallaven més. Un dels pobles, Israel, tenia més amics i més armes i Palestina tenia més poques armes, però també lluitava.

- I ara què està passant?

- Martí: pues más peleas.

- Mohamed: tenen moltes diferències entre ells i no es posen d'acord.

La Montse, la seva mestra, ens ensenya uns treballs on es veu que tenen banderes diferents i dues religions diferents, i comparteix que no saben conviure.

- Montse: nosaltres no entenem per què no saben conviure, només són de dues religions diferents. Nosaltres aquí convivim amb moltes més religions. A la classe tenim la religió musulmana, cristiana, budista, hinduista i evangelista i som de països molt diferents, com el Japó, el Marroc, la República Dominicana, la Índia, Pakistan, Catalunya. Nosaltres sí sabem conviure i pensem que ells haurien d'aconseguir-ho.

- Barallant-nos no arribaríem a cap solució.

- Montse: dos pobles no s'haurien de barallar per un terreny. Sempre hi ha una baralla si hi ha dos que volen barallar-se. Aquí, a la classe, parlem molt d'això quan tenim conflictes al pati perquè no ens han passat la pilota o qualsevol altra cosa.

Nosaltres hem pensat solucions. Aina digues alguna de les solucions.

- Aina: una és treure els murs i que els dos pobles siguin el mateix. També que deixin de fabricar armes, si no fabriquessin armes no hi hauria guerres.

- Montse: nosaltres hem investigat que haurien d'intervenir els Estats Units i l' ONU.

L' ONU són països amics que quan veuen que un país té guerra ajuda perquè puguin viure junts.

- Haurien de fer un pacte de viure junts sense armes. Els dos presidents que facin eleccions i que hi hagi un president per a tothom.

- Montse: vam escriure articles d'opinió per compartir el que pensàvem. La Sonia que llegeixi el seu ja que va ser la primera que va tenir aquesta idea.

Després de la lectura de la Sonia estem tots i totes molt emocionats. Hi ha un corrent que flueix compartint el sentiment que ens provoca tot el que estem abocant per cercar solucions a la guerra. La Mercè expressa la idea de la Júlia que quan hi ha una guerra no només es moren les persones, que també es moren els animals i també es mor la terra. Comparteix també les idees sobre l'ajut humanitari, que han sortit a l'aula dels astronautes, i demana si poden explicar millor això dels murs. Una nena explica que han construït murs per separar Gaza i Palestina d'Israel i situa que abans els palestins tenien més territori, però que Israel va anar envaint i s'han quedat amb un territori molt petit i que no els deixen entrar ni sortir.

- Mercè: nosaltres hem pensat que volíem escriure una carta als presidents per demanar-los que paressin la guerra i també estem investigant com podem fer arribar el menjar i les medecines que necessitin. Aquests escrits que heu fet em semblen preciosos i també els hauríem de fer arribar als presidents.

Podem continuar col·laborant a veure què més se'ns acut.

- Unai: perquè els dos volen la terra.

- Ainara: però per què viuen en un territori tan petit?

- Els seus déus diuen que aquella terra és la seva.

- Mercè: jo crec que nosaltres, que som veïns planetaris, ens hem d'implicar. Som habitants del mateix planeta, som veïns i hauríem de saber conviure en pau.

Amb aquesta barreja d'emocions s'acaba aquesta trobada amb un fort aplaudiment per part de tothom, amb l'acord que continuaran compartint com poden col·laborar i ajudar en aquest conflicte.

La Mercè expressa que li sembla molt important que l'escola, com a comunitat de persones que aprenen en companyia, pugui trobar espais com aquest. Cal que flueixi el temps i l'espai, que l'escola sigui capaç d'adaptar-se a allò que va emergint i pugui anar prenent decisions dinàmiques i interconnectades que permetin a les persones trobar-se per compartir els seus neguits, els seus interessos i les seves solucions per damunt d'estructures horàries.

Sentim i pensem que la situació que s'ha donat ha estat una acollida física i intel·lectual alhora d'una gran complexitat i riquesa. Un grup de persones divers, de diverses edats, cultures, bagatges i projeccions es troba per compartir una mateixa preocupació i aquesta els uneix i els involucra, per això ens genera aquesta sensació de transcendència.

Compartim, més tard amb la Mercè, la idea que quan l'escola aborda aquest tipus de conflicte sovint passa de puntetes i fingeix una neutralitat que en realitat no és possible o es nega a abordar temes que considera que no hauríem de parlar amb els infants, encara hi ha una pressió sobre temes tabús que millor no tocar per part de la institució.

D'altra banda està molt incorporat a la cultura dels docents que no podem mostrar la nostra ideologia, els nostres punts de vista. Aquesta idea es contradiu amb la manera d'estar a l'aula que les dues compartim defensant la presència de les idees de tothom sense restricció, incloses les de les mestres.

Si creiem que som una comunitat autobiogràfica, que aprèn de la diversitat de veus, d'idees, de matisos, tots els punts de vista han d'estar presents i les docents hem de poder expressar el que sentim i pensem igual que qualsevol altre membre de la comunitat. Ambdues compartim que el no-posicionament, la neutralitat, la imparcialitat és una forma de comoditat, de no-presència.

22-01-2009

Comença la vida a l'aula dels i les Astronautes i hi ha dues feines relacionades amb fer entrar a l'aula el que està passant al món, aquestes situacions, pràctiques comunes de la nostra cultura, enceten la vida d'aquesta l'aula i l'ajuden a viatjar pel món del coneixement.

A mida que ha anat avançant el curs, ha sorgit la necessitat de crear encarregats per mirar cada dia les notícies del diari (a l'escola arriben exemplars de "El Periódico") així mateix continua el seguiment de l'expedició del Pol Sud Sense Límits de manera que unes altres persones obren l'ordinador de l'aula per anar seguint els esdeveniments diaris de l'expedició.

El Iago, que és l'encarregat de mirar el diari, se'l mira atentament i comenta:

- Aquí tenim les coses que feien abans els soldats quan hi havia la guerra. Diu que hi ha soldats als quatre continents.

- Mercè: fixeu-vos, porten el casc blau. Són cascos blaus que estan allà en missió de pau. Sempre que hi ha un conflicte l'ONU envia cascos blaus per aturar-lo i posar pau. Ara aniran a Israel per veure si és veritat l'alto el foc. Cada foto correspon a una situació de guerra diferent: Bòsnia, Haití, Afganistan... Aquesta notícia vol dir dues coses, una bonica i una altra no.

- Iago: que els soldats paren la guerra però que s'ha mort molta gent.

- Manolo: també vol dir que en el 2008 van haver més guerres que no sabíem.

- Mercè: vol dir que déu n'hi do les guerres que hi ha en el món.

El Iago passa les pàgines i fa el comentari del mapa del temps.

- Iago: el temps demà serà assolellat, significa que els núvols estan molt a dalt.

Passen pàgina i troben una notícia sobre el "Pol Sud sense límits". S'emocionen quan troben la notícia i decideixen que faran fotocòpies. El Iago torna a passar pàgina i es troben una imatge del Bush i l'Obama.

- Oliver: el Bush i el Obama. El Bush es el malo, ha fet la guerra.

La Mercè recorda que ahir va ser un dia important perquè es va celebrar que feien president l'Obama i que després faran un treball per recordar-ho. Els encarregats de cercar la informació sobre el pol Sud tenen preparada la crònica. La Mercè comença a llegir.

- Mercè: mireu que bonica la crònica, han posat de títol "Sí! Nosaltres podem".

Comença a llegir la crònica i explica que donat que ja han arribat al zero geogràfic fan una proposta que és que qui vulgui envii fotos fent un petó al pol Sud en un globus terraqui. Decidim que ho farem per grups durant l'estona de després del pati i que en comptes de

fer-ho amb una bola del món ho farem amb un mapamundi. La Mercè comenta el més rellevant de la crònica, recupera les paraules fredor i calidesa i els llegeix que un dels expedicionaris diu: he après del treball en equip, tot no han sigut moments bonics, hi ha hagut moments durs, difícils. L'Eric ha penjat la cançó del viatge a Itaca per recollir algunes de les seves impressions. L'escoltem amb els infants bastant emocionades les dues mestres pel seu significat, que compartim amb els infants. La Mercè comenta que poden intentar entendre per què l'Eric ha triat aquesta cançó per parlar d'aquest viatge.

Després aprofitarem una estona per anar fent les fotos fent un petó al pol Sud per enviar-la de regal.

Després del pati es posen a escriure a partir de la foto de la notícia que ha portat la Marian en la qual es veu l'Obama jurant per ser President que just havia passat el dia d'abans. Comencen a comentar què és el que interpreten.

- Lidia: és l'Obama i la Michelle. Este hombre le está diciendo que pare la guerra.
- Mercè: per què està al costat de l'Obama, la Michelle?
- Unai: son novios. También es presidente.
- Manolo: le está ayudando.
- Rita: son novios.
- Mario: le está felicitando.

Llegeixen el que posa a peu de foto: Barack Obama jura el càrrec davant el President del Tribunal Suprem.

- Perquè està dient no a la guerra.
- Violeta: hi ha gent amb els braços oberts, tenen molta il·lusion de l'Obama.
- De que l'Obama sigui President.
- Plora d'alegria.
- Mercè: pot ser que l'Obama hagi influït perquè parin la guerra però no ho ha fet ell directament.
- Paula: està emocionada d'alegria.

- Lidia: aquesta senyora està plorant d'alegria.
- Yasmina: està molt content. Està amb el seu senyor escoltant a l'Obama.
- Rita: aquest senyor està content perquè l'Obama va aturar la guerra.
- Iago: l'Obama riu perquè és president. Està il·lusionat.
- Unai: està així perquè parin la guerra.
- Mercè: per què posa la mà plana?

- Està content.
- Està ensenyant la polsera.
- Està dient no.
- Unai: está jurando una cosa.
- Mercè: està dient que totes les decisions que jo prengui seran en equip, com l'equip del pol Sud. Una persona sola no hagués pogut fer-ho. Cal que s'ajudin. Nosaltres també parlem sobre les coses, les decidim en equip i anem pensant què hem de fer en cada moment.

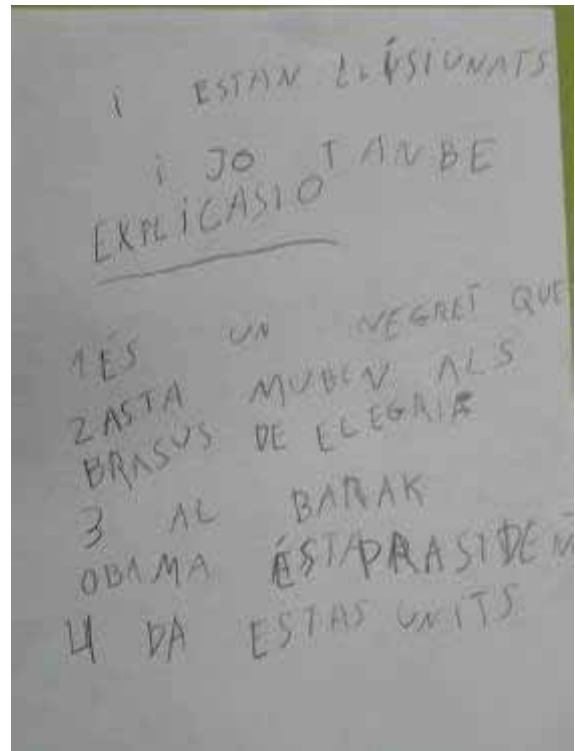
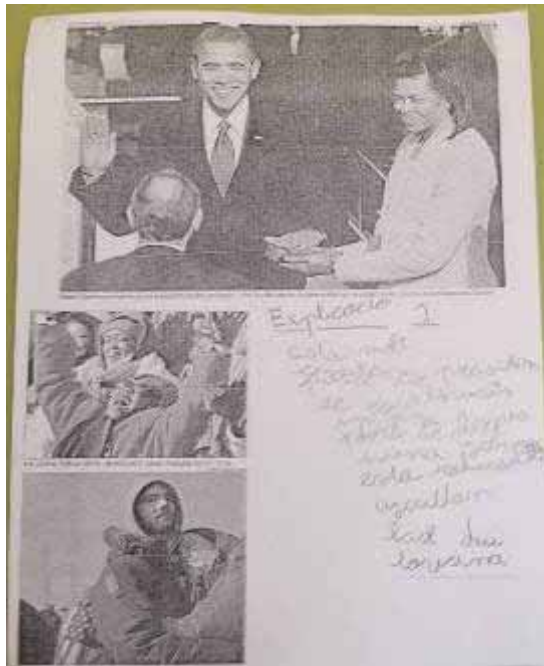
Què podem fer ara en aquest treball?

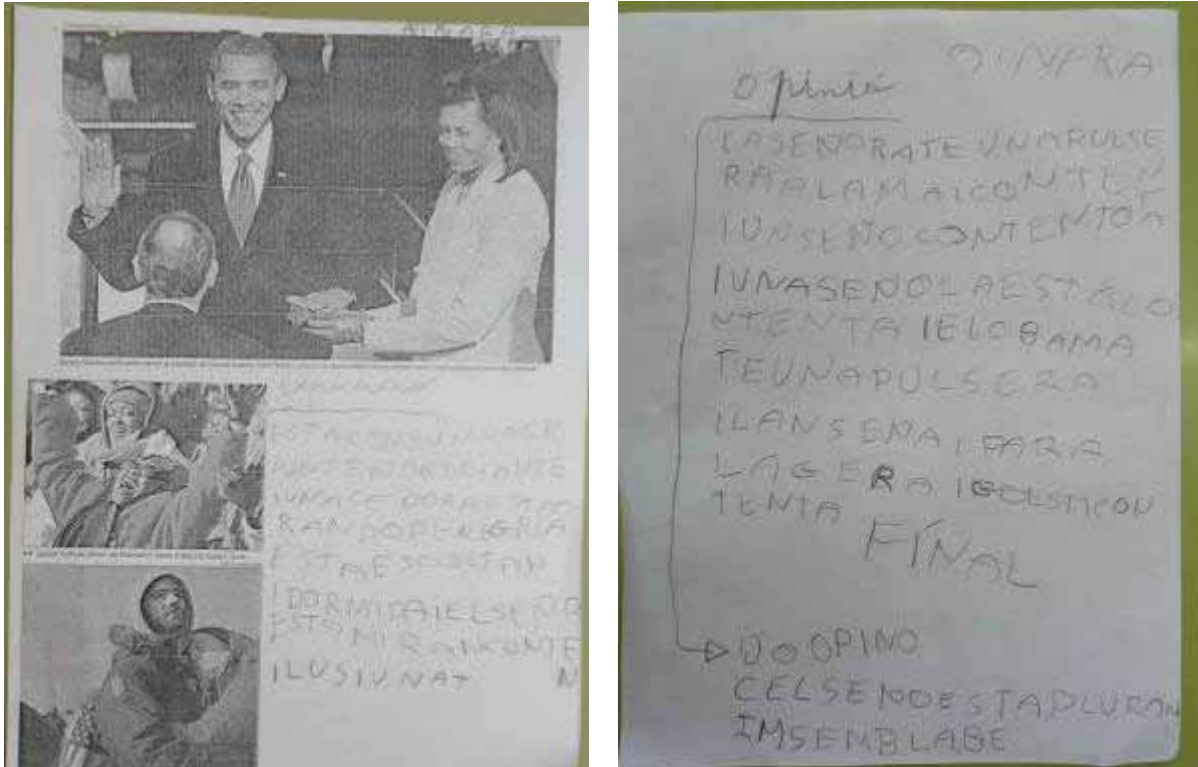
- Ainara: dibuixar l'Obama.
- Mercè: de què serviria si ja surt a la foto?
- Unai: escribir cosas, jo escriuria el que estan fent a la fotografia.
- Lo que pensem que estan fent.
- I fraseem: cap país volem la guerra.
- Mercè: haurieu d'escriure què es veu aquí, què està passant i per què estan aquí aquestes persones. Hauria d'haver-hi una part d'explicació i una part d'opinió vostra.
- Tenemos que hacer estrofas. La primera la separamos y la segunda.
- Mercè: les estrofes les trobem a la poesia i això que anem a fer és una explicació, però com que han de sortir dues parts diferents s'assembla una mica. Però ara hem d'escriure en forma de poesia?

S'acosta a una poesia de Machado que tenen penjada en un espai de l'aula i miren la disposició del text.

- Molts: com una poesia no.
- Violeta: podem posar números per explicar-ho.

Comencen a escriure tenint presents totes aquestes idees que han emergit. Treballen sobre una de les notícies del dia més comentades i utilitzen per fer-ho sabers que han anat teixint en diferents itineraris i que ara s'han pogut fer visibles en aquesta conversa prèvia que els ha ajudat a resituar i contextualitzar el que anaven a fer.

Assenyalo aquí el valor que té acompanyar els infants en aquest aprendre des de la complexitat reflexionant sobre les relacions entre els sabers i enriquint-se de diferents sistemes de representació que utilitza aquesta aula, com els

utilitzem a la vida les persones, per anar fent successives aproximacions a la comprensió del món. Aquesta manera d'anar teixint les descobertes permet enriquir la mirada i tirar de coneixements ja construïts en altres recerques que ajuden, en cada moment, a utilitzar-los quan són necessaris per anar donant sentit al que va emergint. Probablement això és possible perquè la mestra acompanya instal·lar-se sobre el valor que aporten les relacions entre els sabers que va descobrint aquesta comunitat.

D'altra banda, en totes aquestes situacions descrites es veu la importància que té que en aquesta vida d'aula entrin diferents instruments per comprendre el món que utilitzem els adults per comunicar-nos, si no hagués entrat el diari o no hi hagués una connexió diària amb Internet les situacions descrites probablement no s'haguessin donat.

Es tracta d'una comunitat que s'interroga sobre el món i sobre les persones i que fa servir diferents situacions situades i reals per poder dialogar amb aquest món, per anar establint diferents aproximacions a les preguntes, les recerques que es plantegen en les seves diferents investigacions. Aquestes situacions plantejades ens donen llum de la importància que l'aprenentatge es realitzi de manera situada i contextualitzada. Tindrem en compte que el context en el qual aprenem té un paper fonamental en allò que aprenem tal com diuen Cobb i Bowers (1999).

En aquesta manera de treballar, aprendre de manera situada pren una gran rellevància. Estem parlant de portar a les nostres aules situacions reals, autèntiques i plenes de sentit. Aquestes situacions les defineixen Brown i altres (1989) com les pràctiques comunes d'una cultura, aquelles pràctiques que es realitzen en un camp d'estudi d'un tema concret.

Veiem, doncs, què provoca connectar-se diàriament a Internet o mirar el diari com a situacions reals que possibiliten diferents bifurcacions en la recerca d'informació i diferents aproximacions als sabers a partir d'instruments diferents.

Donat que aquest grup ha estat molt interessat pel conflicte entre Gaza i Israel vincula la notícia del jurament d'Obama amb la notícia de l'alto el foc i interpreta des de les seves vivències el gest del jurament. Per a ells és més important el fet que s'hagi aturat la guerra i cerquen aquesta vinculació en les seves interpretacions.

També podem ressaltar moments de la intervenció de la Mercè en què ella els ajuda a reflexionar sobre la importància del treball en equip. Cal valorar com, en aquest cas, abordar col·lectivament aquestes dues notícies dóna sentit a una de les essències de la manera de treballar d'aquesta comunitat que és el valor que té prendre decisions a partir del treball de tot el col·lectiu, de com d'important és el desig d'una comunitat que s'involucra en recerques que commouen i interessin a tots i totes.

Un altre dia que estem abordant un altre itinerari d'una de les investigacions de l'aula entra un gran grup de pares i mares que ve a visitar l'escola perquè és una de les jornades de portes obertes. La Isabel, la directora, els acompanya i manifesta que aquests pares i mares estan molt interessats per uns treballs sobre l'expedició a l'Antàrtida que han vist penjats al passadís i que, com que estan visitant l'escola, els podrien explicar alguna cosa sobre aquest treball. La Mercè els demana que parin de parlar dels miracles del Fontcuberta, que és el tema que ens ocupa, i se centrin per un moment en l'expedició.

- Mercè: qui pot explicar alguna cosa de l'expedició?
- Tres homes han anat al pol Sud a fer una expedició.
- Mercè: què tenia d'especial aquesta expedició?
- Volien demostrar que encara que siguin discapacitats eren capaços.
- Mercè: quines discapacitats tenien?
- Un tenia només una cama, un altre tenia un 5% de visió en un ull i un 0% en l'altre (el Xavi), i un altre no tenia mà.
- Com que era tan difícil es van haver d'entrenar. Es van ficar en un frigorífic per acostumar-se.
- També es van entrenar portant 60 quilos de pes, que és el que haurien d'arrossegar després.
- Mercè: com vam descobrir què vol dir arrossegar 60 quilos?

- Vam estar pesant coses i ens vam pesar nosaltres.
- 60 quilos és com l'Ainara i l'Oliver junts.
- Ho vam sumar.

NOM	PES
Aina	27 kg
Oliver	33 kg
...	...

Les famílies marxen molt satisfetes de l'explicació que els han donat els infants. Abans d'acomiar-se els regalen un aplaudiment. Després d'aquest aplaudiment ens anem al pati molt reconfortats.

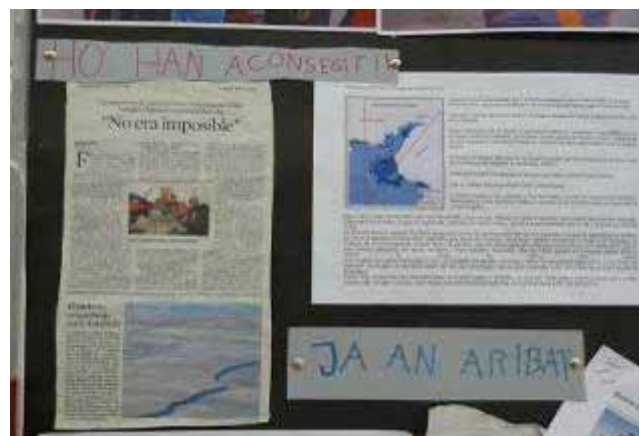
Aquesta visita provoca parlar d'aspectes relacionats amb una exposició que tenen al passadís sobre l'expedició. Recorden una sèrie de treballs que tenien pendents de fer i comparteixen idees noves.

- Hem de buscar unes ulleres per posar-les a fora perquè tothom sàpiga com veu el Xavi.
- Mercè: com ho podríem fer per mostrar la visió dels dos ulls?
- Amb un ull de les ulleres tapat i a l'altre li posem un paper amb foradets o fils per on passi poca llum.
- Mercè: buscarem unes ulleres que no serveixen per preparar-les. I com mostrarem el pes del 60 quilos que arrossegaven amb el trineu?
- Violeta: un dia amb la balança estàvem pesant coses fins que arribava a 60 quilos. Podem anar provant.
- Iago: podem buscar pedres grosses i mirar quan arriben a 60.
- Mercè: on ho ficarem?
- En una motxilla.
- En una bossa.

- En una maleta.
- En una motxilla plena que se la posin.
- Mercè: hauríem de trobar alguna cosa per simular que és el trineu.
- Anna: el meu pare pot fer un trineu amb una fusta.
- Iago: en comptes de tallar arbres fem-ho amb caixes de fruita que l'any passat teníem unes al pati i les arrossegàvem.
- Bru: jo demano caixes de fruita a la fruiteria perquè els conec molt.

S'involucren llavors en cercar com trobaran els 60 quilos, amb què ho representaran per tal que la gent que passi per l'exposició arrossegui el trineu improvisat per fer-se a la idea del que representava i es posi les ulleres trucades per imaginar-se la visió de l'Eric.

Aquell dia no hi ha més temps però queda dibuixat quins passos faran a continuació.

Cal repensar com de rica està sent aquesta recerca sobre l'expedició. Està possibilitant vincular-se des de les capacitats i discapacitats de cada persona del grup, emmirallar-se i pensar-se en aquests expedicionaris guiats pels seus desitjos de descoberta. Compartir viatges pel coneixement i per les ganes de ser.

Han hagut de ser empàtics cap als sentiments que manifestaven els expedicionaris, s'hi han relacionat, els ha possibilitat pensar-se a ells mateixos a prop d'aquestes persones que s'arrisquen i s'esforcen per aconseguir el que volen.

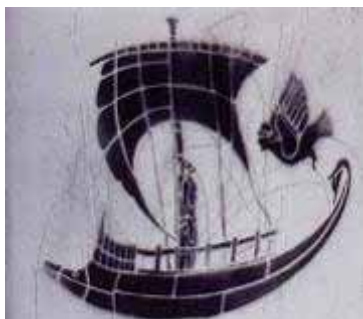
D'altra banda, ha provocat aprenentatges de diferents camps de sabers necessitant, per plasmar les seves descobertes, utilitzar diferents codis i avançar en la seva comprensió, com per exemple, saber més de la numeració i de què representa el pes per comprendre el sentit dels pesos que arrossegaven, què vol dir 60 quan parlem de quilos o 30 sota zero quan parlem de graus.

Han necessitat anar ubicant el viatge situant-lo en el mapa del món i marcant la ruta a mesura que avançava. Han utilitzat la balança, la brúixola, diferents tipus de mapes, termòmetres, gràfiques, articles del diari, com a estris, textos, artefactes que utilitzem els adults per comprendre el món i que prenen rellevància en aquesta utilització significada pel grup.

En una entrevista que li feien a la tele, l'Eric deia: "Aquesta expedició fa possible fer visibles les capacitats de cadascú i no les discapacitats. On és la discapacitat? Les veritables discapacitats són al cap. Cal que cadascú busqui el seu pol Sud. No es tracta de ser un heroi a l'Antàrtida sinó de ser un heroi quotidià".

Pot ser submergits en aquestes recerques que formen part dels desitjos que mobilitzen a cadascú la Mercè intenta acompanyar aquesta idea de connectar amb les pròpies capacitats de cadascú, amb les seves possibilitats de ser, potser intenta influir que cadascuna cerqui el seu pol Sud i que la companyia enriqueixi aquest viatge.

Potser el viatge a Itaca parla metafòricament d'aquests viatges de l'aprendre de cadascú i cadascuna, de la recerca del pol Sud o l'Itaca que cerca cada persona.

"Quan surts per fer el viatge cap a Itaca,
has de pregar que el camí sigui llarg,
ple d'aventures, ple de coneixences.

Has de pregar que el camí sigui llarg,
que siguin moltes les matinades
que entraràs en un port que els teus ulls ignoraven,
i vagis a ciutats per aprendre dels que saben.

Tingues sempre al cor la idea d'Itaca.
Has d'arribar-hi, és el teu destí,
però no forçis gens la travessia.

És preferible que duri molts anys,
que siguis vell quan fondegis l'illa,
ric de tot el que hauràs guanyat fent el camí,
sense esperar que et doni més riqueses.

Itaca t'ha donat el bell viatge,
sense ella no hauries sortit.

I si la trobes pobra, no és que Itaca
t'hagi enganyat. Savi, com bé t'has fet,
sabràs el que volen dir les Ítaques.

24-04-2009

Trobada amb l'Eric Villalón. Les discapacitats no existeixen, són al cap, són al cor.

La Mercè narra la visita de l'Eric amb aquestes paraules:

Ha vingut l'Eric a l'escola. L'Eric és un dels membres de l'expedició Pol Sud Sense Límits. És veí nostre: un veí singular. Les classes dels i les Astronautes, les Galàxies i l'Atmosfera, vam seguir amb molta emoció per Internet i tots els mitjans informatius les aventures de l'expedició i ara, que ja han tornat, tenim el privilegi de poder-les escoltar en boca d'un dels seus protagonistes.

L'Eric ha arribat a l'escola a les tres de la tarda, ha pujat a les classes, li hem ensenyat el mural que recull tota la informació recopilada i l'hem abordat i desbordat amb les nostres preguntes.

Després i acompanyat per un eixam emocionat i il·lusionat, ha baixat a la biblioteca on ens ha explicat el viatge il·lustrant-lo amb fotografies molt interessants. Les preguntes no han parat de sorgir i l'Eric no ha parat de

contestar-les. Se'ns ha fet curt, passades les cinc encara estava envoltat de preguntes i paperets per signar.

- Vull un autògraf, és una persona important! Deia algú. I tant si n'és, d'important! Important pel que fa, pel que diu, pel que viu i per com ho viu. Important per com ens va explicar i implicar en les seves idees, en la seva manera de veure i viure la vida. L'Eric és una persona especial en la conversa que vam tenir amb ell s'entén de què estic parlant.

Recollim aquí fragments del relat que l'Eric ha compartit sobre l'expedició i el que li ha suposat a ell i als seus companys aquesta vivència.

Aquesta és la bola del pol Sud i sortim nosaltres, els tres quan vam arribar.

- Sóc l'Eric, he sigut membre de l'expedició del Pol Sud Sense Límits.

Vull donar-vos les gràcies per haver seguit l'expedició. Sabeu tots el que és l'Antàrtida?

- El pol Sud està a l'Antàrtida.

- I sabeu què és una discapacitat?

- Sí, si et falta una cama.

- Youssef: com jo que sóc un discapacitat i sé una mica el que és. Per a mi és estar discapacitat d'una cama i a mi em va passar quan jo vaig néixer.

- Eric: jo crec que no és una discapacitat, ets com ets, cadascú és com és.

Jo no veig bé, sóc així, igual que tinc altres moltes discapacitats, com té tothom.

-Youssef: sí, cadascú és com és.

L'Eric ensenya dues fotos, una del 2008 i l'altra de 1991, a les dues fotos el Xavier Valbuena, un altre expedicionari, fa una cursa d'atletisme, a la segona foto, després d'un accident corre amb una cama de ferro.

- Eric: quina diferència veieu entre aquestes dues fotos?

- La cama, té la cama de ferro.

- Eric: aquesta no és la diferència, en els dos moments està corrent i pot fer-ho.

- Unai: un té cabell i l'altre no.

- Eric: molt bé, s'ha fet gran i no té tant de cabell, aquesta és la diferència. No tenir cama o no veure-hi bé, com jo, no és cap problema. No hi ha diferències entre una persona discapacitada i una que no. On són les discapacitats?

- Al cor.

- Eric: al cor també i sobretot al cap, les discapacitats són al cap. Si diem que no ho puc fer és quan un es torna discapacitat. Nosaltres vam pensar anirem a l'Antàrtida per demostrar que no som discapacitats.

- Per ser famosos.

- Eric: no, per ser famosos no, per mostrar les nostres capacitats.

El Xavier diu que tots som discapacitats, sempre ens hem de marcar noves metes. L'Antàrtida era un somni.

Gràcies que els meus pares em van dir sempre a treballar com tothom he aconseguit ser com sóc.

Una noia, l'Iria González, també formava part de l'expedició però no va poder venir perquè el seu cos té un problema i no genera bé la calor. A l'Antàrtida és molt important generar calor perquè no et quedis congelat i donat que per a ella era difícil vam decidir que no vingués.

L'Iria diu: no em permetré mai dir que no puc.

L'Eric ensenya fotos de l'equip que no va anar a l'Antàrtida, però que va participar en tot el procés del muntatge de l'expedició.

Parla de l'entrenament i de com d'important era estar preparat físicament, la preparació. Nedàvem moltes hores, arrossegàvem rodes per la platja per entrenar-nos a arrossegar el pes. Ens posàvem al congelador tres dies a la setmana a 25 sota zero.

Els 25 graus de l'Antàrtida són diferents. Al congelador feia calor comparat amb el pol Sud.

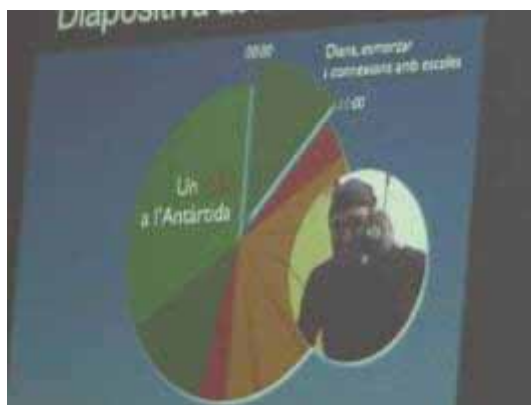
Mostra una imatge borrosa de com veu ell, que només té un 5% de visió en cada ull.

Després comença a mostrar l'itinerari. Mostra com és l'Antàrtida, diu que és com una ensaimada. És una gran massa de gel que fa de termòmetre del món. Ensenya l'Antàrtida en comparació d'Espanya, es veu com és d'enorme en la comparació a escala.

Es veu el punt de partida a Punta Arenas i com agafen un avió fins a l'Antàrtida, que l'Eric diu que és un desert de gel. En l'expedició ens vam adonar que a la Terra, que és un mateix planeta, passen moltes coses alhora. Vam sortir de Catalunya que era l'hivern, vam arribar a Punta Arenas i era estiu i vam volar fins a l'Antàrtida que estava entre 25 i 35 sota zero. A més no hi ha diferència entre la nit i el dia, sempre hi ha llum, com si sempre fos de dia.

Us explicaré què fèiem durant tot un dia sencer. Dins la tenda estàvem bé. Amb un fogonet escalfàvem la tenda i si sortíem la diferència podia ser de 50 graus. Dins la tenda mantenir l'escalfor era molt important. També calia tenir present la diferència horària per comunicar-nos. Quan ens aixecàvem trucàvem al CosmoCaixa i parlàvem amb les escoles que aquell dia eren allà i després començàvem a caminar arrossegant el trineu.

Per orientar-nos fèiem servir la nostra ombra, que sabíem que assenyalava el Sud per no estar tota l'estona mirant la brúixola. Caminàvem una hora i mitja i descansàvem un quart d'hora menjant i bevent una mica.

Cadascú tenia la seva feina, si algú estava malalt l'havíem d'ajudar i fer nosaltres la seva feina. És molt important treballar en equip.

Jo em vaig passar tres dies sense menjar perquè estava malat de la panxa i els meus companys em van ajudar. Jo tenia molta gana i estava feble i ells em duien el trineu .

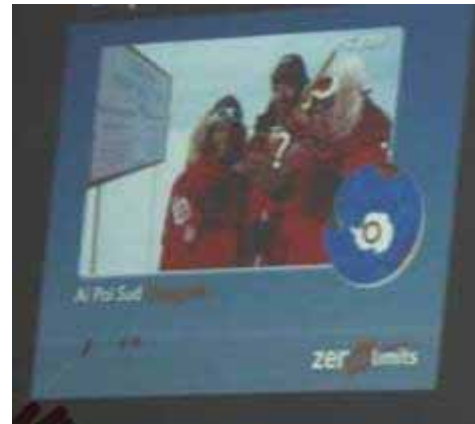
Érem a 3.000 metres d'alçada i no hi ha gaire oxigen. La nostra feina era agafar mostres d'oxigen per mostrar si hi ha vida a l'Antàrtida. Avui hem sabut per les nostres mostres que l'Antàrtida encara no està contaminada. Ara que ho sabem l'important és reciclar i vigilar a veure si aconseguim preservar l'Antàrtida.

Al final del dia era quan agafàvem el gel, fèiem un forat i després entràvem a la tenda. Quan arribàvem a la tenda dormíem amb antifaç perquè hi havia llum. Durant el viatge jo vaig anar escrivint els noms de totes les persones que estimo i que enyorava tant en una roba per fer-me una foto quan arribés.

Dúiem unes formigues atrapades en ambre que ens havien donat al museu de la Ciència, al Cosmo Caixa perquè com que a l'Antàrtida no hi ha animals nosaltres dúiem unes formigues. Aquestes mateixes formigues el Pedro Duque les va dur a l'espai. Les formigues a l'espai i al pol Sud fan pensar que mai sabrem el que ens depara el futur i com podem intervenir nosaltres.

Quan vam arribar va ser molt emocionant, ens vam fer fotos amb el pal que marca l'eix i vam donar una volta, que és com fer la volta al món en un moment.

Al final del relat els nens i nenes fan preguntes per comprendre una mica més el que ens acaba de relatar.

- Com et van fer la foto de com veus?
- Eric: amb el fotoshop. Posen 95% de borrós i amb això és amb el que jo explico com veig, es pot simular.
- Lola: no veus la cara?
- Eric: sí que la veig, però no veig els ulls, la boca.
- Lola: veus el color de la cara? De quin color és la meva cara?
- Eric: de color carn.
- Alguna vegada vas pensar en rendir-te? Vas tenir por?
- Eric: sí, i tant, alguna vegada vaig tenir por, fred, gana. Quan vaig quedar tan dèbil després de la malaltia vaig pensar que havia de tornar, però em vaig recuperar a poc a poc.
- Unai: per què agafàveu les mostres?

- Eric: per descobrir si hi ha contaminació al pol Sud i per veure si hi ha bacteris i éssers vius al gel. I ara ja us puc dir que es una primícia perquè ho sabem des d'aquest matí, que el pol Sud no està contaminat encara.

- Ho tornaries a fer?

- Eric: sí que ho tornaria a fer. Marxaria ara mateix.

-Youssef: com fas les coses si no veus res, com et sents?

- Eric: toca't el nas!

El Youssef es toca el nas.

- Eric: com te'l pots tocar si no te'l veus? Com et pots posar una cullera a la boca si no et veus la boca? Doncs jo igual. Jo vaig néixer d'aquesta manera i m'he acostumat a no veure, em sento bé.

- Jofre: uns que van anar al pol Sud es van equivocar i no hi van arribar. El Shakleton.

- Eric: no es van equivocar sinó que el vaixell va quedar a la deriva atrapat pel gel. No van aconseguir arribar a casa fins després d'un any i mig.

- Rubén: et feia por anar al pol Sud?

- Eric: no, al contrari, ho desitjava tant que tenia moltes ganes. Quan arriba allò que tant desitges perquè has treballat tant, és molt important.

- Mario: què passaria si se us hagués acabat el menjar?
- Eric: haguéssim trucat perquè ens traguessin d'allà, de tota manera era difícil que passés això perquè portàvem menjar per als tretze dies que durava la travessa i menjar per a set dies més i també per a set dies més de gasolina. És important no deixar les coses per a l'últim dia. Has de mirar quant et queda cada dia de tot perquè si esperes que s'acabi podries tenir problemes.
- Mercè: l'Eric està parlant de la previsió, és molt important.
- Tomàs: veu tenir algun problema amb el gel i el menjar? Veu haver de demanar ajuda?
- Eric: no, només la meua malaltia. Vaig estar quatre dies sense poder menjar res. Em vaig aprimar onze quilos i vaig quedar molt dèbil. Però per sort tot es va arreglar.
- Lola: els vas recuperar?
- Eric: no del tot. El que és molt important és pensar que ets part d'un equip i que el que tu no puguis fer, ho pot fer un altre de l'equip, cadascú tenia la seva feina, però si tenies algun problema, la feien els altres. Jo vaig estar uns dies que no podia arrossegar el meu trineu perquè estava molt dèbil i llavors es repartien el pes entre els altres. Treballar en equip és molt important per poder fer coses així, tu sol no podries aconseguir-ho.
- Alba: vareu veure algun animal?
- Eric: sí, nosaltres érem els únics animals i les formigues que vam dur.
- Abans d'anar al pol Sud com et vas sentir de pensar que no estaries amb la teua família?
- Eric: hagués volgut emportar-me a tothom però era impossible. Jo portava una roba blanca i anava escrivint els noms de tots els nens que m'estimo, però a mida que passaven els dies anava escrivint el nom de totes les altres persones que estimo. El Xavi, per exemple, portava clicks que representaven els seus fills i la seva dona.

- Jofre: el gel era gruixut o prim?
- Eric: l'Antàrtida és un continent. Nosaltres estàvem a 2.951 metres de gel.
- Pau: escoltaves alguna altra cosa a part dels trineus? Havíeu de cridar molt per parlar-vos els uns als altres?
- Eric: acostumàvem a parlar fort però perquè tenim aquest costum, i si vols sentir el so de l'Antàrtida, escolta.

L'Eric ens fa escoltar una gravació del so de l'Antàrtida.

- Vas veure algun esquelet d'animal?
- Eric: no, res de res.
- Mario: què passaria si algú es quedés enganxat amb un peu a la neu?
- Eric: seria la fi de l'expedició, perquè sense moure't et congeles.
- Anna: com va ser quan veu veure el pol Sud?
- Eric: imagina't que estàs a les fosques fent coses i al final, final, final d'un passadís veus una bola de vidre i vols arribar-hi i agafar-la. A l'Antàrtida veus el punt de llum. Va ser un sentiment de trobar el punt de llum en un univers immens.
- Com fèieu pipi i caca?
- Eric: a l'Antàrtida no s'han de deixar escombraries. El pipi sí, però la caca t'aguantaves fins que no podies més i sorties corrent de la tenda amb una bossa de plàstic i la feies allà i al cap de pocs segons ja estava congelada, i totes les bosses les posaves en un sac fins que vam tornar.
- Era com un sac de pedres. Pedres de caca!
- Eric: exacte.
- Martí: tu tens un ull sota zero?
- Eric: veig un 5% amb els dos ulls. Si tu veus deu dits jo veig un dit.

Li exemplifica amb els dits.

- Us heu cansat molt?
- Eric: sí, moltíssim.
- Costa molt arrossegar seixanta quilos?
- Eric: sí, costa més que arrossegar-los aquí damunt d'aquest terra perquè els trineus s'enganxaven amb el gel.

Què pot representar per a uns nens i unes nenes el relat d'una persona com l'Eric que treballa per ser qui és, que valida la seva identitat única i singular i connecta amb els seus desitjos, amb les seves possibilitats i les seves febleses i les narra amb transparència?

Què pot representar pensar-se sense límits, no tenir límits ni per ser qui ets ni per aprendre dels altres i amb els altres?

Què pot representar que l'Eric narri la seva història, com pot ajudar a cada persona perquè es repensí?

Com diuen Connelly i Clandinin (1995), l'Eric, com la resta de la comunitat que ha dialogat amb el seu relat, són éssers humans que experiencien el món i van construint i reconstruint històries personals i socials, aquest diàleg fa que se sentin alhora narradors i personatges de les seves històries i de les dels altres i permet que es fonguin i s'involucrin de manera que puguin anar-se acostant a la comprensió del món i de les persones per poder-se pensar a ells mateixos.

Un dels últims dies de curs, quan estem fent les relacions entre els diferents itineraris d'aprenentatge, algun nen planteja que l'expedició a l'Antàrtida té relació amb l'art i d'altres infants diuen que no estan d'acord. Decideixen trucar a l'Eric per preguntar-li si l'expedició que va viure tenia art o no.

- Rita: hola Eric, com estàs?

- Mercè: no, home. Quan digui, digui. A veure si és que està en una reunió. No, no em diguis que no!

- Rita: hola!

- Eric: hola, Mercè.

- Rita: no, sóc la Rita. Hola Eric com...

- Eric: hola, què tal?

- Rita: bé, com estàs?

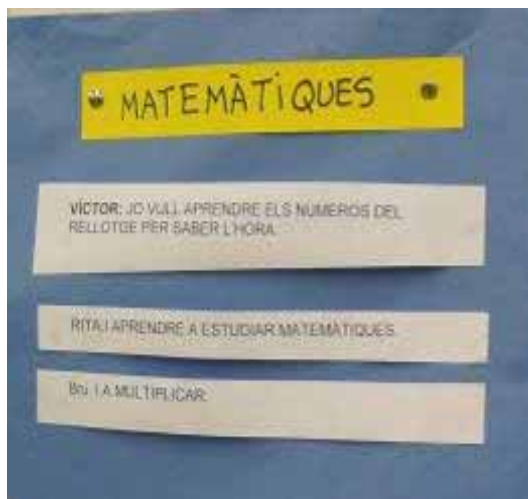
- Eric: bé, bé,estic en una "camilla" amb una bossa que m'apreta la pota i bé, molt bé, molt bé.

- Rita: i et volem preguntar perquè tenim un problema. No ens posem d'acord en si en la teva expedició hi ha art o no, què opines?

- Eric: mira, jo penso que art sí que hi ha. Art sí que hi ha perquè abans de sortir a l'expedició hi havia la intenció que part de les fotografies que jo fes, poguessin ser exposades en una sala de pintura i de fotografia. Potser serà al Centre d'Art Santa Mònica o al Palau Robert. Volíem exposar com fa fotografies un noi deficient visual, només amb un 5% de visió. Per això l'Antoni Valls, un company que he conegut aquests anys treballant a l'expedició, que és fotògraf conjuntament amb la Francesca i el Folgado, em va ajudar. Em van fer un curs de fotografia intensiu, per acabar de perfilar els tipus de llum, els problemes òptics que trobaria al centre del pol Sud geogràfic i la quantitat de llum a l'Antàrtida i vam aconseguir fotos molts boniques. A partir d'aquí ara estem organitzant a veure com les presentem i com les enviem a una exposició. Ensenyarem al món com un deficient visual o una persona amb baixa visió pot arribar a fer fotografia i com veu el món a través de les fotografies.

- Mercè: escolta'm Eric, ara sí que sóc la Mercè.

- Eric: hola, hola.

I. On hi ha números?

A principi de curs molts infants vinculen matemàtiques amb numeració i fan diferents hipòtesis i propostes. Veurem com es va obrint i redimensionant l'ús d'aquest llenguatge quan avança la trama de comprendre d'aquesta comunitat.

En una conversa sobre numeració expressaven:

- Rosa: al telèfon. Serveixen per donar-li a una altra persona si et vol trucar.
- Malak: també hi ha números a les bambes, a les sabates.
- Rosa: i a l'ordinador per si vols parlar amb un amic.
- Iago: a la brúixola hi ha números per no perdre't. Un dia vam anar a casa del Mario i la brúixola deia que estava al sud.
- Mario: no, està al nord.
- Mercè: i com sabíeu que estava al sud?
- Iago: ho sabíem perquè posava una s. i perquè la brúixola tenia uns números petits.
- Rita: amb el meu pare ens vam trobar una brúixola quan estaven a un càmping. Ens havíem perdut i ens va ajudar a trobar el camí.
- Unai: al calendari també hi ha números.
- Paula: i a la porta posa un 1 per dir primer.
- Mercè: què vol dir primer?
- Molts: que és el primer.

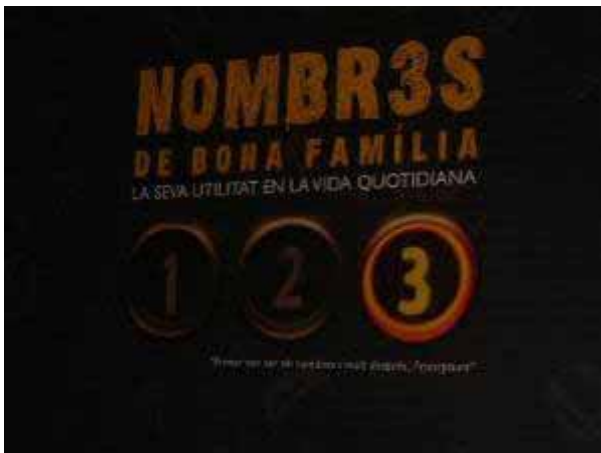
- Mercè: de tota l'escola?
- No, P-3 és el primer?
- Mercè: llavors per què posa "primer"?
- Oliver: perquè estem a primer de primària.
- Mercè: molt bé, hi ha P-3, P-4 i P-5 d'infantil. I què ve després de primer?
- Molts: segon, tercer, quart, cinquè i sisè.
- Mercè: i després on anirem?
- A l'institut.
- Mercè: qui sap quants anys són l'ESO?

Algunes nenes i alguns nens comencen a comptar però la resta continua responent a la pregunta d'on hi ha números i la Mercè decideix deixar la qüestió de l'ESO.

- Yasmina: a les bosses hi ha números.
- Mercè: i per a què són aquests números?
- Yasmina: no ho sé.
- Mercè: llavors hauries de portar una d'aquestes bosses a classe per investigar-ho.
- Oliver: a dalt de tot d'una torre hi ha una campana amb un rellotge amb números.
- Mercè: sí, el rellotge ja l'havíem dit.
- Ainara: i els anys també tenen números.

Dies després visiten una exposició que es deia "Nombres de bona família" que es troba al CosmoCaixa. La Mercè decideix que vagin a aquesta exposició per poder dialogar amb el paper dels nombres al món. Quan l'han visitat expressen:

- Unai: havíem de seguir els números, caminant. Em van agradar uns números que sortien en una pantalla, que deien els kilos i l'alçada quan et posaves a sobre.
- Violeta: em van agradar els números que feien servir coses al costat. L'u un barret, el 2 sabates, el tres una bici (tricycle).

Les descobertes que fan a l'exposició passen a formar part dels itineraris d'aprendre d'aquest grup.

- Rosa: el cinc eren les estrelles de 5 braços.

- Rita: em va semblar interessant quan clicaves i sortia la veu de l'extraterrestre.
- Mercè: ens ensenyaven la veu aguda i greu.

- Bepon: em van interessar els números de l'alçada, del pes i de la temperatura.
- Kevin: zero o menys de zero, de cero para abajo. Más arriba más calent, 40 o més.

- Oliver: lo de la balança diu el que peses en kilos.

- Paula: em van agradar les pàgines que estaven barrejades i s'havien d'ordenar amb números, com els llibres.
- Hi havia una solució, enganxar números, sort que hi havia números!
- Oliver: em va agradar comptar quantes pilotes hi havia en els cilindres iguals. A la pantalla s'havia de clicar quantes pilotes hi havia. Les de golf hi havia moltíssimes i les de bàsquet, menys.

- Mercè: van mirar si teníem un bon ull per encertar quantes (proposta d'aproximacions).
- Les de golf més d'un milió.
- Paula: si poses una caixa plena de pilotes molt petites poses un número "mu pallá, mu pallá".
- Saif: estàvem mirant les pilotes per comptar-les.
- Unai: ja sabíem quan eren les grans, eren fàcils de comptar.
- En el 8 hi havia les tecles del piano.
- En el 12, dotze ous.
- Oliver: els números són matemàtiques i el Rolando diu que no.

- Rolando: sí que sé que són matemàtiques però no només els números són matemàtiques, més coses.
- Oliver: restar i sumar.
- Mario: arrels quadrades.
- Les lletres per saber quantes lletres hi ha.
- Mercè: fa uns dies ens vam preguntar per què la lluernera era de matemàtiques i encara no ho tenim clar.
- La lluernera, perquè té 4 costats.
- Perquè es multiplica.
- Perquè va de petit a gran.
- Molts: el que ens va agradar més va ser anar seguint els números.

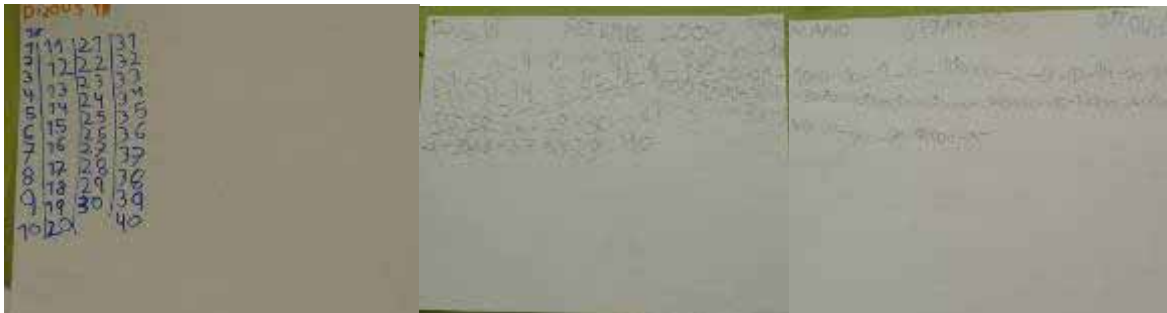

- Mercè: podríem fer una línia aquí a la classe.
- Xupat.
- Jo no sabré fer-ho, hi ha números que no els sé.
- Mercè: doncs ens servirà per aprendre'ls una mica més.

Decideixen continuar estirant del fil sobre què aporten els números a la seva comprensió del món i què tenen a veure amb les matemàtiques. Durant el curs aniran tenint diferents experiències que els ajudin a enriquir aquesta mirada. La Mercè recorda, en un altre moment, que un dia que tots van escriure els números que sabien, el Bepon va tenir una idea molt bona, els va escriure per columnes ordenats de l'1 al 10. Potser això ens servirà,

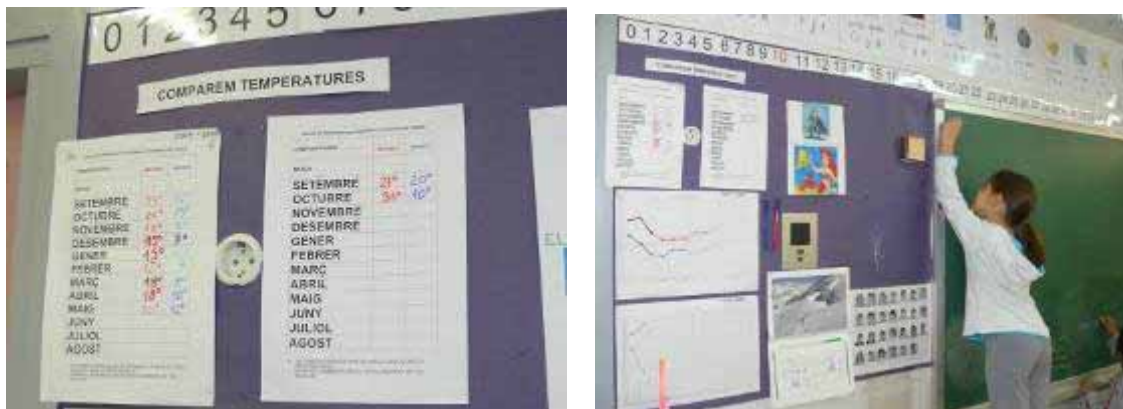
van decidir. La Mercè els va picar a l'ordinador i després tota la classe els va ordenar fent una línia numèrica. Quan recorden fins a quin número arribaven els de l'exposició algú diu que hi havia més de 100 però que no arribaven a 1.000.

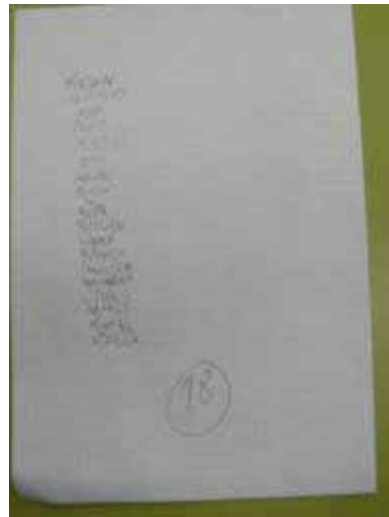
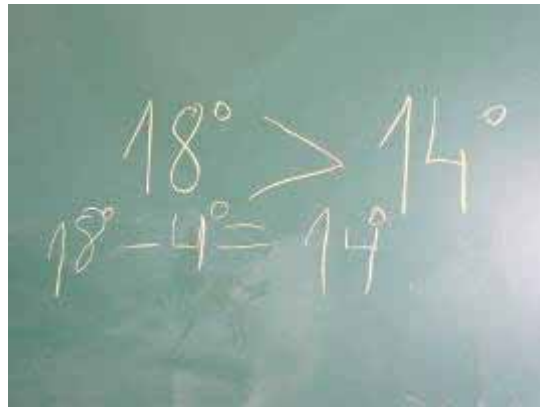
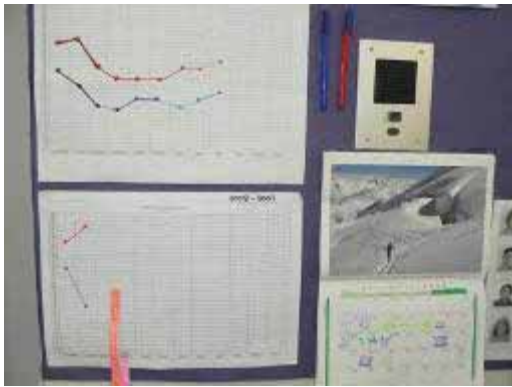
Decideixen i es fan conscients de diferents presències a l'aula on utilitzaran la numeració. Per mirar la temperatura i fer gràfiques que comparin els canvis, en els calendaris, muntant una tira numèrica, posant la data...

Aquí es veu el treball del Bepon i d'altres infants que donen peu a decidir penjar la tira numèrica

En les imatges veiem diferents escenes de la vida on la veu matemàtica d'aquesta comunitat va teixint noves descobertes amb la resta d'itineraris en què estan immersos.

II. La lluern a o quina relació té dibuixar un espai amb les matemàtiques

2-10-2008

La Mercè situa el treball que faran a continuació, la proposta és baixar al vestíbul de l'escola per dibuixar la lluern a que és emblemàtica d'aquest edifici que antigament era un palau.

- Mercè: ahir vam dir que a casa pensaríeu per què baixar a baix a dibuixar la lluern a era un treball de matemàtiques.
- Mario: jo ja ho sé, perquè el triangle està multiplicat per quatre.

- Iago: com que no se m'acudia res de matemàtiques se m'havia ocorrit fer la taula del 10.
- Júlia: està ordenat de petit fins a gran. Crec que hi havia quatre mitjanes fins a grans.
- Mercè: baixem i dibuixem super ben observat, fixant-nos molt i ja continuarem parlant. Què necessitem per anar a dibuixar? (comparteixen el material que portaran i quin ús tindrà).

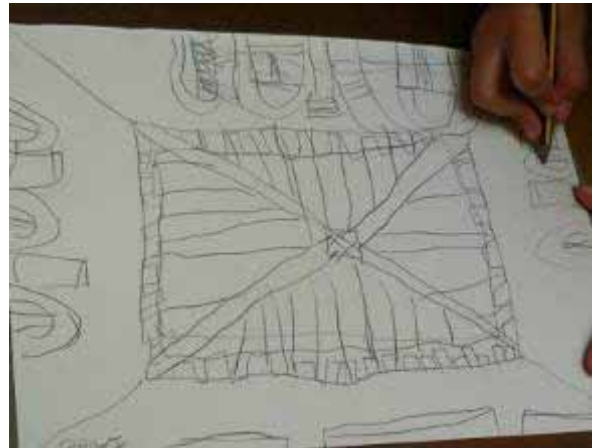
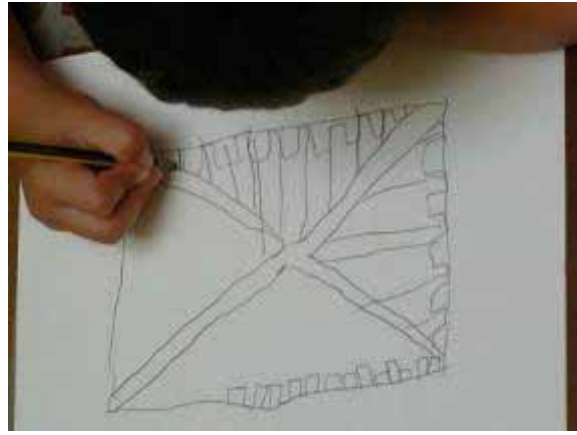
- Mercè: recordeu que ara fa exactament un any que vam venir a fer un dibuix de la lluerna. Per tenir 5 anys va sortir molt bé. Com creieu que sortirà ara? En principi sabem dibuixar més que l'any passat, oi? Però primer hem de mirar i observar i pensar exactament com podem dibuixar-ho.

La Violeta està preocupada per com posaran el paper perquè no traspassi les rajoles, sinó sortirà malament. La Mercè comparteix el que li diu la Violeta perquè els altres ho tinguin en compte.

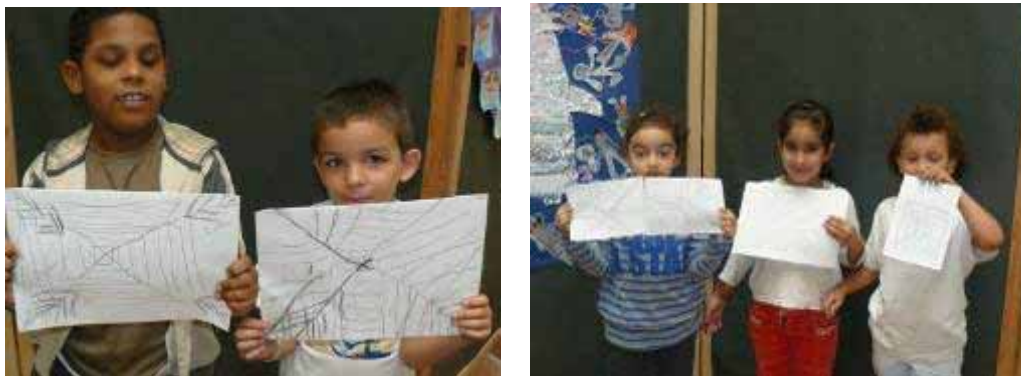
- Mercè: felicito els encarregats de la taula vermella i de la taula verda que han baixat el que calia per treballar. La taula blava i groga amb què penseu dibuixar? (van a buscar-ho) Els nens i nenes comencen a treballar.

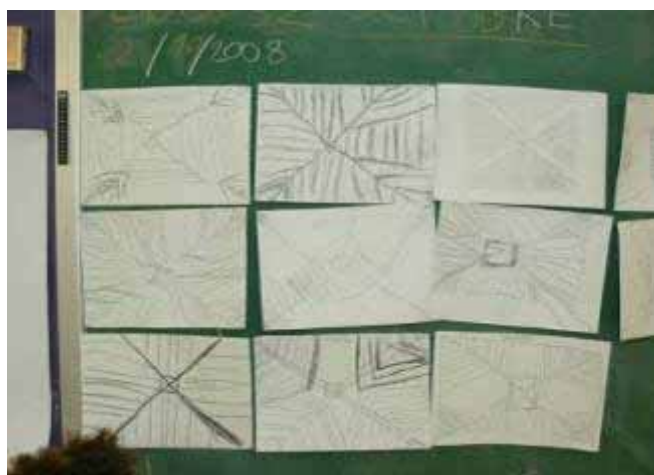
La mestra ha fet intervencions que ajuden a connectar amb l'acció de després, a preveure amb quin material és més adequat fer-ho, com cal organitzar-se i què cal tenir en compte per posar-se a treballar, en què cal fixar-se, la importància d'observar i connectar amb com ho faré jo, com ho penso i com m'ajuda l'observació. Recapitula i contextualitza el que faran, validant i situant la idea de procés ja engegat el curs passat, situant la pregunta que guia l'experiència, recordant d'on parteix aquest desig...

Quan tornen de fer els dibuixos la Mercè els penja tots a la pissarra per poder-los compartir i analitzar conjuntament.

Podem preguntar-nos què vol provocar la Mercè fent aquesta exposició col·lectiva dels treballs de cadascú, què provoca aquest acte de compartir? Potser hi ha una intenció avaluativa de pensar i influir en la creació de cadascú, que cada persona expressi com li ha anat, cercar diferents maneres de plasmar, diferents idees, detalls que han copsat alguns i d'altres no...

En una conversa posterior la Mercè m'explica en quin context surt la necessitat de tornar a dibuixar la lluern.

Tota l'escola decideix que exposarà els cartells dels propòsits i desitjos al vestíbul de l'escola. Quan els i les astronautes baixen a penjar el seu rètol espontàniament es comencen a estirar a terra tot observant la lluern, recordant una experiència que havien viscut el curs anterior. Proposen a la Mercè tornar a fer el dibuix.

D'altra banda, quan havien expressat els seus desitjos, el que volien fer a primer, el que volien aprendre plegats, havien manifestat que volien

aprendre matemàtiques. Per exemple, la Rita ha plantejat entre els seus desitjos que vol aprendre a estudiar matemàtiques.

Enguany tenen un llibre de matemàtiques. Fins ara mai no han tingut llibres de text i l'escola està tendint a reduir-los, la Mercè no està còmoda amb els llibres, no respon a la seva pràctica ni a la seva manera d'acompanyar els infants i no té gaires ganes d'abordar-los ja que considera que a la vida de l'aula hi ha moltes altres situacions d'aprenentatge molt més riques i complexes i vinculades amb les biografies i interessos del grup.

El llibre de matemàtiques es converteix en una experiència nova (que probablement relacionen amb fer-se grans) i que els desperta la curiositat i interès.

La Mercè planteja: demà podríem fer el segon dibuix de la lluernia.

- No, perquè ens toca matemàtiques... Expressa algun infant mirant un horari que hi ha a l'aula (la Mercè no segueix aquest horari en molts aspectes, és un document oficial que calia presentar).

- Mercè: just per això us dic que anem a fer el dibuix de la lluernia. Per què creieu que jo dic que fer el dibuix de la lluernia és fer matemàtiques?

Els nens comencen a pensar possibilitats però els costa trobar les relacions, probablement estan buscant relacions numèriques, sembla que associen matemàtiques només amb numeració.

Ens podríem preguntar què pretén la Mercè fent aquesta pregunta als nens i nenes. Quins espais del coneixement obre acompanyar els infants a intentar cercar relacions entre els sabers? Què provoca pensar vinculacions entre el que fan i per què ho fan? Quin paper jugarà en el teixit de la complexitat del currículum que estan abordant, el fet d'intentar construir la idea de què s'amaga darrere de la paraula que engloba una àrea de coneixement com la matemàtica?

Quan el Mario fa l'aportació que el triangle està multiplicat per quatre, la relació amb les matemàtiques la troba en l'expressió "multiplicat per quatre" i no en el triangle. Altres nens parlen de quantes ratlles hi ha en la lluernia... Sempre cercant números o altres relacions quantitatives que l'expliquin.

De fet aquests infants que ara plantegen aprendre matemàtiques a la classe de 5 anys plantejaven que volien aprendre números i no feien servir encara la paraula matemàtiques...

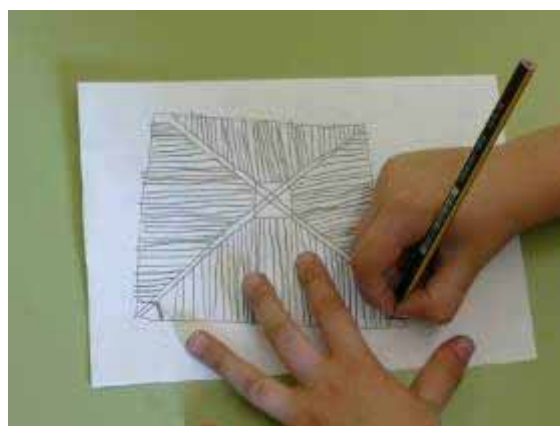
La Mercè recorda que en la seva pràctica ja li ha passat altres vegades que quan els infants parlen de matemàtiques sovint les relacionen només amb la numeració.

Ens podríem preguntar també què ens passa als adults quan parlem de matemàtiques? Amb què associem nosaltres la paraula matemàtiques?

D'altra banda, constatem que la paraula matemàtiques té una especial fascinació per als infants, lligada a la idea de fer-se grans, de dificultat.

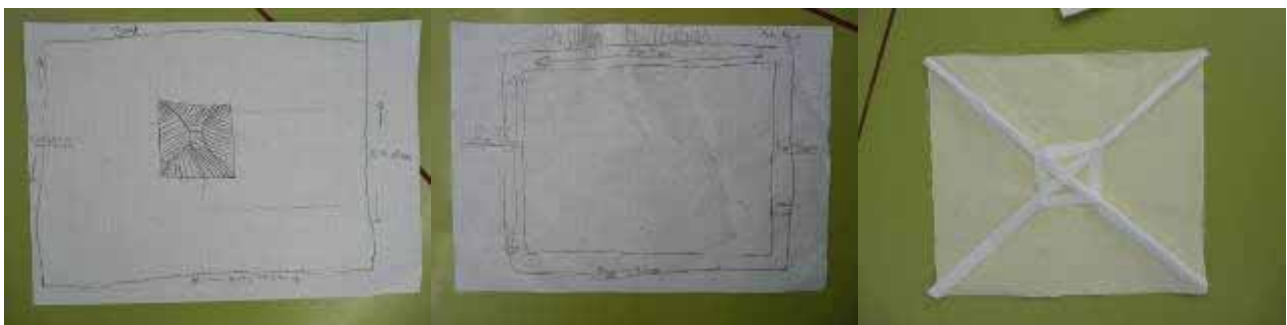
Fa uns deu anys cridant un grup que tenia un símbol de cercle la Mercè demana: que vingui el grup del cercle. Un infant pregunta: per què li dius cercle si és una rodona? Comencen una conversa al voltant d'aquesta pregunta i algú planteja per què estan fent això a l'hora de matemàtiques... La Mercè proposa que poden investigar si els cercles i les rodones són el mateix o no i què tenen a veure amb les matemàtiques. Una de les opcions és anar-ho a preguntar als nens d'una classe de grans. Es troben que els grans no saben explicitar la relació.

Què es perd pel camí quan es treballa de manera fragmentada i descontextualitzada? Quan no es vincula el que s'intenta ensenyar amb el diseg, amb els interrogants de cadascú? Què es perd pel camí quan s'aprèn des de l'obligació? Quan s'aprèn per oblidar?

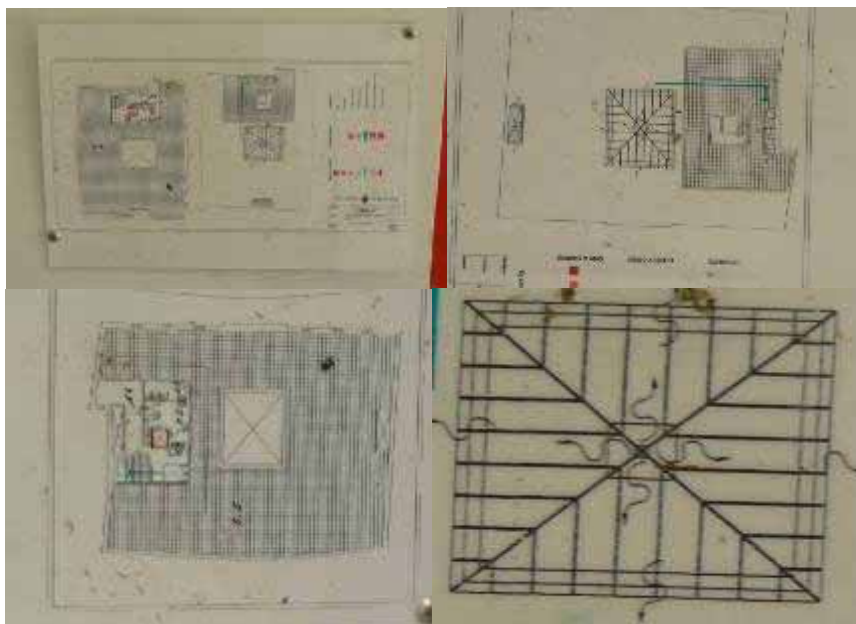
Cap a final de curs quan s'estan visualitzant les relacions entre diferents itineraris la Mercè planteja: ara què penseu de la lluernia i les matemàtiques?

- Matemàtiques són de sumar.
- Són de restar.
- Són de multiplicar.
- Són els números.
- La lluernera era de matemàtiques perquè tenia formes.
- Mercè: quines formes?
- Rectangular.
- És una piràmide perquè té forma de piràmide.
- Mercè: com ho hem descobert?
- Dos costats eren d'una mida i dos d'una altra. Ho vam mesurar.
- Rita: és una piràmide perquè la punta va cap a dalt i va baixant.
- Mercè: l'arquitecte ho va dissenyar així.
- Bru: si fos pla es quedaria tota l'aigua a dalt, com que és inclinada rellisca.
- Mercè: la piràmide està enganxada o està aixecada?
- Està aixecada perquè respiri l'escola.
- Mercè: us sembla que teníeu raó quan veu dir que a primer ho faríeu millor? I d'altra banda, a dos de juny podem dir que dibuixar la lluernera és un treball de matemàtiques?
- Perquè les línies són matemàtiques.
- Les formes són matemàtiques.
- I les piràmides són matemàtiques.
- Mercè: què hem fet amb les parets per fer la maqueta?

- Mesurar.
- Per fer les maquetes vam fer l'escala i els vam multiplicar.
- Fer maquetes és matemàtiques.
- Mercè: dibuixar és matemàtiques?
- A vegades sí, a vegades no.
- Mercè: les coses no s'acaben de saber mai. Cada vegada podem saber més coses sobre una qüestió determinada. També hi ha coses que no vam dir que volíem estudiar i que sí que les hem anat fent.

- Mercè: jo també ho penso. Ara tornem a la lluernia, que la tenim en aquestes fotos. No només ens ha servit per aprendre matemàtiques, amb què més el podríem relacionar? Ara retallaré aquestes fotos i les anirem enganxant al costat de les llistes amb què creiem que està relacionada la lluernia.
- Ainara: quan vam trobar la lluernia a Internet!

- Mercè: com ho vam fer per trobar la lluernà?
- Ens vam posar al món. Al mapa de Barcelona.
- Anàvem buscant acerrar una mica.
- Pel satèl·lit!
- Buscàvem a prop de l'aigua. Primer vam buscar Espanya.
- Primer de tot a maps.
- Barcelona.

- Mercè: vam decidir fer la maqueta de la lluernà. Per a què creieu que ens va servir?
- Per mesurar.
- Per veure les formes.
- Per situar-nos en l'espai.
- Mercè: en el plànol de l'escola també vam situar la lluernà. Ara que cadascú pensi on posaria la foto de la lluernà de totes les llistes, amb què ho relacionaria i per què.
- Bru: jo ho posaria a les matemàtiques, és de matemàtiques perquè té formes, perquè té triangles.
- Perquè té dues línies inclinades.
- Perquè té relació amb els números.
- Porque podemos sumar les ratlles.
- Perquè vam fer el quadrat del mig.
- Perquè hem comptat quant mesurava cada part.
- Hem mesurat per fer la maqueta a escala.
- Si comptem les línies ho fem amb els números.

La Mercè recorda que l'escala era 2:100. Decidim posar la lluerna en les matemàtiques després de tots els arguments.

- Manolo: jo la posaria amb el cos humà perquè la lluerna és de pensar i el que pensa és el cervell.
- Ainara: pensem i mai parem d'escriure i dibuixar.
- Manolo: matemàtiques també és escriure.
- Júlia: jo també la posaria al cos humà perquè és de respiració.
- Violeta: doncs jo la posaria a art perquè l'hem dibuixat.
- Rosa: l'art també és de persones.
- Malak: jo la posaria amb l'Univers perquè m'agrada l'espai.
- Mercè: però la lluerna està a l'espai?
- Síiiiiiiii!!!!
- Noooo!!!!
- L'Univers és tot.
- La lluerna està al planeta Terra.
- A la galàxia Via Làctia.
- Manolo: no tienen nada que ver las galaxias con las matemáticas.
- Síiiiiiiii.
- El planeta és rodó, lo redondo es matemático.
- La Terra és una esfera.
- Les estrelles són matemàtiques perquè hi ha milions.
- Los espermatozoides son matemáticas perquè són milions.

30-10-08

Aquesta és una història de localització a l'aula dels i les Astronautes que investigaran per comprendre quin és l'itinerari que faran fins arribar a la casa de colònies on marxen d'aquí pocs dies i trobaran la lluern de l'escola com a un dels referents per ubicar-se. Els i les Astronautes fa dies que viuen situacions vinculades a la comprensió de l'espai, d'on són les coses, d'on som nosaltres, de quins poden ser els referents que ens ajudin a situar-nos en l'espai i localitzar el que ens interessa i ens preocupa. Fa dies que treballen amb sistemes de representació diversos que utilitzem els adults per comprendre la localització, tenen a l'aula mapes del món, plànols, globus terraqui.

Comencen a treballar a l'aula d'informàtica amb la meitat del grup mentre la resta del grup fa anglès.

- Mercè: avui mirarem on està la casa de colònies i quina carretera haurem d'agafar. Primer mirarem on està la nostra escola i anirem investigant fins que arribem a Santa Maria de Palau Tordera.
- Mario: a cuántos kilómetros?
- Marisol: són importants els kilòmetres?
- Mario: sí porque yo me aburro cuando voy en el coche.
- Mercè: quin programa se us acut per buscar a Internet?

- Mozilla.
- E d'Explorer.
- Mercè: ah! això és per entrar a Internet. Dins d'Internet què farem?
- Mario: dónde está la casa de colonias? Lo escribimos.
- Mercè: com es diu el buscador?
- Unai: està a dalt de l'ordinador.
- Mercè: comença per la g i l'última...
- Google!
- Mercè: buscarem maps.
- Unai: mapas. Salen unas fotos. Para mirar dónde vamos. Si vamos a Italia tienes que ir a donde te pone.
- Mercè: posarem la granja de Santa Maria de Palau Tordera. Primer ho mirarem tots en un ordinador.

Rebobinem. Què hem de fer? Què hem de buscar? On tenim el Google?

- Mercè: mireu el satèl·lit, està pel cel, es comencen a veure tots els carrers de Barcelona, el parc de la Ciutadella. Estan a prop.

- Rita: pues sí que es pequeño el satèl·lit.

- Mercè: els astronautes estan a prop o molt amunt?

Mireu l'Arc del Triomf, us ajuda? Cap a on anem ara?

- Ves cap allà, cap allà a l'esquerra.

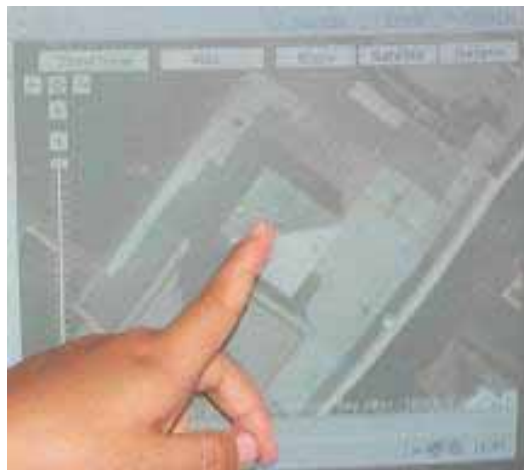

- Mercè: mireu el mercat de Santa Caterina. Estan a prop. Mireu, se li comencen a veure els colors del sostre. Si les colònies les fem a 58 kilòmetres i si estem al mercat cap a on anem?

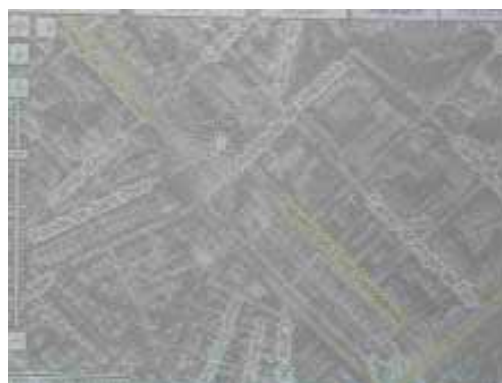
- Cap aquí, cap aquí.

- Mercè: l'escola és aquí, mireu la lluernà!

- Rolando: té diferents colors, és per l'ombra i el sol.
- Mercè: Santa Maria del Mar. Es veuen els carrers.
- Sí, pero blancos como un laberinto.

La mateixa recerca amb el segon grup.

- Mercè: quan arribem seiem per parlar del que farem. Buscarem el camí que farem des de Barcelona fins a la casa de colònies que està a Santa Maria de Palau Tordera. Què necessitem trobar per saber cap a on vas?

- Iago: mapas.

- Mercè: en anglès es diu maps.

- El satèl·lit és una nau que envia electricitat per poder veure. Pot enviar quin dia fa calor i fred.

- Mercè: el satèl·lit del temps, ho veu des de dalt. Com ho veurem, gran o petit? Quan ho veiem amb un telescopi com ho veiem?

Mireu, ara tenim un mapa del món, està per Europa. Ens anem aproximant, cada vegada som més a prop. On està Espanya ara? Li anem donant ordres al satèl·lit.

- Iago: és impossible donar-li ordres al satèl·lit així i prou. Hi ha unes torres altes i el satèl·lit envia imatges a les torres.
- Mercè: ara hi surt Barcelona. Més a prop amb l'escala i el signe de +. Si estan més a prop, com es veurà?
- Tots els camins.
- Mercè: l'aigua és això. Les coses grises són cases. Cap a on creieu que estem nosaltres?
- Cap al mar, hem baixat a vegades caminant.

- Un parc!
- Mercè: el parc de la Ciutadella, llavors l'escola cap a on deu estar?
- Cap aquí, cap aquí.
- Mercè: mireu l'Arc de Triomf.
- Jo visc aquí! Tirant per aquí, més cap avall.
- Mercè: quin carrer hem de buscar?
- Sant Pere més Baix..
- Violeta: ja l'he trobat! És el mercat de Santa Caterina!
- Mercè: jo ja veig l'escola! Hi ha una cosa que fa pensar en l'escola...
- Bru: el sostre de la lluernà!

- Mercè: vist des d'on?
- Des de dalt, des del satèl·lit.
- Té ratlles. Es veuen els triangles multiplicats. Hi ha dos amb ombra i dos amb sol.
- Mercè: ara ens anem a Santa Maria, ara cap enrere, cliquem mapa, escrivim Barcelona – Santa Maria Palau Tordera.

Comencen a treballar per parelles tornant a fer la recerca des del principi.

Cal comentar aquí la importància que té que aquest grup pugui tenir aquestes experiències sobre la localització, que pugui utilitzar els sistemes de representació que utilitzem els adults per ubicar-nos en l'espai, per comprendre on vivim, com ens desplaçem i com ens podem trobar representats en aquests itineraris i aquests textos que narren l'espai que habitem.

La Mercè intervé ajudant a cercar referents que ajudin a localitzar, va acompanyant les direccions que cal prendre i com les van trobant, quines pistes tenen aquests textos que cal desxifrar per comprendre com està organitzat i com ens podem moure i així van construint la comprensió sobre aquestes representacions.

Altres presències a l'aula sobre localització són el mapa del món amb les informacions dels seus països d'origen i el plànol de Barcelona amb els itineraris que aniran realitzant que van dibuixant a mida que els realitzen.

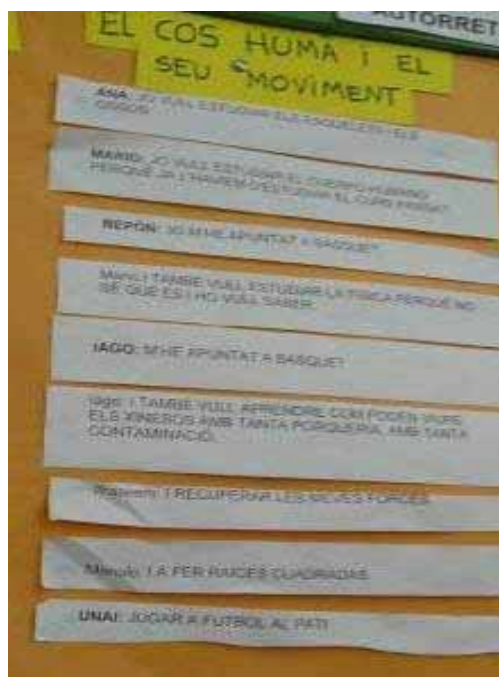
En altres itineraris d'aprenentatge també caldrà l'ús del textos de localització com quan es preocupen per la guerra de Gaza i Israel, per situar l'Antàrtida per l'expedició que estan seguint o saber on és això d'Estats Units on ara mana l'Obama.

Cal comentar també que la Mercè ha incentivat la presència a l'escola d'un espai on trobem diferents textos per parlar de l'espai des del més planetari i cosmològic al més concret. És molt important per a la vida d'aquestes persones que puguin tenir a l'abast aquests textos que els permeten ubicar-se en successives aproximacions.

4.1.5. Itinerari a partir dels misteris sobre el cos i el seu moviment

Un cop situats els primers interrogants, les primeres propostes per començar a caminar per l'itinerari del cos per dins i el que desvetlla fan una conversa per situar i aprofundir sobre allò que els preocupa.

En una primera conversa es plantegen què els interessa estudiar del cos humà.

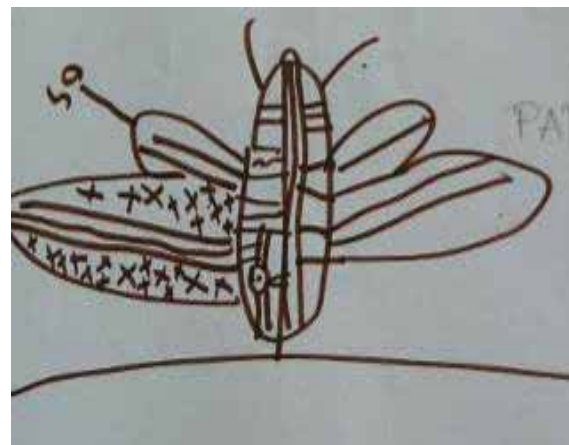
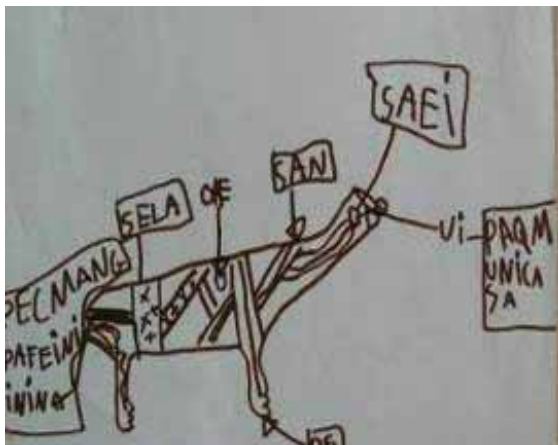
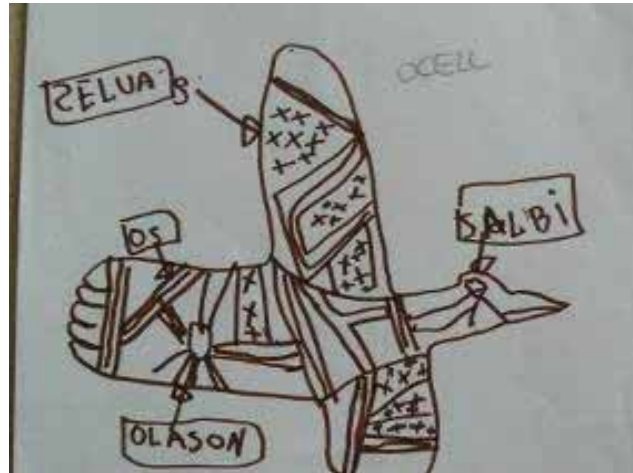
- Iago: el cerebro, per què és el que millor pensa de tot el cos?
- Unai: el corazón, per què fa tac, tac, tac?
- Júlia: l'estómac perquè no sé com es tritura el menjar perquè surti el pipi i la caca.
- Yasmina: el cor perquè fa pom, pom... I no sé que és.
- Paula: jo sé com és el cor. És com una rodona mal formada però quan està fent el soroll és que ens està donant més sang.
- Rita: la sang. Vull saber la sang si es mou o no.
- Mario: claro que se mueve!
- Ronaldo: se mueve un montón!
- Rosa: jo sé com es mou la sang, perquè si et poses cap per avall et va tota la sang al cap i et pots posar vermell.
- Manolo: quiero estudiar las células. Tenemos pocas y están en el cerebro y si tenim mal de cap podemos sudar. Por qué sudamos si tenim mal de cap?

- Rita: es porque estás caliente.
- Manolo: y también quiero estudiar el corazón porque cuando siempre corro mucho con la bici y ando mucho el corazón se me mueve mucho y te puedes morir. Y también quiero estudiar los huesos porque cuando se rompen, ¿cómo se pueden juntar otra vez?
- Iago: perquè hi ha plaquetes, que són unes coses que s'enganxen i tenen potes i es van ajuntant... I hi ha uns bacteris que tenen pistoles. I destrossen els virus.
- Oliver: el cor perquè si et tocan el corazón ens podem desmaiar.
- Bepon: vull estudiar les venes perquè hi ha molta sang.
- Unai: vull estudiar els esquelets, com estan enganxats.
- Martí: quiero estudiar un cuerpo para hacer un señor y una señora y enganjar los trozos que haya por ahí. Me explicó mi madre y mi padre que un señor lo hizo.
- Paula: però Martí, els ossos de la gent que està morta no es poden moure.
- Martí: que sí que se puede, que yo lo sé.
- Anna: vull estudiar els ossos dels esquelets perquè no sé com es diuen.
- Violeta: com a mi em va passar que em vaig fer mal en aquest dit, em van posar una bena i també un ferro. Vull estudiar els ossos, com estan enganxats.
- Rosa: si fas com una estàtua sembla que no fas res però en veritat t'estàs movent una mica perquè els ossos no poden parar de moure's.
- Ainara: vull aprendre per què ens ha sortit l'esquelet.
- Júlia: perquè si no tinguéssim esquelet no ens podríem moure.
- Yasmina: vull estudiar els ossos perquè sinó, sin ossos, no pots moverte.
- Mario: i com es fabrica la sang?
- Rita: com es fan grans i primer petits els bebès a la panxa?

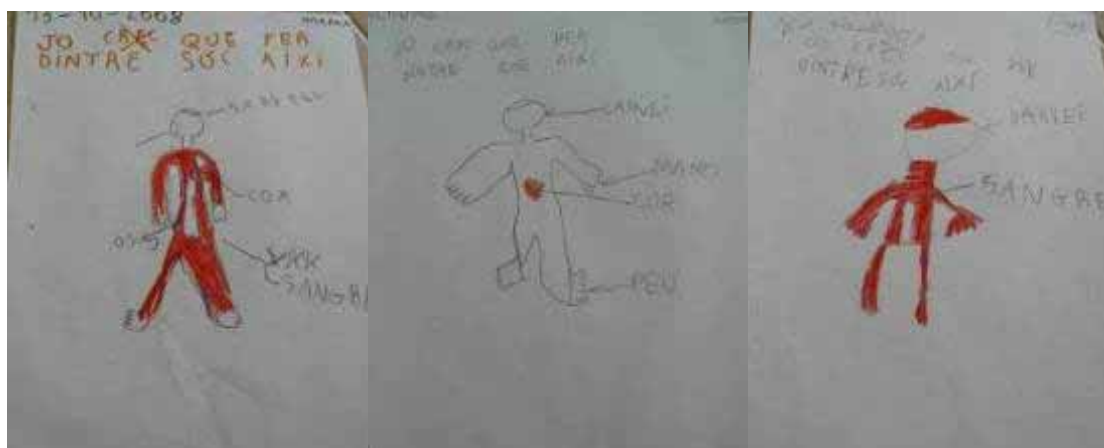
Una de les decisions és dibuixar el cos per dins plasmant les hipòtesis de com creuen que és. El Manolo decideix fer hipòtesis del cos de les persones i alguns animals. Cal remarcar que es tracta d'un infant amb una gran habilitat per plasmar a través del dibuix les seves interpretacions del món.

Cal pensar en com acollir les diferents maneres d'expressar-se i de narrar-se de cada persona intentant possibilitar que aquestes diferents formes d'expressió puguin conviure i

enriquir-se en el teixit global de la vida de l'aula. L'aula hauria de ser un espai de possibilitats que permeti i involucri diferents formes de representació.

El Manolo fa 4 representacions diferents que intenten narrar el cos per dins de persones i animals

Van realitzant diferents converses, recerques, plasmacions de les seves descobertes que els ajuden a avançar. I van decidint quins són els aspectes que més els interessen.

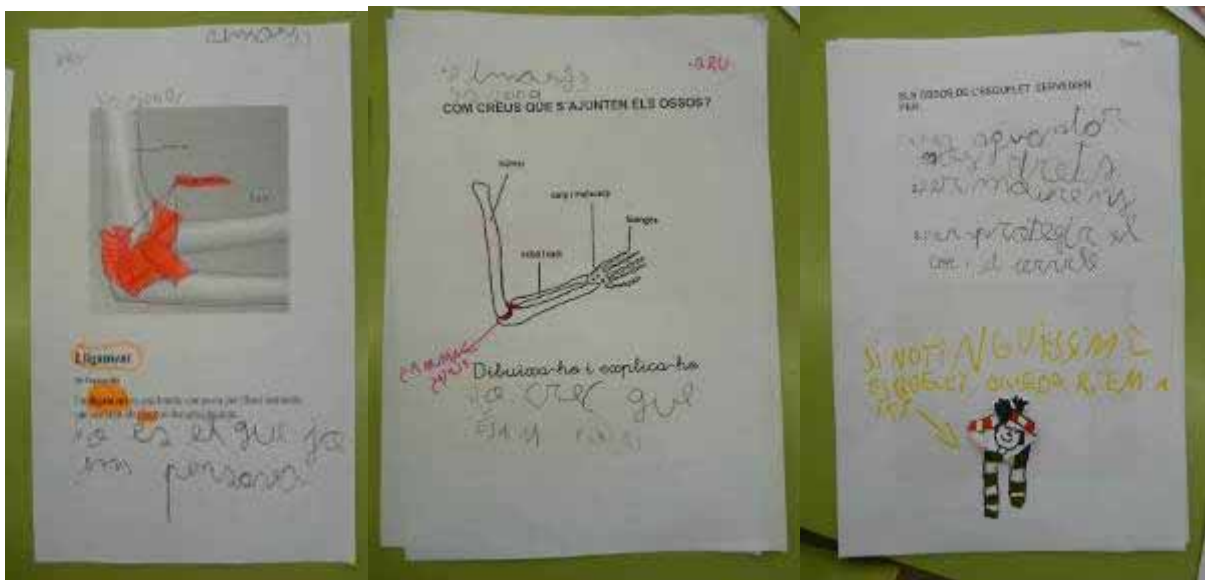
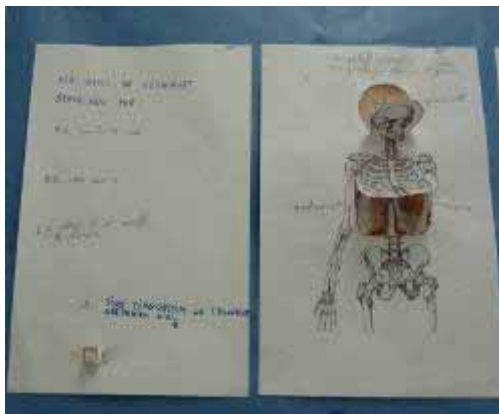
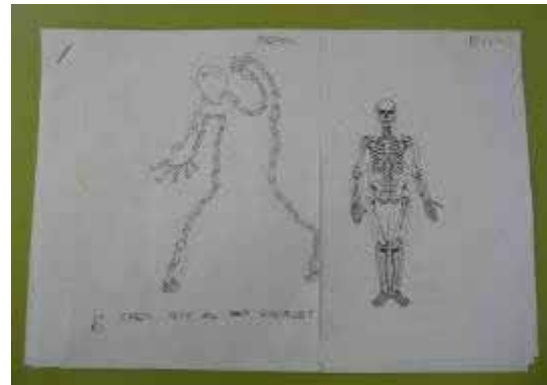
Però el que més ens interessa és:

Com funciona tot això?

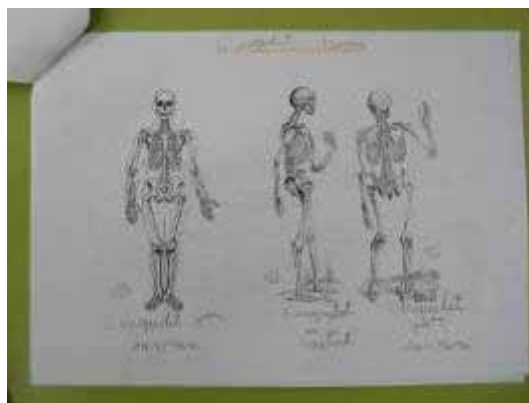
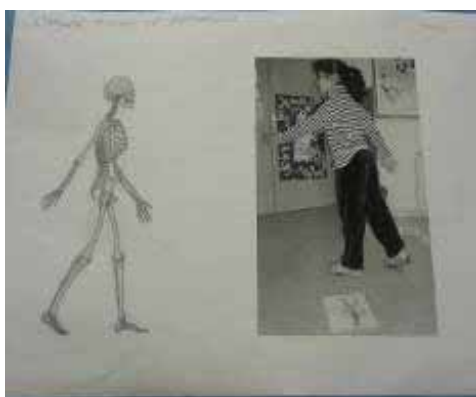
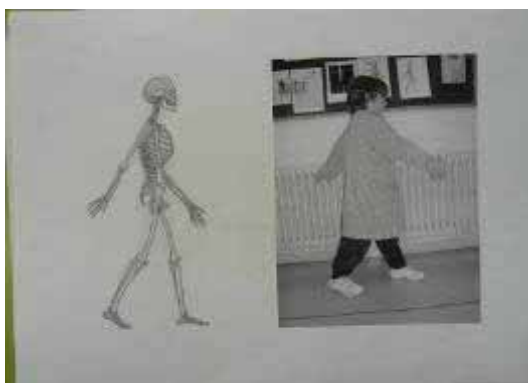
- ✓ Com es fan grans els bebès a la panxa de les mames?
- ✓ Com es fabrica la sang?
- ✓ Què fa el cor amb la sang?
- ✓ Per què el cervell és el que millor pensa de tot el cos?
- ✓ Com tritura el menjar l'estómac perquè surti el pipí i la caca?
- ✓ Per què el cor fa pom, pom, pom, quan correm?
- ✓ Tenim poques cèl·lules?
- ✓ Per què ens ha sortit l'esquelet?
- ✓ Com estan enganxats els ossos?
- ✓ Com es diuen els ossos de l'esquelet?
- ✓ Es pot fer un senyor o una senyora amb ossos i trossos d'altres persones que estan mortes?
- ✓ Com ajunten els ossos les plaquetes?
- ✓ Com "lluiten" els virus i els bacteris?

Després del dibuix de l'esquelet i de diferents descobertes un dia van a l'aula de ciències a comparar les seves plasmacions amb l'esquelet que hi ha allà.

Un altre dia cerquen a Internet esquelets en moviment per anar repensant una de les seves preguntes sobre el funcionament del cos relacionada amb el moviment que, de fet, és el que els preocupa més. Aquí la Mercè intervé cercant amb ells i elles diferents versions sobre els esquelets per obrir la mirada i que no es quedin només amb la idea estàtica sinó amb el paper que juga fent d'andamiatge dels nostres moviments. Cadascú tria el seu esquelet preferit en moviment i es fa una foto de la posició triada.

Fan al passadís una exposició amb diferents empremtes del treball sobre les descobertes del cos que han anat fent.

Un dia, immersos en un nou interrogant que ha emergit relacionat amb com naixem, conviden la mare de la Rita perquè els expliqui diferents aspectes del seu embaràs.

Com es fan els bebès a la panxa de la mare? Com neixen? Són algunes de les preguntes que s'han plantejat sobre com funciona el nostre cos.

Conviden la mare de la Rita perquè els expliqui diferents aspectes del seu embaràs.

- Mercè: Ruth, teníem moltes ganes que vinguessis perquè tenim moltes preguntes per fer-te.

- Ruth: d'acord, però quan el bebè vulgui menjar hauré d'anar-me'n a donar-li.

- Rita: et fa mal quan et dóna patades el bebè?
- Ruth: una mica de mal, una miqueta.
- Júlia: a lo millor quan me'n vagi et fa molts bonys.
- Molts: quan somnia dóna moltes patades
- Ruth: quan jo estic dormint és quant més patades fa.
- Paula: et fa mal quan està creixent el bebè?
- Ruth: no. Et trobes malament quan és molt petit perquè comences a vomitar. És com una "semilleta" molt petita i el cos no sap què és, de vegades intenta treure'l i et mareges i vomites.
- Júlia: i si et mareges et deixen seure a l'autobús?
- Ruth: al principi ningú et deixa seure al bus, perquè no veuen que estàs embarassada.
- Júlia: només quan el bebè és molt gros i està a punt de sortir? Per què?
- Ruth: perquè és tan petit que no veuen que estàs embarassada.
- Yasmina: per on surt?
- Ruth: per la vulva i si no pot sortir per la vulva, fan un tall que es diu cesària, un tall per on et treuen el bebè. Et posen anestèsia.
- Ainara: i et fa mal?
- Ruth: sí, però com que et posen anestèsia, no ho notes.
- Bru: per on menja i per on respira el bebè?
- Ruth: pel cordó umbilical, per allà tot el que jo menjo s'ho menja ell. Si menjo bollicaos fatal, he de menjar verdures, fruites... Menjar bo i sa.
- Víctor: t'has menjat el bebè?
- Ruth: no, ha crescut a la panxa.
- Iago: et fa mal l'estómac?

- Ruth: de vegades sí, perquè m'apreta i algunes vegades tinc pipí perquè el bebè apreta la bufeta i em fa anar cada cinc minuts a fer pipí.
- I caca?
- Ruth: caca no.
- Paula: jo em vaig fer pipí i caca a la panxa de la mare i m'ho vaig menjar.
- Ruth: com que la panxa de la mare és com una piscina d'aigua, la Paula, al fer pipí i caca, com que estava flotant, s'ho va menjar.

- Mercè: jo em vaig quedar embolicada en el cordó umbilical i al sortir el cordó m'apretava i vaig sortir de color blau i les orelles enganxades al davant. La meva mare va dir. "És un monstre! És un monstre! Més tard em van descargolar les orelles i em van posar esparadraps perquè s'aguantessin al seu lloc i, al posar-me de color rosa, ja estaven tots més contents".
- Unai: com va néixer la Rita?
- Ainara: s'assemblen molt!
- Ruth: eren les 5 del matí quan jo dormia i la Rita va començar a jugar a futbol apretant el cap cap avall, li vaig dir al Jorge:
 - Crec que m'he fet pipí a sobre.
 - No! "Has roto aguas"!
 - Em vaig dutxar molt ràpid, vam agafar una bosseta amb una roba petita i vam anar amb un taxi a l'hospital. Al quiròfan vaig començar a apretar, de fons ens van posar una música clàssica, un Mozart o algo així, em van dir que posaríem una música tranquil·la. Els metges em deien que segur que seria una nena tranquil·la. Em van punxar a l'esquena i em van dir que apretés, però com que estava dormida no

sabia apretar i jo creia que apretava però em deien que posava la cara d'apretar, però no apretava molt, com que m'havien adormit molt no podia. Com que la Rita tenia moltes ganes de sortir va sortir ràpid.

- Rita: i com vaig sortir? Com Superman amb aquelles mans i vaig fer (posa mans de Superman).

- Ruth: vas sortir disparada però la comadrona et va agafar i vas sortir amb el cordó umbilical i sang i greix. Me la van posar damunt i vaig pensar, però si aquesta ja la tinc! És com la Lola! Era un bebè igual que la Lola. Però després es van fer diferents, la Rita volia jugar al futbol i la Lola cantar.

- Manolo: jo vaig sortir disparat com una bala i en lloc d'agafar-me pel cap em van agafar pel culete.

- Mercè: com us agrada parlar del vostre naixement! Haurem de demanar a totes les mares com veu néixer i com se sentien quan us portaven a la panxa.

- Saif: jo no estava a la panxa de la mare, estava a l'hospital i la mare em va buscar a l'hospital.

- Mercè: li ho has preguntat a la mare?

- Saif: sí.

- Mercè: i no estaves a la panxa de la mare?

- Saif: no.

El Saif em diu a cau d'orella:

- Saif: és que nosaltres som pakistanesos.

- Mario: creix molt cada mes?

- Ruth: ara va engreixant i al principi va creixent perquè es va fent.
- Rosa: quant està creixent, li surten les mans?
- Mercè: a quin mes li surten?
- Ruth: no ho sé, però ho puc buscar. A Internet he trobat imatges on es veu com es va fent, primer és com un cigró i després se li va fent el cap. Ja us diré quina és la web, és del National Geogràfic, ja ho buscaré.
- Ruth: el Martí sempre ve a preguntar-me si és niño o niña.
- Martí: es niño.
- Ruth: és una sorpresa.
- Martí: jo crec que és nen.
- Mercè: que aixequin la mà els que creuen que és un nen: 14. Els que creguin que és una nena: 11.
- Mercè: jo crec que és una nena perquè totes les terceres filles que conec són nena.
- Ruth: jo vull demanar una cosa a aquesta classe, un favor, a casa nostra tenim una pissarra amb molts noms perquè no sabem com posar-li. Si vosaltres teniu una idea, ens podríeu ajudar.
- Mercè: ara escriurem en un full dos noms, un de nen i un de nena. O el que cregui que ha de ser nen que l'escrigui de nen i el qui cregui que serà nena que l'escrigui de nena.

Finalment tothom va escriure un nom de nen i un de nena, vam fer un llibret i li vam donar a la Rita perquè el portés a casa seva i el posés al costat de la pissarra.

- Malak: quant t'aixeques et fa mal l'esquena?
- Ruth: de vegades sí, però la Rita em fa massatges i em passa de seguida.
- Rita: sí a mi em van treure amb aquelles mans de ferro?
- Ruth: van venir amb els ferros, però tu els vas veure venir i vas sortir disparada abans!
- Ainara: quan estàs dormida és quan més patades fa?
- Ruth: sí.
- Faizan: jo no estava a la panxa.
- Mercè: tu tampoc?
- Faizan: estava a una altra casa.
- Lidia: et feia mal quan sortia disparada la Rita?

- Ruth: no molt perquè com que estava dormida, no em va fer molt de mal i de seguida em vaig posar contenta.
- Yasmina: jo vaig sortir igual que la Rita.
- Mercè: sí? Com un Superman també?
- Yasmina: sí!
- Manolo: el Iago havia dit que els pares han de posar una "semilla".
- Ruth: clar, perquè els pares posen una "semilla".
- Mercè: com una planta, s'ha de posar una llavor perquè creixi.
- Ainara: com la fica la llavor?
- Ruth: la fica a la vulva i la llavor entra cap a dins.
- Ainara: amb les mans?
- Mercè: amb el penis.
- Ruth: hi fica moltes llavors, milions de llavors.
- Mercè: i només guanya una.
- Manolo: et fa mal quan tallen el cordó umbilical?
- Ruth: i a ell o ella li faran un nus i es queda el melic així.
- Ana: per què el cordó umbilical és el melic?
- Mercè: Bru abans has preguntat per on respira i menja.
- Bru: sí, no ho sé.
- Ruth: crec que menja i respira també pel melic, però això ho heu de buscar, perquè jo no sóc molt científica. Crec que no respira pel pulmó perquè aquí hi ha aigua i és com si fos un peix.
- Ainara: jo vaig sortir al terra.
- Lidia: això què és?
- Ruth: el melic.
- Yasmina: jo et deixaré l'entrepà al pati perquè mengi el bebè...
- Ruth: li agrada de formatge.
- Unai: per on surt el bebè?
- Júlia: ho han dit, per la panxa o la vagina.
- Manolo: on està el pare del bebè?
- Ruth: treballant.
- Manolo: i si no arriba aviat?

- Mercè: clar, com que el Nacho, el pare del Nico, no va arribar perquè estava a València i tu vas haver d'acompanyar a la teva germana quan va néixer el Max.
 - Ruth: pensem que la mamà sempre ho fa tot però ser papa també és difícil.
 - Saif: quan el bebè està a la panxa de la mare i vol sortir, què passa?
 - Ruth: es diu contraccions, que fa molt mal i sovint es trenca la piscina i tu notes que t'apreta molt i penses que has d'anar a l'hospital.
 - Mercè: fa mal a la panxa, es trenca la "piscina", la placenta i fa mal. Vas corrents a l'hospital.
 - Manolo: ¿se rompen todos los ladrillos de la piscina!
 - Rosa: si hi ha una festa comença a ballar a la panxa?
 - Ruth: si és una festa tranquil·la sí que li agrada.
 - Faizan: jo no estava a la panxa.
 - Mercè: la Ruth ha de marxar, què bonica ha estat la conversa! Gràcies Ruth!
- Tot el grup fa aplaudiments per donar les gràcies.
- Ruth: bé, m'heu fet unes preguntes molt interessants.
 - Mercè: ara fixeu-vos molt en la panxa de la Ruth i imagineu-vos com deu ser el bebè, penseu en el cordó umbilical, en la placenta que sembla una piscina plena d'aigua. I ho dibuixarem.

Abans d'acomiar-se la Ruth ens ensenya la panxa i la Mercè demana que s'imaginin com estarà el bebè i que després el dibuixaran.

La Mercè recorda que caldria que pensessin en les descobertes que ja han fet sobre el melic, el cordó umbilical..., per intentar imaginar-se el bebè de la Ruth.

La mare de la Rita ha demanat que facin una proposta de nom si és un nen i una si és una nena. Després del dibuix del cos es posen a fer-ho per acabar-li regalant un llibret amb les propostes.

Aquestes són algunes de les propostes

Veiem aquí com d'important és que la comunitat s'obri a les presències de diferents persones que experiencien la seva vida i comparteixen aspectes rellevants pels quals aquest grup s'ha mostrat interessat. Pensem com de rellevant és la presència de la mare de la Rita per poder comprendre el fet de néixer, per poder pensar en el naixement de cada persona vinculat amb aquest relat.

Cap a final de curs aquest itinerari ha propiciat que cada persona del grup es vinculi des de la seva biografia i vagi compartint la narració del principi de la seva vida assenyalant semblances i diferències amb les vides dels altres. Apareixen aspectes culturals barrejats amb coneixements del funcionament del cos i amb nous interrogants que fan que l'itinerari s'obri amb possibilitats de continuar explorant en altres cursos.

Durant els últims dies els infants han portat les narracions dels seus naixements conjuntament amb fotos del seu procés dins i fora de la panxa. Ho han anat exposant i han anat compartint les emocions que els provoca.

4.1.6. La narrativa vinculada a la pedagogia del dubte.

De "Las Meninas" de Velázquez passant per Picasso i Fontcuberta instal·lats entre realitat i altres formes de representació de la realitat i d'interpretació del món

Situaré en aquest itinerari un recorregut que s'enceta amb desitjos i interrogants vinculats amb l'art i l'obra de Picasso i que viatja cap a la fotografia que descobrirem que no sempre narra la realitat i que de la mà de Joan Fontcuberta ens fa qüestionar si és real la realitat i com instal·lar-nos en el dubte de les informacions que ens anem trobant en el camí de l'aprendre.

D'altra banda, la necessitat de qüestionar la realitat, d'acompanyar la consciència crítica, de possibilitar que nens i nenes esdevinguin ciutadans crítics que pensin per ells mateixos, que cerquin diferents versions de la realitat, que l'interroguin i vagin construint la seva pròpia mirada, serà la manera d'acompanyar i influir de la Mercè com a docent. Veurem com aquesta intenció es desplega en aquest entramat.

La nostra intenció és mirar-nos l'art i mirar-nos les diferents representacions que ens ajuden a construir la nostra comprensió del món i les persones agafant el pensament de Nancy Pauly recollit i ampliat per Fernando Hernández.

"Plantearnos la necesidad de ayudar a los niños y niñas y jóvenes, pero también educadores, a ir más allá de la tradicional obsesión por enseñar a ver y promover experiencias artísticas. En un mundo creado por dispositivos visuales y tecnologías de la representación nuestra finalidad educativa podría ser facilitar experiencias reflexivas críticas. Experiencias que, como señala Nancy Pauly (2003) permitan a los estudiantes comprender cómo las imágenes influyen sus pensamientos, sus acciones, sus sentimientos y la imaginación de sus identidades e historias sociales." (Hernández, 2007)

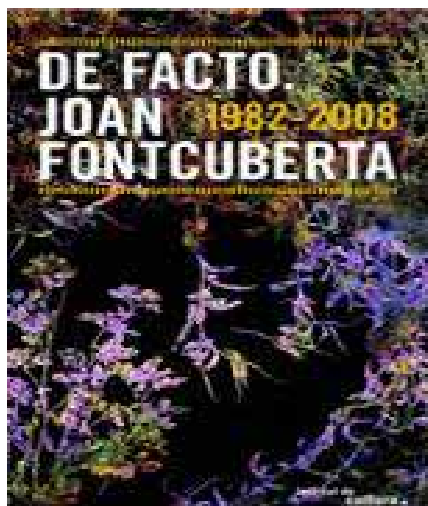
Triem Joan Fontcuberta per mediar amb les nostres intencions que impregnen la nostra manera de mirar la perspectiva educativa que possibilitem i potenciem. L'obra de Fontcuberta s'instal·larà mediant amb les nostres intencions de problematitzar la realitat i cercar diferents versions.

Veiem com el pensament de Fontcuberta també es fa ressò de les nostres intencions:

"Mi trabajo es pedagógico más que artístico. Intento vacunar al espectador contra el exceso de realismo de la fotografía, inocularles reacciones de duda, de incertidumbre."

I també expressa:

"Pienso que experiencias cómo esta pueden ayudar al alumno a mirar más y mejor, a percibir las imágenes de una mirada más desconfiada y dubitativa. Les previenen contra las rutinas y las prisas de la mirada." (Fontcuberta, 2002)

I. Què ens aporta Joan Fontcuberta i la seva narrativa a través de la fotografia? Què és De Facto? Què narra l'exposició?

Recullo el que narra el tríptic de presentació de l'exposició:

De la fotografia de la naturalesa a la naturalesa de la fotografia. Així es podria sintetitzar el recorregut artístic de Joan Fontcuberta, un creador heterodox i prolífic que des de principis dels anys setanta proposa una pràctica crítica de la fotografia. Més de mig centenar de projectes entre l'experimentació plàstica i la reflexió conceptual jalonen una carrera que deambula pels condicionaments de la informació i pels enganys del llenguatge i encoratja una actitud de sospita.

Aquests projectes, molts dels quals segueixen sent inèdits a Barcelona malgrat una intensa difusió internacional, mai no han estat exhibits en un conjunt suficientment representatiu per evocar l'exuberància i la coherència de l'energia creativa del seu autor. Aquesta és doncs l'aspiració de La Virreina Centre de la Imatge amb la mostra De Facto. Joan Fontcuberta 1982-2008. Una selecció d'obres procedents de divuit projectes significatius articula poèticament i irònicament un debat al voltant de la funció de la imatge percebuda com a document.

En el llibre editat en ocasió d'aquesta mostra, Iván de la Nuez qualifica Fontcuberta "del menys literal però el més literari dels fotògrafs". Fontcuberta defuig en efecte la mera descripció de la realitat, que ha estat el mandat històric de la fotografia, per embarcar-nos en el relat i en la ficció. Amb l'estratègia d'un hacker que s'infiltra en els dispositius epistemològic subministradors de certesa, Fontcuberta transita aleshores de la política a la ciència i de la història a l'art per revelar, amb humor i imaginació, la paradoxa de les imatges.

L'itinerari proposat en aquesta exposició s'assembla a recórrer un gabinet de curiositats en el qual d'una sala a una altra, passant revista als seus múltiples usos socials, la fotografia és portada a la taula de dissecció. Només aleshores percebem la seva naturalesa polièdrica i mutant, de facto [‘per la força de les circumstàncies’]. En mans de Fontcuberta, escriu Geoffrey Batchen, la fotografia es converteix en una activitat més

filosòfica que visual. Ens exigeix pensar tant com mirar. I quan se suposa que hem de repensar les relacions entre la fotografia i la vida, Fontcuberta ens descobreix moltes noves vides per a la fotografia. Unes vides on, igual que la memòria, la identitat i la raó, la veritat és un viatge la durada del qual potser no sobrevisqui massa a la travessia: però per això hi ha els projectes a tall d'advertència que s'han recopilat en aquesta mostra.

Per trobar més informació sobre l'obra de Fontcuberta i l'exposició podeu consultar:

<http://www.bcn.cat/virreinacentredelaimatge/castella/02081106.htm>

http://www.quesabesde.com/noticias/joan-fontcuberta-exposicion-de-facto-palau-virreina,1_4877

II. Algunes idees de la filosofia d'en Fontcuberta explicitada en els diferents muntatges de l'exposició. Idees que ens fan de far

Recull del que planteja en Fontcuberta en els diferents itineraris i en el vídeo de presentació.

Mostrar, ensenyar, ocultar, no deixar veure.

Fotografia com a rastre.

Fotografia no com a transcripció de la realitat.

En Fontcuberta es converteix en un professional del dubte, planteja dubtar per arribar a la seva essència. La ficció és una eina i la fotografia un decorat. Vol jugar amb la confusió de gèneres (visual, literari...).

Intenta permutar missatges. Per què donem crèdit?

Jo no pretenc enganyar. Davant d'uns dubtes que hi hagi una revelació.

Per què hi ha una credulitat poètica de la il·lusió?

Jo milito en l'escepticisme, milito en el dubte.

Intento entendre el rerefons, la síntesi de la imatge.

Tota fotografia és una reconstrucció.

- ✓ Itineraris on ressaltarem la narrativa. Recolliré algunes de les idees de l'exposició i propostes i possibilitats de com acompanyar-ho.

- Sputnik. De la mentida del poder al poder de la mentida.

Ens trobem amb la crònica sobre un astronauta rus, Ivan Istochnikov, que va fracassar en la seva missió espacial i de com el programa espacial soviètic fa desaparèixer qualsevol informació que mostri que aquest cosmonauta ha existit.

"Hemos de superar la idea de que realidad y ficción son categorías que están en los antípodas una de otra. Son maleables y tienden a fundirse. En toda realidad hay ficción, y al revés", dice el mismo Fontcuberta de su obra en una entrevista y añade: mi trabajo tiene mucho que ver con el ilusionismo; la principal técnica del ilusionista es desviar la atención, cuando miras a un lado te la cueles por el otro." (Fontcuberta, 2009)

Fontcuberta ens mostra com es pot crear una crònica de ficció molt realista que fa dubtar sobre la veritat i la mentida.

Ens proposa que ens instal·lem en la pedagogia del dubte, cal que posem en qüestió les imatges.

Possibilitats de treball:

- ★ Podem treballar si poden ser reals aquestes històries (astronauta, sirenes, miracles, Bin Laden), què ens fa sospitar?
- ★ Podem proposar si identifiquem en Fontcuberta camuflat a les fotos. Anirem a l'exposició amb fotos d'en Fontcuberta de carrer (sense disfressar) per intentar descobrir-lo emmascarat en les seves narratives de ficció.
- ★ Situarem que a vegades es diu: Jean Fontana, Ivan Istochnikov...
- ★ Situarem que en Fontcuberta crea històries amb imatges i textos, narratives amb imatges com a simulacres de veritats a mitges de mentides properes a la veritat.
- ★ Com us hauríeu inventat vosaltres la història?

- Sirenes

Ens trobem la notícia d'unes restes fòssils d'unes sirenes. El jesuïta geòleg i sacerdot que ha trobat les restes, sospitosament es diu Jean Fontana. El jaciment qüestiona la idea d'evolució i mostra la nova troballa que pot canviar les teories sobre l'origen amb les restes d'una sirena que es diu *Hydropithecus*. Amb aquestes narratives Fontcuberta va mostrant com és el menys literal però un dels més literaris dels fotògrafs. Encoratja, així, les filosofies de la sospita.

- Miracles

La ficció dins de la ficció. Els miracles expliquen un relat de miracles falsos que cal desemmascarar.

- Bin Laden

La narrativa de Bin Laden és la mare de totes les ficcions perquè qüestiona què tenen de real les imatges de Bin Laden que apareixen en els mitjans de comunicació.

Juga amb els mitjans de comunicació que busquen un gran titular. Va tirant llavors i les petites mentides van creixent.

- ✓ Itineraris que fan pensar en diferents trampes en el tractament de la imatge per mostrar un determinat efecte, una determinada idea.

- Constel·lacions

El sentit de la imatge depèn avui més que mai de la constel·lació d'intencions que posem sobre ella.

Els estels sempre han estat un referent per orientar-nos i en Fontcuberta els fa servir com a estels que desorienten.

En realitat, es tracta de les taques que han anat fent diferents insectes en el parabrisa del seu cotxe.

★ Podem fer hipòtesis de què són aquestes fotos i si us diguéssim que no són estrelles amb què poden estar fetes?

- Taques de llet i taques de sang

En Fontcuberta intenta narrar l'essència de la vida amb dues substàncies bàsiques per a l'existència.

Intenta que la fotografia sigui una petjada, fa que ens interroguem.

Què deu ser? Amb què deu estar fet?

La sang simbolitza la vida i la mort, el patiment.

La llet simbolitza la vida, el primer menjar que rebem.

Totes aquestes sèries mai no queden acabades. No les tanca, amb la intenció que siguin narratives que es van refent a partir de noves aportacions, de noves imatges.

Llum i tenebres, revelació i coneixement, transparència i opacitat: condicions simbòliques per a la gestió del coneixement.

★ Què són, en què et fan pensar, què veus tu aquí?

- Securitas

Es tracta de paisatges de la seguretat que estan fets a partir de les empremtes de claus de diferents famosos vinculats amb la seguretat.

Fontcuberta vol fer pensar en la metàfora de la muntanya com a seguretat, com a refugi i les serres que van dibuixant les siluetes de les claus van creant un paisatge metafòric sobre la seguretat que acaba convertint-se en una serralada.

Les claus són per tancar, per securitzar-se.

★ Quines formes podem trobar a la nostra vida que dibuixin paisatges?

- Herbarium

El que és documentar sota sospita: el realisme fotogràfic es revela com una creença.

La idea és crear unes plantes imaginàries fetes a partir de detritus i, amb treball de laboratori, fer una composició que genera una falsa planta a partir de canonades, plàstics, paper de vàter, restes d'animals i de plantes...

★ Amb què estan fetes aquestes composicions? Qui troba un tub, un cap de tortuga...

Quins objectes, plantes, animals descobriu camuflats?

III. Com vincularem l'obra i el pensament d'en Fontcuberta amb l'itinerari de l'aprendre de les i els astronautes ?

Ens inspirem en diferents reflexions fetes amb altres companys: Fernando Hernández i Mercè Ventura, que es plantegen fer servir l'obra de Fontcuberta com a medidora en les vides d'aprendre d'unes altres comunitats.

Algunes idees que compartim són:

- Les imatges m'enlluernen, però m'instal·len el dubte, com diu en Fontcuberta instal·lar-se en la pedagogia del dubte.
- Què hi ha de la meua vida en les narratives d'en Fontcuberta? Com em vinculo des de mi?
- Com puc construir narratives pròpies inspirat en les de Fontcuberta?

També tindrem present relacionat amb el pensament d'en Fontcuberta i diferents intencions en l'acompanyament de la vida de l'aula dels astronautes que:

- Dubto de realitat i fantasia i comparteixo la idea que el fil prim que les uneix és subtil i més proper del que sembla. Intentarem desemascarar la ficció d'en Fontcuberta , com està narrada, què pretén?
- Posició de sospita. Tot és veritat, totes les imatges són veritat? (respecte a l'exposició i transferit a altres situacions).
- Volem posar en qüestió les imatges, i posem també en qüestió les diferents informacions que trobem, les versions úniques, les veritats absolutes.

Ens instal·lem en una mirada problematitzadora de la realitat que intenta reelaborar i crear noves versions a partir de les que es va trobant pel camí.

Recuperem també la idea de narrativa inacabada (de la qual parla en Fontcuberta amb les seves col·leccions inacabades) que es refà fent camí, que incorpora noves creacions, que es refà i es repensa (metàfora relacionada amb les trames narratives de la vida de l'aula que són inacabades i es van refent amb noves rutes, bifurcacions, camins i dreceres d'itineraris de sabers); relacionat amb la narrativa de l'aula i altres rutes que ens poden vincular amb en Fontcuberta i enriquir la trama global. Els i les astronautes tenim altres trames entre mans que s'aniran teixint amb el que provoca l'obra d'en Fontcuberta. Les més relacionades són:

1. El treball a partir de "Las Meninas" de Picasso com a versions que repensen "Las Meninas" de Velázquez i altres obres de l'exposició "Oblidant Velázquez" on diferents artistes versionen "Las Meninas". El viatge per comprendre dels astronautes intentant acostar-se i crear les seves pròpies versions.
2. L'intent de comprendre per què Picasso pinta diferent en diferents moments de la seva vida. Què és això del realisme i el cubisme? Per què hi ha pintors i pintores que pinten de manera diferent? Quin paper juga l'aparició de la càmera de fer fotos? El realisme per la fotografia i altres formes d'expressió per altres artistes?

Les fotos narren la realitat? Els fotògrafs sempre narren la realitat? Com poden narrar ficcions amb imatges els fotògrafs?

3. L'intent de comprendre perquè hi ha informacions que ens fan dubtar quan ens posem a investigar. Cal tenir present qui ens ho explica i per a què ens ho explica. Cal cercar diferents versions, no conformar-nos amb una única mirada.

IV. Crònica dels principals itineraris que es vinculen i es teixeixen entre ells. De com parlar de coets i de gènere ens porta a qüestionar la possible manipulació de la informació.

4-12-2008

Els Astronautes han parlat sobre la contaminació de l'espai i un dia recullen una notícia sobre una astronauta que ha perdut les seves eines a l'espai mentre arreglava la nau. Aquesta història porta a prendre partit, interrogar-se sobre per a què tant de rebombori per unes eines quan l'espai està tan ple de brutícia.

Ens volen convèncer de la gravetat de perdre unes eines perquè es tracta d'una dona astronauta? Els infants decideixen escriure una carta a la NASA per preguntar, donar propostes... Aquí ja estan qüestionant la manipulació o no de la informació.

A continuació narro com va anar la descoberta d'aquesta notícia.

Ja fa uns dies que la classe dels i les astronautes estudien els viatges a l'espai. Han vist vídeos, han analitzat notícies. En aquest context, l'Oliver va portar i explicar una notícia molt comentada pels mitjans de comunicació: un astronauta de la tripulació d'una nau espacial va perdre la seva caixa d'eines a l'espai, quan estava fent una reparació. Després de l'explicació de l'Oliver, la Mercè va dibuixar a la pissarra la nau, l'astronauta lligat per una mena de cable a la nau i la caixa d'eines volant per l'espai. Entre tots, van deduir que la situació plantejava tres problemes:

1. Que s'embruta una mica l'espai.
2. Que s'ha perdut una caixa d'eines.
3. Que no han pogut arreglar la nau.

Aquestes són dues de les adreces que fan servir per contrastar la informació per Internet:

http://www.elpais.com/articulo/sociedad/astronautas/Endeavour/pierden/bolsa/herramientas/durante/paseo/espacial/elpepusoc/20081119elpepusoc_2/Tes

<http://www.antronio.com/comunidad/f192/astronauta-heide-stefanyshyn-piper-se-pego-pequeno-cagazo-orbita-457435/>

Un dia després, la Mercè reprèn el tema. Abans de començar, intenta crear un ambient de silenci felicitant un per un els nens i les nenes que seuen en silenci i estan esperant per començar. Quant tothom està assegut, li fa recordar a l'Oliver la seva notícia i explica que ha estat una notícia que ha sortit en molts mitjans de comunicació. La Mercè planteja als nens i les nenes un interrogant: vol saber per què pensen que els mitjans de comunicació han fet tant de ressò, per què han donat tanta importància a la notícia quan ells són conscients que l'espai està ple de brutícia.

- Júlia: perquè el coet, si no es pot construir bé, pot explotar.
- Mercè: sí, però he llegit la notícia i diu que al final van poder arreglar el panell solar, que el volien arreglar amb les eines de l'altre astronauta que també estava fora.
- Júlia: potser no té tanta importància.
- Martí: porque a lo mejor le han dado tanta importancia porque tenían un poco de tristeza porque no podían arreglar la nave y después se han puesto muy contentos porque a pesar de todo han podido arreglarla.

- Unai: a lo millor, el que ha passat és que la nau estava una mica trencada i a lo millor quan estaven arreglant-la es va escapar l'eina i després han anat a buscar-la i no l'han trobat.

- Oliver: quan tenien que arreglar l'aigua calenta segur que se li va escapar la caixa d'eines.

- Mercè: però Oliver, resulta que al final van poder arreglar-la.

- Rita: té molta importància porque es una cosa que quiere saber mucha gente.

- Iago: o perquè s'ha gastat molt ferro per fer aquestes ferramentes.

- Mercè: sí, però amb els coets es perd molt més ferro i mai es notícia. Ara entrarem al Youtube.

Els nens i les nenes seuen a terra i la Mercè busca la notícia. Surt el titular en anglès i el llegeix: Astronaut Who Lost Tools Admits Mistake.

- Mercè: ara la Rosa ens dirà com es pronuncia (la Rosa és una nena de pares anglesos).

La Rosa diu que no ho sap llegir, llegeix el titular la mestra de pràctiques i la Rosa dóna el vistiplau a la pronunciació.

- Mercè: el que explica l'astronauta és que ha estat un error seu; que quan estava fent la reparació se li va embrutar el vidre de l'escafandre i, en anar a netejar-lo, se li va escapar la caixa. Ara, fixeu-vos en la cara i el nom de l'astronauta.

- Manolo: tendrían que haberse atado la caja con una cuerda.

- Mercè: sí, és veritat, haurien d'haver-la lligat. Mireu la imatge, es veu la Terra, la nau i la caixa.

La Mercè torna a explicar la notícia, fent servir la imatge per acompanyar el significat. Donat que surten de nou els panells solars, pregunta si algú sap què és un panell solar.

- Mercè: sabeu que estem connectats a la NASA, oi?

Doncs resulta, que la persona que ha perdut la caixa a l'espai es diu Heidemarie Stefanshyn-Pipe. Si es diu Hadiemarie, què deu ser, un home o una dona?

- Alguns: home! Dona!

- Mercè: és una dona que feia la seva primera sortida en coet i. sabeu què penso? Que és per això que li han donat tanta importància a la notícia, perquè és una dona. Perquè jo estic completament segura que hi ha molts homes astronautes que han perdut moltes coses a l'espai i mai és notícia, però com que hi ha molta gent que pensa que les dones no haurien de fer aquest tipus de feina...

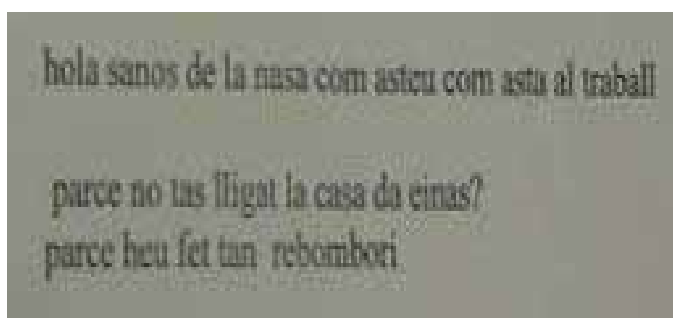
- Unai: però hi ha homes que també els exploten els coets.
- Mercè: clar, i jo pensava, per què tant rebombori per una caixa d'eines? M'hagués agradat saber si aquesta caixa d'eines l'hagués perdut un home què hauria passat.
- Bru: jo crec que com és chica li donen molta importància i als nois no li donen tant.
- Unai: no, la gent no, perquè estan a l'espai i la gent no sap lo que passa.
- Mercè: amb tota la brutícia que hi ha a l'espai, i es preocupen tant per una caixa d'eines. Jo crec que els responsables que hagi perdut són els dissenyadors dels vestits dels astronautes, que haurien de preocupar-se per evitar que passin aquestes coses. Potser els hauríem d'escriure una carta per preguntar-los per què han donat tanta importància a aquesta notícia.
- Unai: però a lo millor no arriba la carta.
- Bru: i si els homes astronautes han perdut moltes caixes d'eines?
- Mercè: ara entrarem al Google i buscarem l'adreça de la NASA.

Després de buscar les dades de la NASA la Mercè dóna per acabada la conversa.

Acaben decidint que escriuran una carta a la NASA a l'adreça de correu electrònic que han trobat . Decideixen que l'han de fer en anglès perquè l'entenguin i l'Ana, que fa pràctiques, i és especialista d'anglès i la Rosa que en sap perquè el parla a casa la traduiran.

Decideixen fer dues preguntes:

- Per què s'ha fet tant rebombori amb aquesta notícia quan l'espai està ple de brutícia?
- Per què no li fan el vestit amb alguna cosa que agafi la capsa i no s'escapi?

22-01-2009

Un dia altre dia ens cau a les mans una imatge de la Terra amb tot un vel de brutícia al voltant, mirant la imatge ens comencem a interrogar sobre si aquesta imatge pot ser real o no.

Som a l'aula d'informàtica amb mig grup de la classe dels astronautes. Porto una foto de la Terra que mostra una recreació feta amb ordinador de la brutícia que hi ha al voltant del nostre planeta. La intenció és començar a instal·lar el dubte sobre si totes les imatges que trobem són reals o no (tenim la intenció de proposar al grup la visita a l'exposició fotogràfica del Joan Fontcuberta i volem anar fent ponts entre realitat i fantasia que és el que proposa aquest artista).

"ESA/AFP, Chapapote galáctico"

Vertedero espacial
Ese anillo que ven circunvalando la Tierra en esta recreación hecha con un ordenador es: simplemente, basura, desechos. La Agencia Espacial Europea detectó en abril más de 12.000 objetos rondando la Tierra, con riesgo para los satélites militares, científicos o astronómicos que pueblan el espacio. A principios de año, China hizo saltar la alarma mundial al destruir con un misil un satélite meteorológico. Pocas semanas después, un cohete ruso explotó sobre el planeta liberando más de 1.000 trozos de restos. Chapapote galáctico. FOTOGRAFÍA DE ESA | AFP.

- Violeta: la Terra amb tots els satèl·lits.
- Anna: és la brutícia de l'espai.
- Ainara: això és el nostre món.
- Iago: cauran més perquè les pedres que hi ha a l'espai emputxen els trossos de coets que hi ha a l'espai i cauen.

- Anna: vaig veure un meteorit que va caure i s'anava fent petit i va matar tots els dinosaures.

Llegim el que explica la nota a peu de foto on parla que són 12.000 objectes envoltant la Terra.

- Oliver: seguro que protegiéndola. Porque está rodeando.

- Iago: els coets vigilan por si vienen meteorits.

- Han de fer coets que no se desmuntin.

- Marisol: pot ser veritat aquesta foto?

- No pot ser veritat.

- Iago: totes les fotos són veritat

- Oliver: no és veritat, algunes no. En el meu ordinador hi ha una foto que no és veritat. Una d'un camell i un senyor.

- Mercè: per què creus que no és veritat?

- Oliver: perquè no pot ser, és mentida. No és una foto.

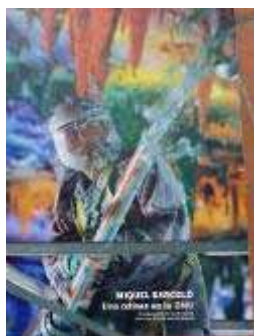
- Martí: yo he visto en un diario una foto de mentira: un hombre y un chaval luchando, estaba como mi camiseta, negro. Pero lo otro no ero negro, era de mentira, era de un teatro.

- Júlia: si això és l'Univers i tot això són estrelles, on està el planeta Terra, ni es veu. Llavors els astronautes haurien pogut anar a tots aquests puntets de la Via Làctia. Doncs, qui ha pogut fer aquestes fotos des de la Via Làctia?

- Mercè: què creieu que és una recreació o una foto real?

- Ho poden haver fet amb un satèl·lit.

Llavors mostrem unes fotos de l'obra d'en Barceló a l'ONU (Torres, Cúpula de la Sala de los Derechos Humanos de l'ONU de Ginebra). Comento que les he portat perquè quan les veig em fan pensar en l'espai, que és un dels temes d'estudi dels astronautes.

- Ainara: sembla l'espai, però amb aigua i amb el nostre planeta.

- Iago: sembla que hay un trocito de la Luna.

- Oliver: parece una cueva.

- Una selva.

Tornen a comentar la foto de la Terra.

- És la brutícia d'uns quants coets i al final no podran passar de tanta brutícia.

- Perquè amb la contaminació dels xinesos i tota la Terra...

- Rita: la contaminació és la culpa de les fàbriques.

- Manolo: hi ha 4 propulsores. És contaminació, trossos de nave que han explotado.

- Júlia: a tota la Terra pot passar això, és com la contaminació que et pot passar a tu. Són trossos de coet que han anat a la lluna.

- Són explosions.

- Paula: jo crec que si van un munt de coets d'un munt de països la Lluna es quedarà plena de banderes.

- Mercè: així doncs, aquesta foto és real o no?

- És veritat.

- Víctor: no és veritat, hi ha caramels.

- Paula: és veritat, la Terra està plena de chatarra.

- Manolo: sino vendrían a la Tierra los meteoritos, están en el espacio. No es real, porque sino vendrían todas esas cosas a la Tierra porque los meteoritos hacen igual, com el dels dinosaures.

- Bepon: els meteorits si volen caure xocaran i van a la Terra i explotan.

- Oliver: protegeixen.

- Manolo: empeoran. Son cápsulas cuando un cohete se estrella.

- Marisol: el Juanjo que és el que va trobar la notícia em va dir que ens havíem de fixar en l'escala per descobrir si la foto era real o estava manipulada. Hem de mirar si és possible que els objectes que hi ha es vegin tan grans en relació amb la Terra, si estan a una escala real.

- Júlia: en veritat, això no és una foto, la foto es tindria de fer més a prop i això deu ser pintat. Això no és una foto. Un dia vaig veure una foto de la Terra i vaig dir que això és un dibuix inventat.

De tan lluny la Terra hauria d'estar una mica més a prop.

Hi ha uns pintors que es copiaven fotos i tenien una cosa especial i pintaven súper bé.

- Rita: això protegiria els coets que volen anar al Sol perquè no es cremi.
- Algú: como Galileo Galilei que tenia un telescopi amb un metall molt fort perquè no es cremi.
- Mario: només protegirien si fossin d'un metall molt fort perquè el metall fluix el Sol el desfà.
- Paula: no és de veritat perquè porta llet i culleretes d'aquí.
- Rolando: però el pintor com ho fa perquè quedi com un llibre?
- Yasmina: si està la Terra hauria d'estar a la galàxia.
- Bepon: la Via Làctia.
- Iffrassem: que pot ser que sigui una estrella "fugó", de foc?
- Mercè: vosaltres heu vist alguna vegada alguna foto que no sigui veritat?
- Manolo: estas revistas muchas veces sólo son de pintura.

Tornen a comentar les imatges d'en Barceló.

- Rita: sí que existe es un señor que tiene una pistola.
- Unai: està pintant amb els colors de la Terra.
- Bepon: no és una pistola, és com una regadora.
- Una manguera.
- És una manifestación de guerra de caramels (parla de la contaminació de la Terra que té formes que recorden els caramels).
- Júlia: un llibre que vaig portar, les fotos no eren de veritat. No es pot sortir més del sistema solar. Han barrejat molts colors, ho barregen i fan les galàxies.
- Si ho ha fet un pintor no és veritat.
- Fa servir coses de guerra per pintar.

- El planeta Terra
- Arco iris
- Una cova
- Un bosc
- Multicolor
- Un pis
- D'un monstre
- Un laberint
- Laberint de colors
- Un quadre al revés
- Un pantano

V. De com Picasso oblida Velázquez i mira dins seu com els i les Astronautes

Un altre itinerari vinculat és el d'estirar del fil de l'obra de Picasso, que era un dels seus desitjos inicials lligat als desitjos sobre art.

Entre els temes que han abordat enguany està Picasso, de fet és una continuació del treball encetat el curs passat. Enguany han anat dues vegades a l'exposició "Oblidant Velázquez" que es trobava al museu Picasso de Barcelona.

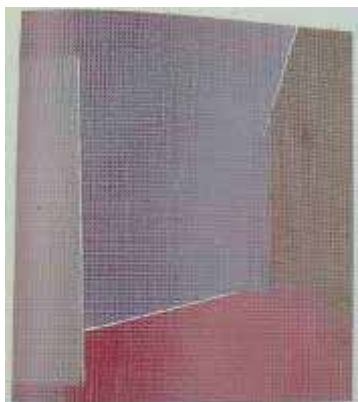
En aquesta exposició es fa una mostra de diferents interpretacions del quadre de "Las Meninas" realitzades per diferents artistes.

La Mercè m'explica com els nens han arribat a conèixer i interpretar el quadre en profunditat, com saben posar-se en la pell de les mirades de diferents artistes que interpreten aquesta obra i en diferents interpretacions han trobat quines són les essències del quadre versionat, quins detalls els fan pensar que es tracta del quadre de "Las Meninas", que l'artista ha copsat aspectes essencials per a la seva representació. Els interessa especialment una versió de la Soledad Sevilla on el que ha pintat és l'escenari del quadre sense cap personatge, però, en canvi, els nens i nenes són capaços d'interpretar-lo en la seva simplicitat veient com ha copsat idees essencials del quadre original.

La Mercè relata que es van entusiasmar veient un vídeo performatiu on es veuen els diferents personatges del quadre fent una dramatització del que podia haver passat abans, durant i després del moment que Velázquez va pintar el quadre. Els va agradar molt veure que els artistes havien tingut la mateixa idea que ells, d'escenificar el quadre per comprendre'l millor, situació que s'havia donat pocs dies abans de la visita.

Una pregunta que ens podríem fer és com és que hi ha obres d'art que generen tantes interpretacions, tantes mirades, tants desitjos de repensar-les, què tenen de transversal i universal que provoca aquesta necessitat de reinterpretació de vincular-se des de cadascú com el mateix Picasso que, per poder reinterpretar "Las Meninas", necessita oblidar

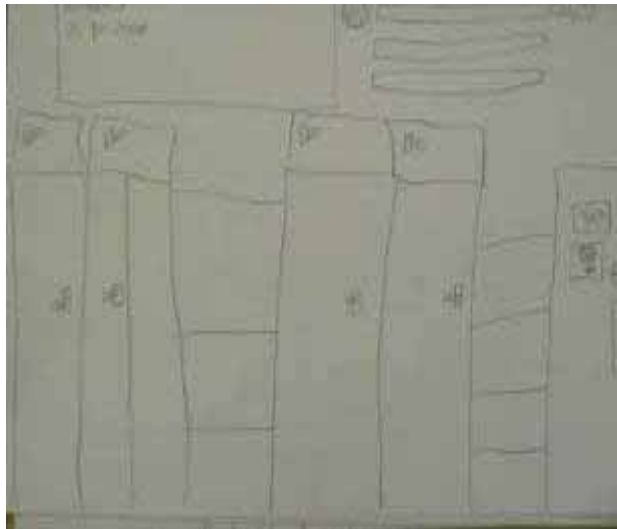
Velázquez i probablement mirar dins seu per veure ell què té de les Meninas, què pot aportar des de qui és ell.

"Las Meninas", Soledad Sevilla

Mirant algunes versions de "Las Meninas" on es dóna més importància a l'escenari, a l'espai on es dóna l'escena com si es tractés d'un teatre amb personatges, d'una història d'unes persones que passa en un instant, una instantània que podia haver estat diferent si l'escenari fos un altre o si l'instant copsat hagués estat un altre. La Mercè comparteix amb el grup com les seves impressions els porten a validar la importància de l'espai, la importància de comprendre els espais on passa la nostra vida, on passen les vides. Els planteja que dibuixin la seva aula per mirar de comprendre un espai important per a ells.

S'observa que hi ha infants que són capaços de comprendre i cercar l'essència de l'espai aula, el dibuixen amb poques línies, de manera sintètica, d'altres necessiten posar persones, detalls, molts fan una vista aèria. S'adonen que encara tenen molts problemes per cercar aquesta abstracció de dibuixar l'essència dels espais.

A partir dels desitjos expressats al principi sobre fer de pintors i pintar com Picasso anem avançant en aquest camí.

- Volem fer de pintors.
- Volem pintar com Picasso.

27-01-2009

Intentant tirar d'aquests desitjos ens trobem amb tot el grup per mirar un PowerPoint on es veu un itinerari sobre l'obra de Picasso relacionada amb les versions que feia de Les Menines i posant l'accent en moments que Picasso fa produccions més realistes i d'altres que fa produccions cubistes. En els desitjos dels i les Astronautes estava recollit que volien

aprendre a pintar com Picasso. Un altre dia els vaig explicar que el grup de 5 anys que jo acompanyava el curs passat també havia estudiat com pintava Picasso i havia arribat a fer produccions cubistes.

Ara l'intent era construir les nostres pròpies idees aprofitant les idees de Picasso, la dels Pirates dels Fars i la d'altres artistes que també havien fet versions de "Las Meninas" (també recordem la visita que havíem fet a principi de curs a l'exposició "Oblidant Velázquez").

"Las Meninas", Velázquez i Picasso

- Manolo: Picasso sólo pinta en gris y blanco y negro.
- Ainara: perquè pinta diferent, no vol pintar sempre igual. No el pinta com Velázquez, ho pinta gris i negre.
- Unai: cuando lo pinta, lo piensa para que no sea igual, sinó se pensarían que es del Velázquez.
- Paula: el primer el fa per vendre però si fa després molts iguals ja no els pot vendre perquè diuen, este ya lo tengo...

- Ainara: jo no sé per què es diu "Las Meninas".
- Manolo: porque son chicas en portugués.
- Paula: pero el Nicolasito es un chico.
- Ainara: pues no ho entenc per què li diuen "Las Meninas".
- Manolo: jo li posaria "Meninos i Meninas".
- Marisol: podríeu pensar un títol pel vostre collage de "Las Meninas".
- Marian: a mi m'encanten aquestes (una altra versió molt acolorida) perquè són de colorins.

"Las Meninas", Picasso

- Unai: jo a aquest li posaria de títol "Las Meninas multicolor".
- Marisol: només són diferents els colors o també canvia les formes?
- Paula: a mi m'agraden més les de Velázquez perquè estan més ben fetes, no són amb aquestes formes rares.
- Ainara: no és que tingui molts colors, és que els va repetint, el vermell, el blau...
- Iago: crec que el Picasso vol pintar diferent perquè les formes rares són molt boniques.
- Unai: pinta diferent perquè a lo millor, de vegades, se li acaben els colors.

- Rita: potser pinta diferent perquè vol pintar de la imaginació.
- Rosa: li vol copiar al Velázquez, però si ho pinta igual, no sabríem qui l'havia dibuixat!

"Las Meninas",
Velázquez i Picasso

Marxem al pati amb l'acord de continuar parlant sobre les diferències entre "Las Meninas" de Velázquez i les de Picasso.

El pati s'acaba i la conversa continua...

- Unai: fan diferents "Las Meninas" perquè Picasso i Velázquez, quan eren més petits, estaven acostumats a fer-ho així.
- Marisol: com creieu que és aquest realista, cubista, com es pot saber?

Què és el que és diferent?

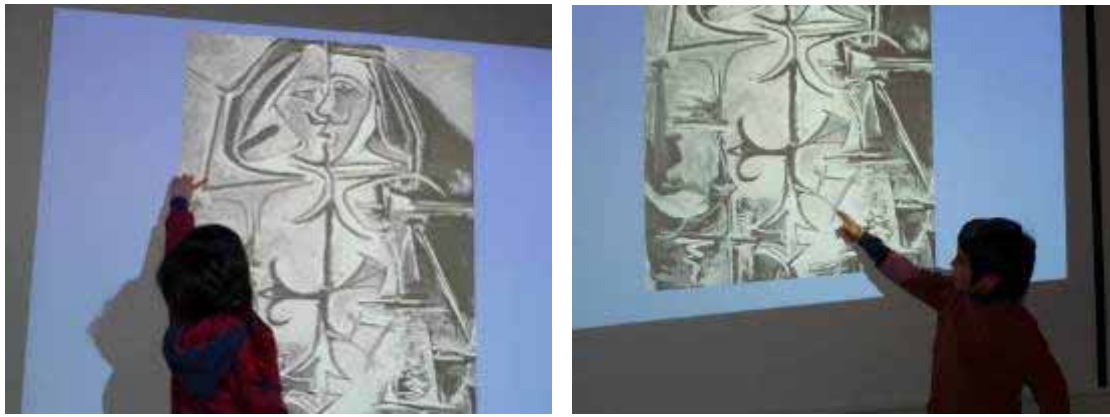
- Rosa: que té un ull gran i un ull petit.
- Yasmina: té diferent la forma.
- Paula: també tenen diferent que la que ha fet Picasso és com una punta i els cabells de punxes i...
- Rolando: la que dóna aigua és diferent.
- Unai: crec que la de Velázquez és realista. La de Picasso té un ull de cada manera...

- Júlia: té les galtes diferents com si tingués...
- Violeta: té mitja cara diferent.
- Yasmina: com la Rosa, té un ull més petit i un més gran.
- Iago: és mitja cara i mitja cara diferent.
- Bru: perquè té un ull gran i un ull petit.
- Unai: té una mica de cabell vermell a un costat i a l'altre costat de color groc.
- Malak: el nas el té quadrat i i té dos forats a dalt.
- Kevin: és la boca que és quadrada.
- Unai: té un triangle al cabell i a l'ull petit i un triangle vermell i un altre groc.
- Júlia: té el nas com un porc.
- Paula: jo crec que està pintada amb ceres o amb guix... són pintures diferents...
- Kevin: o amb esprai...

"Las Meninas", Picasso

- Rita: l'altra Menina tenia una galta rodona i l'altra quadrada.
- Malak: té un ull a baix i un ull a dalt.
- Unai: té la creu del Velázquez girada.
- Rosa: la part del cos és una mica rara, els braços són com un pal.
- Paula: jo noto una cosa estranya, dos... els braços... no els té pintats... no sé...
- Bru: està partit tot el cos per la meitat?

- Júlia: no, està partit per la meitat i té un tros més amunt i un altre més avall.
- Marisol: però mireu si tapo la meitat que dieu sembla que aquesta meitat és de front o de perfil?

"Las Meninas", Picasso

- Ainara: sembla que són dos que es fan un petó.
- Júlia: sembla com si un noi i una noia es fan un petó i el bigoti del noi com si fos un tros de llavi de la noia.
- Ainara: sembla que està trencat i el Picasso li hagi enganxat.
- Violeta: això sembla la pota d'un gos.
- Manolo: té una ratlla... Potser el Picasso li ha tallat un dia el cap.
- Rolando: la que pareix que té trencat, pareix la barba.
- Marian: el que té al costat del nas és un bigoti, és de chico.
- Rita: hi ha una cosa que també la té el Velázquez i l'altra no.
- Iago: al costat de la cara li veig un triangle.
- Mario: com Picasso, a mi m'agrada més perquè està inventat.

- Rolando: sí, està inventat.
- Marisol: per què estàs tan segur Rolando?
- Rolando: porque Velázquez se lo copió de "Las Meninas", de las meninas que estaban allí.
- Mario: y Picasso se inspiró.
- Saif: i aquesta té un gorro....

Després de veure i interpretar diferents versions de "Las Meninas" veiem algun exemple de com van intentar Els pirates dels fars fer autoretrats primer realistes per deconstruir-los i fer retrats cubistes.

A la tarda continuem treballant amb tot el grup sobre tot el que hem compartit respecte de les diferents maneres de pintar i reprenem un treball ja iniciat a partir de la idea de fusionar tres versions diferents de "Las Meninas".

- Mercè: què és el que feia diferent Picasso de Velázquez quan pintava?
- Unai: fa diferents "Las Meninas", les fa més grosses el Picasso. Està acostumat a fer-les grosses.
- Mercè: recordeu que l'altre dia vam fer uns treballs a partir de tres versions de "Las Meninas":
 - "Las Meninas" de Soledad Sevilla
 - "Las Meninas" de Velázquez
 - "Las Meninas" de Picasso

Molts pintors es quedaven enamorats del quadre de "Las Meninas" de Velázquez i volien fer el seu propi quadre. Ho vam veure a l'exposició "Oblidant Velázquez".

Què és el que va pintar la Soledad Sevilla?

- L'espai
- Pues parece un laberinto
- Rita: l'espai estava sol i vam pensar que li podíem posar personatges.
- Mercè: vam utilitzar personatges de "Las Meninas" de Picasso i de les de Velázquez.
- Unai: jo he utilitzat més de Velázquez perquè té més color.
- Kevin: jo un i un.
- Iago: jo he posat quasi tot el quadre de Picasso perquè m'agrada més Picasso. Els de Velázquez estan de veritat.

- Mercè: què vols dir que els de Picasso són inventats? Ja hem parlat que Velázquez pintava mirant la realitat. "Las Meninas" de Velázquez les va pintar al 1656, quina cosa no s'havia inventat encara?
- Bru: la càmera de fer fotos.
- Violeta: volien que quedés igual, igual que la persona que estava davant seu.
- Manolo: com a la Rambla, hi ha senyors que miren senyores i les dibuixen.
- Mercè: quan inventen la màquina de fotografiar els pintors que pintaven igual que la realitat van dir "si les màquines ja ho fan quin sentit té que jo pinti la realitat?"
- Unai: a lo millor l'ha fet Picasso amb la càmera perquè no té color.
- Manolo: no pot ser perquè són més grans i estan diferents.
- Mercè: el pare de la Violeta ens va venir a parlar del seu pare, l'Hernández Pijoan i ens va dir que no pintava realista.
- Rita: treia la tela i s'ho guardava al cap i després feia només les línies importants.
- Mercè: i la Soledad Sevilla, pinta la realitat?

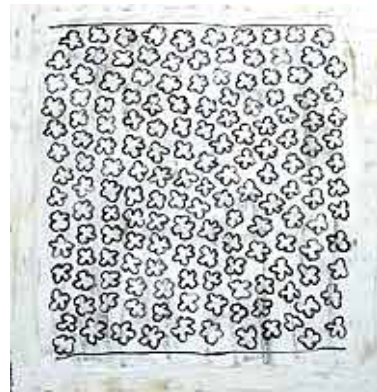

- Manolo: igual no, sólo que le falta el cuadro.
 - Yasmina: los personajes.
 - Ainara: només pinta l'espai.
 - L'espai sense personatges.
 - Mercè: en què s'assemblen "Las Meninas" de la Soledad Sevilla amb la manera de pintar de l'Hernández Pijoan?
 - Violeta: la Soledad Sevilla en aquest quadre ha fet ratlles i el Pijoan també en fa.
 - Mercè: els dos treballen amb la línia.
 - Júlia: ha fet les línies importants de l'espai del Velázquez.
 - Yasmina: l'Hernández Pijoan quan volia fer una cosa se la metia al cap i després se la copiava.
 - Les pintava com se les imaginava.
 - Mercè: amb els personatges que ens han sobrat farem una altra obra, però primer nosaltres pintarem l'espai com fa la Soledad Sevilla.
- Cadascú que pinti l'espai que s'imagina pels seus personatges i que decideixi si el vol fer realista o no.
- Unai: jo pintaré les Rambles.
 - Mario: hace 354 años que hizo el cuadro el Velázquez, lo he restado.

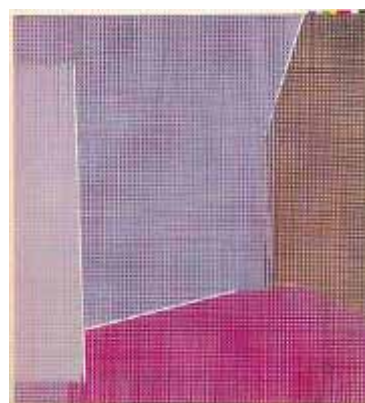

Algunes imatges d'altres obres d'Hernández Pijoan que ens inspiren en aquesta elaboració.

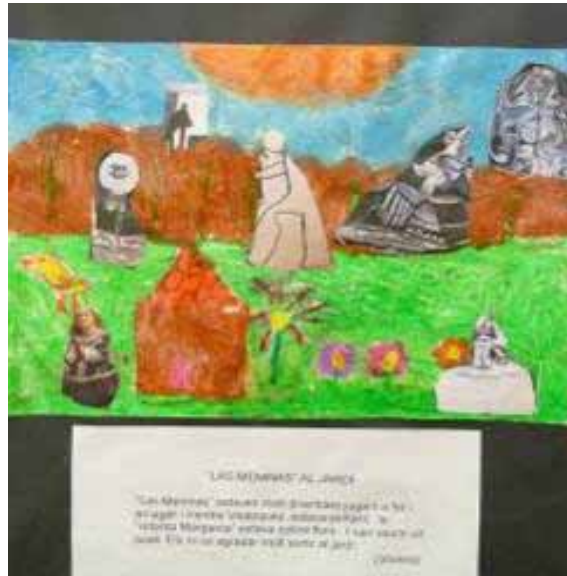
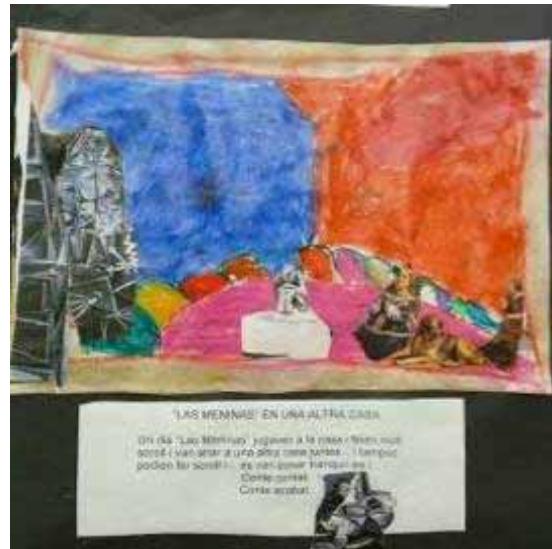

Algunes imatges d'altres obres de la Soledad Sevilla que ens ajuden a contextualitzar la seva obra.

En un altre moment els i les astronautes munten els nous quadres de "Las Meninas" a partir de l'espai creat. La Mercè els proposa que s'inventin una narració que relati el que expressa cada obra. Totes les produccions queden exposades en un passadís de l'escola.

"LAS MENINAS" A LA CASA DEL BARRIO
 "Las Meninas" a casa del barri i veuen com els altres estan fent un dibuix. Veuen com els altres estan fent un dibuix.
 (Marisol)

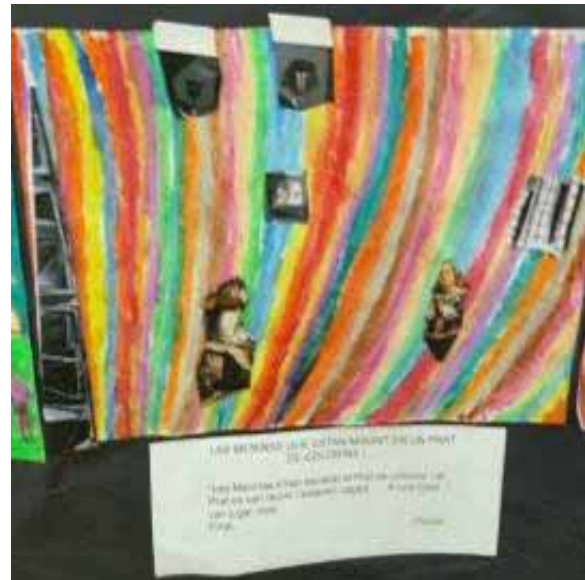
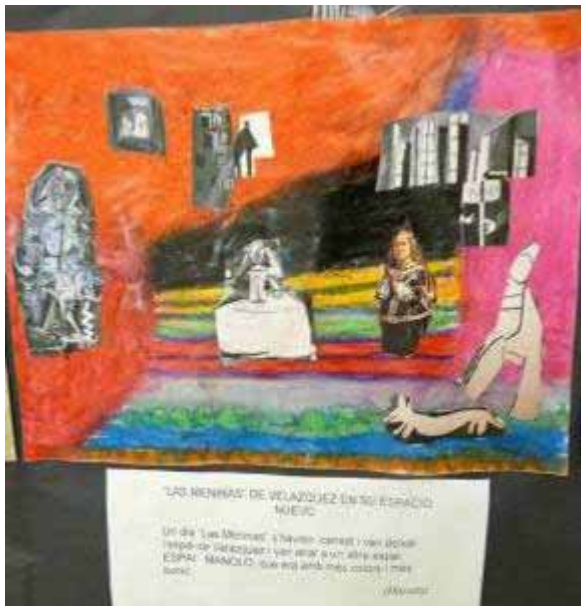
"LAS MENINAS" VAN A LA PISCINA
 Un dia "Las Meninas" van anar a la piscina. "Las Meninas" van jugar.
 (Sofia)

LA SALA DELS COLOR BARREJATS
 Estaven fets com un teatre i veuen que estava dibuixant un quadre de "Las Meninas" i de. Veuen que també.
 (Marisol)

"LAS MENINAS" A L'ESPÀ MÀGIC
 Un dia "Las Meninas" van anar a un espai màgic i van veure estrelles i els hi va agradar molt.
 (Marisol)

"LAS MENINAS" JUGANT
 Un dia "Las Meninas" estaven jugant i es van trobar un corgi i el van deixar anar llibertat i van veure un altre dibuix i els va agradar molt jugar i jugar i jugar.
 (R.)

EL RÍEG
 "Las Meninas" van anar al riu i a jugar. Però "Las Meninas" van anar pel riu i a jugar i van veure com els altres estan fent un dibuix i van veure com els altres estan fent un dibuix.
 (R.)
 Un gos
 Com els altres
 Com els altres

27-1-2009

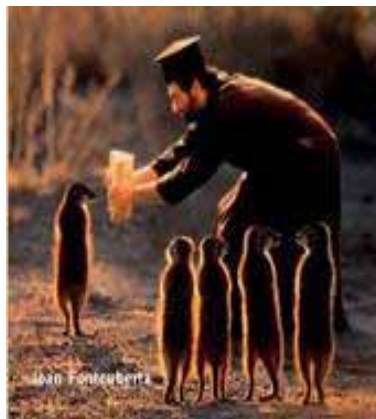
Som a la classe dels i les Astronautes, ha arribat el dia de visitar l'exposició d'en Fontcuberta. Abans d'anar-hi mirem un PowerPoint amb diferents imatges de les que trobarem a l'exposició que visitarem més tard i encetem una conversa del que ens provoca.

- Paula: yo no entiendo por qué el Joan Fontcuberta hace historias que no son verdad.
- Si no creiem que el que l'ha fet està en totes les fotos, ho està fent perquè el creiem però ho dibuixa. Nosaltres creiem que ho fa, però està disfressat.
- Kevin: porque dice mentiras.
- Anna: perquè vol que ens ho creiem.
- Manolo: vol ser famoso.
- Mercè: penseu si les fotos que fa són reals o s'inventa alguna cosa i si és fàcil de veure el que s'inventa o no. Penseu si ens està prenent el pèl?
- Iago: vol que anem tots allà i després no està, vol fer-nos bromes.
- Paula: jo crec que el Fontcuberta vol prendre'ns el pèl perquè es divertirà una mica.
- Violeta: que potser el Fontcuberta ens vol fer una broma perquè nosaltres ens creiem que les fotos no són veritat.
- Mercè: vols dir que vol que ens adonem que a vegades les fotos no són veritat o no mostren tota la realitat?
- Júlia: vol fer una broma perquè ens divertim i juguem.
- Paula: no hem de deixar-nos enganyar.
- Violeta: el que vol és que veiem que alguna vegada no són veritat les fotos.

Mirem les imatges de Miracles i escoltem la música de "Don't worry be happy", compartint que aquesta música sonarà a l'exposició en un moment que passa una cosa molt divertida. Comentem amb els nens que la cançó traduïda diria "No et preocupis sigues feliç".

- Mercè: què són els miracles?
 - Quan no tens una cosa i la tens.
 - Quan una cosa que desitges es fa realitat dius: quin miracle!
 - I si és realitat?

- Què està fent en Fontcuberta?
- Fa així i ensenya llegir als animals.

Parlem que a l'exposició trobarem el nom de Joan Fontcuberta en diferents idiomes.

JOAN FONTCUBERTA

JEAN FONTANA

IVAN ISTOCHNIKOV

Compartim que en Joan Fontcuberta als diferents muntatges de l'exposició fa servir noms en diferents llengües que són la traducció del seu nom. Per què ho deu fer?

Proposem als nens que pensin com es diria en Joan Fontcuberta en els diferents idiomes presents a les seves vides. En castellà, comentem que seria Juan Fuentecubierta. Diferents infants diuen que buscaran com es diu en gallec i en altres llengües.

Hem preparat fotocòpies de fotos d'en Joan Fontcuberta de carrer per buscar-lo quan està disfressat i no ens enganyi.

- Kevin: ¡qué misterioso!
- Anna: agafem la foto i veiem si és ell.

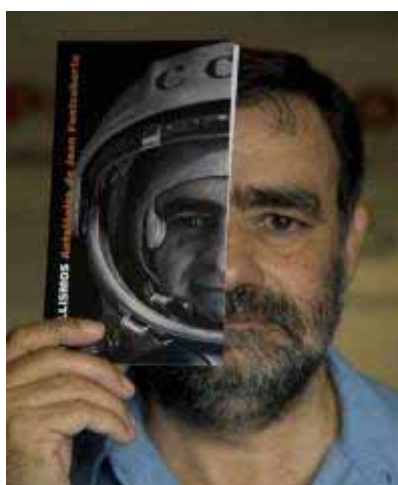
- Júlia: jo sé un truc que ens enganya, fa una foto amb molta gent i es pinta ell barrejat.
La Mercè explica la narrativa de la primera història que trobarem que és la de l'Sputnik, comenta que la seva intenció és que no s'assabenti tot el món que han perdut una nau a l'espai.

- Manolo: son unos tontos, ni siquiera se enteran.

- A lo mejor es una foto del pasado, las cámaras hacían fotos con el blanco y negro.

- Mario: ¡Ah! Pues ya no me fío de los rusos.

Mirem una foto on surt la cara d'en Joan Fontcuberta amb mitja cara tapada per la foto de l'astronauta.

- Mercè: per què es fa aquesta foto en Fontcuberta?

- Para que sepamos que es el Joan Fontcuberta y que no nos engañe.

Mirem després la narrativa sobre les sirenes.

- Marisol: doncs aquí el Fontcuberta explica una història sobre unes restes que troba un paleontòleg que fan pensar que potser les sirenes sí que existeixen i que potser són els nostres avantpassats...

- Manolo: tonterías, todo el mundo sabe que no existen las sirenas.

- Martí: tonterías, las sirenas se murieron hace muchos años.

- Paula: primer les sirenes sí existen, lo que pasa es que viven en lo más profundo del mar y lo segundo, Marisol, que las sirenas no existían aún cuando los antepasados. Las sirenas que mi hermana ha leído en el ordenador, que es una noticia que es cierta, eran mitad humanas y mitad persona.

- Yasmina: yo no creo que existan las sirenas porque nadie las ha visto.

- Bru: les sirenes no existeixen perquè els bussos les haguessin vist.

Mirem diferents imatges dels Miracles.

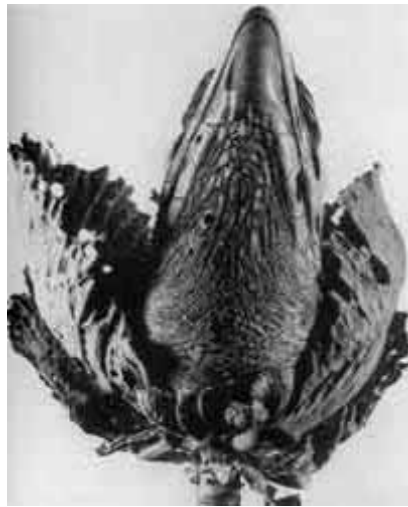

- Mercè: és possible aquesta imatge del mirall?
- No, s'ha enganxat una altra vegada ell.
- L'ha dibuixat en el mirall.
- És un dofí, és una broma.
- És el Fontcuberta.
- S'ha inventat un dofí de plàstic

Sobre el muntatge d'Herbarium, veiem diferents fotos i comentem.

- Parece una planta carnívora.
- Un ànec.
- Una figurita de papel.

- Li ha ficat com llacets, punxes al revés.
- Ocell fet de trossos de tronc de fusta i de gespa.

Ensenyem les imatges del recorregut d'Hemogrames, però no desvetllem de què estan fetes aquestes imatges. Els plantejem en què ens fan pensar aquestes imatges i de què estan fetes.

- Una ombra vermella
- Una fulla
- Peix vermell
- La morena elèctrica
- L'esquelet d'un peix per dins

La Mercè recorda que a l'exposició "Oblidant Velázquez" també hi havia un pintor que pintava amb alguna cosa especial. Amb què pintava aquell artista?

- Algú: amb xocolata.
- Mercè: amb què ho deu haver fet el Fontcuberta?

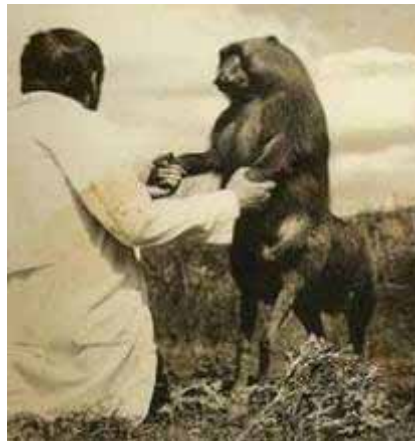
- Amb tomàquet
- Amb pintura
- Amb sang
- Es una huella

Arribem a la Virreina.

Recullo ara les impressions que van expressant els infants.

Els impacta l'híbrid que ens dóna la benvinguda a l'entrada de l'exposició.

- Está hecho de alfombra.
- Es un chimpancé caballo.
- Tiene la piel de verdad.
- No és de veritat, està fet d'alfombra.

Quan entrem al muntatge de l'Sputnik els demanem que busquin si hi ha pistes per pensar que ens enganyen.

- He descobert una cosa, aquell vidre és una cara de gos

Llegim la informació i diu que és la Kloka, el gos de l'expedició.

- Mentida perquè hi ha un gos, és que aquest és molt gros.
- És una ampolla amb un missatge.
- Es cauria l'ampolla com els meteorits.
- Està trencada la nau i no pot ser.
- Aquesta nau pot ser de veritat?
- És massa prima i massa petita.

Ens anem a la sala de les constel·lacions, quan veuen les fotos diuen:

- El laberinto de las estrellas.
- És com el planetari.
- Amb el pinzell ha esquitxat molta pintura.
- La sala de les estrelles.
- Són quadres d'estrelles.
- Algú creu que no són estrelles?
- Estan pintats.
- Semblen una cartolina negra i amb el pinzell ha esquitxat.
- Sembla que ha escampat pintura per tot el paper.
- Amb molt de compte ha fet puntets.
- Jo crec que és mig veritat mig no.

Aleshores llegim la informació dels plafons i compartim que es tracta de tot el que queda esclafat al parabrisa.

Passem a la sala on hi ha les fotos fetes amb gotes de llet, preguntem de què deu estar fet i en què els fa pensar.

- Caca
- Fang
- Retoladors
- Trossos de terra
- Fusta aixafada
- Amb abono
- Pernil
- Ossos

Passem a la sala dels Hemogrames.

- Bocado de chorizo
- Com un peix
- Una serp
- Una dent
- Espina de peix
- Una salamandra
- Un croissant
- Uns llavis

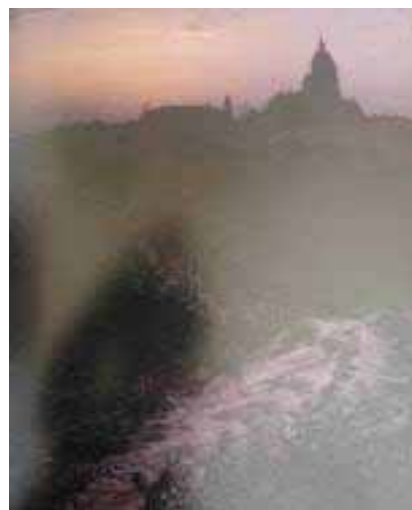
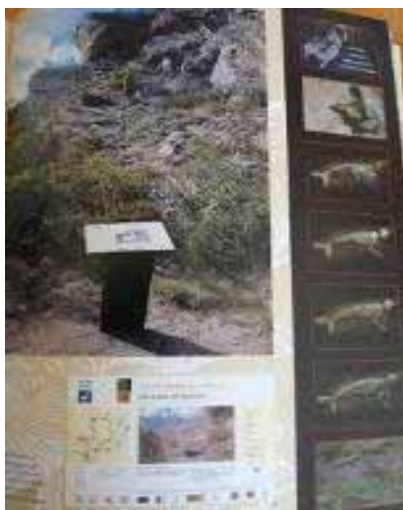

Passem a la sala de les Sirenes.

- No pot ser que sigui molt gran, una sirena és petita.
- Esto es de plástico.
- Ha agafat ossos d'esquelet d'una altra persona, però la cua l'ha agafat de peix i l'ha muntat.
- No existeixen.
- No me parece una sirena, tiene una cola de sirena i el cap de persona.
- Per què no l'han posat en una tomba?
- Les sirenes són de cartílag por que se mueven bastante rápido.

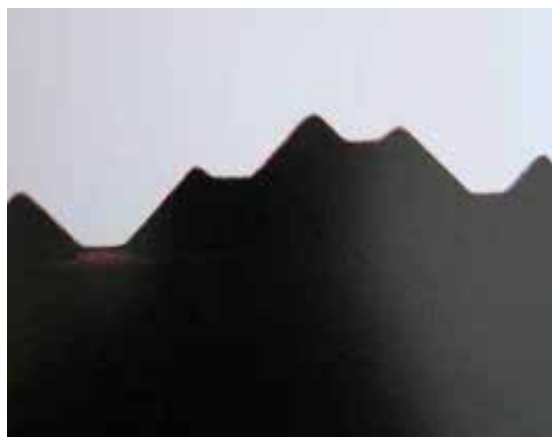

La Mercè comenta que dels vuit diaris de Salamanca cinc es van creure que era veritat i van publicar la notícia com a certa. Després es va descobrir que era un muntatge d'en Fontcuberta.

Passem pel passadís de Securitas i els nens i nenes expressen:

- Són cases
- Són castells
- Gespa
- Muntanyes
- Ombres de muntanya
- Son caras de gato
- Muntanyes gato
- Muntanya de nit que està fosc
- Com unes reixes

Entrem a la sala de l'Herbarium.

Entrem a la sala d'Herbarium i els expliquem que aquestes plantes estan fetes amb restes que es troba en Fontcuberta i que fa la foto després de muntar la composició, els nens cerquen quins objectes troben en els muntatges i diuen:

- Un pal
- Això sembla una ploma
- Son alfileres
- Són les punxes del revés
- Dos pals i una fulla trencada

- Sembla una senyora feta amb cactus
- Una tuberia
- Una pedra
- Un kiwi tallat
- Un niu
- Una roca tallada per la meitat
- Un cuc en una altra planta
- Fulles mortes
- Lechuga

Passem a la sala dels Miracles i ens anem a mirar els miracles del vídeo.

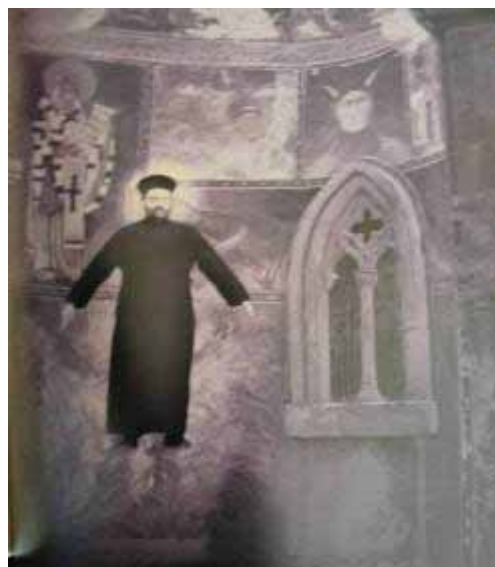

- És impossible que un peix es fiqui a la cassola i es posi a cantar.
- Ho fan amb una corda.
- És un peix de mentida.
- Hi ha un a darrere amb cordes i tiba.

Quan veuen el plomall que comença a caminar diuen:

- Amb un ventilador fan que es mogui.
- Yo no veo la cuerda.
- Yo no le veo la gracia.
- Hay un palo mecanismo transparente que se está moviendo.

- El Fontcuberta fa trapes, s'inventa un idioma.
- Li estan sortint les tetes.
- És una noia i fiquen el cap del Fontcuberta.
- Els nens no tenen tetes.

- Jo sé com pot volar, t'has d'anar a un castell i demanar un desig. Hi ha molt de fum i no es veu la trampa.
- ¿Los monstruos existen en otros países? (pregunta una nena quan passem pel passadís de les claus que és una mica fosc).
- Estamos en la vida real, no tinguis por... (li contesta una altra nena).
- Son diferentes todas.

En la sala de les fotografies en Braille comenten:

- No s'entén res.
- Es para los ciegos.

En la sala de Bin Laden:

- Què és un terrorista?
- Un senyor que mata.
- Un terror.

24-02-2009

Ens trobem a l'aula dels Astronautes per compartir que tenim el catàleg de l'exposició del Fontcuberta. La intenció és recordar els moments més importants viscuts a l'exposició i després, a partir d'un PowerPoint, recuperar les narratives de l'Sputnik, de les Sirenes i dels Miracles. La Mercè ensenya el llibre i molts nens exclamen:

- És el llibre de les meravelles!!!!

- En aquest llibre estan totes les fotos de l'exposició!!!

Li demanem a la Paula si ha parlat amb la seva germana sobre la informació de les sirenes que ella havia comentat.

- Paula: la meva germana té una foto d'una sirena que estava al mar i que té rosada la cola. No diu res però és una foto d'una sirena i per això jo penso que existeixen.

- Marisol: però tu vas dir que la teva germana havia buscat una informació per Internet sobre les sirenes que era veritat.

- Paula: sí, ella ha fet un treball sobre "Seres mágicos" i també té un CD amb la foto de la sirena.

- Mercè: però els éssers màgics tenen a veure amb la realitat o amb la fantasia?

- Paula: és un treball sobre sirenes i màgia i de títol li va posar "Seres mágicos".
- Mercè: doncs que vingui la teva germana i ens ensenyi el treball i el CD.
- Marisol: però tu vas dir que la informació que tenia la teva germana segur que era certa i ara dius que la va buscar a Internet. Internet diu mentides?
- A vegades fa mentides.
- Paula: el CD, quan el va comprar, vaig veure la foto de la sirena i vaig pensar que sí que existeixen.
- Yasmina: las sirenas no existen porque nadie las ha visto.
- Unai: sino, si estuvieran en el mar, se las comería alguien.
- Oliver: es menjarien la cola como un tiburón.
- Unai: si no surt fora els que són marins se les menjarien.
- Manolo: los tiburones siempre han sido rivales. Que existen las sirenas eso sólo lo creen las niñas.

- Mercè: hi ha nenes que creuen que les sirenes no existeixen?
- Diferents nenes: no existeixen.
- Mercè: el Fontcuberta pensa que existeixen i no és una noia, o no ho pensa?
- Sí.
- No.
- Ell va posar trossos d'esquelets per muntar l'esquelet de les sirenes de mentida.
- Mercè: però, per què ho fa?
- Mario: ho fa per enganyar-nos, para ser rico demostrando que las sirenas existen.
- Unai: ho ha fet perquè li agradava dibuixar les sirenes.
- Oliver: estan fetes amb fotos, en realitat que no era verdad.

Ens comencem a mirar el PowerPoint que comença per la història de l'Sputnik.

- Jo crec que la història de l'Sputnik no era veritat perquè hi havia una cara tan grossa de gos i a l'espai no es poden fer fotos.

- Mercè: i com les va fer?

- Són de l'ordinador.

- Aquesta no és veritat.

- Van esborrar el Fontcuberta perquè van fracassar els russos.

- Aquí és quan era petit.

- Se ha casado.

- Es su nieto.

- S'anava fent gran i su sueño era casarse.

- Es va fer militar de la Guàrdia Civil.

- Es mentira. Ninguna foto la cree la gente.

- Esta es mentira.

- Nosaltres estem dins del planeta Terra, ningú li pot fer una foto.

- Aquesta és falsa perquè hi ha aquesta cara de gos tan grossa.

- Unai: està en blanc i negre.

- Rita: és mentida perquè el Joan Fontcuberta deia que s'havia perdut a l'espai i ho va fer veure.

- Va fer com si tirés una ampolla.

- I fraseem: sí que pot ser. Tots podem tirar una ampolla cap a l'aire.

- No pot anar tan lluny.
- Violeta: quan tirem una cosa torna a caure al terra. A l'espai no, perquè no hi ha gravetat.
- Bepon: crec que s'ha explotat el coet i s'ha quedat una ampolla flotant.
- Mario: s'ha deixat una part del coet.
- Paula: sí que es pot llençar una ampolla fins a l'espai amb molta força. Nosotros somos així (fa un gest amb les mans dient que som petits) y el mundo es así (obre els braços i diu que el món és molt gros).
- Bru: és mentida, es veuen ratlles blanques.
- Oliver: a la Terra hi ha gravetat i a l'espai no.
- Bru: no pot sortir de la gravetat de la Terra l'ampolla.
- Mercè: hauriem d'investigar fins a quina alçada hi ha gravetat.
- No arriba fins a l'espai.
- I fraseem: saps que a l'aire està el Dios y el Dios ha fet totes les coses?
- Manolo: ¿y eso qué tiene que ver?
- I fraseem: el Dios la ha hecho que exista.
- Saif: quan van entrar a l'avió la van llençar.
- Marisol: però, en realitat, des de l'espai com envien els missatges? Amb una ampolla?
- El cartero va per l'espai recogiendo cartas.
- Mercè: sí, home, i com les envia?
- Por un tubo.
- No, envien missatges.
- Bru: envien missatges a un satèl·lit i del satèl·lit a la Terra.
- Yasmina: ho fan amb l'ordinador.
- Paula: això de l'ampolla és una foto i li han enganxat l'ampolla amb un paper transparent.
- Marisol: els nens de la meva escola van dir que la foto de l'ampolla l'havien fet amb una foto del planeta Terra i una ampolla que s'aguantava amb un fil transparent.
- Ah, podria ser.
- Mercè: i amb l'ordinador podríem fer-ho?

Ningú veu la connexió amb els muntatges fotogràfics d'ordinador i la Mercè i jo veiem la necessitat que en algun moment descobreixin les possibilitats de trucatges de diferents programes fotogràfics.

.....

Un altre dia de la vida dels i les Astronautes continuen interrogant-se sobre la idea de miracles per a cada persona del grup.

El catàleg de l'exposició de Joan Fontcuberta és un dels llibres més mirats i remirats a la classe. Es diverteixen comentant-lo, discutint-lo. Els transporta de nou a un matí especial, al matí que van anar a veure l'exposició, el matí que van començar a sospitar de la veracitat de les fotografies. Un matí en el qual Joan Fontcuberta va aconseguir el que volia:

- Fer-nos dubtar.
- Acostumar-nos a no creure tot allò que veiem, encara que sigui una fotografia aparentment real.

La Marisol ens va portar un PowerPoint amb imatges de l'exposició. Les Sirenes i els Miracles són les que més ens atreuen. Avui parlem de miracles, que de sirenes ja ho fem tot sovint.

- Mercè: què és un miracle per a vosaltres?

- Paula: per mi un miracle són coses que ... és que els miracles que ha fet el Joan Fontcuberta no eren veritat, algú l'ha ajudat.

- Martí: un miracle és que si una persona le ha clavado una espasa i està viva, no s'ha mort, és un miracle.

- Manolo: lo que ha dicho el Martí, eso no puede ocurrir. Un miracle és quan desitges una cosa i ho aconseguixes. Si ho has desitjat.

- Iago: un miracle és quan tu vols una cosa i aquesta cosa que volies fer es fa realitat.

- Yasmina: per mi un miracle és com si fos una foto però en realitat no ho és.

- Mercè: com els miracles del Joan Fontcuberta? El miracle de les tetes. Un home té tetes? Pot ser?

- Paula: sí que pot ser perquè hi ha unes tetes de plàstic per posar-se.

- Anna: i si s'opera també.
- Ainara: jo conec algú que es va operar les tetes. Li agrada ser un noi, però és una noia. S'ha operat i s'ha fet les tetes planes. I una altra meva cosina, era un cosí que vol ser noia però no pot ser perquè la seva mare no el deixa però s'ha operat les tetes i les té com una noia, gordes.
- Unai: un milagro es cuando te van a dar y tú lo esquivas.
- Bru: crec és un objecte que serveix per enganyar la gent.
- Yasmina: un milagro para mi es lo que ves pero que te hace mucha ilusión.
- Faizan: no ho sé.
- Rolando: yo no lo sé.
- Kevin: no ho sé.
- Saif: (arronsa les espatlles).
- Víctor: jo he vist una foto d'un miracle a casa meva.
- Mercè: podries portar-la a la classe i la veuríem. Veuríem el miracle.
- Anna: jo no ho sé.
- Rosa: jo no ho sé.
- Mario: no existen los milagros, hay muchas cosas que parecen milagros pero no lo son.
- Mercè: explica'ns alguna.
- Mario: no las puedo explicar todas
- Mercè: quan el Joan Fontcuberta ens fa veure una persona que travessa parets, tu què en penses?
- Mario: nos está engañando. Pero atravesar las paredes se puede, cortas la pared, pasas y ya está.
- Rita: no ho sé que són els miracles, però com el que ha dit el Mario, crec que no existeixen.
- Lidia: un miracle és que si desitges un gos, demà es farà realitat.
- Paula: per mi un miracle és una mare que no té fills i desitja tenir fills i després té fills.
- Anna: això no és un miracle, totes les mares tenen fills.
- Yasmina: pero la mía no puede tener más hijos porque ya tiene cuatro.
- Rosa: no es pot tenir un bebè en una setmana. Si tu dius "vull un bebè", no et sortirà, han de passar moltes setmanes. Té que créixer.
- Mario: el bebè es fa en el teu cos, no és un miracle.

- Mercè: com s'ho fa el cos per fer un bebè?
- Iago: quan t'enamores, se't fa un bebè dintre de la panxa.
- Júlia: si algun dia... És com si volguessis ser un artista i un dia ho ets!
- Mercè: però si treballes, estudies, practiques, podries ser un artista, no?
- Júlia: sí, però jo dic en un sol dia.
- Violeta: jo no ho sé què és un miracle.
- Unai: un miracle és quan tu xutes, vas a marcar però se la paren. Xutes a marcar i la paren.
- Mercè: això és un miracle o és un bon porter?

10-03-2009

Reprenem el tema dels miracles. La intenció és continuar compartint la idea de miracles per als nens i proposar que triïn el seu miracle preferit. Volem que es vinculin emocionalment des de les seves vivències amb el miracle que els interessa més perquè els commou, els recorda algun fet rellevant, els fa riure, els entristeix... Proposarem que argumentin el perquè de la tria, que posin un títol i que s'inventin una narració del miracle triat, d'aquesta manera els seus relats dialogaran amb els d'en Fontcuberta, creant vincles entre les diferents narratives.

- Júlia: és com un miracle que ens en recordem quan mirem el llibre (es refereix al catàleg de l'exposició). És com si tu miressis el llibre i te'n recordessis de tota l'exposició. És un miracle perquè ho mires un moment i te'n recordes de tot, molt ràpid.
- Rosa: això és pensar.
- Júlia: però jo dic que sense pensar te'n recordes, només mirant la primera pàgina ja te'n recordes de tot. És com quan mires molt ràpid i sense llegir ja saps quin dia és.
- Això és pensar o sinó recordar.
- Paula: és impossible que mirant un llibre te'n recordis de tot. Ho guardes al calaix de la memòria.
- Manolo: si no tenemos calaix, és el cervell.
- És com un miracle.
- Manolo: el cerebro guarda todo lo que recordamos.

- Mercè: i com ho recordes?
- Mirant una cosa el cervell ho busca.
- Ainara: això que diem és molt interessant perquè estem estudiant el cos humà.
- El calaix és com un trosset del cervell.
- Júlia: tu a vegades dius una cosa que vol dir una altra cosa. És una manera de dir. En lloc de dir les coses tal com són les diem d'altres maneres que ens recorden això.
- Mercè: crec que et refereixes a quan l'altre dia estàvem parlant d'escriure i dèiem que hi ha un text que explica les coses d'una manera més bonica. De quin text estàvem parlant? De la carta, el conte, les instruccions, una explicació...
- Varis: la poesia.
- Júlia: el calaix és una manera de dir-ho.
- Paula: és una metàfora, una forma de dir-ho.
- Marisol: potser també es poden fer metàfores amb imatges. Potser en Fontcuberta fa metàfores amb les seves fotos.
- Vol enganyar.

Tenim al terra, al voltant de la rotllana, les fotos dels miracles per poder dialogar sobre elles.

- Vol que tothom pensi que és un monstre (referint-se a la foto en la qual té un pop a la cara).
- Vol que tothom s'ho cregui.
- Solo no se lo creen los listos.
- Cada vegada fa coses més difícils per enganyar.
- Vol que siguem tontos.

- De petit era un mentider.
- Vol enganyar perquè ens tornem llestos.
- Vol que tots siguem llestos.
- Paula: quan siguem grans sabrem que algunes fotos són mentida.
- Jo no em crec aquestes fotos perquè ell no pot travessar les parets.
- Se ha puesto unas tetas de mentida.
- Mercè: potser en Fontcuberta fa aquestes metàfores, aquestes mentides fotogràfiques perquè siguem llestos.
- Martí: en realidad no va en un dofí. S'ha fabricat una tabla de madera, en realidad no es un dofí.
- Mercè: us reparteixo la conversa dels miracles de l'altre dia perquè la llegim i la pensem entre tots.

Comencen a fer una lectura col·lectiva de la conversa dels miracles de dies anteriors. Llegeixen el títol i veuen que posa miracles amb un signe d'interrogació.

- Mercè: per què he posat el signe de pregunta?
- Iago: perquè no sabem el que són els miracles.
- Mercè: hauriem de buscar quines són les coses importants per subratllar-les.
- Violeta: jo crec que un miracle és com quan un vol una cosa i l'endemà ho té.

- Mercè: podríeu marcar el que heu dit vosaltres i el que trobeu que és el més important.
- Marquem miracles perquè és el més important.
- Marquem el nom del Joan Fontcuberta.

- Mercè: fixeu-vos que hi ha persones que diuen que un miracle és... i ho expliquen i d'altres persones diuen que un miracle no existeix.
- Rita: jo marcaré sirenes, perquè una gent pensa que existeixen i una altra que no.

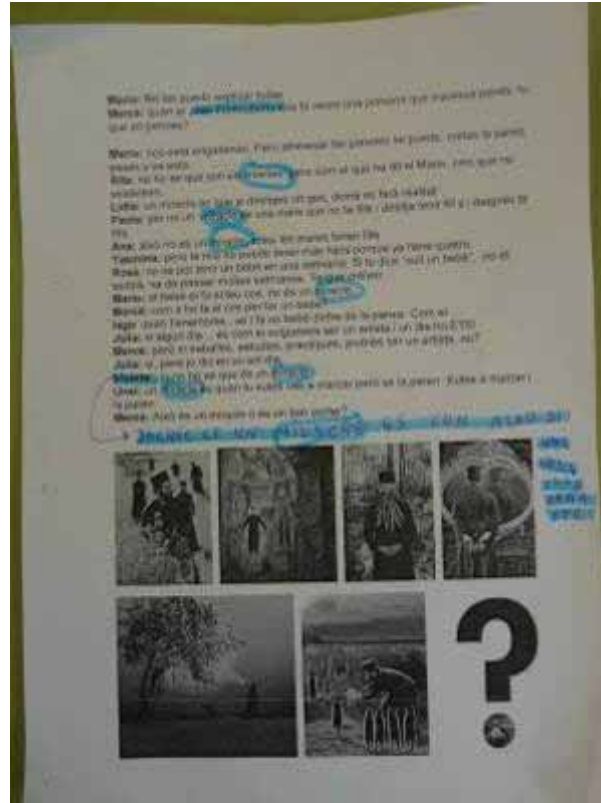
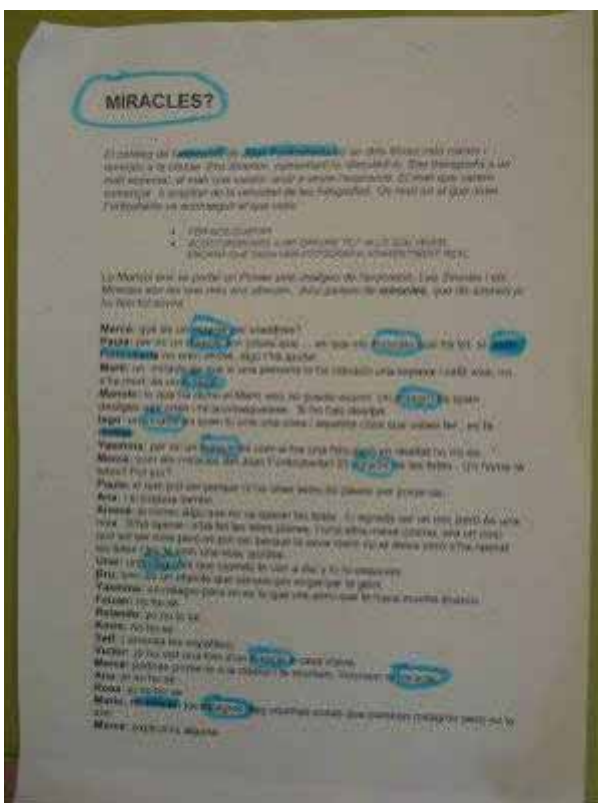

La Mercè acompanya el Martí, un infant amb molts problemes de contenció, per ajudar-lo a centrar-se en la lectura

Després de la lectura compartida els nens van marcant les idees més importants per a cadascú. A continuació, la Mercè proposa que vagin dient quines han estat les principals idees marcades.

L'Omar em crida per explicar-me el que és un miracle per a ell.

- Omar: un miracle és un espectacle, com un teatre que se lo creen pero que no es de verdad.

La Mercè fa una devolució de com ha anat l'estona de marcar les idees més importants. Intenta situar el valor d'aquest treball.

- Mercè: és un treball molt important perquè es tracta d'una conversa vostra, la llegim i la tornem a pensar. Serveix per compartir les idees de cadascú de nou, que les estem comparant amb les informacions dels llibres i amb altres persones. D'altra banda, llegir entre tots és important perquè estem aprenent a llegir i així ens ajudem. Oi que us costa menys llegir quan llegiu el que heu dit vosaltres? Ens reconeixem a la conversa, sabem que estem allà. Quan marquem les paraules importants és com treure conclusions, amb molt poquetes paraules diem coses importants. El títol també serveix per a això. Ha de servir per recollir tot el que està allà escrit. Quan pensem un títol pensem, què és allò que lliga amb tot?

Aleshores, diferents nens expressen el que han anat senyalant.

- Hem buscat les idees més importants.
- Vol dir les més interessants.
- Miracles és el més important, és el títol.

Mentre els infants es van expressant, la Mercè escriu a la pissarra les seves propostes.

- ★ Fontcuberta
- ★ Realitat
- ★ No existeixen
- ★ Sirenes
- ★ Exposició
- ★ Miracles

- Manolo: algunes coses són realitat.
- Mercè: per què has marcat miracles i realitat?
- Kevin: perquè no són realitat, els miracles.
- Rita: jo he marcat sirenes perquè uns creuen que existeixen i uns altres que no. És algo important en una altra frase de la conversa. Algunes coses que hi ha a la conversa no existeixen.

- Iago: jo he marcat no existeixen perquè els miracles no existeixen.
- Mercè: per què heu marcat exposició?
- Era molt interessant. Sense exposició no haguéssim fet aquest treball.
- Era molt bonica, interessant, m'agradava.
- Mercè: jo també diria que era molt divertida.
- Sí, com quan feien la cançó "Don't worry, be happy".
- Mercè: per què heu marcat Joan Fontcuberta?
- És el que ha fet els miracles.
- És l'autor.
- Es el dueño d'aquestes coses.
- És important, sinó no faríem aquesta conversa.

Després de compartir les idees més importants, remarcades, la Mercè proposa que cadascú digui quin és el seu miracle preferit, que argumenti per què, que posi un títol i que s'inventi una història sobre com narraria cadascú aquell miracle.

* Manolo:

- Jo trio el miracle del monstre porque es un poco real, porque parece una máscara.
- Títol: "El Joan Fontcuberta con la máscara al revés".
- Marisol: si en el títol surt el nom del Joan Fontcuberta és que vols que sàpiguen que l'has descobert fent trampes. Tu què vols, "pillar" el Fontcuberta o que el Fontcuberta et "pilli" a tu?
- Manolo: ah! Doncs posaria de títol "El monstruo del pantano".
- Història: mientras uno caminaba por el río encontró una cosa y la tocó y se había salido pitando como una bala y se lo quería comer y se le cayó la máscara y la cogió el poli.

* Bepon:

- Trio el miracle de la paret perquè sembla un fantasma.
- Títol: "El Dios del fantasma".

* Júlia:

- Jo he triat el dels suricates perquè em fa riure que aprenguin a llegir.
- Títol: "El llegiment dels suricates".
- Història: un dia, el Joan Fontcuberta va anar al bosc i va trobar un llibre i petjades i va trobar els suricates i li van dir que els ensenyi a llegir i van llegir.

* Paula:

- Jo triaria el miracle de les tetes perquè em fa molta risa un home amb tetes de dona.
 - Títol: "L'home que s'ha posat tetes de mentida de dona".
 - Història: un dia, un home es va anar a una tenda i va comprar unes tetes de mentida, se les va posar i se'n va anar al bosc i va fer així i les ensenyava perquè el veiessin amb tetes de noia.
- Perquè es casin amb ell...

Aturem la sessió perquè és l'estona de pati. Li comento a la Mercè que crec que és important que demanem als infants que quan argumenten la tria la vinculin amb alguna cosa de la seva vida, que puguin connectar amb quina relació té aquella situació amb ells, amb alguna cosa que els emociona, que els fa riure, que els fa recordar. És important demanar-ho ja que un dels nostres plantejaments quan abordem l'obra d'en Fontcuberta és trobar el lligam entre què hi ha de la meua vida en la narrativa d'en Fontcuberta? Com em vinculo des de mi?

Quan reprenem la sessió demanem que expressin aquesta vinculació des de qui són ells.

* Ainara:

- Jo agafo el miracle de les tetes, m'agrada molt i em fa risa perquè tinc una cosina que li ha passat.
- Mercè: Paula, i tu si ara haguessis d'explicar per què has triat el miracle de les tetes relacionat amb tu mateixa, què diries?

* Paula:

- M'agrada perquè penso en la meua mare quan li dóna de menjar a l'Erica.

Tornant a l'Ainara.

- Títol: "El senyor de les tetes".

- Mercè: no farem el relat perquè sinó es farà molt llarg, ja ho fareu després per escrit.

* Unai:

- Jo agafo el miracle de l'arbre perquè veig que té una mica de realitat. Quan està fent així (fa el gest de la mà) li surt una mica de màgia i la posa a l'arbre. Vol dir que està posant la màgia a l'arbre i quan ho veus sembla una mica de realitat.

- Títol: "El Joan Fontcuberta fent màgia".

* Mario:

- Agafo el del dofí porque me gusta surfear y m'agradaria fer-ho.

- Títol: "El Joan Fontcuberta surfendo".

* Bru:

- Jo també agafo el miracle del dofí. L'agafo perquè em fa recordar quan el meu pare feia les pràctiques de barco.

- Títol: "El Joan Fontcuberta enfilat en el dofí".

- Mercè: veieu? El Bru ha relacionat una cosa de la seva vida, que li agrada, amb el que està fent en Fontcuberta.

* Malak:

- Jo trio el de l'arbre. M'agrada perquè la màgia es veu com estrelles i a mi m'agrada la màgia.

- Títol: "El Joan Fontcuberta fa màgia d'estrelles".

* Rosa:

- Jo també trio el de l'arbre perquè penso en el meu germà, que sap fer màgia.

- Títol: "El senyor que sap fer màgia".

* Yasmina:

- Jo trio el dels animals. El trio perquè a mi m'agrada donar de menjar als animals.
- Mercè: però, els està donant de menjar o els està ensenyant a llegir?
- Molts: a llegir.
- Mercè: si els donés de menjar, seria un miracle?
- Seria alimentarlos.
- Títol: "Els animals llegeixen".

* Violeta:

- Jo trio el del dofí perquè m'agraden els dofins i els he vist al zoo.
- Títol: "Un senyor pujat a un dofí".

* Martí:

- Jo trio el del mirall porque en vez de tener la cara en el cristal tiene la espalda. Me gusta porque lo estoy estudiando, estoy investigando cómo nos engaña.
- Mercè: crec que t'he vist quan ho estudies. Què fas?
- Martí: pensando. Me miro en el espejo que hay fuera.
- Títol: "El espejo mágico".
- Rita: jo sé com fa el truc. Fa servir dos miralls, un al davant i un al darrere, però falta la cara en el del davant. El del darrere és el que fa que es vegi l'esquena.

* Saif:

- Jo trio el de l'aigua (no sap explicar per què).
- Títol: "Dos senyors que caminen per l'aigua".
- No s'enfonsen.
- Mercè: és un miracle perquè quan tu camines per l'aigua, sures o t'enfoneses?
- Mario: porque está en la orilla.
- Jo li posaria "Río mágico".

* Kevin:

- Jo trio el de l'arbre perquè és divertit i m'agrada.
- Títol: "La màgia del senyor".

* Iago:

- Jo trio el dels suricates. Em recorda quan estava aprenent a llegir.
- Títol: "La començada de les llegides".

* Lidia:

- Jo també trio la dels suricates perquè m'agrada molt llegir.
- Mercè: sí me'n recordo, Lidia, que a la classe de cinc anys vas començar a llegir i t'emocionaves veient que podies dir el que posava en els textos.
- Títol: "Tots a llegir".

* Rolando:

- Jo trio el de l'església perquè m'agradaria volar.
- Títol: "El noi que vola".

* Omar:

- Jo trio el del dofí perquè m'agrada anar al mar.
- Títol: "El senyor amb un dofí".

* I fraseem:

- Trio el miracle del dofí perquè em sembla que pot ser que estigui esquiant i pot ser que es rasqui amb el cul.
- Marisol: tu t'estàs imaginant com si rellisqués per la neu. Ho tries perquè t'agrada anar a la neu?
- No he anat mai, però m'agradaria.
- Títol: se'n va a fer surf.

* Faizan:

- Trio la del pop perquè li falta la cara.

La Mercè l'acull i li dóna confiança perquè s'expressi

El Faizan és un nen molt tímid i amb problemes per expressar-se en català. A la vida de l'aula es mostra molt poc, mostra poc les seves idees, els seus sentiments i, probablement, és una manera de vincular-se amb aquest senyor que s'amaga darrere d'una màscara.

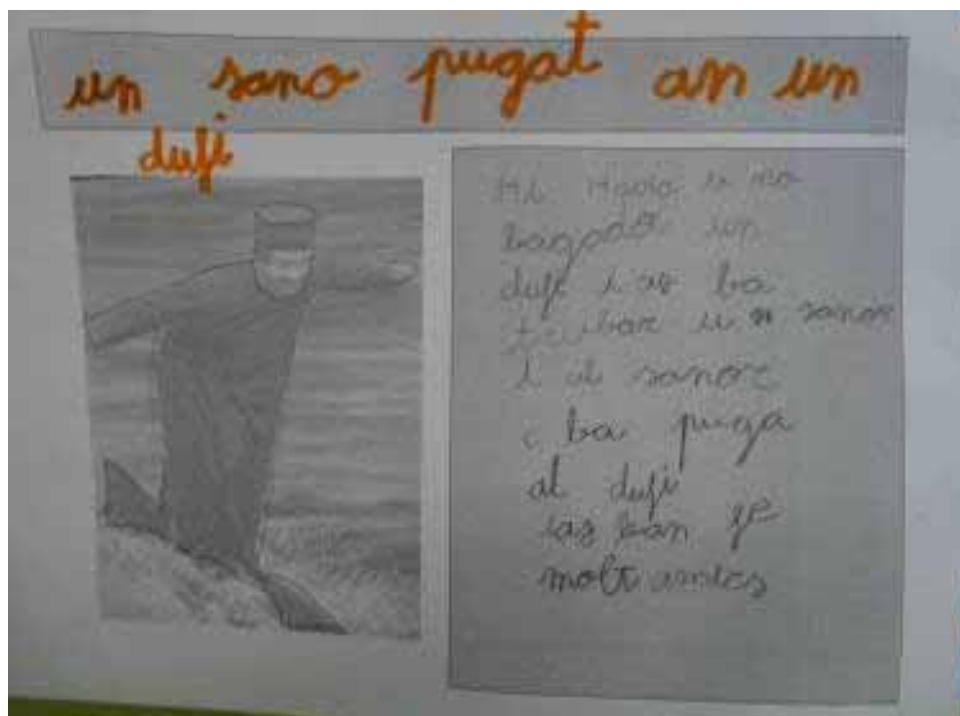
- Títol: "Màgia".

* Rita:

- Trio aquest que hi ha molts Fontcubertes.
- Mercè: sort que l'has triat, és el meu preferit també perquè, és possible que hi hagi tants Joans Fontcubertes?
- Mario: amb una màquina fas una multiplicació.
- Jo l'he triat perquè em recorda quan vaig anar a Vallorquina, que és al camp i també perquè està fent formes diferents.
- Són postures.
- Títol: "Els maniquís".

Acabem aquí de compartir els diferents relats d'en Fontcuberta de manera col·lectiva i passem a repartir els miracles que ha triat cadascú i cadascuna per ara plasmar per escrit el que han anat expressant.

Alguns dels relats són els següents. Analitzant-los amb la Mercè veiem que hi ha persones que han fet un relat de ficció i d'altres que fan més aviat una descripció parlant del Fontcuberta i no d'un monjo i que intenten explicar com està feta la foto o senzillament descriuen el que es veu. Els relats més interessants són els que inventen una ficció, entren en l'engany i el narren.

La començament de la llegida

Un dia el Joan
familiars a casa a
una escola de
unicats a ensenya
a les unicates a
llegir a les
unicats i estan
molt feliços tota...
final...

La magia del senyor

Un dia el senyor
de la casa
magia per la
viva de la
avie s'atura
El senyor El
nens molt
nens i mes
nens i
de senyor Esteban
magie tot.

L'ama nom tetaa

H. H. Ha seta una
napada un manja que
liancrescut tetaa.
Istara mal cura
de parcelan car
cut tetaa porque
dave liase manja.
na rellis x manja.

EL DIOS DEL BIE DELOS MALOS

Ara una napada un
con mil mal i quita
sestara una parca
porque estalan mudan
i vinda mal cura
de la napada mal
par una mal larka
la parca i ha
budaran la parca
i sa part de la
parca.

En un altre moment, després d'escriure els relats els ensenyo una foto del meu grup del curs passat que està trucada a partir d'un programa informàtic que permet retallar i enganxar imatges. Aporto aquesta foto per intentar acompanyar les diferents hipòtesis que han anat fent sobre com fa les trampes en Fontcuberta.

- Manolo: han buscat fotos de barcos i l'han enganxat. Entren al programa i l'enganxen.
- Entren al paint, cliques i pegues.
- Les fotos les retallen amb tisores de veritat.
- Paula: vés mentida aquesta foto, si fos veritat continuarien els cossos.
- Són cares de fotos però són fotocòpies d'unes fotos de la cara.
- Es mentira todo esto.
- Júlia: han posat bluetack a les cares i ho han passat per la impressora.
- Mario: no és veritat. Han fet un vaixell i han retallat cares de persones i les han enganxat.
- Bru: entren al paint i et surt la teva foto i pots buscar disfresses i pots trobar això i pots posar la foto. Te les trobes perquè tu les has posat i la poses a sobre.
- Malak: el barco i les fotos amb bluetack i disfresses de pirates i després...
- Bru: l'única manera és amb l'ordinador o amb màquines que serveixin per enganxar.
- Fotocopiadores.
- Pots fer un bitllet de mentida.
- Hi ha gent que porta diners falsos.

- Unai: amb el paint. Han guardat la pàgina, han ido a Google i han posat una foto de barco pirata i han posat fotos de pirates i copiar. Lo han enviado al paint y han puesto pegar y les ha salido la foto.

- Júlia: hi ha una màquina que ho enganxes, ho passes i ho deixa pla.

Quedem que investigarem sobre aquestes possibilitats per fer les nostres trampes amb fotos.

Després ensenyem les mamelles de plàstic que suposem que es va posar en Fontcuberta pel miracle de les tetes. Volem comprovar si és certa la hipòtesi que en el miracle de les mamelles en Fontcuberta porta unes tetes postisses.

Ens les emprovem rient una bona estona i acaben així la sessió.

A la tarda reprenem el desig de viatjar dels retrats realistes als cubistes com una descoberta que hem anat fent analitzant l'obra de Picasso i altres artistes.

Cal recordar que tot aquest treball s'inscriu en la necessitat de comprendre diferents formes d'expressió dels artistes que s'acosten o s'allunyen del realisme però que sempre cerquen la seva pròpia forma d'expressió.

A l'aula hi ha penjades altres produccions que formen part de la recerca a través d'explorar diferents formes d'expressió artística. Un dia anterior havien fet una altra versió a partir dels seus retrats realistes inspirant-se en el fauisme com a forma d'expressió i els van pintar intentant plasmar la intensitat de colors d'aquest corrent.

De fet sempre estem plasmant diferents formes d'expressar com l'art es va manifestant amb diferents formes, color, textures i materials diversos al servei de plasmar com ens sentim. L'intent, en aquesta recerca, no és copiar, reproduir el que veiem tal com és, sinó buscant dins nostre com podem expressar els nostres sentiments, sensacions i les nostres pròpies formes d'expressió...

Amb els retrats fauvistas penjats ens posem a explorar altres formes d'expressió i ens preguntem.

- Mercè: com passarem d'un retrat realista a un retrat cubista?

Tenim preparats fotocopiats uns retrats realistes que havien realitzat per a un altre treball

- Mario: què és cubista?

- Mercè: ara ho recordem amb el PowerPoint que ens va portar la Marisol, observem en silenci i anem pensant tot el que ja havien descobert que tenen de diferents aquests quadres de Picasso.

Els i les astronautes observen el PowerPoint i al final expressen:

- Iago: canvia les formes. Ho podem fer retallant i posant una més a baix i una més amunt.
- Manolo: està retallat pel mig i enganxat en una altra part.
- Unai: posar un ull més petit i un altre més gran.
- Paula: jo proposo que fem així per la cara amb les tisores i posar-li puntes una part així i una altra al revés.

- Malak: cada costat, retallar els dos retrats per la meitat i ajuntem cares que no són nostres.
- Bru: tallem la cara per la meitat i l'enganxem en un full nou.
- Saif: retallem i peguem. Retallem en molts trossos, és un puzle.

Es posen a treballar a partir de la fotocòpia del seu retrat realista que comencen a deconstruir inspirats en les idees d'uns altres nens i nenes que també s'havien interrogat sobre com viatjar de realisme a cubisme. Tenen de referents diferents retrats cubistes de Picasso per poder-se inspirar i anar elaborant les seves pròpies versions.

Caldrà recuperar quan treballem sobre el color dels seus retrats les idees que van anar elaborant sobre el cubisme con a forma d'expressió i situar que el que hem fet és un intent de cubisme a partir d'una tècnica que ens ha ajudat a desordenar, deconstruir, canviar les formes..., per intentar, com Picasso, fer una obra que no respon al que veiem sinó al que pensem.

Aquestes són les produccions que realitzen els i les astronautes intentant comprendre una mica més sobre el cubisme.

.....

Ens trobem un altre dia per continuar estirant del fil de les narratives que ens ocupen. Volem proposar als infants que ens inventem un relat amb tots els miracles junts. Que cerquem un fil que aglutini els miracles en un únic relat de ficció per intentar inventar-nos

una història amb imatges com les que s'inventa en Fontcuberta. La Mercè i jo fem aquesta proposta als nens i les nenes perquè es posin a la pell d'en Fontcuberta quan fa l'exposició i munta la broma. Veiem necessari continuar dialogant amb els relats de ficció i de realitat per anar avançant en la seva comprensió.

- Ainara: volem fer una història amb totes les fotos que després explicarien la història que fa la broma.

- Volem que tothom s'ho cregui.

- Mercè: quina mena d'explicació haurem de fer?

- Manolo: perquè s'ho creguin els de l'escola.

- Escriure la mentida.

- Mario: la mentida que havia fet el Joan Fontcuberta.

- Mercè: però nosaltres que volem?

- Que la gent de l'escola es pensi que és veritat.

- Volem fer broma.

- Volem que es pensin que és una història de veritat.

- Mercè: hem d'explicar la història com si fos un conte o explicar-ho com si fos una història real?

- Marisol: un altre dia vam fer una història sobre el nostre miracle preferit, ara entre tots explicarem una sola història de tots els miracles.

Us lleigeixo el que diu el Joan sobre l'exposició dels miracles, ell parla d'uns monjos que viuen junts en un monestir i aprenen a fer miracles. Què és un monestir?

- El monestir és com una església.

- Viuen els monjos.

- Són uns monjos farsants ha dit, que no eren ells.

- El Harry Potter viu en una escola de màgia, pot ser una escola de màgia.

- Una escola per ensenyar a fer miracles.

- Parece el campo.

- També hi ha un riu a prop.

Ensenyem el que hem preparat per recollir el relat conjunt: la intenció és que escriguin per parelles el text narratiu de cada seqüència i també hi ha bombolles per convidar què diuen o què pensen els monjos.

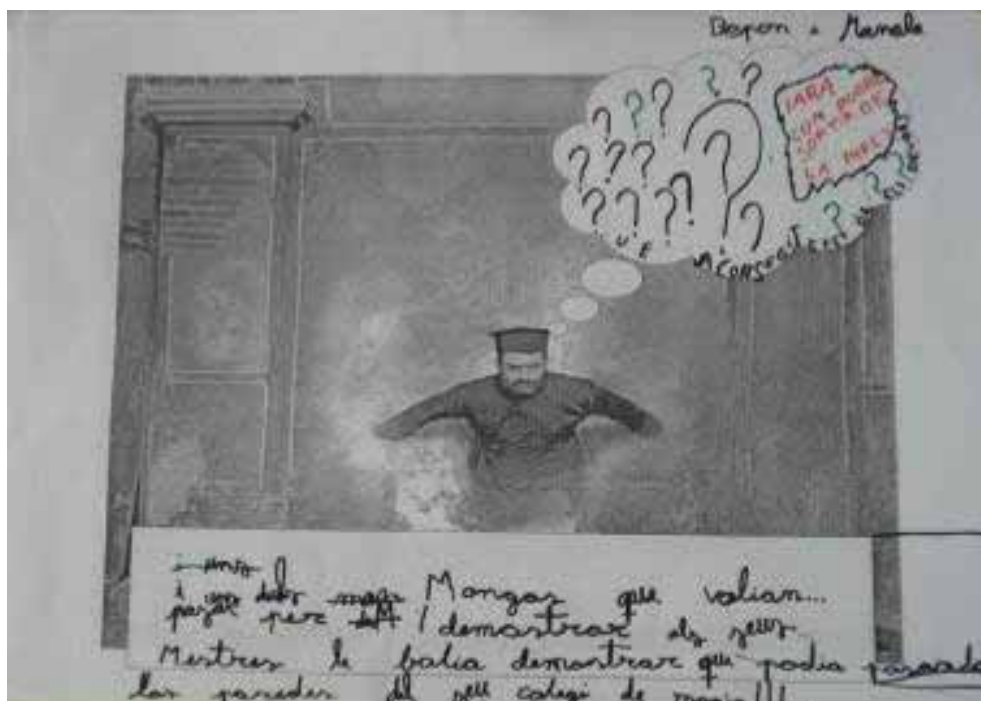

- Manolo: en els còmics del Batman salen esas bolitas de pensar.
- Rita: son bocatas.
- No són bocatas.
- Mercè: és una metàfora, una manera de dir.
- Júlia: ja ho entenc! Són monjos disfressats de Joan Fontcuberta.
- Mercè: pensem títols per tota la història junta.
- Yasmina: els monjos aprenen a fer miracles.
- Malak: els monjos saben fer miracles.
- Víctor: un miracle i una poesia.
- Unai: tots els monjos.
- Rolando: l'escola de màgia.
- Lídia: els monjos fan miracles.
- Bru: els monjos aprenen i ensenyen.
- Escola de màgia.
- Els monjos que saben fer miracles.
- Els miracles.
- Escola de miracles.
- Los monjes en la escuela.
- Monjos a l'escola màgica.
- L'escola dels monjos.
- L'escola dels monjos que fan màgia.
- Els monjos que estan fent mentida a una gent.
- Els monjos que estan fent deures de màgia.

- Els monjos en l'espai de l'escola.
- Mercè: anem pensant què posarem a cada pàgina.
- Unai: sortirà a fer uns quants miracles...
- Manolo: le demostraré a mi maestro que puedo atravesar las paredes.

- Martí: està pensando cómo hacer la trampa.
 - Mario: què em passa que no se'm veu la cara?
 - Dirà: magia potagia, pata de cabra, que aparezcan flors, estrellas...
- Comencen a treballar per parelles, algunes primeres produccions són:

Primer fan un esborrany i en un altre moment revisen tot el relat i fan una versió mirant la coherència de tota la història. Finalment, fan una versió amb l'ordinador. En aquest text intentem potenciar que els infants entrin dins la ficció i la narrin.

[PowerPoints\RELAT DELS MONJOS A L'ESCOLA DE MIRACLES.pdf](#)

MONJOS A L'ESCOLA DE MIRACLES

VULL BAIIXAR FINS AL TERRAT!

UNA VEGADA EN UN MONESTIR HI HAVIA UNS MONJOS, UN DELS MONJOS, QUE ES DEIA JEAN FONTANA VOLIA ANAR A UNA ESCOLA DE MIRACLES I VA ANAR-HI, I VA COMENÇAR A VOLAR I NO PODIA BAIIXAR.

ESTIC COLLEINT FLORES MOLT BONIQUES

HOLA! EM DIC JOAN FONTANA

ESTIC ENFADAT I PERDONI DUC FURIA QUE ESTIGI ALS ATRÁS!

MELS MENJARE! EM MENJARE AL QUI PASSI PEL DARRERE!

QUÈ TORNIU ELS QUE M'HE MENJAT!

UN DIA EL JEAN FONTANA VA FER EL MIRACLE DE CONVERTIR-SE EN MOLTS MONJOS IGUAL QUE ELL.

I VET AQUÍ QUE EL JEAN FONTANA VOLIA FER EL MIRACLE DE MENJAR-SE TOTS ELS ALTRES MONJOS I ES VA POSAR UNA MÀSCARA DE POP I TREIA LA LENGUA PER FER UNA BROMA I QUE NO TINGUÉSIN POR. I ANAVEN ALLÀ A VEURE LA MÀSCARA I COM QUE NO LI VEIEN LA MÀSCARA I ELL SE'LS ANAVA MENJANT. I QUAN ES VAN ACABAR TOTS, VA ANAR A L'ESCOLA DE MIRACLES. JA ESTAVA SOL, PERQUÈ S'HAVIA MENJAT TOTHOM, I ESTAVA MOLT CANSAT I VA DESCANSAR I ES VA QUEDAR SOL APRENENT A FER MÉS MIRACLES, PERQUÈ... NO EN SABIA TANT! I VA TANCAR L'ESCOLA DE MAGIA PER ELL SOL, I VA APRENDRÉ A FER UN MIRACLE MOLT GRAN: QUE TORNISSIN TOTS PER CONTINUAR APRENENT A FER MIRACLES TOTS JUNTS!

D'altra banda estan treballant a l'aula d'informàtica sobre un relat biogràfic de la vida de l'Ivan Istochnikov. En aquest relat intenten escriure un text que narri una història real que acompanya les imatges de l'exposició. Es posen a la pell del Joan Fontcuberta intentant narrar les fotografies tal com ell ho fa, creant un text que narri la realitat però que en realitat entrama la història inventada de l'Ivan Istochnikov.

Algunes de les produccions individuals són les següents, estan recollides tal com les van produir els infants.

Ivan Stornicof es perd a l'espai!!! per Unai i Mario

HACE 50 AÑOS NACIÓ IVAN ESTORNICOF I LE GUSTABA IR A LA LUNA Y DE PEQUEÑITO, CADA BEZ QUE PODIA, SE PONIA EN UN AVION Y DE MAYOR SE CASÓ Y FUE SOLDADO .

Y SE HIZO ASTRONAUTA

Y FUE A LA LUNA.

Y SE PERDIÓ EN EL ESPACIO PORQUE QUERIA VER UN PERRO.

Y SE SOLTO DE LA CUERDA Y...

ENVIÓ UN MENSAJE EN UNA BOTELLA, PERO NO LLEGABA A LA TIERRA PORQUE LA GRAVEDAD HACIA QUE NO LLEGARA.

Y EN LAS FOTOS FALTABA EL IVAN STORNICOV POQUE BORRARON TODAS LAS FOTOS PORQUE NO QUERIAN QUE NADIE SE ENTERARA .

El astronauta Ivan Estornikov es perd a l'espai per Bepon

A RUSIA HI HAVIA UN NEN QUE DE PETIT VOLIA SER, DE GRAN, UN ASTRONAUTA I ES VA CASAR.

I DE GRAN ES VA FER ASTRONAUTA

I VA ANAR A LA LLUNA

I ES VA PERDRE A L'ESPAI, PERQUÈ ES VA TROBAR UN GOS DINTRE DE L'SPUTNICK I EL VOLIA VEURE.

I NO SABIA TORNAR.

I VA FER UN MISATGE I EL VA POSAR A UNA BOTELLA I EL VA LLENSAR A L'ESPAI I, COM QUE HI HAVIA GRAVETAT NO PODIA ANAR A LA TERRA. I NO LI VA PODER AJUDAR NINGU I ES VA MORIR.

I COM QUE ES VA PERDRE A L'ESPAI, EL VAN ESBORRAR DE LA FOTO I AIXI NO SABIA NINGU QUE S'HAVIA PERDUT.

Aquestes dues maneres de relatar, que van de la ficció a la realitat, estan ajudant aquests nens i nenes a anar construint diferents maneres de narrar i alhora els fa reflexionar una mica més sobre el fil prim que separa realitat i ficció sobre el que estan explorant.

A la tarda proposem posar color als retrats cubistes i recordem les vinculacions que hem anat descobrint entre Picasso i Fontcuberta i altres artistes que coneixem.

En l'espai de l'aula on estan recollits els itineraris de l'art ja hi ha plasmades algunes relacions, caldrà compartir moltes d'altres relacionades amb altres investigacions que també hem anat descobrint.

Ens posem mans a l'obra intentant expressar-nos amb els colors que fa servir Picasso en diferents obres seves que teniem de referent.

Els treballs són esplèndids, les obres queden de la següent manera:

Comença un altra dia a la vida de comprendre dels i de les astronautes. La Mercè ho narra així:

És al matí, anem arribant, anem parlant-nos, anem explicant-nos, anem submergint-nos en la vida de l'aula, alegrant-nos de tornar a estar junts un altre dia. Fem reunió al voltant de l'ordinador. L'Ainara i l'Omar, els encarregats d'informacions, ens expliquen que no tenim correu, que la imatge del calendari d'astronomia és molt bonica: "lluna plena sobre el castell", realment és molt maca.

Han entrat a la web de l'escola i han vist novetats: s'han d'entregar ja els poemes i les narracions per participar en els jocs florals, nosaltres ja els tenim a punt, sort!!!

Explico que la Marisol no vindrà avui però que hem parlat i m'ha dit que té una molt bona notícia: ha aconseguit el mail del Joan Fontcuberta!!! Podem enviar-li missatges, podem fer-li preguntes, podem explicar-li tot el que estem fent....

- Paula: li podem fer una broma com ell ens fa a nosaltres!!!
- Mercè: em sembla una idea genial! Què en penseu?
- Paula: fem una foto a dos nenes o dos nenes i la tallem per la meitat i...
- Rosa: ens fem dos fotos de costat les podem ajuntar i després pensarà que tenen com si fos una persona amb dos nassos.
- Violeta: ens fem unes fotos del nostre cos i fem la foto de la cara d'un altre nen i semblarà que tenim dos cares!
- Mario: o que un es treu mocs i en lloc de mocs li surt una granota!
- Bru: o la broma que ens van fer a l'ordinador l'altre dia l'astronauta amb cap d'ordinador!
- Ainara: o com ens va fer ell que un nen es posi les tetes de broma i fer com ell i se les ensenya a tothom i dirà: un nen amb tetes!
- Júlia: fem una cara amb dues fotos de persones diferents d'aquesta classe, les talles per la meitat, les ajuntes i serà una persona amb una cara de dues.
Pintem una cara que sigui com ell i la posem en un cos de nen que sigui com el seu germà que està a la classe i li diem: a la classe hi ha un nen que deu ser un germà teu perquè és com tu!
- Manolo: o podemos tallar los cuerpos de todos y poner las cabezas en otro sitio.
- Víctor: quiero hacer una trampa de futbolista amb el meu cap i xutant la pilota.
- Mercè: això! posem el teu cap al damunt del cos d'un futbolista de debò!
- Unai: ens disfressem d'animals!
- Yasmina: podem posar una cara d'una altra persona i un cos d'una altra persona i no sabrà qui és qui.
- Saif: fem una cara negra i li posem com un ull i si tallem el nostre cos i posem el cos d'un altre i un cap de cavall.
- Malak: fem un animal que sigui com el Joan Fontcuberta.
- Yasmina: sí, ens posem un cos d'animal i un cap de persona.
- Oliver: fem una màscara de dos nens o dues nenes i s'embolicarà: qui és qui? dirà.
- Unai: por ejemplo, estamos chutando un balón, y luego se transforma en otra cosa.
- Mercè: em semblen fantàstiques totes les idees, però hem de pensar en allò que volem que ell es cregui amb les coses que l'enviem, per exemple, li podem dir que hi ha una persona a la classe que té un peu màgic, que quan xuta, les pilotes es transformen en altres coses, no sé... Hem de pensar-ho bé perquè pot ser molt divertit.

- Violeta: busquem una foto d'un cavall, fem un forat a la panxa, li posem una foto nostra i li diem que hem conegut un cavall que li ha nascut una persona de la panxa!
- Paula: ens fem una foto tots, tots, tots els de la classe i que estem tots vestits de Joan Fontcuberta, estem tots quiets, ens fas una foto i posem la seva cara i es pensarà: un miracle com el que vaig fer jo!!!

Estan entusiasmats, és bonic veure com van fent transferències, com van relacionant, lligant, com van trobant sentit a la realitat des de la fantasia. És bonic veure com es fa de potent la vida a l'aula quan se li troben els sentits a les coses, veient-les des d'un mateix, però incorporant les mirades dels altres. Que ric!

La Isabel ha entrat a la classe mentre estàvem amb l'eclosió d'entusiasme col·lectiu i m'ha explicat que ahir al taller de poesia visual de Brossa va haver un altre lligam amb el Fontcuberta: després de mirar en el canó una bona quantitat de "metàfores visuals" (m'encanta batejar així el treball de Brossa), la Paula li va dir: el Joan Brossa s'assembla al Joan Fontcuberta, barregen les idees i fan bromes.

La setmana següent sóc jo qui parla amb un grup reduït dels i les astronautes sobre el fet que el Joan m'ha contestat i que està molt interessat per la nostra feina però que ho té difícil per venir-nos a veure.

- Marisol: què li podríem dir o enviar al Joan Fontcuberta?
- Li volem fer mentides.
- Ainara: traïem el nostre cap i posem el cap d'un animal en les nostres fotos.
- Unai: yo quiero la mitad de animal y la otra mitad de Fontcuberta.
- Bru: la foto de tot el cos i el cap canviat.
- Ainara: entres a Google i busques el nom de l'animal que vols en anglès.
- Mario: podemos hacer la cabeza de un niño o una niña, las manos de otro, las piernas de otro...
- Bru: el podem convidar a fer un partit de futbol.
- Júlia. gastar una broma que ens tallem el cap i fiquem un cos amb 3 caps.
- Unai: la cara nostra i el cos d'esquelet.

- Ifrassem: sí, ens tallem el cap.
- Ainara: busquem un coet i ens posem nosaltres.
- Malak: busquem un vaixell o un coet i enganxem les nostre fotos.
- Marisol: també ens podríem ficar dins de quadres que ens interessen com els de les menines i canviar les cares per les nostres.
- Lúdia: amb les tetes de broma un nen se les posa i li ensenya.
- Rolando: li preguntem com es fan els miracles.
- No existen.
- Ifrassem: como tu tienes el vestido y las tetas podemos buscar una profe para la foto.
- Uani: jo li diria si pots venir a ensenyar-nos com es fan les mentides.
- Mario: tenemos que hacer una idea muy difícil que sólo pueden hacer los profesionales de pensar tanto, los científicos, y él se rinde y viene a nuestra clase para que se lo contemos.

.....

Ens tornem a trobar els i les astronautes i reprenem la narració dels miracles per intentar cercar una coherència narrativa que faci de fil de tot el relat .

Anem llegint les propostes de títols del dia anterior i pengem totes les escenes per anar prenent decisions del format final.

- Fem un títol que rimi amb totes les pàgines.
- Busquem un títol que estigui relacionat amb totes les pàgines.
- Les bombolles ens serveixen per explicar la història.

- Això és un conte sencer de tots els miracles.
- Sembla un còmic perquè ho porten els còmics.

- Hem de decidir si és una escola on hi ha un monjo sol o molts.
- Però només en una pàgina hi ha molts monjos.
- Podem fer que a l'escola hi ha molts monjos i que un monjo se'n va per fer aquests miracles.

Després marxem a informàtica amb mig grup per continuar els relats de la biografia de l'Ivan Stochnikof. Aquests relats, a diferència del dels miracles, els estan escrivint com si fessin una crònica biogràfica per intentar narrar la mentida sense que es noti, com una biografia real.

En la conversa prèvia intentem relacionar aquesta història de l'astronauta amb les notícies de la Mercè, que també és astronauta i s'està entrenant per anar en missió a l'espai.

Les notícies sobre la Mercè com a astronauta han estat realitzades amb la intenció de compartir amb els infants com nosaltres també podem crear històries de ficció que semblin reals fent servir la fotografia com ho fa en Fontcuberta.

Quan comencem a dialogar amb els infants ens trobem que hi ha nens i nenes que es fiquen en la trama i se la creuen i d'altres que no i que cerquen arguments per mostrar la seva falsedat. D'altres naveguen entre ficció i realitat sense problemes per anar dialogant amb aquest fil prim que les separa.

LA VANGUARDIA

ESPAÑOLA

BARCELONA (1)
Viernes, 25 de julio de 1969

Edición y Admón: DELAYO, 24
Teléfono: 221-41-35 (6 líneas)
• TELEAX: 6410 y 34781

Precio de este ejemplar: 3 pts.

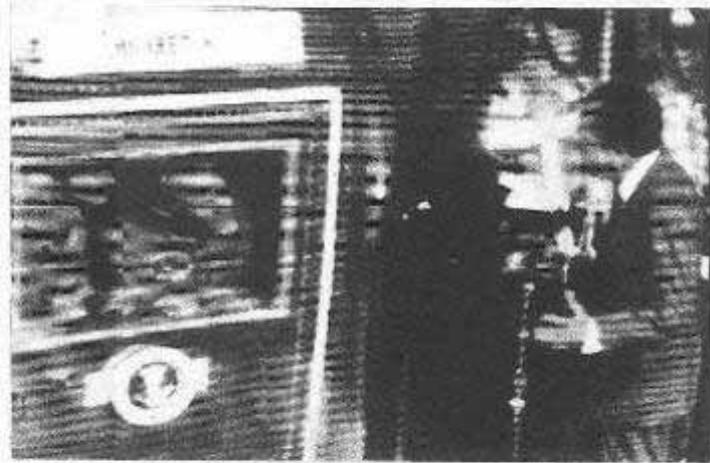
FUNDADORES: DON CARLOS Y DON BARTOLOMÉ GODÓ

Año LXXXV - Número 32.079

De izquierda a derecha, tres nombres que se transmitirán, de generación en generación, a través de la historia: Edwin Aldrin, Merle G. Feiber y Neil Armstrong, protagonistas de la legada del hombre a la Luna

Operación perfecta: Regreso del «Apolo XI» a la Tierra

Arriba, en la sala de Prensa del Centro Espacial de Houston disminuía un ambiente de emocionado nerviosismo y exaltada expectación durante el trazo del amerizaje del «Apolo XI» y la recuperación de su heroica tripulación. Abajo, los tres astronautas al bajar del helicóptero «66» se dirigen a la cámara en donde permanecerán aislados durante dieciocho días

Arriba, el presidente Nixon conversa con los astronautas, ya aislados, a través de un cristal. Abajo, el famoso helicóptero «66» de la Marina de los Estados Unidos, que ya en otras ocasiones recogió a otras tripulaciones al regreso de sus aventuras espaciales, se dirige con Armstrong, Aldrin y Collins al portaaviones «Hornet»

(Fotos Peter de Ruca, tomadas en la pantalla de TV y archivo)

JUEVES, 30 OCTUBRE 2008

CULTURA

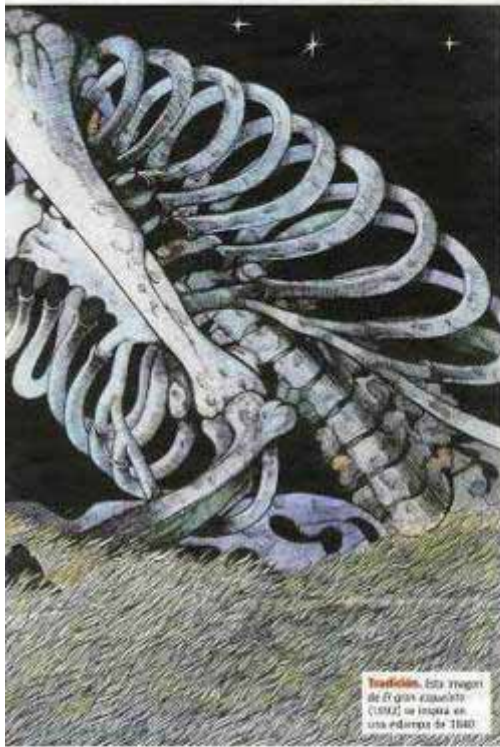
LA VANGUARDIA 33

LOS AUTORES EN EL XIV SALÓ DEL MANGA

Junko Mizuno
Nació en Tokio en 1973. Estará el viernes (12.30 h) para hablar de su *Cinderella* (Ed. Imho).

Kaiji Kawaguchi
El sábado (12.30 h) hablará de su *Eagle* y, seguramente, de Obama.

Yoshikazu Yasuhiko
El domingo (11 h) presentará en el salón series como *Gendarm* *The origin* (Norma).

Tanizaki. Su trabajo de El gran azulejo (1942) se inspira en una estampa de 1840.

pón y sólo la utilizan los nacidos antes de la guerra; para la generación posterior la palabra es cómic. El manga les suena a las estampas de la época Edo.

¿Un nuevo japonismo? Como ejemplo de lo anteriormente dicho, a la presentación del Saló del Manga de este año en Casa Asia acudió esta semana el Consol General de Japón en Barcelona, Tetsuaki Nagasaki, que llegó a hablar de que quizá se esté dando en estos momentos un segundo japonismo, "como hace 150 años en Europa", cuando llegaron los grabados de ukiyo-e, que influyeron en los impresionistas y más allá -y también hubo influencias de vuelta-, siendo el ukiyo-e uno de los orígenes del manga. "No sé si es un segundo japonismo, pero no está sólo el manga, la gente se interesa por la comida, el karaoke, el cosplay, la lengua...", añadió el consol.

El Saló 2008. No es extraño pues que en el Saló del Manga de este año -para el que se esperan unas 62.000 personas, menos que el año pasado porque no hay puente- vuelva a haber cursos de todo tipo, desde jipones o kuriji, a concursos de cosplay y karate, muchos videojuegos -Ivo Lovatt presentará en primicia su *Fable II*-, actuaciones musicales a cargo de los JAM Project -autores de los

temas de las series *Scrapped Princess* o *The SoulTaker*-, y talleres para aprender a crear manga. Los autores invitados de esta edición son, además de las Acurrela, la joven Junko Mizuno -autora del manga de *La Sirena*-, Kaiji Kawaguchi -que presentará su *Eagle: la forja de un presidente* (Glénat), con un candidato de origen asiático a la presidencia de EE.UU. -o Yoshikazu Yasuhiko, el popular creador de *Venas Fúne* o *Gendarm: The origin* (Norma). Como siempre, el viernes los disfraces de cosplay entrarán gratis al Saló.

LAS NOVEDADES

Como cada año, las editoriales preparan sus novedades del género para que debuten en el Saló.

Mil años de manga. Repaso desde los orígenes del género a cargo de Brigitte Koyama-Richard (Electa).

Tekkon Kinkreet. La yakuza quiere convertir un burro decadente en Disneyland en esta obra de Masumoto Tazou (Glénat).

Eagle. El primer candidato a la presidencia de EE.UU. de origen asiático. Base y pasado en Etefe, de Kaiji Kawaguchi (Glénat).

El almanaque de mi padre. La obra de Jiro Taniguchi en edición integral (Planeta-DeAgostini).

Detroit Metal City. Heavy metal con Kimihiro Wakaguni (Planeta-DeAgostini).

Biomega. Futuro, Marte y misterio en la obra de Tetsuomi Nihel (Panini).

Fairy Tail. La magia y Hiro Mashima, autor de *Itave Master* (Norma).

El anhelo del destino. El nuevo manga de Javier Bolado (Timun Masó).

Obsession. Amor obsesivo con las Acurrela (Norma).

Julià Guillamon

Una maestra de Barcelona viajará a Marte

Merce de Feber durante los entrenamientos en la estación espacial de Cabo Canaveral.

Una maestra de la Escuela Cervantes de Barcelona, desde el pasado mes de octubre, dedica las tardes de los jueves a entrenarse para el próximo vuelo espacial a Marte.

La maestra de la Escuela Cervantes acompañará la expedición europea a Marte.

Merce de Feber, así se llama esta maestra, fue seleccionada entre más de 3.000 personas para formar parte de una interesante expedición científica a Marte. La expedición tiene como objetivo comprobar los cambios

climáticos del planeta rojo. También recogerá muestras de diferentes rocas del planeta para su posterior estudio en el Instituto Verdagué de Barcelona, donde un grupo de estudiantes de bachillerato están desarrollando una misión de observar las rocas que permite ver si hay posibilidad de vida vegetal o animal en Marte.

La misión de Merce consistirá exactamente en fotografiar los distintos tipos de paisajes y terrenos de donde se extraen las diferentes rocas para poder contrastar posteriormente la relación entre paisaje, rocas y posibilidades de vida animal y vegetal.

Merce está muy animada porque confía en que el viaje será muy positivo y le permitirá también poder fotografiar desde el espacio la Tierra. Además espera encontrarse con el ornitólogo botánico búlgaro Ozer Propoyanov a quien le gusta hacer algunas preguntas relacionadas con la medida del radio de la Tierra. El Dr. Propoyanov, además de físico, es matemático y geólogo y ha publicado numerosos libros de ciencia.

Una anécdota curiosa, la clase de Merce se llama clase de los Astronautas.

Academia de Cerámica

museu de ceràmica

santi moix
del fang a l'escultura

30.05.08 - 10.01.09

www.vanguardia.cat

Patrocinador: FCBAR, Barcelona OS

RETURNO A BRIDESHEAD

SAC PERDONS CONVIU, LES TACHEI NI

MANANA ESTRENO

- És mentida.
- És com el Joan Fontcuberta.

- Oliver: jo no sé si és veritat.
- Kevin: és mentida.
- Bru: no és veritat perquè es passen anys a l'espai.
- Ainara: no vindràs a l'escola?
- Mario: ets astronauta?
- Marisol: si li enviem la notícia de la Mercè al Fontcuberta potser vindrà i s'interessarà per les nostres fotos, el Mario deia l'altre dia que si li ensenyàvem que sabíem fer una cosa molt especial el Fontcuberta vindria.
- Paula: tu ets molt velleta per anar a l'espai.
- Martí: que puede que nosotros estemos en casa y no nos enteremos de la noticia, en la cocina está la radio... (Parla del moment en què la Mercè marxi en missió cap a l'espai).
- Ainara: no és veritat que vas a un planeta ets molt velleta i alguns vellets que van es moren.
- Omar: no és veritat porque el cohete vale mucho dinero y no se puede comprar.
- Faizan: si que és veritat.
- Anna: no és veritat.
- Malak: tu saps anar per l'espai? Ets velleta, els vellets no saben anar per l'espai.
- Violeta: tu no t'has entrenat.
- Ainara: on t'entrenes?
- Mercè: m'entreno a la piscina els dijous a la tarda que no vinc a l'escola.
- Paula: et treus un zero. Els vellets no poden anar a l'espai.
- Mercè: per què penseu que els vellets no poden anar a l'espai?
- Ainara: hi ha molts vellets que van a l'espai i es moren perquè no tenen prou menjar.
- Iago: sin una muestra no nos lo creemos.

El segon grup manifesta més credibilitat que el primer per la notícia del viatge de la Mercè.

- Ifrassem: podem fer una història que sí que se va a Marte la Mercè.
- Bepon: i si et perds? Qui serà la nostra professora?
- No tendremos nada.
- T'has de portar un mapa de l'espai.
- Has d'estar ben a prop del coet per no perdre't.

- Unai: perquè no et perdís porta't una corda enganxada a l'espai, per no perdre't.
- Ves a ver las cosas del espacio.
- Manolo: están buscando vida en otros planetas, puedes ir a hacer esta misión.
- Rita: busca si hay vida y agua.
- Unai: a lo millor vas a l'espai a buscar a l'Istochnikof.
- Rosa: que t'ho passis molt bé.
- Mario: ¿y si te quedas sin oxígeno?
- Mercè: es fonamental ser previsor com ens va explicar l'Eric Villalón del menjar de més i el combustible que van dur a l'Antàrtida per si de cas. Hauré de preveure dur menjar i oxigen per més de 30 dies.
- Bepon: porta una corda des del coet lligada a tu, no des de la Terra.
- Júlia: si tu dius que vas a l'espai a buscar a l'Ivan el Fontcuberta es pensarà que t'ha enganyat i que tu t'ho has cregut.
- A veure si aprens moltes coses i agafes un tros de lluna.
- Un tros de Mart.
- I d'abril.
- Yasmina: un tros de cielo y guárdamelo.
- Júlia: si trobes un extraterrestre fes-li una foto.
- Necessites una càmera de fotos especial.
- Bepon: no hi ha cap extraterrestre a Mart.
- Mario: es que no existen.
- Están buscando vida humana.
- No son vida humana.
- Somos nosotros la vida .
- Els extraterrestres estaran fets de cèl·lules diferents.
- Mercè: així, si li enviem aquesta notícia meva al Fontcuberta ell es pot pensar que jo m'ho he cregut o pot creure que l'estem enganyant... Aquí a l'escola hem de guardar el secret que jo me'n vaig a Mart.
- Unai: si sale en el papel es verdad.
- Marisol: que no estan en paper les fotos del Fontcuberta? I són veritat o mentida?
- Algunes sí i algunes no.
- T'ajudarem perquè no tinguis por a l'espai.

Veiem aquí com aquest grup d'infants que parlen d'en Joan Fontcuberta dient que fa bromes amb fotografies perquè es tornin llestos, perquè quan siguin grans no es creguin totes les imatges que trobin, que ho fa per ser famós i per passar-s'ho bé... Instal·lats en el dubte però entrants en el fil prim entre realitat i fantasia s'endinsen en la ficció i es deixen portar. Dialoguen amb en Fontcuberta fent de Fontcuberta però alhora atrapats en la ficció, així de transversal i intensa és aquesta vivència .

21-5-2009

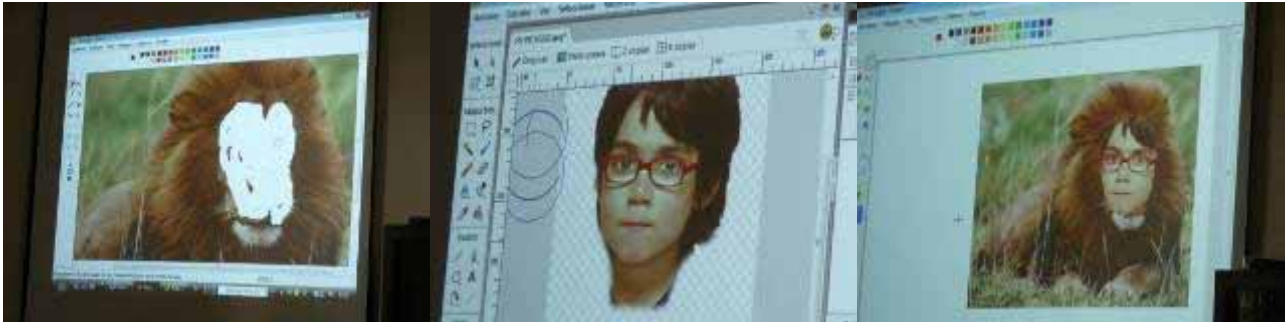
Ens trobem tots i totes les astronautes per treballar amb la Isabel, la directora, que fa amb el grup el taller d'informàtica. Amb ella han fet treballs relacionats amb trucatge fotogràfic i poesia visual a l'estil Brossa. La Isabel és qui ha muntat les notícies falses de la Mercè astronauta a l'estil Fontcuberta i també d'altres fotos dels infants de la classe que es disposa a mostrar. La intenció és compartir com ho fa per pensar si s'assemblarà a com ho fa en Joan Fontcuberta.

- Isabel: per què hem vingut aquí?
- Perquè ens ensenyis lo de posar la cara de l'Unai en un lleó.
- Paula: tu a lo millor has fet això per fer-li una broma i tornar-li.
- Isabel: li he fet una broma a la Mercè fent de Fontcuberta. Ara us explicaré quins programes faig servir: utilitzo el Paint i el Fireworks.

Comença a explicar els passos que segueix. Ensenya un arxiu de fotos que té i tria una foto d'un lleó.

- Isabel: agafó el lleó i l'amplio, agafó aquesta goma d'esborrar i esborro la cara. Us recomano que aneu provant. Ara agafó una eina de dibuixar figures opaques que vol dir transparents. Agafó una cara de la meua carpeta de fotos, la retallo i l'enganxo en el lleó.

- Un león no tiene gafas (ha posat la foto del Iago).

- Li diem al Joan que hi ha un lleó a la classe.

La Isabel va ensenyant com va enganxant trossos de cabell perquè es noti menys. Quan acaba la foto del Iago ensenya les altres fotos que ja té trucades.

- Isabel: no es pot enganxar qualsevol cara a qualsevol lloc, ha d'encaixar.

- Yasmina: és que jo no acabo d'entendre perquè has fet un lleó amb cara de nen.

- Isabel: pensava en els éssers mitològics, mig persona mig animal, ho he fet per divertir-me.

- Ainara: no sembla que l'hagis retallat, sembla de veritat.

- Isabel: el blanc i negre difumina més i desenfoca la foto perquè no es noti on enganxo.

Fa una altra demostració amb un esquelet amb cara d'Omar i mitja cara de Fontcuberta i mitja d'un nen. Acabem la sessió donant-li les gràcies.

Després del pati anem a informàtica i abans de posar-nos a treballar amb els ordinadors pactem el correu que li enviarem al Joan Fontcuberta amb totes les fotos trucades. La carta és la següent:

Hola Joan:

T'escrivim aquesta carta perquè volem dir-te moltes coses:

Volíem que ens expliquessis com fas les teves bromes i els miracles, però ara ja sabem una mica com ens enganyes.

Volem preguntar-te per què vols enganyar tothom.

Volem que vinguis, perquè t'ensenyarem una idea molt difícil que només la saben fer els professionals, els científics. Si et rendeixes, vine!

Volem que vinguis perquè tenim una classe que és molt xula, molt rara i molt especial:

Hi ha dues "Meninas": la Paula Bàrbola i la Infanta Rita.

Hi ha la germana del Darwin: la Rose Darwin

Hi ha dos lleons: un amb ulleres i un sense ulleres.

També hi ha un nen que no menjava i es va quedar tan "flaco" com un espagueti i ara és un esquelet.

Hi ha un nen una mica cubista que deu ser família teva.

També l'any passat, a la nostra classe hi havia molts nens que es deien com tu: Fontcuberta, però no tenen la teva cara.

I una cosa, igual que al Jean Fontana, hi ha nens i nenes que els han crescut les tetes!

Una altra cosa increïble: també hi ha un nen astronauta, que és germà bessó del que no menja.

I ara et direm la idea perquè et rendeixis i vinguis:

La Mercè, que és la nostra mestra, se'n va a l'espai, a Mart, a buscar si hi ha vida i si hi ha extraterrestres i també a veure si troba a l'Ivan Istochnikov (je, je, és broma, ja sabem que l'Ivan no existeix). Que sàpigues que la Mercè ja ha anat una vegada a la lluna amb l'Amstrong i el Collins... i té el casc del Gagarin!!!

Et rendeixes? Véns?

Després ens posem a treballar amb l'ordinador intentant aplicar algun dels consells que ens ha donat la Isabel per tractar les imatges.

Un altre dia, la germana de la Paula ve convidada per parlar de les sirenes i de la seva existència o no. L'interès per la seva presència havia emergit en diferents converses sobre el muntatge d'en Fontcuberta, on la Paula havia manifestat que la seva germana estava fent un treball per Internet i tenia informació sobre les sirenes i ens demostraria que sí que existien.

Quan la germana de la Paula narra el seu treball sobre éssers mitològics situa diferents tipus d'éssers i sobre les sirenes expressa el següent:

- Judith: per començar us vull dir que les sirenes són un mite. Tot va començar fa molt de temps quan els mariners sortien a la mar i s'hi estaven molt de temps fora i la gent pensava "Què passa? Per què no tornen?" I van començar a imaginar històries que amb el temps s'han convertit en mites. El mite de les sirenes explica que les sirenes eren molt guapes i cantaven molt bé i els pescadors es quedaven amb elles.
- Rosa: però existeixen les sirenes?
- Judith: no us diré ni que sí ni que no. Hem vist alguna vegada alguna? Podem creure que existeixen, però no les ha vist mai ningú.
- Iago: com saps la història aquesta?
- Judith: la vaig baixar de l'ordinador.
- Unai: però l'ordinador, algunes vegades, les coses que diu són mentides.
- Judith: sí, però si tu vols creure, hi creus.
- Paula: però sí que havien trobat un esqueleto de sirena, oi tata?
- Manolo: és veritat?

- Judith: ja us ho he dit, ningú les ha vist, diuen que existeixen però jo crec que són un mite. Si vols ho creus i si no vols no ho creus. Dir-ho segur no podem perquè ningú les ha vist mai. Si voleu, poden existir en la vostra imaginació, però en la realitat no les ha vist mai ningú.

- Mercè: o sigui que mentre ningú les hagi vist podem dir que en la realitat no existeixen i en la imaginació sí, tothom pot pensar el que vulgui. Podem imaginar el que vulguem.

Quan veig la Paula em reproduïx aquesta explicació. Ella ara replica que no existeixen de veritat, només en el teu cap si tu vols. Jo li recordo que ella defensava que eren de veritat perquè la seva germana havia trobat la informació a Internet.

- Paula: no és veritat tot lo d'Internet, Internet a vegades fa bromes, com la de la caixa d'eines.

La Lídia es fica a la conversa i ens diu:

- No existen las sirenas, porque sino estaríamos en la vida de los dibujos animados.

Ens trobem els i les astronautes un matí que comença amb una rotllana plena de notícies. El dia anterior el Barça havia guanyat la Champions i l'eufòria col·lectiva fa que vulguin parlar del tema, porten diaris, samarretes...

- Manolo i Mario: tenemos una noticia. Ayer el Barça ganó la Champions.
- Mercè: què penseu? Que va fer un bon partit o no?
- Kevin: van fer un partit molt bo perquè estaven més entrenats.
- Manolo: mal partit.
- Unai: mal partit, el Puyol feia trampa, va fer trampes al Cristiano. Aunque tengan al Cristiano Ronaldo todos son como son.
- Mercè: pot estar passant que les persones que sou del Barça dieu que va ser un bon partit i les que sou d'un altre equip dieu que va ser un mal partit? Aquest pot ser un exemple de com es diuen i com s'interpreten les informacions depenent de la persona que les diu i la que les escolta. Si a qui ho diu no li agrada el Barça haig de dubtar de la seva opinió i escoltar altres informacions. Si trobo la notícia de la caixa d'eines i el titular diu "dona havia de ser" haig de pensar qui m'ho està explicant i amb quina intenció.
- Unai: volen fer-te creure que perquè és una dona no se comporta bien.
- Mercè: podem pensar qui deu haver escrit aquesta notícia, si un home o una dona.
- Un home.
- Una dona.
- Ho fan perquè pensem que hem de tenir cura del planeta.
- Mercè: aquesta notícia del futbol junt amb d'altres que hem anat treballant ens han de fer pensar que sempre hem de dubtar de les informacions i pensar qui ens les diu i per a què. En Fontcuberta ens ha fet pensar que també hem de dubtar de les imatges.

La Mercè i jo compartim què ens ha representat triar treballar sobre l'obra de Fontcuberta com a medidora en els nostres itineraris pel coneixement. Fontcuberta parla de mostrar, ensenyar, ocultar... Parla de dialogar entre la ficció i la realitat, d'instal·lar-se en el dubte, en la incertesa i, de fet, aquest és un dels objectius de com volem acompanyar els descobriments. Hem guiat la pregunta de què li deu suposar a Fontcuberta instal·lar-se en el desig de no fer fotos de la realitat. Ens ha interessat molt parlar de fotografia no com a transcripció, no com a descripció de la realitat, sinó que ens faci dubtar. Volíem convidar a descriure, a interpretar, a crear versions pròpies des del nostre jo i

des del nosaltres. Ens hem anat endinsant en decorats de ficció que ens han regalat confusió de gèneres: visual, literari, científic.

Fontcuberta redimensiona, dóna tints diferents depenent del moment. Ens ha ajudat a subjectivar. Què té de mi? Què diu de mi?

Hem donat veu i hem ajudat perquè cadascú s'anés vinculant.

La seva narrativa té un contingut conceptual que resitua, que sacseja, que reubica i fa viatjar. Ens instal·la en el dubte, que ja és la nostra intenció i, des d'aquí, s'ha convertit en un mediador que dialoga amb tots els nostres itineraris. La sospita és molt important. Vam anar a l'exposició instal·lats en la sospita, per dialogar amb ella.

Cal reflexionar sobre el valor de l'engany, saber com ens poden enganyar, i anar trobant els enganys. Acompanyem que aquesta posició de sospita sigui un posicionament davant la vida i veiem com des de l'art també s'instal·la la sospita.

VI. Desvetllant l'enigma. El final del trajecte filant nous horitzons és el moment que es descobreix que la notícia del viatge a Mart de la Mercè no és cert.

- Mercè: hi ha algú que encara pensi que no marxo a l'espai? Hi ha algú que no cregui en la notícia de la Vanguardia?

- Ainara: jo no m'ho crec. Han posat la cara de la Mercè a la cara d'un astronauta.

- Manolo: jo crec que és veritat.

- Mario: jo crec que és veritat, perquè ho he vist al diari.

- Bru: no és veritat. Van agafar una foto de la Mercè i la van posar sobre la cara d'aquest senyor .

- Mercè: mireu, com que la Isabel sabia que estem estudiant Fontcuberta i que ell vol que siguem intel·ligents i no ens deixem enganyar ni per les fotografies ni per les informacions, va voler fer una prova, va pensar "seran capaços d'adonar-se que és una foto trucada?" I va caure tothom de quatre grapes! No només vosaltres, moltes altres persones també s'ho van creure! Com diuen el Bru i l'Ainara, va esborrar la cara del Gagarin i d'Aldrin i va posar la meva.

Fixeu-vos si n'és de potent la fotografia, els diaris... Fixeu-vos que esteu estudiant Fontcuberta, que ens diu que hem de dubtar de les fotografies... I us ho heu cregut!

- Iago: és clar no podia ser, perquè si tu te'n vas, no tindriem professora!

- Mercè: com us sentiu ara que sabeu la veritat? Què en penseu de la broma? Us ha servit d'alguna cosa?
- Rita: em sento bé, no em fa ràbia que m'hagin enganyat perquè em serveix per pensar.
- Rosa: em serveix per aprendre. Em sento bé.
- Ainara: ja m'ho imaginava. Em sento bé perquè he vist que tenia raó.
- Bepon: em sento bé perquè així aprenc més les coses.
- Mario: està bé la broma, em serveix per ser més llest.
- Bru: ah està bé, descobrint que tenia raó estic bé.
- Unai: m'ha agradat la broma, jo pensava que era veritat, però no era veritat.
- Júlia: em sento bé, penso de la broma que és divertida perquè casi m'ho creia tot i em serveix per pensar les mentides i que hem d'estar atents.
- Manolo: no m'ha agradat la broma perquè no m'agrada que m'enganyin.
- Iago: està molt ben feta, el tall de la cara...
- Ainara: ho ha fet bé, però jo ja ho sabia que ho havia fet la Isabel.
- Isabel: jo no us vaig enganyar, us vaig fer una broma. Sou vosaltres que us la veu creure!
- Yasmina: hem après com es fan les bromes.
- Mercè: hem après a ser més llestos, a ser més conscients que ens poden enganyar. Allò que el Fontcuberta ens diu sempre.
- Isabel: a més, jo us vaig deixar moltes pistes perquè us adonéssiu que no era veritat. Ho veu contrastar amb altres diaris? Veu buscar el diari del dia per veure si la notícia estava publicada o no? Fixeu-vos en la data del diari del viatge a la lluna. Quant anys fa?
- Molts: 40!
- Isabel: i vosaltres creieu que la Mercè tenia aquesta cara de la foto fa quaranta anys? Com se la veuria, més jove o més vella fa 40 anys?
- Tots: més jove!
- Isabel: heu d'observar, fixar-vos, contrastar... Algú ho ha fet?
- Violeta: jo. La meva mare ho va buscar al diari i no ho va trobar.
- Mercè: que haurem de fer perquè no ens enganyin les fotografies?
- Unai: fer la foto més gran per poder veure-la millor i mirar si ha sortit a la tele.
- Paula: és veritat que la tele també enganya, perquè a la tele un dia van dir tornem en 2 o 3 anuncis i jo vaig estar comptant i eren més!

- Mercè: de totes maneres, no vol dir que tot allò que ens diuen les notícies és mentida, hem d'aprendre a contrastar la informació.
- Paula: hem de ser més conscients.
- Rita: hem de tenir bon ull perquè no ens enganyin.
- Isabel: heu d'estar molt atents per buscar pistes.

I amb aquest sentiment d'haver après una mica més a dubtar de les informacions, del que ens expliquen i des d'on ens ho expliquen, instal·lats en el dubte que ens ajuda a pensar de manera crítica, acaba aquest itinerari però n'obre de nous, possibilita continuar explorant les informacions "per ser més llestos", perquè no ens enganyin, per arribar a les nostres pròpies versions, per anar transformant sempre la nostra mirada.

Armstrong, Collins i
Aldrin, NASA

Quan estem fent les relacions entre els diferents itineraris d'aprenentatge expressen:

- Mercè: i Fontcuberta, penseu amb què està relacionat?
- Malak: amb l'espai, perquè té unes fotos que va fer a l'espai, la història d'aquest astronauta.
- Ainara: Fontcuberta a llegir i escriure. Hem llegit converses nostres, hem escrit una història amb 2 persones dels miracles.
- Rosa: és una persona i fa trucs que pensa amb el cap, va amb persones i amb el cos.
- Iago: per les mentides, va amb art, perquè aquestes mentides estan fetes amb art.
- Unai: primero dice mentides y luego las dice con arte.

I Fontcuberta queda entremat amb el tot de la vida de comprendre com un mediador que ens ha ajudat a dubtar de la realitat, a pensar de manera crítica, a fer "mentides amb art" i a instal·lar-nos una mica més en el dubte "per ser més llestos" per comprendre una mica més l'art com una forma d'expressió que ens provoca, que ens commou, que ens possibilita narrar-nos i vincular-nos des de nosaltres mateixos per repensar-nos i continuar caminant.

Acabo l'aventura d'aquesta narrativa amb les ressonàncies de les veus de la Mercè de Febrer, la Montse Jover i la Victòria Barceló que durant un temps van ser les meves mestres i les seves veus acompanyen aquest relat i l'il·luminen.

"El saber, que ha de ser considerado como complejo y relacional, abierto al cambio y a la evolución, es decir, como una construcción socio-histórica. El objetivo principal de la educación en este siglo, debe caracterizarse básicamente por pretender que toda persona a lo largo de su vida pueda llevar a cabo una ininterrumpida construcción del conocimiento, una reconstrucción continuada del saber, de manera individual y colectiva." (Barceló, de Febrer i Jover, 2000)

"I és que parlar, conversar, discutir, dialogar amb l'altra gent, per expressar les teves idees intentant mantenir-les, intentant defensar-les, intentant convèncer l'altra persona, escoltant-la, intentant entendre les seves idees, intentant posar-se en el seu lloc, intentant incorporar uns altres punts de vista que permetin resituar el teu, és apassionant..., però molt difícil.

(...)

I és que poder explicar, compartir, generar idees, donar opinions, crear-se concepcions pròpies i aportar-les, ser crítics, oberts i conscients de la importància de les pròpies aportacions a les altres persones i de les altres persones a un mateix, dialogar amb la societat, és prendre consciència de les pròpies possibilitats, és comprometre's, és saber que ets un membre actiu del món on vius, que formes part de la història, individual i col·lectiva, és saber que pots influir, que pots canviar algunes coses, és creure en un mateix, és fer-se persona, és meravellós.... és difícilíssim! (de Febrer, 2001)

"Estábamos hablando del placer que supone poder hablar sobre nuestras vidas, nuestros espacios, nuestras costumbres, nuestros saberes y nuestros sentires, y del acto de aprendizaje inmenso que eso supone.

(...)

Estábamos hablando de que poder compartir biografías, vivencias, alegrías, angustias, incertidumbres, porqués y puntos de vista diferentes sobre hechos comunes que nos permitía conocernos, entendernos y ser capaces de ponernos los unos en el lugar de los otros. Estábamos hablando de que era construir un aprendizaje compartido, lleno de diferencias y confluencias, lleno de simplicidades, lleno de nuestras vidas." (de Febrer, 2005)

Potser estem parlant de possibilitar mirar-se en dins, caminar de bracet per un territori horitzó que ens permeti continuar canviant, posar-nos a ser, més lluny, una mica més lluny.

4.2. NARRATIVA DE LA MONTSE ROMERO. Escenes d'una aula de 3 anys a l'escola Serralavella.

Complicitats buscades amb la Montse Romero, amiga i companya de viatge per la complexitat i el canvi

L'emoció de fer de mestra viatgera per la sorpresa que provoca aprendre en companyia

El desig de teixit, d'acompanyar la trama narrativa de relacions en la complexitat

4.2.1. Presentació de la narrativa de la Montse Romero

Quan em plantejo acompanyar i narrar alguns moments de la vida d'aprendre dels i les dragones de tres anys vull aconseguir dos propòsits:

- Documentar algunes escenes del teixit d'un projecte global de vida d'aula.
- Documentar diferents escenes de la vida de l'aula de la Montse, mestra vinculada a la perspectiva en la seva pràctica docent des de fa molts anys, on s'il·lustrarà com va emergint el teixit de desitjos i interrogants acompanyat des de la idea de potenciar les relacions.

Posaré l'accent en el relat sobre la necessitat de la Montse de repensar la seva pràctica docent emfatitzant sobre el paper que juguen les relacions en el procés d'ensenyament -aprenentatge. Narraré com viatja el seu desig des de la plasmació del mapa de relacions del curs anterior fins a la necessitat d'evidenciar, des del principi d'aquest viatge, les relacions entre els sabers en la vida de l'aprendre del grup d'infants que acompanya enguany i com va emergint la necessitat de plasmar-ho. En direm desig de teixit. Parlarem de la idea de la Montse de caminar cap aquí i d'anar creant la necessitat de plasmar-ho amb els nens i nenes.

- Quina importància té el teixit?
- Com el pensem?
- És una manera d'apropar-nos al que ens preocupa?

Aquesta narrativa estarà acompanyada per un document del pla de curs com a manera de compartir els grans eixos que guien la nostra pràctica docent, la meva i la de la Montse, com a companyes que tenim intencions de vida d'aula i processos de repensar-nos comuns des de fa molt de temps, ja que treballem plegades en la mateixa escola i compartim històries d'aprendre i de vida des de molt abans.

Com a la Montse li agrada dir, som dues mestres molt intuïtives respecte al que es cou en les nostres vides d'aula i acompanyem des de la nostra formació però també des de l'emoció i la responsabilitat que ens provoca la nostra feina interrogant-nos sempre de

manera crítica i alhora creativa. Anem, doncs, a compartir escenes d'aprendre i de ser en complicitat creixent.

4.2.2. Escenes de la vida de l'aula dels Dracs i de les Dragones de 3 anys

Vaig de visita per primera vegada a la classe dels Dracs i les Dragones de 3 anys de l'escola Serralavella un dia de finals de novembre. Els porto de regal un drac amb una cua molt llarga i un llibre de dracs. El drac provoca una conversa on els infants relacionen interessos, coneixements, vivències, interrogants que han anat compartint des que han decidit que aquest és el nom que els identifica com a grup. El drac està amagat i cal cridar-lo. Si és un drac el cridem:

- Drac dragó no em fas gens de por.

Si és una dragona la cridem:

- Dragona dragolina, vine, vine, vine.

- Però, aquest és un drac o una dragona? Com es pot saber?

- Qui és més alt el drac o dragona o vosaltres? Com es pot saber?

- Eric: és més llarg el drac.

- Jo me'l posaria així - diu el Youssef.

- Esteu d'acord? Com el posaríeu? Per poder mesurar?

Surt l' Eric i el posa vertical com es veu a la imatge.

I si ens l'emprovéssim horitzontal, com ho faries?

Amb què ho podríeu mesurar?

Us podeu comparar vosaltres amb els dracs perquè he vist que teniu més.

- Són molt alts.
- Montse: vam mesurar la porta per posar-li el foc que volien, amb què ho vam fer?

- Amb metres

- També dibuixem un drac per posar-lo a la porta.

- Marisol: com estarà posat, horitzontal o vertical?

- Montse: expliqueu-li a la Marisol on vam anar. Al bosc vam pensar com s' enlairaven els helicòpters.

- Vam anar d'excursió al bosc. Hi havia helicòpters. Un helicòpter tenia la pala trencada.

- Montse: com s'enlairava l'helicòpter?

Fan el gest amb la mà fent que puja de baix a dalt, vertical.

- També els coets s'enlairen de la mateixa manera.

- Tenen lletres aquí (s'assenyala el costat de la cintura).

- Els dracs també volen, volen amb ales.

- Lucia: alguns tenen un forat i fiquen el cap. Uns nens per fer un titella.

- Marisol: existeixen els dracs?

- Laia: uns que sí i uns que no.

- Marisol: i, què fan? Com es mouen? Neden? Caminen? Volen?

- Alguns no caminen mai.

- Neden els taurons, els dofins...

- Biel: els dracs neden per el agua i busquen taurons i dofins.

- Montse: recordeu que vam veure un animal que també es diu dragó i que el vam tenir a la classe?

- David: se li va trencar la cua, feia voltes buscant el cap.

- Montse: la Marisol ha vingut perquè li expliquem què ens interessa aprendre, què volem investigar en aquesta classe. Biel explica-li tu què vas dir.

- Biel: jo vull aprendre a volar. Un dia em compraré el traje del Superman i del Batman.

- L'Spiderman no vola, s'enganxa.

- Emma: vull aprendre a volar, com que el Biel vola i és el meu amic.

- David: jo també

- Montse: també ens interessen altre coses que volen...

- Marta: els avions, els helicòpters, els ocells.

- Eric: si no tenim ales ens caiem.

- Biel: volen amb foc, tenen foc.
- Tenen ales al darrere.
- Montse: es mouen com les dels ocells?
- Les ales no es mouen .
- Qui té ales?
- Avions.
- Ocells.
- Coets.
- Helicòpters.
- Com volaríeu vosaltres?

Després l'Eric i el Biel comencen a volar pel terra..., tothom s'afegeix.

Què ens passa? Volem? Nedem?

- Eric: també ens interessaven els coets.
- Montse: us ensenyo un que sortia en aquest llibre.
- Eric: hi ha 5 coets (els compta en veu alta).

- Montse: esteu d'acord?
- David: el coet és això, n'hi ha un.

- Biel: yo sólo veo que sólo hay uno.

- Montse: on volen anar amb el coet?
- Al planeta Terra.
- Els coets van a la Lluna.
- Els avions poden volar més lluny.
- Els helicòpters volen més lluny.
- Montse: els helicòpters i els avions s'enlairen igual?

Es veu en les intervencions de la Montse com intenta obrir la mirada i fer adonar dels diferents temes que ja han emergit en altres moments com un interès del grup. La seva intenció és que estiguin presents els diferents temes per anar trobant les connexions.

Centra l'atenció en materials que tenen a l'aula que els poden enriquir, recorda preguntes sobre aspectes que ja havien aparegut en altres moments, recapitula, resitua, intenta que es vagi visualitzant la trama i que es vagin

evidenciant les relacions entre els diferents interrogants que estan emergint en aquesta conversa cultural amb el món. Centra i contextualitza els temes interrelacionats per continuar avançant i prenent decisions sobre com continuar les recerques.

- Què deu passar perquè s'enlairin diferent?
- Paula: la Lluna està molt alta al cel i els helicòpters no poden arribar.
- Arriben una mica baixet i una mica més alt i la Lluna està més alta al cel.
- Marisol: però tornant al que m'heu explicat...
- Les persones poden aprendre a volar?
- Laia: les persones no volen.
- Biel: nos podemos imaginar que volamos.

- Lucia: com que som dracs podem volar.
- Montse: la Júlia va portar unes ales de papallona i ens les vam posar. Però, si tinguéssim unes ales de veritat volaríem?

- Lucia: jo us ensenyaré com són unes ales de veritat.
- Montse: també tenim una capa per volar, ens la podem emprovar...
- Biel: amb la capa sí que podrem volar.

Tothom té vergonya i la capa queda a terra sense que ningú se l'emprovi.

Cal dir que abans de venir a l'aula ens havíem trobat amb la Montse per compartir possibilitats de la meua visita. D'una banda, aportant materials vinculats amb la trama de l'aula que enriquessin la travessia i de l'altra fent un paper d'interlocutora que s'interessa per allò que ocupa aquesta comunitat i que sorpresa espero que em narrin el que està esdevenint, el que els ocupa i els interessa aprendre.

Amb aquestes intencions de la meua presència ensenyo el llibre que els he portat amb la idea que problematitzi moltes de les idees que estem compartint...

(Maffay, 2003)

Es veu un drac, en Tabaluga, que neix d'un ou, se'l veu en diferents escenes volant, nedant. Hi ha una imatge on el drac està assegut a la Lluna.

- Alex: del huevo sale el dragón.
- Biel: un ou de drac.
- Els dracs neixen d'ous?
- Biel: uns sí i uns no.

- Els grans sí i els petits no.
- Emma: els dracs també neixen.
- I nosaltres com naixem? Naixem d'ous?
- Rober: naixem de la panxa de la mama.

- Emma: el Rober va néixer de la panxa de la mama.
- Eric: jo no he nascut de la panxa ni del pare ni de la mare. Jo no he nascut de res.
- Montse: n'estàs segur? Pensa-t'ho millor.

L'Eric es queda una estona pensant i finalment diu fluixet:

- Eric: he nascut del papa.
- Montse: bé, ho haurem d'investigar una mica més...
- Marisol: i nosaltres estem en un ou a la panxa?
- Lucia: estem en una bosseta.
- Paula: jo no he estat en una bosseta.
- Lucia: la mama sí tenia.
- Marisol: potser també ho haurem d'investigar...

En el llibre es veuen uns dofins que sembla que volin...

- Mira els altres dofins com volen!
- No volen, salten!
- Però tenen ales? Mireu el dibuix.
- Són ales.
- Són aletes.
- S'assembla una mica...

Acabem aquí la trobada amb uns quants itineraris oberts per continuar indagant.

Veiem en aquesta trobada un grup d'infants que s'interroguen sobre el món, que vinculen els seus desitjos i els seus interessos a les seves identitats, a les seves ganes de ser. Es veu com se senten representats amb el nom de dracs i dragones que els identifica com a grup. Alguns dels seus interessos giren al voltant d'intentar comprendre com són, si existeixen o són del món de la fantasia. Sembla que aquests misteris han influït en la tria d'un nom com aquest per tal que aculli la idea de comunitat.

Es veu a la conversa com relacionen les seves idees, les seves preguntes al fet d'anar comparant com són ells i com són els dracs, si tenen alçada o longitud, com són d'alts uns i altres, com es desplacen. Així mateix, el seu interès pels desplaçaments els està fent pensar de manera complexa cercant altres animals o objectes que es desplacen de diferents maneres. Manifesten en tot moment un gran interès per comprendre el moviment, per anar comparant diferents formes de desplaçament.

D'altra banda, en el camí els han sorgit problemes en funció de com anaven habitant l'aula, de com feien que l'espai que comparteixen parli d'ells i elles, del que els commou, del que els interessa. Decideixen així personalitzar la classe, que quan algú arriba pugui percebre qui són i què volen fer i aprendre plegats. Aquesta decisió, la de projectar-se i narrar-se als altres, provoca problemes com mesurar la porta per enganxar un foc de dracs que volen que hi hagi de fons. Apareix, doncs, la necessitat d'investigar sobre com es mesuren les coses i amb què ho fan els adults. Quines són les pràctiques relacionades amb la mesura que han viscut, què necessiten? Qui els pot ajudar?

S'involucren també en dissenyar un drac que tindran penjat a la porta, caldrà definir si estem parlant d'una posició horitzontal o vertical, com de gran cal que sigui perquè càpiga, quant volem que ocupi, com ho podem saber.

L'aula es va personalitzant, per narrar aquesta comunitat biogràfica, arriben dracs de diferents tipus, apareix la necessitat de classificar, comptar, mesurar..., d'anar expressant què més volen que passi en aquell espai que comparteixen.

La conversa cultural en la qual es troba immersa aquesta comunitat fa que emergeixin a poc a poc altres desitjos, altres preguntes que els involucren com a col·lectiu i els donen pistes que tothom pot expressar i aportar el que l'interessa comprendre.

En aquest espai de possibilitats el Biel sent que pot expressar el seu desig, sent que té un lloc a l'aula per compartir el que el commou profundament:

- Biel: jo vull aprendre a volar.

És rellevant assenyalar que el Biel aboca un sentiment tan singular perquè sent que té un espai per ser ell de veritat i que pot mostrar-se i que, probablement, mestres i nens s'involucran en el seu desig, l'acolliran, l'escoltaran, el validaran i hi prendran partit.

Altres desitjos, interessos, preguntes, ganes de fer i de ser..., desembarquen en una aula com aquesta on és clau el paper de la mestra que convida que els infants s'expressin.

Parlo d'una aula on es va creant un espai de possibilitats per anar operant amb la complexitat, on una escolta interpretativa permet acollir les veus de tothom per acompanyar enriquint, problematitzant, aportant diferents sistemes de representació que ajudaran a comprendre allò que interessa a aquesta comunitat en procés de creació.

La Montse té clar que cal acompanyar la mirada sobre quan parlem de realitat i quan de fantasia tant pel que fa al paper que juguen els dracs i les dragones en aquesta comunitat com el que té a veure amb el desig de volar.

Els dracs i les dragones els representen, és el nom que han triat perquè parli d'ells i elles com a col·lectiu i cal anar destriant per què els atrau, què tenen de reals o de ficticis i per què els interessen tant. Parlar dels dracs en plànol vertical o horitzontal està vinculat al desig dels infants i a les aproximacions a aquests éssers mitològics que depenen de cultures i interpretacions estan representats en el seu moviment de diferents maneres en funció de si naden, caminen o volen. De fet, per a aquests nens i nenes està íntimament relacionat amb les demandes sobre moviment que es fan.

El desig de volar el volem resituar i acompanyar des de la idea que al llarg de la història de la humanitat moltes altres persones s'han fet aquesta mateixa

pregunta i s'han involucrat en el desig de volar cercant diferents possibilitats. Aquesta intenció de situar-ho històricament i des dels desitjos de diferents científics, poetes, pensadors..., redimensionarà la pregunta i la contextualitzarà dins la nostra herència cultural.

Es comença a intuir un teixit de vida d'aula, un teixit de possibilitats d'aprendre d'una comunitat que comença. La Montse vol acompanyar un teixit que fili els desitjos d'aquest grup de persones i, per això, des del primer dia de curs intenta acompanyar la creació d'aquest entramat que reculli el que volen aprendre des d'una intenció de currículum integrat. Des del principi ha acompanyat l'emergència dels interrogants, els propòsits, les intencions d'uns nens i unes nenes que comencen a viatjar junts pel món del coneixement. Ha anat guiant la necessitat d'expressar els seus desitjos i interessos, la necessitat de posar-se d'acord sobre el que vénen a fer plegats, sobre el que els agradaria aprendre, en definitiva, posa les decisions curriculars en mans de totes les persones de la comunitat: infants i mestres.

Cal puntualitzar que treballant des d'aquesta perspectiva les mestres prenem moltes decisions proposant i obrint noves possibilitats d'aquesta trama de desitjos que ens representa a tots i a totes i ens permet ser actors i actrius del nostre procés d'aprendre. Per exemple, l'escola ha decidit involucrar-se en una investigació conjunta sobre el cosmos aprofitant que enguany se celebra l'any de l'astronomia. Es tracta de la festa cultural de l'escola, que enguany intenta entomar la ciència relacionada amb comprendre el cosmos. Des del primer moment la mestra situa aquest tema per poder dialogar sobre ell i anar-lo relacionant amb la resta dels interessos de la comunitat que, com es veu a les converses, conflueixen i s'enriqueixen entre ells.

Una altra proposta que parteix inicialment de la mestra és la de treballar sobre l'obra de Joan Miró, pensant que inicialment uns nens i unes nenes de 3 anys potser no s'interrogaran sobre l'art i caldrà prendre decisions per acostar-lo a les seves vides d'aprendre. Després veurem com es relacionen amb l'obra d'aquest artista i troben moltes vinculacions amb les seves vides i els seus interessos, d'altres els aniran apuntant les mestres que acompanyen el teixit des de la música, l'astronomia o l'art, pel que fa a aquest cas.

Relacionat amb els interrogants sobre néixer un mediador per abordar-ho en profunditat seran les capses de vida de les quals parlarem més endavant en el pla de curs.

Cal dir que hi ha una necessitat manifesta de la comunitat per comprendre més sobre el néixer i es fa especialment necessari per part d'un infant que ha perdut la mare recentment i que és qui manifesta que ell no ha nascut ni de la panxa de la mare ni de la del pare... Serà molt enriquidor per a tot el grup compartir els sentiments de la pèrdua en aquest camí de comprendre una mica més el món i les persones.

Es veu en aquesta primera llista que compartim ara que ja estan expressats molts dels desitjos, propostes i interrogants. Veiem com ja comencen a entamar-se molts dels misteris que acompanyaran aquesta comunitat.

QUÈ PODRÍEM ESTUDIAR A LA CLASSE DE 3 ANYS? QUÈ VENIM A FER PLEGATS A L'ESCOLA? QUÈ VOLEM APRENDRE A LA CLASSE DE 3 ANYS DELS DRACS I LES DRAGONES?
VOLAR
M'AGRADARIA VOLAR
JO VULL APRENDRE A VOLAR
JO VULL VOLAR COM EL BIEL, QUE ÉS EL MEU AMIC
LES PERSONES NO VOLEN
NOS PODEMOS IMAGINAR QUE VOLAMOS
COM QUE SOM DRACS PODEM VOLAR
Ens vinculem des del desig, des del misteri que representa volar
QUI MÉS VOLA?
COM HO FAN?
QUI MÉS S'HA FET AQUESTA PREGUNTA EN LA HISTÒRIA DE LA HUMANITAT?
(investigar les idees i els dissenys de Leonardo Da Vinci entre d'altres)
EL MOVIMENT
COM ES DESPLACEN ELS AVIONS, ELS HELICÒPTERS, ELS COETS, ELS TRENS, SUPERMAN, LES BRUIXES..?
Comprendre els moviments, les trajectòries, cercant representacions, mecanismes
COM FUNCIONEN?
QUIN PAPER JUGA EL FOC?
COM ENS PODEM DESPLAÇAR NOSALTRES, ELS DRACS, ELS DOFINS, ELS TAURONS, ELS OCELLS?
Comparació entre el nostre moviment i el de diferents animals i artefactes voladors.
NEDAR/VOLAR/CAMINAR
ALES/ALETES
QUÈ CAL PER VOLAR O NEDAR?
MORFOLOGIA
MÚSICA/DANSA
Com podem relacionar la necessitat de comprendre els moviments, els desplaçaments a través de la música, de l'expressió amb el cos?
Possibilitats: buscar músiques per expressar que volem com ocells, com dracs, com helicòpters, com avions...
Per comprendre els desplaçaments de diferents animals: Carnaval dels animals, material de psicomotricitat (robes, ales de llaços, caps de peix, cintes llargues...)
Oportunitats de plasmar amb el dibuix el moviment per comprendre'l.
-JÚLIA: BALLAR MÚSICA DE BALLARINES
MÚSIQUES PREFERIDES CAPSES DE VIDA
-MARTA I PAULA: BALLAR I CANTAR LES 3 BESSONES I DE BALENES.
VINCULAR LES MÚSIQUES DE LES CONSTEL·LACIONS de MIRÓ.
FESTA CULTURA CIÈNCIA /COSMOS
ELS COETS FINS ON ARRIBEN? I ELS AVIONS I ELS HELICÒPTERS?
DISTÀNCIES, POSSIBILITATS DE VOL
ON ÉS LA LLUNA?
EL PLANETA TERRA?
EL SOL ÉS A PROP? I NOSALTRES REPECTE EL SOL?
LA HUMANITAT QUAN I COM ES COMENÇA A INTERROGAR SOBRE LA VIDA I EL CONTACTE AMB L'UNIVERS.
Sortida al planetari del CosmoCaixa.
NÉIXER
CAPSES DE VIDA mediadores per compartir qui som i quina és la nostra vida.
OUS/PANXA
COM NAIXEM?
- ROBER: NAIXEM DE LA PANXA DE LA MAMA

JO NO HE NASCUT DE LA PANXA NI DEL PARE NI DE LA MARE

I NOSALTRES ESTEM EN UN OU A LA PANXA?

- LUCÍA: ESTEM EN UNA BOSSETA

- PAULA: JO NO HE ESTAT EN UNA BOSSETA

- LUCÍA: LA MAMA SÍ TENIA...

LLETRES

- JÚLIA: JO VULL APRENDRE LLETRES PER EXPLICAR CONTES ALS NENS PETITS

VOLEM APRENDRE A ESCRIURE

- LAIA: JO VULL APRENDRE A ESCRIURE LES LLETRES RÀPIDES QUE FA LA MEVA MARE

- DAVID: LES LLETRES ENS AJUDEN A SABER ON VOLEM ANAR

- YOUSSEF: JO HE VIST LA LLETRA "HACHE" (es refereix a l'H d'heliport)

Aranya: mediatadora que ens ajudarà a descobrir on hi ha lletres i per a què serveixen.

NÚMEROS

DAVID: A MI M'ENCANTEN ELS NÚMEROS

NÚMEROS DE LES SABATES...

QUAN ENS CAL MESURAR? AMB QUÈ?

Per habitar l'aula ja hem hagut de mesurar la porta, el drac, els dracs llargs comparant-los amb nosaltres...

Llop: mediatador que ens ajudarà a descobrir on hi ha números i per a què serveixen.

LOCALITZACIÓ

BOLES DEL MÓN /MAPES/PLÀNOLS

Plànol del bolet per compartir recorregut pel bosc.

Plànol del poble per localitzar el tió.

QUÈ SÓN ELS MAPES I ELS PLÀNOLS?

- LUCÍA: VEIG UNA ESTRELLA, ÉS DEL CEL

- ERIC: UN MAPA QUE TÉ NÚMEROS.

- FERRAN: HI HA DIBUIXADES LES CARRETERES.

- EMMA: ÉS PERQUÈ VEIEM PER ON PODEN PASSAR ELS COTXES I ELS AUTOCARS.

- ÀLEX: TAMBÉ HI HA LLETRES.

PER A QUÈ SERVEIXEN ELS MAPES I ELS PLÀNOLS?

QUINS SÍMBOLS FAN SERVIR?

PLANETA TERRA (mar i terra)

CUINAR/APRENDRE A COMPRAR

PODEM APRENDRE A CUINAR AL RACÓ DE LA CASETA

PER CUINAR HAS DE SER GRAN AIXÒ DIU LA MEVA MARE

ENS PODEN ENSENYAR ELS GRANS, LA MONTSE, LA SEVA MAMA, L'EVA I LA JENNI

EL MEU PAPA SAP CUINAR, QUAN LA MEVA MAMA TREBALLA EL MEU PAPA CUINA

EL MEU PAPA DAVID SAP CUINAR

I LES IAIES

LA MEVA IAIA FA UN PASTÍS MOLT BO

INFORMÀTICA

- JÚLIA: APRENDRE L'ORDINADOR, JO TINC UN ORDINADOR DE PLÀSTIC QUE TÉ NÚMEROS I LLETRES I DIU: CLICA UNA LLETRA I JO CLICO

- BIEL: JO VULL APRENDRE ELS DE VERITAT

- TOTS: JO TAMBÉ

- ERIC: EL MEU PAPA TÉ UN DE VERITAT, PERÒ NO EM DEIXA TOCAR-LO FINS QUE SIGUI GRAN

- EMMA: JO VULL APRENDRE A APRETAR ELS BOTONS, FER FOTOS GROSSES...

- FERRAN: EL DE L'ENRIC TÉ JOCS I A MI M'AGRADA FER JOCS

- MOLTS: A MI TAMBÉ!!!

ART

Estudiarem JOAN MIRÓ

CONSTEL·LACIONS I OCELLS

MÚSICA VINCULADA AMB LES CONSTEL·LACIONS elaborada per Bobby Previte

GAUDÍ / DRACS

CASA BATLLÓ, PARC GÜELL

ESCULTURES DE DRACS (ITINERARI BARCELONA i ÀNGEL MÀDICO)

FANTASIA/REALITAT

DRACS DE MENTIDA (PEL·LÍCULA, CONTE, TITELLES I CAPGROSSOS...)

DRAGONS ANIMALS

VOLAR

POR

QUÈ ENS FA POR?

ALGUNS TENIM POR DELS DRACS

ANGLÈS

- FERRAN: QUÈ DIU AQUÍ?

AQUÍ DIU "FIRE"!

- FERRAN: QUÈ VOL DIR?

- DAVID: ÉS ANGLÈS! LA MEVA MARE TAMBÉ SAP ANGLÈS.

- LUCÍA: JO SÉ COMPTAR MOLT EN ANGLÈS: ONE, TWO, THREE, FOUR...

La Montse i jo vam seure per intentar escriure aquesta primera llista de desitjos i intencions amb el desig d'interpretar les diferents converses i situacions d'aprendre de la vida d'aquest grup. Mentre analitzàvem els desitjos i interrogants vam anar compartint possibilitats d'acompanyament i, alhora, quins eren els eixos que ens movien a guiar des d'unes determinades intencions. Aleshores l'escola demanava a tothom que elaborés un pla de curs amb les grans intencions d'aprendre de cada vida d'aula.

Nosaltres dues sempre hem treballat plegades des que som a l'escola Serralavella i fa molts anys que compartim reflexions i complicitats en grups de recerca, d'altra banda són amigues i ens emocionem de la mateixa manera pels nostres equilibris pel canvi i la innovació així com per continuar cercant la coherència entre qui som a l'escola i qui som a la vida. Aquests anys compartits ens han permès anar elaborant un fer pedagògic que hem intentat que quedi recollit ara en un document que hem elaborat pensant en què és el que ens guia i ens fa fer de mestres com ho fem. Aquest document serà aquest pla de curs que demanava l'escola i que intenta compartir les grans intencions que acompanyen el teixit d'aquesta aula i de la meva pròpia quan faig de mestra.

Enguany, la recerca en què estic immersa em permet reflexionar a poc a poc i reescriure amb la companyia de la Montse qui som com a mestres, què ens mou i què ens fa fer el que fem, com ens imaginem la vida a l'aula i a l'escola, què és el que ens commou i ens dóna la coherència que cerquem.

A continuació mostrem el pla de curs, pla de vida d'aula, pla de les nostres vides d'aprendre en companyia, per intentar il·lustrar les nostres intencions i quines són les teories que ens guien i que ens il·luminen com a mestres des de fa molts anys.

Val a dir que cada vegada que mirem el document l'ampliem, decidim afegir imatges, pensaments, matisos... i, tot i així, el considerem incomplet i inacabat. Pensem que cada un dels temes que abordem podrien tenir un document per aprofundir i ampliar de què parlem i des d'on parlem. Sí, sentim que parla de nosaltres i de la nostra pràctica docent i que ens representa. Tenim el desig d'anar ampliant, revisant, aprofundint, cercant noves mirades del que hem escrit ara i aquest desig ens guiarà.

El document del pla de curs el trobarem al final de la narrativa per no tallar la progressió de la trama relatada.

Comença tranquil i afectuós un nou dia de febrer a l'aula dels Dracs i les Dragones. La Montse enceta la conversa recordant, felicitant, acollint... Fa molt de temps que no els visito i trobo molt canvis.

- Montse: avui quan he vist el Ferran, que fa dies que no venia perquè estava malalt, l'he vist més gran... Com que ens vam mesurar tenim el número de la seva alçada, el podem tornar a mesurar, a veure si amb aquesta febrada tan grossa ha crescut.

Després s'adona que una nena, la Cristina, s'ha tallat el cabell i li du.

- Montse: com és que estàs tan guapa, Cristina?

- Cristina: la mama me l'ha tallat.

- Montse: però ho dius enfadada...

Després la Montse agafa un calendari amb anotacions i recorda:

- Montse: la Laia va dir que el dia 31 deixaria de plorar i ho ha aconseguit abans mireu (ensenyant els números del calendari i convidant a comptar quants dies abans ho ha aconseguit), la felicitem.

Mireu la Paula havia de deixar de plorar avui perquè sempre plora quan va al menjador.

L'Íu també va dir fa dos dies que deixaria de plorar...

- Emma: sí, ja ha passat aquest dia i no has de plorar.

- Paula: jo avui volia, però...

- Montse: d'acord, doncs ho heu de continuar intentant.

Veiem com s'utilitza el calendari per plasmar acords del grup. Aquesta és una intenció d'acompanyar el compromís de diferents nens i nenes, d'anar-se

posant a prova, de fer-se grans i ser capaços d'entomar situacions que els costen. Serà molt important el recolzament del grup en aquest compromís adquirit així com les felicitacions quan ho aconsegueixen. D'altra banda el calendari es converteix en un text amb significat, els números que parlen del pas del temps parlen de nosaltres: de quan farem una excursió, de quan hem deixat de plorar pel matí, del nostre aniversari. Ens trobem aquí una situació d'aprenentatge situat de les que ja parlem en el pla de curs on ja expliquem les nostres intencions en aquesta utilització dels sistemes de representació per comprendre i ubicar-nos una mica més en el món i que aquest formi part de situacions situades i contextualitzades en la vida d'aprendre.

- Ah! m'oblidava, tinc una notícia molt bona, podem anar a l'heliport, em van trucar per dir que sí.

- I t'han dit si podem pujar a l'helicòpter?

- Montse: no, no m'ho han dit.

- Ferran: a l'heliport no hi ha avions estan molt lluny (fa els gestos de direcció amb les mans de cap a on s'ha d'anar per arribar on són els avions) cap amunt, cap el costat..., i ja arribes.

- Marisol: per trobar el camí cap a l'aeroport, què mirem? I quan arribem, com ho sabrem?

- Ferran: hem de mirar els senyals.

Ningú més expressa possibilitats i la Montse recorda:

- Montse: recordeu que quan vam anar d'excursió al Bosc del Bolet vam passar primer per l'heliport i vam fer un plànol de l'itinerari per recordar el camí que havíem fet. Els plànols ens serveixen per trobar els camins?

- Molts: síiii!

- Montse: Ferran, li podem demanar al pare i la mare si tenen un plànol per anar on tu dius que crec que deu ser un aeroport.

Es veu en aquesta representació com l'acompanyament de la mestra és d'ajudar amb fotos que situïn punts de referència per la localització en aquest itinerari

- Youssef: jo vaig veure un avió que s'enlairava.
- El Doraemon també té una cosa petita al cap i s'enfila com els helicòpters.
- S'enfila fins al cel.
- És un casquet.
- Nosaltres podríem provar de volar amb un casquet.
- Eric: perquè té pales aquí, busca el Nobita.
- Alex: el Nobita no vola, és un nen.
- Youssef: jo sí que volo així.
- Eric: els nens no volen.
- Sí que vola, vola al costat del Doraemon.
- Lucía: els avions també tenen unes pales així.

La Montse proposa que m'expliquin què tenen en una taula que està plena d'informacions, objectes i empremtes de diferents tipus, és l'espai on van col·locant les diferents informacions dels temes que els ocupen i volen investigar.

Diferents nens i nenes manifesten:

- Són llibres per investigar tot el que ens interessa.
- Eric: hi ha coses de l'espai.
- Alex: el Joan Miró que pinta coses de l'espai.
- Diu que volem cuinar.
- Youssef: a la caseta, anem al racó de la caseta.
- Montse: si anem al racó de la caseta, aprendrem a cuinar de veritat o no?
- Laia: no, són coses de broma, necessitem coses de veritat, fruita...
- Pa.
- Tomàquet.
- Amanida.

- Pol: amb una cullera forta es remena la sopa.
- Eric: la meva mare em deixa cuinar sopa, hamburguesa...
- Ferran: et cremaries, es cremen els nens i les nens. Només els pares i els que són grans.

- Eric: a mi em deixen cuinar.
- Montse: aquí a l'escola, qui ens pot ajudar?
- La Montse i la Jenni.
- La mare de la Montse.
- Pol: perquè el teu pare està mort, oi?
- Montse: sí, us ho vaig explicar un dia.
- Un poquet de iaio està mort també .
- Montse: Eric i la teva mama també estava malalta i es va morir, oi?
- Eric: jo no he nascut de ningú .
- Montse: quan presentis la teva capsa de vida ja tornarem a parlar d'aquest tema, que és molt important.
- Ferran: clar perquè l'Eric diu que no ha nascut de la panxa i no pot ser.
- Alex: tots hem nascut.
- Rober: jo tampoc he nascut (rient).
- Montse: es pot decidir això?

- Paula: jo estava dins de la panxa de la meva mare. Tinc fotos de la panxa.
- Eric: jo no tinc fotos.
- Paula: el meu pare fa el dinar quan la mare està treballant.
- David: el meu pare es diu David i l'avi es diu David.

Centra l'atenció en dos llibres que ha portat, un sobre els invents de Leonardo Da Vinci, l'altre sobre Miró.

- Emma: aquest és de Joan Miró.

Ensenyant un espai on tenen les informacions sobre Joan Miró.

- Pol: de quan era jove.
- Montse: què diu aquí (ensenyant el títol).
- Eric: té la m, té la i.
- Jo la tinc.
- Diu Joan Miró.

L' Emma, que ha reconegut el quadre de la portada del llibre, va a buscar-lo

La Montse aleshores ensenya les guardes on es repeteix el títol però diferent, ho fa per problematitzar sobre les hipòtesis de lectura que han fet abans.

- Montse: si a la tapa diu Joan Miró, a dins què posa?

- Emma: aquí (parlant de dins) hi ha un tros més.
- Assenyalant l'Emma llegeix a poc a poc: Joan Miró

- Lucia: Joan té la AAA, sona la A.

Després comencen a mirar el llibre de Da Vinci però no dóna temps de compartir-lo i quedem que ja ho farem en un altre moment.

Queda aquí el primer acostament a aquest llibre i marxen al pati.

(Hawcock, Jaspre, Lawrence, 2008)

(Andrews, 2008)

Cal remarcar la importància que té que en una aula, que intenta operar amb la complexitat, que vagin desembarcant diferents textos, informacions que permetin obrir nous espais al coneixement i possibilitin anar-se relacionant amb

el que els interessa des de diferents representacions de la realitat. D'altra banda, aquí es veu una intenció per part de la mestra de fer entrar a la vida de l'aula diferents experts del món de la cultura, de la nostra herència cultural, que enriqueixen les recerques que els ocupen amb les seves versions sobre el món (parlo, en aquest cas, de la presència de Joan Miró i de Leonardo da Vinci).

Quan se'n van cap el pati es troben que al hall ha aparegut el ninot del Carnestoltes (és la setmana d'aquesta festa). S'interessen i comencen a observar-lo, algú expressa que és molt alt, connectant a un tema motiu d'estudi per aquest infants: l'alçada.

Se'n van al pati amb la proposta de la Montse que després vindran a observar-lo.

Quan tornen del pati seuen prop del Carnestoltes i comencen a proposar situacions relacionades amb anar-se comparant i relacionant amb el ninot.

Decideixen llegir-li un rodolí que li han preparat per saludar-lo i comencen a compartir altres idees.

Es veu un interès de comparar-se i vincular-se amb aquest personatge que els emociona, els fa respecte i, fins i tot, por.

Fan propostes relacionades amb l'alçada que tenen a veure amb les seves experiències anteriors amb la mesura que ja s'han fet públiques i explícites en diferents moments de la vida d'aquesta comunitat.

L'Íu s'acosta per comparar-se amb una mica de por...

Proposen comparar-se ells i elles drets, comparar l'alçada de la Montse, la del drac més llarg de la classe, anar pensant qui és el més alt de tots...

La Montse ensenya el drac preguntant sobre si el comparen horitzontal o vertical. Són importants aquestes mirades cap a l'alçada que van fent hipòtesis emocionades.

Es veu en les fotos les successives proves que decideixen fer: posar el drac en vertical, comparar l'alçada del ninot, el drac, la Montse i una nena ordenats de més alt a més baix

Després de fer totes aquestes proves proposen anar a buscar els metres per mesurar-lo. Amb el número trobat que representa l'alçada se'n van cap a la classe i llavors decideixen provar aquesta mida en plànol horitzontal intentant veure si el Carnestoltes cabria estirat a l'aula i quants nens i nenes es necessitarien per tenir la mida del ninot.

La Montse agafa la llista de l'anotació de les alçades dels nens i nenes que havien recollit fa uns dies. Posant el metro a terra amb la mida del ninot es van donant diferents situacions que fan que emergeixin interrogants i coneixements sobre l'utilització del metro.

Van compartint idees sobre com col·locar el metro, com la importància que estigui molt estirat o li apunten a la Laia la necessitat que el seu cap estigui situat on comença el metro.

Per finalitzar la jornada diferents nens i nenes manifesten que han dut sorpreses i que per què no les miren. Es posen a fer-ho i apareix la primera sorpresa: un calidoscopi. En aquell moment de complicitat entra el Juanjo a l'aula, que és el director, veu el que fan i s'involucra en la conversa i diu que a ell el calidoscopi el fa pensar en un objecte molt important per mirar a l'espai que és el telescopi. Diu que els ho explica perquè sap que estan estudiant sobre l'espai i les constel·lacions i els diu que potser els caldria investigar sobre Galileu Galilei, que és qui va descobrir el telescopi.

Veient aquí la importància que aquesta comunitat tingui les portes obertes al món i que diferents persones puguin aportar riquesa, noves mirades, noves idees... Aquesta fluïdesa és molt important en una vida d'aula que vol estar oberta al món i a les persones. D'altra banda cal valorar la importància que les diferents persones de la comunitat escola coneguin el que es cou a cada aula i puguin així intervenir enriquint les diferents travessies.

Així mateix, pensem en el valor que aporta que qualsevol persona de la comunitat porti sorpreses per compartir amb el col·lectiu, sovint esdevenen mediadors entre els interessos de cada persona i els del grup i serveixen sovint per obrir nous interrogants, noves possibilitats. De les sorpreses també parlem al document del pla de curs, de la seva importància com a mediadors.

En aquesta visita meva es veu com es van entramant diferents sabers ja emergents, com apareixen nous interrogants i propostes relacionats amb la trama de desitjos a partir d'intervencions de les mestres o els infants, es veu també com un aprendre situat enriqueix la vida d'aquesta comunitat i l'omple de significat, com els nous estímuls, com el cas del Ninot del Carnestoltes o l'entrada del Juanjo a l'aula, passen a formar part de la trama global evidenciant-se que els nens i nenes necessiten vincular aquestes noves aparicions amb les seves vides d'aprendre i amb els interessos ja plantejats.

Cerquen coherència i van generant cada vegada una trama més complexa i rica de relacions on els sistemes de representació i els experts del món de la cultura juguen un paper clau perquè van enriquint i teixint significats repensats per tots i totes.

Uns dies després torno a visitar els Dracs i les Dragones. Cal dir que trobo molt canvis des de l'última visita, l'aula està molt més habitada i amb empremtes de tot el que està emergint, que ajuden a les visitants com jo a conèixer el que ocupa a aquell grup de persones, el que els interessa i cap a on caminen. Hi ha una intenció explícita de la Montse que es visualitzi la narrativa de l'aula, que l'espai relati el que esdevé i interessa a aquesta comunitat.

L'espai on es col·loca tot el que va emergint ha canviat. Al costat trobem la llista dels seus desitjos que ara està transformant les presències a l'aula de les intencions i de les

decisions d'aquest grup i també hi ha presències de diferents descobertes, representacions que narren el que va passant.

Queden reflectides totes les descobertes sobre alçada i longitud que han estat vinculades amb el plànol vertical i horitzontal i a com s'enlairen diferents artefactes. Estirant del fil ha anat sorgint la necessitat de mesurar-se ells i elles i relacionar-ho amb l'alçada i /o longitud dels dracs que tenien a l'aula.

Comença la vida de l'aula amb tranquil·litat, clima d'intimitat i ganes d'estar junts. Van arribant i seuen en rotllana per encetar el dia, la Montse els recorda que ahir van acomiadar el Pol, que ha marxat a viure a Mallorca. És una notícia important que canvia els components del grup, caldrà resituar i acompanyar la pèrdua i continuar avançant amb aquesta comunitat que ara canvia.

- Montse: va buscar a la bola del món on era Mallorca?

- Ferran: sí, al costat del Japó.
- Montse: i on és el Japó? Si de cas agafem la bola del món i ho mirem.
- Ferran: el Japó va molt ràpid, com l'AVE, és una cosa que va molt ràpid.
- Emma: el Japó no està a prop de Mallorca. A Mallorca s'ha d'anar amb barco i amb avió.
- Montse: Rober, tu vas anar a Mallorca, oi? Com vas anar-hi?
- Rober: a Mallorca hi havia un sapo.
- Eric: què és un sapo?
- Rober: és un animal. Vaig anar a veure animals i vaig veure helicòpters aparcats.
- Ferran: a on?
- Eric: jo vaig anar a Mallorca a veure un elefant i una girafa.
- Montse: tu també vas anar a Mallorca?
- Eric: és una altra Mallorca.
- Marisol: però on és Mallorca?
- Eric: ho has de buscar al blau. Jo tinc una Mallorca en el garatge de casa meva, és un tren.
- Paula: de tren de veritat, de mentida o de juguina?

Es posen a mirar a la bola del món on poden estar el Japó i Mallorca. Alguns nens busquen a prop d'on està el Japó, tenen alguna idea bastant ajustada d'on el poden trobar dins de l'espai de la bola. La Montse els ajuda assenyalant la localització aproximada, els convida a llegir si allà deu dir Japó. Els nens repeteixen a poc a poc la paraula Japó i van expressant diferents hipòtesis lectores.

El Ferran i l'Eric intenten situar a la bola del món el Japó. Diferents nens i nens fan servir coneixement lectors, mostren el seu coneixement que haurien de trobar una paraula que digui Japó que és el país que busquen.

- Sona la A.
- La PO, la PO.
- La O.
- Marta: és un lloc que fa molta por.

El Ferran troba el Japó amb l'ajut de la Montse.

- Marisol: com és que has sabut trobar el Japó a la bola? Com ho sabies?
- Ferran: el meu pare em fa escriure coses de trens, també hi ha un AVE que passa per les muntanyes i pel riu, al Japó.
- Al blau s'enfonsaran els trens.
- Montse: què és el blau de la bola?
- És l'aigua.
- Per l'aigua van els vaixells.

L'Emma assenyalava on és l'aigua

- Estan els avions.
- David: els avions rellisquen a l'aigua.
- Montse: i per on caminen els trens?

El Ferran assenyalava un itinerari per terra dins la bola del món tot desplaçant el dit per la bola.

- Eric: és el fang.
- Montse: què és el fang?
- Eric: es el barro, és marró.
- I lo verd és l'herba.
- I lo blanc?
- Lo blanc és la neu de los pingüinos.

Diferents nens i nenes s'aixequen a buscar terra, mar, gel...

La Montse porta un mapa del món per poder obrir la mirada de la localització amb diferents sistemes de representació. Quan encara està enrotllat ensenya el nom per compartir la lectura i el significat del que veuran ara.

- Íu: això és un mapa.

- Joseph: allà posa mapa.
- Té la A.
- Té la M.
- Montse: si diem mapa a poc a poc, quantes lletres A té?
- Molts: dues A.

La Montse comparteix que a la primera paraula diu mapa però que hi ha una segona que diu mundi.

- Montse: us ho lleigeixo tot junt "mapamundi". Què deu voler dir mundi?
- Paula: ho hauríem d'investigar.
- Montse: si dic en castellà bola del mundo, s'assemblen mundo i mundi?
- Molts: mundo mundi, mundo mundi (com una cantarella).
- És el món.
- Montse: però si mirem aquesta bola del món, hem dit per on anaven els trens i els vaixells i els helicòpters i els avions, per on van?
- Pel Sol.
- No han posat el Sol.
- Tampoc han posat les estrelles, que són petites i grosses.
- Montse: però que estem parlant de l'espai?
- I la lluna on està?
- El Sol s'amaga i després ve la Lluna.
- Àlex: el Sol baixa quan està dormint.
- Dorm amb els núvols.
- Rober: dorm a sobre dels núvols que estan tous.

- Júlia: el Sol s'amaga darrere de les muntanyes, quan el Sol s'amaga surt la Lluna.

La Montse proposa que fem la representació espacial d'on estarien situats tots aquests astres respecte de la bola del món. Agafen diferents materials per simular que són el Sol, la Lluna i les estrelles. Van emergint diferents hipòtesis de la situació, entre ells fan diferents aportacions de la posició de cada element.

- Les estrelles han d'estar juntes quan està la Lluna.
- Marisol: i quan no està la Lluna, on són?
- Emma: amagades amb la Lluna i les estrelles.
- El Sol està una mica cap allà.

Intenten situar on seria el Sol i la Lluna

- Montse: us en recordeu que les estrelles formen constel·lacions? Han d'estar juntes o separades?

Surten molts nens i nenes a fer veure que són estrelles que formen constel·lacions.

Els infants que estan fent d'estrelles se separen una mica. La Montse proposa que els altres s'estirin a mirar la constel·lació.

Després, obrim el mapa del món i el mirem.

- Montse: I aquí, on està el Japó? Estan relacionades la bola del món i el mapamundi? Aquesta bola del món és el mateix que el mapa?
- Ferran: és el mapa del Japó.
- Montse: però aquí diu mapamundi.

Molts nens i nenes fan diferents descobertes en el mapa desplegat.

- Hi ha números i lletres.
- Hi ha fang, aigua i neu.

Després de fer diferents descobertes s'adonen que els costa descobrir on és ara el Japó. Els expliquem que el mapa és com si fos la bola desplegada, posada plana i cap a on

hauria de ser el Japó ara. Finalment el troben. Al final de la sessió decidim que encara tenim molts embolics sobre on està Mallorca i que demanarem al pare del Ferran que ens expliqui més coses dels trens del Japó.

Després del pati seuen i miren les informacions que tenen a la taula on van col·locant tot el que els interessa aprendre. Els pregunto què és el que tenen allà. Diferents infants comenten:

- Aquí diu tot el que ens interessa.

- Diu dracs.
- Ordinadors de veritat.
- Boles del món.
- Supermans.
- Coses de l'espai.
- Però estan totes barrejades.
- També tenim totes les coses per aprendre a volar.

- Montse: l'altre dia vam provar si funcionaven sortint al pati. Ens van funcionar?
- No van volar.
- Montse: per què no van volar?
- No feia prou vent.
- Algú vol provar-ho ara?

- Es necessita vent!
- Sí, molt vent!
- Montse: recordeu que vam estar posant junt tot el que està relacionat amb volar i vam dir que pensaríem un títol.

La Montse ensenya el cabàs on estan posats tots els llibres de volar i parlen de com col·locaran els diferents estris (ales, escombra de bruixa, capes...).

- Montse: on posem els estris per volar?

Diferents nens van sortint a col·locar els objectes. Una nena col·loca l'escombra i el barret de bruixa un a cada punta.

- Montse: què creieu? Han d'anar junts o separats?

- Han d'estar junts perquè no sabrem que és de volar.
- I les ales?
- L'altre dia no van funcionar perquè no feia prou vent. Ho podem tornar a provar quan faci vent.
- Montse: si fes molt de vent, amb les ales podríem volar?
- Molts: Sí.

Després d'ordenar els estris de volar es miren els materials sobre dracs.

- Montse: l'altre dia vam començar a ordenar els llibres de dracs. Els podem posar tots junts? Fixeu-vos. Hi ha uns que expliquen un conte, una història; hi ha uns altres que, quan els llegeixo, m'expliquen coses per aprendre. Hem de pensar si van junts o separats.
- Júlia: els dracs de joguina tots junts.

Mirant tot el que han parlat i classificat decideixen alguns títols:

- "Llibres de volar".
- "Llibres i contes de dracs i dragones" (aquí tornen a compartir que no està clar si són llibres o contes i si els han de separar).
- "Pel·lícules" (decideixen posar les pel·lícules de diferents temàtiques juntes).

Comencen a mirar altres llibres que tenen a la taula. Comenten on anirà un llibre sobre l'espai que es titula "El gran libro del espacio".

- Paula: aquí posaria contes de coets.
- Marisol: però, de què parla aquest llibre?
- De naus espacials.
- De l'espai.
- Dels planetes.

- Del foc.
- Del Sol i de la Lluna.

Llegint el títol surt la paraula "espacio". Comentem si espacio i espai són el mateix.

- Àlex: podem posar "l'espai i el Sol".
- El Sol a vegades hi és i a vegades no.
- Marta i Paula: llibres de coets.
- Marisol: però mireu aquí no posa llibre de coets, us ho llegeixo "El gran libro del espacio". Si poséssim espai estarien els planetes, el Sol, la Lluna, les naus espacials i els coets a dins?
- Tu i d'altres: sí, posem llibres de l'espai.

Els proposo que els ninots de dracs els fiquin tots en una caixa i els portin al racó d'històries per inventar-se històries de dracs i els estris de volar (ales, capes...) els poden fer servir quan vagin a psicomotricitat i també al racó de disfresses. D'aquesta manera, en altres moments de la vida a l'escola estaran expressant i explorant des de diferents formes de representació, i des de diferents situacions organitzatives (racons, psicomotricitat...) les hipòtesis que han anat emergint i, alhora, podran fer noves descobertes.

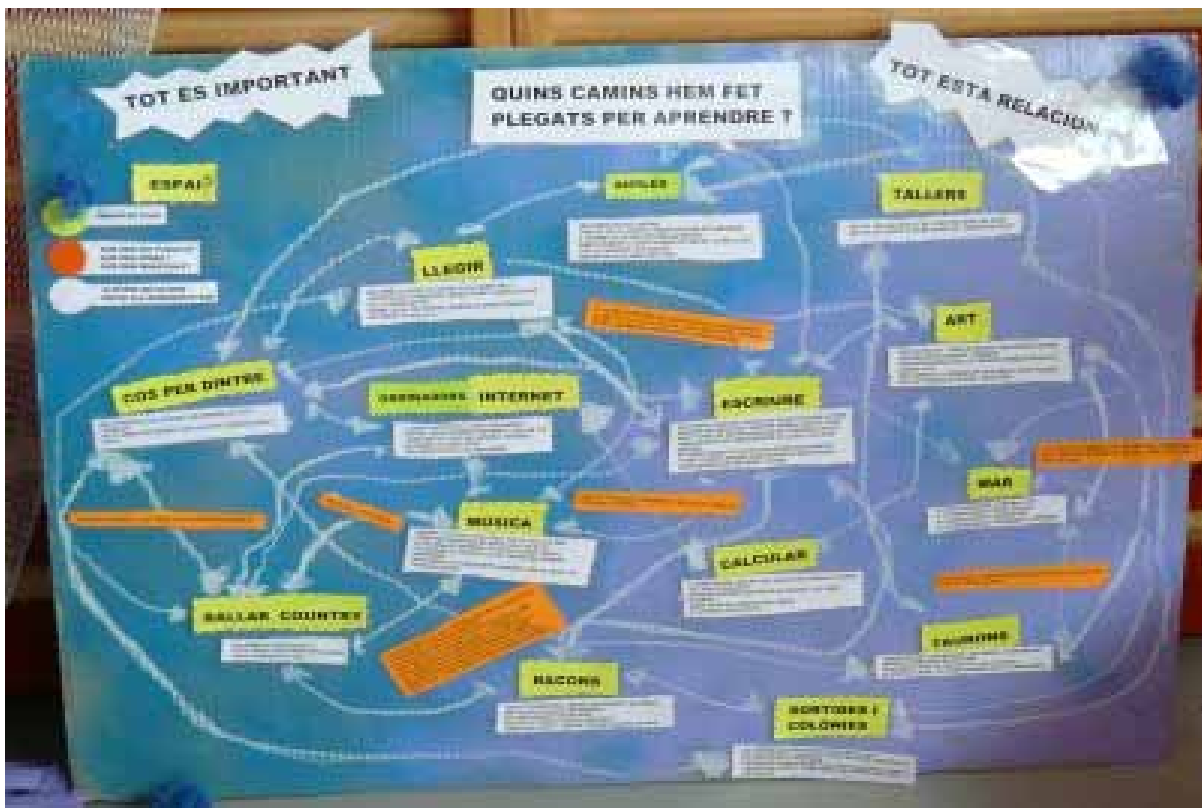
Una primera classificació ha quedat feta, ara caldrà elaborar rètols i col·locar materials en altres espais de l'aula com el que té a veure amb lletres al racó d'escriure o amb números al de números o els materials sobre localització en un espai que tenen preparat.

Aquest treball de classificació i de posar títols està ajudant molt a la comunitat a anar resituant tot el que porten entre mans, quines preguntes es fan al respecte, quins materials tenen a l'abast per abordar-ho i què més haurien de

cercar, quines descobertes ja han fet i ara cal anar plasmant i, en definitiva, ajuda a visualitzar on són i possibilita continuar avançant.

La Montse i jo ens trobem després de la sessió i compartim on som respecte del desig de teixit d'ella i també meu des de la companyia i quan serà possible representar-ho d'alguna forma que visualitzi les relacions que està descobrint aquesta comunitat.

De fet, sempre hem estat treballant acompanyant aquest desig, com ja hem dit altres cops, des del principi i amb l'experiència de la Montse enriquint aquesta mirada, com a experta en altres travessies i guia en itineraris per la complexitat. El curs passat es va explicitar quan va acompanyar la necessitat de pensar-se en les relacions, en els camins que va dibuixant una idea de currículum integrat que anava sorgint en una aula de 5 anys. Ho van acabar expressant al final de curs quan van decidir mostrar a la resta de la comunitat tot el que havien viscut, tot el que havien descobert i creat.

Les claus de lectura són:

Aquests nens i nens descobreixen que tot el que han investigat era important per a ells i que tot els representava. També s'adonen després d'anar plasmant els camins que han fet plegats per aprendre que han representat bifurcacions, drecceres, camins llargs i moltes relacions entre els sabers, de manera que expressen: tot està relacionat!

Descobreixen aquests nens i nenes que han estat investigant sobre vides del present i del passat i que aquest títol els representa.

Ara la Montse, després de veure i viure el valor d'instal·lar-se en la trama de relacions per donar sentit a la vida de l'aula, ha acompanyat aquest grup que comença en aquests itineraris per les interconnexions entre sabers.

Ara expressa que aquesta intenció de guiar la complexitat ha estat present en el seu acompanyament des del principi i que, després d'ordenar el seu caos d'aprendre per tornar-se a desordenar, els veu preparats per plantejar-los un text que narri les connexions. Aquest text hem decidit plasmar-lo en tres dimensions, intentant que sigui tàctil i a l'abast de tothom, que el puguem modificar i ens hi puguem relacionar i, d'altra banda, intentant que representi la identitat del grup i de cadascuna de les persones que conformen aquesta comunitat biogràfica. Aquest és ara el repte, veurem com ho anem plasmant.

Ens retrobem a finals d'abril. En els dies que no he visitat els Dracs i les Dragones l'aula s'ha anat transformant deixant empremta dels diferents itineraris d'aprenentatge i de les propostes i interrogants que s'han plantejat. Els rètols en els diferents espais on van a parar les informacions que aporten les diferents persones de la comunitat situen i visualitzen la trama de la vida d'aquest grup.

Es veu a les imatges com han anat habitant l'aula amb les seves propostes i desitjos, amb els interrogants que els serveixen de motor. Van personalitzant els espais i situant les informacions que els serviran per representar, repensar i anar tirant dels fils de les diferents investigacions plantejades.

Quan ens trobem aquest matí, la Montse continua estirant de la necessitat de visualitzar el teixit emergent en tres dimensions de manera que permeti dialogar amb la trama de la vida de comprendre d'aquesta comunitat. Un dels itineraris que ara els ocupa és el fet que el grup està immers en la preparació de la festa cultural, que és una investigació vinculada a l'astronomia.

Abans de començar a dialogar la Montse reparteix una llibreta per prendre notes que utilitzen els infants per recollir les converses igual que ho fan les mestres. Al mig de la rotllana tenen un mapa del Sistema Solar per compartir interrogants que s'han obert vinculats al treball sobre la festa cultural de l'astronomia.

- Montse: nosaltres què volem trobar aquí?
- El planeta Terra.

- Júlia: saps què m'ha dit el Carles? Que tot el blanc és aigua que l'han dibuixat de color blanc.
- Lucia: jo vaig anar un dia a la platja i vaig veure que l'aigua era blava.
- Eric: això són planetes i el planeta Terra.
- Laia: ho vam saber que és el planeta Terra perquè està molt a prop del Sol.

Mentre l'Eric pren nota van resituant en el text del Sistema Solar allò que estan expressant

- Paula: vull dir una cosa d'un lloc que vaig anar.
- Montse: està relacionat amb el que estem parlant?
- Paula: no, és d'una altra cosa.
- Montse: doncs, t'ho guardes per després.

Llavors la Montse també desplega un mapa del món per tenir més referents a l'hora d'anar parlant de les localitzacions que els preocupen. Estan intentant situar en els diferents textos de localització on viuen. La Montse intenta acompanyar aquesta necessitat problematitzant i obrint, posant a l'abast diferents textos des dels més planetaris als més locals perquè resituïn aquesta comunitat en les diferents representacions, anant de les més universals fins a les més locals.

- Alex: jo sé on vivim. Hi ha una fletxa.
- Montse: per què ho saps? Ho has llegit?
- Paula: diu Espanya, Espanya és a casa nostra.
- Eric: i també Ullastrell és casa nostra.
- Està envoltada d'aigua.
- Rober: jo visc aquí i a Àfrica estan allà sols i no tenen diners para comer.
- Montse: tu com ho veus?
- Rober i d'altres: malament.
- Eric: al Mapa Mundi hi ha el Japó.
- Marisol: per què us interessa el Japó?
- Ferran: perquè hi ha trens molt ràpids al Japó, com coets.
- Aquí està Itàlia.
- Marisol: com és que us interessa Itàlia?
- El Leonardo da Vinci va néixer a Itàlia i es va inventar màquines per volar.
- Aquí hi ha números!
- Alex: això què és?

- És rosa.
- Té aigua.
- Hi ha lletres.
- Diu els pobles, els països.
- Un país s'enfonsaria perquè hi ha aigua.
- Montse: una mestra que ens va venir a visitar ens va ensenyar la seva illa, Eivissa, i vam veure que estava tota envoltada d'aigua.
- Segur que és aquesta casa rosa tota envoltada d'aigua (parla d'Austràlia).
- Rober: en una pel·lícula s'enfonsaven unes cases.
- Paula: potser és Eivissa (assenyala Austràlia).
- Montse: la mestra va explicar que arribava molt ràpid.
- Alex: era més a prop, era aquí.

Van fent recorreguts en el mapa per intentar arribar a Eivissa

- Júlia: per travessar això en vaixell i primer per carretera.
- Montse: com faries per anar d'Espanya a Itàlia?
- Júlia: si vas en avió aniries per dalt.
- Montse: voleu que us ensenyi aquest mapa d'Espanya en gran? El tenim en un altre mapa, potser ens anirà bé.

Despleguen el mapa d'Espanya al costat del món amb la intenció d'anar-se situant en diferents representacions cada vegada més concretes.

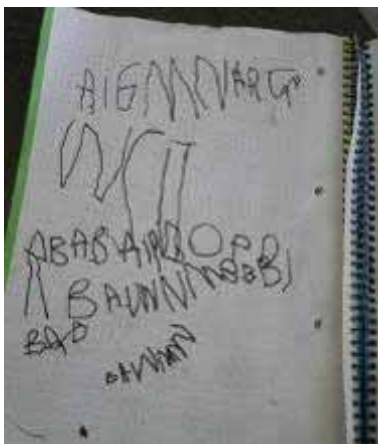
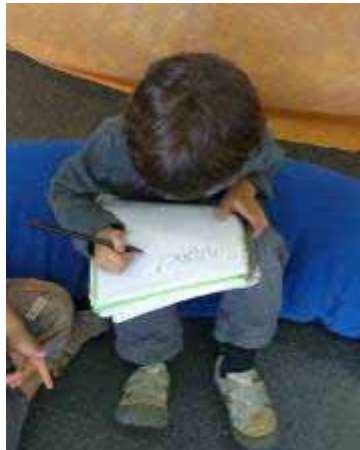
- Montse: creieu que es relacionen aquests mapes?
- Júlia: és tot fang, és tot marró.
- Eric: no, perquè hi ha verd, lo verd és l'herba.
- Cristina: que li donem la volta?
- Eric: n'hi ha de tots els colors! Tot verd Espanya!
- Júlia: un trosset és herba i l'altre és una mica de fang. Potser vol dir que són un país diferent.
- Lucia: hi ha unes ratlles vermelles i unes blaves.
- Ferran: les blaves són aigua.
- Eric: això no és aigua.
- Júlia: és una carretera blava.
- Montse: fixeu-vos si la forma és la mateixa, però més gran.

- Paula: les lletres no són iguals. Això de tants colors no és Espanya.
- Alex: hay unas letras arriba de todo, el Mapa Mundi també les té. Aquí ho diu.

- Diu el títol.
- Espanyol.
- Barcelona.
- Itàlia.
- Montse: pot dir Itàlia?
- Vols que ho llegim i així ho sabrem?
- La ce trencada!

L'Íu diu que ja ha acabat d'escriure, era qui prenia nota. La Montse li demana que llegeixi el que acaba d'escriure. Al llarg d'aquesta estona s'han anat passant la llibreta diferents infants que han pres nota del que estaven conversant.

- Íu: Mercuri no et cremis el cul (és un tros d'una cançó que estan aprenent).
- Montse: havíem dit que apuntàvem les coses importants que estàvem parlant...

En aquest punt cal valorar la importància de possibilitar que nens i nenes puguin anar-se trobant amb situacions funcionals i amb sentit on puguin relacionar-se amb diferents alfabetitzacions que els permetin aprendre utilitzant els diferents sistemes de representació, aprendre expressant-se, provant, fent hipòtesis, equivocant-se i refent, aprendre a escriure escrivint, a utilitzar la numeració operant amb ella, a llegir llegint, a conversar conversant...

Després d'aquesta aproximació a un dels itineraris (l'astronomia), la Montse ensenya el text de relacions elaborat pel grup de 5 anys del qual era tutora. Molts infants de la classe tenen germans en aquell grup. El mostra perquè serveixi de referent com a text que van elaborar altres persones que intentaven cercar els vincles entre els itineraris d'aprenentatge que havien anat descobrint. Serà un model per pensar en les pròpies connexions que han anat establint al llarg del curs.

- Eric: el meu nom no està.
- Paula: no és de nosaltres.
- Montse: quan estava amb els Taurons i Taurones van voler escriure tot el que havíem après i amb què estava relacionat. Veieu aquestes fletxes? Ells van descobrir que escriure estava relacionat amb tot el que havíem après. Vosaltres l'altre dia quan veu tornar de fer informàtica veu dir que escriure tenia relació amb l'ordinador.
- Eric: llegir és escriure.
- Sí, perquè escriure és escriure.

La Montse mostra com faran les relacions, ensenya unes capsas transparents on posaran els títols dels diferents itineraris i proposa al grup que vagi expressant quins són els títols.

- Lletres.
 - Números
 - Planetes.
 - Volar.
 - Música.
 - Júlia: podem ficar la música amb escriure. A mi m'agrada escriure dites de música i fer-les per ballar.
 - Montse: el David diu que ja ha acabat, que llegeixi el que ha escrit.
 - Júlia: vam escriure coses de Miró i títols de Miró.
 - Montse: podem relacionar la música amb les pintures de Miró?
 - Lucia: vam decidir que aquesta era la que ens agradava més (ensenya la constel·lació preferida pel grup).
- Després la Montse l'agafa perquè tothom la vegi bé.

- Montse: la Rosa ens ha ensenyat a ballar la música de les constel·lacions. Hi ha un senyor que es diu Previte que va compondre la música, va relacionar la música amb l'art?

- A la capsa de l'art fem constel·lacions petites.
- Júlia: una estrella de Joan Miró retallada i enganxada pel voltant.
- Miró amb llegir i escriure. És lo mateix.
- Montse: doncs relaciono l'art amb la música perquè hem dit que ballàvem les constel·lacions de Joan Miró.
- Rober: llegeix el que ha escrit Joan Miró.
- Montse: informàtica amb què es pot relacionar?
- Informàtica i art, també s'escriu a informàtica les pintures.
- Jo faig un dibuix amb pintura i poso el nom.
- Si posem Joan Miró a l'ordinador surten obres!
- Montse: per tant podem fer obres d'art i també les podem buscar. Llavors la informàtica, la podem relacionar amb llegir i escriure? Quan tornàveu d'informàtica l'altre dia em veu dir "Hem escrit!" i amb art també ha d'anar, oi? Perquè dieu que amb l'ordinador trobem obres d'art.

- David: els ordinadors tenen lletres i números.
- A la capsa li podem ficar una mica d'informàtica.
- Serà maco, quedarà maco.
- Serà de nosaltres.
- Montse: podem pensar un nom per tot junt.

“No ets una part aïllada sinó una part única i irremplaçable del cosmos. No ho oblidis. Ets una peça essencial del trencaclosques de la humanitat.” (Epictet)

Acabem la trobada amb uns llums que els porto perquè intentin muntar la constel·lació de drac per tal que els representi. Es dona una situació de complicitat i màgia després de tanta estona de compartir aquesta representació de les seves descobertes i desitjos.

En els dies següents es fa la festa cultural on cada aula exposa els itineraris d'investigació relacionats amb aquesta temàtica. Els dracs i les Dragones, que havien estat treballant sobre la pregunta d'on vivim redimensionada amb els diferents textos que ho narren des del més global al més concret, han exposat aquestes descobertes.

A l'exposició es troben els diferents textos que representen on viuen amb diferents aproximacions. També trobem les representacions de cada nen i nena de la seva constel·lació, dissenyada per cada persona amb el nom triat perquè la representi.

Podem pensar aquí com de transcendent és que uns nens i nenes de 3 anys es vagin relacionant des de la complexitat amb aquestes diferents formes de representació que narren les seves aproximacions a diferents sabers que els han involucrat com a comunitat que dialoga amb el món i les persones.

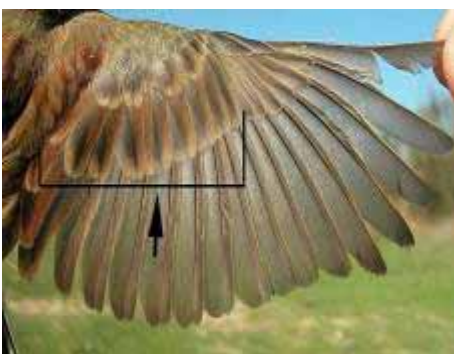
Torno a l'aula després de la festa cultural, a finals de maig. Durant els dies que no ens hem vist han omplert les capses amb objectes que parlen de cada itinerari que han anat decidint i ara intentarem anar trobant arguments per començar a fer les relacions amb filferro.

- Paula: ara prepararem les capsas.
- Marisol: a la capsa de volar, què heu ficat?
- Paula: coets, naus espacials, avions, helicòpters, també volen les bruixes i els dracs.
- No existeixen ni els dracs ni les bruixes.
- Paula: volen en un altre lloc.
- A la capsa hi ha dibuixos d'ocells, dracs, avions...
- Marisol: ja heu descobert si podeu volar o no?

- Emma: el nostre cos no està preparat per volar.
- No tenim aire per enlairar-nos.
- David: no tenim ales. No tenim el cos d'ocells.
- Montse: recordeu que vam estar investigant l'esquelet dels ocells i el de les persones.
- Alex: els braços són diferents, els dits.

Vaig preparar un Power que recollia algunes de les intencions del grup i possibilitats per continuar pensant sobre volar i les seves possibilitats que els va ajudar a pensar-se i anar plasmant algunes descobertes.

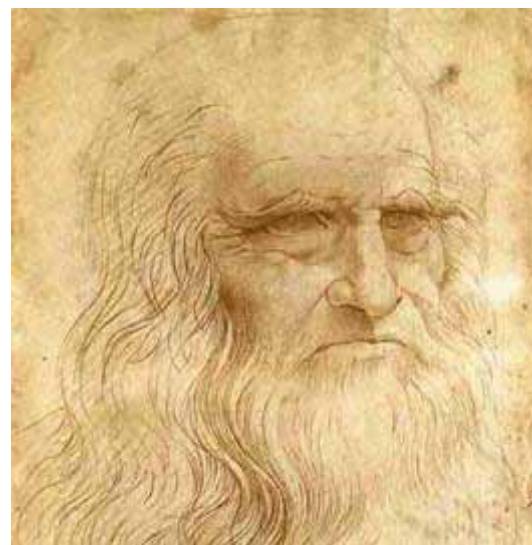
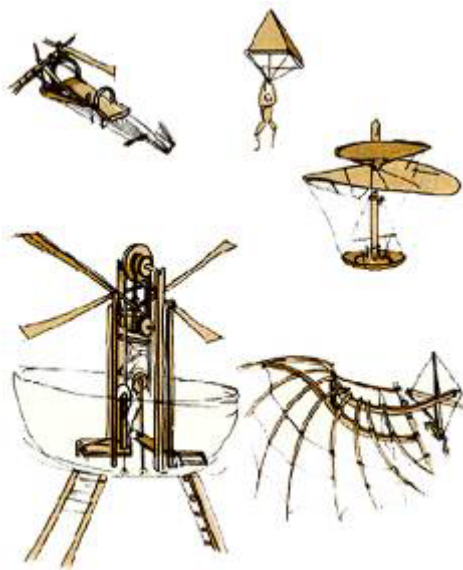
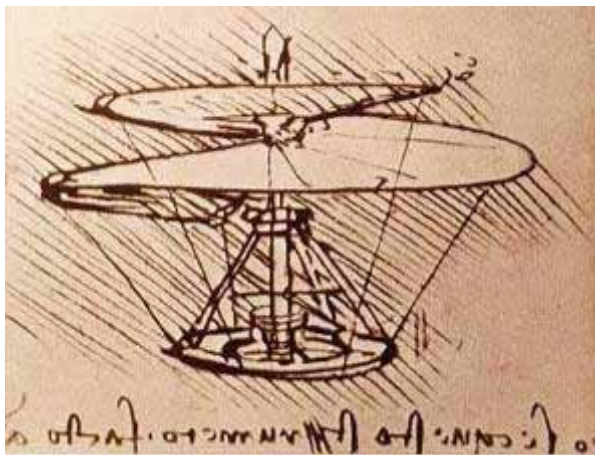
Busquem models que ens ajudin a comprendre. Textos que enriqueixen i donen diferents versions sobre el que ens preguntem

Ara que saben que no poden volar perquè "no tenen el cos preparat" la Montse proposa representacions subjectives de cada persona

- Biel: també hem investigat les màquines de volar del Leonardo da Vinci. Ens vam inventar màquines per volar.

Leonardo Da Vinci

Cal valorar com d'important és que aquest grup de persones es pugui relacionar amb els experts del món de la cultura com Leonardo da Vinci, Miró..., que els ajuden a resituar, contextualitzar i avançar en les seves preguntes sobre el món situant, alhora, la importància de les seves preguntes que ja s'han fet altres persones al llarg de la història de la humanitat.

També és molt important la presència del pensament dels diferents experts, les seves formes de narrar-se i les seves representacions com en el cas de les màquines de Leonardo, que els serveixen de model per idear les seves pròpies.

- Montse: Joan Miró fa ocells i constel·lacions i vam dir que com que pinta ocells està relacionat amb volar.
- Emma: hem de posar dibuixets de Joan Miró.
- Montse: dibuixets o obres d'art? A Cosmos hem posat la foto de l'Schnabel (astrònom convidat a la festa cultural) i planetes. Està relacionat amb art, el Cosmos?

Ja tenim tres itineraris connectats a partir de les capses i una nena expressa que serà una constel·lació de 3 estrelles.

Montse: connecto l'espai, la festa cultural, amb... A dins vam dir que posàvem llunes, sols, estrelles, constel·lacions.

- Marta: nosaltres vam estar fent estrelles de Joan Miró i llunes.

Els infants mostren diferents representacions que han fet per les capses

- Volar amb dracs perquè els dracs també volen i per això hem de posar-los junts.
- Júlia: quan escrivim i llegim sabem coses.
- Marisol: heu escrit i llegit per investigar coses de volar?
- Molts: síiii!
- Júlia: jo crec que està relacionat perquè el Joan Miró fa ocells i està relacionat amb escriure i amb volar.
- Montse: a la Fundació Miró vam veure obres i al costat, què hi havia?
- Emma: les lletres al cantó del quadre.
- Per escriure el títol.

- Montse: però també vam veure...
- Emma: sí, aquest Joan Miró escriu amb números.
- Lucia: la Dona i Ocell estava voltada d'aigua.
- Júlia: per què no posem Joan Miró amb tot el que està relacionat?

Ho fan i continuen cercant relacions.

- Montse: els números van ser importants quan llegíem coses de volar?
- Emma: em sembla que els números els tenim per si passem llista i no sabem un número.

Si no sabem el número 8 i falten 8.

- Els números també s'escriuen en lletres.

Comencem a fer una llista de números escrits en xifres i en lletres, tal com han proposat diferents infants.

- Montse: té alguna relació l'espai amb els números?
- Paula: ahir ho vam dir, això hi ha connexió, està relacionat.

- Hi ha metros a dintre de la capsa dels números.
 - Hem fet servir els metros per mesurar dracs.
 - Biel: els números es poden també fer amb els mapes.
 - Sí, perquè aquell mapa té números.
 - Montse: els mapes també tenen lletres?
 - Sí, per veure on vivim i on estan els altres pobles.
 - Júlia: per què no escrivim els noms al costat de qui ho ha dit? Agafem les nostres feines de les capses i fem el nostre nom.
 - Montse: però potser el nostre nom haurà d'estar a tot arreu, nosaltres hauríem d'estar, hem de pensar com ho posem, com ens posem nosaltres aquí dintre?
 - Paula: nosaltres aquí connectats?
 - Marisol: doncs seria molt bona idea que ens connectéssim, potser els nostres noms, les nostres fotos o un dibuix de nosaltres pot estar al voltant o com pensem. Aquesta proposta queda oberta perquè pensin com volen estar representats en el text.
- La Montse agafa la capsa d'informàtica i el Youssef comença a llegir el rètol. Quan el llegeix diu que posa "informació".
- Marisol: molt bona idea, Youssef. Diu informàtica però està relacionada amb cercar informació i les paraules comencen igual.
 - L'ordinador va amb lletres i números.

La Júlia escriu informació i números que és sobre el que han acordat

- Biel: amb l'ordinador pots, per exemple, agafar coses que ens envien.
- Emma: potser serveix per fer una feina amb l'ordinador. Montse, prepara'ns un full i dibuixem amb l'ordinador.
- Marisol: i es pot buscar informació, a l'ordinador?

- L'ordinador serveix per buscar informació de planetes.
- Biel: també per escriure noms, per exemple, podem buscar informació de números. Podem fer un número difícil i, si algú no ho sap, que miri a l'ordinador.

Hem anat avançant en les connexions entre les capses, ens ho mirem i pensem la sensació que ens provoca.

Aquest moment en què l'Eric expressa aquesta sensació de caos ordenat és molt emocionant, ens fa pensar quan ho analitzem en com aquesta comunitat conviu amb la complexitat i va construint les seves pròpies relacions amb els sabers i aquesta vivència permet a l'Eric parlar d'un embolic enganxat. Com diu Morin (2000), encara que conservem i descobrim els nostres arxipèlags de certes esdevem saber que naveguem en un oceà d'incertesa.

Lavors situem les capses de fantasia i realitat, que són buides, pensem sobre què signifiquen aquestes paraules i quins temes estan relacionats.

- Montse: realitat és el que és real, el que existeix; fantasia és mentida, de la imaginació, no existeix.
- Alex: les lletres sí que van a realitat.
- Biel: els dracs no existeixen, jo no veig ni un, veig zero.

- Ferran: els dracs són de fantasia.
- Biel: estic d'acord amb el Ferran.
- Paula: i si surten de la fantasia?
- Biel: doncs veuríem dracs.
- David: me n'aniria corrents, perquè no em cremin.
- Montse: us farien por? Perquè tenim una altra capsa que hem investigat sobre la por.
- Molts: síiiiiii!!!!
- Alex: no es pot sortir de la fantasia, perquè no existeix.
- Paula: i si passés?
- Biel: això té de passar als somnis, un atrapasomnis dolents els atrapa.
- Paula: el meu pare té una porra pels somnis dolents.
- Biel: els atrapasomnis els fan servir els que pensen que existeixen, el necessita el meu germà.
- Marisol: no veu descobrir que hi havia uns dracs que eren de veritat?
- Montse: Rober, tu vas portar un de veritat.

Veuen una capsa que té un interrogant dintre i la Montse recorda que van decidir que guardarien les coses que no havien pogut investigar. Un d'aquests temes és la cuina.

- Júlia: vam dir que quan estiguem a la classe de quatre anys investigarem una mica la guerra.
- Volar, cuinar i la guerra també.
- I els forats negres.
- Marisol: per què us interessa la guerra?
- Perquè tiren bombes.
- Biel: fa molts anys que tiraven bombes.
- Alex: en altres països sí, a Castellnou no.
- Paula: a Ullastrell no.
- Biel: el nostre cap està embolicat, té moltes coses dins, coses interessants, mapes i coses que no sabem.
- Júlia: al cap tenim el pensament, està embolicat, per dintre el cap tenim el pensament.

Aquest és un altre moment màgic en el qual dos infants poden expressar les seves vivències sobre els seus pensaments, sobre el seu procés metacognitiu que interessa a la resta de la comunitat i provoca que ho relatin en veu alta ja que aquestes han estat situacions habituals que s'han omplert de significat en aquest món de comprendre que ha anat creant aquest grup de persones.

- Lucía: sabeu que molt a baix hi ha foc a la Terra?
- És el Sol?
- No, el Sol no està sota la Terra.

I al final d'aquesta conversa la Lucia fa emergir un nou interrogant que s'involucra a la comunitat caldrà recuperar a la classe de 4 anys.

Acabem aquí la sessió on han emergit relacions molt interessants i intenses tirant dels arguments d'aquests nens i nenes que des del començament del curs estan immersos en aquesta complexitat. Es veu com són capaços de relacionar diferents itineraris d'aprenentatge amb riquesa, ja que han estat dialogant amb la integració dels diferents recorreguts d'aprenentatge des del principi. El fet de conviure amb aquests diferents trànsits alhora els permet entamar-los i cercar arguments que enriqueixen la trama global.

Es veu com són un col·lectiu de persones que conviu amb la necessitat de comprendre el món i a ells mateixos i que té necessitat d'anar compartint els nous interrogants emergents per investigar plegats com a comunitat de persones que forma un món comú que els representa, els inclou i els fa viatjar pels seus sabers.

En dies successius van plasmant més relacions en el seu text i decideixen un títol i com quedarà representada cadascuna de les persones del grup. Decideixen fer un dibuix de cadascú i escriure el seu nom i col·locar-los barrejats entre tot els itineraris i no al voltant, com semblava al principi que desitjaven, ja que diuen que han d'estar al mig de tot.

Donat que els mapes i plànols han format part important dels seus trànsits pels sabers aquest trànsit impregna la decisió sobre el títol i decideixen que sigui: "Mapa de coses interessants".

Aquest text és el final de trajecte de la narrativa dels Dracs i les Dragones, el desig de visualitzar el teixit els ha acompanyat i els ha fet créixer com a col·lectiu. Ara aquesta manera de relatar-se els acompanyarà en la nova travessia a l'aula de 4 anys i els servirà de punt de partida per recordar, prendre noves decisions i continuar avançant en la seva trama de comprendre.

A continuació trobarem el document del pla de curs que ens ha servit de guia per anar teixint aquesta manera d'acompanyar la complexitat.

Podem valorar com d'important ha estat per a aquesta comunitat poder visualitzar els camins de sabers que han recorregut, com s'han entremat i problematitzat i com dibuixen les seves certeses en aquest mar d'incerteses que els servirà de punt i seguit per continuar avançant.

Vinculo la memòria realitzada per la Montse Romero a final de curs que ens enriquirà la narrativa amb la seva pròpia versió. [word\MEMÒRIA DRACS I DRAGONES 3 ANYS.pdf](#)

4.2.3. Pla tutorial. Curs 2008-2009

Mestra tutora: Montse Romero

Classe de 3 anys¹²

**Assessorament i acompanyament
en l'elaboració del document: Marisol Anguita**

Klee, Fire in the evening

¹² Val a dir que encara que aquest pla està emmarcat en les concrecions en una aula de 3 anys creiem que és un marc que serveix per parlar de les nostres intencions al llarg de l'etapa d'Educació Infantil i que en cada cas comptaria amb les concrecions que generi cada comunitat en el seu teixit de sabers. Les fotos que l'acompanyen són de situacions d'enguany o d'altres cursos viscudes amb infants de 3, 4 o 5 anys ja que les nostres intencions docents són les mateixes a qualsevol d'aquestes edats.

I. Context pedagògic general que impregna la manera d'entendre l'ensenyament-aprenentatge des de la PEPT

En una entrevista al Fernando Hernández li preguntaven pels projectes i ell deia:

“Los proyectos no son una metodología didáctica, sino una concepción global de la educación que rompe con un currículum cerrado y tiene sus conexiones con cómo se aprende a leer, a escribir, a contar y a representar el mundo. Es una concepción que se basa en escuchar al sujeto, en el fomento del deseo de aprender y en el trabajo colaborativo entre los distintos agentes educativos.”
(Hernández, 2004)

Aprofitarem les diferents circumstàncies que ens mobilitzin i ens commoguin com a subjectes del nostre propi aprenentatge per dur a terme diferents recorreguts on anirem teixint els desitjos, els interrogants, els misteris que propiciïn les recerques sobre el que va emergint. Intentarem investigar sobre problemes reals i vincular-ho a les nostres vides des de les diferents circumstàncies amb les quals arremem i relacionem els nostres recorreguts.

Aquest marc permetrà acollir els interessos de la comunitat que s'interroga sobre el món, ajudant-la a construir coneixement partint de les seves idees i potenciant la interacció del col·lectiu des del respecte de les individualitats. El marc és un currículum horitzó i no un resultat final i concret. Intentem anar al fons de nosaltres mateixos i els nostres itineraris, intentant que allò que anem descobrint ens commogui, ens remogui, ens mobilitzi a continuar cercant altres horitzons amb la certesa que no hi ha límits en l'aprenentatge més enllà dels límits que posem nosaltres mateixes.

Com també diu Fernando Hernández amb una idea de currículum integrat:

“Los contenidos pasan de ser "lugares" para conquistar a "tierras" para explorar. Del currículum del turista se pasa a un currículum de viajero (un tema puede ser recorrido desde diferentes puntos de vista y el camino no nos lleva a un lugar predeterminado, sino a descubrimientos marcados por la sorpresa, la extrañeza, la curiosidad y, en ocasiones, la inquietud.” (Hernández, 2002)

Procurarem, a l'hora d'abordar les investigacions, tenir presents les habilitats de pensament proposades al projecte de filosofia per en Lipman per mirar que il·luminin i enriqueixin el treball i ens ajudin a enriquir la mirada sobre la realitat. A mestres i infants tenir presents les habilitats de pensament ens ajudarà a avançar en la gestió del diàleg.

Tindrem presents les següents habilitats:

- * Recerca (observar, explorar, anticipar, formular hipòtesis, donar alternatives, generar noves idees...)
- * Raonament (argumentar, criticar, establir relacions, reconèixer contradiccions...).
- * Anàlisi (establir diferències, posar exemples, classificar, definir...).
- * Traducció (interpretar i reformular, traduir a diferents llenguatges...).

Diu la Maite Sbert que "fer projectes és ajudar a fer possibles els desitjos, que de fet un projecte és un somni".

La intenció global és, doncs, pensar en la vida de les persones d'aquesta comunitat com la vida relatada en una narració global feta d'altres narracions que s'enriqueixen les unes a les altres. Estem parlant d'una narració on els narradors són els protagonistes, els que estiren el fil i fan avançar aquest teixit, la trama de la vida d'aquest grup¹³.

Com està recollit en el pròleg del llibre "La organización del currículum por proyectos de trabajo" treballar des d'aquesta perspectiva vol dir possibilitar explicar una història, un relat que parla de la vida de comprendre d'una comunitat de persones que van creant un món comú fet de desitjos, interrogants i ganes de ser i de pensar-se.

"Un proyecto de trabajo podría ser considerado como un formato abierto (no rígido y estable) para la indagación, de manera que permita estructurar y contar una historia. Una historia que tiene que ver con nosotros mismos, los adultos, los profesores, las familias, y no sólo con los niños, las niñas y los jóvenes". (Hernández y Ventura, 2008)

Així mateix Bruner ens diu:

"(...) la narración como forma de pensamiento y como un expresión de la visión del mundo de la cultura. Es a través de nuestras propias narraciones como principalmente construimos una versión de nosotros mismos en el mundo, y es a través de sus narraciones como una cultura ofrece modelos de identidad y acción a sus miembros". (Bruner, 1998)

¹³ Quan ens referim als infants de 3, 4 i 5 anys no volem utilitzar el terme preescolar per la connotació que comporta de parlar d'un abans de l'escola, de prerequisits, de situacions que són "necessàries" viure per poder ser un escolar amb els quals no hi estem d'acord. Tampoc volem utilitzar el terme pàrvul, ni parvulari perquè cercant els seus significats hem trobat que parla de menut, petit, innocent, algú que sap poc i és fàcil d'enganyar..., i en cap cas creiem que els infants d'aquestes edats compleixin aquestes característiques, si son més petits però no sense bagatge, ni sense intensitat en els seus recorreguts vitals.

Marc de la perspectiva educativa dels projectes de treball que impregna les nostres intencions.

Recollim en aquest quadre marc els diferents aspectes que anem a relatar a continuació.

Aquesta perspectiva educativa està sostinguda per unes grans intencions que anem a compartir a continuació.

II. Grans intencions que fan d'eixos en aquesta perspectiva de treball

Què es prioritza?

Allò que es prioritza són grans intencions. Són un marc ampli i complex que ens servirà de context per compartir les diferents maneres, les diferents necessitats de comprendre el món i comprendre'ns.

Són intencions de vida i per viure

Quin és el nexa? Cercar mediadors que ens ajudin a comprendre el món, que ens ajudin a viure i a créixer en un món complex¹⁴

Podríem narrar-ho també des de la idea que aquestes intencions de vida i per viure les podrien fer dialogar amb la idea de competències, aquelles competències que ajuden a aprendre a aprendre, a aprendre a fer, a aprendre a ser i a aprendre a conviure. Cal remarcar que recollim la idea de competent i capaç amb matisos que creiem que cal remarcar. Pensem que la idea de capacitat i competència ha de recollir alhora les incapacitats i incompetències de cada persona des de les seves singularitats i des de tot allò que forma part de nosaltres mateixos.

Acompanyarem aquest aprendre a conviure, aquest aprendre a ser amb les nostres capacitats però també amb les nostres incapacitats per poder-nos mirar integralment com a persones amb aspectes en els quals som més destres i d'altres que ens costen més. Com més conscients siguem de les nostres limitacions i possibilitats més podrem ajudar-nos globalment per anar reconstruint el nostre ser.

D'altra banda, hem d'anar molt en compte amb la possible manipulació del terme competent, sovint el llenguatge no és innocent i vol influir d'una manera determinada. En cap cas volem incorporar la idea de competència lligada amb la idea de nen eficient, d'individu competitiu, que rendeixi, que rivalitza amb l'altre, hem d'estar molt atents davant la idea de la pressió que podem arribar a instal·lar en els nens.

Els ajudarem, doncs, a ser coneixedors i coneixedores d'ells mateixos i a anar avançant en un viure de manera integral la complexitat del seu ser que dialoga amb la complexitat del món; no de manera competitiva sinó respecte a un mateix i les pròpies habilitats i incapacitats i sabent que mai assolirem un saber total, sempre anem refent les nostres possibilitats i limitacions.

¹⁴ En aquest document s'utilitzarà el terme mediadors en diferents ocasions i cal, doncs, compartir amb quin sentit. Parlem de mediadors com a facilitadors que orienten, informen, estimulen, acompanyen la descoberta i les diferents aproximacions als sabers. Mediadors que ajuden a ser, que faciliten l'accés al coneixement, que faciliten la comunicació entre les diferents persones de la comunitat, que els involucren i els acompanyen en els seus processos. A vegades seran mediadors amb els contextos, d'altres amb els processos, d'altres amb les situacions. Intercediran amb els trànsits de ser i d'aprendre, faran participar, entrelligar, barrejar, conciliar.

Diu Morin (1994) que "la consciencia de la complejidad nos hace comprender que no podemos escapar jamás a la incertidumbre y que jamás podemos tener un saber total: la totalidad es la no verdad".

Hi haurà uns eixos que ens ajudaran a donar llum a aquesta comprensió del món i dels subjectes, a aquestes intencions que anem fent i refent durant aquesta travessia de vida.

● **Acollir les identitats individuals i de grup creant espais i temps que facilitin la convivència i la relació**

Començarem a explorar qui som i què podem fer plegats per tal de poder avançar en una idea de comunitat autobiogràfica que aprèn en companyia. Un propòsit prioritari, doncs, serà l'acollida de les identitats dels infants i dels adults que convivim a l'aula. A la vegada que anem compartim qui som anirem cercant diferents maneres de relacionar-nos, d'ajudar-nos, de respectar-nos en les nostres diferències, d'interessar-nos per l'altre.

Alguns mediadors que ens ajudaran a descobrir-nos i a compartir les nostres subjectivitats, les nostres biografies, seran les sorpreses i les capses de vida. Les nostres biografies afloren de manera ritualitzada i més intencionada en determinats moments com ara durant la presentació de sorpreses o quan mostrem les nostres capses de vida als altres. Són diferents maneres d'acostament, d'apropar els petits secrets de les nostres vides, els fets més importants.

Sorpreses

Tenim un bagul on guardem les sorpreses que portem a l'escola a diari i que volem mostrar a la comunitat. La intenció és que ens ajudin a viatjar pels sabers, que ens donin oportunitats per compartir els nostres interessos. Serviran per compartir els nostres llibres, les nostres músiques, els ninots amb els quals dormim, el plànol del recorregut de l'excursió que hem fet aquest cap de setmana, les pinyes que hem collit al bosc...

Ens ajudaran a fer connexions entre els nostres interessos amb els objectes que ens agraden i parlen de nosaltres.

Començarem a compartir la idea de les sorpreses acompanyant a infants i famílies amb suggeriments i possibilitats, compartint la idea que siguin materials que ens ajudin en la comprensió del món i les persones. Per tant, a mesura que la comunitat vagi expressant els diferents itineraris d'investigacions anirem compartint amb infants i famílies la necessitat que les sorpreses estiguin vinculades amb aquests interessos i serveixin per enriquir el que ens ocupa.

A l'horari de cada curs ja especifiquem els millors moments per compartir sorpreses per poder donar valor al que aporta cada persona al grup.

Capses de vida

Les capses de vida són com una altra sorpresa íntima que pretén mostrar qui som i alguns dels moments viscuts més importants. La proposta és anar recollint com un tresor les empremtes dels moments més importants de la nostra vida. La capsa l'hem decorat i personalitzat junts abans, compartint què podríem posar a dins que parli de nosaltres i ens serveixi de pont per conèixer-nos millor, per mirar de comprendre'ns, per poder-nos explicar aspectes importants de les nostres vides. Allà apareixen sabates de quan érem petits, la nostra pipa, les ecografies, fotos del nostre primer somriure, de la primera vegada que vam anar al mar, dels nostres avis, apareix també la història del nostre nom, el nostre primer biberó, la música que escoltem abans d'anar a dormir...

I la capsas va creixent a mesura que va creixent la nostra història. Compartir les nostres històries de vida permet anar teixint llaços entre les nostres subjectivitats, ens permet reconèixer-nos i involucrar-nos en les vides dels altres. És molt valuós aquest mediador per compartir qui som. Ens pot ajudar a enamorar-nos, a acostar-nos, a involucrar-nos, emmirallant-nos en les vides de cadascú, intentant saber més de l'altre i de nosaltres. Així mateix, la intenció és que ens ajudi a fer comunitat, una comunitat polifacètica que s'enriqueix de les nostres diferències i alhora de tot el que tenim en comú. Les capsas de vida de les mestres també hi són, ja que la nostra biografia està present a l'aula, com una més.

Les capsas han estat preparades durant el primer trimestre i es convida a les famílies a omplir-les plegats amb cada infant, amb complicitat i dedicant el temps que calgui per compartir els diferents objectes i el sentit que tenen. El segon i el tercer trimestre seran a l'aula per anar-les compartint i fer-les créixer.

● Incorporar en la vida de l'aula la cultura de la participació i el diàleg

Incorporem el diàleg a través del treball a la rotllana, que després desenvoluparem àmpliament. I també a partir de diferents estratègies de participació com el treball amb les sorpreses, les capsas de vida, la participació col·lectiva en el disseny de què volem

aprendre, tot plegat amb l'intent de compartir la idea d'aula com a comunitat d'aprenentatge, com una polifonia de veus que s'enriqueix de la diversitat, veus que fan d'eco i retornen enriquides a cada identitat individual regenerant la identitat de la comunitat.

L'aula com a lloc de trobada del grup, com a comunitat de narradors que seu en cercle per parlar, per escoltar, per compartir, per prendre decisions, per ser. La idea és, com està recollit en el pròleg revisat del llibre de projectes, que aquest diàleg pren significat en una conversa cultural i que aprendre està vinculat a aquesta conversa.

“Aprender está relacionado con la elaboración de una conversación cultural, en la que se trata, sobre todo, de aprender a dar sentido, conectando con las preguntas que dieron origen a los problemas que abordamos y con los interrogantes que los sujetos se plantean sobre sí mismos y el mundo, para poder, a la postre, transferirlo a otras situaciones. La noción de conversación cultural supone considerar que aprender es construir una narración, una historia para ser compartida con los otros (también con la familia y la comunidad). En este marco, el diálogo es entendido como intercambio y reflexión sobre 'quién lo dice' y 'desde dónde habla' (la comunidad de discurso a la que se vincula). El diálogo favorece que los aprendices se muestran activos en su indagación y que sean ellos y ellas los que determinen la dirección del mismo. Siempre que el docente haya sido capaz de interpretar el sentido de lo que se habla, de escuchar más allá de lo que se dice, y de tener en cuenta quién es sujeto del decir”. (Hernández y Ventura, 2008)

● Propiciar situacions d'aprendre de manera situada

Es tracta d'intentar incloure els individus com a participants, interactuant els uns amb els altres, així com amb els materials i els sistemes de representació. Per tant, serà molt

important plantejar activitats autèntiques a l'aula, activitats que es defineixen com "les pràctiques comunes d'una cultura" (Brown i altres, 1989).

La intenció educativa d'aprendre a viure i a convida reclama als infants un desenvolupament personal que promogui l'autoregulació, la motivació i el fet de sentir-se més confiats i responsables dels seus propis actes.

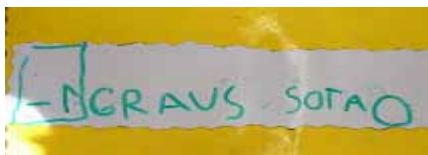
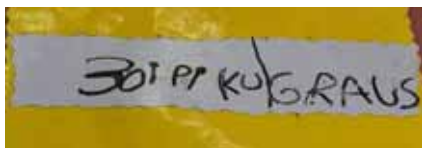
L'experiència dels infants respecte de la comprensió del món ha d'ajudar-los a ser conscients de la seva autonomia i a prendre consciència del seu paper en el grup, en la comunitat cultural a la qual pertany i a valorar la seva aportació.

Anirem compartint diferents situacions que promoguin la necessitat d'aprendre a ser i actuar en la comunitat d'una manera cada vegada més autònoma.

Caldrà, doncs, anar construint els compromisos necessaris per poder convida, per anar-nos dotant d'estratègies d'autonomia personal i de relació amb i per al grup. Ens interessa ajudar-nos a ser cada vegada més independents en les diferents situacions de la vida de l'escola perquè siguem capaços de transferir-ho a altres àmbits de la nostra vida. Les activitats autèntiques afavoriran el tipus d'habilitats de pensament i de resolució de problemes que són importants tant dins com fora de l'escola.

Anirem utilitzant les accions quotidianes per actuar amb seguretat i eficàcia acompanyant que els infants mostrin iniciativa i esforç per trobar personalment solucions a situacions i dificultats superables, sabent demanar ajuda quan faci falta i acceptar-la quan calgui.

Un mediador, per enfrontar-se amb situacions autèntiques pròpies de la nostra cultura, serà compartir una organització de les feines col·lectives que necessitem per convida com a col·lectiu. Aquí prendrà rellevància compartir aspectes de la vida diària com quin dia de la setmana és i situar-ho en el calendari, qui ha vingut avui a l'escola i qui no, qui es queda al menjador, què menjarem avui, quina temperatura fa..., són diferents actes que fem per situar-nos a diari.

El nostre interès és que aquestes situacions no es converteixin en rutines descontextualitzades que es van repetint, sinó en pràctiques pròpies de la nostra cultura que es repensen al llarg del curs sent ampliadetes i subjectes a canvis en funció de desitjos i necessitats del grup. Serviran per anar incorporant els diferents sistemes de representació al servei d'aquest comprendre el món. Alhora seran pràctiques que s'aniran integrant en la complexitat del teixit de l'aula i impregnaran amb fluïdesa i naturalitat la manera de començar la vida de cada dia com una pràctica d'habitar l'aula pròpia del nostre col·lectiu. Aquestes feines col·lectives es repartiran en càrrecs rotatius que ens permetran treballar la responsabilitat i l'autonomia, estaran consensuats amb tots els nens i nenes i es canviaran periòdicament.

A mesura que ens involucrem en diferents investigacions caldrà anar incorporant altres pràctiques comunes de la nostra cultura que ens possibilitaran aquest aprendre situat. Potser passa a ser necessari compartir gràfiques, mapes del temps, termòmetres, plànols, metros, la brúixola... Potser emergirà un ús quotidià del diari per anar compartint les notícies que tenen a veure amb el que ens ocupa, així com la necessitat d'utilitzar altres instruments que prendran sentit en aquest aprendre situat.

- **Incorporar la cultura de la consciència sobre el propi procés d'aprenentatge, compartint com ens col·loquem davant la realitat**

Ajudar-los a fer-se conscients de què estem treballant, què estem compartint, quines són les noves descobertes i quines són les empremtes del camí que anem deixant i que ens ajuden a avançar. A què ens ajuda el que anem trobant i com ho deixem recollit, com ho anem plasmant per anar-ho narrant, per recordar-ho i mostrar-ho.

Treballar amb una idea de recollir i compartir els processos d'aprenentatge intentant fugir de programar activitats descontextualitzades. No pensem activitats tipus, pensem processos per aprendre que ens ajudin a narrar-nos.

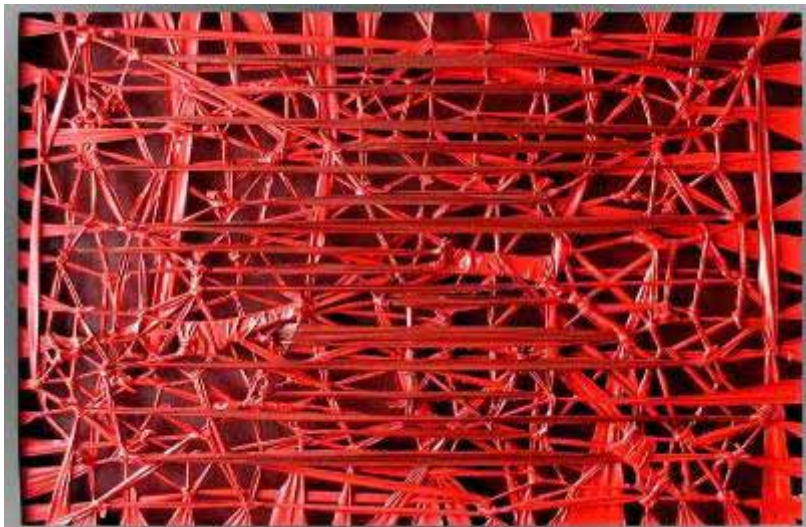
La consciència del sentit de l'aprenentatge. Ajudar els infants a anar compartint la consciència de l'individu d'allò que fa i per què ho fa, la consciència del que aprèn i de com aprèn. Anar construint i ampliant aquesta consciència ens serveix de guia per crear coneixement sobre la realitat, sobre nosaltres mateixos i sobre les nostres pròpies capacitats d'aprenentatge.

- **Incorporar la cultura de viatjar pel món del coneixement, la cultura del currículum integrat i de l'aprenentatge relacional**

Estirarem el fil de la idea que no volem aprendre de manera local i sense sentit, no volem aprendre de manera fragmentada i inconnexa; intentarem comprendre de manera global què ens interessa, què ens commou i ens serveix de motor per seguir avançant, per interrogar-nos sobre nosaltres i sobre el món, sobre allò que és veritablement transcendent per a tots nosaltres.

“Cuando entendemos el conocimiento como algo integrado, tenemos libertad para definir los problemas con la amplitud que tienen en la vida real, y para usar una amplia variedad de conocimientos para afrontarlos.” (Beane, 2005)

julianaragoneses.googlepages.com/granformato

Compartir què volem aprendre, fer, a la classe de 3 anys ens ajudarà a encetar el viatge pel món del coneixement mitjançant amb una idea integradora del currículum. Intentarem treballar ajudant els infants a cercar les diferents relacions que es van creant entre allò que ens interessa aprendre i com les anem plasmant a mesura que les descobrim. Intentarem ajudar perquè cadascú cerqui les seves pròpies relacions, les seves pròpies connexions entre els sabers que seran importants per les construccions de cadascú i del col·lectiu respecte de la complexitat que anem entreteixint.

Ajudar, doncs, a viatjar per les relacions i les interconnexions. Ajudar a cercar la representació col·lectiva i anar cercant quina és la representació de cadascú.

Com ajudem perquè cadascú faci les seves pròpies relacions?

Com anem teixint el projecte de l'aula amb el projecte d'escola?

Cadascú de nosaltres necessita sentir-se acompanyat com a individu vinculat a un grup per, en aquesta companyia, anar construint la seva pròpia identitat i anar creant les seves pròpies connexions amb els sabers i amb el món.

QUÈ PODRÍEM ESTUDIAR A LA CLASSE DE 3 ANYS? QUÈ VENIM A FER PLEGATS A L' ESCOLA? QUÈ VOLEM APRENDRE A LA CLASSE DE 3 ANYS DELS DRACS I LES DRAGONES?

VOLAR

M'AGRADARIA VOLAR

JO VULL APRENDRE A VOLAR

JO VULL VOLAR COM EL BIEL, QUE ÉS EL MEU AMIC

LES PERSONES NO VOLEN

NOS PODEMOS IMAGINAR QUE VOLAMOS

COM QUE SOM DRACS PODEM VOLAR

Ens vinculem des del desig, des del misteri que representa volar

QUI MÉS VOLA?

COM HO FAN?

QUI MÉS S'HA FET AQUESTA PREGUNTA EN LA HISTÒRIA DE LA HUMANITAT?

(investigar les idees i els dissenys de Leonardo Da Vinci entre d'altres)

EL MOVIMENT

COM ES DESPLACEN ELS AVIONS, ELS HELICÒPTERS, ELS COETS, ELS TRENS, SUPERMAN, LES BRUIXES..?

Comprendre els moviments, les trajectòries, cercant representacions, mecanismes

COM FUNCIONEN?

QUIN PAPER JUGA EL FOC?

COM ENS PODEM DESPLAÇAR NOSALTRES, ELS DRACS, ELS DOFINS, ELS TAURONS, ELS OCELLS?

Comparació entre el nostre moviment i el de diferents animals i artefactes voladors

NEDAR/VOLAR/CAMINAR

ALES/ALETES

QUÈ CAL PER VOLAR O NEDAR?

MORFOLOGIA

MÚSICA/DANSA

Com podem relacionar la necessitat de comprendre els moviments, els desplaçaments a través de la música, de l'expressió amb el cos?

Possibilitats: buscar músiques per expressar que volem com ocells, com dracs, com helicòpters, com avions...

Per comprendre els desplaçaments de diferents animals: Carnaval dels animals, material de psicomotricitat (robes, ales de llaços, caps de peix, cintes llargues...)

Oportunitats de plasmar amb el dibuix el moviment per comprendre'l

-JÚLIA: BALLAR MÚSICA DE BALLARINES

MÚSIQUES PREFERIDES CAPSES DE VIDA

-MARTA I PAULA: BALLAR I CANTAR LES 3 BESSONES I DE BALENES

VINCULAR LES MÚSIQUES DE LES CONSTEL·LACIONS DE MIRÓ

FESTA CULTURA CIÈNCIA /COSMOS

ELS COETS FINS ON ARRIBEN? I ELS AVIONS I ELS HELICÒPTERS?

DISTÀNCIES, POSSIBILITATS DE VOL

ON ÉS LA LLUNA?

EL PLANETA TERRA?

EL SOL ÉS A PROP? I NOSALTRES REPECTE DEL SOL?

LA HUMANITAT QUAN I COM ES COMENÇA A INTERROGAR SOBRE LA VIDA I EL CONTACTE AMB L'UNIVERS?

Sortida al planetari del Cosmo Caixa

NÉIXER

CAPSES DE VIDA mediadores per compartir qui som i quina és la nostra vida

OUS/PANXA

COM NAIXEM?

- ROBER: NAIXEM DE LA PANXA DE LA MAMA

- JO NO HE NASCUT DE LA PANXA NI DEL PARE NI DE LA MARE
- I NOSALTRES ESTEM EN UN OU A LA PANXA?
- LUCÍA: ESTEM EN UNA BOSSETA
- PAULA: JO NO HE ESTAT EN UNA BOSSETA
- LUCÍA: LA MAMA SÍ TENIA...
LLETRES
- JÚLIA: JO VULL APRENDRE LLETRES PER EXPLICAR CONTES ALS NENS PETITS
VOLEM APRENDRE A ESCRIURE
- LAIA: JO VULL APRENDRE A ESCRIURE LES LLETRES RÀPIDES QUE FA LA MEVA MARE
- DAVID: LES LLETRES ENS AJUDEN A SABER ON VOLEM ANAR
- YOUSSEF: JO HE VIST LA LLETRA "HACHE" (es refereix a l'H d'heliport)
Aranya: medidora que ens ajudarà a descobrir on hi ha lletres i per a què serveixen
NÚMEROS
DAVID: A MI M'ENCANTEN ELS NÚMEROS
NÚMEROS DE LES SABATES...
QUAN ENS CAL MESURAR? AMB QUÈ?
Per habitar l'aula ja hem hagut de mesurar la porta, el drac, els dracs llargs comparant-los amb nosaltres...
Llop: medidor que ens ajudarà a descobrir on hi ha números i per a què serveixen.
LOCALITZACIÓ
BOLES DEL MÓN /MAPES/PLÀNOLS
Plànol del bolet per compartir recorregut pel bosc
Plànol del poble per localitzar el tió
QUÈ SÓN ELS MAPES I ELS PLÀNOLS?
- LUCÍA: VEIG UNA ESTRELLA, ÉS DEL CEL
- ERIC: UN MAPA QUE TÉ NÚMEROS.
- FERRAN: HI HA DIBUIXADES LES CARRETERES.
- EMMA: ÉS PERQUÈ VEIEM PER ON PODEN PASSAR ELS COTXES I ELS AUTOCARS
- ALEX: TAMBÉ HI HA LLETRES
PER A QUÈ SERVEIXEN ELS MAPES I ELS PLÀNOLS?
QUINS SÍMBOLS FAN SERVIR?
PLANETA TERRA (mar i terra)
CUINAR/APRENDRE A COMPRAR
PODEM APRENDRE A CUINAR AL RACÓ DE LA CASETA
PER CUINAR HAS DE SER GRAN, AIXÒ DIU LA MEVA MARE
ENS PODEN ENSENYAR ELS GRANS, LA MONTSE, LA SEVA MAMA, L'EVA I LA JENNI
EL MEU PAPA SAP CUINAR, QUAN LA MEVA MAMA TREBALLA EL MEU PAPA CUINA
EL MEU PAPA DAVID SAP CUINAR
I LES IAIES
LA MEVA IAIA FA UN PASTÍS MOLT BO
INFORMÀTICA
- JÚLIA: APRENDRE L'ORDINADOR, JO TINC UN ORDINADOR DE PLÀSTIC QUE TÉ NÚMEROS I LLETRES I DIU: CLICA
UNA LLETRA I JO CLICO
- BIEL: JO VULL APRENDRE ELS DE VERITAT
TOTS: JO TAMBÉ
- ERIC: EL MEU PAPA TÉ UN DE VERITAT PERÒ NO EM DEIXA TOCAR-LO FINS QUE SIGUI GRAN
- EMMA: JO VULL APRENDRE A APRETAR ELS BOTONS, FER FOTOS GROSSES...
- FERRAN: EL DE L'ENRIC TÉ JOCS I A MI M'AGRADA FER JOCS
- MOLTS: A MI TAMBÉ!!!
ART
Estudiarem JOAN MIRÓ
CONSTEL·LACIONS I OCELLS
MÚSICA VINCULADA AMB LES CONSTEL·LACIONS elaborada per Bobby Previte
GAUDÍ / DRACS
CASA BATLLÓ, PARC GÜELL
ESCULTURES DE DRACS (ITINERARI BARCELONA i ÀNGEL MÀDICO)
FANTASIA/REALITAT
DRACS DE MENTIDA (PEL·LÍCULA, CONTE, TITELLES I CAPGROSSOS...)
DRAGONS ANIMALS
VOLAR
POR
QUÈ ENS FA POR?
ALGUNS TENIM POR DELS DRACS
ANGLÈS
- FERRAN: QUÈ DIU AQUÍ?
AQUÍ DIU "FIRE"!
- FERRAN: QUÈ VOL DIR?
- DAVID: ÉS ANGLÈS! LA MEVA MARE TAMBÉ SAP ANGLÈS.
- LUCÍA: JO SE CONTAR MOLT EN ANGLÈS: ONE, TWO, THREE, FOUR...

Amb el teixit d'aquests desitjos i d'altres que vagin apareixent anirem viatjant des d'aquesta complexitat que es planteja i ens anirem preguntant com deixarem empremta d'aquest teixit que es va dibuixant.

● **Incorporar, doncs, una cultura de plantejar-se preguntes i no només trobar respostes**

Anar compartint que les preguntes ens fan de motor, obren espai al coneixement, ens ajuden a avançar. Interrogant-nos sobre el món i anar cercant aquelles preguntes que ens uneixen. Treballarem sobre quines són senzilles i de resposta ràpida i quines ens ajuden a anar més enllà.

L'important no és sempre trobar respostes, també és important que els infants trobin a l'escola espais de comunicació on desenvolupar habilitats i estratègies de reflexió que els permetin elaborar preguntes que interroguen la realitat més enllà de les aparences inicials.

● **Compartir les múltiples interpretacions de la realitat i les múltiples causes de les diferents situacions**

Les coses no passen per una única causa, sempre hi ha moltes mirades, molts matisos. Cal conèixer tots els punts de vista per poder elaborar i reelaborar constantment el propi, per prendre partit, per tenir criteris propis.

Intentarem, doncs, interrogar la realitat i navegar amb un horitzó ple d'incerteses, tenint present que la realitat és complexa i que el coneixement es construeix constantment.

Diu Morin (2000) que "conocer y pensar no es llegar a una verdad absolutamente cierta, sino que es dialogar con la incertidumbre", però Heràclito enriqueix aquest pensament dient que "si no buscas lo inesperado no lo encontrarás". La comprensió del món necessita identificar les diferents versions sobre els fets o els fenòmens que analitzen les múltiples perspectives que estan presents en qualsevol situació.

Les docents hem de procurar mostrar les diferents versions, no mostrar només un punt de vista, intentarem obrir la mirada sobre el fet que no hi ha uns únics valors culturals per explicar la realitat. Per tant, acompanyarem l'aprendre a qüestionar la realitat basada en versions estables i objectives per ajudar a construir noves versions, viatjar des dels coneixements fixos als mòbils, als que es repensen des dels canvis i les versions diverses.

En qualsevol situació estan presents múltiples versions, múltiples perspectives de la realitat que ens aboquen a problematitzar el coneixement, a cercar les diferents interpretacions de la realitat que sovint es presenten com a úniques, intocables i fixes.

● Incorporar la cultura avaluativa de la realitat

Anirem compartint que l'avaluació és una eina reguladora de tot procés de presa de decisions. Es té present la consideració que ens cal avaluar bé per poder pensar bé. Aprendre a pensar per un mateix, tenir autonomia intel·lectual, implica aprendre a avaluar. La idea és incorporar l'avaluació de les situacions quotidianes, escolars o no, per millorar les pròpies decisions i actuacions. En definitiva, aprendre a utilitzar l'avaluació com a eina reguladora del procés d'aprenentatge. Intentarem, doncs, aprendre a avaluar amb diferents criteris i situacions diverses on apareixeran opinions, resultats, actituds, aprenentatges i produccions. Aprofitar les diferents situacions de recollida d'activitats que provoquin avaluació: racons, psicomotricitat, resolució de conflictes.

Tenim en compte una visió vinculada a la idea de democràcia radical:

“Una visión política vinculada a la noción de democracia radical (Lummis, 1996), desde la que se asume que los ciudadanos tienen un papel activo –no delegado- en las decisiones que conciernen a sus vidas. En este sentido, una de las finalidades de los proyectos de trabajo es aprender a tomar decisiones y asumir responsabilidades y a no dejar que la propia voz sea silenciada por quienes más gritan o proyectan formas de exclusión.” (Hernández y Ventura, 2008)

● Incorporar a l'aula una cultura feta de ponts i fars, de projeccions

Som éssers socials i ens entenem a nosaltres mateixos quan ens expliquem i ens projectem. Quan la nostra projecció surt es conforma una nova manera de veure, que incideix en la mirada de les persones que ens envolten. Quan ens projectem la nostra intenció es tenyeix d'entendre l'altre, no ens mou només que ens entenguin.

És un projecte comunicatiu de construcció de la comunitat durant el qual s'estableixen nous vincles emocionals i cognitius, trenats amb els fils de les intencions que ens mouen i les mirades que es barregen (pares i mares com a experts o com a aprenents, altres aules en els dos rols, altres convidats experts...).

● Intentar tenir presents les subjectivitats de cadascú

Intentar anar desvetllant qui som, cap a on anem, què podem fer plegats aprenent de les nostres diferències, enriquint-nos d'elles i narrant les descobertes de cadascú, el que ens diferencia i imprimeix en les nostres identitats.

Anirem esbrinant com estan presents les subjectivitats de cadascú i cadascuna en les diferents situacions de l'aula. Com s'expressa cada individu, com se sent reflectit, com dóna resposta a tot allò que vivim i treballem. Anirem intentant que les subjectivitats quedin recollides en tot allò que fem, que les empremtes recullin qui és cadascú i plasmin les seves singularitats.

És important aquí recuperar la idea que no volem acompanyar els infants només en les seves competències sinó també en allò que els costa, en les seves limitacions, en allò pel que no se senten capaços per poder ajudar-los i ajudar-nos a mirar la persona de manera integral en allò que ens il·lumina i en els nostres punts foscos. Compartirem com anem plasmant les reconstruccions que fem de les nostres subjectivitats en el procés que va de la informació al coneixement i compartirem la consciència del canvi que provoquen en les nostres vides les noves descobertes i adquisicions a partir de qui som i on anem.

● De com l'organització de l'espai esdevé una intenció provocadora, un regal d'espai i temps per ser

Parlem d'una aula amb amplitud de possibilitats perquè cadascú triï, perquè cadascú s'enriqueixi de les seves propostes. Intentem regalar-nos una aula com un context real i obert. Una aula amb àmbits qualitius, connectats, dinàmics, adaptatius, que s'influencien i s'enriqueixen entre ells. Una aula oberta al món, una aula que convidi a crear, que sigui acollidora i còmoda; que convidi a ser i a estar.

Intentem crear una aula com a zona de possibilitats on cadascú vagi trobant com avançar, com continuar creixent. Estem parlant de la importància d'aprendre de manera situada. Com diuen Cobb i Bowers (1999) "el aprendizaje se realiza de manera situada, lo que quiere decir que el contexto en el que una persona aprende, tiene un papel fundamental en aquello que aprende".

Tenim un espai a l'entrada de la classe que permet el moviment ampli, així com el treball en rotllana. A prop d'aquest espai hi ha unes taules on col·loquem la informació de tot el que ens preocupa i voldríem estudiar plegats. A prop tenim totes les informacions que necessitem per a l'organització de la vida de la classe (llista, feines col·lectives, horaris...), així com diferents empremtes de la nostra identitat individual i grupal (caixa de sorpreses, caps de vida, materials relacionats amb el nom de la classe...).

La resta de l'aula està organitzada per racons diferenciats per cortines i armaris amb el seu material corresponent. També hi ha un tros de taules pensat per plasmar de manera col·lectiva, individualment, en petit grup o per parelles.

La intenció és que l'aula sigui un àmbit viu, transformador, que ens aculli i ens suggereixi ganes de saber, ganes de compartir i ser. Per aconseguir-ho, l'aula és un món canviant, polifacètic, obert, on conviuen diferents llenguatges, diferents sistemes de representació, on la presència de les diferents cultures amb diferents versions de la realitat és important,

on conviuen vides, experiències variades (els pintors, músics, científics que ens interessin) i riques de persones que fan de mediadors amb les ganes de conèixer.

• I, finalment, ens plantegem què prioritzem nosaltres respecte al nostre paper com a docents

Intentar cercar la coherència entre qui som a la vida i qui som a l'aula tractant que no hi hagi un trencament sinó un horitzó, un fil invisible que ens ajudi a teixir la teranyina d'aquesta narració conjunta.

Col·locar-nos en un punt sòlid, creatiu, harmònic, obert, interconnectat, tolerant amb les diferents maneres de fer i ser que ens ajudi a ancorar-nos, a arrelar-nos.

Ens agradaria poder-nos preguntar: com ens narrem nosaltres a l'aula? Què ens està passant per dintre?

Nosaltres com a docents també formem part de la comunitat i tenim un paper rellevant tant fent d'acompanyants com fent de mediadors, així mateix és clau el nostre paper com a models expertes, navegants de la complexitat de fa temps. Aprofitarem, doncs, el nostre bagatge per incidir de manera intencionada en la vida de l'aula i en cadascuna de les persones que en formen part.

Aquesta imatge d'una obra de Picasso ("Mujeres corriendo por la playa") la vam triar la Montse i jo com una metàfora que parlava de nosaltres com a mestres amb la idea d'un currículum horitzó que ens permetia córrer en llibertat i propiciar els desitjos de la comunitat

També tenim un paper rellevant plantejant preguntes que provoquin als infants anar més enllà d'allò que pensen, d'allò que consideren, plantejant-los situacions que els ajudin a avançar a partir dels conflictes cognitius generats. Treballem instal·lats en la confiança, en l'esperança, en l'espera de les possibilitats de cada individu i l'acompanyem en la seva construcció propiciant que ells i elles es pensin de la mateixa manera que les docents també ens anem repensant en aquesta vida compartida.

III. Quines grans situacions mediadores facilitaran aquestes intencions?

Com ja he esmentat anteriorment el currículum s'articula mitjançant diferents tipus d'estratègies que es vehiculen des d'una idea de currículum integrat. Passem, doncs, a comentar diferents situacions d'aprenentatge que acompanyaran aquesta perspectiva i que mai s'entenen de manera aïllada sinó interrelacionades i donant sentit a allò que volem aprendre.

● La rodona o rotllana

La rotllana és l'ànima de la classe, allà on esdevé la narració global, on anem entreteixint els nostres relats i elaborem el relat col·lectiu fet de veus i afectes, de pors, misteris i emocions fortes.

Dins l'aula existeix un espai de trobada on, de manera ritualitzada, es comença el dia parlant i reflexionant. Es tracta d'un espai amb dos coixins llargaruts on podem seure en rotllana els nens, les nenes i els mestres. Permet estar a prop els uns dels altres, seure amb qui ens ve de gust, mirar-nos mentre parlem, interessar-nos els uns pels altres..., en definitiva, crear un bon clima per posar-nos en situació de conversa que ens aculli a tots i a totes.

Fem rotllana amb la intenció que l'aula esdevingui una comunitat d'aprenentatge, amb espais de complicitat que ens permetin, des de les nostres diferents identitats, compartir experiències, emocions i tot allò que ens preocupa i ens agradaria comprendre. La rodona és una activitat molt important per a la vida de la classe, ajuda a vehicular moltes altres situacions que es generen a l'aula. Esdevé un element de socialització i de cohesió del grup imprescindible. És un lloc de trobada del grup com a comunitat viva que seu en cercle per parlar, per escoltar, per compartir, per prendre decisions.

Ens aprofitarem, per aquestes situacions de diàleg, de les propostes del programa de filosofia per a nens 3-18 que donarà estratègies d'intervenció a la mestra per tenir més presents les habilitats cognitives que es posen en joc en qualsevol acte de diàleg i poder, així, potenciar-les i anar-les enriquint. Així, un dels objectius claus, serà ajudar els infants a pensar per ells mateixos perquè, com diu Lipman (1997), si ajudem a un nen a pensar, l'ajudem a créixer.

Donem, doncs, molta importància al diàleg ja que l'acte de pensar està molt lligat al llenguatge perquè com també diu Lipman (1997), l'acte de pensar està tan lligat al llenguatge que podem sospitar amb fonament que aprendre a parlar, a pensar i a raonar són activitats estretament lligades entre elles.

En aquestes situacions de diàleg anem compartint allò que ens involucra i ens commou i la conversa cultural va fent de motor provocant una emergència de coneixements rica i variada i, a la vegada, generadora de nous aprenentatges.

Es pretén treballar des d'una actitud globalitzadora en un context on es plantegen situacions d'aprenentatge reals i amb sentit que vehiculen processos enriquits de les diferents maneres de ser i de comprendre el món.

La interacció és clau en aquesta estratègia que permetrà enriquir-nos amb la diversitat de persones i opinions i, a la vegada, que cada persona pugui anar trobant el seu lloc dins la comunitat.

Hi ha unes situacions proposades per la mestra que donen cos inicial al treball en rotllana, després, a mesura que el diàleg pren rellevància aquestes pràctiques comunes del nostre col·lectiu es faran de manera més fluida i autònoma i prendrà protagonisme allò del que ens interessi parlar, enraonar, investigar, compartir aquell dia.

En les situacions de diàleg alhora s'intenta tenir present com anar acompanyant la construcció i l'ús cada vegada més acurat del llenguatge oral com la de la resta de llenguatges involucrats en l'aprendre.

Són molt importants les rotllanes de recollida de diferents estratègies organitzatives que ens serveixen per compartir els nostres treballs (els racons, l'esbarjo, la psicomotricitat...), per avaluar allò que ha passat, les emocions que ens ha desvetllat quina ha estat la nostra presència en diferents vivències, què hem après.

Vivim amb intensitat les situacions de conversa cultural d'aquest grup de persones que seu en cercle per créixer com a comunitat de narradors de les seves vides, com diu Jorge Wagensberg (2000), es tracta d'un "mundo de mentes solitarias, asombradas todas ellas por su propia existencia, se pusieron a conversar y a combatir así su miedo a no conocer".

● Els racons

La pedagogia de racons que intentem dur a terme ens ajuda a afavorir la diversitat, la inclusió, intenta respectar les diferències individuals i, per tant, el creuament d'idees, de veus, de mirades que s'entretreixeixen. S'intenta potenciar l'autonomia personal des del respecte als ritmes i les necessitats de cadascun dels nens i nenes.

Els racons faciliten establir un diàleg pedagògic entre infants i entre infants i adults, alhora possibilita establir un diàleg amb el món.

Relacionat amb l'ús de llenguatges l'intent és que siguin espais on es possibilitin diferents llenguatges per convidar a crear noves produccions, per repensar aquelles que ja estan, per avançar en les diferents aproximacions als sabers de cadascú.

La intenció és que siguin espais complexos vinculats a allò que va emergint a les aules, de manera que permetin representar, repensar i aprofundir en tot allò que ens interessa i ens mobilitza per aprendre.

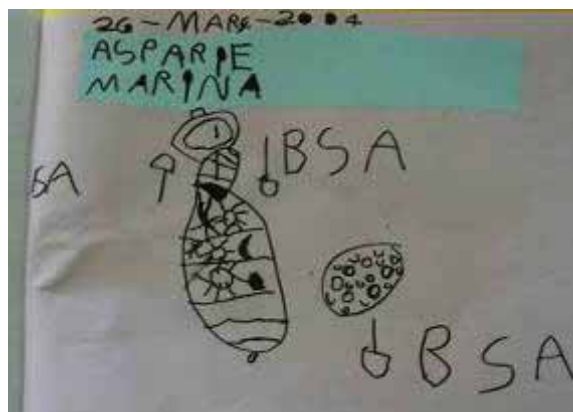
Ofereixen situacions i materials complexos i oberts que permeten expressar-se amb els diferents sistemes de representació que utilitzem els adults per comunicar-nos. Són espais que conviden a interactuar amb els diferents codis, per poder anar fent successives aproximacions, diferents hipòtesis que expressin els nostres coneixements. Permeten escriure, dibuixar, utilitzar la numeració, la mesura, l'art, el diàleg. Són espais d'expressió i comprensió.

Cal remarcar que l'estona de racons consta de tres parts diferenciades: una mitja hora de preparació i repartiment, uns tres quarts d'hora de treball en els racons i mitja hora de recollida en rotllana del treball realitzat.

Els racons que es contemplen són els següents:

Caseta, disfresses, inventem històries, metges, investigadors del mar, racó d'artistes, racó de pintors, racó d'experimentació, biblioteca, racó d'escriure, racó de números (amb material divers per treballar amb la numeració), racó de geometria del pla (mosaic, puzles, tangrams, geoplans), racó de volum (materials per construir que permetin diferents produccions geomètriques), racó d'anglès i racó d'informàtica.

Té molta importància la rotllana de recollida dels racons, on els infants mostren i expliquen als companys quina és la feina que han estat realitzant i com els ha anat. El col·lectiu opina, enriqueix, critica, fa créixer el treball que es comparteix. Les situacions de recollida a través del diàleg esdevenen un treball d'avaluació que forma part del pensament i de la racionalitat humana i que, per tant, també forma part del pensament i racionalitat dels nens.

● La festa cultural i la celebració d'altres festes a l'escola

L'escola pensa en la festa cultural com un mediador que permet treballar sobre diferents temes emergents del món de la cultura que possibiliten involucrar tot el col·lectiu en diferents problemes o temàtiques reals del nostre món.

Enguany la festa cultural estarà dedicada a la ciència aprofitant que és l'any internacional de l'astronomia amb la repercussió cultural i mediàtica que pot tenir aquest fet. L'escola treballarà sobre l'astronomia com a eix transversal que permetrà aprofundir sobre aquesta temàtica.

S'intentarà que aquest tema, com ja es fa palès en les demandes i desitjos dels infants de 3 anys, formi part de la vida de l'aula i de l'escola des de bon començament compartint amb els infants les diferents possibilitats de creació i representació que provoca aquest itinerari.

La resta de les festes lligades a la tradició popular que se celebren a l'escola provoquen situacions de convivència i aprenentatge de la comunitat i relacions diverses amb el món.

Una de les intencions és anar compartint les festes, tradicions, històries o llegendes de l'entorn proper i de Catalunya relacionant-les amb les nostres vides i amb les tradicions i costums de la resta del món. Aquestes vivències seran possibilitadores d'interrogants, aprenentatges, relacions amb maneres de fer i de ser diferents.

Hi ha un interès per participar en activitats socials i culturals i per conèixer manifestacions pròpies de les diferents cultures, per empatitzar amb elles i anar-les relacionant amb les nostres pròpies vides.

IV. Alfabetitzacions múltiples que ens ajuden a comprendre el món i a enriquir aquest viatge. Diàleg amb les capacitats i les competències

En les actuals condicions culturals i socials les persones han de saber donar sentit al món, a ells mateixos i als altres, no des de la idea antiga d'alfabetització escrita sinó des de la mirada dels nous alfabetismes necessaris per comprendre la realitat, no només amb els mitjans escrits sinó amb els visuals, gestuals, multimèdia, etc.

“Estar alfabetizado hoy significa mucho más de lo que era para nuestros padres y abuelos. El profesorado se enfrenta con el desafío de enseñar a los estudiantes a leer, escribir y articularse a si mismos, utilizando y combinando textos que expanden los modos de comunicación -lingüístico, visual, audio, gestual y espacial-“ Learning by Design Project.

http://l-by-d.com/literate_multiliterate.html

Les alfabetitzacions múltiples han de facilitar l'expressió de les pròpies emocions per mitjà dels diferents llenguatges: corporal, plàstic, musical i verbal. L'expressió i comunicació de fets, sentiments i emocions, vivències a través de produccions artístiques, musicals, escèniques i audiovisuals.

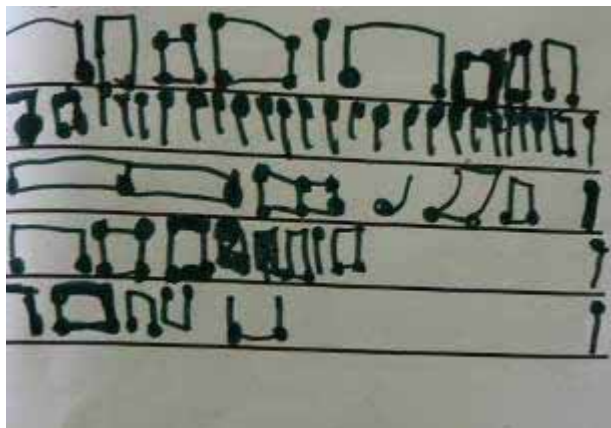

Els nous alfabetismes han de contemplar els nous possibles analfabetismes per acompanyar mediant amb les noves condicions, amb els nous contextos necessaris per ser alfabet al segle XXI.

Ens beneficiarem d'aquest món complex que el nen ja coneix per oferir a l'aula un ambient ric en llenguatge escrit, ric en llenguatge artístic, ric en llenguatge corporal, ric en llenguatge matemàtic, ric en tecnologies de la informació, ple de vida real.

Donarem oportunitats variades, abundants i valuoses que li permetin interactuar amb els seus companys, la mestra i amb la resta de la comunitat; amb el convenciment que a llegir i escriure, a calcular, a dibuixar, a dialogar, a pensar, s'apren fent-ho, veient altres

persones que ho fan amb destresa, provant i equivocant-se, guiats sempre per la recerca de significats.

Dialogant amb la idea de capacitats i competències les alfabetitzacions múltiples presents en aquest comprendre el món en la seva complexitat faran possible viure relacions afectives segures amb ells mateixos i amb els altres; conèixer i interpretar l'entorn; anar adquirint uns instruments d'aprenentatge i un grau d'autonomia que els permetran anar formant part d'una societat multiculturalment organitzada i interculturalment viscuda.

Les capacitats i les competències serien una altra manera d'explicar aquest créixer integralment com a persones en el món d'avui, com a ciutadans del segle XXI que pensen i conviuen de manera crítica amb ells mateixos i amb el món. Com a persones que es poden mirar i emmirallar en altres persones des de les seves fragilitats i des de les seves forteses per poder transitar de manera sincera i conviure amb qui són i qui són els altres.

En cap cas ens imaginem fragmentar els comportaments i les conductes complexes com tampoc no volem fragmentar el currículum ni per assignatures ni que ara s'interpreti que volem fragmentar els sabers per alfabetitzacions. S'han de situar com a marc perquè les persones s'escoltin a elles mateixes perquè es mirin al fons i puguin narrar qui són en les seves successives reconstruccions.

Anem a parlar una mica de cadascuna de les alfabetitzacions per créixer i conviure en aquest món complex

● Alfabetització escrita

Quan ens plantegem situacions de lectura i escriptura intentem partir de la riquesa de les vivències de cada nen i nena, vivències riques i complexes que passen en un món complex; un món, entre altres moltes coses, ple de llenguatge escrit, ple de persones que escriuen i llegeixen.

Aprofitem aquest món ple de lectors i escriptors, que el nen ja coneix, per oferir a l'aula un ambient ric en llenguatge escrit. Donarem oportunitats variades, abundoses i valuoses que li permetin interactuar amb els seus companys i la mestra, amb el convenciment que

a llegir i escriure s'aprèn llegint i escrivint, observant altres persones que llegeixen i escriuen, provant i equivocant-se, guiats sempre per la recerca de significats.

El propòsit és crear un context social autèntic on es recullin els coneixements de cada persona del grup i on es pugui treballar a partir d'aquests coneixements en situacions reals que permetin fer successives hipòtesis sobre el funcionament del llenguatge escrit.

Les investigacions que Ferreiro i Teberosky van fer sobre el desenvolupament de l'escriptura del nen com a persona que aprèn, ens ajudaran a interpretar les successives aproximacions que fa aquest per apropiari-se de l'escriptura. Proposarem i anirem incorporant, segons les necessitats de la classe, activitats d'ús real de la lectura i l'escriptura. En la incorporació d'aquestes situacions la mestra tindrà un paper de medidora entre el coneixement del grup i el de la comunitat social i científica. La mestra proposarà moments per llegir i escriure sempre tenint present la cultura que circula per l'aula, a mesura que es vagin compartint intencions i interessos, les situacions s'aniran enriquint dels desitjos, necessitats i interessos de grup. A l'hora de proposar i incorporar situacions s'intenta tenir present la idea de subjecte alfabetitzat de la qual parla Liliana Tolchinski :

“Atribuimos al resultado de la alfabetización mucho más que el dominio del alfabeto. Estas líneas son un intento de explicar los diversos componentes implícitos en nuestra concepción actual de "ser alfabeto": el que acentúa la importancia de dominar la escritura para resolver situaciones prácticas, aquel que resalta su rol en el acceso a la información y a formas superiores de pensamiento, y el que valoriza la virtud de lo literario. Estos tres componentes no forman parte sólo de la representación cultural de los ya alfabetizados, sino también de aquellos que están en el proceso y de aquellos que han quedado fuera de él. Las escuela debe considerarlos en la organización de actividades y en la elección de los materiales de lectura desde los primeros pasos de la educación formal.” (Tolchinsky, 1995)

Aquest concepte d'alfabetització estaria, doncs, lligat a la idea que l'escola no pot conformar-se amb ensenyar el domini del codi ja que l'esmentat domini no farà necessàriament que ens convertim en lectors i escriptors. Volem aconseguir que els nens i les nenes siguin lectors i escriptors, no desxifradors, no presoners dels signes.

La lectura i l'escriptura no es tractarà de manera aïllada sinó que apareixeran en la dinàmica de la vida de l'aula integrades i emprades amb sentit.

- Llegirem i escriurem per aprendre.
- Llegirem i escriurem per gaudir.
- En definitiva, llegirem i escriurem per viure.

A partir de les avaluacions fetes a cada infant, coneixent els seus estadis i les seves possibilitats, anirem creant diferents propostes per ajudar a avançar a cadascú i per avançar com a col·lectiu de lectors i escriptors.

Incidirem en la intenció que hi hagi presència de diferents tipus de lletres en els textos significatius de la vida de l'aula (els rètols dels noms, altres rètols necessaris a l'aula, els textos que anem produint, els que tenim a l'aula per llegir i investigar...) amb la intenció d'acompanyar la descoberta de l'univers del codi escrit amb els diferents tipus de lletres que trobem en el món.

Cal que hi hagi presència de tot tipus de lletra (pal, lligada, cursiva...) per potenciar sobretot el treball sobre la lectura, ja que en el món els infants s'hauran d'enfrontar amb tot tipus de lletres a l'hora de llegir. Tenint present el procés lector propiciem situacions significatives de lectura on incorporem els diferents moments que es poden donar en una situació de lectura (anticipació, fer hipòtesis relacionant-les amb el text, intentar desxifrar, llegir atribuint significat...).

Intentem tenir a l'aula diferents tipologies textuais per anar compartint amb els infants el seu ús i les diferències que provoquen a l'hora d'abordar la lectura (per extreure informació, quan volem recitar un poema, quan necessitem mirar unes instruccions, quan llegim un conte per plaer...) així com també ens serveixen per abordar les diferents maneres d'estructurar diferents tipus de textos a l'hora d'escriure (com s'estructura una carta, una llista, un conte, una recepta...).

A nivell de les produccions d'escriptura potenciarem prioritàriament l'ús de la lletra de pal per ajudar a avançar en les successives aproximacions dels nostres infants afavorint l'ús del tipus de lletra que més ho facilita a nivell de traç i reconeixement de les grafies.

Per mediar amb la descoberta del codi escrit tenim a l'aula la figura de l'aranya Teranyina. Es tracta d'un personatge que cerca lletres per poder teixir paraules i textos de tot tipus. L'aranya viatja cada cap de setmana a casa d'un nen o nena que l'ajudarà a cercar textos per anar descobrint el codi escrit, després torna a l'escola i es comparteix amb la resta de la comunitat. Moltes vegades suposa que el grup cerqui amb més profunditat sobre algun aspecte que ha descobert o que proposa la persona que se l'ha de dur a casa.

Potenciem un treball de préstec de llibres que els nens i nenes s'emporten cada setmana. La intenció és que les famílies trobin un espai d'intimitat per compartir la lectura de llibres des del plaer i la companyia. Se'ls emporten en la carpeta viatgera i marquen amb un punt de llibre la pàgina que els ha agradat més. Hi ha una llibreta que recull els possibles treballs i els comentaris que fa la família sobre el llibre, quins sentiments els ha desvetllat, quines preguntes o suggeriments (val a dir que, en cap cas, es tracta d'un treball obligatori sinó una possibilitat que cada infant amb la seva família decideix). Volem influir sobre la presència a casa d'un determinat tipus de llibres, llibres de qualitat temàtica i d'il·lustracions riques, llibres de tot tipus de continguts i tot tipus de grafies per poder incidir en la presència rica dels textos escrits a cada casa.

Aquestes són les carpetes viatgeres i un llibre marcat amb un punt

Aquí es veuen les fitxes de préstec i com cadascú s'apunta per saber quin llibre s'ha endut

Detalls de la llibreta de préstec i punt de llibre

Per comprendre el traç pistarem els infants sobre els moviments bàsics de l'escriptura aprofitant situacions significatives i funcionals com l'escriptura dels seu nom i altres textos amb sentit no fent un treball específic de grafomotricitat sinó aprofitant situacions reals. Incorporar i fer conscients en el dibuix, en els diferents tipus de plasmacions, els moviments que calen per escriure i dissenyar pot ser una manera creativa d'entrenar el gest de la mà en situacions on calgui.

● Alfabetització matemàtica

Usarem continguts matemàtics, no per entendre'ls per ells mateixos de manera aïllada sinó perquè ens ajudin a comprendre el món. Intentarem donar ressò a la veu matemàtica dels infants i dels adults que convivim a l'aula. Treballarem la construcció de coneixement matemàtic a partir dels significats que estan presents en les interpretacions que fan els nens i nenes, que fem les persones, sobre la realitat.

Treballarem la funcionalitat i el sentit lligats als significats específics que l'alfabetització matemàtica aporta en la interpretació de les situacions que ens involucren en diferents interrogants per comprendre el món i per comprendre'ns.

Com diu Carlos Gallego, intentarem anar més enllà dels continguts matemàtics en ells mateixos per anar-los relacionant amb el que ens ocupa, amb la trama de la complexitat de la vida de l'aula. Pensant en intentar no fer classes de matemàtiques o de llengua o d'art, sinó utilitzar cadascuna de les alfabetitzacions per comprendre i comprendre'ns.

"Tendim a fer classes de matemàtiques on el context no existeix, només les matemàtiques i en canvi, hauríem d'intentar utilitzar continguts matemàtics no per a comprendre'ls per si mateixos, sinó per a ajudar-nos a comprendre el món." (Gallego, 2005)

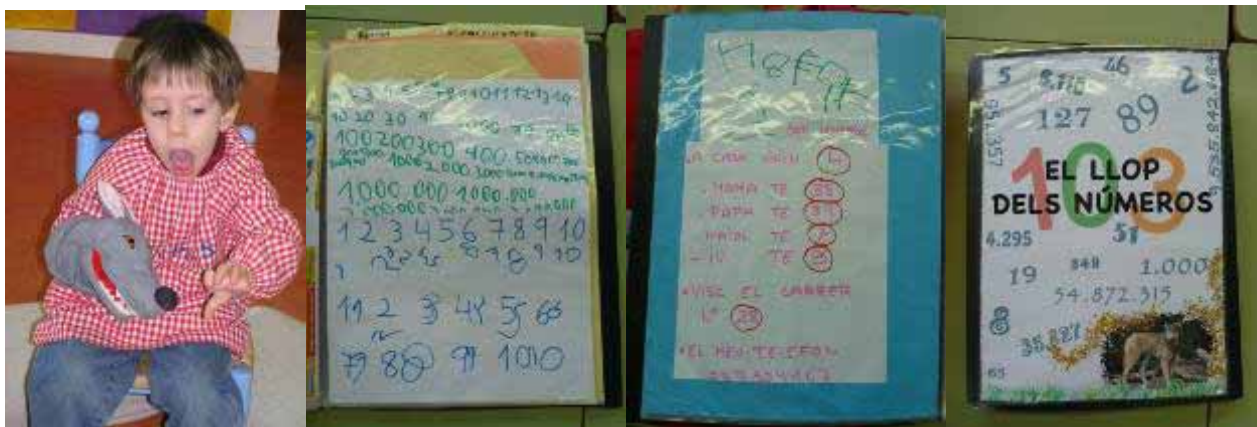
Concretant en diferents aspectes que ajuden a alfabetitzar-se matemàticament parlarem de diferents situacions rellevants:

❖ Intentarem partir dels coneixements de les representacions numèriques de cada infant per comprendre el funcionament del sistema de numeració i anar fent successives aproximacions. Treballarem amb tot tipus de números (tots aquells que tinguin sentit a les nostres vides), sense restriccions de caràcter gradual. Explorarem els números que parlen de nosaltres (alçada, telèfon, edats de la família...). Farem estimacions sempre que tinguem un material a l'abast que ho provoqui, ho possibiliti i tingui sentit per a nosaltres.

Estem fent estimacions de quants panellots ens han sortit. L'aula influeix amb presències de diferents instruments que utilitzem els adults

Per mediar amb la descoberta del codi numèric comptem amb un mediador que és un llop, el llop del conte de les set cabretes, un llop al qual li encanten els números i els cerca constantment per comprendre'ls una mica més. Aquest personatge, igual que l'aranya que cerca codi escrit, va a les cases dels infants cada setmana amb la intenció de mediar amb les descobertes numèriques del seu món. Anem així compartint com els números parlen de nosaltres i ens representen.

❖ Aprofitarem les diferents situacions de càlcul que emergeixin en la vida de l'escola, que emergeixen a les nostres vides d'aprendre, a les nostres vides de ser. Anirem connectant amb quin és el meu jo calculador. En general, quin és el meu jo matemàtic. Quines són les situacions universals lligades amb el càlcul que m'aporta el meu món cultural.

❖ Mesurarem quan sorgeixi la necessitat com una de les activitats humanes que realitzem per comprendre i representar.

❖ Aprofitarem els jocs en el racó de numeració aprofitant els jocs propis de la nostra cultura on s'utilitza la numeració, el càlcul...

❖ Els nens i les nenes tenen necessitats de conèixer l'espai on viuen per poder interpretar-lo, intentarem abordar la geometria des d'aquestes necessitats. Intentarem que l'aula sigui un espai per parlar de l'espai. Mirarem d'acompanyar la necessitat de comprendre l'estructura espacial de diferents entorns, des del més proper i quotidià al més misteriós i cosmològic. Alan Bishop ens parla de localitzar com una activitat universal relacionada amb la necessitat d'orientar-se i entendre els emplaçaments, la situació. Intentem convidar els nens i nenes a plasmar diferents situacions geomètriques que ajuden a comprendre l'espai (quan dibuixem el que hem fet al racó de volum, quan dibuixem una dansa...). Els racons de volum i pla ens permetran explorar amb materials i anar expressant les descobertes sobre les representacions de l'espai pla i en volum.

* Té un paper rellevant el disseny. Dissenyar els diferents projectes que vulguem portar a terme en volum i anar convidant a plasmar les estructures per anar entenent cada vegada més les relacions espacials.

Tindrem molt presents les reflexions d'en Bishop com a marc a l'hora d'incidir sobre les diferents situacions matemàtiques que es vagin generant a la vida de la classe. Bishop parla des d'una perspectiva cultural i situa que hi ha una sèrie d'activitats essencials basades en el context mediambiental que són necessàries per al desenvolupament del coneixement matemàtic (sempre posat al servei d'ajudar-nos a comprendre el món).

Aquestes situacions fonamentals que ja hem anat esmentant són :

- Comptar i calcular i la seva simbolització com a activitats universals humanes.
- Localitzar i orientar-se, clarament universals i amb grans aportacions cap al llenguatge geomètric.
- Mesurar, com a activitat molt significativa que fa referència a comparar, ordenar i valorar.
- Dissenyar. Plantejar formes imaginades o lligades amb una necessitat de representació, buscar relacions espacials que ajudin a abstraure.
- Jugar compartint el funcionament reglat del joc dins del marc social i el que això provoca.
- Explicar. Allò que anem descobrint i compartim.

Val a dir que explicar les descobertes per contrastar, problematitzar, narrar-nos i projectar-nos, repensar-les en companyia forma part de la filosofia de la nostra manera de treballar com ja hem compartit àmpliament.

Aquest és un marc ampli per ajudar-nos a interpretar, a intervenir, a possibilitar situacions a l'aula i que ens permetin crear escenaris impregnats de misteri que ens provoquin ganes de comprendre.

● Alfabetització artística

De la mateixa manera que ens submergim en un context ple de llenguatge escrit, ple de llenguatge matemàtic, també incorporem en aquesta complexitat el llenguatge artístic. Treballem de manera rotativa aquells artistes dels quals podem anar a visitar alguna part de la seva obra perquè tenim a l'abast els seus museus i les seves produccions. Els incorporem a la vida de la classe intentant emmarcar-los dins dels seus corrents i situant a través de reproduccions, diapositives, vídeos.

Enguany visitarem la fundació de Joan Miró de Barcelona i ens endinsarem en la seva obra. També treballarem sobre l'obra de l'arquitecte Antoni Gaudí relacionant especialment les seves obres vinculades amb dracs. Treballarem sobre diferents escultures a Terrassa i Barcelona de diferents artistes que han fet versions sobre dracs.

Reflexionarem sobre diferents artistes, interpretant, reproduint, creant..., a partir de les seves obres i d'altres propostes que ens vinguin al pas sempre intentant cercar contextos culturals que ens donin una visió més àmplia, que ens ajudi a enriquir les múltiples mirades de l'art i les seves representacions.

Un mediador serà el racó d'artistes i un altre el racó de pintura on intentarem potenciar que siguin espais de creació, racons per aprendre a dibuixar, a pintar, a retallar..., a fer servir les diferents manifestacions artístiques, on integrar les diferents tècniques que cal fer servir per produir una creació pròpia. Posarem a l'abast diferents materials i diferents idees per propiciar situacions obertes on cadascú decideixi què vol crear, reinterpretar, reintentar.

Obres diverses de Joan Miró

Aprofitarem a la vida de l'aula les diferents situacions que ens provoquin experimentar amb tècniques plàstiques i que sovint es vincularan amb altres alfabetitzacions com l'escripta, la numèrica, la musical, l'audiovisual on anirem utilitzant: dibuix, pintura, collage, modelatge, estampació, edició gràfica amb ordinador i imatge.

Tindrem present l'alfabet visual i les seves possibilitats per explorar: el punt, la línia, la taca, el color, la textura, el volum, els punts de vista, la llum...

Alhora l'experimentació i creació ens permetrà treballar i exercitar les diferents destreses manuals: retallar, esquinçar, arrugar, plegar..., ajudant a avançar en l'habilitat de la coordinació oculomanejadora i adquirint cada vegada més destresa.

També potenciarem el treball amb diferents instruments i materials per a la creació: colors, llapis, retoladors, pinzells, tampons, ceres, aquarel·les, pastels, papers de diferents textures, mides i gruixos, fang, altres pastes de modelatge. Que com més presents i integrats en les plasmacions de la vida quotidiana estiguin més permetran aprofundir en el seu ús i incorporar-los com a diferents instruments per expressar-nos en qualsevol situació.

D'altra banda, volem ajudar els nostres infants i a nosaltres mateixes a anar més enllà d'aprendre a mirar i promoure experiències artístiques, intentant tenir present el que diu

Nancy Pauly que cal promoure experiències amb la cultura visual que permetin comprendre com les imatges influencien els nostres pensaments, les nostres accions, els nostres sentiments i la imaginació de les nostres identitats i històries socials.

● Alfabetització del cos

Intentem afavorir l'exploració i reconeixement de les pròpies possibilitats a través del cos: emocionals, sensorials i perceptives, motrius, afectives i relacionals, expressives i cognoscitives.

Intentem potenciar els moviments en relació amb un mateix, els altres, els objectes i la situació d'espai i temps, tot avançant en les possibilitats expressives del propi cos.

El treball específic amb dedicació horària de psicomotricitat es realitza amb tot el grup dijous a la tarda, realitzant una part de la vivència al pati i una altra al gimnàs aprofitant el que aporta un espai o l'altre. Intentem generar dins l'estona de psicomotricitat, però també en altres moments de la vida de l'escola, diferents situacions on ens puguem expressar amb el cos alhora que intentem potenciar la possibilitat de viure el moviment ampli i les diferents formes de coordinació.

Tenim present que ens interessa l'exploració i reconeixement de les característiques del nostre cos i el dels altres. Anirem compartint els seus òrgans, els canvis físics, el nostre creixement, les nostres necessitats, les nostres possibilitats de moviment i d'expressió.

Intentar anar integrant les descobertes en una imatge corporal que es va enriquint en el procés de descoberta.

Convidar a viure l'experimentació amb altres llenguatges que enriqueixin la vivència del cos amb la interrelació de la música, el llenguatge artístic, l'escrit, el visual.

Intentarem enriquir les vivències amb les presències de diferents experts del món de la cultura que han explorat la vivència integral del cos des de la dansa i altres formes de creació (aquesta intenció és transferible a qualsevol altra alfabetització i de fet mai es donen per separat sinó interrelacionades i enriquint-se les unes a les altres).

● Alfabetització en TACS

Atesa la importància del llenguatge audiovisual i les tecnologies de l'aprenentatge i la comunicació, caldrà fer present en els processos d'ensenyament-aprenentatge la comprensió i l'expressió de missatges audiovisuals i el seu ús en les diverses vivències a l'escola.

Intentarem tenir presents els instruments tecnològics i del llenguatge audiovisual com a mitjà de comunicació, per enregistrar, escoltar i parlar.

Incorporarem els instruments tecnològics en els processos creatius per al treball amb la fotografia, el vídeo i l'ordinador a través dels programes oberts d'edició de textos, gràfics, presentacions.

El racó d'informàtica i l'ús en altres moments dels ordinadors pretén ser una manera d'acompanyar l'alfabetització al món de les noves tecnologies, a través de l'ús d'ordinadors equipats amb programes diversos (processadors de textos, programes fotogràfics, educatius i interactius, de dibuixos, jocs...). Potenciarem l'expressió audiovisual per crear històries, dibuixar i pintar amb editors gràfics i multimèdia.

La connexió a Internet ens permetrà investigar i fer recerques sobre els diferents itineraris d'interès del grup. Tenim la possibilitat de produir diferents tipus de suports narratius amb l'ordinador i d'imprimir o gravar les produccions que hagin elaborat o, simplement, que hagin trobat a la xarxa. Diu Bigas Luna que "las personas analfabetas del siglo XXI serán aquellas que no sepan construir narrativas con imágenes".

Acompanyem, doncs, els nostres infants per projectar-se a partir de la narrativa de les imatges enriquant-la alhora amb altres narratives.

● Alfabetització musical

El llenguatge musical, com altres llenguatges, ha de facilitar als infants els mitjans per desenvolupar les seves possibilitats d'expressió.

Les mestres intentaran escoltar l'infant i observar-lo des del respecte, seguint el desenvolupament de les seves ganes de fer, dels seus desitjos, de les seves necessitats d'expressió. Han d'acompanyar el nen i la nena en el procés creatiu, conduint-los del dubte a l'exploració, a gaudir del gest, del moviment, de la mirada, dels sons, de la veu, tot motivant, estimulants i donant suport; potenciant també la satisfacció de fer els seus propis descobriments.

Es potencia l'experimentació amb el gest i el moviment, dansant, jugant a crear diferents moviments amb el cos, per saber trobar la pròpia capacitat expressiva i les emocions que comporta.

S'acompanya la progressió en el domini i l'ús de la veu, a partir de jocs i de la cançó, així com en les habilitats i actituds necessàries per a l'ús dels instruments musicals.

Interpretació de cançons i danses tradicionals catalanes i d'arreu del món, i representació de personatges, fets i jocs d'expressió corporal.

Adquisició d'actituds i habilitats necessàries per posicionar-se com a intèrpret, oient, compositor o director: escoltar, observar, interpretar i crear.

Tots aquests aspectes es potenciaran tant en l'estona concreta de música com en les diferents situacions de la vida de l'escola on es puguin anar integrant les diferents situacions que possibilita la presència de la música.

Tenir present incorporar a partir de les nostres capes de vida les músiques de les nostres vides, les nostres músiques per estar tranquils, per ballar, per dormir...

D'altra banda, vinculat amb el que volem comprendre els Dracs i les Dragones, cercarem músiques per expressar els moviments dels animals i els nostres propis quan ens movem de diferents maneres, músiques per volar, nedar, caminar...

Així mateix, com ja hem esmentat, la música relacionada amb les constel·lacions de Joan Miró de Bobby Previte ens ajudarà a enriquir la vivència sobre Miró.

● Alfabetització en altres llengües

Caldrà acompanyar actituds positives vers la pròpia llengua i la dels altres, despertant sensibilitat i curiositat per conèixer d'altres maneres de comunicar-se, així com una

aproximació a l'ús d'una llengua estrangera que en el cas de l'escola és l'anglès, però sense deixar de banda l'interès i les oportunitats que poden oferir altres llengües.

Els recursos comunicatius i lingüístics seran claus per al desenvolupament personal i per a l'adquisició de nous coneixements.

La idea de la presència de l'anglès a l'aula, com a racó, en la vida global de la classe i a la vida de l'escola és de potenciar l'aprenentatge de la llengua anglesa des del punt de vista vivencial, auditiu i fonètic; tenint en compte la plasticitat dels infants pel que fa als idiomes en aquestes edats i potenciar la idea de donar oportunitats des del principi que possibilitin viure els usos de diferents llenguatges amb intensitat.

Pel que fa als diferents aspectes que cal treballar en el racó i en l'estona d'anglès a l'aula, aquests seran diferents i únics per a cada grup, ja que es donarà molta importància a la vida de cada comunitat i al fet de poder continuar donant sentit al context globalitzador d'aula on tot i tothom hi té cabuda.

Cal destacar els contes i cançons en anglès com a un molt bon mediador per arribar als infants i alhora per connectar amb els diferents recorreguts d'aula.

Per cloure el recull d'intencions sobre les alfabetitzacions voldríem incorporar la metàfora que fa servir Cartier-Bresson quan parla de la seva fotografia i convida a pensar amb la mirada. Intentarem convidar a pensar amb la mirada, pensar amb els tactes, pensar en la creació, tocar per pensar, interpretar per pensar i sobretot pensar per crear, crear per repensar-se.

V. Relació amb la comunitat. Participació de les famílies en la vida educativa de l'escola

Ens interessa molt crear ponts que acostin el món escolar i el món real, tractar que no siguin dos móns separats, sinó dos àmbits interrelacionats de la vida de cada infant que s'enriqueixen mútuament.

Cercarem espais de complicitat en els quals família i escola treballin plegats. Intentarem obrir l'escola, l'aula, en diferents moments, continuant amb una dinàmica ja encetada els últims cursos a l'escola. Així, els pares i mares podran continuar participant en les festes i en altres moments que puguin col·laborar en la vida de la classe i de l'escola globalment: col·laborant en racons, festes, aportant la seva experiència com a experts en algun tema que ens interessa, fent fotos, gravant en vídeo, acompanyant a les sortides...

Es continuarà amb la figura dels dos delegats de classe amb la idea que ajudin a dinamitzar la vida de l'aula i de l'escola, que facin de pont entre les famílies i les tutores, compartint, engrescant, fent arribar preocupacions...

Si entenem l'escola com una comunitat autobiogràfica que té un projecte comú i que comparteix temps i espais per aprendre i créixer en companyia potenciarem que es visquin intercanvis i vivències riques i complexes dels diferents membres de la comunitat.

Potenciarem que diferents grups col·laborin i s'enriqueixin de les seves experiències i recerques, que puguin narrar entre ells les seves descobertes, que s'interrelacionin en recerques comunes, que facin d'experts per als altres, en definitiva que puguin viure intensament l'acte d'aprendre en companyia.

Alhora tindrem present allò que poden possibilitar les presències biogràfiques i narratives de diferents experts del món de la cultura que han enriquit històricament el pensament i el coneixement i/o que ho fan ara en el present.

“Lo que pretendemos en suma, es implicar al profesorado, las familias, la comunidad y los sujetos infantiles y jóvenes en un proceso múltiple de aprendizaje en el que tiene una especial importancia la fascinación, la colaboración, el cuestionamiento, la exploración, el descubrimiento, la creatividad y la reflexión. En definitiva, lo que Polanyi (1958) denominó 'la apasionada participación en el acto de conocer'.” (Hernández y Ventura, 2008)

5. COM APRENEN ELS I LES DOCENTS QUAN TREBALLEM DES DE LA PEPT?

Acostament a la vida educativa de dues escoles amb diferents realitats socioculturals involucrades en processos d'innovació i canvi.

M'estic formant, estic formant. Intent de recollir documents per emmirallar-nos.

Una intenció en la intervenció en aquests dos centres és recollir diferents versions del treball per projectes en el present, narrar històries d'aula entorn a la perspectiva dels projectes. La intenció és explorar com es fan projectes en diferents contextos escolars, amb diferents biografies i moments en relació amb el procés d'innovació. Així, intentarem documentar que no hi ha una única manera de fer projectes, que els trànsits són múltiples i polifacètics, que són versions personals i subjectives lligades amb les identitats i les narratives docents de cadascú.

5.1. NARRATIVA DE L'ESCOLA BARÓ DE VIVER

- Narrar el marc del procés de canvi i innovació de l'escola. Relat d'algunes escenes de la vida d'una escola que intenta repensar-se des de la complexitat i el canvi. Teixit a tres veus de les tres persones que intentem assessorar en el procés d'innovació i canvi des de diferents rols que interactuen i s'enriqueixen per poder anar acompanyant la comunitat de mestres que es repensen en companyia. Aquí s'ententeixen el paper assessor de la Montse Ventura, l'assessorament intern de l'Eli Aznar com a cap d'estudis que acompanya setmanalment les diferents vides d'aula i l'assessorament de mi mateixa acompanyant l'escola globalment i l'aula de primer en particular. Recolliré aquí el paper de les intersubjectivitats, de com totes i tots aprenem els uns dels altres.

- Acompanyament en el treball transversal de l'escola sobre la Postguerra i Picasso. Validar el paper d'aquests mediadors com a una "casualitat buscada" per involucrar la comunitat en una investigació compartida. Que entrin als temes i explorin des de qui són ells i elles. Dins d'aquest eix narraré la guia puntual a les aules de 4 i 5 anys per donar estratègies de com vincular els nens i les nenes d'aquestes aules amb el treball que finalment esdevindrà un documental sobre la Postguerra.

- Acostament a la vivència de la vida d'una aula de primer de primària amb una mestra, la Maica, que s'aventura amb la PEPT per primera vegada. Narraré com va canviant la seva manera de viure l'ensenyament-aprenentatge i com van vivint la vida d'aprendre dels nens i nenes que acompanya.

5.1.1. Com aprenen els i les docents quan el seu canvi va lligat a la PEPT?

Ens trobem per primera vegada la Montse Ventura, l'Eli Aznar i jo mateixa per compartir el marc de la innovació de l'escola Baró de Viver i les intencions d'acompanyament d'aquests tres papers assessors.

L'Eli comparteix que la seva intenció és anar fent sessions de reflexió interna on l'equip de mestres es trobi per reflexionar sobre les seves pràctiques.

L'Eli situa que el procés de canvi i innovació va començar l'any 2005 i es va encetar a Educació Infantil. Alhora es va decidir plantejar un itinerari transversal a partir de la biografia i l'obra de Frida Kalho que permet a la comunitat pensar-se emmirallada en la vida d'aquesta artista.

L'any 2007 comença la innovació a primària. A la vegada es porta endavant un projecte col·lectiu d'escola amb un rerefons social amb la intenció de treballar biografies d'artistes per anar-se pensant cada persona de l'escola, d'incorporar el temps històric i l'art com a mediadors per comprendre el món i les persones. Aquest procés està recollit en un article que explica el camí recorregut.

[Artículo\Reinventar la escuela, cambiar la mirada.pdf](#)

L'Eli expressa que en aquest moment el que està sorgint a les aules va més enllà que un projecte de treball, ja veurem com li direm. No es pot resumir en una metodologia, en un itinerari simple.

Hem construït els pilars de la línia pedagògica en la qual estem treballant. Les persones que ens han format i que ens formen han estat referents que han il·luminat, però estem treballant sobre quina és la nostra mirada.

Avui revisarem el document del curs passat i et demanarem, Montse, que ens ajudis a repensar aquesta primera declaració d'intencions per continuar avançant a partir d'aquí.

Ens trobem després amb tots i totes les mestres per compartir aquest document, reflexionar on som i com continuarem caminant, aquesta sessió la porta l'Eli, que els fa un retorn del moment on són amb un PowerPoint.

[PowerPoint\L'escola que volem.pdf](#)

L'Eli situa que han avançat molt en el treball sobre la identitat col·lectiva dels grups. El bagul de la història del grup les ha ajudat a compartir i fer créixer les biografies de les diferents comunitats.

A l'aula estan treballant amb tres grans idees: els projectes d'aula, els projectes d'escola i encara fragmentades les àrees instrumentals. A partir d'aquí es planteja que cal pensar com ho fan per continuar avançant.

- Mònica, tutora de 4t: els anem fent conscients de què és el que fem a l'escola, el bagul de la nostra història ajuda. Tenen la responsabilitat de decidir, anem generant una primera llista de coses que els interessin i van sortir moltes coses relacionades amb el cos però també molts altres aspectes i la intenció era evidenciar les relacions.

Els grans itineraris eren:

- Els misteris del cos humà per dintre i per fora.
- El laboratori dels científics.
- Biologia animal.
- Coses del passat.
- Visites dels avis.

Davant aquesta complexitat estava espantada, com gestionar-ho?

- Eli: jo que entro a totes les aules estic veient moltes possibilitats de connexions entre els projectes de diferents aules. Això és un resultat de la història que estem portant.

- Mònica: és molt important a l'aula quin material tens, els llibres i altres informacions han de poder vehicular molts interessos. Vam reestructurar l'horari en funció de les investigacions.

- Natàlia, tutora de 3r: és molt important que entri una altra persona, és un aire nou, una altra mirada.

- Eli: els processos de tria de tema han estat molt lents i crec que ha estat important per intentar interpretar el que els interessava de veritat. S'ha treballat sobre ordenar, posar junts els itineraris que tenen relació, els que són similars, hem buscat títols que recullin les idees, posen títols que generalitzin. No hem pogut abolir les àrees però anirem veient.

- Mònica: tu com a mestra has de portar materials per mobilitzar, per mediar. Hem començat a fer agrupaments pel tipus d'activitat. Anem pensant una organització i gestió del temps amb aquest itineraris amb les diferents persones, pensant qui ajudarà a què i com organitzarem el temps per fer-ho.

- Eli: hem d'anar pensant l'aula com un espai d'oportunitats, pensar com obre espai als coneixements, a les vides de les persones. També hem d'anar pensant com compensem l'empobriment cultural que hi ha en les seves vides. També hem d'anar decidint com a mestres, i jo què em plantejo? Quina intenció tinc amb aquest teixit que m'ha emergit? Si fem un índex ha de ser un text que organitzi el procés en cada moment per poder anar i tornar sobre ell.

Acaba aquí aquesta primera trobada de treball conjunt i es decideix que la propera sessió serà la Montse Ventura qui porti la trobada per continuar tirant d'aquest document i un altre de nou que situa on són els projectes emergents de cada aula.

Som a la primera trobada de l'assessorament amb la Montse Ventura, enriquit en altres intervencions per l'acompanyament a les aules de l'Eli Aznar, la cap d'estudis i jo mateixa.

- Montse Ventura: és important que us pugui acompanyar en tots els vostres dubtes i que anem compartint el que construïm. La història no està escrita i l'hem d'anar escrivint nosaltres. Ara no sabem com serà. A mi m'agradaria que us presentéssiu cadascuna de vosaltres explicant la vostra relació amb els projectes de treball i com estan emergint les investigacions a les vostres aules.

La Montse Ventura comenta que va anar a escoltar el Zygmunt Bauman i que es tracta d'un pensador que cal tenir present per a tot el que ens ocupa. Se li fa una entrevista a la secció "La Contra de La Vanguardia" que podríem compartir. Alguna de les seves idees en relació amb la mirada sobre l'altre ens pot ajudar a reflexionar.

"El otro tipificado como extraño por desconocido es un portador innato de incertidumbre, de potencial peligro, siendo, tal vez, su mayor amenaza, el atentar contra la clasificación misma que sostiene el orden del espacio social en el que se inscribe mi mundo." (Bauman, 2004)

- Sóc la Natalia de la classe de 3r. Fa tres anys que treballo en aquesta escola. Aquesta és una manera molt interessant d'ensenyar i aprendre. Es va dibuixant un recorregut que canvia a mesura que ho analitzes. El primer que vaig fer era més un centre d'interès, el segon s'assemblava més a projectes, eren projectes sobre els països. Aquest any estem decidint què volem aprendre junts durant tot el primer trimestre. Estem posant-nos a prova tots com a persones que prenem decisions, hi ha un procés de canvi a l'aula i un procés de canvi en tu mateixa.

- Montse Ventura: i els nanos?

- Natalia: molt bé, els encanta treballar així. A mi també m'agraden molt els projectes d'escola. Ens involucrem tots i aprenem amb sentit.

- Sóc la Mònica de la classe de 4t. En aquesta manera de treballar el més important és el procés. És un repte per als mestres, per als nens i per a les persones del barri. Hem vist una evolució molt positiva. Ells decideixen i posen nom a moltes coses. Ens estem preguntant quines paraules posaríem a l'escola per parlar dels projectes de treball, són blocs?, són itineraris? És un viatge, comences un viatge i no saps on et portarà. Et vas adonant de què els crida l'atenció de tot el que els envolta. Té molt de pes la part emocional en la dinàmica del grup, són importants les persones, cadascuna de les persones que forma i conforma el grup. Es va generant la capacitat de posar-se en el lloc de l'altre. És molt gratificant.

- Montse Ventura: potser no hem d'estar tan preocupades per posar noms a les coses... Ja ho anirem compartint.

- Sóc la Susanna iestic a Educació Especial col·laborant amb la Marta a EI i CI. No havia treballat mai per projectes de treball, em semblen meravelloses les idees que tenen els nens. Crec que en altres escoles no deixen que les expressin. Per als mestres és important com ho fem, com comencem. Cal que nosaltres els ajudem a organitzar-se. Les classificacions i els títols que en altres escoles es farien a CM i CS aquí ja es poden fer abans. Des del meu paper és important que intervingui en la problemàtica d'aquests nens a l'hora d'expressar-se.

- Sóc la Rosa, la directora. En altres escoles s'elimina el desig d'aprendre, aquí estem intentant potenciar el contrari. Crec que l'escola s'ha de carregar d'ideologia perquè el món està carregat d'ideologia. Jo em vinculo més als projectes d'escola. Com que no tinc tutoria trobar com intervenir em costa molt. M'interessa treballar sobre la utopia que intentem aquí, sobre la repercussió que tindrà en les seves vides i en el seu futur, també en la vida del barri però costa molt influir.

- Montse Ventura: clar, perquè la nostra acció és com un granet de sorra i la platja és molt gran, però aquest granet de sorra és important.

- Rosa: jo tinc dubtes de com intervenir perquè sóc molt manipuladora.

- Montse Ventura: cadascú ha d'analitzar les seves accions, és veritat que hi ha accions manipuladores però, on són inscrites? Per què es donen?

Per fugir d'una mirada directiva cal establir un diàleg entre la mirada de l'altre i la meva.

Cal tenir una escolta dialògica, t'has d'anar carregant de paciència, el món és molt impacient i genera situacions d'impaciència.

- Eli: jo, que estic entrant a totes les aules, veig que és molt important recollir com intervenim en els diàlegs en funció de les intencions que tinguem, en funció de la intenció de cada moment. Seria interessant gravar-nos per aprendre les unes de les altres.

- Sóc la Marta, l'altra mestra d'EE. Com a especialistes tenim un paper desvinculant, som unes observadores externes de com aprenen els nens amb tantes dificultats. El meu paper dins de les aules ara no està vinculat.

Veus:

- Quan no els tenim, els nens amb dificultats, perquè estan a EE, és molt diferent el que passa a les aules, com es pot avançar en el diàleg.

- És molt lleig dit així.

- A vegades no té sentit per a ells estar a la classe, no segueixen el que s'està fent.

- Montse Ventura: estic llegint un llibre que parla d'un nen que volia ser un helicòpter. És un nen que no se sent acollit a la vida de l'aula i s'inventa que és un helicòpter. Comença a fer sorolls d'helicòpter i es va generant un món a part. Ens hem de preguntar com s'acull la diferència a les aules.

Segons les paraules de Vivian Gussin:

"Él es el niño que debemos aprender a aceptar si queremos que nuestra cultura escolar sea una isla de seguridad y sensibilidad para todos. Lo que le ocurra a Jason entre nosotros será un reflejo del contexto moral de la escuela." (Gussin, 2006)

En el llibre veiem com es van separant la part emocional i la part pedagògica. Hi ha un entramat dels nens que saben què fer a nivell emocional, però la part pedagògica està tan lluny que aquí no hi ha entramat. En l'accés al coneixement tenen moltes dificultats. No poden arribar igual i la distància cada vegada és més gran. Cal preguntar-se què pot fer l'escola per acompanyar tots els entramats.

Què passa si un nen no evoluciona prou a nivell de coneixements? Hauríem d'anar desfent els nusos, pensar que els entrebancs també serveixen per aprendre, l'escola té molts estereotips que s'han d'anar pensant més, aprendre a viure més la diferència.

- L'absentisme també es converteix en un problema afegit.

- Sóc la Marta i estic fent una substitució a 5è. Aquesta manera de treballar és molt curiosa. Jo estic acostumada a treballar amb llibre de text, primer ens estem situant, tinc dificultats amb el grup. Em pregunto si al final de trimestre arribaré on vull arribar.

- Sóc la Maica de 1r. El que valoro és que és complicat treballar així. Has d'escoltar molt i a vegades em costa conduir els diàlegs, és difícil. A mi m'agrada molt, em sento com una nena, ells tenen vivències que jo no tinc i les compartim i les aprenem junts, podem aprendre moltes coses, m'agrada veure la cara dels nens que expressa vull venir a l'escola, et dóna llum d'esperança perquè entrin al món del coneixement. Tots plegats estem aprenent. En els diàlegs se m'escapen coses, però són un mitjà perquè exterioritzin el que saben, ho veig positiu.

Sembla que els comencem a escoltar i a entendre el que diuen, potser fent-nos una mica més nens, entrant en la seva manera de pensar.

Em falten pistes per intervenir, "andamiatge". Quan dic avui anem a fer i prenc aquesta decisió i no una altra no sé si està bé.

Comença un altre dia d'assessorament. Continuem compartint qui som i què ens vincula als projectes de treball.

- Sóc la Dolors de la classe de 5 anys. Jo ja havia fet algun projecte com una cosa més tancada. Ja veies el final, pensaves jo vull acabar aquí. Ara he vist que hi ha una forma més oberta que ajuda a fer connexions amb altres coses. Fer-ho així significa un neguit, és el no saber, és posar-te i anar aprenent, pensar que no s'acaba. Encara l'any passat el que vaig fer va ser prou tancat. Ara la Marisol m'ajuda, observo la facilitat amb què ella ho connecta.

- Montse Ventura: què penses quan la veus intervenir?

- Dolors: penso que bé, quina sort. M'ajuda a obrir-me.

- Montse Ventura: creus que està improvisant quan intervé?

- Dolors: no, té un bagatge que fa que vagi prenent decisions, va donant pistes, obre.

És pensar que això que estàs vivint ara es pot connectar amb altres coses que també estan passant, treballar pensant que es poden obrir altres fronts.

- Montse Ventura: la intervenció de la Marisol pot ajudar-te a reflexionar en la teva pròpia formació. Si t'instal·les en la mirada de l'aplicabilitat del que li veus fer tindrà un significat, si penses què m'està aportant a mi com a mestra en tindrà un altre. Plantejar-te cap a on m'ajuda a viatjar puc avançar de formar-me a ser jo qui forma, qui acompanya d'altres persones.

- Dolors: quan treballes en un grup que no coneixes treus coses diferents, que no estan viciades pel que esperes i coneixes de cada persona. Fas altres tipus de preguntes, no estàs condicionada.

- Sóc l'Elisabeth, la tutora de 6è, i estic fent una substitució. Jo no havia treballat mai així, a l'altra escola vam fer la setmana cultural sobre els aliments i ho vam tractar com un PT. Pel que veig, per poder treballar amb aquesta metodologia cal que el grup tingui unes determinades característiques. Què passa quan hi ha problemes de conducta? Com lligo adquirir coneixements amb els problemes de conducta? Fem el que podem, per consens vam triar els volcans però ara ja no els interessa i fa dies que quan parlem de volcans els hi surt fum. Necessito un "andamio" perquè jo pugui tirar endavant aquest sistema d'ensenyament.

- Montse Ventura: és diferent pensar en els projectes quan els plantejem nosaltres, què cal perquè siguin un replantejament sobre la pràctica? Ens cal situar el procés històric del treball per projectes, com es va iniciar i com la necessitat d'interrogar-se sobre el canvi ha fet que s'anessin transformant les diferents versions. Quan va començar la pregunta estava instal·lada en repensar la manera de treballar per centres d'interès i la necessitat de canviar i innovar a partir d'aquí.

Ara cal pensar què és el que vull canviar per pensar com anem construint el nostre propi "andamio". De què parlem ara quan parlem de treballar des de la PEPT? Quan els nanos treuen fum dels volcans, ens hem de preguntar què està passant. Hem de pensar-ho respecte als nens i respecte a nosaltres com a docents. Potser hem saturat la didàctica farcint d'activitats.

L'altre dia vaig estar en una aula de quart on hi havia un nen que estava etiquetat com un nen que no pensava. La mestra havia posat l'accent en ajudar-lo i acompanyar-lo. Com a grup estaven investigant sobre les rates i aquest nen, que mai s'expressava, va començar a parlar de la por que li feien les rates mentre ho anava relacionant amb altres coses que també li feien por. El grup es va quedar sorprès de tot el que era capaç d'expressar aquest nen. Es veia aquí com el subjecte s'inclou i no l'alumne, que ja tenia una etiqueta determinada. Ens podríem preguntar quin enllaç subjectiu pot trobar cada nen amb la investigació de l'aula. Les investigacions tenen una dimensió relacional i personal, no només de l'aprendre.

- Elisabeth: la classe es va voler dir els genis, els volien estudiar, diferenciàvem entre genis científics i genis artístics. Però això són 4, als altres els és igual.

Jo intento connectar amb les nostres vides i això els encanta.

- Montse Ventura: és molt interessant que hagin triat aquest nom. Segurament s'estan preguntant des de quina part de cadascú li agradaria estar vinculat amb la idea de geni a les seves vides. Busquen els èxits i no els fracassos. Què rescaten del reconeixement? Probablement hauríem d'indagar entre la idea de geni i ídol per a ells.

També hem de pensar com anar-nos relacionant amb la informació, no sempre cal escriure o buscar a Internet. Què més podem fer per expressar-nos?

- Elisabeth: crec que amb aquest tipus de grup, que perd l'atenció i l'interès amb tanta facilitat, cal aprofitar el que surt i no tant involucrar -se en un macroprojecte.

- Sóc la Pilar de la classe de 4 anys. No havia treballat mai per projectes. Com que aquí som molt oberts a mi em semblava perfecte i jo tampoc tanco res. Hem començat amb el nom de la classe. A mi em costa el diàleg i em costa trobar la pregunta adequada. A vegades fas una pregunta i no s'enganxa, vas aprenent. Quan busques la vena que els agrada és molt estimulant. Cal anar analitzant tot el que va passant, per exemple els cargols ens han servit d'excusa per parlar dels pares i de les mares. Es pot connectar amb tot. Si ho fas començant i acabant, sabent ja com s'acabarà, si et dediques a l'alimentació, a diferents aspectes descriptius, i no els impliques a ells llavors sí que no pots trobar connexions.

- Marisol: amb el treball de la Postguerra també s'estan vinculant des de la subjectivitat. Avui miràvem una foto d'un nen recollida en el llibre "Éxodos" de Salgado. Es veia sol i en un paratge desert i amb un tren al fons. Els nens s'han interessat ràpidament, han expressat sentiments relacionats amb com es devia sentir, què li passava. Una de les coses que emergeix amb força és aprendre't a col·locar en el lloc d'un altre.

"Éxodos", Salgado

- Montse Ventura: connectar les subjectivitats permet relacionar-se amb les coses d'una determinada manera. Es van ampliar els seus coneixements fent relacions. Treuen sentiments i s'obren al món. És una determinada manera d'estar a l'aula.

A les escenes de les fotos es veu com els infants intenten connectar amb què li dirien al nen del tren si se'l trobessin, com s'implicarien en la seva vida, en el que li passa...

- Pilar: jo ara també estic d'una determinada manera a l'aula i m'implico en el que està passant. També cal tenir paciència per esperar que passin coses, escoltar molt, deixar parlar.

- Sóc la Magda de la classe de 3 anys. De moment el primer trimestre s'estan adaptant a l'escola i els uns als altres. Després de Nadal voldria començar. Tinc un grup interessant amb força famílies normalitzades.

A vegades, a l'escola, hem xocat amb les famílies, hem hagut de treballar molt per compartir el que estem fent, tot i així, a vegades xoquem una mica, però per als nens és molt important la implicació de les famílies. Això està canviant, en un sentit molt positiu, els està obrint la ment. Al principi teníem una sensació molt tancada, ens atrapàvem en aquests problemes i ara també en tenim, però hem de valorar totes les coses bones que passen.

És difícil, és una manera de pensar, una manera de compartir amb tots els mestres, és una manera que nosaltres també ens enriqueixim. Som unes quantes les que vam començar aquesta història fa cinc anys, aquesta història l'hem anat fent totes juntes, és una cosa molt maca que ens fa tirar endavant. Ens hem d'anar dient aquestes coses perquè el dia a dia és difícil.

- Elisabeth: enteneu les meves sensacions? Quan tu arribes a una escola i et trobes que et diuen que aquí es treballa per PT, sense llibres, i això és molta informació nova i jo no dono més de mi.

- Magda: hem d'aprendre què significa tenir persones noves en diferents moments del procés. L'escola s'ha de plantejar l'acompanyament.

- Eli: l'escola ja ha pensat en l'acompanyament però per les característiques socioculturals de l'entorn fins a mitjans d'octubre no sembla que s'engegui res a nivell pedagògic perquè hi ha uns previs de funcionament que ens ocupen tot el temps i que cal tenir presents. Els cicles i els claustres queden reduïts perquè engegar el funcionament intern porta moltes hores i això provoca que hi hagi gent que no se senti prou acollida.

La lluita institucional és molt des del marge, amb tota la càrrega d'energia que significa, però continua valent la pena perquè hi haurà uns nens que es recordaran i s'estimaran l'escola.

- Sóc la mestra de l'aula d'acollida, només estic mitja jornada i m'agradaria més ser tutora, però pel poc temps que estic a l'escola se m'ha demanat que portés aquesta aula. Des del meu paper em sento al marge i sento enveja del que passa a les aules. M'agradaria estar-ho experimentant. Jo sempre he estat al parvulari, fa uns onze anys que estic a l'escola, però no em penso jubilar a l'aula d'acollida, penso tornar a la tutoria.

.....

Ens trobem per continuar estirant del fil, per visualitzar el treball de l'escola i de cadascuna de les persones que en formen part.

L'Eli, la cap d'estudis que, com ja he comentat, entra un cop a la setmana a cada aula per acompanyar els processos vinculats a l'intent de treballar des de la PEPT i que té reculls del que esdevé en cada aula, ha preparat un PowerPoint per compartir on són, què està passant a cada aula.

La intenció és que visualitzar i compartir on són serveixi per validar el treball de cadascú, ajudi a compartir què s'està fent i serveixi per avançar compartint, fent emergir dubtes, punts forts i punts febles, ganes de ser i de continuar tirant endavant.

L'Eli situa aspectes globals d'on són com a escola posant l'accent en els avenços, en les millores d'aquest procés de canvi.

- Eli: hem passat de votar i fer centres d'interès a acollir tots els desitjos.

Ara ens preocupem per quines relacions es donen i com les plasmen.

La meua intenció ara és explicar cadascun dels viatges de les aules i compartir com ho estem vivint, com ho estem fent.

Estem fent passos de gegant.

Com es llegeix en arribar a l'escola potser els passos de gegant tenen a veure amb l'intent d'oferir a l'escola un món on càpiguen més diferents, una escola que convidi a ser a cadascú i a cadascuna

Eli: per això ara estem tan agobiades i tenim la sensació que necessitem canvis d'organització per poder aprofundir més. Ara no donem a l'abast, no tenim temps per coordinar intencions i necessitats, i com ho podem fer?

Comencem a parlar que el que emergeix a les aules no sabem com dir-li però és propi i singular. Parlem de: teranyines de vida d'aula, eixos d'aprenentatge..., estem involucrades en trobar les connexions i com ens anem fent conscients per no perdre'ns. Un cop situades les grans intencions comença a compartir el PowerPoint que fa un recorregut pel que està passant a cada aula.

[PowerPoint\PROJECTES A BARÓ.pdf](#)

Patchwork de l'ambient que es respira a l'escola

L'Eli va comentant que els textos que veiem representen el que ens ocupa i són, per això, perquè ens narren molt importants. Comenta que es tracta de mapes conceptuals que parlen de cap a on viatgem, que expliquen els camins del procés d'aprenentatge.

- Marisol: no crec que li hagueu de dir mapa conceptual, la seva intenció és molt més transcendent, intentem cercar, establir, descobrir, relacions entre els sabers que ens ocupen. Volem visualitzar els intents d'operar amb una idea de curriculum integrat.

L'Eli està d'acord amb la meua mirada i continua compartint que considera que el fet d'anar adquirint cada vegada més una escolta interpretativa, que fa retorns per ajudar a anar més enllà és molt important en els avenços globals de l'escola.

Diferents intervencions enriqueixen el que estem compartint:

- Jo era molt improvisadora i ara dono valor a recuperar les converses per resituar i continuar avançant.
- Centrar-me a partir de tot el que connecta amb ells i els seus desitjos, amb els altres i amb el món.
- És una experiència emocional i personal.
- Montse Ventura: tot el que expresseu dóna pistes del vostre procés, que és molt interessant. Esteu significant els processos i us vull dir, ratificant el que diu la Marisol, que no és un mapa conceptual el que heu elaborat cadascuna amb els vostres grups, no són conceptes el que relacioneu, cal validar el que intentem narrar.

L'Eli continua narrant les trames de les diferents aules i aquest acte compartit fa que diferents persones s'expressin sobre el que els provoca, el que els passa a elles.

- Jo crec que necessitem ordre i per això surt un mapa de relacions.
- Eli: des de l'acompanyament que estic fent tinc el privilegi d'entrar a totes les aules i vull dir que m'omple de sentit quan hi vaig, més enllà dels neguits personals, de la realitat social que vivim i sobretot que viuen els nens i nenes cada dia, la vida a les aules està plena de sentit.
- Jo encara sento que manipulo, que ajudo a ordenar, dono criteris. Els has de poder guiar.
- Marisol: estic d'acord que els ha de guiar i donar-te permís per fer-ho, a més de forma intencionada per anar obrint camí, per oferir diferents punts de vista sobre el que està esdevenint, diferents documentacions, diferents versions que possibilitin obrir la mirada, problematitzar. Quan vam decidir amb la Maica que si els infants estaven explorant sobre els pirates i la seva existència s'havia d'aportar el que estava passant amb els pirates de Somàlia va ser des d'aquesta idea de problematitzar, d'obrir, d'anar més enllà. A l'hora de situar en el context social actual, de contextualitzar.

- Recollint el que està candent és quan surt la cohesió del grup.
- Cal anar fent conscient de forma argumental el que està passant. Amb aquesta llista que vam fer va anar sorgint la necessitat d'anar creant relacions.
- És un procés explícit. Al principi estàvem esverades amb l'horari per poder fer tot el que es reflecteix en el teixit. Teníem la sensació que no estàvem avançant però després hem anat veient com la recerca d'informació ajudava a consensuar i es veu com han connectat molt amb les intencions i van vinculant diferents coses.
- A vegades es fa difícil i és arriscat.
- A mesura que avancem en aquesta manera d'entendre la vida de l'aula va sorgint la necessitat de reestructurar l'horari que encara està muntat per àrees.
- Cal valorar que serveix molt ser, en alguns moments, dues persones a l'aula.

L'Eli comenta que els recorreguts de 5è i 6è no estan connectats, les connexions que han anat trobant no es fan explícites en un mapa.

Després de conèixer on són, emergeixen uns aspectes de reflexió que cal tenir en compte per continuar avançant. Afegeixo aquí aquestes idees que tenen un gran valor per continuar reflexionant.

Aspectes que cal tenir en compte en relació amb el moment inicial del viatge.

1. Donar temps a l'hora de consensuar quins són els eixos de la vida de l'aula.
2. Clarificar i concretar la nostra teranyina d'aula, així com les intencions pedagògiques que hi ha darrere dels diferents eixos.
3. Compartir i/o construir la xarxa amb els nens i nenes, perquè vagin interioritzant estratègies per gestionar el coneixement i el fet de decidir sobre el propi aprenentatge.
4. Fer explícits i presents a l'aula i a l'escola els textos de representació i gestió del coneixement i de les seves relacions.
5. Donar temps al desenvolupament i interiorització de les estratègies i instruments d'informació.
6. A partir del cicle mitjà, donar més temps a la construcció de significats i al procés d'apropiació de coneixements.

Necessitats i canvis en el procés de construcció

- * Reorganitzar el treball per projectes per aconseguir més sessions (Blocs de contingut de Llengua i Matemàtiques).
- * Replantejar el Projecte d'escola (Art, Consciència Crítica, Colònies, Agermanament amb Chiapas), dins dels projectes d'aula.
- * Establir cicles de coordinació per nivells (integració de les diferents especialitats).
- * Explicitar per cicles, el treball de recerca d'informació (pautar instruments, processos).
- * Unificar com plasmem el procés a nivell d'intencions (traspassos de curs).
- * Unificar com plasmem el procés a nivell dels treballs finals dels nens i nenes (llibres, diaris, àlbums, exposicions).

Alguns comentaris de diferents persones al respecte:

- Se senten autors i autores dels seus aprenentatges.
- He vist que cal donar temps en els diferents moments dels itineraris.
- Cal valorar els processos mentals que estan fent, que els preparen pel que hauran d'entomar després. Anem veient com construïm les vinculacions amb tot el que arriba a l'aula. Anar reflexionant sobre per a què servirà aquest llibre, aquesta pel·lícula, aquesta sortida.
- Ara ho relacionen amb altres àrees, estan fent traspassos constantment. En canvi encara arribem del pati i canvi de rotllo és el que hem d'anar pensant.
- Comencem a tenir grups molt rics, amb més bagatge, pots tirar més d'ells.
- Anem compartint amb ells quines temàtiques, quins fronts tenim oberts i quines subtemàtiques estan vinculades. Anem acompanyant com descobreixen ells les relacions entre els eixos.
- Marisol: crec que us cal anar posant l'accent en elaborar textos (visuals, escrits, numèrics...) que facin públic el que esteu descobrint, el que esteu aprenent, per validar-ho, per compartir-ho, per projectar-ho.

Vaig tenir la sort de viure la gravació dels documentals sobre la Postguerra de dos grups i va ser molt important, molt intens, es veia com nens i nenes estaven involucrats des de qui era cada persona, se sentien protagonistes del que havien anat descobrint i ara ho narraven des d'ells i elles. Són molt importants aquestes maneres de narrar-se, de fer-ho públic, de validar l'autoria.

Sobre la necessitat d'anar fent canvis sobre com tenen organitzat l'espai i el temps comenten:

- Cal anar pensant sobre el tema global d'escola, no perdre els interessos i que pugui connectar-se amb la teranyina però sense que suposi un treball afegit com és ara.
- La dificultat més gran a cicle mitjà era amb la llengua escrita, oralment s'expressen i es vinculen però per escrit tenen moltes mancances, molt problemes d'expressió escrita i també de lectura.
- Ara ens posem amb la llengua, no podem amb tot. Les matemàtiques de moment estan desvinculades.
- A la meua aula estem trobant moltes vinculacions amb les matemàtiques.
- Montse Ventura: anar reflexionant per donar eines en aquest treball sobre l'escriptura és important. Cal anar pensant en com acollir les seves identitats quan escriuen, poder desescolaritzar les situacions d'escriptura perquè puguin escriure. Que connecti amb ells. També vull comentar que ens hem de començar a mirar les matemàtiques com un llenguatge i pensar sobre quin és el meu jo matemàtic.

Acabem aquí la sessió compartint que l'Eli i la Maica han fet un intent de recollir el teixit de primer per formalitzar les demandes del Departament de programar.

.....
Fem l'última trobada de l'assessorament on emergeix la necessitat de parlar del fet que hi ha temàtiques que quan emergeixen a les aules costen d'abordar.

- Montse Ventura: l'altre dia parlàvem que quan surten preguntes com ara d'on venim o quin és el nostre origen ens incomoda. Què passa quan surten aquests temes? Pretenem que qualli un punt de vista o volem obrir la mirada?
- Nines: cal donar la paraula i que puguin donar les seves idees i nosaltres també ens mostrem. La nostra paraula té més pes a vegades perquè ets la mestra.
- Raúl: els nens gitanos a vegades cal contradir-los perquè tenen idees molt extremes que els ensenya el culte. Cal ajudar-los perquè no es quedin atrapats. Per exemple, ara els

diuen que la Hello Kitty és el dimoni i cal contrastar-ho i contradir-los perquè no es quedin amb aquestes idees prefixades.

- Rosa: per exemple, si parlem de l' "eslabón perdido" cal abordar-ho, cal parlar-ho amb tranquil·litat malgrat les seves creences. Si hi ha un fet demostrat científicament cal mostrar-lo per no enganyar-los.

- Nines: donar altres versions.

- Maica: aportar altres coneixements, cal aportar-los i fer-los reflexionar.

- Rosa: per les seves creences cal un respecte total.

- Nines: és un tema delicat perquè tenim famílies amb un perfil determinat. El meu plantejament és que li faré pensar sobre això que està dient.

- Maica: per exemple, quan parlen de la figura del dimoni crec que cal situar que és un personatge que s'han inventat els grans per fer por.

- Mónica: estan interessats per preguntes com dónde está el esqueleto de Adán y Eva, els interessa parlar d'evolució i creixement, cal ajudar-los i obrir la mirada.

- Maica: pregunten coses com ¿y dónde estaba yo?

- Montse Ventura: les creences les hem d'anar resituant amb els descobriments per ajudar a entendre el pas del temps. Entendre la no-existència és molt difícil, però si s'ho pregunten cal acompanyar-lo.

- Natalia: com més grans més tancats es mostren. A vegades s'aprofiten de les seves creences i, per exemple, si es fiquen en un embolic diuen es que se me ha puesto un demonio en la boca.

- Montse Ventura: la tira evolucionista forma part de la interpretació de la realitat, és la seva corda, hem de respectar i acollir reinterpretant.

- Raúl: cal que siguem sincers. L'escola és laica, no ho podem perdre de vista. No hem de donar oportunitats perquè aquesta llavor creixi, no li hem de donar corda al culte.

- Rosa: vam haver de ser clares amb la postura que hi havia coses del culte que no podien entrar, per exemple, a l'escola no es juga al culte.

- Nines: les cançons del culte no estan presents aquí. Ho hem compartit amb ells, aquí cantem altres coses.

- Natalia: però si tu ets àrab i la teva cultura no veu l'evolució així, què fas? Quina ha de ser la nostra postura?

- Mónica: comença a haver-hi trencaments, posant-los en situació i raonant.

- Rosa: com anem trencant els cercles d'aquestes inèrcies de vida? Hem d'aprofitar les esquerdes.
- Mónica: que dubtin, que s'obrin, que siguin crítics.
- Raúl: moltes vegades la cara és de resignació, ja sé que tens raó però no puc fer res.
- Rosa: si sabem que en alguns casos els fan pallisses públiques.
- Raúl: com a adults els espera una vida dins el nucli gitano, és difícil sortir-ne.
- Montse: estem lluitant contra una cultura ancestral que forma part d'una mirada molt conservadora.
- Montse Ventura: anem creant esquerdes perquè es repensi cadascú. No sabem si han tingut l'oportunitat o només han viscut l'obligació.
- Mónica: puc obrir una porta o decidir tancar-la. Tengo la obligación de ofrecerles diferentes versiones. Si me etiquetan y me marcan en esa red tan cerrada, ¿qué hago?
- Rosa: ya hay algunos cambios, ahora hay mujeres que se separan y no se les da el mismo valor.
- Nines: aquí creiem en l'educació com una eina de transformació social. Cal obrir perquè puguin triar.
- Montse Ventura: que tinguin la possibilitat de triar, escoltar altres versions que ajudin a avançar per trencar la inèrcia de la repetició.
- Raúl: és molt important lluitar contra l'absentisme per poder compensar.
- Nines: hem de treballar més a Educació Infantil contra l'absentisme perquè és on s'instal·la el desnivell.
- Raúl: tenim persones d'altres cultures que són molt tancades, com ara la Fátima que és pakistanesa i he descobert fa molt poc que parla anglès perfectament. Com que és molt tímida no me n'havia adonat.
- Montse Ventura: davant aquest context tan complex segur que hi ha gent que tira del carro i d'altres que es van incloent. La vostra comunitat genera inclusió, fa sentir que poden ser protagonistes en algun moment, això permet que cadascú, des d'allà on està, va trobant un lloc.
- Montse: joestic abordant el tema de l'evolució i em trobo que hi ha nivells molt diferents, uns es vinculen i d'altres no són capaços.
- Rosa: els nens que falten molt a l'escola no es vinculen igual, perden el fil. Si tu arribes a mitja construcció et desvincules.

- Nines: i l'Educació Especial es va omplint amb les persones absentistes.
- Montse Ventura: cal que valoreu que amb el treball que aneu fent com a equip esteu avançant molt.
- Maica: jo tinc l'exemple del Pirri, que ha arribat a mig curs amb actituds de cridar molt l'atenció, i la comunitat l'ha acollit i ara es mostra molt integrat i participant moltíssim.
- Nines: si treballéssim d'una manera més tradicional tindríem més problemes.
- Montse Ventura: jo no percebo resistència sinó que heu generat un clima d'acolliment. Hi ha més implicació que patiment i això és molt important.

Acabo aquest recull compartint la rellevància d'aquest assessorament a tres que ens ha permès incidir des de la comoditat i la complicitat i enriquir-nos de les diferents mirades i les diferents accions que podíem propiciar i acompanyar des dels nostres diferents rols. El fet de tenir diferents papers ens permetia estar presents amb diferents nivells d'aprofundiment a les vides de les aules i de l'escola, imprimint la nostra mirada, el nostre entusiasme i les nostre ganes d'ajudar a avançar la innovació i el canvi d'aquesta comunitat.

Ha estat una experiència esplèndida on la comunitat escola està impregnant la comunitat d'aquest barri deprimat socialment i culturalment i la sensació és que la innovació s'ha instal·lat amb força i que continuarà l'aventura equilibrada amb un horitzó ple de possibilitats. Tanco aquestes ressonàncies amb imatges del que ha suposat l'eix transversal de Picasso i la Postguerra per a aquesta comunitat que es repensa cada dia en companyia còmplice.

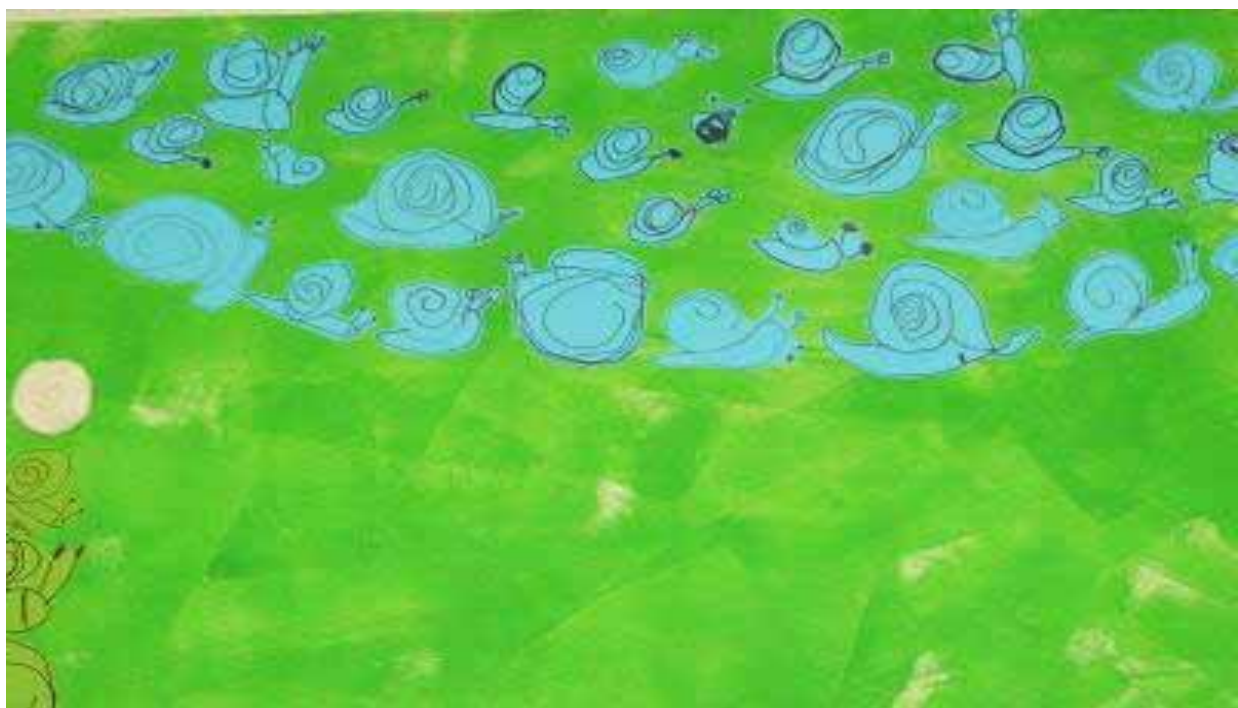

5.1.2. Escenes sobre la Postguerra i Picasso en dues aules d'Educació Infantil

- I. Qui som nosaltres, els Cargols de 4 anys i què ens provoca la Postguerra i Picasso? Què diu de nosaltres?

Vaig a la classe dels Cargols de 4 anys per primera vegada. Intento compartir amb el grup els coneixements que tenen sobre la Postguerra, que és una investigació transversal sobre la qual treballarà tota l'escola. El punt de partida ha estat una sortida a Collserola on una periodista, la Lluna, els ha demanat ajuda per recuperar uns objectes perduts que tenen a veure amb la Postguerra i que ajudaran a cada grup a pensar sobre aquest tema per poder elaborar un documental. Els nens m'expliquen diferents objectes que han trobat.

- Disco gran.
- Fotos amb la cara d'una senyora.
- Una càmera antiga.
- La Lluna ens va demanar investigar per fer un documental.
- Amna: vam anar a la muntanya.
- David: yo no fui a la montaña, yo quiero hacerle caso a la Pilar y darle la mà.
- Marisol: vosaltres ara necessiteu saber coses de la Postguerra per poder fer el documental que us demana la Lluna. Per saber coses de la Postguerra haurem de saber què és fer la guerra.
- Paula: el Josep Maria no tenia memòria i nosaltres el vam ajudar.
- Amna: al bosc hi ha llops i a les nenes i a les senyoretetes se les mengen.
- Marisol: els llops fan por com la guerra? Què fa la gent a les guerres?
- Paula: pelean.

- David: unas gentes que son malas.
- Jesús: da miedo porque pelean, los tienen que coger los papas.
- Fran: a mí no me hace por la guerra.
- Marisol: a vosaltres us agradaria fer la guerra?
- Jesús: tenemos que pegar con un palo.
- Laura: a mi también em fa por la guerra.
- Rocío: jo no tinc por.
- Salma: cogen palos en las guerras.
- Marisol: amb què lluiten?
- Andrés: a mí mi mama me pega. Yo estaba en el váter y se me cayó el chupete y me pegó.
- Marisol: dius que la mama et pega perquè et fa pensar en la guerra?
- Andrés: sí.
- Jesús: la mama pega al cul. Els de la guerra peguen amb una silla.
- Paula: le tiran a la gente buena zapatos y taburetes.
- Franc: le pegan fuego y explotan y vienen los bomberos.
- Marisol: potser hauríem de parlar més de com és la guerra i com és la pau.
- A la guerra es barallen.
- Marisol: per què ens barallem?
- Jesús: aquí no ens barallem mai.
- Marisol: és veritat, Pilar?
- Pilar: sí que us baralleu. Moltes vegades diem que no ens hem de fer mal i barallar-nos, que hem de parlar per resoldre els problemes.
- David: recogen cristal y le tiran una bomba y después ve la policia.
- Marisol: també hauríem de parlar sobre què feien les dones a la guerra perquè la Lluna us va demanar que en el vostre documental parléssiu sobre les dones.
- La pau és alegre.
- David: la pau jo què sé.
- Paula: jo per fer la pau faria un dibujo de la pau amb un cor.
- Marisol: mira, Paula, el teu nom porta la paraula pau a dintre. Pau-Paula.
- Marisol: com queda tot després de la guerra?

- Pilar: a veure poseu-vos tots a pensar molt concentrats sobre com devia quedar tot després de la guerra.

- Es moren.
- Es queden destrossades les cases.
- Les bombes exploten, catapum.
- Tot s'omple de foc.
- Les cases queden arrugades, cremades i vienen los bomberos.
- Zero menjar.

Mirem el quadre del Gernika, compartint que Picasso va voler pintar aquest quadre per denunciar el bombardeig de la ciutat de Gernika.

"Gernika", Picasso

- Desde el cielo porten les bombes.
- Dels avions salen bombes.

- Marisol: tots els avions tiren bombes?
- Uns avions sí i uns no.
- David: un avió xoca amb una casa.
- Marisol: què fa la gent quan és la guerra?
- Jesús: hauran de dormir al carrer, tapar-se amb fulles.
- Paula: y si su mama se muere pues le dice a otra persona si quiere vivir conmigo.
- Si no tiene mama te pillaría un señor, un coche, una moto.
- Tenían hambre.
- Si no hi ha bombers es queda el foc.
- Es cremen.
- Los papas y las mamás dicen "no tenemos casa".
- Vivimos al carrer.

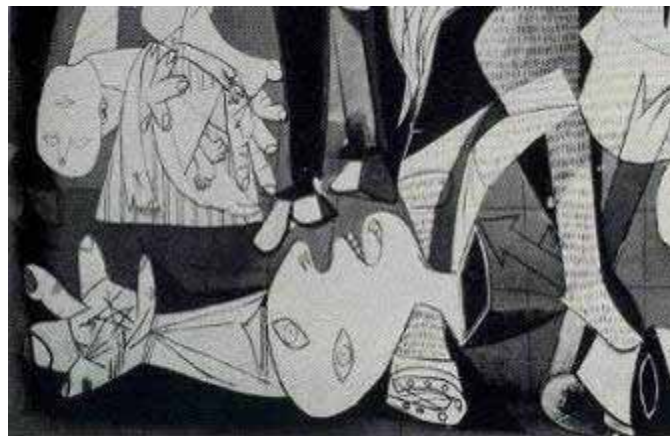
Mirant el Gernika alguns diuen:

- Están todos enfadados.

- Està mort.
- Davide: está muerto, li han tirat una bomba.

Un altre dia ens trobem per continuar compartint idees i sentiments que ens provoquen Picasso i la Postguerra.

- Marisol: continuem parlant de com queda tot després de les guerres. Recordeu que a nosaltres ens interessa la Postguerra.

- Jesús: tienen que dormir en la calle si no tienen casa.

- Marisol: us en recordeu que us vaig deixar el quadre del Gernika perquè continuéssim pensant? Els hi van caure moltes bombes. D'on queien les bombes?

- Davide: del avión de guerra.

- Marisol: em vau dir que estaven tots enfadats. A nosaltres tampoc ens agrada la guerra. Alguns nens dèieu que us feia por. Picasso va fer el Gernika perquè tothom sabés que el que havia passat era molt trist. La gent a qui no li agrada la guerra ha pensat símbols per dir que vol la pau.

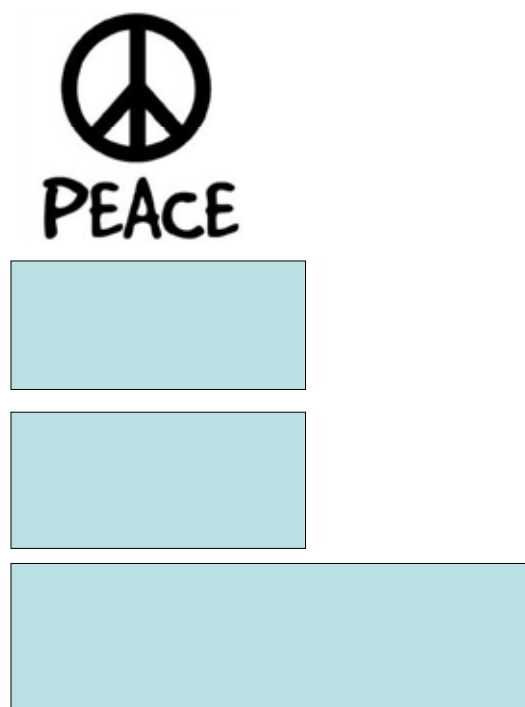
Els ensenyo una proposta que he portat amb el símbol de la pau i el nom de la Paula associat juntament amb la paraula en anglès (peace) i la proposta d'escriure paz, pau i Paula. Mirem el símbol per veure si el reconeixen i diuen:

- Es una rueda.
- És una roda.
- Parece una bomba.

La Paula surt a escriure el seu nom i la paraula pau

Preparo una manera de plasmar la paraula pau en diferents llengües i que descobrim inclosa en el nom de la Paula.

Després de compartir aquesta proposta recuperem la conversa sobre el quadre del Gernika.

- Franc: li han tirat una bomba.

- Jesús: el toro está plorant perquè els seus amics estan morts.
- Franc: ploren de veritat.
- Jesús: el cavall està plorant de mentida.
- Rocío: claro, porque es una foto.
- Paula: a lo mejor que lo han pinchado.
- Izan: me parece que "l'han matao".
- Marisol: què li han fet al cavall? Què li surt de la boca?

El Jesús ensenya el toro que està plorant i en un altre moment posen l'expressió del cavall

- Marisol: hauríem de continuar pensant què fa la gent a les guerres i després.
- Jesús: lloren.
- Pelean.
- Fa por.
- Tiran tiros con pistola.
- Marisol: com queda tot després?
- Paula: les cases amb foc, cremades, totes de sang.
- David: había una gente que estaba de noche. Había una bomba que han escuchao los chicos y las chicas y se van corriendo.

- Marisol: el David explica el que la gent fa quan cau una bomba. Vosaltres què faríeu?
- Jesús: me taparía la cabeza.
- David: yo me agacho.
- Criden.
- Se van corriendo mucho.
- Si se esperan les matan.

Ensenyem una foto de Salgado on es veu una imatge d'una ciutat destrossada.

"Éxodos", Salgado

- Todo roto.
- David: irse, como se ponen tristes cogen una moto y se van.
- Marisol: on deuen anar si no tenen casa?
- Jesús: a un cole.
- Está destruida.
- El menjar també se ha roto.
- Adrià: duermen en la calle y, ¿comen ahora?
- No tienen papas.
- Ni mama.
- Ni familia.

- Estan plorant.
- Rocío: han tirao bombas y s'han mort.

Ensenyem una altra foto de Salgado.

"Éxodos", Salgado

- Està sol.
- No tiene casa.
- Està sol i estan morts.
- Pobrecito, ¡qué pena!
- Marisol: què li diríeu al nen si us el trobéssiu?

Alguns nens s'aixequen i parlen amb el nen. Es genera un treball d'empatia important que mobilitza els sentiments de tristesa, por, soledat...

En una altra sessió presentem un llibre sobre postguerra que ens servirà de mediador per comprendre.

Presentem el llibre "Fill de rojo" on un avi recorda la vivència de la Guerra Civil i la postguerra i li explica al seu nét.

Mirem una imatge d'uns nens espantats que fugen dels bombardejos. Volem connectar amb la idea de quin paper jugaven pares i mares a la guerra i la postguerra.

"Fill de rojo", Portell

- David: està trist perquè hi havia foc, aviones.
- Paula: quan volen tiren bombes, estan buscant a la seva mama i al seu avi.
- David: i a su sobrina.
- Amna: a la iaia.

Recordo que ells en el seu tros de documental han de parlar de les dones i parlem del que és un documental diferenciant-lo d'una pel·lícula.

- David: farem una pel·lícula de eso. Serà de veritat lo que explicarem.
- Amna: tiren les bombes i les tiren els policies.
- Paula: los avions también son malos.
- Marisol: tots els avions són dolents?
- Els que fan la guerra, els que fan la pau no.
- És trist. Están haciendo la guerra y tiran bombas los malos.
- Diuen ai, perquè fan pum, pum, fan soroll les bombes.
- Marisol: se'n van corrent? Tenen por? Jesús tu vas dir l'altre dia que tu t'aniries al cole a refugiar-te.
- Jesús: sí, aquests nens també se'n van al cole.
- Paula: también en el cole tiran bombas.
- Iman: los chicos malos tiran bombas a la casa i también la rompe. Se irá otra vez.
- Me voy a la calle, dice.
- Marisol: qui anava a la guerra?
- Paula: a la guerra anaven els homes.
- Marisol: i les dones, què feien mentrestant?
- A la guerra també.
- Marisol: què fan?
- Està morida de por.

Llavors decidim proposar als infants que fem la dramatització d'una mare i el seu fill o filla que tenen por i es refugien.

- Marisol: quan va acabar la guerra i tornen a casa seva la mare i el nen mireu què passa...
- Iman: tots fan la casa seva tots junts. Tampoc tenien casa.
- Jesús: ella se salió de casa y no tienen casa y se pusieron dentro otros.

"Fill de rojo", Portell

- Marisol: us sembla bé?

- No, estan enfadats, no tenen casa.
- Iman: la mama com que estava cansada li ha posat pintallavis per la boca.
- Marisol: què fan les mares per cuidar-nos?
- Que nos cogen.

- Y nos dan un vaso de leche.

- Que nos tiremos un poco en la cama y dormim una miqueta. Y mi papa me dice, aún no t'has dormit?

Proposem als nens que en un treball que hem preparat que forma part del llibre que estem compartint dibuixin les dones, les mares, quin paper devien estar fent. Per compartir com podem dibuixar la mare primer ho fem col·lectivament, pensant en l'expressió, què estarà fent. Mentre van sortint diferents nens decidim que estarà cridant i amb les mans aixecades. Acabem aquí la trobada mentre escoltem una cançó de Lluís Llach al·lusiva al que hem estat compartint.

La cançó que sona per qüestionar la guerra, la violència, l'ús de les armes és :
Cançó sense nom, de Lluís Llach

On vas amb les banderes i avions
i tot el cercle de canons
que apuntes al meu poble?

On vas amb la vergonya per galó,
i en el fusell, hi duus la por,
que apuntes al meu poble?

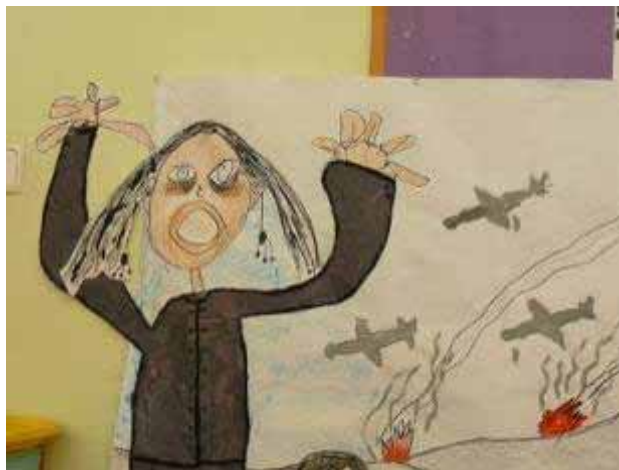
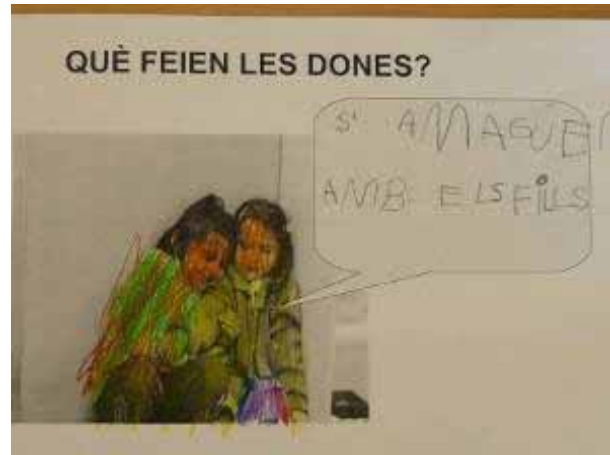
On vas quan ja l'infant
no vol jugar
perquè el carrer
vessa de sang
i ets tu qui l'omples?

On vas quan ja l'infant
no pot mirar
ni el blau del mar
ni aquell cel clar
i ets tu qui el borres?

A continuació es veuen alguns dels treballs realitzats després entorn al paper de les dones i la realització del seu documental.

Les descobertes i les emocions desvetllades per la recerca sobre la Postguerra, les dones i l'obra de Picasso s'inscriuen en el teixit de la resta d'investigacions de la vida dels cargols. On tenen entre mans altres temes involucrats com el seu naixement i les seves maternitats.

II. Escenes d'aprenentatge de la classe de 5 anys de les Papallones. Ens pensem en la Postguerra, Picasso i la cultura. Què diu de nosaltres?

Ens trobem per primer cop a l'aula de les Papallones i jo els demano que m'expliquin què els ha passat amb la Lluna, la periodista que els ha demanat ajuda per fer un documental de la Postguerra.

- Marisol: va rebre unes cartes de la Lluna, que és una periodista.
- Redwan: una noia que té una bufanda. Un dia a la biblioteca trajo una radio antiga.
- Ismael: está buscando, está estudiando.
- Saul: una càmera de fotos.
- Ismael: també una ràdio petita.
- També un coet.
- No és un coet, són bales.
- Maria: hi havia un disc gran.
- Gabi: que encontramos las cosas en Collserola.
- Estaban escondidas.
- Per fer una pel·lícula que vol fer la Lluna.
- Óscar: serà una pel·lícula de veritat.
- Un documental.
- Y vamos a salir nosotros.
- Redwan: havia una ràdio antiga i fotos de senyores.
- Les dones.
- Dolors: vam fer uns grups per buscar el que ens havia demanat la Lluna. Què buscàvem?
- Óscar: la cultura.
- Marisol: què és la cultura?
- Redwan: la cultura es para sobrevivir.
- Maria: hi havia una caixa petitona.
- Gabi: també vam trobar una olla per menjar quan era la guerra.
- Ismael: una cosa de luz que tenía un engegador. Per engegar fuego en el bosque.

Alguns dels objectes trobats com a mediadors per elaborar el documental

- Marisol: en la Postguerra, on estàvem nosaltres?
- Gabi: en la panxa de la mama.
- Redwan: el Franco no deixava parlar a la gent en català. La gent que parlava català estava amagada.
- Ismael: escoltaven a la ràdio coses males que passaven.
- Redwan: el Josep Maria parlava amb els seus amics, parlaven de la guerra.
- Marisol: i quan es va acabar la guerra què va passar, com va quedar tot?
- Ismael: tot destrossat.
- Saul: ya no vive la gente.
- Está en la calle.
- Marisol: com està la gent? Estan morts?
- Saul: una sí i una no.
- Ismael: los entierran y se van al cielo.
- Saul: cuando uno se muere el otro se queda solo.

Pensant en els que es queden sols mirem la foto de Salgado del nen que està sol.

- Se queda solo.
 - Gabi: yo no lloré cuando se murió mi yayo. Se murió perquè estaba malo. Porque no tenia menjar y se murió en la Guerra Civil.
 - Li preguntarem a la mama quan es va morir l'avi i per què.
-

Una altra trobada continuem parlant de les guerres, la Postguerra, com queda tot després de la guerra..., què ens provoca a nosaltres.

- Óscar: tots morts i destrossats, tot destrossat.
- Saul: cuando uno se muere está en el cielo.
- Ismael: y se quedan solos.
- Estaban intentando irse.
- Saul: se lo llevan a la cárcel, es para siempre.
- Taimor: también había casas destrossadas con les bombes i les pistoles.
- Dzanike: el Franco no deixava parlar en català.
- Ismael: su país no era en català, era en español.

- Taimor: en castellà.
- Ismael: també tenien destrossats els vidres.
- Jaime: las neveras estaban "rompidas".
- Saul: estava destrossat el menjar.
- Ismael: no n'hi havia.

"Éxodos", Salgado

- Dolors: però si haguessin parlat, si s'haguessin posat d'acord, hi hagués hagut una guerra?
- Ismael: si no tienen nada, si no tienen espadas no se pueden barallar.
- Marisol: per a què fa fotos el Salgado? Per a què ens pot servir veure les fotos, a nosaltres?

ÉXODOS

Parlem de si el Gabi ha investigat el que ens va explicar del seu avi...

- Dolors: l'avi del Gabi es va morir abans que ell naixés.
- Està enterrat.

- Quan es mor algú se l'enterren.
- Jaime: el meu avi va anar a la guerra i no està muerto.
- Saul: quan el meu iaio es va morir la iaia estava trista. Porque estaba malo. Fa molt, en la postguerra es va morir.
- Flor de Lis: el meu tiet es va morir a Bolívia, va anar a comprar llenya, el seu cavall va caure a l'aigua i es va ofegar (ho explica tristíssima, molt afectada).

"Éxodos", Salgado

Ens trobem un altre dia per continuar compartint idees, emocions, propostes..., sobre com faran el seu documental sobre la Postguerra i relacionat amb la cultura. Recordem quins objectes que fan referència a la cultura d'aquella època van trobar a la sortida. Parlen d'un disc gran i d'una ràdio antiga.

- Yasmine: a la guerra no hi havia menjar.
- Redwan: perquè destrossaven les cases, perquè es morin.

- Maria: no porten roba, les mares ni los hijos.
- Marisol: com serà el documental que fareu? De què parlarà?
- Com una pel·lícula.
- Gabi: dirà coses de la guerra.

Ens ajuda a pensar sobre tots aquests sentiments el quadre de Picasso: "Pobres a la vora del mar".

- Tenen fred.
- Sembla que portin mantes.
- Marisol: per què ha pintat de color blau Picasso?
- És trist. Quan pintava rosa és quan es va enamorar.
- La germana de Picasso, la va pintar. La novia estava contenta.

Ensenyo altres obres de Picasso on pinta amb colors diferents, un que ja hem compartit és el Gernika, que està pintat en blanc i negre, i mirem un en què ha pintat la seva filla amb molts colors. La intenció és compartir amb els infants si Picasso pintava diferent en funció de com se sentia o què el devia fer pintar de diferents maneres.

- Marisol: per què pintava diferent Picasso?
- Perquè hi havia coses contentes i tristes.
- Redwan: als del quadre blau els han destrossat la casa.
- Gabi: estan en la platja, a lo millor han destrossat casa seva.

Proposem als nens fer la teatralització de la situació del quadre.

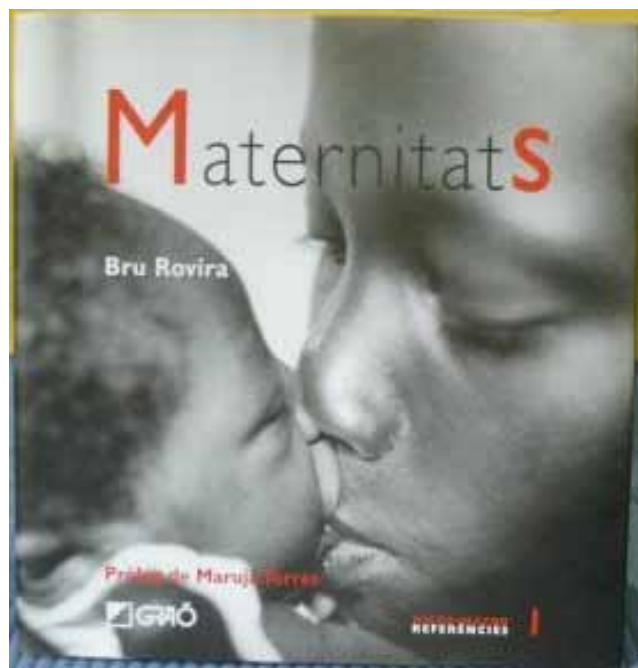
Proposem que surti un nen per parlar amb els personatges i connecti amb el sentiment de la situació. Surt el Gabi i diu:

- Gabi: per què no tens sabates? Què us ha passat?
- Redwan: que m'han destrossat la casa.

- Yasmine: que se busquen una casa.
- Marisol: quin títol li posaríeu a aquest quadre?
- Gabi: el pare, la mare i el fill estan tristos.

Ensenyo un llibre sobre maternitats que també pot està relacionat amb els sentiments i sensacions que estem expressant.

- Com ha arribat aquí este cuento de África?

Acabem aquí la trobada i al migdia compartim amb les mestres de 4 i 5 anys quines possibilitats se'ns obren i com les podem anar acompanyant, obrint, problematitzant.

La Pilar, de la classe dels Cargols de 4 anys, creu que hem d'anar connectant més amb el paper que jugaven les dones a la Postguerra per donar elements als infants per poder fer el documental. Quedem que prepararé material on es vegin dones en diferents situacions: d'èxode, de treball, de cura dels infants, a la presó.

La Dolors, mestra de les Papallones de 5 anys, comenta que els infants es vinculen molt amb la història del Josep Maria per connectar amb la idea de cultura. El Josep Maria és un avi que han conegut que els parlava de la seva vida a la postguerra, la repressió, del paper informatiu de la ràdio, essencial per a ells, de com els poetes es trobaven a la clandestinitat per compartir pensaments. Pensa la Dolors que podrien muntar el documental entorn a aquest tipus d'escenes, al voltant de la ràdio.

Altres possibilitats són compartir amb els infants la música reivindicativa de l'època, els problemes amb la llibertat d'expressió i els exiliats del món de la cultura perseguits per les seves idees.

Jo prepararé material que enriqueixi i ajudi a tenir més elements sobre tots aquests aspectes de la cultura de postguerra. Preparo una documentació en PowerPoint per orientar i enriquir les idees dels infants.

Després d'aquest dia envio el PowerPoint amb possibilitat per les dues aules i a partir d'aquí cada grup continua treballant.

Algunes empremtes de l'aula de les Papallones són:

A l'aula es veuen empremtes de diferents itineraris d'aprenentatge que porten entre mans.

Vaig viure el moment de la gravació del documental sobre la cultura que havien pensat les Papallones. Preparo un PowerPoint perquè puguin reflexionar sobre la vivència, els serveixi per plasmar el relat del seu documental, les seves sensacions, les expressions, de por, de tristesa, de complicitat, d'amistat, de violència.

III. Comentari comú als dos acompanyaments a les aules de 4 i 5 anys sobre la Postguerra i Picasso

La demanda era donar pistes de com acompanyar i vincular els nens i nenes d'aquestes edats en una temàtica tan complexa com la de la Guerra Civil i la Postguerra i la descoberta que diferents artistes plasmen els sentiments que provoquen aquestes vivències tan intenses.

Cal dir que les mestres es van mostrar espantades però amb ganes d'obrir, encuriosides per veure com es podia acompanyar, com poder guiar l'aprendre amb una casualitat buscada com era per a la escola parlar de la Postguerra.

Per a mi la clau va ser cercar mediadors amb els quals ens poguéssim relacionar, amb els quals poguéssim vincular les nostres vides i fer-les dialogar amb les d'altres persones que pateixen, que pinten el dolor i la tristesa, que la fotografien, que segueixen endavant malgrat les dificultats. Es tractava d'escoltar els nens i les nenes, d'interpretar com s'anaven implicant, què era el que els commovia, per anar estirant del fil dels seus interessos i vinculacions.

Es veu com als dos grups els commouen situacions com la pèrdua d'algú estimat, la violència, la destrucció, la dolçor i complicitat de les persones que s'ajuden, el paper de pares i mares... Es vinculen parlant d'aspectes de les seves vides, de moments tristos, alegres, de pèrdua, de por.

És especialment rellevant com d'important és l'escola per a aquests nens i nenes i el paper de protecció, d'acolliment, de llar que juga per a molts d'ells amb una vida deprimida socialment. Recupero la idea del Jesús que diu que si fugís de les bombes es refugiaria "al cole".

Veure les cares dels infants de l'aula de les Papallones quan dramatitzaven "els pobres vora el mar" o els Cargols fent el paper dels morts al terra del Gernika, les cares de dolor i patiment sentint-se com el cavall o la mare i la filla amagades i còmplices, o durant la

gravació del documental on es ficaven uns a la pell de perseguïdors i d'altres a la de perseguïts, és del tot il·lustratiu i rellevant veure'ls ficats en els papers i dona pistes de com d'intens ha estat el treball global i com ha arribat a commoure a les persones d'aquest col·lectiu. [PowerPoint\DOCUMENTAL DE LES PAPALLONES.pdf](#)

5.1.3. Escenes de la narrativa dels Pirates i les Sirenes de primer

14-11-2008

Ens trobem per primera vegada a la classe dels Pirates i les Sirenes investigadors del mar. La Maica, la seva mestra, em presenta dient que jo vindré a ajudar-los en les seves investigacions. Seiem en rotllana per compartir qui som i quines coses ens agraden. En la presentació es barregen desitjos, idees, coneixements i interessos que tenen a veure amb la vida d'aquesta comunitat.

- Julia: les sirenes son medio sirena y medio peix. A mi m'agrada molt el pati. Estem aprenent moltes coses, jo vull aprendre a llegir i escriure i matemàtiques.

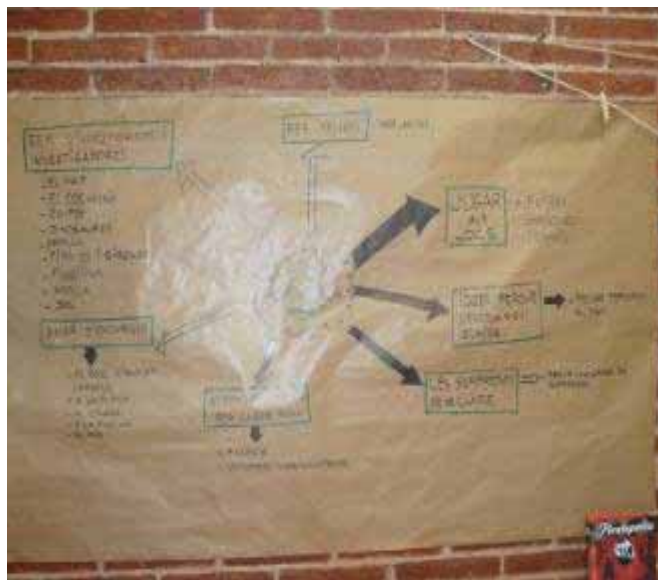
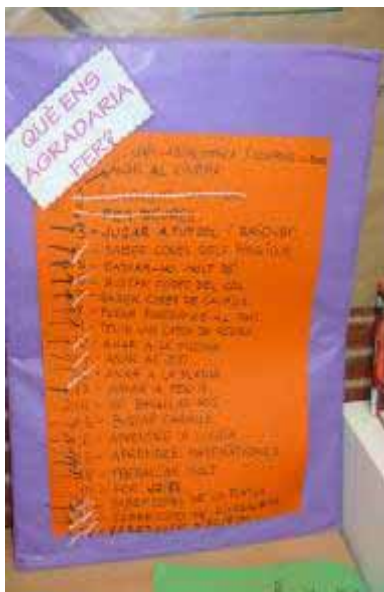
- Adrián: me gustan las montañas y los animales salvajes y ir al parque.

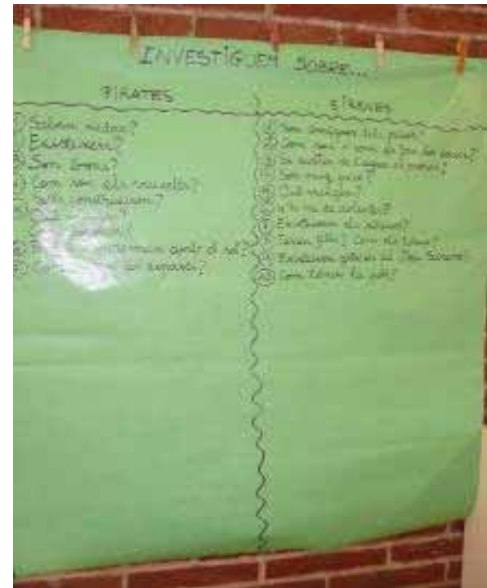
- Vera: m'agrada fer deures.

- Ikram: fer matemàtiques y salir al patio.
- Sebastián: me lo paso muy bien en el colegio. Me gusta la piscina, el pati i fer matemàtiques.
- Luisito: hemos querido que vinieras para buscar información de las sirenas y els pirates y el mar.
- Julia: és molt important l'escola perquè és molt divertit i aprenem moltes coses, aprenem a llegir.
- Raúl: m'agrada fer forats al pati, m'agrada venir a l'escola perquè apren moltes coses i m'agrada molt investigar, m'agrada molt anar en bicicleta.
- Izan: ir a casa de los amigos y jugar a futbol y la piscina. Hacer sumas y ir a mi pueblo.
- Me gusta ir a la clase del Izan.
- Volem investigar sobre cavalls i sirenes i pirates.
- I de pingüins i també el Sol.

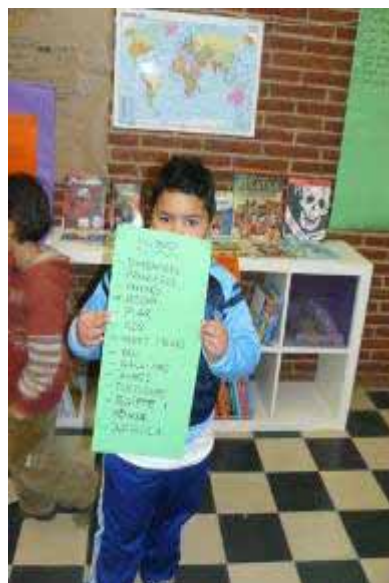
Canviem de situació. La Maica proposa que seiem en grups per començar a investigar amb uns llibres que han portat de la biblioteca de l'escola.

- Maica: us en recordeu d'on ho vam deixar ahir? Quina informació començarem a buscar?

A l'aula trobem diferents empremtes de la presa de decisions del que interessa aprendre i compartir a aquesta comunitat, els infants, emocionats, m'ensenyen els textos que parlen d'ells, de tot el que els ocupa i els vincula com a col·lectiu.

- Maica: prepareu-vos, si no tenim ganes tots no podem fer-ho. Són les vostres propostes. Potser si fem grups ens podem ajudar i serà una mica més fàcil.

- Ellas que no se pongan ahí porque van a hablar todo el rato.
- Raúl: los vikingos también tienen tesoros.
- Sebastián: podemos buscar los brillantes.
- Marisol: què fan servir els pirates per buscar tresors?
- Maica: també ens interessava què mengen quan estan en el vaixell i si porten aigua.
- Raúl: el agua que bebemos está limpia.
- ¿Se rompe el barco pirata?
- Maica: tu, què creus?
- Se hunde.
- Maica: podeu investigar si s'enfonsen els vaixells per què passa?
- Sebastián: ¿cuándo vamos a dibujar?

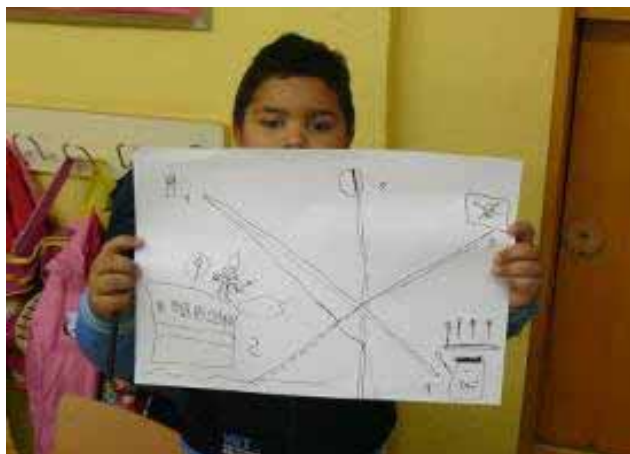
Observant que fa molta estona que estem en una situació de conversa atenta decidim fer cas a la proposta del Sebastián i dibuixar vaixells. Serà una manera de compartir com són els vaixells pirates a partir de les seves hipòtesis en el dibuix.

El disseny del vaixell, cercant referents que els puguin ajudar a partir dels diferents models dels llibres que tenen a l'abast, es converteix en una situació d'aprenentatge rica on afloren altres interrogants. Una situació que els permet observar detalls dels vaixells dels llibres que no coneixen i relacionar i ampliar d'altres coneixements que expressen mitjançant el dibuix, en aquest cas.

El Sebastián descobreix en un llibre un mapa de tresors i jo l'engresco perquè ell intenti fer-ne un de propi ja que es mostra molt interessat. El Sebastián expressa: *seño, apréndeme que yo no sé*. Jo l'engresco perquè ho provi i l'ajudo a trobar pistes en el mapa de referència que ha trobat sobre detalls importants que cal que tingui en compte per anar creant aquest text de localització, vaig compartint amb ell que ja veuràs com tu sí que en saps, prova-ho. El Sebastián al final de la sessió està molt satisfet i ve a fer-me una abraçada mentre diu:

- Gracias, que me has aprendido mucho.

Quan el Sebastián ensenya el seu plànol comentem amb el grup la possibilitat d'explorar més sobre aquest tema, de compartir com són els mapes de tresors. Quedem que jo els portaré uns mapes de tresors que van elaborar els i les Pirates dels Fars, que era el meu grup del curs passat.

Ens podem preguntar quina pot ser una bona manera d'intervenir, d'acompanyar aquest aprendre en una realitat social empobrida on cal anar donant ancoratges que ajudin a cada infant a trobar el seu lloc per comprendre el món.

Aquest "apréndeme" em sona a "acompanya'm, no em deixis sol, préndeme en este camino de descubrir el mundo". La idea seria com

ajudar a cada infant a enlairar-se, a cercar les seves seguretats, a poder navegar pel món del coneixement de la mà d'adults que els guiïn, però que alhora els donin estratègies per volar sols.

Cal, doncs, anar reflexionant en com crear a l'aula i a l'escola espais que convidin a cada persona a ser, que els permetin expressar-se i els encoratgin a mostrar-se tal com són, que validin les veus de tots i totes, que facin sentir que allò que expresses té valor, que ens servirà, ens farà avançar i viatjar a diferents paratges de coneixement.

Per crear aquests espais d'acolliment s'ha de propiciar que esdevinguin espais d'intimitat on es valida i s'acompanya la comunitat de persones que comparteix una part important de les seves vides. Han de ser espais on es poden mostrar equipatges, desitjos, on ens podem equivocar junts perquè forma part d'aprendre, on podem dubtar en veu alta, on podem emocionar-nos per les descobertes i continuar avançant.

Potser la demanda de "apréndeme" té a veure amb demanar a les mestres que acompanyem, que donem la mà, que ens donem permís per guiar, per encoratjat, per fer de models, per acollir, per donar valor a totes les veus, per validar l'error com a part de la travessia, en definitiva, que ens donem permís per ser companyes d'itinerari, també des de qui som nosaltres, amb l'autenticitat de ser i viure intensament l'acte d'aprendre en companyia, aprenent dels altres i amb els altres.

www.marthacolmenares.com/.../

En un altre moment els Pirates i les Sirenes comencen a estirar del fil d'algunes de les descobertes ja compartides. Han cercat informació sobre mapes de tresors i han vist exemples del recull que van fer els i les pirates del grup que jo acompanyava el curs passat i, amb totes aquestes idees teixides, es posen mans a l'obra.

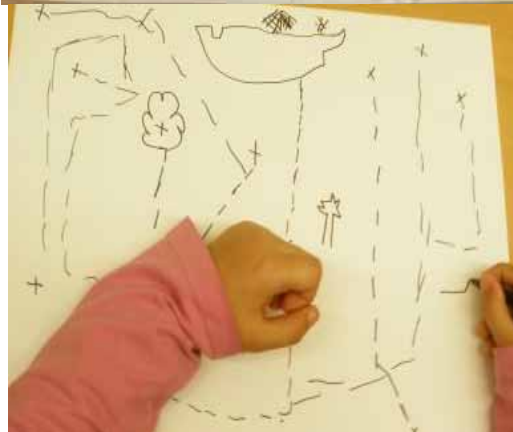

Diferents referents trobats

Els Pirates i les Sirenes es posen a elaborar les seves representacions sobre mapes de tresors

Algunes produccions...

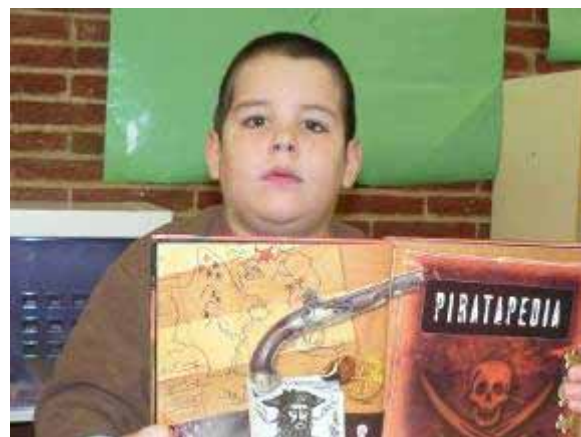

28-11-2008

Els Pirates i les Sirenes em posen al dia del que han anat fent en aquest temps que no ens hem vist. La Maica comenta emocionada que hi havia grupets de nens i nenes que es volien quedar a l'hora del pati per investigar coses de pirates. Els felicita per estar tan engrescats per aprendre. Explica que en una de les sessions que ells mateixos van desitjar que era pels PT i que així ho vam marcar en el seu horari vam continuar investigant amb els llibres.

- Vam trobar com es dibuixava un pirata.
- Vam trobar àncores.
- Marisol: i per a què servien les àncores?
- Luís: para coger las cosas.
- Ángel: el ancla hace falta para parar los barcos, la tiras y cuando choca con una piedra se engancha.
- Marisol: esteu d'acord?
- Adrián: el ancla sirve cuando uno encuentra un tesoro y si ve una X excava.
- Marisol: per què has de trobar una X?
- Adrián: por si viene un pirata y tiene un tesoro y lo mete ahí.
- Izan: si pones una X viene otro pirata y excavará y lo coge.

- Marisol: Sebastián, ensenya'ns el mapa que vas fer tu l'altre dia. Vas posar "x"?

El Sebastián busca el seu treball, molt orgullós. Recordo l'interès que vam compartir el dia anterior per investigar com eren els mapes de tresors.

- Vera: havia de posar números per saber per on has d'anar primer.

- Raúl: los piratas con el ancla pueden pescar.

- Izan: aquí también hay un mapa.

- Marisol: es veu una bandera pirata que també té una "x". De què està feta la "x" de les banderes pirates?

- De huesos.

- Marisol: quins són els ossos?

- Son brazos.

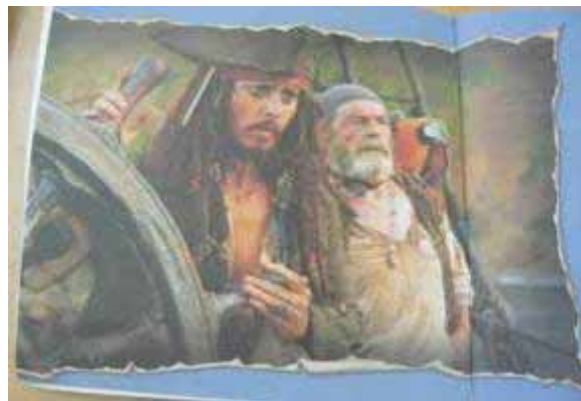
- El corazón.

- La barriga.

- Marisol: amb tot el que m'esteu explicant estan sortint coses que no tenim clares. Haurem d'investigar més per a què serveixen les àncores. També tenim pendent investigar més sobre els mapes de tresors. I ara estem veient que ens fem un embolic amb l'esquelet i el que surt a la bandera pirata.

- Maica: també ens va passar que a la Vera li van deixar uns contes dels pirates del Caribe i els va voler ensenyar. Vam mirar una foto on sortien pirates i vam pensar que aquells sí que eren pirates de veritat.

La Vera ensenya la foto

- Marisol: per què va pensar que eren de veritat?
- Xavi: porque tenían carne.
- Potser eren de carn, però potser no eren de veritat.
- Maica: vam pensar que no sabíem si eren de veritat o estaven disfressats.
- Julia: a l'hora del pati vam investigar i vam trobar molta informació, que les sirenes van trobar una estrella malalta al mar.

La Vera comenta altres aspectes del llibre.

- Vera: s'han adonat que tenia un lloro i això (assenyala el timó).
- Mohamed: és un timó per conduir el vaixell.
- Raúl: son el volante.
- Es de hierro.
- Es de madera.

El Sebastián està mirant un altre llibre on es veu una imatge d'uns pirates cosint.

- Sebastián: los piratas no cosían porque hace muchos años y no existían porque no había tienda.

- Marisol: amb què s'ha de cosir?
- Mohamed: con agujas.
- Izan: ¿pero los hombres cosen? No saben.
- Ángel: sí que saben, fan nyic-nyic.
- Marisol: però a més a més el Sebastián parla que en aquella època no existien les agulles. Hauríem d'investigar quina era l'època dels pirates.
- Pero Piratas del Caribe es una película.
- Maica: si és una pel·lícula ens hem de preguntar si dóna una informació bona o algú se l'ha inventat.
- Natàlia: és de veritat, perquè surt en una pel·lícula. Tot el que surt en una pel·lícula és de veritat.
- Sebastián: no, porque hace mucho tiempo. ¿Cómo lo van a grabar?
- Izan: y hacer fotos tampoco podían.
- Luís: los leones existen, pero salen en la tele.
- Ángel: todos parecen que son de verdad, pero no. Se disfrazan. ¿Cómo van a hacer la peli de granja?
- Marisol: vosaltres heu de grabar un documental sobre la Postguerra i sereu els protagonistes. Hem de pensar sobre tot això que esteu dient, si serà de veritat, quina diferència hi ha entre documental i pel·lícula.

A mida que van apareixent nous interrogants per investigar i aprofundir la Maica ho escriu a la pissarra per poder-ho recordar i compartir.

Parlant de parts concretes del vaixell també apareix la idea de mascaró, que moltes vegades era una sirena. Caldrà explorar-ho més .

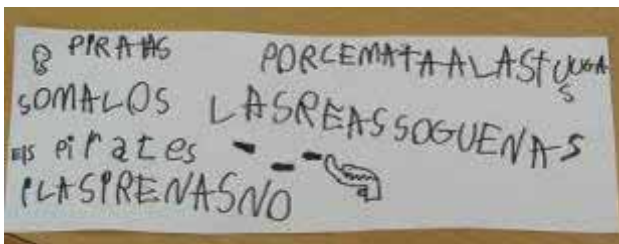
La Vera continua comentant coses del llibre de Piratas del Caribe, alguns infants posen l'accent en parlar del lloro i algú parla del timó i veuen que no estan clars alguns d'aquests aspectes.

- Vera: té un lloro. Es un pirata, es el rey.
- Es el capitán porque tiene un loro.
- Com sabem que és el capità?
- Lucas: no és el capità el del lloro, és el que porta el barret.
- Marisol: potser haurem d'investigar com són els capitans pirates.
- Júlia: que ens agrada molt investigar i que si la Maica diu a recollir hem de fer cas.
- Maica: l'any passat érem els Taurons i ara també volem investigar en què s'assemblen els taurons i les sirenes. Pensem quines coses hem de continuar investigant perquè ara comenceu a treballar per grups, per poder saber més coses. Qui vol investigar vaixells, sirenes, pirates i mapes?

Es distribueixen per grups en funció del que volen investigar i la Maica i jo anem intervenint donant idees, focalitzant, suggerint que s'apunten el que estan descobrint, que marquin les pàgines amb un punt, que escriguin les idees més importants. Ara investigarem amb llibres però apareix la idea d'aprofitar quan van a l'aula d'informàtica per aprofitar i investigar per Internet aquestes paraules sobre les que tenen interrogants.

- Natalia: los mapas de sirenas no existen.
- Izan: para investigar tenemos que escribir.
- Júlia: pensar en lo que tenim de fer. Pensem amb el cap si ja sabem lo que és...
- Izan: si t'equivoques busques la informació.
- Ángel: lo leo y lo explico y después l'escriuré.

Al migdia ens trobem amb la Maica i l'Eli, la cap d'estudis, que intervé un dia a la setmana incidint en el teixit de les investigacions. Compartim que, a partir de la documentació que m'ha fet a mans la Maica de tot el procés fins al dia d'avui i del que jo mateixa he viscut, creiem que es comença a dibuixar una trama complexa que haurem d'anar explicitant amb els infants per poder compartir amb ells la riquesa dels diferents itineraris de l'aprendre que s'estan començant a dibuixar.

La trama tindria aquests grans temes:

PIRATES (capità, tipus, de veritat o no, bons i dolents...)

SIRENES (existeixen?, com són, morfologia...)

VAIXELLS (com són, tipus...)

MAPES DE TRESORS, DEL MÓN, DE RUTA...

MAR

DÉUS

COS PEIXOS/HUMÀ

MATEMÀTIQUES

LLEGIR I ESCRIURE

INFORMÀTICA

TEMPS HISTÒRIC (ÈPOCA PIRATES, VÍKINGS...). RELACIÓ NOTÍCIES ACTUALS DE PIRATES SOMÀLIA I D'ALTRES.

GUERRA CIVIL I POSTGUERRA

PEL·LÍCULA/DOCUMENTAL

Parlem de la idea d'anar plasmant aquesta trama amb les relacions que vagin emergint i que es vagin compartint amb el grup, amb l'intent de caminar cada vegada més cap a la integració dels diferents sabers que naveguen per l'aula intentant que la mirada de la PEPT impregni i ajudi a operar amb la idea de currículum integrat.

Compartint com aquest grup ha anat manifestant el desig d'aprendre matemàtiques i aprendre a llegir i escriure, segurament com una manera d'acostar-se al coneixement, de ser autònoms en la recerca d'informació, d'avançar en aquest comprendre el món, intuïnt que llegir i escriure, calcular, conèixer més sobre la numeració, seran eines que els ajudaran a avançar en aquesta comprensió.

Comparteixo que fora interessant anar incorporant a les diferents situacions de la investigació oportunitats per escriure, llegir, utilitzar la numeració..., per incorporar els diferents llenguatges a la trama de la complexitat i intentar no tractar-los de manera fragmentada, sense vincles amb els seus interessos. Tant l'Eli com la Maica consideren que hem d'anar caminant en aquesta direcció però que encara necessiten mantenir estones de treball sistemàtic per assegurar l'aprenentatge d'aquests llenguatges, a mesura que anem trobant seguretats anirem veient com incorporar-ho cada vegada més en el teixit de les investigacions.

20-02-2009

Torno al grup dels Pirates i les Sirenes després de gairebé tres mesos sense veure'ns. En tot aquest temps han anat avançant en les seves investigacions acompanyats per la Maica, la seva mestra, i per l'assessorament setmanal de l'Eli, la cap d'estudis. En aquest temps han elaborat un text de relacions a partir de les idees que havíem compartit al novembre i altres temes emergents que han sorgit després. El text de les relacions entre els diferents itineraris de sabers ha quedat de la següent manera:

Es veu en aquest mapa la intenció d'acompanyar la mirada de com la informàtica, la llengua escrita i les matemàtiques estan al servei de totes les investigacions com a

instruments que ajuden en la recerca d'informació i guien per anar narrant amb diferents llengües les descobertes.

Ara el grup ha manifestat l'interès per construir un vaixell, aquest interès ha emergit del fet de sentir-se identificats amb el nom de la classe i de diferents recerques relacionades amb els vaixells.

Comencem la sessió i en aquell moment hi som tres mestres incidint: la Maica, la tutora, l'Eli, des de l'acompanyament que fa de les recerques de l'aula i jo mateixa amb aquests acompanyaments puntuals que permeten al grup tenir una interlocutora externa que escolta i s'interessa per tot el que esdevé en aquella comunitat. Els nens i nenes observen que les tres mestres estem prenent notes i que ho fem amb molta rapidesa. Algun infant comenta l'interès que li provoca el que estem escrivint.

- Eli: què creieu que estem fent?
- Prendre notes.
- Lo hacéis muy deprisa porque habéis cogido práctica.
- Eli: què és el que hem d'escriure?
- Porque cuando aixeques la mà vas apuntant.
- Eli: només apuntem quan aixequem la mà? Com és que apuntem tan ràpid?

- Cuando estabas pequeña practicabas lletra lligada.
- Marisol: però què és el que estem escrivint?

- El que nosaltres pensem.
- Escriviu per si són importants.
- Pensem amb el cervell.
- Porque el cerebro tiene letras en la cabeza y después te recuerdas de todo.
- El cos és tot.
- Amb el cervell pensem i també tenim que investigar el cervell.
- Si no tinguéssim cervell si no estaríamos muertos.
- Te lo pones en la cabeza y vas pensando en lo que quieres y vas escribiendo.
- Sense el cervell no podríem pensar.
- Estaríamos locos.
- Si no teníamos cervell no sabríamos adónde.
- Marisol: si mirem el vostre mapa de relacions de les coses que voleu aprendre, ara esteu parlant del cos i de llegir i escriure i quan dieu que el cervell serveix per saber a on crec que està relacionat amb els mapes. La Maica m'ha dit que li agradaria que us ajudés a pensar com construir el vostre vaixell. En el mapa també teniu els vaixells, això vol dir que fa dies que us interessen i els esteu estudiant. Els pirates de la meua classe el que van construir va ser un submarí. Ens pot ajudar veure com ho van fer?
- Sí, són barcos, però submarins.
- Tenen a veure perquè els submarins van per l'aigua i els barcos també.
- Els vaixells tenen timó.
- El vaixell per sota del timó té una cosa que fa voltes.
- El timó és de canya.
- Era de madera.
- Nosaltres hem fet dibuixos de com volem que sigui el vaixell.
- Ens vam mirar el de fora i vam veure que li faltaven coses.
- Hem estudiat què li falta. Un dia vam dir: i si fem un vaixell de veritat per jugar?

- El de fora està pla i nosaltres el volem com aquell (assenyalen una maqueta de vaixell petita que tenen a la classe).
- Marisol: si no el voleu pla, com ha de ser?
- Rodó.
- Hem de fer el casc.
- Asín, de pico.
- Que càpiguen coses.
- Marisol: voleu que hi càpiguen coses o voleu cabre-hi vosaltres?
- Nosaltres.

- Marisol: quants sou vosaltres?
- Som 18.
- Las chicas van debajo del vaixell porque son las sirenas.
- Volem que s'assembli als de veritat.

- Pero aquí no hay agua.
- Lo construimos de madera.
- Con clavos, madera y agujero.
- Pondremos la bandera de piratas de la pau.
- L'Àngels té un vaixell per a una o dues persones. I si li anem a demanar per mirar-lo?

En aquest moment decidim anar a buscar el vaixell que té l'Àngels, la mestra de música, i també anar a buscar metros per començar-nos a imaginar de quines mides estem parlant. Els nens i nenes comencen a fer hipòtesis amb el cos, amb les mans, fent passes amb els peus i espontàniament s'aixequen i van a l'espai on s'imaginen que podria anar-hi el vaixell. Primer es posen algunes nenes i marquen els dos extrems de la longitud.

Es posen tots en fila amb les mans obertes i manifesten que voldrien cabre-hi tots.

Comencen a expressar:

- Son 4 metros.
- Marisol: pots estar segur si ho fas amb els peus o amb les mans?
- Bastants: no, s'ha de fer amb el metro.
- Entonces el vaixell no cabrà.
- Marisol: hi cabran tots els nens?

Diferents infants comencen a mesurar una possible longitud i van donant dades.

- 10 metros, seño.
- 16 metros.

- Marisol: però el vaixell ha de ser estret així com esteu posats, en fila?

- No, podríem posar unos por delante.

Continuen fent diferents hipòtesis de mesures. Alguns comencen a mesurar el vaixell petit que serveix de mostra, d'altres l'espai, alguns mesuren el seu vaixell dibuixat.

- He medido la altura: 114.

- Jo l'amplada: 30.

- Mireu, el metro té el 100.

- Son infinitos, no se acaban.

- Amb això (referint-se al metro) podem estudiar els números.

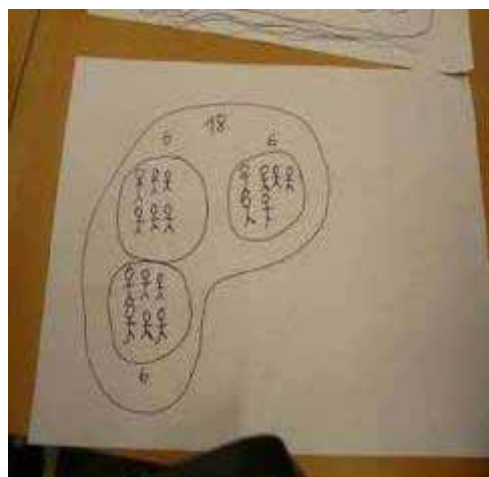
Algú comença a mesurar l'alçada de diferents persones espontàniament.

- Marisol: per construir el vaixell ens pot anar bé saber l'alçada?
- Necessitem l'alçada per posar les veles.
- Mira, de llargada surt aquest número: 150.

- Marisol: els nens i nenes de la meua classe van decidir que el submarí seria per a un grup més petit perquè sinó l'havíem de construir massa gros. Potser nosaltres també hem de pensar si el fem per a un grup de nens més petit i hauríem de calcular que si entre tots som 18 quants poden entrar cada vegada.

Després d'aquesta sessió, on han anat emergint diferents idees sobre la mesura, que ja recuperarem en un altre moment, proposem que intentin calcular, fent servir paper, quantes persones s'imaginen que hi cabran cada vegada i que intentin plasmar-ho amb números, lletres, dibuixos, amb el que necessitin, amb allò que els sembli que els pot ajudar més a representar aquest càlcul.

Al migdia ens trobem la Maica i jo per compartir diferents possibilitats d'avançar en les investigacions. La Maica està preocupada per veure com s'acompanya el procés de recerca d'informació i com va quedant plasmat tot el que va esdevenint en els diferents itineraris del teixit d'aula.

- * Parlem de la possibilitat d'incorporar el diari i compartir les notícies com a tipologia de text. Per una banda, per possibilitar l'entrada de notícies del món vinculades amb el que ens ocupa i, per l'altra, per trobar un canal per poder escriure notícies importants de la vida de les persones d'aquesta aula. Compartim la necessitat d'aportar notícies relacionades amb els pirates de Somàlia, que resituaran i problematitzaran algun dels itineraris d'investigació.
- * També sembla necessària la presència de mapes del món per anar situant diferents països que estan relacionats amb el que viuen i també caldrà cercar plànols de diferents itineraris, així com plànols de vaixells per poder, amb tots aquests textos, anar esbrinant i diferenciant els seus usos.
- * Compartim la necessitat d'anar plasmant en una línia del temps tots els esdeveniments que anem explorant relacionats amb les nostres descobertes (Guerra Civil i Postguerra, naixement de Picasso, aparició dels primers pirates, el nostre naixement...)
- * Comento la necessitat de tenir abecedaris amb lletres associades a diferents tipologies (majúscules, impremta i lligada) per poder-les consultar i enriquir el seu procés escriptor i lector.
- * També valorem que cal presència de graelles de números fins al 100 o més perquè puguin consultar-los de manera fluida.
- * Finalment, compartim possibles formats per recollir les diferents elaboracions de recerca d'informació que anem veient (carta, notícia, per recollir un text instructiu, per fer llistes, per recollir informacions de llibres i enciclopèdies, etc.).

27-02-2009

Ens trobem la setmana següent per continuar compartint idees sobre la construcció del vaixell. Fem una primera conversa a l'aula i després ens anem a un altre espai a compartir amb el canó de projecció un PowerPoint que he preparat per visualitzar totes les possibilitats que vam compartir el dia anterior i posar l'accent en el fet que les diferents hipòtesis que vam anar fent amb el cos ens ajuden a comprendre una mica més què és això de mesurar i per què és necessari a l'hora de construir alguna cosa.

[PowerPoint\FEM UN VAIXELL PELS PIRATES I LES SIRENES.pdf](#)

La Maica ha preparat una llibreta perquè diferents persones facin de secretàries. És una proposta que va emergir en la sessió anterior a partir de la fascinació que provocava que

les mestres prenguéssim nota tan de pressa. Abans de començar, la Maica proposa que prengui nota el primer de la llista i que cada vegada vagi rotant.

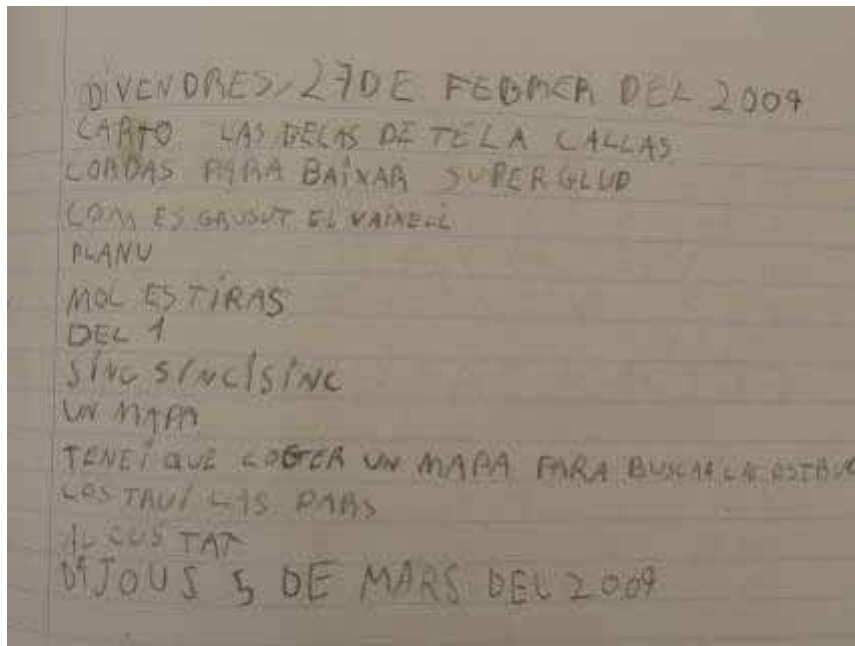
- Sebastián: ¿pero qué haremos allí adentro?
- Lluitar.
- Conduir.
- Hacemos que la tierra son peces y que estamos en el mar.
- Marisol: podríem demanar ajuda als pares i a les mares per veure què ens poden donar per construir el vaixell. Què creieu que necessitem?
- Caixes.
- Cartró.
- Teles.
- Pals de fusta.
- Fustes.
- Tubs.
- Canyes.
- Menjador i caseta per si plou, per dormir.
- Cordes per a les escales de les veles.
- Escales per baixar.
- Super Glue.
- Cola.
- Blu-tack.
- Metros.
- Media 5 metros.
- Marisol: això ho dius de quan vam mesurar amb metros o quan ho fèiem amb els braços o fent passes?
- No podem estar segurs si no ho fem amb un metro. Nosaltres no som un metro.
- Marisol: són importants les nostres alçades per construir un vaixell?
- Bastants: sí, les hem de saber i hem de mirar quant fa el pal, d'alçada.
- Mohamed: també hem de mirar si és gruixut o prim.
- Marisol: d'acord, d'això se'n diu l'amplada.
- També necessitem plànols de barcos.

Mentre mirem el PowerPoint, on es veu el que estaven fent el dia anterior, apareixen noves idees.

- El metro ha d'estar molt estirat perquè estigui bé.
- S'ha de començar pel número 1.
- Marisol: aquestes idees per col·locar el metro són molt importants. Ja sabem per a quanta gent construirem el vaixell? Això és important per trobar les mides adequades.
- 6 i 6 són 12 i 6...
- 3 i 3 i 3 són 9.
- 5 i 5 i 5 són 15.
- 10 i 10 són 20.
- Marisol: tots aquests càlculs són molt importants per decidir-nos i també per aprendre a calcular cada vegada més de pressa. El Mohamed, l'altre dia, va trobar la solució de com repartiria els grups per al vaixell.
- Mohamed: sí, 6 cada vegada. 6 i 6 i 6 fan 18.
- Luís: tenéis que coger un papel y ver las instrucciones para construir el barco.
- Mohamed: necessitem un mapa del barco.
- Marisol: és un mapa?
- És com un mapa.
- Luís: hem de saber quant mesura de costat i de sota.
- També hem de saber quant fa la part de baix.

Passem també el PowerPoint de la construcció del submarí intentant compartir processos i idees d'altres nens i nenes immersos en un altre procés de construcció, acostem comunitats de persones que s'interroguen sobre aspectes semblants.

En tornar a l'aula els proposem fer la llista dels materials que hem anat compartint i que necessitem per construir el vaixell. També compartim la necessitat d'escriure una carta a les famílies per demanar ajuda, perquè ens acompanyin en la construcció aportant materials que els nens i nenes han començat a assenyalar que tenen a casa.

Aquesta tenim la pàgina dels apunts d'aquesta trobada recollida per un infant

Observant l'emoció d'aquest grup de nens i nenes preparats amb la carta elaborada per demanar ajuda a les famílies, cal valorar de manera especial aquests gestos d'integració a la vida de l'escola de tota la comunitat.

En una realitat cultural, on la vida d'aquestes persones fora de l'escola sovint està impregnada de situacions d'empobriment global, és molt important aquest paper de l'escola que convida, que acull, que demana que cadascú i cadascuna des de qui és formi part, que et diu que et necessita i ets important. Aquests processos per cercar ponts són especialment importants en una realitat com la d'aquesta escola que té clar que el seu acompanyament, oferiments, demandes, provocacions, han d'intentar cercar espais de convivència i de relació intensos i rics.

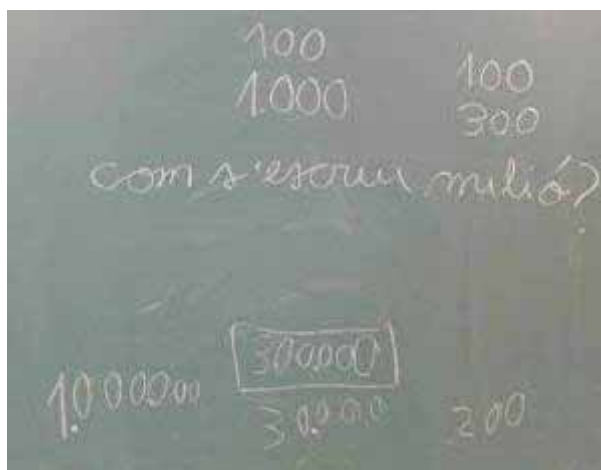
Com expressaven en un mural a l'entrada de l'escola: un món on càpiguen molts mons diferents, una vida d'escola que legítimi i validi totes les vides.

20-03-2009

Comencem la trobada situant en el mapa de les relacions per on anem de les investigacions i quines noves descobertes hem anat teixint. La setmana següent el grup marxa de colònies i saben que a la casa trobaran propostes relacionades amb la Prehistòria. Aprofito aquest fet per demanar-los si tenen la Prehistòria recollida al mapa i, si no és així, on la posarien i amb què estaria relacionada.

- Mohamed: la Prehistòria té un tros de la història.
- Raúl: la Prehistòria són els nostres avantpassats.
- Marisol: quants anys fa de la Prehistòria?
- Mohamed: de la Prehistòria fa 4.000 anys.
- Raúl: hace 900 años, bueno no, 300.000.
- Marisol: esteu d'acord amb aquests anys?
- Alguns: no, fa milions.
- Marisol: com s'escriu milions?

Proposem que surtin a la pissarra a escriure aquests números que estem compartint. Diferents nens fan intervencions per dir si estan d'acord o no.

- Vera: jo posaria Prehistòria amb passat, perquè fa molts anys.
- Marisol: això que dius és molt interessant i potser necessitarem saber els diferents anys del passat als quals us referiu en el vostre mapa. Fixeu-vos, ara per parlar de Prehistòria ho hem relacionat amb passat i també estem fent servir números. Teniu els números en el vostre mapa?

- Sí, els tenim a matemàtiques.
- Marisol: pots explicar per què creus que els números estan a les matemàtiques?
- Perquè les matemàtiques també són números, també són restes.

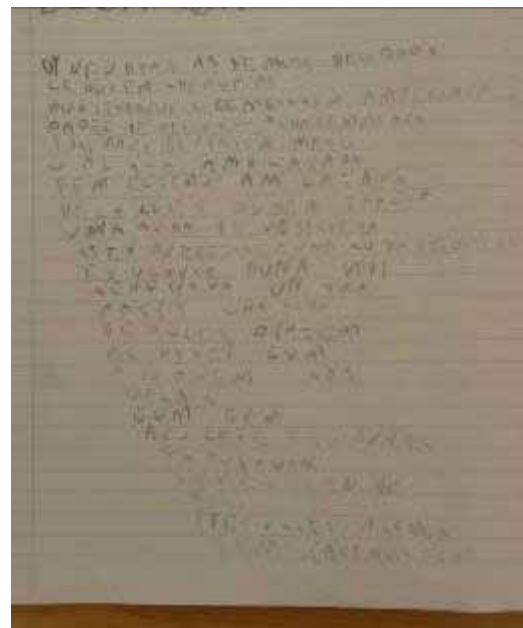
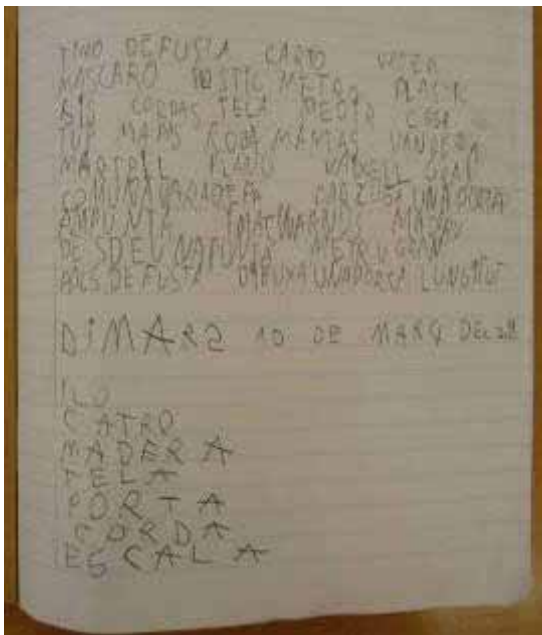

- Marisol: i quan pensem com farem el vaixell, estem fent matemàtiques?
- Sí, estem mesurant.
- Marisol: així doncs, mesurar també és de matemàtiques?
- Molts: sí.
- Raúl: jo vull saber si a la Prehistòria existien taurons.
- Marisol: taurons també ho teniu en el vostre mapa. Si ara investiguem aquesta pregunta podríem relacionar-ho.
- Busquem si hi havia taurons blancs.
- Si hi havia taurons martell.
- Marisol: i el cos, pot anar amb la Prehistòria?
- Raúl: estan relacionats, porque andábamos a cuatro patas, como monos.
- Izan: potser anàvem de peu, però no tant.
- Natalia: s'agafaven d'aquí (s'agafa les cuixes) perquè se arañaban, perquè es feien mal.
- Ikram: lo pre era lo de atrás.
- Raúl: la historia es un cuento.
- Mohamed: una historia es como lo de la Postguerra.
- Les matemàtiques no estan amb el cos.
- Marisol: això hauríem d'investigar-ho millor, ja veurem si tens raó.

- Vera: les sumes sí que estan amb el cos, perquè les hem de pensar amb el cap, amb el cervell.
- Marisol: i l'esquelet, que us interessa molt, té alguna cosa a veure amb números?
- Ikram: sí, estàvem tots quan vam comptar els ossos.
- Mohamed: quan pensem en el vaixell també fem llegir i escriure.
- Raúl: si ho escrivim pensem en lo que hacemos.
- Marisol: va fer una carta als pares per demanar ajuda per construir el vaixell?
- Molts: sí.
- Marisol: i ara ja tenim clara la mida? Sabem quanta gent ha de cabre-hi?
- És un vaixell perquè hi càpiguen 6.
- Tres grups de 6 que fan 18.

Lavors la Maica proposa que per continuar parlant del vaixell llegim els últims apunts recollits. Donat que els havia recopilat la Vera, és ella qui fa la lectura. Mentre va llegint anem assenyalant quins materials han anat aportant per construir el vaixell i quins encara no tenim i necessitem.

- Hem portat cartrons de llet i tubs de llet.
- Luís: és molt petit per al nostre vaixell.
- Mohamed: vam dir que necessitàvem una roda de bicicleta.
- Raúl: yo le pediré la roda de la carretilla trencada de mi padre.

M'ensenyen una primera estructura que han fet amb els pots de llet.

- Vera: era per penjar les veles.

Ens adonem que la idea de l'estructura per penjar les veles és bona però que és massa petita i massa curta. Surten a la pissarra a dibuixar com hauria de ser.

Continuant la lectura ens adonem dels materials que encara ens falten.

Falten:

- robes
- cordes
- pals llargs de fusta o de cartró
- pegament
- cola
- celo
- cartró per fer el casc

Després m'ensenyen una primera estructura que han muntat amb cartró per fer el casc i comencen a experimentar amb ella.

Decidim a partir de tot el que ha anat emergint que podríem anar a l'aula d'informàtica per cercar informació de diferents aspectes que han anat sortint com a necessaris aquests últims dies. Diferents nens investiguen sobre:

- la Prehistòria.
- els taurons a la Prehistòria.
- plànols de vaixells.
- fotos de diferents tipus de vaixells.
- els pirates de Somàlia.

Acabada aquesta recerca ja no tenim temps de posar en comú les diferents descobertes. Quedem que ho faran amb la Maica el proper dia. Després ens queda una estona per treballar amb mitjos grups i, donat que al principi de la sessió havia sortit la descoberta de descriure números comptant de 10 en 10, de 100 en 100 i de 1.000 en 1.000, els podem proposar que cadascú elabori les seves pròpies llistes.

Després d'aquesta sessió ens trobem al migdia per compartir el que hem viscut i possibilitats per continuar avançant. Compartim que ha estat molt interessant la conversa per reubicar-nos sobre tot el que estàvem abordant i que el mapa de les relacions ha estat de molta utilitat per anar descobrint itineraris i noves associacions que hem anat compartint. Pensem que és molt interessant la descoberta explicitada que els números i la mesura van en matemàtiques.

Així mateix, és molt rellevant el paper que ha jugat la informàtica per cercar informació d'una manera ràpida.

Tornem a parlar concretant més la idea sobre com podria ser la línia del temps després d'una sessió com la d'aquest matí, en què el grup manifesta la necessitat de continuar pensant sobre passat i present i sobre Prehistòria i història.

Comparteixo amb la Maica com vaig realitzar una línia del temps amb el meu grup el curs passat. Jo creia rellevant anar elaborant escenes on aparegués text escrit, text numèric i imatges i li proposo que intentem fer-ho així per incorporar diferents maneres de narrar-nos, diferents formes de representació. Sobre numeració compartim la necessitat que aquestes noves descobertes estiguin presents en l'espai de l'aula i que les puguin elaborar entre tots de manera que tinguin llistes elaborades pel grup comptant de 10 en 10, de 100 en 100 i de 1.000 en 1.000. Probablement en la línia del temps necessitarem escriure milions vinculat amb la Prehistòria.

Estem intentant acompanyar la recerca de la informació amb la presència de diferents alfabetitzacions que enriqueiran la trama i validaran l'ús de llegir, escriure, calcular, dibuixar, com a eines per aprendre que se signifiquen en un ús amb sentit ple, situat i contextualitzat.

30-03-2009

Torno a l'aula dels Pirates i les Sirenes i intento acompanyar les noves descobertes de les colònies vinculades amb la Prehistòria dins de la trama de la seva vida d'aula, amb què es vinculen aquestes noves descobertes, quins nous interrogants estan generant. Em situo al costat del mapa de relacions i els recordo que el dia passat vam situar la Prehistòria amb el passat i els demano que ara què pensen de la Prehistòria.

- Izan: perquè eren els nostres avis, dels nostres avis i rebesavis.
- Raúl: perquè feien foc per calentarse i per fer la comida. Nosaltres vam menjar carn de mamut.
- Marisol: però existeixen?
- Raúl: antes eran unos elefantes muy grandes.
- Mohamed: tallaven amb pedres.
- Vam fer un instrument que hacía ruido.
- Lucas: era de vent, estava fet de fusta i amb un fil enganxat.
- Maica: quin era el so que feia?
- Raúl: feia el so del vent. Hacían cuchillos con piedras.
- Izan: se vestían con ropa de mamut. No tenien roba i se la hacían.
- Marisol: com se la feien? Perquè un dia el Sebastián, parlant dels pirates, va dir que els pirates estaven cosint i que no podia ser. Què dius tu, Sebastián, de tot això, té a veure amb les coses que es feien al passat i quan es van començar a fer?
- Sebastián: en la época de los piratas no cosían porque era una época antigua y los pinchos esos no existían.
- Marisol: aquí tornem a tenir embolics amb el passat, la Prehistòria, l'època que van començar a existir els pirates, també heu estudiat coses de la Guerra Civil i la Postguerra, que era abans i després?
- La Prehistòria era abans i després els pirates.
- Lo primer eren els neardenthals.
- Els primers eren d'Àfrica.
- Sebastián: lo primero de todo va ser la Guerra Civil.
- Mohamed: los hombres monos existían cuando no existía el foc.
- Els prehistòrics s'inventen el foc.

- Sebastián: el meu avi ha "estao" a la Guerra Civil.
- Izan: pues mi tío ha estado en la Postguerra.
- Marisol: què vol dir postguerra?
- Cuando se hacen pobres.
- La postguerra vol dir antes.
- Marisol: tenim un embolic entre Prehistòria, història, Postguerra, època dels pirates...
- La historia es una historia que alguien se muere y la hacen.
- Ikram: la historia la hacen.
- Marisol: qui la fa? Nosaltres la fem, la història?
- Lucas: yo creo que no.

Queda oberta una pregunta que llenço per intentar que vegin el seu paper a la història, el paper de les persones per la necessitat de tenir memòria del que esdevé respecte de nosaltres mateixes i el pas del temps.

- Izan: i les sirenes, quan van existir?
- Marisol: com que hem de continuar treballant sobre el vaixell ara deixem aquest tema. Hem escrit totes les idees i preguntes i ja hi tornarem, potser també haurem de pensar de quina època serà el vaixell que volem construir, perquè també hi ha vaixells de diferents èpoques, oi?
- Mohamed: ara hem de saber com serà de llarg.
- Marisol: què hem de mesurar?
- Si cabemos seis.
- Marisol: què farem servir?

Molts nens i nens parlen de metres i fan el gest de la mida d'un metre amb la mà , la Maica n'ensenya un. Tots aquest gestos ens ajuden a anar incorporant l'ús i el valor del metre per comprendre l'extensió d'un espai i com l'anem incorporant a la nostra vida d'aprendre.

Posem el cas del vaixell al mig de l'espai de conversa per poder-nos fixar i anar compartint les mides que necessitem i per a què serveixen.

- Marisol: què anem a mesurar?
- De punta a punta.

El Mohamed fa el gest amb la mà d'anar traslladant la hipòtesi de metro que va repetint amb les mans obertes. Deixa una mà per marcar i avançar amb l'altra. Faig que els nens i nenes s'adonin de la importància d'aquests gestos a l'hora de mesurar. El Mohamed compta que hi ha 3 metres.

-Izan: tres y medio (fa un càlcul observant els gestos dels seus companys i veient que passa de tres).

- No podem estar segurs perquè té les mans llargues i altres més curtes.

Donat que compartim que mesurant així no podem estar segurs ho fem amb el metro.

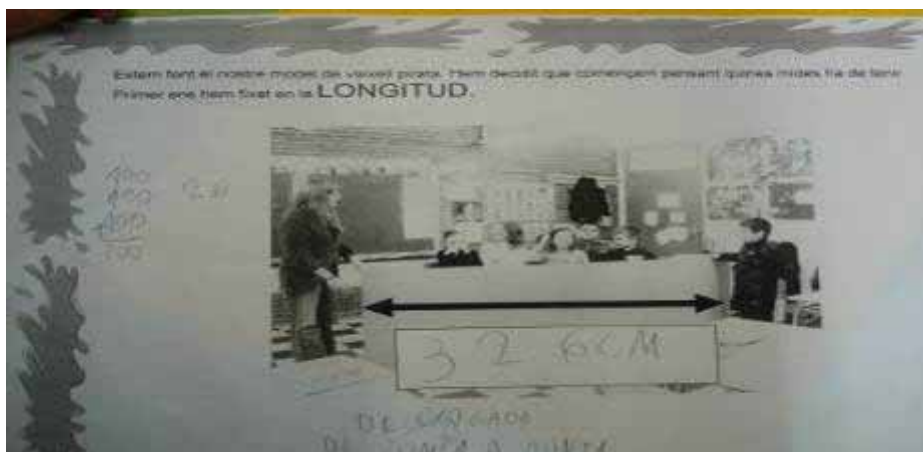
Compartim com cal col·locar-lo i en què ens hem de fixar, apareixen idees com el fet que cal que estigui ben estirat i que cal mirar el número del final i col·locar el zero al principi.

Veiem que mesura 3 metres i un tros més. Plantejo que si un metre és 100 cm com podem calcular el número que representa 3 metres. Hi ha nens que compten en veu alta: 100, 200, 300. Proposem que surtin a la pissarra a fer el càlcul de 3 vegades 100 i després compartim com afegir el tros que és 26.

Plasmen la descoberta sobre longitud que ja teníem preparada, documentada amb foto, d'una vivència anterior. Afegim el seu càlcul i les seves paraules per parlar de la longitud: de punta a punta, de largada, com diuen ells.

- Raúl: també necessitem una tapa que se pone en el suelo para que se aguante, abajo.

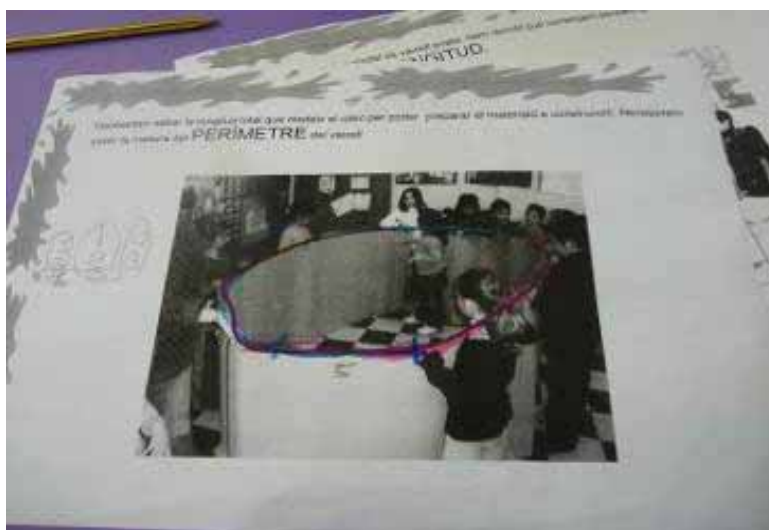
Expliquem que la Maica i jo hem parlat amb el Jaume, el conserge, per demanar-li ajuda i que ell proposa que comprarà una fullola per aquesta part del terra que diu el Raúl que necessitem perquè s'aguanti, també ens ha dit que el casc que estem construint ha de tenir una altra capa de cartró perquè s'aguanti millor i nosaltres també proposem que per reforçar-ho es podria posar una altra capa d'escuma gruixuda que ajudarà perquè s'aguanti dret. Explico aquestes idees per guiar la necessitat de mesurar tot el material del casc, les dues cares per poder comprar l'escuma i tallar el cartró.

- Raúl: mi padre también nos puede ayudar a montar el barco.

Els retorno que si un costat mesura 326 cm, com podem comptar quan fan els dos costats junts.

- Un costat té 326.
- Marisol: nosaltres necessitem un costat o dos?
- Dos.
- Marisol: un costat mesura 326 i l'altre?
- Izan: és igual.
- Raúl: són 326 i 326.
- Marisol: ajuntem 326 i 326 i sortirà el total?

Surten a intentar-ho calcular a la pissarra i trobem el número que cerquem.

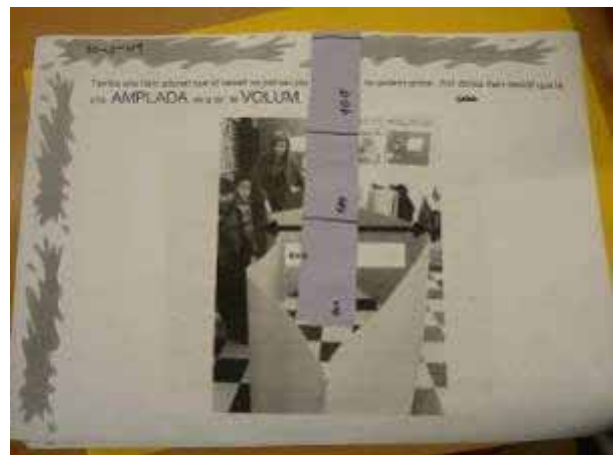
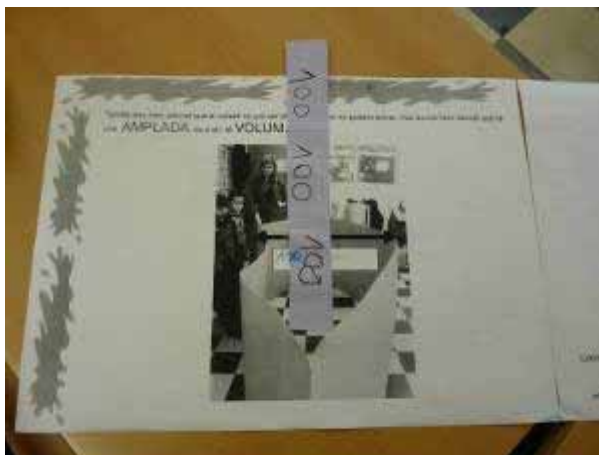
Comptem què vol dir dues vegades 326 i compartim que saber tota l'extensió del casc vol dir trobar el perímetre. Els proposem que ho representin a partir d'una foto d'una sessió anterior on poden assenyalar els 6 mestres (de diferents colors) i un tros més.

Intento recapitular amb els nens i nenes totes les descobertes, el que hem anat fent. Comparteixo amb els infants que ja hem descobert que per construir el vaixell necessitem mesurar i calcular, que hem buscat a Internet els plànols, que estem aprenent més sobre la numeració i que, potser ara, també ho podem afegir a matemàtiques, el càlcul. Els assenyalo l'important que estan sent les matemàtiques per a la construcció.

Quan sabem el perímetre mesurem l'amplada, compartint que el mig serà la mida del punt més ample i serà la dada que apuntem.

Després mesurem l'alçada del pal major provant amb el pal d'una escombra i decidim que l'alçada serà de 3 metres. Es genera la pregunta de quant deu mesurar la classe d'alçada i quedem que buscarem metros que s'aguanten drets perquè tenen un mecanisme. Molts nens i nenes diuen que a casa en tenen i que els portaran.

Queda així representada l'alçada del pal major

Hem anat, així, plasmant totes les descobertes del procés de mesures necessàries per a la construcció del vaixell.

Al migdia compartim amb la Maica com d'interessats i entusiasmats estan els nens i nenes i com de rellevant és com s'està visualitzant el paper que juguen

diferents aprenentatges que estan enriquint la investigació. Compartim la importància de com s'han anat vinculant les matemàtiques amb la construcció, així com la lectura i l'escriptura i l'ús de la informàtica al servei de les recerques.

Valorem el fet que els infants continuen vinculant les seves vivències en les descobertes, expressen coneixements sobre les seves pràctiques relacionades amb l'acte de mesurar i parlen d'instruments que han vist utilitzar a persones de la seva família. Així mateix, veiem l'interès que mostren quan estan intentant ubicar-se en el temps històric, de parlar i situar persones de la seva família. Cal, doncs, continuar estirant del fil d'aquests desitjos, d'aquestes necessitats de comprendre la seva vida ubicada en el pas del temps.

Compartim la idea que caldria més presències d'informacions d'altres interessos del grup com ho són totes les demandes sobre localització (mapes del món, de tresors, plànols de diferents tipus...) i també calen informacions sobre el cos humà, sobre taurons i sobre el temps històric per poder reformular, obrir noves possibilitats i continuar avançant en les successives aproximacions sobre el que els interessa comprendre.

17-4-2009

Entrem a la classe i el Jaume, el conserge, ens ha preparat una sorpresa! Trobem un cable penjat a la classe que va de punta a punta. Tots ens preguntem per a què servirà?

- Izan: servirà per posar coses dels taurons, de les sirenes, dels pirates, de Prehistòria, de l'època dels taurons.
- Mohamed: també per posar cartells de taurons prehistòrics.
- Marisol: per a què ens pot anar bé?
- Lucas: parlarà de prehistòrics per saber quan han nascut els taurons.
- Mohamed: per saber quan han nascut els taurons...
- Marisol: què posarem al principi de la línia?
- Izan: al principi hi haurà taurons.
- Sebastián: taurons no, coses antigues...
- Què son coses antigues?
- Sebastián: casas rotas.
- Pirri: pues un coche antiguo.

Com que l'altre dia vam anar a buscar informació sobre els taurons prehistòrics a Internet, repartim l'article i repassem la informació entre tots, buscarem les idees més importants i les marcarem tot fent una lectura compartida amb la intenció d'anar trobant plegats les idees clau.

- Marisol: tenim pistes a l'article d'informacions importants?
 - Izan: posa evolución del tiburón, vol dir que estan muy nerviosos (es mou nerviós ell).
 - Marisol: crec que tu vols dir que estan revolucionats i no evolucionats, són dues paraules diferents. Un dia vam parlar de prehistòria i història, i la paraula evolució potser té relació amb això.
 - Izan: sí, el de la rebesàvia de la rebesàvia que era muy "patrás".
 - Allà va lo més antic.
 - I a l'altra punta quan hem nascut.
 - Izan: al principi de tot la Prehistòria i a l'altra punta quan hem nascut.
 - Quan hem nascut?
 - Serà el 2002.
 - Jo me'l sé de memòria.
 - La mare m'ho ha dit.
 - Sebastián: hace seis años que estábamos nacidos. Las madres lo saben porque nos han "parió".
 - Marisol: si fa sis anys que hem nascut, es pot comptar a veure si és veritat? Com ho comptem?
 - Mohamed: sí, comptem cap enrere.
 - Sebastián: el 2007
 - Raúl B.: no pot ser perquè han passat 2 anys, 2008 i 2009.
 - Com ho podem saber?
 - Sebastián: en el 2002 hemos "nacio" porque se lo he "escuchao" a la mama.
 - Mohamed: 2009, hace siete. Comptant, con los años que han "pasao" y los años que tenemos.
- El Raúl surt a comptar amb la invitació que ho faci a la pissarra per compartir-ho amb tot el grup.

- Sebastián: que nos estamos haciendo más grandes, estamos en primero y ahora entendemos mejor las cosas, cuando tenía 3 años no entendía tanto, los niños de 3 años no entienden.
- Mohamed: mi hermano sí que entiende.
- Izan: pues yo sí creo que entienden, porque tengo un amigo que le dices dame el ColaCao y me lo lleva, y tiene 3 años.
- Marisol: per tant, als tres anys podem pensar?
- Xavi: pensem, però no tant.
- Julia: yo ahora no entiendo demasiado.
- Marisol: potser té a veure amb evolucionar? Dieu que pensem però no tant quan som petits? Què vol dir evolució?

Tothom es queda en silenci i decidim continuar llegint l'article per poder aclarir més les idees. Les mestres pensem que cal aprofundir en la idea d'evolució, que ens ajudarà a repensar significats.

- Ikram: és una balena o un tauró? Per què els taurons tenen dents i aquesta no?

- Adrián: los dientes de la ballena son blanditos i cuando quiere comer peces se va para delante y saca agua por el agujero.
- Ikram: crec que és una balena perquè el dibuix no té dents.
- Sebastián: algunas ballenas tienen dents.
- Luís: todas tienen dientes.
- Adrián: los peces entran por los dientes i luego no pueden salir.
- Mohamed: tinc una col·lecció de taurons de la Prehistòria. Van evolucionar fa 400.000.000 d'anys.
- Què vol dir?
- Vera: los primeros que van néixer.
- Izan: evolucionaron a muchos tiburones.
- Mohamed: que tenían muchos tiburones.
- Ikram: a la Prehistòria hi havia taurons prehistòrics.

Llegint l'article descobrim que els taurons son més antics que els dinosaures.

- I els homes?
- Mohamed: no existien.
- I la Postguerra quan va ser? On la posarem?
- Mohamed: després de la Guerra Civil.
- Vera: ho podem investigar buscant a l'ordinador.

Continuem llegint...

- Mohamed: parla de les diferents espècies de taurons.

- Ikram: en la Prehistòria hi havia taurons i aquí no hay muchos y por eso se han ido a la Prehistòria.
- Es pot anar a la Prehistòria?
- Mohamed: no, perquè ja ha passat.
- Ikram: no sé el camino
- Ya no existe la Prehistoria.
- Sebastián: acabó destruida por Franco.
- Ikram: cuando existíamos nosotros ellos no existían y cuando ellos existen no existíem nosaltres.

- Mohamed: ya no se puede ir a la Prehistòria. Ja ha passat.
 - Ikram: la Prehistòria està abans de la Guerra Civil.
 - Raúl B.: sí, la Prehistòria està abans de la Guerra Civil.
 - Mohamed: cuando los hombres mono era mucho antes de la Guerra Civil.
 - Necesitamos una máquina del tiempo.
 - Izan: los piratas eran de otro tiempo. El futuro también tiene que ver con otro tiempo
 - Mohamed: els pirates de Somàlia són d'ara.
- Comentem les noves notícies sobre els pirates de Somàlia.
- Quins tresors volen agafar els pirates als turistes?
 - El tesoro es el dinero.
 - Porque hay joyas.
 - Izan: els tresors són els diners.
 - Ikram: hay perlitas bajo el mar.
 - Adrián: hay tesoros bajo el mar, de los barcos que se hunden.

- Ikram: el tiempo ahora existe?
- Mohamed: sí, porque cuando existían los hombres mono, la prehistoria, los piratas..., son los tiempos. En la Prehistoria no existían los relojes, sólo los de arena.
- Marisol: si no hi ha rellotges, no hi ha temps?
- Mohamed: sí, hi ha temps.

Plantegem llavors com muntem la seqüència de la línia del temps. Per on comencem?

- Ikram: de la Prehistòria i dels taurons de la Prehistòria.
- Izan: els taurons d'abans no tenien les dents punxegudes, eren suaus.
- Sebastián: ponemos los taurons modernos.
- Quins són?
- Los de ahora.
- Sebastián: los taurons modernos es el agua más limpia y son más guapos i l'altra aigua d'abans estava sucia.
- Marisol: què vol dir moderns?
- Sebastián: la palabra se sabe porque son los de ahora. Los de antes eran más "destrozaos".

Després del pati continuem pensant què posarem a la línia del temps, ens podem posar nosaltres, els pirates...

- Marisol: hem de pensar un títol per a aquesta línia, oi? Creieu que el títol és important?
- Sí, para saber de qué va.
- El título es lo que viene después.
- Mohamed: cartells.
- Línia del temps.
- Raúl G: cartells de pirates.
- Mohamed: cartells de la Prehistòria.
- Marisol: quan hem investigat els taurons, hem vist que hi havien d'antics i de moderns. La línia també és antiga i moderna?
- Cosas antiguas modernas y medio modernas.
- Izan: los modernos en medio porque así caben más.
- Què vol dir modern?
- Sebastián: que vamos guapos, los antiguos ya no existen y son más viejos.
- Ana: els d'ara son més moderns.

- Sebastián: los de ahora tienen más color i están más limpios.
- Ikram: los de antes tenían un cervell més petit i esquelet.
- I els d'ara?
- Ikram: els taurons prehistòrics van néixer fa 400.000.000 d'anys.

Compartim com s'escriu 400.000.000 recordant com s'escrivia 1.000.000, descoberta que ja havíem compartit un altre dia.

- Mohamed: no sabemos lo de la evolución (recordant que aquest interrogant havia quedat obert).
- Maica: abans hem llegit sobre la evolución del tiburón. Què vol dir?
- Raúl G.: que está nervioso
- Mohamed: que abans hi havia més taurons que ara. Ara n'hi ha 1.000 tipus i a la prehistòria 200... No! 2.000 vull dir (mira la informació i ho va pensant).
- Marisol: no hi havia uns pokemons que deien que evolucionaven? Què vol dir? Potser això ens ajuda a pensar en l'evolució.
- Izan: que se fusionan.
- Marisol: estan igual abans i després de fusionar-se o canvien?
- Nooo!

Veiem que no estableixen relacions i ho deixem.

- Marisol: què més hem parlat?
- Ikram: sobre el rellotge del temps.
- Raúl G.: la máquina del tiempo.
- Mohamed: para ir al pasado.
- Marisol: és possible?
- Izan: no, és una peli.

- Raúl B.: el reloj es para mirar el tiempo.
- Però el temps de si plou o fa sol?
- Vera: para ir al tiempo.
- Es pot fer? Com quan ens disfressem de pirates?
- Fem veure que som pirates, però no ho som...
- Sebastián: el Xavi y yo nacimos los dos juntos. En el mismo médico, habían dos camas
- Xavi: el Sebastián nació un día antes que yo, yo el 2007 y tú el 2008.
- Sebastián: jo he nascut el 7 d'abril del 2002.
- Podem mirar les dates de naixement de cadascú.

Escrivim la data curta a la pissarra perquè ajudi a reflexionar sobre la informació numèrica que dóna: 7-4-2002.

- Xavi: el dia després és 8-4-2002.

Decidim ordenar les nostres dades de naixement i penjar-les en un cartell en la línia del temps.

Donat que ja fa dies que parlem de plasmar el pas del temps que hem anat descobrint proposo una manera de recollir la informació en escenes a partir de les dades dels taurons prehistòrics.

- Marisol: podríem posar un títol, després una foto o un dibuix i per últim els anys en números. Què us sembla?
- Sí!
- Però, què haurem de fer per situar en la nostra línia del temps?
- Taurons, pirates antics, moderns, homes i dones prehistòrics...
- Ana: posarem abans els prehistòrics que els pirates.
- Vera: els dinosaures després dels taurons...
- Mohamed: la Guerra Civil espanyola i la Postguerra la posem després de la Prehistòria.

Els proposem buscar al diccionari la paraula evolució i si cal també a Internet i a més investigar les dates dels nostres naixements i ordenar-les. Les dates de naixement també poden anar a la línia del temps, situant-los en relació amb les altres dates.

En un altre moment, tirant dels itineraris de recerca, van descobrint molta informació i la llegim entre tots i totes interpretant-la.

- Izan: claro, como cuando yo era pequeño y ahora que ya he crecido.
- Mohamed: eres más alto y hablas más.
- Ikram: al principio éramos hombres mono i ahora ya no tenemos tanto pelo.
- Mohamed: además no andamos con las manos y los pies.
- Nosaltres hem evolucionat des que hem nascut?
- Ana: sí porqué mi hermano cuando nació era muy pequeño y ahora casi me llega.
- Sebastián: claro, es diferente.
- I per què és diferent?
- Lucas: perquè et creixen les cames i els braços i el cap i el cabell.
- Xavi: fa 2 milions d'anys que van néixer els homes.
- Què som abans o després dels taurons prehistòrics?
- Ana: abans.
- Xavi: no, després, no veus que 2 milions és més petit que 400 milions?
- Mohamed: si fa més temps i els taurons són casi iguals, però els homes han canviat molt.
- Raúl B.: podríem fer un cartell dels taurons, un altre dels homes primitius.

Tots estem d'acord, ens repartim la feina per grups i comencem a fer escenes de la línia del temps. Les escenes realitzades queden així:

8-5-2009

Ens trobem amb els Pirates i les Sirenes amb la intenció de continuar estirant del fil dels diferents itineraris narratius. Tenen penjades algunes escenes, ens les mirem i me les expliquen, pensen on anirà la de la Guerra Civil que està sense col·locar. Jo he portat les escenes dels i les Pirates dels Fars perquè ens ajudin a reflexionar.

Continuen situant què és història, Prehistòria, molt interessats i involucrats en aquesta recerca.

- Prehistòria és abans .
- Història és aquí (assenyalant el mig).
- Izan: les primeres iaies van néixer dels monos.
- Raúl: cuando no había nadie en el mundo, ¿dónde estábamos nosotros?
- En el cielo.
- En el planeta Tierra.
- Pirri: y ¿por qué hay Tierra?
- Marisol: aquestes preguntes que esteu fent són molt importants i al llarg de la història se les ha preguntat molta altra gent, les podem deixar pendents per anar-les pensant.

- Xavi: i quan va néixer el Dios?
- Antonio: que Dios tiene un millón de años.
- Marisol: de quin Déu esteu parlant?
- Jesús.
- Quan es va morir?
- Sebastián: no se ha muerto, que tenía poderes.
- Izan: en el cielo si le disparan todavía está vivo.
- Pirri: le pusieron cadenas y clavos.

Mostro com van recollir els i les Pirates dels Fars les seves escenes del temps i les narro globalment, mostro que aquest grup també es va interessar per aquest Déu i va fer l'escena del seu naixement i la de la seva mort.

- Adrián: al papa dios para morir le calló un caballo.
- Sebastián: lo de la cruz es muy importante, lo clavaron en la cruz.

- Está escuchando, siempre está escuchando.
- Marisol: i escriu el que dieu com la Maica i jo? Però vosaltres parleu d'un déu que dieu que és Jesús i hi ha més déus, oi? Preguntem a l'Ikram i la Fátima si els seus déus són els mateixos i es queden callades, com si no poguessin parlar d'aquest tema a l'escola.

Els plantejo que potser hauriem d'investigar sobre aquests altres déus ja que aquest interès ja ha sorgit altres vegades i el tenen en el mapa dels seus itineraris pels sabers.

- Adrián: yo sé en qué época va morir papa diós, en Santo Domingo deien que a l'època dels guerrers.
- Marisol: potser estàs parlant dels romans, que són qui el van posar a la creu.
- Sebastián: lo mataron en el 33.
- Raúl: cuando lo mataron en las heridas le pusieron sal.
- Sebastián: le hicieron perrerías.
- Pirri: no sabien que era Jesús i ho han sabut quan ja l'havien matat.
- Sebastián: a los buenos les dio la vida y a los malos no se les puede dar la vida.
- Raúl: Jesús cuando nació en el año 1 unos guardianes le pegaban. Cuando tenía 6 o 7 años los romanos le cogían y él hacía magia.
- Tenía poder.
- Feia magia.
- Izan: ¿cómo se llama tu dios?
- Adrián: los dominicanos le decimos así.
- Marisol: per què li deuen dir papa dios?
- Sebastián: porque es el padre, en verdad todos somos hijos de dios.
- Marisol: doncs el meu pare es diu Josep.
- Sebastián: bueno eso también, pero todos somos hijos de Dios.
- Marisol: t'enyores del teu país i de l'altra escola?
- Adrián: me acuerdo de mi cole, el color de mi cole es azul como el cielo.

Ensenyo un pòster que els he portat de regal amb un esquelet de balena. Els esquelets són un altre tema que els interessa.

- Adrián: mi tío me ha contado que una ballena en la tierra se iba a morir.
- Marisol: aquesta es va quedar encallada a la terra i es va morir, això passa a vegades, al zoo tenen un esquelet d'una balena que es va quedar encallada a la platja a Barcelona.

Quedem que buscarem més informacions sobre els esquelets de balena, tauró i el nostre i que els poden comparar, mesurar... Els demano que pensin si aquest esquelet de balena s'assembla al nostre, es fixen en la columna i comencen a buscar les seves vèrtebres. Decidim que buscarem un esquelet que tenen a l'escola per observar-lo a fons i cercarem més informacions sobre esquelets.

Després llegim una notícia sobre els pirates de Somàlia, que és un altre interrogant que tenen obert.

- Julia: son piratas y quieren el tesoro.
- Izan: buscan barcos, se juntan y pelean.
- Xavi: cogen el barco.
- Són dolents.

- Porqué roban.
- Però per què roben?
- Són pobres.
- Pirri: roban porque tienen armas.
- Roban para comprar comida.

Llegim la notícia marcant les idees més importants i acabem aquí la sessió.

El Pirri se m'acosta per explicar-me per què sap tant sobre Déu.

- És que tinc una Bíblia, me l'he comprat als xinos y vale 1 euro.

Quedem que la portarà per poder pensar més sobre tot el que hem compartit.

Poso més a l'abast el mapa del món i l'Adrián ve a buscar on està Santo Domingo, altres nens s'acosten i busquen el seu país d'origen.

Altres nens i nenes em fan adonar que han penjat els números que hem anat descobrint, es mostren entusiasmats. La Maica m'explica que l'Angel, un infant

amb problemes amb els aprenentatges, va expressar en veure el mural de números:

- ¡Qué ilusión me hace ver esos números ahí!

	UNID.	DZ.	CD.	M.	DM.	CM.	MM.
1	1	10	100	1.000	10.000	100.000	1.000.000
2	2	20	200	2.000	20.000	200.000	2.000.000
3	3	30	300	3.000	30.000	300.000	3.000.000
4	4	40	400	4.000	40.000	400.000	4.000.000
5	5	50	500	5.000	50.000	500.000	5.000.000
6	6	60	600	6.000	60.000	600.000	6.000.000
7	7	70	700	7.000	70.000	700.000	7.000.000
8	8	80	800	8.000	80.000	800.000	8.000.000
9	9	90	900	9.000	90.000	900.000	9.000.000

Veiem com d'important està sent per a aquesta comunitat la presència de diferents textos, de diferents representacions de les seves descobertes que estan enriquint la seva comprensió del món incorporant diferents formes de narrar la realitat. Narren amb textos escrits, numèrics, amb plànols i mapes, amb textos que incorporen diferents codis alhora i van descobrint així l'activitat textual de les persones orientada a la comprensió del món.

Valorem amb la Maica l'important que hagi emergit aquesta conversa sobre els déus. Els ha provocat vincular-se de manera molt emocional a partir del que en molts casos té a veure amb la seva vida fora de l'escola (molts infants van al culte evangelista cada dia o molt sovint i aquesta és una part important de les seves relacions amb el món i els altres).

És important acollir les veus, les interpretacions, les creences. Acollir-les fa que sentin que es poden expressar i que ho poden vincular amb el que estan aprenent, com ha passat en aquest cas lligat al desig de situar diferents moments històrics.

El paper de les mestres ha de ser el d'obrir-se a les diferents versions, a les diferents religions i cultures que narren els seus déus de forma diferent. Cal propiciar aquesta obertura, que dona altres mirades i permet problematitzar i conèixer que hi ha altres punts de vista.

Anar possibilitant que coneguin diferents versions, per poder-se instal·lar en una posició crítica que els permeti triar i prendre partit des de la diversitat de pensaments. Cal també incloure els que s'expressen poc o no ho fan, que no quedi només recollida la veu dels que criden més o coneixen més.

22-5-2009

Els Pirates i les Sirenes m'estan esperant emocionats amb la sorpresa. El vaixell pirata ja està quasi acabat i han elaborat noves escenes de la línia del temps!

Aquí es veu la representació de la línia del temps que acaba amb el present amb les dates de naixement de cada persona del grup

En els dies que no ens hem vist han anat avançant en els diferents itineraris d'investigacions. Han muntat el vaixell amb l'ajut del Jaume, el conserge, i han explorat més sobre els esquelets humans i d'animals.

Decidim cridar el Jaume perquè expliqui aspectes del muntatge del vaixell que els nens i nenes no han presenciat.

-Jaume: jo vaig anar mesurant pals per l'estructura a mida que anava veient que es necessitava.

- Marisol: fixeu-vos que el Jaume va necessitar mesurar com nosaltres per estar segur i anar tallant els pals de la mida adequada. Quan jo veig l'estructura del vaixell que ha fet el Jaume em fa pensar en un esquelet com el que teniu aquí. Què en penseu? Té costelles, per exemple?

- Les costelles són lo de baix.

- Nosaltres havíem pensat de posar una base de fusta i el Jaume no ho ha fet així.

- Jaume: vaig pensar que calia una estructura perquè no es tanquessin els costats i calia posar uns pals travessers i uns pals en forma de triangle perquè fes la punta del vaixell.

- Izan: si no hagués posat pals a baix el pal del mig no s'aguantaria.

- El vaixell no s'aguantaria.
- Se cauria para este lado si no tingués els pals.

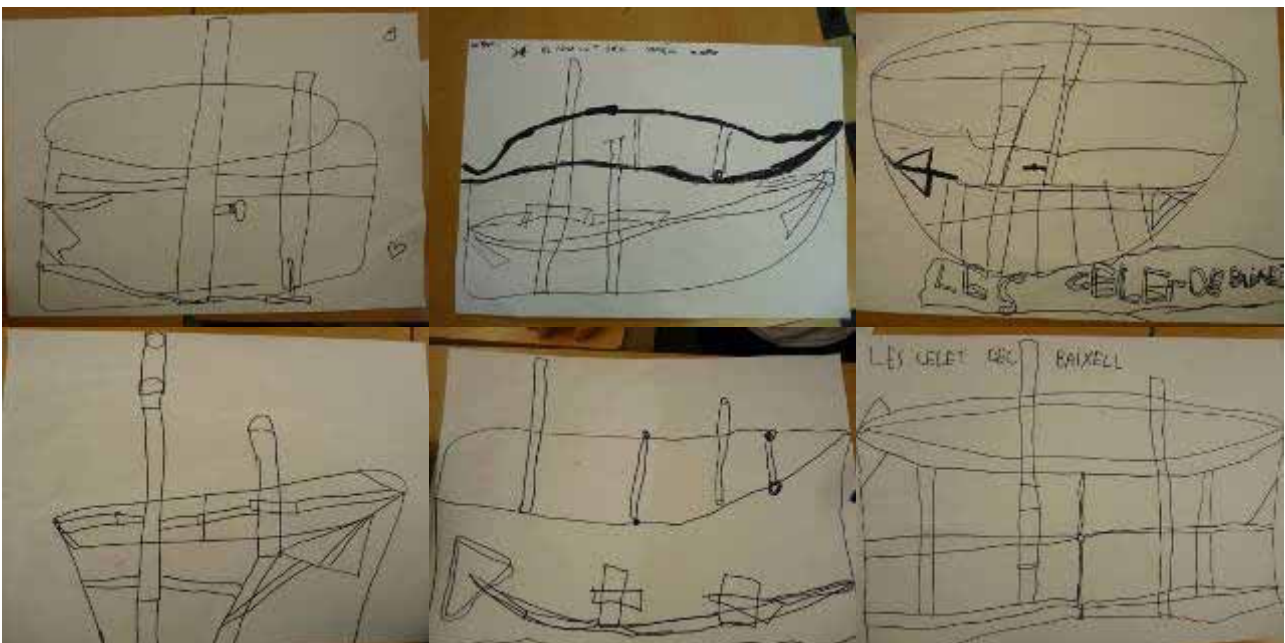

- Els pals no es podrien aguantar sols.
 - Marisol: totes aquestes idees serveixen per pensar per a què serveix l'esquelet del vaixell.
 - Mohamed: els esquelets són per estudiar el cos.
 - Izan: serveix per aguantar el cos, sinó estariem morts. Si se rompen todos los huesos de aquí estaría tumbado (es tira a terra per mostrar-ho).
 - Iríamos con una silla de ruedas.
 - No podríem caminar.
 - Pirri: la columna vertebral, el palo de baix podria ser la columna vertebral.
- Proposem a tots els nens i nenes que vinguin a mirar l'estructura del vaixell.

Li fem un aplaudiment al Jaume, agraint-li el seu ajut. Llavors els proposem dibuixar l'estructura del vaixell per intentar comprendre-la una mica més. Algunes produccions són:

Després els proposem que pintin l'estructura, l'esquelet que sosté el vaixell per diferenciar-ho i donar rellevància a l'estructura.

Després del pati ens trobem amb la meitat del grup per compartir les estructures dibuixades i veure quins problemes ens han anat sorgint en intentar plasmar-ho.

Quan acaba la sessió valorem amb la Maica la importància de provocar situacions com la que acabem de viure, on cada persona de la comunitat mostra la seva representació i la resta poden opinar, suggerir, fer aportacions..., per enriquir les produccions dels companys o per repensar les seves.

Cal remarcar el valor del dibuix per comprendre l'espai i abordar els problemes que sorgeixen quan s'intenta comprendre un volum i es dibuixa en un espai pla.

D'altra banda, cal assenyalar com la intervenció de les mestres intenta ajudar perquè vagin enriquint la seva mirada sobre els diferents entramats i puguin cercar noves relacions.

Quedem que aportarem textos al grup perquè puguin veure diferents representacions d'estructures i vagin més enllà en l'elaboració de significats sobre el paper que juguen els esquelets en el cos dels éssers vius i d'altres objectes.

Després li demano a la Maica si em pot expressar com se sent ara amb aquest canvi en el seu rol docent intentant acompanyar la vida de comprendre des de la idea de complexitat i posant èmfasi en les relacions emergents entre sabers, ella em relata emocionada:

M'està canviant la visió de l'aprenentatge.

Els nens i nenes poden fer coses, moltes més coses del que em pensava.

Jo també estic, no manipulant sinó compartint la nostra interpretació plegats. La mestra també està aprenent, semblo una nena més.

Fer-me conscient d'aquestes eines, d'aquestes estratègies per aprendre i transmetre-les està sent molt important per a mi, ajudar-los a descobrir-les i fer-les servir.

Ara tinc confiança en el que jo conec i confio en ells. Sí que hi ha moments que improvisem, però després d'escoltar-los i amb aquestes estratègies que tenim ara tinc idees de per on tirar, no ens ha de fer por.

Que vagin descobrint m'emociona, que ara pensem que la numeració és una eina, que vam rescatar que ells volien aprendre matemàtiques i ara hem pogut anar sortint de les mates "matxaques" i trobar sentit. A partir de l'aparició de totes les demandes de números hem anat veient que els números estan presents en moltes situacions. Les matemàtiques han pres rellevància, per mesurar, calcular, aprendre números per situar el temps i moltes altres coses. Jo mateixa sento com ells, mare meva si els números estan a tot arreu!

Ara veig clar que hem d'anar traient les àrees, la fragmentació no deixa avançar com podríem.

Estic aprenent a escoltar. Cada vegada m'adono més del que ells volen, em situo com si fos una nena i a la vegada faig de moderadora.

Li comento a la Maica que m'encanta la seva transformació i el seu entusiasme per repensar-se. Puntualitzo que per a mi no és ben bé que ens col·loquem com a nenes aprenents sinó que som més expertes que ells en travessies pel coneixement, però alhora entenc el que ella expressa, des de la frescor de no estar contaminades per aquell rol de mestra, que omple els caps buits dels que no saben, que s'avança, que cerca només respostes úniques, sinó des de la idea que sempre estem aprenent tots plegats, en companyia, però que a la vegada la nostra influència com a mestres per ajudar a avançar serà molt important. Em fa pensar en uns pensaments de Krishnamurti que diu que anem a partir com si no sabéssim res, oblidant el que sabem, lliurant-nos dels prejudicis, de com ens han format a nosaltres i jo afegeixo però a la vegada sabent moltes coses sobre com intervenir, des de l'escolta i l'acompanyament del valor de les diferències de cada persona com a riquesa per a la comunitat.

"Lo que vamos a emprender juntos es una expedición, un viaje de descubrimiento a los rincones más secretos de nuestra consciencia. Y para semejante aventura debemos partir ligeros, no podemos cargarnos de opiniones, de prejuicios, de conclusiones: de todo este mobiliario que hemos coleccionado durante más de dos mil años. Olvida todo lo que sabes sobre ti mismo; olvida todo lo que has pensado de ti mismo; vamos a partir como si no supiéramos nada."
(Krishnamurti, 2004)

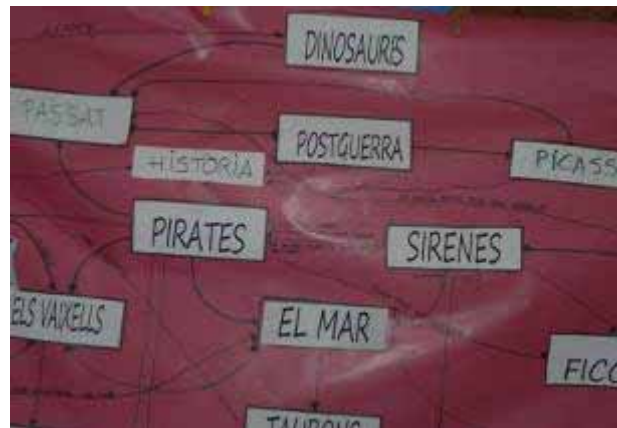

19-06-2009

Ens trobem per última vegada amb els Pirates i les Sirenes. La intenció és evidenciar en el text de relacions quins itineraris s'han vinculat amb d'altres i com s'han enriquit en aquestes connexions. D'altra banda, també ens interessa recordar interrogants que ens han anat emergint en diferents moments de les investigacions i que enguany no hem pogut abordar. Volem remarcar que a mesura que hem anat tibant dels diferents itineraris unes preguntes ens han fet viatjar a unes altres de noves i aquests interrogants nous poden ser el punt de partida del curs vinent. A més a més, també intentarem pensar si en les investigacions d'enguany hem resolt totes les preguntes o encara caldria continuar.

- Mohamed: no sé si hem estudiat del tot les sirenes.
- Viuen en el mar.
- Luis: van amb els pirates, perquè les poden matar.
- Van amb els vaixells perquè poden tenir un mascaró de sirenes.
- Van amb els pirates perquè poden ser nòvios.
- També perquè els pirates es poden convertir en sirenes.
- Marisol: però aquí tenim un problema que no hem resolt, sabem si existeixen les sirenes?
- No existeixen.
- Sí existeixen.

Decidim relacionar sirenes amb pirates amb els arguments que donen i comencem a elaborar una llista amb la pregunta de si existeixen les sirenes. També decidim escriure al costat de les fletxes que dibuixem els arguments sobre les relacions.

- Xavi: pingüins va amb el cos, perquè tenen cos, el necessiten per nedar.
- Raúl: África tiene mar, s'ha de posar amb el mar.

Veiem, llavors, que dinosaures té molt poques relacions i ens adonem que no sabem quan van començar a existir.

- Existien els dinosaures, antes sí pero ahora no.
- Mohamed: s'havien extingit.
- Raúl: si existe la paraula, per què no existen els dinosaures?
- Mohamed: existeix la paraula perquè puguem anar al museu per mirar els esquelets.
- Adrián: tinc dinosaures de la Prehistòria, a casa. El tiburón de la Prehistòria és molt difícil de armar.
- Izan: los toros de ahora debían ser los mamuts de antes.
- Marisol: té raó l'Izan? Els mamuts han evolucionat en toros?
- No, en elefants.
- Adrián: en Santo Domingo teníamos elefantes.
- Marisol: estàs segur que teníeu elefants? Perquè crec que viuen a l'Àfrica o a l'Àsia.
- Adrián: en Santo Domingo tenemos sólo elefantes en el museo.

La Maica i jo recordem altres preguntes importants que hem deixat recollides en altres converses.

- Pirri: y ¿por qué hay tierra?
- Raúl G.: cuando no había nadie en el mundo, ¿dónde estaba yo?

Decidim que la pregunta del Pirri la concretem preguntant com va néixer la Terra. Sobre el que diu el Raúl hi ha diferents idees.

- Luis: mi papá antes vivía en África.
- Fátima: abans estàvem al cel.
- Abans érem micos.
- Estábamos muertos.
- Marisol: estàvem morts o no havíem nascut?
- Raúl G.: estàvem a la panxa de la mare.
- Mohamed: si no existe la madre nosotros no existimos.
- Ikram: a lo mejor éramos prehistóricos.
- Luis: nosotros nacimos en la barriga de nuestra madre.
- Vera: ¿y si nuestra madre estaba en la barriga de su madre?
- Fátima: jo he vist en un llibre que estàvem en el cel.

Veiem que la paraula déus està relacionada amb molt poques coses. Algú planteja que ha d'anar amb el planeta.

- Nosaltres tenim la Terra.
- Si no tenemos planeta no estaríamos nosotros.
- Luis: si no existiera el mapa Dios no nos vería porque Dios está fuera del planeta.
- En el cielo.

- Mohamed: en el espacio.
- Marisol: un altre dia vam parlar que hi havia altres déus i algú va preguntar que quan va néixer Déu. A la línia del temps tenim situat Jesucrist, però els altres déus no sabem on van néixer ni quan. Com ho preguntem?

La pregunta queda recollida: qui són els altres déus? Quan van néixer? On?

- Ikram: i com va existir l'aigua?

Quan l'Ikram fa aquesta nova pregunta relacionada amb les altres que hem compartit els comentos com d'important és en la nostra manera de comprendre adonar-nos que a mesura que anem estirant el fil de les preguntes ens emergeixen de noves, com ha passat ara.

- Luis: se la inventó Dios.
- Marisol: hi ha alguna relació entre la pregunta de l'aigua i el planeta?
- Mohamed: l'aigua está dentro del planeta.

Continuem mirant si falten més relacions en el mapa i algú diu:

- Els pirates de Somàlia estan relacionats amb els vaixells, perquè roben els vaixells.
- Maica: també tenen relació amb l'Àfrica?
- Sí, perquè viuen allà.

- Marisol: fixeu-vos, si mirem aquest text amb totes aquestes relacions i aquestes investigacions veiem que hem estudiat coses diferents. Quin títol li posaríeu a totes les investigacions juntes?

- Passat.

- Història.

- Prehistòria.

- Marisol: podem buscar un títol on surtin totes aquestes idees?

Finalment quedem que el títol serà: "Històries del present i del passat dels Pirates i les Sirenes".

- Natalia: las flechas las hacemos porqué hay una palabra y nosotros la llevamos a la otra.

- Vera: las flechas serveixen per saber que van juntes les paraules.

- Marisol: però a més a més darrere de cada paraula hi ha una investigació, no són només paraules. Pensem en la importància de llegir i escriure, matemàtiques i informàtica que estan en un costat relacionant-se amb tot.

- En todos salen números.

- Llegir i escriure para leer los libros. La informática, así encontramos la información.

- Izan: ¿los monos cómo han nacido?

- Ana: a lo mejor los prehistóricos primero eran monos.

- Izan: los del zoo no se hacen hombres.

És l'hora de marxar i m'acomio dient que m'ha agradat molt treballar amb ells, que crec que tots plegats hem après molt. Els explico que l'any vinent jo seré a la meva escola fent de mestra i els proposo que m'escriuin correus electrònics explicant-me com van les seves investigacions i com estan.

Ens trobem amb la Maica, emocionades per tot el que ha passat i analitzant el text de les relacions i la complexitat que l'impregna en aquest moment. Compartim que hem anat construint històries que parlen de la nostra història i que nosaltres també formem part d'aquesta línia del temps i d'aquest text que parla de les històries del present i del passat. La Maica m'explica quina és ara la seva sensació.

De com estava al principi a com ho veig ara ha canviat molt tot: la vida de la classe, com ho hem anat plasmant i relacionant i com vaig intervenint jo mateixa. Ara miro aquesta complexitat i ja no és tan complexa. Primer va sorgir una llista amb molts temes molt diversa i semblava que no es podia relacionar. Després, quan vam fer el mapa, semblava un mapa de coses separades fins que no van anar sortint les relacions. Ara ho miro i penso que és la història de la classe. Se m'ha fet clar, veig com els nens han anat fent connexions i m'emociono. Al principi jo no tenia clar per a què servia i com podia sortir aquest text. Quan vaig veure el teu em vaig espantar i vaig pensar això sí que és una teranyina, ara sí que l'entenc, entenc el que representa, per a mi representa el cervell. Va sorgint com tot està relacionat, com tot està amb tot.

En aquest punt li puntualitzo que no és que tot estigui relacionat amb tot perquè sinó podria semblar que propiciem fer fletxes de tot amb tot.

L'important és quan anem descobrint les essències d'aquests vincles i podem argumentar la riquesa de la connexió entre un itinerari i l'altre.

Una de les coses especials per al grup i per a mi és que hem descobert que les matemàtiques serveixen per a moltes coses i formen part de la nostra vida; hem descobert que les matemàtiques estan a tot arreu; hem trobat sentit als números.

Hem donat sentit a tot l'aprenentatge per trobar el plaer d'aprendre. Penso que ara el que ens cal és anar donant molts punts de vista perquè molts nens i nenes tenen una vida molt empobrida i es conformen i projecten un futur en funció del que coneixen. Els hem de donar alternatives per ser més crítics coneixent més opcions.

5.2. NARRATIVA DE L'ESCOLA DOVELLA

- Marc de la innovació recollit per l'escola.
- Narrativa de com comencen a caminar per la innovació i el canvi les tres mestres d'Educació Infantil de l'Escola Dovella, que no tenen experiència de treball des d'aquesta perspectiva, però sí desig de treballar des d'aquesta mirada. Estic formant, m'estic formant. M'estic pensant, us convido a pensar-vos. Recolliré quines versions van teixint sobre la seva manera de viure la PEPT.
 - Anar compartint la idea que el meu acompanyament té la intenció d'anar mostrant la meva pràctica com una manera perquè cada persona es pensi a ella mateixa. Recolliré diferents moments de dubtes, preguntes, passos endavant, angoixes..., de com van vinculant-se amb la innovació i van estirant del fil i com van expressant les descobertes i els dubtes.
 - Generem, en aquest trànsit, documentació de com narren el procés d'innovació i canvi a les famílies (PowerPoint de reunió amb les famílies).
 - Reflexions recollides sobre el paper de la conversa i de la devolució en la vida de l'aula, el retorn per repensar la trama, per prendre decisions, per anar plasmant les descobertes.
 - Sentit i validació de treballar a l'aula amb una idea de teixit de diferents itineraris d'aprenentatge que s'involucren i s'interelacionen entre ells. Escenes de com va emergint el teixit i com van canviant aquestes vides d'aula.

- Relat d'algunes escenes en la vida d'una aula de sisè on el mestre que els acompanya, el Toni Gili, repensa la seva versió del present treballant des de la PEPT ja que fa molts anys que treballa des d'aquesta mirada. Documentaré com ha emergit un teixit d'aula complex i com ha anat evolucionant.

No em dedico aquí a narrar el marc de la innovació, només afegiré hipervincles amb documents elaborats per l'equip docent que emmarquen la línia pedagògica de l'escola.

[PowerPoint\Dovella Setembre 2008 plantejament de la PEPT.pdf](#)

[Word\Projecte d'Autonomia de Centres escola Dovella.pdf](#)

[Word\QUÈ ÉS EL QUE APORTA LA FILOSOFIA ALS PROJECTES DE TREBALL.pdf](#)

[Word\Sobre l'estil docent a Dovella.pdf](#)

Em submergeixo en les narratives de les mestres d'Educació Infantil que relataran com les tres docents s'endinsen en un procés de canvi en la realitat d'una escola que fa molt de temps que camina per un procés d'innovació. Les tres mestres no tenen experiència en aquesta mirada de la PEPT i comencen a caminar, jo intentaré guiar aquest camí.

5.2.1. Introducció a l'acompanyament de les mestres d'Educació Infantil de l'Escola Dovella. M'estic pensant, t'estic ajudant perquè et pensis. De com ens anem acompanyant en aquesta travessia de mirar-nos endins com a docents i ens anem repensant en un camí cap a la innovació i el canvi.

És la primera trobada amb l'equip d'infantil i intentem compartir el que ha passat a l'aula dels Som Makus, com hem intervingut, com es pot obrir i enriquir el que està emergint a l'aula. L'aula de 3 anys és la primera que decidim que visitaré i després ens trobem per treballar al migdia amb tot l'equip i compartim el que ha passat.

Compartim que quan arribo a l'aula de 3 anys la Txell m'explica que els nens estan molt interessats pels volcans, m'ensenya la documentació que tenen, compartim com es va iniciar tot. Diu que no vol que passi el que va passar el curs anterior, que en determinats moments no estaven tots implicats, que s'anava morint l'interès pel projecte. Té la sensació que va acabar fent un recorregut una mica tancat, que al final es van endur un

dossier d'un tema (em fa pensar que vol intentar viatjar cap a un procés més relacional, més interconnectat, no lineal i descriptiu).

A l'aula, la Txell, la tutora del grup de 3 anys, i l'Ainhoa, que és TEI (tècnica d'Educació Infantil), m'han demanat que les ajudi en la conversa, que observi i les acompanyi en com obrir la trama de l'aula. Les dues intervenen sempre en aquesta vida d'aula de 3 anys.

A l'equip d'infantil l'interessa molt aquesta idea de teixit que hem compartit en les dues trobades de formació que hem fet amb tot el claustre (el mediador va ser el recorregut de la meua aula de 5 anys del curs passat on jo intentava narrar el trànsit de l'aula per les ganes d'interrogar el món i d'anar articulant els sabers amb una idea integradora del currículum, de les persones, de les nostres vides d'aprendre i ser).

Els interessa com intervenir per acompanyar un itinerari des de la complexitat, com anar teixint aquesta trama de la vida de l'aula viscuda com un procés de creació i recreació dels nostres desitjos, del que ens commou i ens serveix de motor per intentar comprendre el món i comprendre'ns a nosaltres mateixos.

Quina gestió docent s'amaga en la manera d'intervenir? Quina gestió obre espais al coneixement? Com es generen situacions d'emergència riques i complexes? Quines decisions van prenent els docents que ajudin a avançar aquesta conversa cultural en què estem tots immersos? Quin paper juguen l'organització del temps, de l'espai, els materials que posem a l'abast?

Ens passem una estona compartint què provoca un horari molt fragmentat o menys per viure i anar acompanyant aquest teixit d'aula. Les mestres troben que tenen pocs espais tranquils i llargs dins d'aquest horari per anar incidint sobre la narració d'aula. Parlem d'aprofitar al màxim els que tenim ara i anar repensant estructures organitzatives a mesura que es tinguin evidències de possibilitats de millora.

Sobre l'espai llenço la possibilitat de repensar quina és la millor manera d'organitzar els espais de conversa, què ens pot ajudar a estar més presents i implicats. També parlem de

repensar com haurien de ser els espais pel que fa a la documentació sobre nosaltres, del teixit de l'aula. Compartim la importància de documentar per anar tenint empremtes de la narrativa, per influir en l'aprendre, per visualitzar el procés. Pel que jo he vist a les aules es pot millorar per enriquir aquestes influències de la narració d'aula, per visualitzar l'itinerari i generar situacions d'interacció, de noves emergències.

En la conversa apareixen veus que expressen, pregunten...

- Això es pot fer?
- Jo pensava que els mestres no havien de fer preguntes (d'altres preguntes que les que feien els nens).
- Tu pots inferir sobre coses que estan dient els nens?
- Jo no sé si puc fer aquesta pregunta si jo tampoc sé la resposta...

Sembla que darrere d'aquestes intervencions s'amaga la pregunta: quin és el rol docent de les mestres que intentem treballar des de la perspectiva educativa dels projectes de treball? Intueixo, pels comentaris, que hi ha algun plantejament dogmàtic del rol docent des d'aquesta perspectiva, com si haguessin unes pràctiques prohibides, unes intervencions que no s'han de fer mai.

En tot cas cal compartir què ens guia a l'hora d'intervenir, cap a on volem acompanyar. Però crec que és molt important que ens donem permís per *ser* en aquest trànsit. Com diu Fernando Hernández: "La identidad es ser consciente de quién eres y ser capaz de escribir tu propia historia".

Jo mateixa escrivia fa poc: "M'agrada saber que tots i totes estem buscant un lloc. Jo m'ocupo de cercar la coherència d'aquest lloc dins i fora de l'escola, de cercar el meu equilibri, de cercar un lloc per ser, un lloc, com diu Unamuno, per "pensar alto y sentir hondo". Continuarem compartint experiències que ens donin llum sobre qui sóc jo docent i qui sóc jo persona. Qui sóc a l'aula? Quina mestra vull ser?"

Algunes idees que van surant...

Parlem, doncs, de les mestres com a creadores d'ambients, com a aprofitadores de circumstàncies, com a receptores atentes a les paraules i a d'altres maneres de dir i de fer dels nens i nenes. Parlem de mestres amb una escolta interpretativa que ajuden a reformular, que regalen noves preguntes, que creen situacions que ajudin a problematitzar la realitat, que intenten obrir espai al coneixement, que ajuden a explicitar les connexions entre diferents sabers que van emergint i que enriqueixen la trama, intervenen per donar altres versions, aporta diferents interpretacions de la realitat perquè cadascú pugui anar construint la seva pròpia.

És important rescatar com la mestra sovint explicita contradiccions, infereix de què s'està parlant, reformula, retorna enriquit un pensament, argumenta, recorda, aporta noves mirades. Però per poder aportar noves mirades cal estar formada (avançar-nos en l'aprofundiment del que està emergint) en els temes que ens ocupen a l'aula. Per poder obrir espai al coneixement cal poder mirar-s'ho globalment i poder pensar des de la complexitat dels temes submergits en aquest món complex que vivim totes i tots.

Podem continuar compartint la importància i el paper que juga fer preguntes. Quines preguntes ajuden a construir coneixement? Quines preguntes ens fan avançar en la trama?

Com podem problematitzar? Com podem anar acompanyant la construcció del coneixement des de la complexitat? Com evidenciem les connexions? Com anem generant espais i temps amb mediadors que ens ajudin a repensar el que estem abordant?

.....

En una altra trobada, quan ja fa dies que visito les tres aules d'Educació Infantil, compartim:

Situem el canvi i la innovació en el desig d'intentar pensar-nos des de la PEPT. Intentaré documentar que les mestres que acompanyo s'estan fent seva la perspectiva de projectes, com s'estan acostant, des d'on, quina relació té amb qui són, quin és el punt de partida de cada persona, quina és la vinculació amb el seu jo.

Podem plantejar-nos com ens pensem a nosaltres mateixes des de l'acompanyament, des de les relacions que anem establint amb el món i amb els altres quan treballem des de la PEPT.

Recullo les paraules de la Montse Ventura parlant d'un assessorament: "Els haig de poder dir les coses que cal que vagin repensant sense carregar-me el seu projecte, els seus recorreguts". Jo també em vinculo amb aquest desig d'ajudar a reconstruir, a refer, a repensar, no a destruir.

Els i les docents ens hauríem de poder començar a mirar, a pensar, com a artistes, com a agents transformadors, com a resituadors.

Cal que el que anem fent a les aules no toqui tant el fer com el ser. Intentem que toqui el ser que es reconstrueix.

El meu repte és ajudar-vos a reflexionar perquè aneu trobant els vostres propis canvis. Què ens fa fer clic a cadascuna de nosaltres, què ens ajuda a avançar? Quins són els meus ressorts? Quines les resistències que no em deixen caminar?

Ajudar que cadascuna vagi trobant les seves pròpies necessitats de canvi, aquells canvis que connecten amb qui és ella. Intentar connectar amb la mirada que el que intento és buscar dins meu i provocar que els infants que acompanyo també busquin dins seu.

També intento ajudar a visualitzar aspectes que us poden passar de llarg, que potser abans eren transparents per la manera de mirar-ho, per tal que ho aneu descobrint vosaltres soles. Anar canviant l'escolta i anar canviant la mirada perquè no se'ns escapi el que es cou realment a l'aula i preguntar-nos quina relació té amb cadascuna de nosaltres.

Ens estem donant temps per veure quines són les concepcions que estan impregnant els sabers en les nostres pràctiques, quines ens deixen avançar i quines ens creen resistències i frens.

Ens hauríem de col·locar en una posició que permeti que les coses passin. Possibilitar que el que es mou es pugui fer.

Anem avançant en els itineraris de l'aprendre narrant els passos del camí i intentant que cadascú vagi incorporant el que aprèn en el seu propi relat.

Hem estat compartint el que jo faig, no perquè ho feu igual, sinó perquè us ajudi a pensar-vos : "t'explico el que jo faig perquè tu et pensis".

M'agradaria que la meva narració ajudés que cadascuna vagi trobant la seva pròpia manera de narrar-se.

Intento acompanyar en la complexitat, en la idea d'anar construint els sabers de l'aula amb una mirada de currículum integrat. Acompanyo les relacions que es fan visibles, com van apareixent, com les descobreixen mestres i infants, com les podem deixar plasmades i com ens ajuda aquest fet. Intento acompanyar-vos perquè aneu trobant les vostres pròpies relacions, perquè aneu cercant el vostre sentit.

Hauríem d'anar compartint quina és la finalitat de la documentació que anem creant a l'aula. Intentarem treballar sobre el seu sentit i com ens serveix per continuar estirant del fil de la narrativa. Ens podríem preguntar:

- Per què recollim converses, per què fem fotos de diferents situacions?
- Fem retorn als infants? Quin retorn fem? Per a què?

Hem d'anar trobant com possibilitem que el grup (persones adultes i nens i nenes) es retorni a ell mateix, com va trobant com expressar-se.

L'empremta de la conversa i d'altres empremtes haurien de ser documents per aprendre, per poder anar pensant què estem dient, però sobretot de què estem parlant. Per poder anar pensant què li passa per dins a cadascun i cadascuna de nosaltres immersos en aquesta polifonia.

Anem pensant sobre les situacions amb sentit i les que ens incomoden, aquelles que fem però que ja no ens les creiem.

- Ens podem preguntar què és el que dóna sentit a la nostra pràctica?
- Com viatgem de quina activitat faré avui a com afavoriré experiències d'aprenentatge?

Les experiències d'aprenentatge no són les que ens interessen, són les que es vinculen amb qui sóc.

- Quina relació té amb la meua vida? Què em provoca?
Què em remou? Què m'emporto?
- Com viatgem de programar activitats a plasmar processos?

- De què parlem quan diem que volem plasmar processos?
- Per què és important plasmar processos?

No vaig a fer classe, vaig a ser i possibilitar ser.

Quan parlem de la necessitat de plasmar els processos estem parlant de tirar del fil de la trama de la narrativa. Parlem de les diferents situacions que passen de manera successiva en el transcurs de les descobertes, del que va emergint a les vides de les nostres aules.

Els processos mostren com es van desenvolupant les diferents situacions d'ensenyament-aprenentatge, quina és la seva progressió, també mostren com es van transformant les idees, els pensaments i quines empremtes anem deixant de les descobertes, quin és el camí de l'aprendre, com es va dibuixant.

Els processos també mostren quines decisions anem prenent i per què les prenem, com les plasmem i com van generant nous aprenentatges. Es va veient com es desencadenen les accions progressives que anem fent per relacionar-nos amb els sabers i amb els altres, per anar-nos repensant, per anar reconstruint les nostres idees.

Mostrar processos és mostrar les textures del teixit, les subtrames, les bifurcacions que s'enriqueixen, és mostrar la vida de l'aprendre narrada des de les petjades que anem deixant, des de les molles de pa que van marcant els camins recorreguts, les anades i tornades, les parades, les esperes, les descobertes, els visitants que han enriquit el viatge, les noves rutes descobertes, les drecceres i els carrerons sense sortida.

Hauríem d'anar trobant en cada moment què podem proposar, quines situacions d'aprenentatge poden anar emergint a partir d'una conversa, d'una pel·lícula, d'un conte que hem compartit, d'una fotografia, d'una notícia del diari, d'una trobada amb un altre grup... Com fem viatjar el que ha anat emergint?

Cal ajudar perquè els vincles els treguin de les seves vides per tal que es puguin involucrar. A la classe dels dracs, el Iago, que té sovint una actitud d'enfadat, de no

interessat pel que passa en el grup, es va començar a involucrar quan es va veure emmirallat en el llibre del drac: "Sóc un drac", on la Sara, la seva mestra, comparteix que hi ha persones que a vegades s'enfaden com el nen del conte i fa sentir que pot ser que parli d'alguna persona del grup, que a vegades tots ens enfadem com el nen del conte i així podem abordar què podem fer quan ens passa. Per poder pensar situacions riques d'ensenyament–aprenentatge hem de poder buscar dins nostre, de les docents que acompanyem i ajudant els nens i nenes perquè busquin dins seu i es vagin vinculant.

- Què em provoca a mi, quina relació té amb la meva vida.
- Des d'on puc aportar més, on busco de mi, quins nous mediadors amb l'aprendre em provoca?

Com diu Benjamin Franklin, "Dime y lo olvido, enséñame y lo recuerdo, involúcrame y lo aprendo".

- Com podem viatjar del que ens agrada a allò que té relació amb nosaltres?
- Com anem creant espais on l'altre s'aproprii de la idea i la porti a terme des de qui és ell?
- Com ens involucrem mestres i infants en aquest entramat des de qui som?

Després de compartir aquest document amb l'equip d'Educació Infantil s'obre una conversa interessant. La meva intenció és resituar amb aquest escrit el que hem estat compartint en els diferents moments viscuts en les seves aules.

La Txell i l'Ainhoa plantegen la seva preocupació perquè hi ha infants que no participen, que no s'expressen. Comparteixo amb elles que crec que la clau està en aquest cercar estratègies que els involucrin des de qui són, buscar maneres perquè puguin expressar-se des de qui són i que els vinculi amb el que s'està plantejant. Quan el Nicolás, que pràcticament no participa a la conversa, explica fluixet que ha anat al zoo i ha vist girafes, (en relació amb el que expliquen altres infants relacionat amb sentiments de por, tristesa...), ell està buscant dins de la seva vida una cosa especial que li ha passat i que, en aquest cas, relaciona amb un sentiment d'alegria.

Hem d'estar atentes per tal que no se'ns escapin les diferents maneres d'expressar-se i possibilitar que ho puguin fer en el gran grup o en petit grup i amb les mestres de mediadores perquè, si tenen vergonya elles, el puguin validar i fer de ressò del que ha expressat en un altre moment amb tot el grup.

Quan la Sara plasma a l'aula, a partir d'una conversa d'on hem vingut, quin és el meu origen, els diferents infants es poden vincular i visualitzar en les seves singularitats.

Quan la Isabel planteja als infants de la seva aula si tot el que veiem existeix, a partir d'una conversa sobre Peter Pan i el País de Mai Més, intenta que relacionin temes emergents sobre la fantasia i la realitat en aquest grup i obre un nou espai per continuar-nos interrogant: hi ha coses que ens fan dubtar? Segurament ella ha tingut aquesta vivència i l'aboca a la vida del grup. El que planteja ho treu d'ella mateixa, però lligat amb el que li sembla que molts infants s'hi poden relacionar.

Compartim en aquest punt què hem fet fins ara en aquest acompanyament i per què ho hem fet. A què ens ajuda?

He acompanyat estones de les vides de l'aula i hem anat compartint com ha anat emergint la conversa cultural, hem anat compartint com s'anaven dibuixant els teixits que han quedat plasmats en converses de les quals han anat sorgint: la llista dels desitjos sobre què volem aprendre i fer plegats, el mapa d'on anem quan volem aprendre (on ara estem descobrint les relacions entre els diferents grans temes, com s'enriqueixen i es van connectant entre ells) i on ara anirem incorporant les relacions que anem descobrint. Per

part de les mestres ja s'havia manifestat el desig de teixir, de cercar aquesta trama de vida complexa.

Classe de 3 anys

Classe de 4 anys

Classe de 5 anys

A partir dels primers itineraris dibuixats hem començat a compartir situacions, materials, possibilitats per anar construint el que ens interessa i ens vincula a cadascuna i a cada infant. Hem anat cercant activitats amb sentits, situacions possibilitadores d'aprenentatge.

Jo he anat proposant, indicant possibles itineraris amb la intenció que vosaltres busqueu dins vostre i aneu cercant els vostres. És un trànsit perquè ho aneu fent soles.

Per part meua una intenció és cercar situacions que connectin amb el fil de cada narrativa, que enriqueixin el marc, que problematitzin, que aportin noves versions, versions del món de la cultura (de la ciència, de l'art...).

En aquest camí va sorgir la necessitat de narrar on érem, com treballava l'Educació Infantil de l'escola Dovella com una demanda que feien les famílies i que esdevé una reunió amb totes les famílies de l'etapa. Quan plantegem la reunió compartim les intencions, el que voldríem narrar.

La reunió vol acollir les demandes de les famílies que han expressat la necessitat que s'expliqui més el projecte d'escola. Volen saber més sobre què vol dir per a l'escola Dovella treballar des de la PEPT.

Es comparteix que hi ha un discurs de preocupació sobretot de com sorgeixen els projectes i com acompanyar el que està passant a les aules, com ajudar a casa. Surt el desig de l'equip de reexplicar-se, de narrar com estan caminant, com s'està acompanyant les mestres que han arribat enguany, com s'han incorporat a la biografia dels aprenentatges de l'escola, al recorregut de l'escola en aquesta innovació.

Decidim que cal narrar més els teixits d'aula per trencar amb la idea de projecte tema amb un recorregut més tancat, lineal i descriptiu. Cal parlar de com es va dibuixant el procés i que es vegin idees de col·laboracions de les famílies que ja s'han donat i altres possibilitats. Cal parlar que no hi ha cap trencament sinó un recorregut que continua i es repensa.

La Montse Ventura farà el relat del procés de canvi vinculat als projectes de treball com a persona que ha acompanyat aquest canvi des de l'assessorament al centre.

Un PowerPoint de l'Escola Serralavella, la meva escola, que narra com treballa l'educació infantil d'aquest centre servirà de punt de partida per repensar el document que narrarà com treballa l'Escola Dovella. [PowerPoint\PRIMERA REUNIÓ PEDAGÒGICA A SERRALAVELLA.pdf](#)
[PowerPoints\REUNIÓ infantil 1r trimestre08 a Dovella.pdf](#)

Durant diferents sessions van treballar en l'elaboració de la narració de com treballa l'escola Dovella en aquest moment. Compartir aquesta narrativa ens fa aprendre molt, evidencia el procés de canvi així com els aspectes en els quals tenim més dubtes i que caldrà continuar repensant.

Compartim els teixits que han emergit a cada aula d'educació infantil per comprendre què ens ocupa i com narrarà cada tutora a la reunió: el procés d'emergència, com han quedat recollits els diferents itineraris d'investigació, què vol dir operar des d'una mirada de teixit de vida d'aula i no de projectes de treball tema, quin paper esperen de les famílies, com pot ser la seva presència i col·laboració a l'escola. Intentarem, doncs, que cada mestra narri què ha fet fins aquell moment, per què ho fa?, com està ajudant el grup?, què està generant?

Es comparteix la importància de recordar que no parteix de zero en aquest procés d'innovació, que cal pensar en la història del procés de canvi i innovació de l'escola, que és llarg i ric, aquest recorregut serà el que situarà més la Montse Ventura com a assessora de l'equip docent que ha viscut aquesta biografia dels aprenentatges.

Quan estem acabant de preparar la reunió, les mestres expressen aspectes que descobreixen que els cal reflexionar sobre el seu paper i la seva presència en la vida de cada aula, seran reflexions que no es compartiran amb les famílies en aquest moment sinó que serviran per continuar repensant-se com a equip de persones que cerquen la coherència dintre dels seus processos de canvi:

- Els preocupa que els sembla que cal més presència de referents de llenguatge escrit i numèric, presències que serveixin de model i influèncin en l'aprendre. Manifesten que no estan còmodes amb el paper dels racons i de les portes obertes, creuen que han de pensar més sobre l'oferta d'aquests espais i sobre si provoquen fragmentació, i anar pensant, doncs, com anar vinculant aquestes estratègies al teixit de les diferents investigacions de l'aula. Ara, però, decidim que relataran el que es fa en aquest moment. Com qualsevol procés de canvi i innovació sempre està en revisió.

- Comparteixen la necessitat d'anar pensant sobre l'horari, la fragmentació, la presència de diferents especialistes. Com avançar en la integració curricular i en la coordinació entre les diferents persones que intervenen en un mateix grup?

- Cal pensar més sobre les portes obertes, per a mi és una fragmentació. Les portes estan obertes, però en realitat no es veu què està passant a cada aula. Provoquen una excitació del joc lliure.

- A les portes obertes juguen lliurement, sense sentit. Hauria d'ésser més creatiu.

- A mi em preocupa l'horari del pati, que també fragmenta molt. Potser si estigués al mig permetria fer dues sessions amb sentit, així ens queda una sessió massa llarga i un temps perdut a l'hora del pati.

Cal valorar com el fet de projectar-nos a la comunitat, de narrar on som, les nostres descobertes i els possibles horitzons, ens han fet adonar-nos de la nostra evolució i també dels punts foscos, de què ens incomoda en les nostres pràctiques i voldríem anar repensant.

.....

En diferents moments hem anat expressant i compartint neguits, desitjos, preguntes que sorgien en el camí, constatacions de les descobertes, ressonàncies de com anem canviant.

Aniré fent un mosaic d'intervencions de les veus de les mestres des de les primeres trobades fins ara per anar relatant com va canviant el seu pensament, com es van donant permís per cercar el seu propi fer pedagògic.

Cap al principi expressaven:

- Però això es pot fer?
- Jo pensava que les mestres que treballen des d'aquesta perspectiva no havien de fer preguntes...

Aquí vaig veure que la meua intervenció les havia d'ajudar a anar incorporant la idea de problematitzar, de donar diferents mirades, diferents interpretacions, diferents versions de la realitat que ajudin a incorporar una mirada crítica, calla compartir com d'important és aquest paper, què possibilita, què aporta?

Apareixen des del principi desitjos com:

- Jo no vull fer un projecte lineal, que no s'obri i que al final s'emportin un dossier dels volcans i ja està.
- Els projectes que jo he fet altres vegades fan que es desvinculin pel camí, que no s'interessin. Crec que passa perquè és un plantejament tancat.

Aquí vaig pensar que ja expressaven bastants desitjos de quines mestres volien ser i que em donaven pistes de com havia d'intentar acompanyar la desescolarització, fugir dels temps d'activitats descriptives i lineals que avorreixen a mestres i infants.

- Estem molt "agobiades" per l'horari, està molt fragmentat tenim poques estones llargues per estar amb el grup. Hi ha entrades d'especialistes amb qui no ens coordinem i passen coses diferents de les que intentem acompanyar nosaltres, no coneixem què fa cada mestra.
- Crec que hem de pensar més els materials i l'organització de l'espai, la presència de textos, lletres, números...

Aquí veig la necessitat d'acompanyar què provoca el rerefons de l'aula i com l'hauríem d'anar pensant, quina influència té en els processos d'ensenyament-aprenentatge i com podem millorar la presència de mediadors per comprendre el món i les persones a la vida de les aules.

- Ja estan canviant coses, moltes coses.
- La meva sensació és que obrim, obrim i no contestem res.
- No vinguis (em demanen a mi), no vinguis ja tenim prou coses obertes ara!

Aquestes veus incòmodes amb la incertesa em fan pensar en la necessitat de compartir més sobre les preguntes, les respostes, el camí de l'aprendre de cadascuna. Els hi retorno les seves paraules perquè pensem juntes sobre les seves pors i els seus malestars.

- Jo vaig aprendre de la Neus Sanmartí que t'has de donar permís per anar obrint camins i que després et tornes a redreçar. També és important que hi ha preguntes de resposta immediata i preguntes que ajuden a avançar.
- És un paper difícil decidir quines preguntes ajudaran a avançar, a fer camí.
- A vegades no tenim clar quan intervenir i quan no, ens esperem i no diem, no donem resposta. No sabem què podem dir i què no.

Aquí faig reflexionar que aquest paper de no dir ha estat malentès i que la nostra tasca és anar resituant, posar paraules, aportar noves informacions que donin diferents versions, problematitzar. Intervenir des d'aquesta mirada és un aprenentatge, com més ho fem més estratègies trobem.

- També és interessant tenir present que altres ens ajudin, podem demanar ajuda a altres classes, a pares i mares, que ens poden oferir altres maneres de resoldre.
- Quan tens menys connexions tens més seguretat. Has d'aprendre a conviure amb aquesta inseguretat.
- A mi m'ajuda tenir recollida la història del grup per anar fent caminar les preguntes. És important pensar que hi ha coses que no les podrem fer, però deixar-les recollides em relaxa.
- Jo abans acabava amb totes les propostes del grup tancades a final de curs, això em donava tranquil·litat.
- No pot ser que encara no tinguem resolta una pregunta que es va preguntar a principis de curs.

Aquí situo que són normals aquests neguits ja que estem canviant moltes coses en poc temps i venim d'una idea que defensa que cal trobar totes les respostes i caminar cap a un horitzó de preguntes que obren espai al coneixement, això al principi fa trontollar.

I en una altra trobada continuem compartint com han anat avançant en les seves descobertes.

- Ara hem anat resolent interrogants i hem anat plasmant i això ens tranquil·litza i ens té molt animades. També hem aconseguit vincular molt més els nens i nenes que no parlaven. S'han relacionat amb la por i altres sentiments que han anat emergint.

Apareix, llavors, la necessitat de parlar sobre el nom de la classe, si té sentit que el grup pugui triar-lo o que ja se'l trobi donat. Comparteixo que la meua vivència pel que fa a triar el nom ha estat molt positiva, ha ajudat que cada persona es vinculés i, alhora, a anar construint la idea de comunitat que té un nom que li agrada i els representa. Crec que identificar-se amb un nom és important.

- Cal que nosaltres ens anem plantejant canviar aquests noms d'aula que porten tant de temps. Hem de reflexionar sobre la possibilitat que el triïn.

- A mi em preocupa que els especialistes estiguin més integrats. Si l'escola prioritza la mirada dels projectes cal que intervinguin i ajudin des dels seus recursos, des de les seves especialitats. M'agradaria sentir que no estic sola, que el projecte és de totes.

- Abans no entenia com acompanyar, ara entenc més el procés, ara apareix amb sentit.

- A mi ara em dóna més alegria descobrir coses noves, abans només estava segura ensenyant el que jo sabia.

- Penso que hauré d'estudiar molt, s'ha de saber molt per intervenir en aquesta manera d'aprendre.

- És veure-ho al revés. Jo no tinc por ara de no saber. Ens posem a investigar a la vegada que els nens i nenes.

- La situació personal et marca. El que t'agrada, el que has viscut influeix en com intervens a l'aula.

- Hem avançat molt, ara em començo a sentir bastant segura i còmoda.

- La teua orientació i la teua experiència ens ha ajudat, no has estat des d'un discurs distant sinó des de la proximitat i la confiança. Hem agafat les coses amb les quals ens trobem còmodes i sabem que ens falta molt.

- Hem avançat en la presència dels codis a l'aula, en les descobertes sobre números i lletres, però encara ho hem de fer més. També hem avançat molt en la manera de plasmar. Hem anat aprenent a plasmar en relació amb el que estava passant.

- Hem anat trobant com fer plasmacions que no sempre eren individuals, amb murals i altres reculls col·lectius. Hem incorporat l'ús de la càmera fotogràfica per documentar.
- Hem de continuar avançant en com recollir les converses en els dossiers, potser contextualitzar-les i posar les idees essencials. Hem d'aprendre més a utilitzar les converses per retornar-les al grup, per resituar, per validar.
- Ens costa molt, a l'aula de 3 anys, plasmar les relacions. Tenim por que si ho fem amb fletxes no ho entendran tot i que ells han anat explicitant relacions que anaven descobrint com la por vinculada amb els volcans.
- Abordant aspectes emocionals s'han anat enganxant més nens i nenes que han participat més vinculant-se des d'experiències personals.
- Veiem la importància que el projecte no sigui únic. En el teixit cada persona es vincula amb alguna cosa que té més relació amb ell.
- A mi, a l'aula de 4 anys, m'ha anat molt bé el moment de plasmar les relacions,estic molt contenta de com s'han anat expressant.
- Crec que encara haig d'aprendre a fer preguntes, encara em costa intervenir per reconduir, retornar, validar, donar diferents versions i també em costa molt fer propostes per problematitzar, encara em sento insegura sobre com dirigir la conversa.
- Cal que aprenguem que fem converses més contextualitzades. De moment, les converses i les plasmacions no van juntes.
- Si recollim en els dossiers les converses senceres és molt monòton, han d'anar intercalades amb altres situacions que van passar.
- Quan treballem la plasmació de les relacions no pot ser forçat, s'ha d'anar acompanyant i fent explícit en el moment que ho anem descobrint.
- A la meua aula, en el moment que va intervenir una mare pediatra, va ajudar molt a avançar, és important anar pensant què provoquen les intervencions de diferents persones.
- Hem après a tenir presents els pares i mares, a incloure'ls.
- Som conscients que encara ens queda molt.

Comparteixo sobre les seves sensacions que poden estar molt satisfetes dels seus avenços i del seu desig de continuar explorant. S'han explicitat aspectes en els quals necessiten millorar i d'altres que ja han anat integrant, per exemple, pel que fa a la conversa, situo que és un procés que a mesura que ho

vas fent aprens a incorporar una escolta interpretativa que et permet avançar en la manera d'intervenir. Ara han començat a caminar pel canvi i la innovació i les seves ganes les faran continuar avançant.

5.2.2. Escenes de la narrativa dels Som Makus de 3 anys

21-10-2008

Visito per primera vegada l'aula de 3 anys dels Som Makus. Estan investigant sobre els volcans.

Les mestres, la Meritxell i la Ainhoa, em presenten explicant que sóc una mestra que sap molt de volcans i que, de tant en tant, els ajudaré. Proposa que recordin entre tots tot el que saben del volcans per explicar-m'ho.

- Txell: què va portar la Núria a la classe?
- Max: volcans.
- Txell: podem portar un volcà?
- Martina: una roca volcànica.
- Laia P.: jo a casa tinc fotos d'un volcà.
- Txell: i de què vam parlar l'altre dia?

Llegim la conversa i les preguntes que ens vam fer

- Txell: d'on surten les roques volcàniques?
- Tania: dels volcans.
- Txell: i per què tenen forats?
- Tania: perquè entrin les formiguetes. El foc es converteix en una pedra volcànica.
- Marisol: per què dius que les formigues estan en les pedres? Ens podríem preguntar on viuen les formigues? Per què els forats poden ser un bon lloc?
- Adrià: sí, pel fred.

Darrere de la idea de fred i calent, transformació, com estan les pedres quan estan calentes i com quan estan fredes (què passa?), pesen poc comparades amb altres tipus de pedres.

- Max: crema molt. Surt així (fa un gest amb les mans cap amunt).
- Adrià: surt disparat!
- Txell: i per què tenen tanta força?
- Max: perquè és un volcà!!

- Tania: es veu en aquella foto (assenyala una foto del mural dels volcans). Surt disparat per convertir-se en roca volcànica.

- Tomàs: lava, lava, lava.
- Tania: quan surt la lava això és perquè s'està posant molt fred. Quan surt la lava en foc.
- Max: està calent.
- Tomàs: les formiguetes fan tiqui-tiqui-tiqui.
- Marisol: algú ha portat una pel·lícula de volcans?

- Miquel A.: sí, jo. Aquesta diu: un volcà que té foc.
- Max: aquí diu que treu fum.
- Txell: què vam dir que sortia dels volcans?
- Max: d'aquest surt fum.
- Miquel A.: això és molt important perquè aquest volcà no té foc, però sí que té fum. Les pedres volcàniques quan cauen al forat es cremen.
- Txell: per què ha passat això?

- Miquel A.: perquè hi havia foc. Comencem per aquesta peli que aquest volcà té foc i fum.
- Txell: què veurem?
- Miquel A.: foc i fum.
- Tania: volcans.
- Adrià: lava.
- Bru: pedres volcàniques.
- Max: dinosaures.

Revisant la conversa fa pensar que potser caldria tornar a parlar dels dinosaures i esbrinar per què ho diu, podria ser que hagués vist algun documental de dinosaures i això lligaria amb des de quan hi ha volcans a la terra, els volcans estan en l'origen de la vida i existeixen abans que nosaltres, les persones.

- Miquel A.: no! Aquí no surten dinosaures.
- Txell: voleu veure el vídeo?
- Síiiiiiiii!!

Anem a veure el documental: "Planeta Feroz". Mirem el vídeo que parla de la Terra com un planeta viu, com un planeta de foc (vida que provoca mort, perill), també parla de la temperatura. Serà interessant recuperar aquesta informació per avançar en la recerca.

- Txell: la lava crema?
- Adrià i Laia P.: sí, sí que crema.
- Collins: tengo miedo.
- Txell: què és això que es veu ara? Parla d'una bola del món.
- Adrià: la bola del món.
- Un planeta.
- Adrià: el vídeo ha dit erupció volcànica.
- Les cases les trenca.

Al vídeo surt una casa cremada per un volcà. Apareix la figura del vulcanòleg.

- Laia P.: la casa està plena de fum.
- Adrià: estan regant el foc.

- Miquel A.: són bombers que apaguen el foc.
- Txell: què és el Japó? (surt el Japó al vídeo).

Es pot vincular la pregunta on hi ha volcans al món i si estan a prop nostre, quins sistemes de representació utilitzem els adults per situar on són les coses, com representem l'espai, com localitzem?

- No ho sabem.
- Tania: la muntanya ha caigut.

El vídeo també parla de velocitat.

- Adrià: el volcà ha fet una piscina. Parla d'una inundació.

Caldria fer pensar, com és que el volcà fa una piscina? No dieu que treu foc?

- Txell: Sakurajima? (surt al vídeo, és un volcà).
- No ho sabem.
- Txell: què vol dir que un volcà està actiu?
- Tomàs: tinc por, perquè està molt fort el volcà.

Al vídeo surten uns nens que viuen molt a prop del volcà Sakurajima. Caldria reflexionar sobre què els pot passar a aquests nens? Es pot fer pensar, com és que hi ha gent que viu tan a prop dels volcans, no tenen por? Són perillosos els volcans?

- Adrià: es cremarien les persones.
- Laia P.: jo no visc a prop d'un volcà.
- Tomàs: el volcà està molt fort.
- Txell: ha dit que la terra tremola, què vol dir?
- No ho sabem.

El vídeo ja ha acabat i tornem a la rotllana i comentem el que hem vist.

- Txell: us ha agradat el vídeo?
- Síííí.
- Jeremy: no.

- Bru: no, m'ha fet por.

Sembla que estiguin interessats per parlar de les seves pors. En altres moments podem anar estirant del fil sobre quines coses ens fan por.

- Iván: no m'ha agradat, estava una mica fort.

- Txell: què feia soroll?

- Adrià: el volcà.

- Txell: per què feia soroll?

- Adrià: perquè surt disparat.

- Marc: fa pum!!

Aquí es pot amagar la pregunta de per què explota, el funcionament que provoca la força que empeny cap a fora, per què fa pum, què té el foc aquest que fa pum, per què hi ha foc dins de la Terra?

Molts nens i nenes comencen a cridar i a fer pum, pum, pum...

- Tomàs: no m'ha agradat perquè em feia por el volcà quan explotava. Jo m'amagava tapat amb una manta.

Podem relacionar aquí què ens fa por i què fem quan tenim por, com ens sentim, què fem, com ens podem ajudar?

- Txell: us recordeu dels nens que vivien al costat del volcà? Si nosaltres visquéssim al costat d'un volcà, tindríem por?

- Tomàs: sí.

Una altra pregunta relacionada amb la por i els volcans és per què hi ha gent que viu a prop dels volcans.

- Adrià i Adela: ens cremaríem.

- Adrià: el volcà estava enfadat.

- Txell: un volcà pot estar enfadat?

- Miquel A.: no pot perquè no té cara.

- Quan està enfadat surt disparat.

- Max: algunes vegades es paren.

- Txell: estan vius?

- Tania: cada dia no tenen foc perquè els apaguen.

- Txell: qui els para?

- Bru: els bombers.

- Txell: al vídeo ha sortit que tenia força el volcà. Què vol dir això?

- Max: perquè s'enfada. Si algú s'enfada té més força.

- Txell: esteu d'acord?

- Adrià: sí.

Acaba la trobada expressant amb el cos com fan pum els volcans, és molt emocionant!!!

Després d'aquesta primera visita ens trobem al migdia i compartim quins són els itineraris que desvetlla aquesta conversa. Ens podríem preguntar com ens enfadem nosaltres.

Com estem quan tenim por, quan estem enfadats..., de quines maneres podem sentir-nos? Contents, tristos, emocionats. Com ens podem sentir pot provocar un altre itinerari paral·lel (fotos de cares de sentiments pròpies, fotos altres nens, contes que ens fan sentir por, tristesa, alegria...). Com ens podem sentir? Potser es podria vincular amb el nom de la classe Som Makus, els macos estan enfadats, contents, tristos, què vol dir ser maco?

Anirem d'excursió a la muntanya... Els volcans són muntanyes? Totes les muntanyes són volcans?

28-10-2008

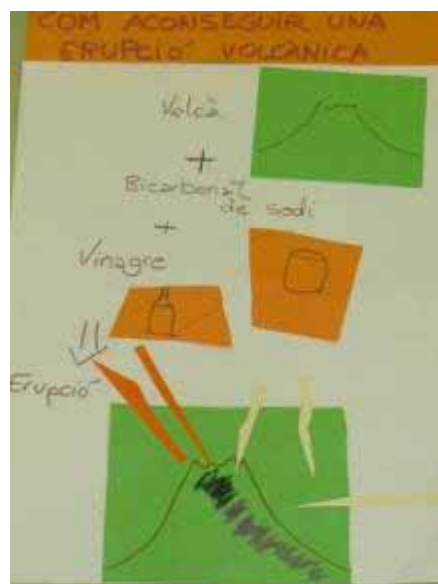
Torno a la classe dels Som Makus i recuperem una conversa sobre volcans a partir del que vam veure en un vídeo i d'un experiment que han portat preparat.

- Miquel A.: el foc i el fum destrossava les cases.
- Adrià: i la lava.
- Max: la lava no té foc.
- Adrià: jo penso que sí.
- Marisol: de què està feta la lava? Els nois no es van cremar, estaven a fora del volcà i ho estaven explicant. Estaven al costat.
- Max: no surt foc de la lava, surt fum.
- Iván: la lava és foc.
- Max: jo no vull que surti foc...
- Iván: estan forts els volcans.
- Fan pum.
- Fan pum quan s'enfaden.
- Adrià: he portat un volcà.
- Marisol: que hi cap un volcà aquí a la classe?
- No ens hi cap.
- És molt gran.
- És com una muntanya.
- Marisol: les muntanyes són volcans? Com són d'alts els volcans?

- No, perquè tenen foc.
- Manel: els volcans tenen un forat molt gran.
- Adrià: mireu el meu volcà té un forat.
- Marisol: com es diu el forat?
- Miquel A.: es diu forat forat.
- Unes muntanyes no són volcans perquè vam de excursió.
- Marisol: com era la muntanya de l'excursió, era un volcà?
- Era normal i no treia foc...
- Max: a que era una muntanya i no treia foc?

Van ensenyant els ingredients que ha portat l'Adrià, també mostren les dues receptes: la de l'Adrià i la de la Núria.

- Meritxell: com ho faràs, Adrià?
- Adrià: faré xi, xi (fa el gest d'anar-ho tirant) i farà piruliru.

Mentrestant, anem mirant els ingredients que ha portat i anem llegint les receptes.

La Meritxell ensenya el bicarbonat i pregunta què deu ser. Molts nens diuen farina! La Txell llegeix el nom de l'etiqueta, que diu: bicarbonat sòdic.

- Adrià: i no es pot menjar.

La Txell va mirant si els ingredients que anem dient apareixen a les receptes. Hi ha una diferència: una diu vinagre i l'altra llimona. Avui ho farem amb llimona. Miren el pebre vermell, que servirà de colorant. Obrim la llimona i la tastem.

- Adrià: primer es posa això (bicarbonat).

Comença l'experiment!

I el volcà ha fet una erupció!!!

Ens trobem un altre dia per començar a plasmar algunes de les descobertes. Les mestres manifesten que els costa imaginar-se com anar plasmant el procés d'aprenentatge. Preparo un PowerPoint amb possibles propostes de plasmació per tal de compartir diferents possibilitats per anar documentant el procés d'investigació.

[POWERPOINT\PLASMACIONES CLASSE 3 ANYS.PDF](#)

A la sessió anterior s'ha instal·lat la pregunta: d'on surt el foc dels volcans?

Alguns infants, com l'Adrià, fan un gest de l'impuls de sota la terra cap enfora. Agrupem els infants que aniran plasmant els ingredients de l'experiment i també aniran passant per una taula taller per fer la seva pròpia erupció. La intenció és que en les diferents situacions de plasmació vagin apareixent diferents formes de representació que ens ajuden a comprendre el món.

FEM LA RECEPTA DE
L'ERUPCIÓ

Ens reunim després d'aquesta trobada les dues mestres de 3 anys i jo i, tot analitzant les converses i diferents documentacions que tenim de la vida de comprendre dels Som Makus, arribem a confegir una llista de desitjos, propostes i interrogants que ens servirà de guia per acompanyar aquest teixit emergent.

QUÈ VOLEM APRENDRE, FER JUNTS, ELS SOM MAKUS DE 3 ANYS?

MAPES I PLÀNOLS (LOCALITZACIÓ)

LA BOLA DEL MÓN.

PLANETA VIU, PLANETA DE FOC, PLANETA FERROZ

ON SÓN ELS VOLCANS?

QUÈ ÉS EL JAPÓ? EL VOLCÀ SAKURAJIMA?

ETNA, ITÀLIA

LA TERRA TREMOLA, QUÈ VOL DIR?

ON VIVIM NOSALTRES?

AQUÍ A PROP HI HA VOLCANS?

VOLCANS

✓ QUÈ SURT DELS VOLCANS?

DE QUÈ ESTÀ FETA LA LAVA?

- NO SURT FOC DE LA LAVA, SURT FUM.
- LA LAVA ÉS FOC.
- JO PENSO QUE SÍ.
- JO NO VULL QUE SURTI FOC...

✓ QUÈ PROVOQUEN ELS VOLCANS EN ERUPCIÓ?

- LES CASES LES TRENCA.
- AL VÍDEO SURT UNA CASA CREMADA PER UN VOLCÀ...
- EL VOLCÀ HA FET UNA PISCINA
- LA MUNTANYA HA CAIGUT.
- PER QUÈ FAN SOROLL QUAN FAN L' ERUPCIÓ?
- FAN PUM QUAN S'ENFADEN.
- ELS VOLCANS ENSORREN LES CASES? QUÈ VOL DIR?

✓ PER QUÈ TENEN FORATS LES ROQUES VOLCÀNIQUES?

- EL FOC ES CONVERTEIX EN UNA PEDRA VOLCÀNICA.
- PERQUÈ ENTRIN LES FORMIGUETES.
- LES FORMIGUES VIUEN EN LES ROQUES VOLCÀNIQUES?

✓ PER QUÈ HI HA GENT QUE VIU A PROP DELS VOLCANS?

- AL VÍDEO SURTEN UNS NENS QUE VIUEN MOLT A PROP DEL VOLCÀ...
- ES CREMARIEN LES PERSONES.
 - JO NO VISC A PROP D'UN VOLCÀ.
- PER QUÈ HI HA FOC DINS DE LA TERRA?
- PERQUÈ SURT DISPARAT.
 - COM ÉS QUE SURT DISPARAT?

✓ ESTAN VIUS ELS VOLCANS?

- QUÈ VOL DIR QUE UN VOLCÀ ESTÀ EN ACTIU?
- CADA DIA NO TENEN FOC PERQUÈ ELS APAGUEN.
 - EL VOLCÀ ESTÀ MOLT FORT.
 - EL VOLCÀ ESTAVA ENFADAT.
- UN VOLCÀ POT ESTAR ENFADAT?
- NO POT PERQUÈ NO TÉ CARA.
- QUAN ESTÀ ENFADAT SURT DISPARAT.
 - AL VÍDEO HA SORTIT QUE TENIA FORÇA EL VOLCÀ. QUÈ VOL DIR AIXÒ?
 - PERQUÈ S'ENFADA. SI ALGÚ S'ENFADA TÉ MÉS FORÇA.

✓ ELS VOLCANS SÓN MUNTANYES?

- TOTES LES MUNTANYES SÓN VOLCANS?
- ANIREM D' EXCURSIÓ A LA MUNTANYA...
- NOMÉS LES QUE TENEN FORATS
 - UNES MUNTANYES NO SÓN VOLCANS PORQUE VAMOS DE EXCURSIÓN.

✓ COM ES DIU EL FORAT?

- ELS VOLCANS TENEN UN FORAT MOLT GRAN.
- ES DIU FORAT FORAT.

✓ COM SÓN D'ALTS ELS VOLCANS?

- QUE HI CAP UN VOLCÀ AQUÍ A LA CLASSE?
- NO ENS HI CAP.
 - ÉS MOLT GRAN.
 - ÉS COM UNA MUNTANYA

✓ SER VULCANÒLEG

COM ENS PODEM SENTIR?

Potser es podria vincular amb el nom de la classe SOM MAKUS, els macos estan enfadats, contents, tristos...
QUÈ VOL DIR SER MACO?

QUINES COSES ENS FAN POR?

SI NOSALTRES VISQUÉSSIM AL COSTAT D'UN VOLCÀ, TINDRÍEM POR?

- M'HA FET POR.
- NO M'HA AGRADAT, ESTAVA UNA MICA FORT.
- NO M'HA AGRADAT PERQUÈ EM FEIA POR EL VOLCÀ QUAN EXPLOTAVA JO M'AMAGAVA TAPAT AMB UNA MANTA.

EXPERIMENTS

PODEM FER EXPERIMENT DE L'ERUPCIÓ DEL VOLCÀ I D'ALTRES COSES (PLANTEM MONIATOS a veure què passa...)

13-01-2009

Avui torno de visita a l'aula dels Som Makus. Després de les vacances de Nadal tornem a parlar de les investigacions per recordar i situar en quin punt ens vam quedar i com podem continuar avançant. En el temps que no els he visitat han plasmat un primer text on es veuen reflectits els diferents itineraris d'aprenentatge.

- Miquel A.: vam venir els gegants perquè ens volien explicar una cosa dels volcans.
- Adrià: vaig anar a un volcà a Lanzarote, hi havien dinosaures.
- Marisol: on està Lanzarote?
- Adrià: molt lluny.
- Marisol: tu tenies un tiet que vivia a Itàlia a prop d'un volcà, no?
- Adrià: em sembla que es va morir el seu volcà!
- Marisol: es poden morir els volcans?

- Max: si es gasta el foc, sí!
- Tomàs: les roques volcàniques no. Les formiguetes poden anar als foradets. No moren perquè hi ha foradets a les roques.
- Tània: és perquè dormin les roques. Si el volcà mor, la pedra també mor perquè està a dins. Si el volcà mor, la pedra no pot sortir.
- Marisol: i com surten les pedres?
- Tània: amb el foc, i si no té foc no poden sortir.
- Marisol: quan algú mor què li passa?
- Tomàs: surt una pupa.
- Tània: no, sang!!
- Adrià: que es cremen.
- Tània: si el volcà es mor no es fa pupa. És mort.
- Max: si el volcà treu foc, es crema el carrer!!
- Adrià: es trenquen i es cremen les cases quan erupciona.
- Tània: dins el volcà hi ha la sang.
- Tomàs: el llop de la Caputxeta Vermella destrueix les cases. Bufaré, bufaré i la casa tiraré..!!
- Miquel A.: quan un explota es trenca el sostre de la casa. Sortia a la meva peli.
- Marisol: també sortien uns nens que vivien al costat d'un volcà.
- Adrià: havia un volcà.
- Marisol: per què vivien en un volcà? Us recordo que ens interessava la bola del món. Per què la tenim a sobre la taula? Per què la feu servir?
- Adrià i Miquel A.: el planeta.

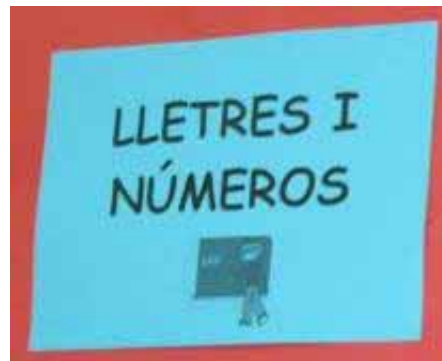
- Tània: per saber on estan els volcans
- Marisol: els volcans estan al planeta?
- Manel: tinc un mapa de tresors dels Gormitis. És pequeño. Està roto!
- Marisol: és el mateix el mapa dels Gormitis que el nostre?
- Laia E.: serà diferent
- Busquem Lanzarote al mapa....i Japó per recordar el volcà Sakurajima que ha sortit en converses anteriors.
- Collins: els volcans són muntanyes i foc.
- Max, mirant el mapa diu: això és la Garrotxa!
- Marisol: us agradria saber quants volcans hi ha en el mapa? Ho podríem investigar.

- Molts: sííí!
- Marisol: quants volcans hi ha?
- Molts diuen amb la mà 1, altres 5 i altres 10...

El Jeremy amb la mà assenyalava uns números que ha trobat en el mapa.

- Marisol: què són números i que són lletres? Això que has trobat són números?
- Jeremy: sí
- Adrià: aquí hi ha el número 1.
- Marisol: per què serviran els números i les lletres en el mapa?
- Adrià: per saber això... On estan els volcans i les cases i la bola del món. Aquí hi ha la "s".
- Jeremy: lletres
- Manel: el uno es pequeño (el del mapa).

En el seu text de les diferents investigacions tenen recollides les lletres i els números. Ara que les han descobert vinculades amb diferents recerques caldrà acompanyar la consciència de la seva utilització.

- Oriol: els reis no viuen a prop dels volcans perquè no es cremin.
- Marisol: per què viu la gent al costat d'un volcà?
- Adrià: el meu tiet el veu per la finestra.
- Marisol: creieu que el mapa serveix per saber on vivim nosaltres?
- Alguns: sí!!
- Marisol: on vivim nosaltres?
- Tomàs: a la Terra.
- Bianca: sí.

En aquesta mateixa rotllana mirem el nostre mapa de les investigacions que tenim penjat a la paret de la classe dels Som Makus i en parlem:

- Marisol: veig que heu posat la por.
- Oriol: jo vaig anar a la cavalcada.
- Marisol: i et fan por els reis?
- Molts: no
- Laia E.: jo vaig anar amb el carro amb el meu pare. No tinc por.
- Marc: jo no tinc por

- Marisol: i dels volcans en erupció? El tema de la por va sortir perquè algun nen i nena durant el vídeo del Planeta Feroz va dir que tenia por.
- Marc: i els llops.
- Adrià: a mi em fa por els dinosaures que mengen carn, els que mengen herba no!
- Marisol: què vol dir Planeta Feroz?

- Tomàs: les vaques i els reis sí!!
- Jeremy: jo no.
- Tomàs: la mama va marxar.
- Manel: l'Alex me pega.
- Marisol: et fa por quan et pega?
- Manel: no.
- Marisol: us poseu tristos si us peguen?
- Miquel A.: si el Martí em pega, la mama ve i renya al Martí. Estic content quan estic amb la mama.
- Max: els germans grans fan sustos. Es posa la disfressa de monstre i em fa un susto! M'aixeco del llit i vaig a veure el papa.
- Laia P.: a casa tinc una foto d'un volcà que treu foc.
- Marisol: està viu el volcà que treu foc?
- Laia P.: doncs a mi em sembla que sí! La meva casa no es destrossa.
- Marisol: hi cap un volcà dins la teva casa?
- Laia P.: no.
- Tomàs: no perquè no pot obrir la porta perquè no té mans.
- Manel: el volcà no té mans.
- Manel: yo tengo un volcán que tiene manos. Sí, al mapa dels tresors!
- Tomàs: no tenen ni mans ni peus!
- Tània: la boca és el forat?
- Marc: ni ojos, ni cabeza, ni nariz...
- Manel: tienen debajo el agujero que surt lava. Tienen 2!

- Marisol: què passarà si té tants forats?
- Marc: no, té panxa.
- Adrià: el foc és a dintre del forat que està a baix.

Hi ha alguns nens i nenes que encara no han ajudat a la rotllana. Volem que tothom participi i digui la seva opinió...

- Marisol: què et fa por a tu?
- Xavi: los dinosaurios.
- Marc: quan era un bebé estava a la panxa de mi mama.
- Adrià: el menjar és el foc.
- Marc: quan ya son grandes los nenes, sortim!
- Anna: jo també.
- Manel: todos los niños pequeños crecen en la panxa.
- Adrià: a l'Ainhoa li pot sortir un bebé?
- Marisol: els nens com vosaltres poden tenir un bebé?

- Max: no perquè no es poden agafar!
- Adrià: no perquè no tenen vulva els nens.
- Marisol: els volcans també creixen?
- Tomàs: tots els nens no caben a la panxa.
- Marisol: a la classe quants nens i nenes sou?
- Laia E.: 25.

- Nicolàs: yo he visto girafas!
- Marisol: a on?
- Nicolàs: al zoológico.
- Marisol: ens ho dius per què et van fer por?
- Nicolàs: no.
- Marisol: i els lleons?
- Nicolàs: sí.

Després de tanta estona parlant de molts temes que ens inquieten, decidim tancar la rotllana i continuar un altre dia. Al migdia ens trobem i analitzant la conversa veiem com l'interés pels grans temes que havíem recollit a la llista de desitjos es manté i que ara cal anar desfilant els diferents itineraris i acompanyar com van avançant els diferents processos.

En diferents trobades amb l'equip infantil les mestres dels Som Makus m'expliquen com va avançant el teixit i com va creixent la seva seguretat i el seu entusiasme en la gestió de l'aula.

Poso algunes fotos que il·lustren diferents situacions d'aprenentatge que han anat emergint com ara: fer-li una carta al tiet Enzo (que resulta ser l'amic del tiet de l'Adrià) per demanar-li per què viu al costat de l'Etna, demanar ajuda a la carter del barri per conèixer el procés per tal que arribi la carta a Itàlia, abordar en profunditat els sentiments com la por amb referències artístiques com l'obra de "El Crit", de Munch.

5.2.3. Escenes de la narrativa dels Dracs i les Dragones de 4 anys

28-10-2008

Som al matí a la classe dels Dracs i Dragones de 4 anys de l'Escola Dovella. La Sara, la seva mestra, m'havia demanat en una trobada anterior que si podia anar-hi i intervenir en la conversa a partir dels temes, dels interrogants que estaven emergint a l'aula.

Comencem a parlar. La Sara em presenta dient que jo en sé molt d'aquestes coses que els interessen i que he vingut convidada. Sé que estan interessats pels nius, pels ocells, pels ous, i que una nena va portar un niu i aquest va ser el punt de partida.

- Sara: vaig portar un niu que me l'havia fet la mama i és per posar ous els ocellets
- Marisol: qui fa els nius?
- Júlia: els nius els fan les mames d'ocells i els papes. perquè tenen un bec i poden agafar les branques. Els ocells coven els ous, els posen i els coven sinó no sortirien els ocellets. S'han d'escalfar perquè sinó l'ocellet no pot sortir de l'ou.
- Marisol: què passa si no els coven? Què vol dir covar?
- Júlia: si no el coven es quedarà tota la setmana, tot l'hivern i tot l'estiu allà dins de l'ou.

- Iago: vam portar ous jo i el Dani i els vam comprar amb la mama.

- Pablo: la mama ocell els compra.
- Mariam: la meva mama tenia un bebè a la panxa. Ja ha sortit el bebè.
- Marisol: a nosaltres ens coven?
- Júlia: ens quedem a la panxa i després anem a un lloc que és on treuen els bebès.
- Eric: yo estaba con mi mama en la pancha.
- Marisol: i el Iago i el Dani estaven junts a la panxa si són bessons?

Alguns nens diuen que sí, d'altres que no i uns altres fan silenci. El Dani i el Iago diuen que no estaven junts.

- Marisol: expliqueu-me què va passar amb els ous?
- Igambo: el vam tallar.
- Sara (mestra): què té l'ou per dintre?
- Només ous.
- Rovell.
- Sara (mestra): hi havia dues coses, qui se'n recorda? La groga ja heu dit que era el rovell i la blanca?
- És la pell de l'ou.
- Marisol: les coses que no sabem, què podem fer per saber-les?
- Pensar-ho.
- Preguntar-ho als papes i a les mames.
- Sara: els nius els fan al terra i els tapen molt bé perquè no se'ls mengin els animals.
- Marisol: els fan al terra o als arbres?
- Als arbres.
- Marisol: on fan els nius els ocells? Com fan els nius els ocells? La Sara diu que els amaguen perquè no se'ls mengin. Per què se'ls mengen els altres animals?
- Són dolents!
- Sara: se'ls mengen perquè els agrada. Les mares seves no es donen compte perquè estan treballant.
- Marisol: i nosaltres mengem animals?
- Els fregim.
- Mengem peix, pollastre.

- Marisol: i nosaltres som dolents?
- Nooo!
- Marisol: quins animals mengen animals?
- Els tigres, les serps, els lleons.
- Bernat: els hipopòtams també mosseguen perquè són molt grans.
- Carla: uns animallets sí mosseguen i uns animallets no mosseguen.
- Marisol: i els ocells, mengen animals?
- Sí, no...
- Bernat: els ocells mengen cucs. Bueno, si els troben.
- Sara: perquè així els ocells es fan grans com mares. Les mares neixen abans que les filles perquè sinó no tindrien filles.
- Marisol: què mengen els ocells?
- Júlia: tot el món es quedaria sense pare i sense mare.
- Mariam: els tigres són guapos.
- Marisol: són dolents els animals que mengen animals? Són lletjos?
- Marcela: els ocells fan la seva caseta. El niu és el llit.

- Marisol: els animals tenen casa?
- Carla: uns altres tenen i uns altres no tenen.
- Ariadna: les mames ocells i els papas ocells los ous cuando los calientas un poquito t'has d'esperar a que surtin.
- Marisol: quant de temps triguem a néixer?
- Júlia: si tinguessin una casa plena de coses com les nostres quan soni el despertador es podran despertar.

- Marisol: això que diu la Júlia és de veritat o passa a les pel·lícules, als contes? Quines coses que diem són veritat i quines són del món de la fantasia? Com podem estar segurs? I els dracs que és el nom de la classe? Existeixen els dracs?

- A les pel·lícules...

- Marisol: només posen ous els ocells o hi ha més animals que en posen?

- Sara: les aranyes posen ous blandets de palla blanca, tenen una teranyina.

- Carla: uns fan niu i uns altres no perquè estan cansats i van als treballs per agafar més ous.

- Marisol: caldria investigar més després d'escoltar-vos qui posa ous? Com són les cases dels animals i si els nius són cases?

- Quan encara estan dormint els pollets es desperten.

- Sara: vam agafar rames del parc de la Ciutadella perquè el niu sigui dur i no es desmunti. Les mames han nascut de la panxolina de les iaies.

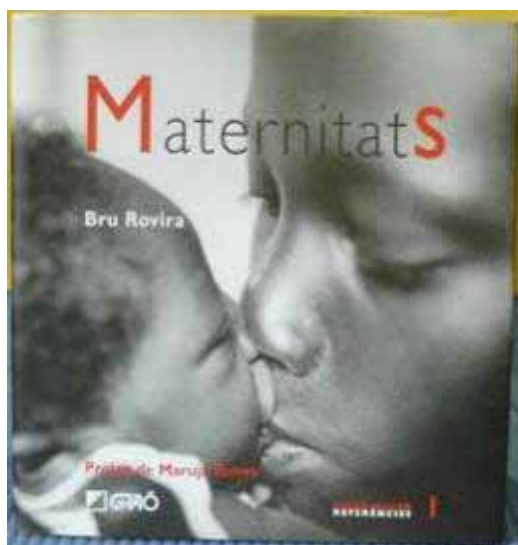
Escoltant i interpretant els infants ens adonem que es mostren molt interessats pel naixement. Els hi podríem proposar explicar com han nascut qui és la seva mare i el seu pare, els avis...

Després d'aquesta conversa jo he portat diferents possibilitats per anar creant oportunitats, diferents itineraris, aprenentatge a partir del que està emergint.

Presento el llibre "Maternitats" del Bru Rovira amb la intenció de donar altres versions d'alguns dels temes que estem parlant: les nostres mares i pares, els ocells mares i pares, altres animals. Ells expressen que tots estàvem a la panxa, diuen que sense ou...

També la meua intenció era problematitzar allò que estava emergint, enriquir-ho. Deixo el llibre a l'aula perquè hi puguin tornar i aprofundir.

En una de les fotos del llibre del Bru es veu una mare embarassada africana que ha construït la seva casa. Quan observes la casa fa pensar en un niu. Ens pot servir per reflexionar, com diu en Bru, sobre quina ha estat la nostra primera casa, com són les cases d'altres persones? El llibre del Bru ens pot servir per compartir les històries que s'amaguen darrere de cada foto. Quina és la feina de fotògraf, de periodista, de fet ell és un reporter de guerra.

Si portem fotos de les nostres maternitats i d'altres podem veure com darrere de cada foto podem compartir una història.

El Bru en una entrevista diu de la feina de periodista: "el periodista tiene la obligación de dar la mirada del otro". Ens podem preguntar si les mestres també.

Podríem comparar el niu girat de la Sara amb la casa...

També podríem intentar construir un altre niu amb diferents materials (en una sortida al bosc van agafar branques, fulles...). Es poden demanar materials nous a casa, potser aniria bé algun niu de fusta per comparar-los, cercar informacions i imatges sobre altres tipus de caus, nius, habitatges...

Podríem intentar dibuixar-lo per comprendre millor l'estructura. Si ens inventéssim un niu, com el faríem? Fem el dibuix de la seva estructura, el compartim, parlem de quina és l'estructura més adequada, més sòlida. Quin s'aguantarà millor?

5-11-2008

Ens tornem a trobar per continuar estirant del fil de les diferents trames.

- Marisol: estàvem treballant els nius i els ocells, recordeu el niu que va portar la Sara? Sara, el va fer la teva mama?
- Sara : ho va intentar, va agafar palets i va fer un niu. Va posar un palet a sobre l'altre i un al mig per fer un niu.
- Marisol: us proposo que un dia proveu de fer un niu. Oi que vau agafar palets el dia que vau anar d'excursió?
- Júlia: també vam agafar plomes. La va trobar l'Ot.
- Marisol: la Sara deia que els ocells feien nius al terra.
- Sara: jo vaig veure una foto a l'ordinador que la va posar la mama i em va explicar quants ous podien posar.

- Marisol: només hi ha un tipus de mames ocell?
- Júlia: no. Hi ha mames periquitos, mames pardals, mames guatlla...
- Marisol: i, algú sap per què necessitem les mames?
- Júlia: per fer els ous.

Començo a fer un text on quedin representats els grans itineraris d'investigació que sembla que estan emergint.

- Marisol: l'altre dia també vam parlar dels nostres bebès.
- Mariam: el bebè de la Mariam. Un bebè de los médicos que cortan.
- Carla: m'ha dit la mama que els bebès els agafen amb la pala.
- Marisol: al Iago i al Dani que els hi passa, no em va dir que eren bessons? Els bessons què són, què vol dir?
- Dara: que són amics.
- Marisol: amics o germans, pot ser les dues coses?
- Germans.
- Marisol: la Mariam, abans deia que tenia un bebè a la panxa. Què creieu, les nenes poden tenir bebès a la panxa?
- Sí.
- No.
- Carla: els petits no tenen bebès però els grans sí.
- Marisol: Mariam, tu has nascut aquí o al Marroc?

- Mariam: a Barcelona.
- Marisol: Podríem veure on estan els països i les ciutats on hem nascut o d'on procedeixen les vostres famílies. Però, tornant al tema del Iago i el Dani, algú sap si estaven junts a la panxa o no?
- Molts (inclosos el Iago i el Dani): no!
- Carla: els bessons han d'anar a la panxa d'un en un perquè sinó s'apretarien i s'enfadarien.
- Dani: no estàvem junts (amb cara d' enfadat).
- Marisol: a qui li podem preguntar perquè ens ajudi?
- Carla: al papa o a la mama.
- Marisol: d'acord. També vam parlar de si a part dels ocells, hi ha d'altres animals que facin nius.
- Sara: jo tinc una pel·lícula.
- Carla: els grans no poden estar a la panxa.
- Marisol: i sabeu què és covar ja? La Júlia parla de covar i no sé si tothom ho té clar.
- Sí. (Però ningú ho explica com ho fa la Júlia)
- Marisol: els nius són les cases dels ocells o els llits, d'això tampoc ens posàvem d'acord l'altre dia.
- Júlia : els llits. Les cases són de fusta.
- Marisol: només pot haver-hi cases de fusta?
- Júlia: no, hi ha cases de palla, de fusta, de plomes, de pedres i de silicona.
- Marisol: i les cases de persona. De què són?
- Carla: no són iguals que les dels animals.

- Carla: hi ha persones que no tenen casa.
- Júlia: n'hi ha que dormen al carrer.
- Igambo: tots tenim casa.
- Carla: dormen al terra.
- Júlia: no, dormen amb un llit que es tanca amb una cremallera.
- Carla: els animals més grans no tenen casa perquè sinó la trencarien.
- Arnau: dormen al terra.
- Marisol: la Sara va dir que els ocells amaguen els ous perquè els altres animals no se'ls mengessin, esteu d'acord?
- Júlia: sí perquè sinó se'ls poden menjar els dracs, els dinosaures...
- Marisol: els dracs són animals? Existeixen?
- Sí.
- Marisol: potser ho hauríem d'investigar més. A més a més vosaltres us dieu la classe dels Dracs.
- Arnau: si un s'ofega un tauró se'l pot menjar.
- Carla: sí, perquè tenen dents.
- Arnau: un tauró troba un peix i se'l menja.
- Marisol: els animals que mengen animals són dolents? Això també ho deia algú l'altre dia.
- Júlia: els tigres mengen fulles i són guapos.
- Marisol: potser això també ho hem d'investigar més. I també hauríem de pensar més sobre per a què serveixen els nius?

- Arnau: els nius serveixen perquè no es trenquin els ous.

- Marisol: també vam dir que els ocells petits mengen cucs. I nosaltres què mengem quan som petits?
- Carla: les mames donen pit als bebès.
- Júlia: llet del pit.
- Marisol: i els ocells petits mengen llet del pit?
- Carla: sí.
- Júlia: no.
- Marisol: però... això és una casa o no (assenyalant el quadre)?
- Pablo: molta gent no té casa ni diners i tenen que dormir al carrer.

Acabem la trobada quan ja comencen a estar cansats, hem anat apuntant les paraules clau sobre les que hem compartit alguns interrogants que hem anat explicitant durant la conversa. La intenció era fer un primer esborrany on poguéssim situar quins són els itineraris sobre els que ens interessa investigar i anar trobant les relacions que anem descobrint entre els sabers.

El primer text dels nostres itineraris pels sabers queda així. Ja es dibuixen algunes relacions que han estat presents en totes les converses. Veurem quan avanci la investigació com es va enriquint aquesta trama.

Després d'aquesta trobada ens trobem amb la Sara i compartim revisant converses quins han estat els principals itineraris i les preguntes i respostes associades. Fem una llista amb aquest teixit emergent.

QUÈ VOLEM APRENDRE, QUÈ VOLEM FER PLEGATS A LA CLASSE DELS DRACS DE 4 ANYS?

MATERNITATS NOSTRES I DELS ANIMALS

✓ BEBÈS

NOMÉS HI HA UN TIPUS DE MAMES OCELL?
ESTUDIAREM LES FOTOS DEL BRU ROVIRA SOBRE MATERNITATS
PODEM PARLAR DE LES NOSTRES MARES I PARES

✓ BESSONS

EL IAGO I EL DANI ESTAVEN JUNTS A LA PANXA?
ELS BESSONS ESTAN JUNTS A LA PANXA? COM?
ELS BESSONS QUÈ SÓN, QUÈ VOL DIR?
LES NOSTRES VIDES (DELS ANIMALS I NOSTRES)
ENS PODEM EXPLICAR COM HEM NASCUT QUI ÉS LA MAMA I EL PAPA, LES IAIES I ELS IAIOS.

MAPES

PODRÍEM VEURE ON ESTAN ELS PAÏSOS I LES CIUTATS ON HEM NASCUT O D'ON PROCEDEIXEN LES NOSTRES FAMÍLIES.

NIUS

QUI FA ELS NIUS?
ON FAN ELS NIUS ELS OCELLS?
COM FAN ELS NIUS ELS OCELLS?
PER A QUÈ SERVEIXEN ELS NIUS?
US PROPOSO QUE UN DIA PROVEU DE FER UN NIU PER ENTENDRE COM SÓN, COM ESTAN FETS.

CASES D'ANIMALS/ CASES DE PERSONES

ELS NIUS SÓN CASES?
COM SÓN LES CASES DELS ANIMALS?
QUINS ALTRES ANIMALS FAN NIUS? SINÓ QUÈ FAN? (idea de caus)
TOTES LES CASES SÓN IGUALS
LES CASES DE PERSONA. DE QUÈ SÓN FETES? COM SÓN?
HI HA PERSONES QUE NO TENEN CASA.
N'HI HA QUE DORMEN AL CARRER.
TOTS TENIM CASA.
TOTS TENIM CASA?
ELS ANIMALS MÉS GRANS NO TENEN CASA PERQUÈ SINÓ LA TRENCARIEN.
HI HA GENT QUE NO TÉ CASA NI DINERS I TENEN QUE DORMIR AL CARRER.

MENJAR

QUI ES MENJA A QUI I PERQUÈ?
QUÈ MENGEN ELS OCELLS?
QUÈ MENGEN ELS ANIMALS?
SÓN DOLENTS ELS ANIMALS QUE MENGEN ANIMALS? SÓN LLETJOS?

NOSALTRES QUÈ MENGEM QUAN SOM PETITS ?
ELS OCELLS PETITS MENGEN LLET DEL PIT?

COVAR ... O COM NEIXEM?

QUÈ VOL DIR COVAR?

A NOSALTRES ENS COVEN?

QUANT DE TEMPS TRIGUEM A NÉIXER?

QUI POSA OUS? QUÈ FAN AMB ELS OUS?

QUANTS OUS PODEN POSAR CADA ANIMAL?

LES NENES PODEN TENIR BEBÈS A LA PANXA?

FANTASIA I REALITAT

QUINES COSES QUE DIEM I PENSEM SÓN VERITAT I QUINES SÓN DEL MÓN DE LA FANTASIA? COM
PODEM ESTAR SEGURS?

I ELS DRACS QUE ÉS EL NOM DE LA CLASSE?

ELS DRACS QUÈ SÓN? EXISTEIXEN?

PROCESSOS PER APRENDRE

LES COSES QUE NO SABEM, QUÈ PODEM FER PER SABER-LES?

PENSAR-HO.

PREGUNTAR-HO ALS PAPES I A LES MAMES

13-01-2009

Ens trobem després de les vacances de Nadal per compartir com van les investigacions.

- Marisol: ara que ens tornem a trobar hem de mirar que és el que estàvem aprenent i continuar investigant. Esteu estudiant coses de números i lletres, no? Que us sembla si escrivim els aniversaris dels nens/es de la classe? A veure, qui és el més gran?

- Daniel: l'Arnau.

- Marisol: l'Arnau és el més alt però això no vol dir que sigui el més gran. Com ho podem saber? Per exemple, entre el Iago i el Daniel, qui és el més alt?

- Júlia: així (posa al Dani i al Iago un davant l'altre per comprovar-ho).

- Sara (mestra): Júlia aviat és el teu aniversari, no?
- Júlia: el 25 de gener.
- Sara (mestra): ho escrivim?
- Molts: síííí.
- Júlia: els bessons fan els anys el mateix dia.
- Marisol: però tots feu els anys el mateix dia?
- Daniel: no sabem quan tindras 4 anys.
- Arnau: el Pablo ara té 5 anys i d'aquí molts dies en tindrà 6.
- Marisol: creieu que al nostre text d'investigacions, hauriem de posar una fletxa entre les mares, els bebès i els nius?
- Júlia: no perquè un nen no cap a dintre un ou.
- Marisol: però la panxa és com si fos un ou, no?
- Molts: síííí.
- Júlia: podríem fer una fletxa dels nius als ous.

- Alba: els ocells volen perquè tenen ales.
- Bernat: les àligues també volen.
- Marisol: què són ocells les àligues?
- Bernat: semblen com ocells.
- Pablo: a Chile vaig veure una àliga.
- Marisol: algú sap on estava l'àliga abans de néixer?
- Bernat: a la panxa de la mama amb un ou.
- Daniel: les gallines també tenen ous i estan a la panxa de les mares.
- Júlia: després els treuen i els coven.
- Daniel: dintre de l'ou juga i, després, es trenca l'ou a la panxa.

- Marisol: esteu d'acord? L'ou es trenca a la panxa?
- Pablo: els ocells quan neixen estan a la panxa del niu.
- Marisol: recordeu la foto del Bru Rovira?
- Júlia: era una casa d'algú molt gran.
- Iago: sembla com un niu.
- Marisol: si voleu podem tornar a llegir la història.
- Molts: síiiiií.
- Júlia: la foto és gris perquè és de fa molt temps.
- Bernat: és trista perquè hi ha guerres.
- Alba: la guerra està matant al seu fill.
- Daniel: vol estar a una casa perquè no li matin al seu fill. Si tingués una casa de veritat li aniria millor.
- Marisol: però aquesta senyora té una casa així perquè és pobra.
- Daniel: si la casa fos de veritat no estarien els monstres i els dolents.
- Marisol: però existeixen els monstres? Els dracs existeixen?
- Daniel: són dibuixos animats, semblen com un animatge.
- Marisol: què vol dir això?
- Júlia: que sempre animen. A Àfrica i a Rússia també hi ha dracs.
- Bernat: jo un dia vaig veure un drac que estava a una plaça.
- Pablo: jo n'he vist un que treia aigua per la boca.
- Bernat: el meu era de juguina.
- Marisol: no n'heu vist cap que tiri "petardos" per la boca?
- Marina: jo també vaig veure dracs que tenien persones a dintre i treien foc.
- Marisol: però estaven vius aquests dracs?
- Daniel: els dels dibuixos no estan vius perquè hi ha cavallers que els maten.
- Bernat: tots són de veritat perquè tots estan vius.
- Daniel: hi ha uns dracs que eren de tortuga. Feien molt soroll i jo m'asustava.
- Marisol: els dracs poden ser bebès?
- Pablo: sí perquè després creixen.
- Marisol: potser hauriem de posar la paraula por al nostre mapa, no?
- Molts: síiiiií.
- Daniel: el Iago i jo tenim "pesadillas".

- Sara: jo un dia vaig veure uns dracs que els hi posaves foc i a la neu es posava tot de foc. Es cremava tot però jo i la mama estàvem en un tronc i no ens vam cremar.
- Josep: la meva mama em va comprar un "petardo" de vidre i em vaig fer mal.

- Sara: el drac estava fet de disfressa però no hi havia gent. Era màgic.
- Júlia: jo un dia vaig veure un ocell i un ratolí mort.
- Marisol: que es moren els animals?
- Molts: síiiii.
- Marisol: penseu que aquesta mama de la foto fa por?
- Daniel: la guerra fa molta por perquè pot venir un monstre i matar-los a tots.
- Marisol: però a les guerres desapareixen amb "petardos"?
- Alguns: síiii.
- Dúnia: jo vaig veure dracs que estaven ballant.
- Josep: quan jo era un bebè estava a la piscina i plorava.
- Marisol: i què passava? Que no t'agradava banyar-te?
- Josep: no.
- Bernat: el meu germanet plorava perquè tenia por d'ofegar-se.
- Pablo: jo he vist un drac a Barcelona.
- Marisol: que era una font, aquest drac que tirava aigua?
- Pablo: sí (pensem que parla del drac del Parc Güell).
- Sara: un dia vaig veure tot de dracs que tiraven foc però era de broma.

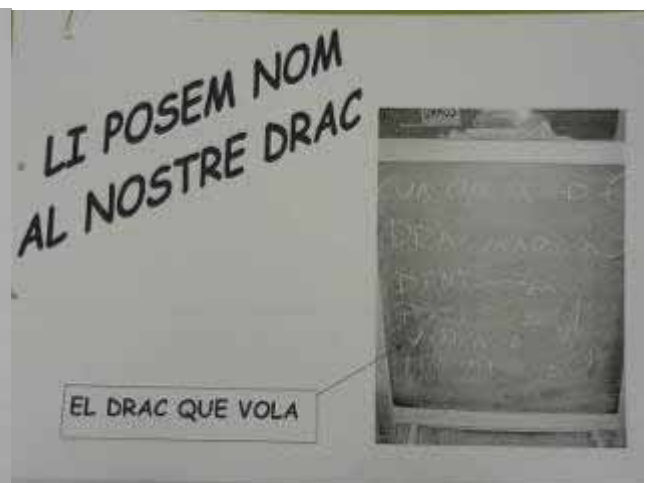

Torno a l'aula dels Dracs i les Dragones després de bastants dies i el paisatge s'ha anat transformant. Trobem molts textos que narren diferents itineraris d'aprenentatge. Han fet un text que narra les diferents investigacions, també hi ha la presència d'un mapa del món on han marcat els seus països de procedència. D'altra banda han fet textos que recullen les seves dates de naixement i les seves alçades.

M'expliquen diferents descobertes sobre dracs i decidim dibuixar un drac prou llarg perquè els representi. Cadascú i cadascuna també farà produccions individuals.

En aquest temps que no ens hem vist hem anat compartint en diferents reunions diverses formes de plasmar processos i d'anar deixant empremtes de les decisions que es van prenent al llarg de les investigacions, aquí hem vist alguns exemples.

2-03-2009

Aquesta conversa la va recollir la Sara, la mestra dels Dracs i de les Dragones, el dia que intentava fer conscients i anar plasmant les relacions entre sabers. La incorporo a la narrativa per la importància que la Sara manifesta que va tenir aquest moment en la vida del grup.

- Sara (mestra): l'altre dia vam començar a mirar quines coses estaven relacionades en el mural del nostre projecte. Recordeu el que vam dir?
- Sara: els ocells els podem posar amb els nius.
- Bernat: els ous i els nius.
- Júlia: els bebès amb les mames.
- Sara (mestra): molt bé Júlia però aquesta fletxa ja l'havíem posat.
- Alba: els ous i els nius han d'estar junts.
- Sara (mestra): per què han d'estar junts?
- Sara: els ous s'assemblen als nius perquè els nius són mitja rodona i els ous són rodones.
- Pablo: els ous podem fer la fletxa cap als ocells perquè els ocells em sembla que neixen d'ous.
- Igambo: ajuntem animals i ocells.
- Sara (mestra): per què?
- Igambo: perquè són iguals.
- Alba: les cases s'han d'ajuntar amb els bebès perquè els bebès han d'estar a les cases.
- Sara (mestra): algú sap per què hem d'unir les cases amb els bebès?
- Sara: perquè sinó els bebès es poden perdre.
- Pablo: els animals han d'anar amb els ous.
- Sara (mestra): molt bé Pablo. Algú sap alguna cosa més?

- Júlia: abans la Igambo ha dit que els ocells es poden ajuntar amb els animals. Jo sé per què. Perquè els ocells són animals.
- Sara (mestra): molt bé!!!
- Pablo: les serps també neixen d'ous.
- Sara (mestra): les serps són animals?
- Molts: síííí.
- Éric: fes una fletxa des dels mapes fins a les mares.
- Sara (mestra): per què?
- Pablo: perquè les mares viatgen amb avió.
- Sara: perquè tots els nens neixen del mapa. Tots naixem al món.
- Júlia: els dofins neixen d'ous i després mamen llet del pit. Unim amb la fletxa les mames amb els animals.
- Marina: les mares tenen mapes i saben on van, per això van junts les mares i els mapes.
- Pablo: els dracs neixen d'ous, fem la fletxa dels dracs fins els ous. I els cocodrils també neixen d'ous.
- Sara (mestra): però els cocodrils no són animals?
- Tots: síííí.
- Sara: els dracs poden tenir fills perquè també en tenen i neixen d'ous.
- Pablo: també algú neix de la panxa de la mama.
- Júlia: les mares són femelles i els pares són mascles.
- Igambo: podem ajuntar els nius amb els animals.
- Sara (mestra): per què?
- Júlia: perquè els animals també fan nius perquè els animals depredadors no es mengin els petits.
- Pablo: els dinosaures també neixen d'ous.
- Sara (mestra): el Pablo ha dit una cosa molt important. I què hem de fer Pablo?
- Pablo: fer una fletxa des dels dinosaures als ous.
- Bernat: les tortugues també neixen d'ous.
- Sara (mestra): les tortugues són animals, Bernat?
- Molts: síííí.

S'evidencia en aquesta conversa com han anat construint coneixement operant des de la complexitat i com van sent visibles les diferents relacions entre els sabers que van descobrint.

En la meva última visita a l'Escola Dovella compartim amb la Sara el seu entusiasme per com han après els infants i com ella també ha anat trobant maneres de gestionar aquesta vida d'aula. Poso a continuació alguns exemples d'itineraris que es van anar obrint al llarg del camí: la descoberta del drac de Gaudí del Parc Güell, el fet de compartir maternitats com la dels bessons de l'aula...

**EL IAGO I EL DANI
ESTAVEN JUNTS
A LA PANXA**

5.2.4. Escenes de la narratives dels Gegants i les Gegantes de 5 anys

4-11-08

És al matí a l'aula dels Gegants i les Gegantes de 5 anys. Vaig de visita per primer cop amb la intenció que els nens i la mestra em situïn què els interessa aprendre i en quines investigacions estan immersos. La Isabel, la seva mestra, em demana que l'ajudi a explicitar amb els nens el teixit que està emergint a l'aula; per fer-ho, decidim que ho

anirem plasmant en un mural col·lectiu on es puguin evidenciar els grans temes amb els seus interrogants tot cercant com estan relacionats.

La Isabel va narrar què és el que ha anat sorgint des que ha començat el curs. Rescata veus d'infants que van fer reflexions importants, que van plantejar preguntes, que van aportar alguna vivència que va enriquir el grup, recapitula sobre el que han anat fent, quines han estat les seves descobertes i quines noves preguntes han anat apareixent.

- Isabel: us recordeu que quan vam començar el curs vam començar a parlar dels gegants perquè era el nom de la nostra classe i ens vam preguntar què és ser gran com un gegant? Aquesta pregunta ens va fer pensar que ens estava interessant molt parlar de com creixem. Parlant parlant ens vam interessar per quin era l'animal més gran i vam estar investigant sobre l'elefant i la balena.

- Biel: al zoo jo vaig veure un hipopòtam que era més gran que un elefant.

- Martí: jo vaig dir que el coll de la girafa no hi compta.

- Isabel: ens vam adonar que quan parlàvem de ser més gran no tots parlàvem del mateix; alguns parlaven de ser més alt, alguns parlaven de ser més gran (volum) i alguns parlaven de tenir més edat.

- Gemma: el meu papa té 38 i la meva mama té 39 i és més gran.

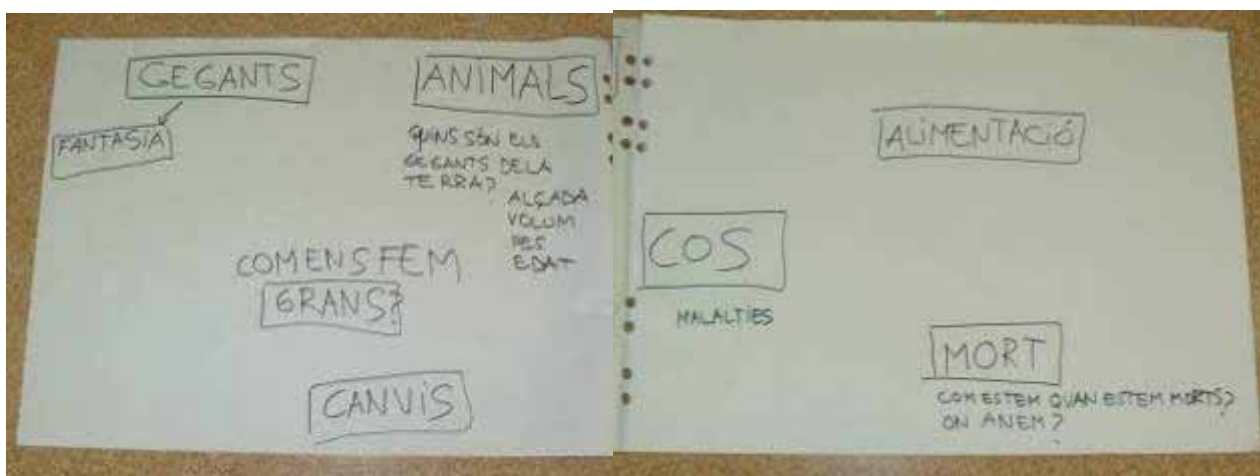
- El 9 és més gran que el 8.

- Isabel: també ens vam preguntar si sempre anem creixent.

- Joan: els ossos creixen i són més forts.
- Isabel: sí, però com creixen? Ens vam adonar que ens interessaven molt els canvis. Joan, explica què et passava.
- Joan: a mi la roba se m'anava quedant petita i li passava al meu germà petit i al meu germà també li anava petita al cap de poc.
- Marc: la mare té 57 i el pare 58.
- Joan: la Clara encara no ha crescut. El Pol és més gran que la Clara.
- Isabel: també estem parlant de ser més gran que.
- Martí: el papa té 39 i la mama té trenta deu.
- Oriol: no existeix el trenta deu. Es diu quaranta.
- Isabel: també l'Ot va dir que ell seria més gran que la seva germana i vam pensar que moltes vegades els nois són més alts que les noies, llavors ens vam mesurar i vam veure qui era la més alta a la nostra classe.
- Marisol: però sempre creixem o hi ha algun moment en què parem de créixer?
- Ot: tenim anys però no creixem.
- Oriol: ens fem baixets quan estem a punt de morir.
- Isabel: també ens vam adonar que menjar ens ajuda a créixer. Després vam començar a parlar de la mort, què passa amb la mort?
- Joan: si ens morim anem al cel. Ens pot matar algun llamp i ens morim més aviat.
- Nil: no és veritat, això del cel. Tinc la peli del cos humà i no ho diu. L'esquelet és l'únic que es queda.
- Eloi: quan ens morim també ens enterren en una caixa, com el meu avi, que es va morir.
- Elies: ara està a l'hospital.
- Eloi: primer estava a l'hospital i després es va morir.
- Aina: al meu avi el van cremar i després el van enterrar, igual que al meu tiet.
- Nil: potser els que estan morts i no els veuen els àngels els porten al cel.
- Joan: jo vaig veure a Menorca una casa on enterraven els morts.
- Marisol: com ho vas saber?
- Joan: hi havia flors.
- Molts: sí, és veritat, posen flors.
- Marisol: hi havia creus?
- Sí, perquè diu que no es pot entrar, només els que treballen allí.

- Martí: al meu avi el van cremar i es va morir.
- Joan: la casa que vaig veure era blanca.
- Eloi: vaig veure una manifestació de morts. Hi havia policies al darrere. Portaven morts que els havien fet de paper. Feien mentides, que eren morts de veritat.
- Elies: estaven fent el mort.
- Marisol: què és això de fer el mort?
- Gemma: a l'aigua es fa així (s'estira al terra i fa la demostració).
- Marisol: crec que fa estona que estem parlant de com i on estem quan estem morts.
- Isabel: Nil, explica per a què ens va servir la pel·lícula que ens vas portar.
- Nil: vaig portar una pel·lícula del cos humà, es veia el cos com si estiguéssim dins, sortien uns nois de dins, que eren mentida.
- Isabel: era una representació per entendre com funciona el cos. Aquella setmana hi havia nens malalts i vam estar pensant què els devia passar al cos. Què hi ha en el nostre cos que ens fa créixer? Per què vomitem? Vam descobrir que el cos treu el que no vol amb la caca.
- Maria: jo vaig tenir diarrea, tenia mal de panxa i feia moltes caques.
- Ot: la Maria tenia règim.
- Isabel: és veritat, tots els que estaven malalts de la panxa aquella setmana tenien règim.
- Maria: el meu iaio es va morir perquè es va fer mal amb un "cutxillo".
- Marisol: si et fas mal en una mà, et mors?
- No, ve l'ambulància i et cura.
- Maria: es va tallar el cor.
- Marisol: ara la Maria ha canviat, ha pensat que si et talles el cor sí que et pots morir.
- Ot: si et talles el coll et treus el cap i estàs mort.
- Marisol: estem parlant de com et pots morir.
- Isabel: també vam estar pensant com creixien els cabells. Hi havia nens que deien que creixien si els regàvem, nens que deien que creixien si els posàvem menjar i pujava dalt del cap, algú deia que eren molt importants les vitamines del tomàquet. Vam estar pensant que alguns pares ens deien si no menges et faràs petit.
- Veus: com una puça, com un diner, com una formiga...
- Amb l'Arlette feien tractes al menjador. Com que li costava menjar...

- Isabel: com que a l'Arlette li costava menjar vam decidir mirar si havia crescut. Què et vam preguntar, Arlette?
- Arlette: m'havíeu dit que quant pesava.
- No, que quant medies. Volíem saber si havies crescut.
- Isabel: i vam descobrir que havia crescut 4 centímetres.
- Marisol: aquests són els temes que han sortit fins ara. Doncs ara, amb el que jo he apuntat intentaré anar fent amb vosaltres un text amb les relacions de les coses que us interessa investigar i m'aneu dient si us he entès bé i si esteu d'acord o no.

Aquí s'acaba la trobada perquè els nens ja estan molt cansats. Comparteixo amb ells que això és un primer esborrany per aclarir-nos, però que caldrà pensar-ho millor i anar veient quines són les preguntes més importants que volem investigar de cadascun d'aquests grans temes i anar posant les fletxes de les coses que anem descobrint que estan relacionades.

Amb la Isabel descobrim, observant el quadre, que segurament caldrà compartir amb els nens que ens sembla que el títol, o l'eix principal de la investigació, és com ens fem grans i com canviem.

11-11-08

Som a la tarda a la classe dels Gegants i les Gegantes. Tenim una conversa sobre una obra de teatre de Peter Pan que aniran a veure l'endemà. La mestra intenta relacionar

l'interès que ja ha emergit a l'aula sobre com créixer i fer-se gran i la idea que en Peter Pan no vol créixer.

- Isabel: què li passa a en Peter Pan?
- Marc: en Peter Pan és un nen que no vol créixer.
- Oriol: a la pel·lícula hi ha un pop que vol atacar el Capità Garfio.
- Marisol: hi ha algú que no vulgui créixer com el Peter Pan?
- Joan: jo no vull créixer perquè sinó em moriré.
- Héctor: jo també penso el mateix que el Joan.
- Aina: doncs jo al revés. Vull créixer perquè si creixem poden saber coses molt interessants i divertides.
- Joan: però et pots morir.
- Fernando: que al Peter Pan l'havien atrapat els pirates.
- Isabel: això que expliques és una escena de la pel·lícula.
- Marisol: però es pot aconseguir no créixer?
- Joan: el Peter Pan ho aconsegueix. S'aconsegueix amb màgia.
- Marisol: qui fa la màgia?
- La Campanilla. És com una fada.
- Sara: també fa volar el barco.
- Isabel: qui és el Peter Pan?
- És un nen.
- És un nen que vola.
- Ot: hi ha la peli de Peter Pan en persona. Pot volar però s'ha fet gran.
- Martí: el cocodril té un rellotge a dins que se'l va empassar. Quan se sent dóna la pista d'on està.

- Marisol: com es diu el país de Peter Pan?
- Marc: Nunca Jamás.
- Marisol: què vol dir?
- Joan: Nunca Jamás ja no es creix.
- Nunca Jamás creixeràs.
- Mai més creixeràs.
- Marisol: com podríem fer per anar a aquest país?
- Hem d'anar amb avió.
- Hem d'anar amb barco. A més a més hi ha aigua molt a prop.
- Marisol: si mirem un mapa del món, quines pistes trobaríem?
- Pot ser que sigui en aquella estrella.

- Aina: no és a l'estrella el país de Mai Més.
- Oriol: en realitat no existeix el país de Mai Més.
- Marisol: i el Peter Pan, que existeix?
- Joan Pere: hauria de ser un mapa de fantasia.
- Marisol: a la meua classe de l'any passat ens dèiem pirates i els nens van decidir inventar-se mapes de tresors que també eren de fantasia. Si voleu us els porto per si vosaltres també us en voleu inventar.
- Molts: sííí, porta'ls.
- Marisol: podríem inventar-nos com és el mapa del país de Mai Més.

- Isabel: ens podem fixar en aquest mapa del món per veure com és, quins signes té...
- Gabriel: no existeixen ni els pirates ni el Peter Pan.
- Els pirates sí.
- Marc: si no existeix el Peter Pan no existeix el país. No existeixen els personatges.
- Isabel: tot el que veiem existeix?
- Varis: eren persones disfressades.
- Gabriel: eren persones disfressades, no tenien espases; per això se sap que són uns pirates de mentida.
- Maria: el Garfio sí que té espasa i és un pirata.
- Daniela: jo sí que vull créixer per aprendre moltes coses.

9-12-2008

Vam quedar que buscaríem models de mapes de tresors, de mapes del país de Mai Més, com deien alguns infants, de mapes i plànols de fantasia per poder interpretar-los i tenir-los de referent i intentar fer els nostres propis mapes.

gsbv.es

Ens trobem amb la intenció de produir els nostres mapes i plànols de fantasia. Mirem altres mapes que ens serveixin de model, que ens ajudin a pensar quina és la simbologia que ajuda a localitzar, que dóna pistes per saber quins són els punts de referència importants, quina simbologia es fa servir, per a què serveix.

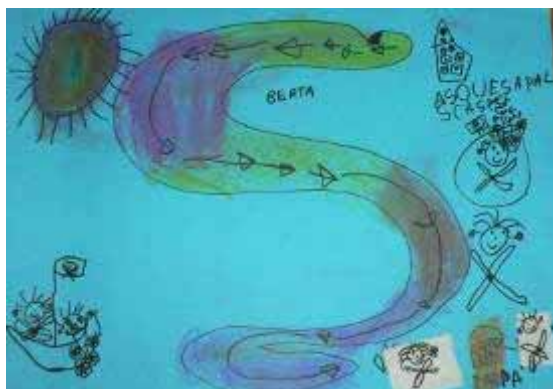
Parlem de com són els mapes, què han de tenir...

- Hi ha aigua i hi ha terra .
- Hi ha arbres.
- És un país.

- Per a què serveixen els mapes de tresors?
- Per trobar un tresor, s'ha de veure el camí d'anar a buscar el tresor.
- S'ha de veure una illa.
- Com són les illes?
- Una illa és rodona i viuen moltes persones.
- És tot el món on estan les illes, és el món.
- El camí el fan amb ratlles separades.
- A l'illa de Peter Pan hi ha un arbre amb portes.
- En el mapa podem fer altres camins que facin trampes.
- Què posen per saber on és el tresor?
- Posen una creu per trobar el tresor.
- Moltes monedes, joies.
- Podem fer un barco de pirates per anar a buscar els tresors.
- Quan arriben tiren l'àncora.

Mirem plànols elaborats per altres nens i nenes per veure quines idees han tingut ells.

- Posen una "equis" i és una trampa.
- Posen fletxes.

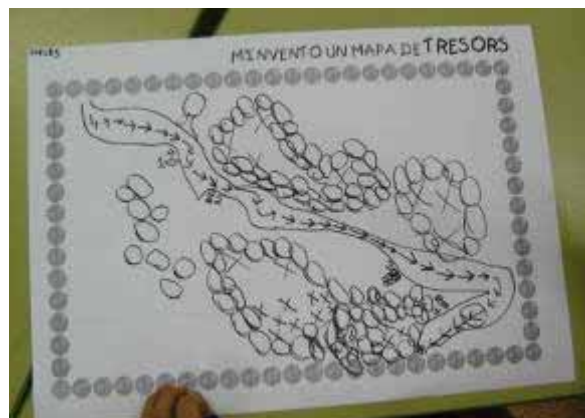
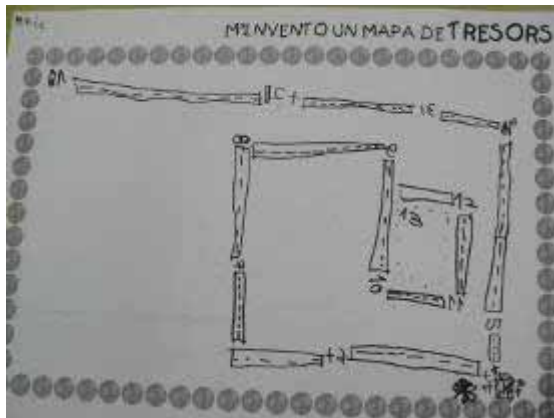
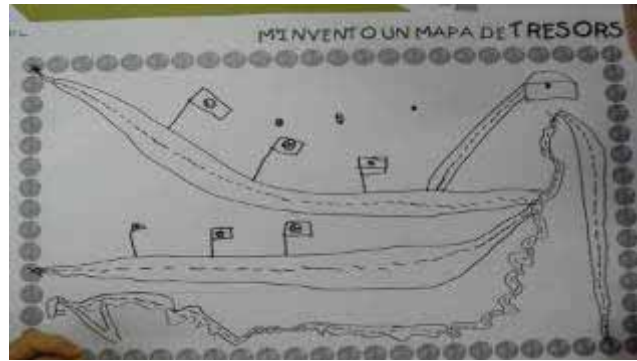
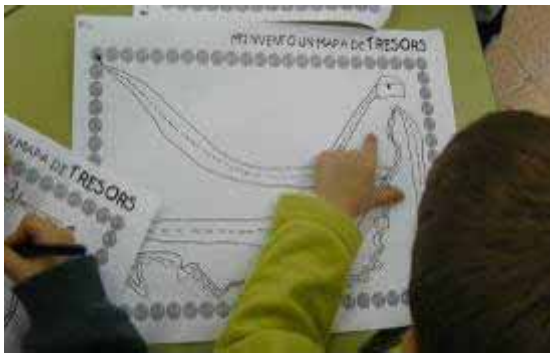
- Si posen el número 3 són 3 passos.
- Els números són proves.

Compartim la idea que altres nens posaven títols al mapa per saber per a què servia, també escrivien altres coses: sortida, tresor... Quin títol posaríeu vosaltres?

- El tresor dels pirates.
- Troba el camí.
- Els pirates van a trobar el tresor de Peter Pan.
- El tresor.
- El tresor de les sirenes.
- Per a què serveix el mapa del tresor?
- Perquè caiguin en una trampa.
- Per enrecordar-se d'on està el tresor.
- Algú es pot emportar el tresor si el troba.

Comencem a fer els nostres plànols i mapes de tresors, també hem comentat que alguns nens feien plànols del camí cap a l'escola, que alguns amagaven tresors en aquests plànols del camí de casa a l'escola, podríem buscar el plànol de Barcelona i d'on està l'escola...

Ens trobem la Isabel i jo i compartim quins són els diferents itineraris d'aprenentatge i els plasmem en aquesta llista.

QUÈ VOLEM APRENDRE, QUÈ VOLEM FER PLEGATS ELS GEGANTS DE 5 ANYS?

COM CREIXEM?

SEMPRE ANEM CREIXENT?

ELS ANIMALS MÉS GEGANTS

QUÈ ÉS SER GRAN COM UN GEGANT?

ELS GEGANTS EXISTEIXEN?

SER MÉS GRAN QUE

GRAN EDAT/ GRAN VOLUM

ALÇADA

LONGITUD

COMPAREM COM ANEM CANVIANT

COMPAREM I ORDENEM

CANVIS. COM ANEM CANVIANT?

COM CANVIA EL NOSTRE COS?

QUÈ HI HA EN EL NOSTRE COS QUE ENS FA CRÉIXER?

PER QUÈ VOMITEM?

PER QUÈ ENS POSEM MALALTS?

LA MORT

COM I ON ESTEM QUAN ESTEM MORTS.

COM ET POTS MORIR?

ES POT ACONSEGUIR NO CRÉIXER?

EXISTEIX EL PAÍS DE MAI MÉS?

- EN PETER PAN ÉS UN NEN QUE NO VOL CRÉIXER.

- JO NO VULL CRÉIXER PERQUÈ SINÓ EM MORIRÉ.

- JO SÍ QUE VULL CRÉIXER PER APRENDRE MOLTES COSES.

- DONCS JO AL REVÉS. VULL CRÉIXER PERQUÈ SI CREIXEM PODEN HAVER COSES MOLT INTERESSANTS I DIVERTIDES.

CONNEXIÓ AMB LA BIOGRAFIA DE James Matthew Barrie

MAPES REALS/MAPES DE FANTASIA

- ELS PAÍS DE NUNCA JAMÁS
- MAI MÉS CREIXERÀS.
- EN REALITAT NO EXISTEIX EL PAÍS DE MAI MÉS.
- PODRÍEM INVENTAR-NOS COM ÉS EL MAPA DEL PAÍS DE MAI MÉS
- HAURIA DE SER UN MAPA DE FANTASIA .
- ENS PODEM FIXAR EN AQUEST MAPA DEL MÓN PER VEURE COM ÉS, QUINS SIGNES TÉ...

TOT EL QUE VEIEM EXISTEIX?

PODEM CERCAR RELACIONS REALITAT/FANTASIA VEIENT ELS GEGANTS DE FESTA MAJOR, ELS DE CONTE, NOSALTRES CREIXENT, EL PETER PAN I ALTRES SITUACIONS QUE ANEM TROBANT PEL CAMÍ...

Ens dies successius van plasmant els itineraris d'aprenentatge en un text col·lectiu i van estirant del fil aprofundint en cadascun dels temes d'investigació.

Els Gegants i Gegantes van deixant plasmades les seves descobertes, una d'interessant que els fa pensar molt és conèixer la biografia de l'escriptor de Peter Pan que tenia una malaltia que no el permetia créixer, aquest coneixement s'entra en les seves hipòtesis sobre voler créixer o no.

També segueixen explorant sobre els textos de localització i aprofundint en la investigació sobre el cos.

Cap a final de curs el text dels diferents itineraris va quedar plasmat de la següent manera:

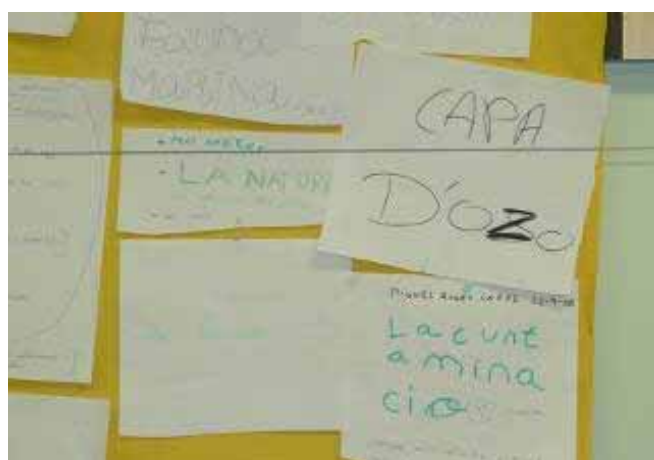
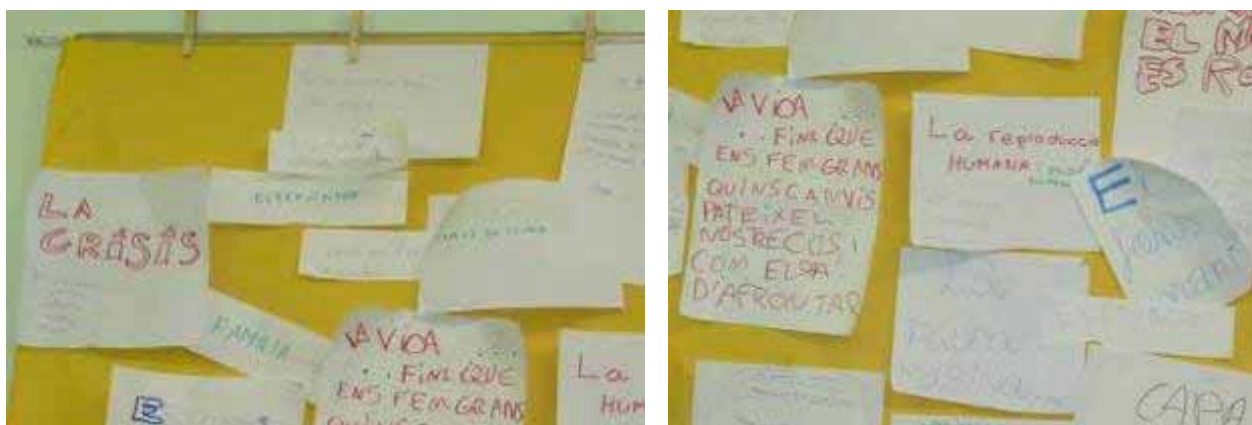

5.2.5. Escenes de la narrativa d'una aula de sisè

28-10-2008

Som a la classe de sisè de l'escola Dovella. El Toni, el seu mestre, m'explica com ha començat a emergir el teixit de l'aula, com han començat a construir el que els interessava aprendre, el que els interessava fer durant la travessia de sisè.

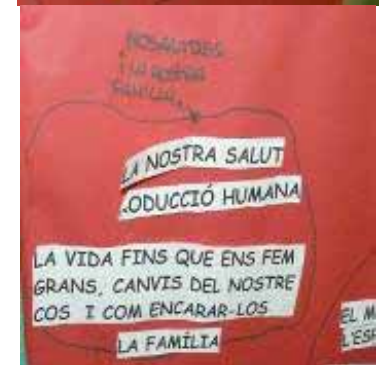
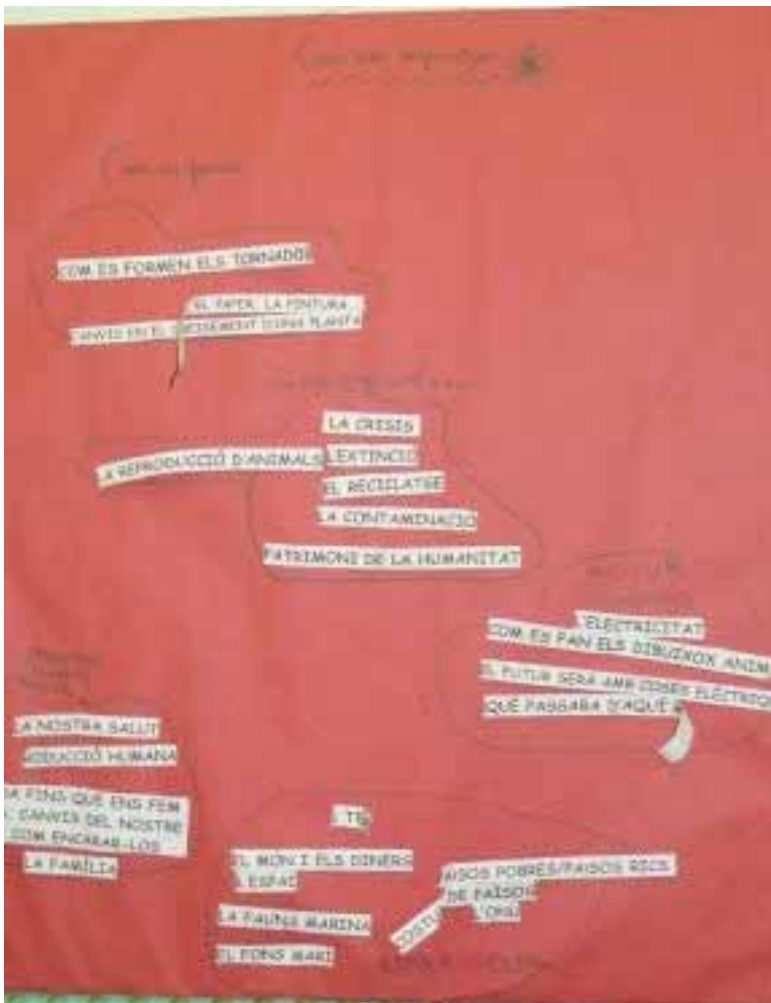
Durant els primers dies van compartir quins temes els preocupaven, quines preguntes s'estaven plantejant. En aquesta cartellera es veuen els interessos que van plantejar en aquests primers moments.

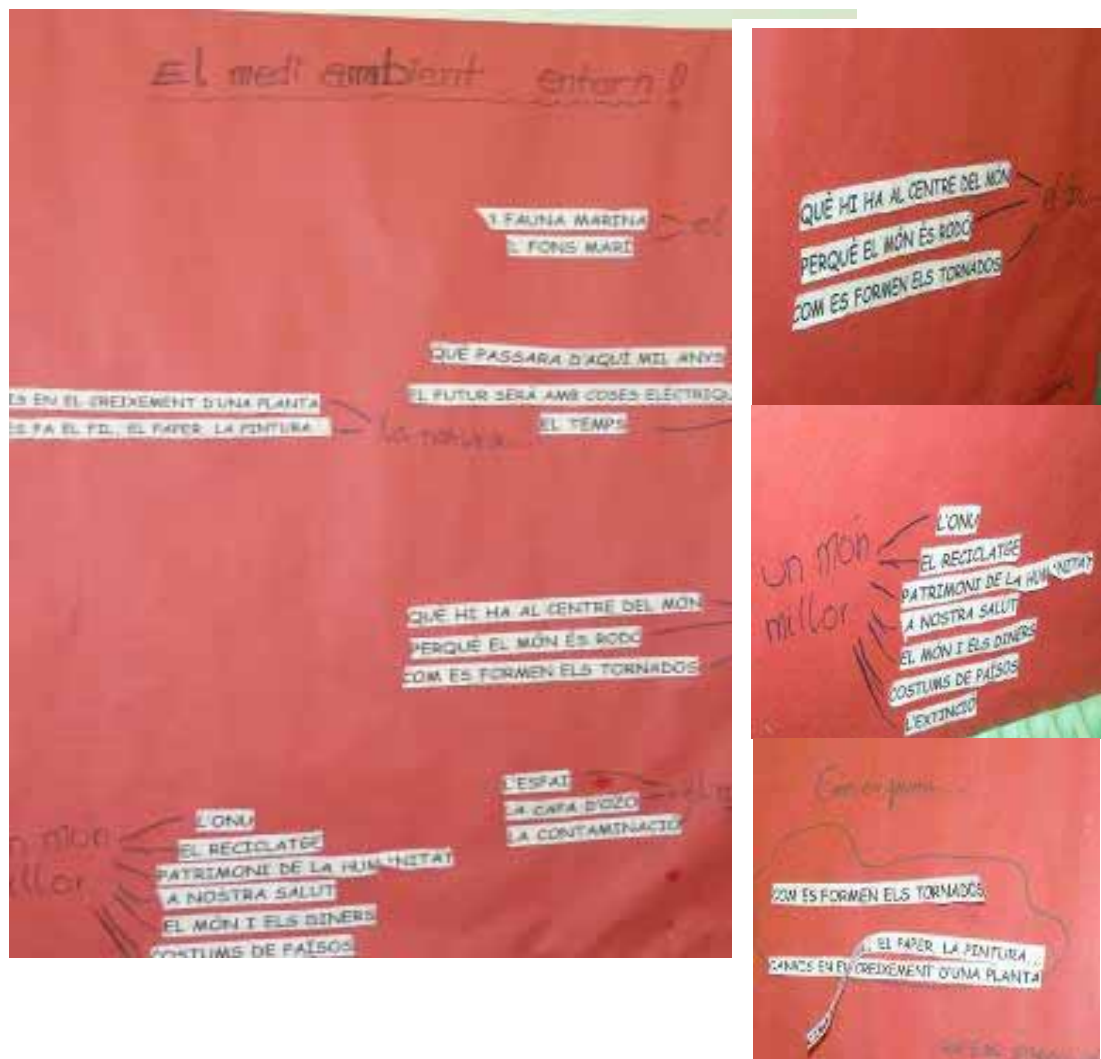
Un cop cadascú ha expressat allò que li interessa aprendre, se'ls proposa que intentin reorganitzar per grups quins podrien ser els grans temes sobre els quals s'està preocupant el col·lectiu. Agrupats en tres grups tothom treballa sobre totes les propostes i preguntes intentant organitzar la informació per temes i cercant un títol que reculli tots els interessos. Llavors apareixen tres grans temes títols, tres maneres de narrar i recollir el que volen abordar: els nostres tresors, el medi ambient i com ens organitzem.

El que interessava als mestres era acompanyar-los perquè anessin buscant relacions entre tot el que estava emergint de manera que quedés organitzat segons les argumentacions i els vincles que anava trobant cada grup de persones compartint així que no hi ha una única manera d'interpretar, d'organitzar la informació, que sempre es pot mirar des d'una perspectiva personal i única que s'enriqueix alhora de diferents punts de vista, diferents interpretacions i versions.

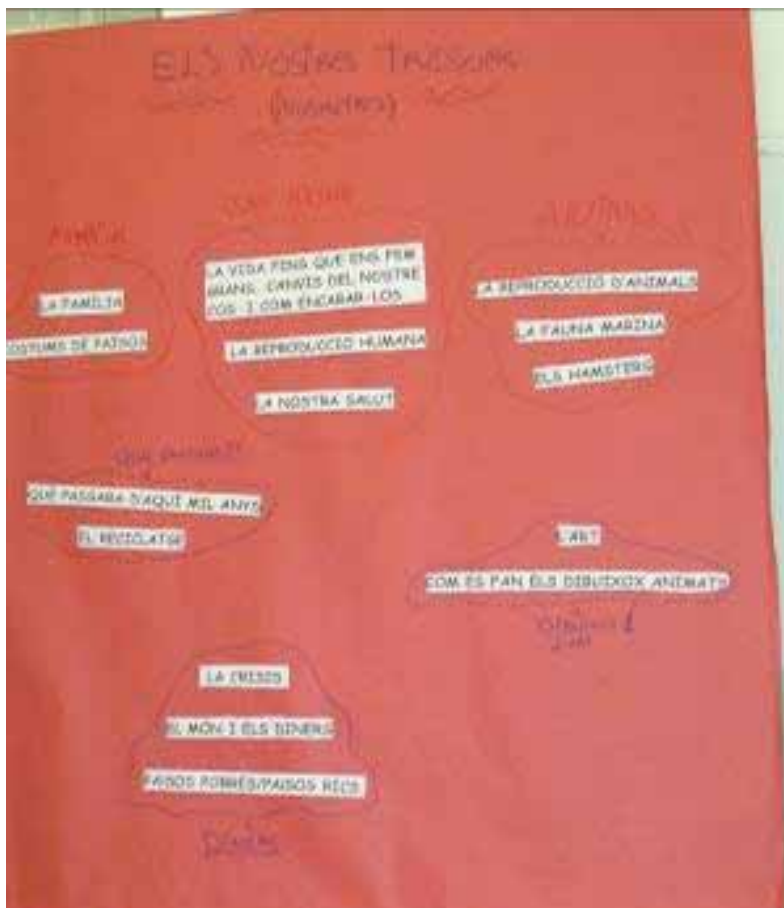
COM ENS ORGANITZEM

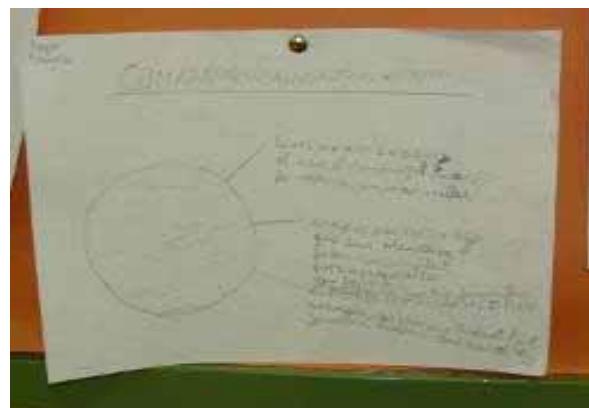
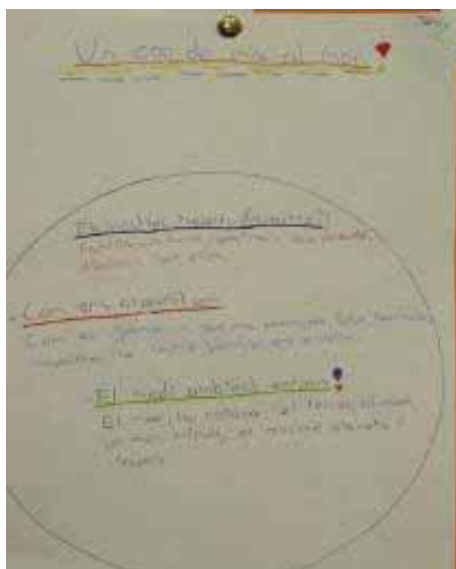
MEDI AMBIENT ENTORN

ELS NOSTRES TRESORS

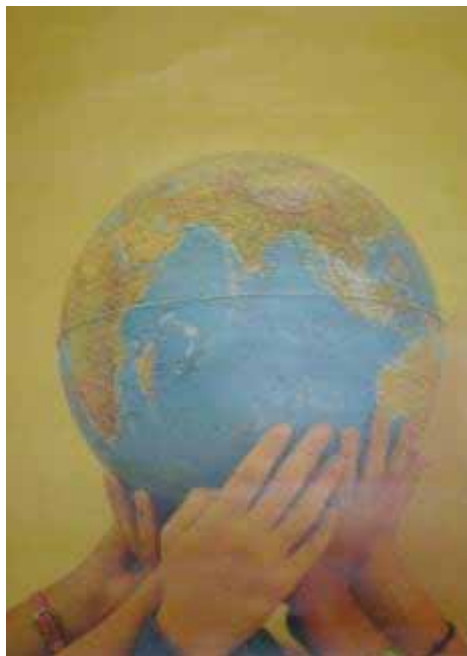

En un altre moment es planteja que organitzin individualment les idees més importants relacionades sobre el que els interessa aprendre a tota l'aula. En els textos que veiem a continuació podem observar com els infants organitzen la informació que recull les idees de tothom de diferents maneres. Es nota que tenen diferents estratègies per organitzar-se i plasmar, que cada alumne escull la seva pròpia forma d'exposar allò que vol expressar.

Moltes idees eren sobre el món i els seus conflictes i aquesta constatació fa que es decidís un títol que recollís els grans interrogants que han emergit. Finalment es decideix un títol i un subtítol que recullen els interessos globals. En grups representen els títols amb la proposta que els plasmin amb diferents llenguatges, amb diferents sistemes de representació. Els resultats són aquests:

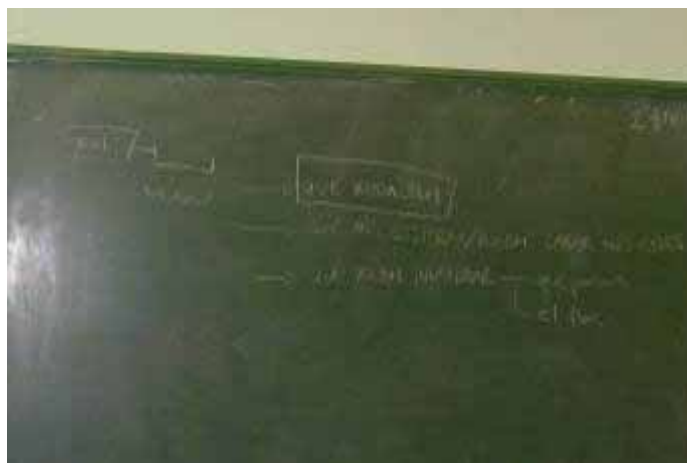
En un altre taulell de la classe es troben les notícies que aporten els diferents membres de la comunitat per aprofundir en aspectes que estan treballant, per problematitzar-los, per anar incorporant diferents versions d'allò que els preocupa.

En el moment que descriu estaven treballant sobre una recerca relacionada amb els seus avantpassats que es vincula a les demandes sobre els nostres tresors: nosaltres. Havien cercat informació triant a casa, amb la seva família, algun avantpassat interessant per poder compartir amb la resta de l'aula diferents aspectes d'aquesta persona. El Toni, el seu mestre, creu que aquest treball els obrirà espai a molts dels temes que els preocupen, apareix el temps històric, els costums de diferents països, diferents formes de vida, les seves biografies vinculades a la història familiar...

El Toni planteja que comparteixin amb els seus companys de grup la informació que han portat. És una manera de narrar als altres el que cadascú ha recollit per trobar ponts entre les diferents històries i intentar enriquir-les.

Es planteja que recullin en tires de diferents colors aspectes del personatge sobre els quals els interessa aprofundir: què ressaltem, què més volem saber del personatge, què passava en aquella època.

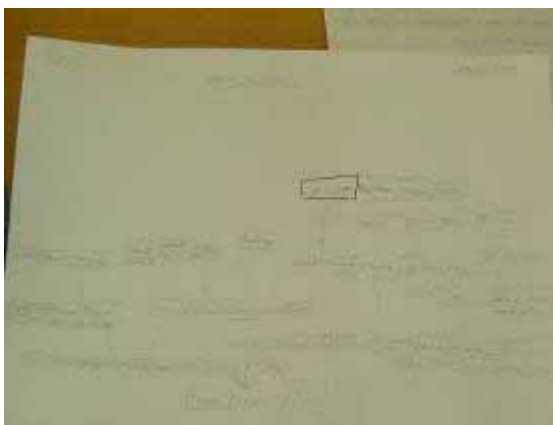
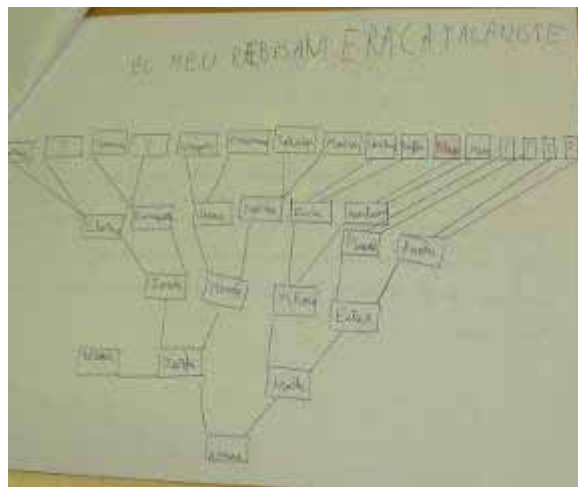
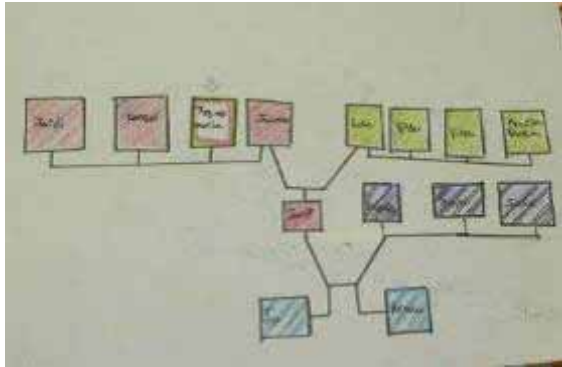

Els nois i noies van escrivint en papers de diferents colors els aspectes més rellevants.

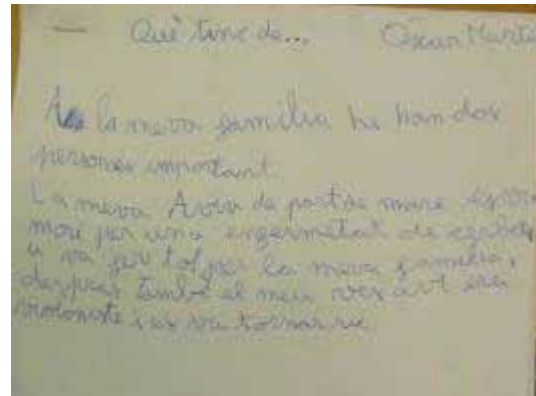
EL BESAVI DEL PAU VA
SER ALCALDE DE CIUTADELLA

AL AVI DEL JORDI B. VA SER
DIRECTOR DE UNA MARCA DE VI
LA MARCA ES DEIG (FREIXENET)
A

Les informacions que han recollit a casa estan representades amb diferents tipus de text. Es documenta amb fotografies, esquemes, escrits narratius..., però sobretot amb arbres genealògics per ubicar les relacions familiars de l'avantpassat.

Després de compartir una estona en grup les informacions es proposa que posin en comú el perfil d'un dels avantpassats per poder compartir, per acompanyar, com enriquir la informació amb la interacció de diferents persones, cercant matisos que problematitzin el personatge, que l'enriqueixin i ajudin a aprendre noves coses.

Compartim els avantpassats de l'Óscar.

El Toni considera que cal compartir què és el més interessant per a l'Óscar per poder ajudar-lo a fer-se noves preguntes.

Quan comencen a compartir les dades s'adonen que cal compartir altres dades de les que no es parla :

- Dades de quan va néixer la besàvia que tenia la malaltia del cervell.
- Cal definir més la malaltia del cervell.

- L'Óscar pot estar parlant de fa 20 anys o potser d'ara i per la malaltia és molt diferent.

- Quina malaltia en concret del cervell tenia?

- Era una malaltia crònica del cervell?

- Óscar: crec que era un càncer cerebral.

- Això vol dir que el cervell es va fent aigua, però ara ja no existeix aquesta malaltia.

- Toni: cal estudiar a fons la malaltia aquesta si ara no passa i abans sí. Podria estar relacionada amb alguns problemes d'aquell temps.

Preguntes que li van fer:

- La teva família és originària de França? Com van anar a Itàlia i França?

- Com és que això que el que estàs responent no ho has posat en el teu informe?

- Toni: ens està passant el mateix que l'any passat, volem participar tots i no ens escoltem.
- Com és que es va fer ric?
- Óscar: li van oferir una orquestra.
- Va deixar de tocar el violí?
- Óscar: quan es va morir el seu pare va deixar de tocar el violí de tristesa.
- Toni: fixeu-vos com hem enriquit el que li caldria explicar millor a l'Óscar i sobre què es podrien fer noves preguntes que ens ajudin en el que ens interessa.
- Marisol: jo, que he estat observant el que fèieu, m'he fixat que la majoria dels avantpassats triats eren homes. Com és que entre els avantpassats heu triat més homes que dones?
- Segurament perquè Franco era un masclista.
- Toni: aquesta pregunta que ha fet la Marisol és molt interessant. Vull que la feu a casa per veure què n'opinen, d'acord?
- Toni: la valoració que faig jo de com ha anat avui és que teniu idees molt bones i jo m'ho he passat molt bé, però crec que heu de millorar força en l'atenció, heu d'estar més pendents.

3-12-2008

En aquesta trobada demano que m'expliquin com està avançant el treball dels avantpassats.

- Agus: vam decidir fer una línia del temps del més vell fins al més jove. Posarem la foto, la data de naixement i de la mort, on va néixer i on va viure, també escriurem per què l'hem escollit.
- Laura: vam quedar d'explicar algo sobre ell, el que li agradava, com era la seva vida.
- Marisol: l'última vegada que ens vam veure us vaig demanar que reflexionéssiu sobre el fet que hi havia poca gent que hagués triat avantpassats que fossin dones. El Toni us va proposar que ho preguntéssiu a la família, em podeu explicar què va passar?
- Laia: jo vaig preguntar al meu pare i em va dir que perquè les dones fan la feina de casa, lo de cada dia. Els pares ens porten a la muntanya a buscar bolets. A nosaltres ens

sembla que els pares són més divertits i és quan són grans que ens adonem que no és veritat i ja ho entenem. Per exemple, algú va triar un avi que va anar a la guerra, perquè els homes fan les coses més diferents.

- Laura: jo crec que potser això no és tan important. Les dones cuidaven a molta gent i això és més important. El meu besavi es va morir molt aviat i l'àvia es va quedar i ella feia la feina més important i cuidava de tots.

- Dani: és més important que et cuidin. Es confonia lo més important amb lo quotidià.

- Arnau: una persona que va ajudar el món va ser la princesa Diana de Gales. Era la futura reina, donava molts diners a les ONG i feia tot el que pogués contra la fam en el món.

- Cristina: a ella li donaven diners, és millor la gent normal, que no es coneix. És molt important el Rei, el Papa, però tu ets molt important.

- Toni: sabeu que la Reina d'Espanya ha tret un llibre i que ha sigut molt polèmic?

- Àxel: no poden opinar els reis de coses polítiques, diuen que no poden.

- Arnau: els reis no poden votar, no poden opinar de coses públiques, són com els àrbitres, que no poden dir ni cap aquí ni cap allà. Es queden de la loteria del 0 al 19. El llibre el podrien retirar del mercat, hauria de ser neutral.

- Cristina: jo si fos la Reina d'Espanya... Els reis són sagrats, diuen algo i es munta el lio. Que opinin ells. Si dius una cosa i és un fallo o algo, no m'agradaria que sortís en un llibre.

- Dani: el llibre explica informació sobre la Reina, la meva mare estava interessada.

- Toni: el que ens interessa és la vida privada de la gent? On està la frontera entre la vida privada i la vida pública?

- Marisol: ara potser s'ha obert un tema relacionat amb el dels avantpassats que seria situar dones famoses al llarg de la història. Quines ho han estat i per què les triaríem? També em sembla interessant d'aquesta conversa que rescatem la idea de si estem d'acord que hi hagi gent que no pugui opinar. Per a la vostra vida d'aula crec que és molt important que pugueu mostrar les vostres opinions.

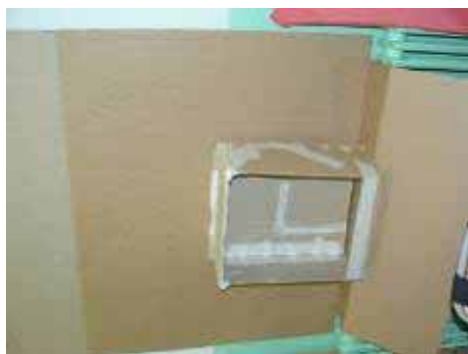
- Toni: crec que hem d'anar perfilant si ens estem interessant més per les vides dels famosos o per les vides de les persones en general.

- Arnau: jo crec que és molt més important la gent com nosaltres que la Reina. Els reis tenen sou i no els serveix de res. De totes maneres els reis d'aquí sí que ajuden a tothom.

Després d'aquesta conversa es posen a treballar per grups. De les tres maneres de narrar el que volen aprendre, recollides en tres murals, han decidit plasmar-ho ara en volum, creant tres grans ambients al·lusius. Un grup es dedica a dissenyar un arbre que recollirà la idea del medi ambient. Els infants expliquen que ho representen així perquè faran un arbre genealògic. Les fulles de l'arbre tindran esquemes del que hem anat descobrint.

Un altre grup treballa sobre el mural de com ens organitzem i dissenya una ciutat que representi totes les idees i problemàtiques que els preocupen.

Un tercer grup està muntant un bagul que representa els seus tresors, representa les coses que són molt importants per a nosaltres i conté els nostres tresors: els avantpassats, el cos humà i els animals.

Una noia m'explica que en els tresors han afegit el càlcul, perquè el càlcul és un tresor per a nosaltres, és una eina, però el càlcul també és de com ens organitzem perquè ens hem posat d'acord en aquesta manera d'organitzar els nombres.

Al final de la tarda ens trobem un moment amb el Toni, que em comenta que després intentaràn crear connexions per veure què tenen a veure i com s'enriqueixen uns temes amb els altres. També pot servir per anar descobrint quines investigacions que, al principi estaven separades, ara s'han anat vinculant. Manifesta com ell, com a tutor, es preocupa que tots els moments en què ell està present a la vida de la classe es visquin de manera integrada, per això provoca i proposa diferents maneres de relacionar les investigacions encetades per anar trobant la coherència, la cohesió entre tot el que els ocupa.

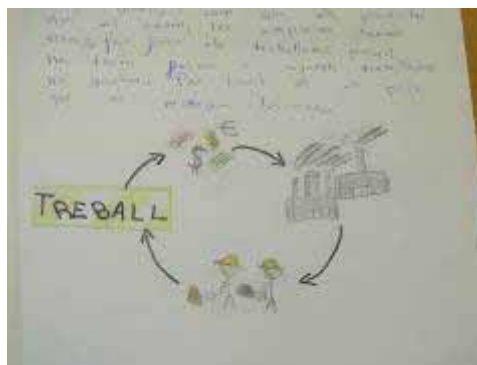
Expressa que les hores de tutoria són les que de moment asseguren la investigació global. És on ell pot acompanyar el teixit de desitjos i interrogants que s'han anat desplegant i problematitzant i intenta fer-ho guiant una trama que intenta que no sigui fraccionada per àrees de coneixement sinó que s'aborda de manera integrada i relacional. De moment, en les estones d'especialitat passen coses diferents ja que no hi ha temps per coordinar intencions i noves vinculacions.

13 -1-2009

Ens trobem a l'aula de sisè de l'escola Dovella on, després de vacances de Nadal, la comunitat repren on és, reformula les investigacions que té entre mans, comparteix nous interessos emergents de les diferents persones del col·lectiu i valida, qüestiona, busca relacions entre el teixit ja plantejat, les noves propostes i les vinculacions entre les descobertes, les opinions i els interessos de cadascú.

L'Esteve, que seu al meu costat, m'explica el que anem a compartir.

- Esteve: a les vacances hem buscat informacions sobre les coses del gran tema (un cop de mà al món, conèixer i ajudar el món i a nosaltres mateixos) interessants per a mi i ara anem dient les relacions que té amb el que estem investigant.

Treball que porta l'Esteve

Els nois i noies porten treballs recollits amb diferents formes de representació, com ja hem vist en la cultura d'aquesta aula altres vegades, que convida a pensar-se i expressar-se tenint presents diferents possibilitats, tenint presents els diferents sistemes de representació possibles que s'enriqueixen entre ells quan van deixant empremta. Prenen nota de les intervencions del més rellevant dels seus companys i estan presents des d'una escolta activa per involucrar-se en la conversa cultural en la qual estan inversos.

- Toni: ara començarem a explicar el que hem trobat, sobre què hem investigat recordem el que ja vam compartir l'altre dia, tu, Àgata, de què vas parlar?

- Àgata: jo sobre dissecar animals.

- Toni: crec que no vam arribar a parlar de amb què estava relacionat.

- Chiaki: jo també vaig parlar i vaig explicar que el meu tema anava de la contaminació de l'aigua, atmosfèrica i acústica.
- Toni: hi havia gent que lligava el tema amb el seu.
- Laia: sí, el meu tema és el mateix però separat per la contaminació de l'aigua i la ciutat.
- Laura: jo he fet la pobresa, molts nens es moren per la contaminació dels rius quan es beuen l'aigua. He pensat sobretot en l'Àfrica.

- Joan: jo he fet l'estalvi d'aigua.
 - Toni: sabeu quina és l'última notícia de l'aigua aquí a Catalunya? Han tret el decret de sequera, s'ha aixecat la prohibició i ja es poden tornar a omplir les piscines, les fonts...
 - Àgata: si ho tornem a obrir tot ens pot tornar a passar.
 - Arnau: seria molt difícil perquè els pantans estan al 90% de la seva capacitat.
 - Dani: jo ho he fet sobre el medi ambient, vaig parlar d'un grup que vaig trobar a Internet que es diu Acció Natura, que està preocupat pel medi ambient.
 - Esteve: el Dani va plantejar al principi el tema de la vida fins que ens fem grans i ara el tema de l'estalvi d'aigua està relacionat.
 - A mi em lliga amb el tema de la Laura d'Àfrica.
 - Laura: a mi em preocupen els nens d'Àfrica perquè és una mica injust que no tinguin res. Jo ho vaig veure en un documental, que una de les causes que provoca més morts és la contaminació de l'aigua. En comptes d'omplir les piscines ara podríem donar aigua als que la tenen contaminada.
- He fet entrevistes al meu pare i a la dependenta d'una papereria sobre què els sembla la pobresa. També he escrit les meves hipòtesis per ajudar-los.
- La meva mare m'ha donat el telèfon d'una ONG.

- Marisol: Laura, però només has parlat de la pobresa d'Àfrica o has investigat sobre la pobresa d'aquí si n'hi ha i si es pot relacionar?
- Laura: sí, Àfrica és el primer que se'm va acudir, però ho he relacionat, també parlo d'aquí, de la pobresa d'aquí.
- Esteve: en el que tinc jo també hi ha una notícia sobre Tailàndia, allà també hi ha molta pobresa.
- Laura: Vull explicar que la nòvia del meu pare ha apadrinat una nena.
- Toni: sabeu què és apadrinar?
- Donar-li uns diners als nens que són pobres.
- Tu envies diners a un nen perquè estigui millor.
- Dani: nosaltres ho fem amb algú del Líban.
- Cristina: jo he parlat de la guerra d'ara i he vist que a molts llocs pobres hi ha guerra.

Estan en guerra pels costums, perquè no els hi agrada el que fan els altres.

- Arnau: Laura, jo no estic d'acord amb una cosa que has dit de donar aigua.

Nosaltres aquí tenim la classe pobra, la mitja, que crec que som nosaltres, i la rica.

Allà o són molt pobres o són molt rics. Els seus rics que els hi donin l'aigua i els diners que necessiten.

Nosaltres no podem ajudar a tots els pobres perquè además hi ha pobres que viuen al carrer i els hi donen un centre per anar a menjar i a dormir i no el volen, nosaltres no podem fer res més.

- Esteve: tu dius que a la gent pobra li diuen d'anar a un centre de gent pobre i no volen anar-hi. Però tu imagina't que tens càncer i et porten a un centre de càncer, jo no voldria anar per veure d'altres que estan pitjor que tu.

- Chiaki: lo del centre és veritat, et donen de menjar i tot però no pots fer el que vulguis.
- Arnau: doncs hi ha una senyora que no va voler anar a un centre perquè la feien dutxar-se i la van trobar morta aquella mateixa nit. També vull dir que l'aigua de les piscines la podríem donar però no cal perquè ells tenen els seus pantans.

L'ambient es caldeja amb moltes opinions diferents a la de l'Arnau, tothom vol parlar i rebatre el que diu. Ell espera el seu torn impacient per respondre les intervencions, es manté tossut en la seva postura i això enfada a algunes persones del grup.

- Esteve: Arnau eres un poquito avaricioso.
- Cristina: què els hi vols donar l'aigua contaminada? Aquí hem de donar als pobres perquè tenim més. Hi ha molta pobresa a tot arreu.
- Laura: què vols? Que es morin de set? Tenen dret a tenir el mateix que nosaltres. Els rics d'allà els hi podrien donar però nosaltres també.
- Dani: Arnau, però d'això de l'aigua i els pobres que no van als centres..., hi ha molta gent que es mor a Àfrica que donarien el que fos per sortir d'allà.
- Però en aquests països encara que són pobres la majoria estan feliços i s'ajuden els uns als altres.
- Tamara: es conformen amb lo que tenen.
- Arnau: però això que dic té a veure amb la crisi, ells no tenen ni rebuts ni paguen res i nosaltres hem de pagar per tot, a nosaltres ens cobraran per enviar l'aigua a Àfrica, és culpa dels polítics.
- Toni: a veure si entenem el que dius. Tu el que vols dir és que són sistemes molt diferents i és difícil de comparar?
- Arnau: sí, més o menys.

- Laia: primer de tot sí que els podríem ajudar si tots donéssim ells tindrien molt.
- Esteve: si aquí tots donéssim 10 euros d'aquí sortirien 250 euros.
- Laia: no tenen ni diners, hi ha molta gent que no pot anar a l'escola perquè no té diners.
- Arnau, la senyora de qui has parlat abans estava borratxa.

Si als d'Àfrica els oferíssim un lloc gratis tots dirien que sí.

- Joan: ningú diria que no. Arnau si tu fossis pobre a lo millor no vols que t'ajudin però molta gent diria que sí.
- Esteve: tu lo que estàs fent és ser egoista.

A l'estiu quan tires dos globus d'aigua doncs no ho fas i ja veurien dos nens.

Hi ha coses molt pitjors. A les notícies van explicar que una mare va donar una bufetada a la seva filla i la va enviar a l'altra punta de l'habitació i li va fer molt mal i no la fiquen a la presó ni res. La culpa és del govern que no et fica a la presó i et fa pagar rebuts per tot.

Hi ha gent que fa molt de mal i no li fan res. Ja us he dit que he fet el càlcul i que si tots col·laborem...

- Arnau: no, si al final pagarem nosaltres aquests rebuts per donar l'aigua.
- Són humans.
- ¿Por qué no te callas?(al·ludint a la polèmica del rei i Hugo Chaves)
- Laura: per la teva part ets un egoista, si fossis africà què?

Toni: ara per acabar us plantejo 3 situacions que crec que han passat:

- * Hi ha coses que són opinions de gust, del que a cadascú li agrada.
- * Hi ha coses que són opinions del que sabem en aquest moment.
- * Hi ha opinions fonamentades.

Vull que aneu treballant a casa des d'avui mateix i d'aquí una setmana tornarem a seure i tornarem a compartir el tema dels països rics i els països pobres, el tema de l'aigua, la guerra. Cal que busquem informacions, que les recollim de manera organitzada pensant com ens han d'ajudar a fonamentar la nostra opinió. Cal, doncs, portar informació sobre riquesa i pobresa, recursos...

- Esteve: vull dir que crec que a les cases paguem 50 euros per l'aigua i si una part la donem als pobres...

- Toni: et proposo que investiguis per poder fer els càlculs sobre quant gastem en aigua.

- Marisol: jo, que he estat escoltant i recollint el que dèieu, penso que és important que si investigueu sobre la guerra de Palestina i Israel busqueu les causes i mireu si això que diu la Cristina que els que fan la guerra són pobres és sempre així. També crec que la idea de si els donéssim l'oportunitat tots els pobres vindrien està relacionada amb el tema de la immigració i caldria explorar què provoca la immigració pels immigrants i pels països com nosaltres on reben persones que han emigrat. Per què ho fan? Els països que els acullen, quin paper juguen?

Sobre el tema dels vagabunds que no volen anar als centres perquè no poden fer el que vulguin ens podríem preguntar si la llibertat de decidir és molt important per les persones i per què? És important per a vosaltres poder decidir a l'escola sobre el que investigueu?

D'altra banda, és igual ser pobre que ser un vagabund, un rodamón?

El tema de la contaminació, la sequera, la pobresa també està vinculat al canvi climàtic, quina relació té? Què provoca?

El Toni pren nota a la pissarra dels aspectes més rellevants que han anat emergint

Es veu, es viu i es palpa en aquesta comunitat com la vida de comprendre i interrogar el món esclata amb tota la seva intensitat, amb riquesa d'opinions, amb capacitat d'escolta, d'interpretació de les diferents veus, amb posicionament crític a partir de qui és cadascú, del que l'interessa i el commou. Es veu com s'enriqueixen les mirades amb les diferents intervencions, com circula l'emoció de buscar dins de cadascú què els remou del que comparteixen, com es col·loquen, com cerquen solucions, com critiquen obertament postures que crec que consideren poc empàtiques cap a aquesta preocupació que manifesta el col·lectiu per donar un cop de mà al món i a ells mateixos, aquest anar-se repensant com a ciutadans que habiten aquest món complex i contradictori.

La sessió acaba amb el compromís de continuar cercant sobre els temes emergents, continuar repensant i organitzant les informacions que ja han anat aportant. La comunitat s'organitza per continuar tirant dels fils de les diferents trames que els commouen.

21- 01-2009

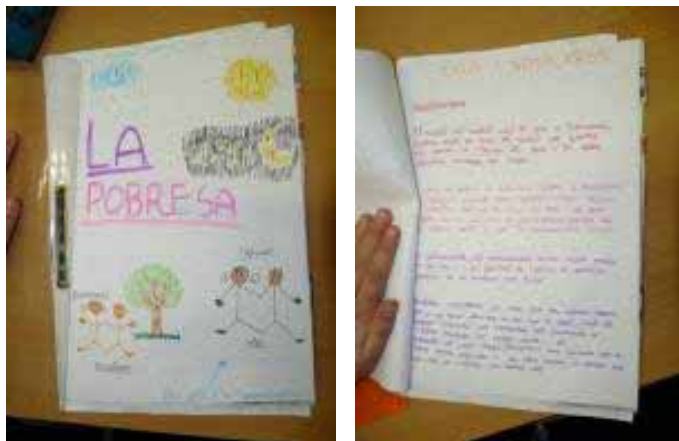
Abans de seure i continuar debatent els nois i noies del grup han treballat sobre les seves idees i les han organitzat. El Toni proposa que mostrin les informacions organitzades per les taules i que vagin passant prenent nota sobre el que trobin més rellevant i que els faci repensar aspectes sobre el que ha aportat cadascú, els servirà per continuar dialogant, per abocar nous punts de vista, per enriquir-se dels pensaments dels altres.

Un cop tothom ha anat passant per tots els espais seuen agrupant les taules per tornar a debatre. Cal remarcar com d'importants són aquestes situacions d'interacció on les

persones del grup comparteixen descobertes, les validen, les tenen en compte i les inclouen en les seves pròpies aproximacions de manera que passen a enriquir la mirada de cadascú en un espai on cada noi i noia cerca el seu propi ritme, es fa responsable i va regulant com s'inclou, com acull la veu dels seus companys, com es troba ell o ella en les recerques dels altres.

Hi ha un treball d'una nena que comença amb el subtítol "Els i nosaltres", que es refereix a la pobresa, aquest text també il·lustra com aquesta comunitat s'està repensant en les anades i tornades entre qui són ells i qui som nosaltres intentant comprendre el món i les persones.

Després d'aquest moment d'interacció continuem fent debat situant i estirant del fil d'aspectes que havien emergit en situacions de dies anteriors i amb la proposta de prendre nota del més rellevant.

- Toni: ara continuarem el debat de l'altre dia, però m'agradaria que compartíssim quina és la finalitat d'un debat, per a què ho fem?

- Cristina: defenses el que penses tu, però sense ofendre, i intentar fer veure a l'altre que lo teu és de veritat, però sense faltar al respecte.
- Toni: si només intentem convèncer l'altre, de què parlem?, de persones o d'opinions?
- Óscar: hi ha un programa que li comencen a fer preguntes personals a la gent, es "El juego de tu vida".
- Toni: sí, però la tele fa espectacle? Ens utilitza?
- Cristina: a "La Noria" fan debat i criden molt, com dient jo tinc la raó. Si una persona no em cau bé implico coses d'altres dies. Opinen les seves opinions.
- Laia: el que volen és guanyar diners. Si no guanyessin diners no anirien, t'ho passes bé.
- Laura: els programes del corazón fan debat per un rumor que s'ha creat i acaben malament i ho fan per guanyar diners.
- Toni: hem anat mirant fonts d'informació diferents i hauríem de pensar-hi. Si un fes una notícia d'un diari i un altre també fes la mateixa notícia podria ser diferent si està escrita abocant la seva opinió. Pot ser que això passi?
Per continuar el debat hauríem de pensar si tenim bones raons per convèncer els altres.
- Esteve: a "La Noria" sortia una tia que parlava dels milions que guanyava.
- Àlex: jo vull parlar de la diferència entre pobre i vagabund. Normalment els pobres són vagabunds però no tots els vagabunds són pobres, estan bojos, són persones que no dormen sota sostre.
- Àxel: no tots els vagabunds són pobres, aquella senyora borratxa del carrer Rogent va tenir una història molt trista i es va tornar boja.
- Laura: la borratxa es va apropar al pare i li va demanar un euro i ell li va dir que no, perquè no resolem res donant euros.

- Agus: alguns pobres d'aquí no es fan pobres perquè sí, sinó perquè han tingut algun problema, tenen casa i diners.
- Laia: jo crec que els vagabunds sí que han pogut estudiar i tot i no volen treballar, però els pobres no han estudiat i no tenen feina.
- Joan: als països pobres, quan hi ha una catàstrofe, es queden sense recursos i els rics sí que els poden ajudar; els hauríem d'ajudar perquè no es morin.
- Marisol: caldria pensar si el millor ajut és donar diners o quin altre tipus d'ajuda podem aportar perquè siguin autònoms i no ens necessitin sempre.
- Diego: serà millor ajudar-los que donar diners.

- Marisol: hi ha una cita xinesa que diu "no els donis un peix, ensenya'ls a pescar".
- Tamara: podries fer les dues coses, donar peixos al principi i ensenyar a pescar.
- Joan: a la primera nit dones un peix i després que s'espavili.
- Cristina: opino que és veritat que millor que els ensenyis que no que els hi donis. Amb les ONG es podria acabar la pobresa si donessin canyes o escopetes per pescar o caçar.
- Laura: jo vull parlar dels pobres de l'Àfrica i de l'aldea on viu la Isaura. Allà no hi ha botigues, no hi ha metges, no hi ha res per treballar. També vull dir que els borratxos es fan rodamóns perquè s'ho gasten tot i s'han de vendre la casa.
- Àxel: ella tenia un fill (es refereix a la vagabunda) i el marit li va prendre i ella es va tornar boja.
- Joan: els huracans, els volcans, provoquen catàstrofes que si passen als països pobres fan que encara siguin més pobres.

- Cristina: parlaré d'un borratxo. L'altre dia al metro tenia ferides i demanava diners per agafar el metro. Volia anar a un centre per dormir, són gent normal, havia tingut una vida dolenta i per això demanava diners.

- Chiaki: els okupes, els vagabunds, els borratxos i els pobres són iguals?

- Toni: quina relació té la pregunta de la Chiaki sobre la llibertat d'escollir una vida o una altra, de voler o no voler? Estem parlant de llibertat o d'ideologia?

Tots es munten la vida com la tenen perquè volen? Ho trien? I els immigrants, ho trien?

- Laura: els okupes no són pobres, uns venien llibres i tot i tenien samarretes com les nostres.

- Cristina: de la pregunta de la Chiaki, alguns okupes són pobres i uns no. Ocupen però són gent exactament normal, que tenen unes bandes. Els pobres no tenen diners i, en canvi, els vagabunds són gent que està borratxa i que estan pel carrer, però no tots els borratxos són pobres.

Després d'aquesta estona de debat s'acomiaden. Abans demano al Toni comentar el sentit de la proposta de fer la visita a l'exposició de fotos "De Facto" de Joan Fontcuberta. Els comento que ens veurem després que hagin visitat l'exposició i que em sembla que el pensament d'en Fontcuberta ens pot ajudar amb tot el que estem abordant. Compartim que, a través de la fotografia, Fontcuberta ens convida a instal·lar-nos en el dubte, ens provoca dubtar de les imatges que ens trobem en el món, ens convida a repensar-les, que no ens creiem totes les fotografies que apareixen en els diferents mitjans.

Transferit al debat d'avui el Toni també situava que hem de dubtar de les informacions que ens trobem, que podria ser que estiguessin mediatitzades per opinions pròpies o que donessin una determinada versió de la realitat. En definitiva, Fontcuberta i els interrogants que ens provoquen les nostres investigacions ens poden ajudar a situar-nos amb una mirada crítica, sense conformar-nos amb versions úniques, intentant cercar diferents punts de vista, contrastant-los i compartint-los en la nostra comunitat, que ens ajuda a pensar-nos en companyia i anar reconstruint les nostres pròpies versions.

17-03-2009

Ens tornem a trobar després de gairebé dos mesos sense veure'ns. Estan compartint dos treballs diferents que han fet per grups al matí, mentre els comparteixen em situen on són ara en relació amb el teixit d'investigacions que tenien encetat. M'expliquen per què han fet una carta d'agraïment a la Verònica, que els ha parlat de la nena de Moçambic, la

Isaura, que han apadrinat. Situen que aquesta informació sobre apadrinaments la va portar la Laura a la classe i ella mateixa llegeix la carta que han fet al matí en grup. Acabada la lectura pregunta si tothom està d'acord amb el resultat final i el grup assenteix. Després, el Toni centra l'atenció en un quadre que ha realitzat l'altre grup, recorda que la intenció del quadre era organitzar i relacionar les informacions més rellevants que havien aportat al gener. Ell havia donat transcrits les diferents informacions fent servir unes tires de paper que diferenciaven les aportacions en funció dels temes que abordaven.

- Toni: ens hem adonat que tot i que cada tira plantejava coses diferents, entre elles tenien relació. Hem anat fent apartats entre les informacions que trobàvem que estaven relacionades. Els apartats ens han quedat una mica embolicats perquè hi ha coses amb moltes relacions entre elles. Qui vol explicar el mapa que ens ha quedat?

- Per una banda ens han quedat informacions d'ONG, per una altra la immigració i inclinat l'Àfrica i la pobresa. A les coses soles no els hem trobat relació amb res.

Dintre dels quatre temes hem mirat de cada cosa què havíem estudiat ja. Hem pensat què hem fet durant aquest temps des del gener per anar aprofundint i quina idea tenim de cadascun d'aquests temes. Hem començat a parlar dels emigrants actualment, si tenien feina, si s'estan quedant a l'atur, jo ho enganxaria amb les ONG.

El Toni va prenent nota en el quadre de les idees que va abocant el grup com les més rellevants

A continuació adjunto com van quedar recollides les informacions aportades al gener i que ara han configurat el quadre que han muntat al matí a partir d'aquestes idees.

INFORMACIONS RECOLLIDES AL GENER

LA UNICEF LLUITA PERQUÈ TOTS ELS NENS DISPOSIN DE

- Un bon inici de vida
- Un ensenyament bàsic i de qualitat
- Un entorn segur que permeti desenvolupar-se

AYUDA EN ACCIÓN ÉS UNA ONG QUE DESTINA ELS SEUS DINERS A FACILITAR QUE TOTS ELS NENS PUGUIN ESTUDIAR. HO FAN AMB L'APADRINAMENT.

APADRINAR ÉS DONAR DINERS A UNA ONG, QUE ELS DESTINA A DONAR MENJAR, EDUCACIÓ, ETC... A NENS POBRES.

PER A MOLTES PERSONES LA SALUT ÉS UN DRET DIFÍCIL D'ACONSEGUIR. QUÈ PODEM FER?

- Visitar el web www.satutxdesenvolupament.org
- Participar a les activitats organitzades
- Adherir-te a les campanyes a través de formularis que trobarem al web

IMMIGRACIÓ. QUÈ ÉS? Gent que ve d'un altre país. Si ho fa sense papers és immigració clandestina.

DIFERENTS IMMIGRACIONS

En general, la gent llatina ve per treballar i perquè té amics o familiars. Treballen i si veu que li va bé es queden i porten la seva família amb els propis diners.

EUROPA DÓNA UN 0,3% DEL PIB (PRODUCTE INTERIOR BRUT) PER ALS PAÏSOS POBRES. PEL 2015 S'HA COMPROMÈS A DONAR EL 0,7% DEL PIB

DIFERENTS ONGS

METGES SENSE FRONTERES: són metges que van per tot el món curant gratis i construint hospitals amb els diners que reben

INTERMÓN OXFAM: impulsen 492 programes a tot el món contribuint a millorar la vida de les poblacions vulnerables

INTERVIDA: en aquesta ONG es pot apadrinar nens i nenes i també fan projectes

CARITAS: desenvolupa activitats d'assistència de víctimes de la pobresa com els menjadors socials...

CREU ROJA

Fan voluntariat per tenir cura de gent gran, ferits...

MANS UNIDES Realitzen accions per aconseguir un món millor, financen projectes a 65 països...

POESIA EN ACCIÓ Editen un llibre de poesies escrites per alumnes de Primària i secundària i la recaptació de la venda del llibre la destinen a algun projecte del 3r món.

METGES DEL MÓN

LA INDUSTRIA AFRICANA ESTÀ MOLT POC DESENVOLUPADA, SÓN PROPIETAT DE EMPRESES DE FORA I ELS BENEFICIS TAMBÉ VAN FORA.

L'ÀFRICA PRODUEIX I CONSUMEIX MOLT POC ENERGIA I AIXÒ NO FACILITA LA INDÚSTRIA

MOLTS DELS SEUS RECURSOS NATURALS (AGRICULTURA, RAMADERIA, PESCA, MINERIA, BOSCOS...) SÓN PER L'EXPORTACIÓ I NO DONEN BENEFICIS A LA MATEIXA ÀFRICA

A L'ÀFRICA MÉS DE 40 MILIONS DE PERSONES TENEN LA MALALTIA DE LA SIDA I S'ESTÀ CONTAGIANT PRECIPITADAMENT

A MOLTS PAÏSOS HI HA GENT QUE BUSCA MENJAR ENTRE LES DEIXALLES PER L'EXPLOTACIÓ

POBRESA: MANCANÇA O GRAN ESCASSETAT DEL NECESSARI PER VIURE

HI HA MOLTS POBRES I POCOS RICS A L'ÀFRICA, HI HA UNA POBLACIÓ APROXIMADA DE 900 MILIONS DE PERSONES I MÉS DE 300 MILIONS VIUEN EN LA POBRESA ABSOLUTA (AMB MENYS D'UN DÒLAR AL DIA)

A L'ÀFRICA MÉS DE 30 MILIONS DE NENS MENORS DE 5 ANYS NO PODEN ALIMENTAR-SE DEL MENJAR BÀSIC.

SAVE THE CHILDREN denuncia que la salut dels nou nascuts de GAZA està greument amenaçada. L'HOSPITAL més gran de GAZA informa que els pares no poden traslladar els seus fills pels perills que hi ha.

GOOGLE I CO₂: dues recerques a Google contribueixen a l'escalfament del Planeta tant com bullir una mica d'aigua en una tetera. Un estudi afirma que cada cerca al Google genera 7 grams de CO₂.

LA DESIGUALTAT ECONÒMICA ES TRADUEIX TAMBÉ EN DESIGUALTAT A L'HORA DE REBRE L'IMPACTE D'UNA CATÀSTROFE.

ESCLAVATGE DE PERSONES: HI HA PERSONES QUE SÓN OBLIGADES A TREBALLAR AMB AMENACES, VIOLÈNCIA I MALTRACTE. NO ELS PAGUEN RES PEL TREBALL

NI VELL DE POBRESA

- Pobresa absoluta: quan no són assolits un certs estàndards mínims de vida tal com nutrició, salut i habitatge....
- Pobresa relativa: quan no es té el nivell d'ingressos necessaris per satisfer part de les necessitats bàsiques

CADA SETMANA ARRIBEN A LES COSTES ESPANYOLES NOMBRESES PASTERES AMB IMMIGRANTS AFRICANS CLANDESTINS. QUAN LES AUTORITATS ELS DESCOBREIXEN LA MAJORIA D'ELLS SÓN DEPORTATS ALS SEUS PAÏSOS D'ORIGEN

ESPANYA	ÀFRICA
El sou de les persones és d'uns 20€ al dia	De cada 10 persones 5 cobren menys de 2 € al dia
Si vols una vacuna t'has d'esperar, però és gratis	Una vacuna val el que es gasten en tot un mes
No hi ha morts per malària	Hi ha 1.000.000 de morts per malària a l'any
L'esperança de vida és aproximadament 75 anys	L'esperança de vida és aproximadament 40 anys
Les dones saben llegir i escriure	2 de cada 3 persones són analfabetes
De l'aixeta surt aigua corrent i potable	Cal caminar diversos quilòmetres per aconseguir aigua, i moltes vegades no és potable

Dels últims debats als quals havia assistit fins a les concrecions que comparteixen a dia d'avui, m'adono que els grans temes de fons sobre els que ja havien aportat informacions i sobre els que havien estat compartint punts de vista ja havien emergit des del principi, però en successives anades i tornades aprofundint i perfilant s'ha anat assenyalant de manera més precisa quins eren els temes que més els interessaven i quines preguntes els feien de motor per continuar indagant. De fet, en aquest diàleg es veu com els quatre grans temes que han relacionat en aquest quadre estan estretament vinculats entre ells i enriqueixen els grans desitjos inicials donant llum al títol que orientava la investigació: "Un cop de mà al món. Conèixer i ajudar el món i a nosaltres mateixos".

- Toni: hem de pensar que en aquest temps hi ha hagut documents que ens han ajudat. Vam llegir un text on unes persones expressaven com s'havien sentit en arribar a Europa.

Ara hem començat a preparar uns PowerPoint que parlen de tots aquests temes i anem descobrint que tots estan relacionats.

- Som un equip.
- Cadascú de l'equip aporta una part de reflexió.
- Jo crec que l'Àfrica no és per tenir un apartat sol, lliga amb pobresa, ONG i immigració, però no hem estudiat l'Àfrica directament.
- Del que ens plantejàvem a l'inici, del que ens preguntàvem, hem anat descobrint que va en relació amb tot això. Vam revisar els grans desitjos del principi.

El Toni recupera el cartell dels grans desitjos per mostrar que els grans temes d'estudi ja estaven presents des del principi

- Toni: amb tot el que anem descobrint, podem fer alguna cosa o només ho fem per saber-ho més, per saber-ho més?
- Podríem fer un cartell perquè vinguin a visitar-nos i els informem de totes les coses que hem anat descobrint.
- Podríem crear un web. Totes les escoles tenen web. Podríem posar la informació a la web de l'escola.
- Toni: hem d'anar pensant com donem forma a tot el que estem descobrint, què volem fer amb tot el que estem descobrint? Per exemple, què volem fer amb els PowerPoint que estem elaborant, els volem fer servir per explicar a altres persones el que estem fent?
- Posem-los al web.
- Posem-los en un blog.
- Expliquem el que hem après a més gent.
- Toni: com més es pot donar a conèixer?

- Podríem participar a d'altres activitats organitzades per les ONG.
- Com podem participar si no les coneixem?
- Podríem ficar cartells per anunciar si voleu saber alguna cosa sobre..., i que vinguin cap aquí. Dos nens que expliquin, és com una exposició on fem conferències.
- Per què no ho gravem?
- Això és com les portes obertes.
- Això és com muntar un museu a la classe.
- Toni: un museu o una exposició?
- L'exposició té més fotos, dibuixos i podem gravar les explicacions. El museu és més de tenir peces.
- Toni: si passem pels llocs de l'escola i no ens fixem en els cartells vol dir que hem d'intentar que el nostre cartell sigui atractiu perquè aquest que parla d'un tema que ens interessa no l'havíem vist.

El Toni ensenya un cartell que ha demanat a una nena que anés a agafar d'un passadís de l'escola i fa que s'adonin que ningú no l'havia vist tot i que els interessa molt el que proposa

- Marisol: l'últim dia que ens vam veure havíeu de fer la sortida a l'exposició d'en Joan Fontcuberta. Donat que ara us plantegeu muntar una exposició i que en diferents debats que he viscut amb vosaltres he vist que us preocupaven les diferents fonts d'informació m'agradaria saber què us va semblar el que plantejava en Fontcuberta i si us ha servit per instal·lar-vos en el dubte com ell proposa. Per què creieu que en Fontcuberta ens proposa dubtar?
- Perquè pensis.
- Perquè no et refiis de les aparences.
- Perquè puguis creure encara que no existeixi.

- Tenim diferents versions. Quan tenim un problema tenim diferents versions. Sovint, quan tenim un problema, donem la raó al que és més amic.
- Toni: si expliquem els països rics i pobres des de les nostres vivències i, per exemple, jo no tindrè la mateixa versió si la meva feina no perilla que si sóc malintencionat i penso que un mestre immigrant em vol treure la feina i llavors ho consideraré una injustícia i defensaré que estic en contra del fet que els immigrants vinguin al nostre país.
- Vaig sentir per la ràdio que li donen més feina als de fora que a nosaltres i això que ara amb la crisi molta gent d'aquí està sense feina. Jo m'ho vaig prendre malament.
- Jo estic d'acord, que li donen la feina als de fora perquè va haver-hi la recol·lecta del raïm i li van donar la feina als de fora.
- Uns es poden pagar el seu bitllet d'avió i els donen feina davant dels espanyols.
- Els donen feina primer a ells perquè si no tenen feina al cap de quatre mesos els fan fora del país.
- Millor!
- Doncs jo he sentit que aquest any els donen primer la feina als d'aquí.
- Alguns arriben i fan algun delictes expressament, així els fiquen a la presó i es queden aquí.
- Toni: segurament ara hauríem de parlar de pobresa i immigració d'una manera més contrastada i detallada i buscant diferents punts de vista. Hem de pensar si darrere les informacions que es donen sobre la immigració hi ha algun tipus d'interès per crear opinió.
- Van dir que en els mercats hi ha robos i molts dels que roben són immigrants.
- Últimament amb la crisi no els donen feina.
- Si tenen feina, per què roben?
- Toni: hauríem de contrastar més si els estan donant feina o no i si és cert que els que roben en major proporció són immigrants.
- Marisol: jo crec que hem d'investigar més i buscar diferents punts de vista per poder aprofundir en tot el que parlem. Respecte dels immigrants, a mi em sembla que, a vegades, els donen feina perquè els paguen menys i sovint estan en unes condicions molt dures, si això és cert, ens planteja una situació diferent.
- Ara estic dubtant.

- Marisol: hem d'explorar més la relació entre immigració i pobresa. Crec que també hauríeu de relacionar-ho amb el treball sobre els avantpassats i reflexionar sobre vosaltres mateixos i les vostres famílies com a immigrants.

Un cop acabada la sessió ens trobem amb el Toni per compartir el que hem viscut i les possibilitats per continuar treballant. El Toni m'explica que els PowerPoint els va proposar ell com una manera d'anar recollint les descobertes que estàvem fent i de donar forma. Ell intenta acompanyar la necessitat d'anar narrant, d'anar deixant empremta de diferents formes tot el que han anat descobrint. Els ha plantejat què podem fer amb tot el que estem aprenent. Jo li comento que em sembla molt important fer reflexionar sobre la forma que donem a les descobertes com a projecció als altres i instal·lar-se més enllà del que estem aprenent amb la idea de per a què pot servir als altres el que descobrim. Nosaltres podem influir en el pensament dels altres? Podem col·laborar?

També comparteixo amb el Toni la importància de no perdre de vista la connexió de les investigacions amb les subjectivitats, amb les vides de cadascú, justament el tema de la immigració està molt present en les vides de les persones d'aquesta aula o perquè els seus pares o avis ho han estat o per ells mateixos. El Toni valora que és important situar la línia del temps dels avantpassats fins a ells mateixos on és rellevant tota la informació numèrica que connecta amb les vides de les persones i el pas del temps. Valora que és important aquest últim quadre de relacions per compartir on està la comunitat sobre les investigacions encetades. M'explica que algunes persones del grup havien manifestat la necessitat de saber per on anaven. Un dia una nena va plantejar que per què no miraven el que havien fet i el que encara no havien fet perquè sinó ella s'atabalava molt. El Toni recull la necessitat del grup d'anar concretant alguns aspectes de la investigació i acompanya la possibilitat de recollir-ho per explicar-ho a d'altres persones.

18-06-2009

Quan torno per visitar l'aula de sisè per última vegada tenen feta una exposició sobre el que han investigat de les organitzacions no governamentals.

Ens trobem a finals de curs per compartir com ha anat aquesta vida de comprendre. Tenen preparada a l'aula una trama de fils que ocupen tot l'espai de l'aula i els nens i nenes estan asseguts al voltant de les taules en situació de diàleg preparant-se per argumentar amb què estan relacionats els temes que cadascú ha triat i que ha representat en un full amb imatges i un títol al·lusiu. El Toni situa el que faran.

Diferents representacions que tenen preparades per penjar en el teixit global

- Toni: dels tres temes globals han anat sortint altres temes que posarem en aquest teixit decidint la seva posició en funció de si estan vinculats amb un dels tres eixos, amb dos o amb els tres.
- Laura: primer hem fet un mapa per decidir on ficaríem els diferents temes perquè connectin amb els grans temes que són el de "Com ens organitzem", el de "Els nostres tresors" i el de "El medi ambient".

- Toni: també ens queden temes que finalment no hem fet a fons com l'univers, la contaminació. També seria interessant situar-los. Si haguéssiu de relacionar contaminació amb alguna de les investigacions que hem fet, amb què ho posaríeu?
- Miguel: la contaminació també relacionada amb temps i clima.
- Laura: jo relacionaria contaminació amb països pobres perquè en tenen molta i és un dels seus problemes. Jo ara no me'n recordo de com va sorgir el tema dels països pobres i les ONG.
- Molts: si ho vas dir tu.
- Toni: això que t'ha passat és molt interessant, vam estar d'acord sense haver-nos-ho de dir, hi vam arribar.
- Cris: jo al principi vaig dir lo de les guerres i no ho hem fet.
- Toni: amb què estarien relacionades les guerres?

- Arnau: estarien entre la riquesa i la pobresa. Tenen a veure amb la riquesa de cada país. La guerra dels Estats Units amb l'Iraq va ser pel petroli. Està relacionat amb com ens organitzem, una guerra comença quan dues persones o més no es poden d'acord.
- Esteve: jo crec que la guerra va amb els nostres tresors, la gent lluita perquè vol coses per a ella, volen petroli, diners...
- Marisol: també els nostres tresors pot ser la nostra cultura, la ideologia. A vegades les guerres comencen perquè cada poble es pren la seva cultura com un tresor, la guerra de Gaza i Palestina va ser per la lluita entre dues cultures diferents.
- Toni: bé, ara anem a treballar una estona per parelles i del tema que tenim per ficar el teixit pensem com va sortir, amb què està relacionat i per a què ens ha servit investigar sobre aquest tema. Donem resposta a per què ha sorgit i com el connectaríem. També

hauríem de pensar per què és important això per a mi, per a què ens ha servit. També ens adonarem que hem decidit temes que no estan connectats amb el tema gros com, per exemple, el que té l'Alex de la cultura visual.

- Alex: jo he triat el tema de la cultura visual i pensant en el taller que fèiem allà hem fet les caixes de vida dels nostres tresors. Té relació amb la nostra memòria, vam explicar la nostra història.

- Toni: us va servir per crear un món per explicar la vostra història a partir de l'art i de la creació.

- Alex: però nosaltres no som Picasso.

- Toni: però feu les vostres representacions, això també és art. A l'última xerrada de posada en comú va sortir la idea que les catàstrofes ens van portar a parlar dels països rics i pobres. On les col·locaríeu?

- Entre "Com ens organitzem" i "Els nostres tresors". Ens ha ajudat a pensar més cada cop que fem alguna cosa.

- Vam investigar els sectors de producció que van sorgir a partir dels països rics i pobres.

Es posen a treballar en petits grups

Després del descans treballem amb mig grup, on cada persona argumenta i relaciona el tema que ha triat i, finalment, l'incorpora al teixit que està penjat al sostre. Comencen situant com han arribat a tenir aquest teixit.

- Joan: vam començar per triar un propòsit que es van convertir en el títol del tema gran: "Un cop de mà al món". Després han anat sortint altres temes que s'han anat relacionant, ara els volem penjar com una exposició.

- Laia: els primers passos van ser els nostres escrits del que volíem estudiar, vam veure que tenia molta relació amb ajudar que es milloressin les coses. Jo tinc el temps històric, el treball dels avantpassats va ser molt interessant, és important per a nosaltres saber el que va passar. Jo ho posaria al mig, es relaciona amb tot però més amb "Els nostres tresors" i "El medi ambient".

- Joan: a mi m'ha servit per entendre millor la vida, la riquesa i la pobresa i per pensar més les coses que faig. Està relacionat amb com ens organitzem i els nostres tresors, crec que la riquesa i la pobresa fan pensar en la qualitat de vida i no en els diners i em fa pensar que la vida és un tresor.

- Arnau: el meu tema és la immigració. Ens ha servit per aprendre que tot no és tan bonic com a nosaltres ens assembla. Hem pensat en els emigrants de la classe. Els hi cal treballar i ser més feliços, arriquen la vida per travessar l'Estret. Jo ho posaria amb "Com ens organitzem" perquè cal organitzar-se molt bé per venir.

- Àgata: jo tinc la perspectiva. Ens ha servit per representar millor la realitat, ens van ensenyar a fer-ho en una exposició del CosmoCaixa.

- Toni: podries relacionar la perspectiva amb l'obra de Fontcuberta?

- Àgata: Fontcuberta s'inventava la realitat (l'Arnau l'ajuda a reflexionar afegint que en Fontcuberta vol fer veure que tot el que no és real pot ser real). Posaria la perspectiva a prop de "Els nostres tresors" perquè ens ajuda a dibuixar millor.

Acabem aquí l'última trobada amb aquesta comunitat de sisè que en dies posteriors acabarà d'argumentar com es va entrelligant la seva trama de comprendre i queda plasmada al sostre de l'aula que han ocupat durant tot l'any.

Ens trobem per última vegada el Toni i jo per reflexionar sobre tot el que ha anat passant al llarg del curs i com ho relatarà ell en unes jornades que tenim els propers dies.

El Toni comparteix la importància que la comunitat s'ha transformat en una esponja que ha absorbit els diferents temes emergents que anaven apareixent en la vida de l'aula. Valora la importància de les històries individuals que s'han anat vinculant amb els grans temes d'investigació com, per exemple, el que va provocar abordar els avantpassats. Ha permès situar en el teixit global diferents temàtiques que anaven apareixent, té la sensació que és un teixit en construcció que permet que vagi emergint des de cadascú.

A mi la idea de teixit en construcció em fa pensar en la pel·lícula de Guerin que porta el mateix títol. Ell quan parla de la seva pel·lícula en una entrevista valora la importància d'aventurar-se a acompanyar una narració que es va construint i diu: "Una pel·lícula para mí es un enigma, es un misterio. Si lo tuviera resuelto de antemano no haría la película. Hay que hacer la película para descifrar un enigma". Potser nosaltres com a docents també acompanyem narratives on instal·lar els misteris, és el que ens ajuda a caminar.

També valora com a molt rellevant la intenció d'anar narrant el procés i fer-lo explícit fent memòria per poder-hi tornar i anar fent plans setmanals per concretar les decisions de cada moment.

Als mestres ens dóna molta tranquil·litat veure que tot el que va arribant té un lloc i se situa en el teixit. Hi ha moments que diferents nois i noies han demanat concretament, està massa obert, i hem pogut anar de les certeses a la incertesa. Algú va dir: "El coneixement és el que hi ha entre dues preguntes". Podem concloure aquesta narrativa situats entre les preguntes que ens serviran d'horitzó.

6. RESSONÀNCIES DE MESTRES EN TRÀNSIT DINS LA PERSPECTIVA EDUCATIVA DELS PROJECTES DE TREBALL. LA NARRATIVA VINCULADA A LA FORMACIÓ

- Compartiré dos reculls diferents del que ha provocat anar a formar persones que es comencen a interrogar sobre aquesta manera d'ensenyar i aprendre. En el context de les situacions de formació lligades a la idea de la reconstrucció de la meva identitat docent: qui sóc jo docent? Quina mestra vull ser? Qui sóc jo dins el meu procés de canvi? Què m'estic trobant? Què ens està passant per dins? Què em passa per dins quan aprenc?
- Recolliré empremtes de diferents intervencions de formació i el que ens ha provocat.
- Compartiré quins mediadors faig servir jo per acompanyar els diferents processos (PowerPoint per pensar-nos).

En aquest curs he realitzat diferents experiències de formació en diferents punts de la península. Recullo algunes ressonàncies que donen pistes de com s'interroguen sobre què els provoca aquesta perspectiva, quines sensacions, preguntes, possibilitats obre. Estan recollides en castellà, que és la llengua que vam fer servir per comunicar-nos.

6.1. Resonancias de Lasarte

Comentarios recogidos durante el trabajo en pequeños grupos y la puesta en común.

diverrisa.es

- El protagonismo del crío lo estamos anulando, tenemos que devolverle el poder al sujeto.
- La idea de buscar relaciones de unos temas con otros me ha parecido muy potente.
- Nos asusta que entren muchas cosas en el aula y, en cambio, hemos visto que si entran se convierte en un espacio de posibilidades.
- Tenemos que seguir avanzando, pensar qué cosas en nuestras prácticas han movilizad el cambio. Nosotras empezamos por la lengua escrita, después tuvimos la necesidad de preguntarnos sobre las matemáticas, ahora tenemos que dar un paso más, no hay bastante.
- Es globalizar todo, es una filosofía de vida.
- Transmite naturalidad.
- Muy interesante la idea de viaje. No es importante saber dónde vas a acabar, sino ir dibujando y compartiendo los diferentes itinerarios.
- Hay muchas cosas abiertas, pero no es superficial. Se nota que se va para adentro.
- La experiencia con las familias es muy interesante y provocadora. Tenemos que reflexionar más sobre el miedo de los profesores a que entren las familias.
- Se ve cómo se está constantemente elaborando con los alumnos.

- Hay una mirada de querer dar tiempo, el tiempo que se requiere para aprender.
- Todo el mundo comprometido con el todo.
- El sentido del grupo se hace yendo y viniendo.
- Me plantea mil preguntas, estoy en crisis.
- ¿Tener un grupo C fue el detonante para Alfred de su proceso de cambio?
- Alfred: no especialmente. Los cambios tienen más que ver con el momento biográfico de cada uno.
- En las escuelas rurales nuestro detonante era tener niños de edades diferentes juntos. Pero si tú no quieres cambiar es igual lo que tengas delante, si quieres cambiar cambias.
- No nos tiene que asustar que entren muchas cosas en el aula.

Qué más os resuena, qué más os moviliza, que más os conmueve, frena, anima, os sirve de resorte. Hagamos crecer las resonancias.

6.2. Resonancias en Sevilla o como ser equilibristas en tránsito

- Necesitamos visualizar pasos a seguir. ¿Cuándo meto un texto escrito o un mapa o una exposición que visitar?
- ¿Cómo se van tomando las decisiones?

- El libro da seguridad, da la secuencia de pasos.
- Trabajar así da miedo...
- A mí el libro me mata, me mata trabajar con libro.

Esculturas de Ripollés

- Yo pensaba que hacía proyectos pero ahora veo que eran temas más cerrados, como centros de interés. Yo no tiraba tanto del hilo.
- ¿La evaluación dónde está?
- Pero cuáles son tus fases, tus momentos clave que yo pudiera detectar, porque no los veo...
- Yo quiero saber cómo empieza todo, como salen los temas, las propuestas, las preguntas...

- Puedes decir cuáles son para ti los aspectos comunes entre primaria y secundaria, cuáles son los grandes ejes que orientarían la práctica.

- Como directora de un centro de infantil y primaria ¿cómo acompaño el cambio, cómo incentivo, cómo animo, cómo pienso los tiempos y los espacios?
- Yo veo que lo importante aquí es que los niños se sienten protagonistas de su vida de aprender y se involucran porque parte de sus preguntas, de sus propuestas, son actores de su proceso.
- Para mí es muy importante que el cuerpo también esté presente como se ha visto en tu relato, que esté presente sin tabúes, de manera fluida y clara, vinculado a lo que está pasando.
- Hacen falta tiempos largos en secundaria con un mismo maestro para crear situaciones largas con sentido, hace falta que nos coordinemos para intervenir desde las especialidades en proyectos comunes.

- Nosotros trabajamos sobre la catedral pero ahora veo cómo problematizar, cómo abrir, cómo vincularlo con sus vidas...

Podéis añadir nuevas resonancias, contestar desde vosotros las preguntas que me hicisteis y que yo ya abordé desde mi práctica y mi proceso pero, y vosotros ¿qué diríais ahora de vuestras preguntas o las de otros?

¿Dónde estaba la evaluación?

¿Cuáles son los pasos de los no pasos?

¿Cómo puedo empezar a caminar?

¿Cuáles son para ti los aspectos comunes entre primaria y secundaria?

¿Qué nuevas preguntas, deseos, resistencias me emergen?

¿Y si empezamos a mover ficha?

rsmarkett.wordpress.com

A partir d'algunes de les demandes elaboro aquests documents per intentar narrar alguns dels interrogants plantejats i faig un PowerPoint per ajudar a reflexionar sobre la PEPT i el nostre rol docent en procés de canvi.

[PowerPoint\MARC QUE AJUDA A PENSAR.pdf](#)

I. Aspectos comunes entre infantil, primaria y secundaria. Faros que orientan e iluminan el camino

* En todas estas edades y momentos es necesario acompañar la acogida de las identidades, potenciar que haya tiempos y espacios para ser, que cada uno sienta que

tiene posibilidades de ser quien es, que se permita y se incentive mostrar y compartir biografías.

Hace falta pensar en la creación de espacios y tiempos que permitan que cada una pueda vincularse a la vida de la comunidad que le permita mostrarse desde su subjetividad y repensarse en esta vida compartida. Que los diferentes momentos de vida escolar, en definitiva, de vida, permitan a cada persona ser actores y actrices de su propio proceso de aprender.

* Es necesario acompañar la constitución de una comunidad biográfica que aprende en compañía, que aprende de los otros y con los otros y que se involucra en proyectos comunes interrogándose sobre el mundo y las personas.

Es involucrados en una conversación cultural donde irán emergiendo deseos, dudas, propuestas, ganas de comprender que van tejiendo la vida de un aula compleja que piensa y se piensa en esa conversación que teje las voces de sus protagonistas y los convierte en tejedores de sus propios deseos.

* La necesidad de acoger y generar situaciones complejas donde la comunidad y cada una de las personas puedan compartir sus deseos de comprender y se interroguen sobre ese mundo que necesitan comprender.

La emergencia de interrogantes, preguntas motor que abren espacio al conocimiento y que provocan involucrarse en diversas investigaciones a toda la comunidad.

* Emergencia de situaciones de aprendizaje que van creando una narración conjunta que es necesario documentar para visualizar y compartir las huellas del camino recorrido, las decisiones, las bifurcaciones, los materiales que enriquecen las búsquedas, los descubrimientos, el tejido de voces, las imágenes, las metáforas..., que narran los procesos donde se relatan las aproximaciones, los tránsitos, los atajos, los caminos sin salida y los nuevos puertos.

cachirulodemarsu.wordpress.com/.../14/mi-vida/

Es importante, aquí, pensar y propiciar la aparición de diferentes lenguajes que permitirán diversas posibilidades de narrar la trama de la vida, pensar en la idea de alfabetizaciones múltiples para comprender el mundo y comprendernos, para narrarlo y narrarnos desde esa complejidad de alfabetos que se tejen y se enriquecen entre ellos, no de forma fragmentada sino entramados en un relato recreado en los descubrimientos, en los distintos itinerarios que van dibujando los hilos de la telaraña que se va hilando (aunque inicialmente se trabaje desde un área, lo importante es crear una narración hecha de los deseos, interrogantes y descubrimientos de ese colectivo de personas que conviven y se piensan juntos).

* Para comprender el mundo y las personas no nos podemos conformar con versiones únicas, fijas, sino que debemos potenciar, acompañar, buscar diferentes versiones, instalarnos la duda de las respuestas inamovibles, instalarnos en la problematización de la realidad, no conformarnos con visiones cerradas y estancadas, acompañar las múltiples interpretaciones de la realidad.

Como docentes, debemos acompañar y promover personas que piensen por sí mismas, ciudadanos críticos, habitantes planetarios singulares, únicos y creativos en este siglo XXI.

* Finalmente es importante *projectarse*, poder compartir con el resto de la comunidad los descubrimientos como una forma de repensarse y reconstruir los aprendizajes en ese acto de compartir y recoger lo que aportan las nuevas miradas, los diferentes puntos de vista,

lo que devuelven los interlocutores que nos enriquece y, a menudo, genera nuevos horizontes de aprender.

Aquí relaté unas ideas recogidas por Fernando Hernández que van desgranando condiciones importantes a tener en cuenta para influir en el aprender ...

Sabemos que se aprende mejor...

Cuando se contextualiza lo que se aprende.

Cuando los aprendices se sienten implicados en lo que aprenden.

Cuando se descubre el mundo en compañía de otros.

Cuando la indagación es el camino a seguir y no el lugar de destino.

Cuando nos sorprendemos de nuestro propio aprendizaje.

Cuando se transfiere lo aprendido a situaciones nuevas.

Cuando se reflexiona sobre lo que se aprende y sobre las dificultades que se encuentran para aprender.

Cuando el conocimiento no transita de lo simple a lo complejo, porque la complejidad ya se encuentra en cada lugar que exploramos.

Cuando se da cuenta y se comparte con los otros aquello que hemos aprendido.

Y yo añado: cuando nos vinculamos desde quiénes somos y nos dejamos sentir que formamos parte de la comunidad planetaria.

Y tú, ¿cómo aprendes mejor?

oidoentierra.blogspot.com

II. Los pasos de los no pasos o de cómo perderse y volverse a encontrar en la trama de la complejidad.

basurde.blogia.com

Primero es necesario compartir que mi sensación es que lo que deberíamos buscar son momentos esenciales que nos den puntos de luz, como si fuésemos navegando por océanos de incertidumbre, tal como recoge Morin, y en distintas orillas los faros nos mostraran nuevas rutas a recorrer, acantilados a esquivar, puertos en los que guarecernos, personas que nos acompañarán en la aventura y la enriquecerán.

Buscamos espacios seguridad para hacer equilibrimo por los hilos de la telaraña de esa trama que se teje en la complejidad de este mundo cambiante. Buscamos archipiélagos de certeza dentro del viaje por la incertidumbre pero no los encontraremos en recetas únicas sino en el camino, dándonos permisos para empezar a caminar, dándonos permisos para aventurarnos, para ser nosotros mismos en esas búsquedas, vinculándonos y vinculando a cada una de las personas a las que acompañamos desde su ser.

<http://www.jimdenevan.com/>

Nos podemos mirar el camino a lo lejos sin darnos permiso para empezar a caminar o bajar y empezar a explorar, aprender haciendo camino.

Dicho esto, intentaré relatar los pasos de los no pasos ya que no existen unos momentos esenciales únicos sino que son cambiantes y vinculados siempre a la trama de lo que va emergiendo en cada realidad, en cada comunidad de personas que se involucran como actores de su propio proceso de conocer.

Tàpies, "Petjades sobre fons blanc"

❁ Hablaríamos quizás de un primer momento de emergencia donde compartimos y hacemos consciente a la comunidad, que se está constituyendo, del valor que tiene ser un colectivo de personas que aprende en compañía y que puede decidir, diseñar, interrogarse y compartir sus deseos de aprender con el resto de la comunidad para trabajar juntos en propósitos comunes que se convertirán en un horizonte de posibilidades, como dice Melucci (2001), creer y dejarnos sentir que escoger puede llegar a ser un destino.

Manso, 2006

En este primer momento de emergencia de deseos, posibilidades, preguntas, propuestas..., compartiríamos con la comunidad ¿qué podemos hacer, investigar, juntos este grupo de personas, qué venimos a hacer este grupo de personas que conviven y aprenden juntos? Nos involucramos en una conversación que nos ayuda a conocernos y reconocernos, a mostrar quiénes somos y qué nos interesa aprender y hacer juntos. Es hilando en esa conversación cultural cuando van apareciendo propuestas, preguntas, contradicciones que la maestra acompañante recoge, devuelve, comparte, y así se van señalando las posibilidades de búsqueda, recordando intereses, compartiendo nuevas propuestas.

Si el grupo ya ha recorrido un camino conjunto en su vida del aprender hace falta tirar del hilo de su historia, recordar en qué investigaciones ha estado inmerso, devolver interrogantes que quedaron sin resolver o que se hicieron visibles explorando otras rutas, devolver itinerarios que generaron nuevos interrogantes y que no se pudieron abordar

entonces. Hace falta devolver investigaciones inacabadas o aquellas en las que se podría profundizar más.

La vida de la escuela genera a menudo proyectos colectivos en los que se involucran todas las aulas, por otro lado los docentes también hacemos propuestas y generamos posibilidades para trabajar juntos aprovechando temas emergentes del mundo de la cultura con los que podamos dialogar e investigar (el año de la astronomía, el centenario de Darwin, la guerra de Israel y Palestina...).

A mí me ayudan algunos mediadores para ir provocando la emergencia:

- Las cajas de vida.
- Las sorpresas.
- La presentación de noticias y libros.
- Los diarios de vacaciones.
- La creación compartida de la conversación dedicando un tiempo y un espacio tranquilo e íntimo para estar con los otros, para mostrarnos en ese diálogo polifónico que teje los deseos de la comunidad.

❁ En un posible segundo momento, una vez han emergido los primeros deseos, propuestas, preguntas, hará falta ir organizando lo que hemos ido compartiendo. Será necesario ir plasmando una primera recogida de deseos y posibilidades que se podría convertir en el tejido, en el proyecto de vida de aula hecho de diferentes proyectos, tramas, voces, texturas de posibilidades.

Esta primera recopilación de deseos y dudas se podría convertir en un mapa de relaciones del aprender o en otras formas de representación que narren los vínculos entre los saberes, que vaya dibujando la trama de lo que queremos comprender que se irá tejiendo, problematizando y ampliando.

También será necesario ir organizando materiales (libros, videos, fotografías, músicas...) que ya tenemos y los que iremos recopilando, buscando, descubriendo, pidiendo ayuda al resto de la comunidad y explorando nosotros mismos.

Iremos pensando y proponiendo en este momento posibles rutas para empezar a caminar.

Mientras organizamos, nos relacionamos con las informaciones, planteamos posibles situaciones que nos ayudarán a tirar de los hilos de las investigaciones, irán apareciendo nuevas ideas, nuevas preguntas, nuevas propuestas, nuevos deseos que se tejerán con las que ya habían emergido.

En el acompañamiento de las docentes iremos pensando cómo enriquecer el viaje con los diferentes sistemas de representación que utilizamos los adultos para comprender el mundo, cómo acompañamos los descubrimientos con la presencia de las diferentes alfabetizaciones que nos ayudarán a narrarnos desde lo escrito, desde lo visual, desde lo numérico, desde el cuerpo...

❁ Una vez hemos hecho una primera organización, que se irá ampliando y problematizando, empezamos a navegar (pero en realidad seguimos navegando ya que siempre estamos en el tejido). Vamos tirando de los hilos, repensando y reconstruyendo las hipótesis, las ideas, en conversaciones enriquecidas por vivencias (salidas, lecturas,

búsquedas en Internet, obras de arte, músicas, vivencias corporales...). Vamos documentando los procesos, los descubrimientos, los diferentes itinerarios, las decisiones, las dudas, los traspiés, los nuevos interrogantes generados.

Vamos creando y recreando con diferentes lenguajes la trama del aprender, la trama de la vida del aula, la narración que vamos construyendo, que está hecha de los descubrimientos y las dudas, de los diferentes puntos de vista, de las diferentes miradas desde la construcción subjetiva de cada uno que va tejiendo a su vez la trama compartida. Iremos recorriendo diferentes caminos que van de la información al conocimiento, como dice Ángel Pérez, debemos intentar provocar aprendizaje relevante que ayude a transitar de la información al conocimiento y de allí a la sabiduría.

En esos tránsitos la evaluación estará presente en todos los momentos del viaje, como una herramienta reguladora de la toma de decisiones, que nos ayuda a ser conscientes de qué hacemos y por qué lo hacemos y nos ayuda a ser responsables de nuestro propio proceso de aprender.

❁ En los diferentes momentos vamos documentando y rehaciendo la narración que vivimos juntos dejando huellas del camino que permitan relatar los procesos, siempre proyectando por dónde caminamos, así como las nuevas rutas que enriquecen el viaje global.

Puede ser que necesitemos pensar y diseñar cómo recoger los descubrimientos y cómo relatarlos a la comunidad y a nosotros mismos y para ello buscaremos diferentes maneras de contar lo que hemos vivido, los descubrimientos y las nuevas preguntas que se nos abren ahora.

<http://www.jimdenevan.com/>

Ahora ya hemos empezado a caminar y es el propio camino el que dibujará nuevos horizontes para seguir avanzando. Caminando a través de nuestros propios descubrimientos y decisiones vamos avanzando huyendo de los pasos establecidos, de las rutinas, de escolarizar la vida real, de enjaular la vida, vamos caminando en la construcción compartida de ser en compañía.

7. LA TRAVESSIA PEL MEU FER DOCENT. PREÀMBUL EQUILIBRISTA

7.1. Kilòmetre zero

Vull relatar, quan enceto la meva narrativa, alguns aspectes del meu rol docent que aniré completant i enriquint al llarg del camí. Enceto el viatge narrant com intento guiar i acompanyar la trama de l'aula, quin paper jugo i com em penso a mi mateixa en aquest acompanyament.

Tot va començar aquest setembre amb la nova aventura d'escriure, de pensar-me, que em regalava l'espai de la llicència.

Jo tornava de la Xina, transformada, plena de noves llums i nous horitzons de possibilitats.

En la primera trobada amb el grup on ens pensem des de la PEPT, vam compartir escenes de l'estiu que havien estat reveladores per a cadascuna de nosaltres.

La meva escena em va emergir amb força i em va fer pensar com d'important era per a mi el sentiment que m'havia generat aquella vivència i, sobretot, amb quina essència del meu jo em connectava i em projectava.

La llicència em donava l'espai i el temps per aturar-me i mirar-me endins. M'ho vaig agafar com una oportunitat per intentar comprendre una mica més el meu fer pedagògic, vaig començar a preguntar-me pel meu jo, pel meu jo docent, pel meu jo com a assessora, com a dona, com a companya de camí.

Volia explicar-me i anar relatant les meves intencions com a mestra, quins eren els meus ressorts, el que em mobilitzava i em feia fer de mestra com ho faig, quina relació té amb la perspectiva que em guia des de fa tant i com hem anat canviant juntes la perspectiva i jo també, de bracet per la incertesa, amb altres companys i companyes de viatge.

La meva escena de l'estiu em transportava a quan estava creuant el pont d'un riu de la regió de Guilin i una àvia d'ètnia miao es va oferir a acompanyar-me. Jo em resistia, però ella m'insistia, segura del seu paper de guia experta. Finalment vaig cedir i, mentre m'agafava per l'esquena, vam creuar a poc a poc. Llavors vaig adonar-me que l'equilibrisse del pont feia més difícil travessar que el que havia percebut inicialment. Aquella àvia, coneixedora de la incertesa del moviment, m'oferia el seu braç ferm, la seva saviesa i una illa de certesa que ella em podia regalar com a coneixedora d'aquell itinerari. M'oferia acompanyar-me en aquell trànsit marxant plegades de bracet. Aquest acompanyament em va fer pensar: i a mi, qui m'acompanya?, qui m'acompanya en el meu fer docent?, i jo a qui i com acompanyo?

Com canta Jorge Drexler: "Creo que he visto una luz al otro lado del río..."

Aquest sentiment emergia dins meu per una necessitat que després m'he adonat que és una de les meves maneres d'estar a l'aula: acompanyant els nens i les nenes amb els quals comparteixo una manera de comprendre el món, una manera única i singular que és la que voldria narrar intentant cercar els nusos que van teixint la trama que va filant una narració feta de desitjos, interrogants, ganes de comprendre i de ser.

Però primer cal explicitar una mica més què és per a mi acompanyar. D'una banda parlo de guiar, de conduir per la incertesa d'un món complex, un món complex en constant procés de canvi. De l'altra parlo d'ajudar, de donar pistes com a viatgera experta en altres rutes pel món del coneixement. I, a més a més, parlo de marxar plegades, parlo de fondre'ns i de confondre'ns en companyia, parlo d'enriquir-nos de les nostres diferències, parlo de teixir-nos entramats en la narració de la qual serem protagonistes.

Cal, en aquest punt, narrar com d'important ha estat en el meu camí que altres mestres m'expressessin a mi, com a amigues, com a mestres meves, com a companyes, què vol dir per a elles fer de mestres i que des d'aquestes veus m'acompanyessin i enriquessin el meu jo docent. Aquest espai em servirà per compartir com m'he anat pensant en elles, com he anat construint el meu fer docent, com m'he reconegut en les seves paraules i les maneres de fer i com intento obrir les portes cap a dins per repensar-me a partir de les ressonàncies que em regalen.

Les paraules d'Steiner, quan expressa el seu paper docent em porten a exposar que jo també vull que els nens i les nenes i jo mateixa puguem obrir les portes cap a dintre. Quan parlo d'aprendre parlaré des d'aquesta idea i no des de la idea més lligada amb instruir-se i exercitar-se, que no forma part de la meva manera de guiar.

"Fui muy afortunado, porque me enseñaron a usar los músculos de aquí arriba (de la cabeza). Aprender es usar los músculos del alma y de la mente para que no se duerma. El cerebro está tan bien organizado que si uno lo ejercita, se producen cosas maravillosas. Y llega un momento en el que se empiezan a abrir puertas hacia dentro. Si eres un buen profesor, ése es tu trabajo: abrir las puertas hacia dentro. Fui muy feliz haciendo ese trabajo." (Steiner, 2008)

Jo també vull obrir i obrir-me les portes cap a dintre, obrir les meves i ajudar perquè altres persones amb les quals comparteixo la vida de comprendre obrin les seves i s'aventurin per la incertesa.

Com diu José Luís Sampedro quan parla del seu paper com a mestre en una entrevista, "Hay que darles amor y provocación. Provocarlos para que piensen por sí mismos".

Cal acompanyar regalant un context ric que convidi a viatjar per la complexitat i que provoqui a aventurar-se pels sabers. Que aviat puguin anar creuant rius a soles però de braç, amb el sentiment de comunitat, de formar part, des de la construcció compartida del saber que va emergint de la travessia personal i relacional pel conèixer.

7.2. Ressonàncies de mestres que he trobat en el meu camí pel canvi i la innovació. Els primers passos per l'equilibrisme

Kilòmetre 1

En començar a caminar vull relatar en ressonància algunes de les veus de les meves mestres de vida, aquelles que m'he anat trobant a les aules, als seus escrits, a través de l'art..., i que m'han fet repensar-me i reconèixer-me en elles. Les mestres que no apareixen en el kilòmetre 1 estan entremades en altres relats de la recerca o perquè narro la seva vida d'aula o perquè ressonen els seus pensaments guiant la investigació.

Enceto el viatge amb la Mari Carmen Díez. La Mari Carmen ha estat una de les meves mestres, una de les persones amb qui m'he anat trobant caminant per la incertesa i que han inspirat i imprès canvis en el meu jo docent.

Ella em va regalar la metàfora de l'orella verda de l'escola, que sempre m'ha acompanyat guiant el meu desig d'escolta interpretativa, la meva necessitat d'instal·lar-me en la vida de l'aula des de l'intent de comprendre i interpretar les veus dels nens i les nenes amb els quals he compartit itineraris. Durant el meu camí docent he intentat alimentar i fer créixer aquesta escolta comprensiva per ajudar a validar, donar lloc i fer viatjar el que expressa cadascú i cadascuna amb la veu o amb altres formes d'expressió.

D'altra banda, el meu desig és acompanyar la comunitat perquè vagi incorporant aquesta escolta; que les diferents persones del grup s'aventurin a interpretar els altres, per incorporar, per incloure, per caminar plegats enriquits de les mirades, els desitjos i les idees dels altres. Incorporar una escolta interpretativa cap a les altres persones i cap a nosaltres mateixes.

Com ja ens deia la veu de Ricardo Ramos en la introducció, és del tot transcendent com interpretem l'altre, què ens diu i per a què ens ho diu i què farem amb el que hem interpretat, quines decisions ens farà prendre la comprensió dels altres i de nosaltres mateixes.

“Lo que hagamos tendrá que ver con qué interpretación damos a lo que nos cuentan y al para qué nos lo cuentan. Algo se juega al relatar como se relata y algo de juega al escuchar como se escucha. Y ambos, el que relata y el que escucha, lo saben.” (Ramos, 2001)

Un dia dalt del tren que puja a Vall d'Userda
 vaig veure pujar un home amb una orella verda.
 Ja no era gaire jove, de fet era senyor,
 ben gran, tret de l'orella, que li era tot verdor.
 Ràpid vaig canviar de lloc per veure'l bé
 i estudiar aquell fenomen tal com s'ha de fer.
 Senyor, que jo li dic, vostè té certa edat,
 d'aquesta orella verda, en treu cap resultat?
 Cortès em va respondre: Ja pot dir que sóc un vell
 De jove ja no em queda sinó aquest tros de pell.
 És una orella nena, la tinc per així gaudir
 de veus que la gent gran no es vol parar a sentir.
 Escolto bé el que diuen ocells, arbres i vents,
 els núvols que es desplacen, les pedres i els torrents.
 Els nens també els entenc, quan diuen certes coses
 que per la gent madura no són altre que noses.
 Això va dir el senyor amb una orella verda
 un dia dalt del tren que puja a Vall d'Userda.

Gianni Rodari

En la trobada que vaig tenir durant la recerca amb la Mari Carmen Díez vam poder compartir les nostres intencions com a docents. Del que ella em va relatar vaig teixir aquest escrit fet de les seves ressonàncies i d'altres veus:

Maruja Torres presentando su última novela habla de arriesgarse a darse y a compartirse.

Un bailarín chino, Akram Khan, habla de *bahok* como lo que llevas dentro de ti misma, dice que todos somos portadores, que todos somos *bahok*, llevamos con nosotras nuestro legado genético y cultural, nuestras experiencias, sueños y aspiraciones. Él busca compartir historias sobre el viaje de nuestro cuerpo a través de la vida que demuestran que, independientemente de nuestras raíces culturales, hay similitudes y temas subyacentes en todas las historias. Sus bailarines, y yo creo que nosotras también con los niños y niñas, exploramos las historias personales de cada uno para descubrir y poner de manifiesto una historia más universal que nos une a todos en un mundo único.

Maite Sbert, otra maestra cómplice en la incertidumbre, dice que de hecho trabajar por proyectos es explicar una historia, que hacer proyectos es un sueño.

Un niño de primero decía el otro día que la Prehistoria es lo que viene antes y que la historia es como un cuento. Quizás siempre estamos contándonos cuentos o elaborando cuentos nuevos que hablan de nosotros y nosotras, que nos representan.

Nosotras dos hablamos de tejidos, tramas, telarañas que se enriquecen caminando de la mano, descubriéndonos en el otro, fundiéndonos y confundiéndonos en compañía.

Tú me hablaste con el cuerpo, con la mirada, con la risa, con el saber fluir dulce y cómplice, me hablaste desde dentro y hacia fuera, con proyección y con presencia, con ganas de ser y estar y de seguir explorando. Tú dices que buscabas cómo huir de que todos hicieran lo mismo a la vez para viajar a la libertad de escoger.

Dejar entrar lo afectivo, dejarme entrar, atreverme a pensar en voz alta, atreverme a estar cómo yo soy en el aula, a incluirme incluyendo, a ser invitando a ser, ese es el trato, así te narras tú y así me miro yo en ese mismo deseo.

Y como tú dirías, en "ese oficio de maestra", guía, compañera, provocadora, a mí me gustaría...

Dejar rastros
imprimir alientos
compartir miedos
acunar vidas
reír soñando
para vivir mirando lejos.

Dejar huellas
que impriman en cada uno
quién somos repensados
quién seguimos siendo
dejando polvo de estrellas
luz asteroide
que guíe nuestros deseos.

Quiero que lleves de ti
todo lo que te marque
todo lo que te revele
todo lo que te haga ser.

Quiero que lleves de ti
todo lo que ya eres
reinventado.

En la trobada amb la Mari Carmen li vaig demanar si em podia explicar com havia anat canviant la seva manera de fer de mestra lligada a la innovació i a la PEPT.

I ella em va relatar:

Estava incòmoda amb la manera de treballar però m'espantava canviar, ho vivia com a més desestructurat, el canvi em feia por.

Vaig llegir un llibre de la Maite Pujol i la Neus Roca (1991) sobre els projectes de treball, elles vinculaven el treball amb la manera d'anar pensant projectes de construcció a partir dels espais de l'escola. Miraven les possibilitats dels espais i treballaven sobre diferents construccions d'objectes com ara un tren, un túnel...

Aquesta mirada lligada a la construcció i transformació em va semblar massa agosarada, després vam llegir algú que en un article relatava que els infants volien aprendre coses de pirates i construïen una investigació a partir d'aquest desig. Em va semblar que això sí que m'atrevia a provar-ho.

A l'escola vam decidir que faríem primer tot el que haguéssim de fer i després faríem el que sortís dels desitjos dels nens i nenes. Vam observar, escoltar i compartir i vam veure que volien investigar sobre l'espai. Vam continuar així durant dos anys, fent el que cal fer (instrumentals, prerequisits...) i al final, quan acabàvem, investigàvem sobre el que els interessava. Ho vam fer dos anys per veure si funcionava només per les característiques dels grups o era una bona pràctica educativa. Anàvem descobrint que aconseguíem un ambient d'aula molt diferent amb molta més participació i implicació.

Al tercer any els nens i nens de 5 anys es van avançar i ens van dir al setembre el que ells voldrien aprendre i aquest desig va formalitzar el canvi.

Si penso en el meu desig de canvi, diu la Mari Carmen, penso en la meva vinculació a l'escola. La meva mare era mestra, jo vaig néixer en una escola, però ella em va ensenyar a manar, a decidir per tots i totes i jo no em trobava còmoda. Em molestava una idea d'escola on tots estiguessin fent el mateix alhora i això em va fer buscar altres possibilitats. Em molestava, m'encotillava l'ordre, uns mateixos i únics objectius que provocaven que tots a la vegada féssim el mateix.

Piensa que el futuro es una acuarela
y tu vida un lienzo que colorear. Toquinho

Comencem a cercar maneres en les quals persones petites i grans tinguem espai per escollir, temps per estar i per ser, on no cal que tothom faci el mateix a la vegada.

Vaig trobar-me en el camí la idea dels tallers que possibilitaven un espai de llibertat i em van ajudar a fer un altre clic.

Des del moment que vam començar a treballar per projectes vam pensar diferents situacions de la vida de l'aula que fèiem i que ens incomodaven.

Vam pensar, per exemple, que el plantejament de fer plàstica era contradictori, plantejant situacions mecàniques de pintar, retallar, enganxar... Aquest desig fa que ens comencem a vincular amb l'art des d'una perspectiva de creació i d'expressió.

Decidim formar-nos més per canviar, per poder intervenir des d'una mirada més complexa, més enriquida per la nostra formació.

En el meu procés un dels moments més importants és l'aparició del món afectiu, la consciència per part meva de la seva importància. Em començo a atrevir que entri l'afectivitat, a anar-la visualitzant, perquè en secret sempre havia estat present.

Si deixem que entri l'afectiu deixem que entri el pis de sota¹⁵, tot el que ens mou, el que té vida per a nosaltres. Amb la presència dels temes afectius de bracet pren rellevància la vida relacional. Cadascú i cadascuna com a subjectes que tenim un lloc per ser i ens relacionem amb la resta de persones.

Una altra entrada que fa que prengui valor i consciència del que possibilita és la poesia. Sempre l'he gastat però m'adono que ha pres un altre paper, li he anat donant més entitat.

La música també ha estat, com la poesia, una estratègia que jo faig servir perquè forma part de mi, de qui sóc. Música i poesia són meves, i han anat prenent una altra entitat com a mediadores en la vida de l'aula, formen part de tota la trama de viure, són transcendents per emmirallar-nos.

Però el gran canvi ve quan m'atreveixo a estar a l'aula com sóc jo, a incloure'm. No volia ser una mestra neutra, volia mostrar-me, donar-me permís per dir el que penso i el que sento amb pares i mares i amb els nens i les nenes. Em començo a atrevir a deixar-me entrar, a pensar en veu alta, a donar-li lloc a aquest dintre meu en l'espai de la vida de l'aula i de l'escola. Mostrar-me, expressar què sento i que penso, qui sóc, què opino, què em

¹⁵ Cal comentar que la Mari Carmen Díez ha desenvolupat àmpliament el tema del món de l'afectiu i que té un llibre que es diu: "El piso de abajo de la escuela", on està àmpliament recollit.

provoca a mi, què em commou. No es pot estar sense estar, sempre estem mostrant-nos.

Intento tirar dels fils que m'ajuden a conduir la trama. Si els nens diuen que volen estudiar el món això ha de ser possible i jo haig d'anar veient com acompanyar l'obertura que provoca aquesta proposta.

Jo em plantejo: ells volen estudiar el món i jo, com em situaré? Què facilitaré? Què propiciaré?

Observo tot el que va passant, escolto les veus i miro i provocho altres formes d'expressar-se, moltes vegades el que no és verbal revela altres aspectes, pors, inseguretats, incomoditats o emocions fortes que no s'expressen en veu alta.

Escolto i intento acollir, provocho que es comuniquin, si no és parlant amb el cos, amb la mirada, l'important és que es comuniquin.

La claqueta aportada per una nena dona peu a imaginar-se l'estudi del món com un viatge per l'aprendre on la Mari Carmen farà de directora de la trama i alhora de viatgera experta

No em preocupen els coneixements que aconseguirem abordar amb les investigacions, m'interessa que tothom trobi el seu lloc, que tothom pugui expressar-se, que es pugui opinar, que ens trobem còmodes. Per a mi el currículum de veritat és el currículum del món afectiu, el que investiguem són pretextos. Qualsevol cosa de la vida és aprofitable, estem presentant la vida. El més important a l'escola són les persones.

Cal deixar la porta oberta, que entri tot. Cal regalar temps perquè passin coses que proposo jo o que proposen ells, que entrin. Que es puguin compartir els desitjos de cadascú, que els anem alimentant. Crear un ambient ric que possibiliti i tenir una actitud d'espera.

L'escola és un lloc de trobada on és important establir vincles estrets amb cada persona, amb cada família, amb les altres mestres. És l'artesanía de saber estar en grup.

Cal dir, en aquest punt, que emmirallar-me en altres mestres que m'he trobat en el camí m'ha servit, com ja he anat compartint, per pensar-me a mi mateixa com a docent i com a persona. Aquest preàmbul serà el punt de partida per aprofundir en la meva pràctica. A partir d'aquest moment, veurem que la meva narració té punts d'inflexió amb les meves mestres companyes de camí i altres aspectes que ens fan diferents i úniques des dels nostres desitjos, rols i maneres de significar la nostra pràctica.

Que comenci ja la pel·lícula de conviure i ser en companyia de la mà de les meves i els meus mestres: càmera, acció!

7.3. La trama de la vida de comprendre dels i les Pirates dels Fars

“Todos los miembros de la comunidad ecológica se hallan interconectados en una vasta e intrincada red de relaciones, la trama de la vida. Sus propiedades esenciales y, de hecho, su misma existencia se derivan de sus relaciones. (...) Una comunidad humana sostenible es consciente de las múltiples relaciones entre sus miembros. Nutrir las relaciones equivale a nutrir la comunidad.” (Capra, 1998)

Comparteixo per encetar aquesta trama diferents intencions d'allò que aniré relatant, acompanyada per l'experiència de la vida de comprendre del curs anterior d'uns nens i unes nenes de cinc anys dels quals era tutora. Val a dir que aquestes intencions que ara comento se m'han fet visibles a mesura que anava compartint la meva narrativa amb diferents persones al llarg d'aquest trajecte i ara intentaré buscar punts de llum en cadascun d'aquests aspectes.

Faré la narració reflexionada del meu recorregut de l'any passat, amb referències biogràfic-narratives del meu procés de canvi, les meves decisions, els dubtes del meu camí de l'aprendre. Potser a partir del meu relat podem posar noms, assenyalar camins per aprofundir i continuar pensant i interrogant-nos sobre el nostre fer docent.

Els punts de llum del meu relat són:

- ▶ Relataré quin és el meu rol docent. Quan i com prenc decisions, com intento influir en el procés de comprendre, com intento guiar i acompanyar la trama de l'aula, quin paper jugo en la narrativa global i com em penso a mi mateixa en aquest acompanyament.
- ▶ Relataré el meu trànsit docent per la PEPT, com he anat canviant i m'he anat repensant en els diferents itineraris, dialogaré amb les diferents narratives viscudes i m'emmirallaré en el que m'aporten.
- ▶ Situaré la importància de la narració en la meva vida d'aula, la narració entesa com el mediador més potent, el mediador dels mediadors. Parlaré de la narrativa per donar sentit a la recerca, explicitaré com vaig de l'aula a la investigació i de la investigació a l'aula i m'endinsaré en el relat de l'experiència de la comunitat.
- ▶ Narraré la importància i el sentit de buscar maneres de plasmar el teixit de la complexitat d'una vida de comprendre que s'interroga sobre el món i sobre les persones. Així mateix, relataré la importància que té per a mi, com a mestra, visualitzar el paper que juguen les relacions. Relataré el teixit com una xarxa metodològica que sosté la trama de la vida i com aquesta xarxa dialoga amb el currículum oficial per anar repensant un de

propi que opera des del desig d'acompanyar la integració curricular, que desitja fugir de la fragmentació.

► Reflexionaré sobre el paper que té la conversa cultural en la narrativa, sobre quin és el valor i el paper d'aquesta conversa, sobre com acull, recull i fa viatjar les veus de la comunitat.

► Aniré relatant l'acompanyament del trànsit de l'acollida de les identitats, d'aquest anar-nos regalant temps i espais per ser i per estar, amb la intenció de provocar la constitució d'una comunitat autobiogràfica que intenta comprendre el món en companyia.

► Narraré la importància en la meua vida d'escola de la vinculació. El paper que juga posar èmfasi en intentar vincular i acollir les identitats de les persones i de fer visibles les subjectivitats. La importància de vincular les biografies de cadascú i cadascuna amb el que ens interessa comprendre i anar relatant què provoca aprendre des d'aquesta vinculació. Parlaré, doncs, de la vinculació personal amb el que aprenem, com ens anem vinculant amb l'aprenentatge i això és el que fa que sigui un aprenentatge de relacions absolutament transcendent per a les nostres vides.

► Reflexionaré sobre la importància, en la meua pràctica docent, del paper del retorn vinculat a la idea de potenciar l'escolta interpretativa dels nens i les nenes i de mi mateixa. Quin paper juga l'escolta interpretativa? Com és aquesta escolta? Què possibilita?

► Parlaré sobre la importància que té en la meua pràctica docent recollir i operar amb una idea de plasmar processos d'aprenentatge i de dissenyar i acompanyar situacions educatives que ajudin a desvetllar aquests processos. Relataré com intento instal·lar-me en una mirada que no vol pensar activitats escolars sinó que intenta dissenyar amb la comunitat situacions educatives complexes lligades al significat del teixit global de l'aula.

► Documentar situacions globals amb sentit que ajuden a anar plasmant els processos d'indagació de la comunitat i de cada persona. Quin paper juga la documentació que es va elaborant, quines són les empremtes del camí que van teixint la trama?

- ▶ Parlaré de la idea de cercar mediadors que ens ajudin a interrogar i acompanyin la comprensió del món. Compartiré quins són els criteris que em fan validar uns mediadors i no uns altres. Reflexionarem sobre com busquem mediadors potents, sobre quins són els mediadors provocadors d'aprenentatge i sobre com fan ponts entre els sabers.
- ▶ Descriuré i analitzaré quin tipus d'aula m'ajuda a incidir sobre la comprensió del món i quin és el seu rerefons com a espai de possibilitats, quina és la seva racionalitat, quina és la vida de comprendre que propicia i com va influint en les persones i els processos cognitius.

Cal puntualitzar com en el camí de repensar-me com a mestra des del desig del canvi i la innovació he tingut també altres influències que de segur es veuran reflectides en la meua narrativa. Les dues influències més remarcables són: el grup de llengua escrita de l'ICE de la UAB amb el qual vaig col·laborar durant uns anys i que em va regalar la mirada integradora del llenguatge escrit com a eina que ens ajuda a viure i a comunicar-nos i, d'una altra banda, l'altre grup que enriqueix la meua mirada per comprendre el món és el grup de la cultura matemàtica de les persones, que com anirem veient en la narrativa em fa influir i prendre decisions des d'aquesta mirada il·luminada pel pensament de Carlos Gallego i la resta de persones del grup.¹⁶ Cal dir que encara que no són el tema d'estudi d'aquesta recerca sí crec que cal que remarqui i emfatitzi com aquests trànsits pel món del coneixement i els sabers que m'han aportat m'han fet ser qui sóc com a docent i també com a persona.

Comencem, doncs, a navegar per la incertesa assenyalant només que tots aquests punts de llum del relat no els anirem trobant de manera ordenada i fragmentada sinó entramats en la complexitat de la narració, però posant l'accent quan tinguin un paper rellevant.

¹⁶ El grup de la PEPT no l'esmento ara perquè ja ha estat àmpliament resituat a la introducció i, donat que és el centre de la recerca, apareixen les influències de les persones que en formen part en tot moment.

7.3.1. La trama de la vida de comprendre dels i les Pirates dels Fars. El sentit de la comunitat i el valor que aporta la conversa cultural

Esto sabemos.
Todo está conectado
como la sangre
que une a una familia...
Lo que le acaece a la tierra,
acaece a los hijos e hijas de la tierra.
El hombre no tejió la trama de la vida;
es una mera hebra de las mismas.
Lo que le haga a la trama
se lo hace a sí mismo. Jefe Seattle

Quan comença aquest viatge per la vida de comprendre d'un grup de nens i nenes de 5 anys, que decidiran que el nom que els representa és els i les Pirates dels Fars, una de les meves intencions com a mestra serà influir, potenciar i continuar avançant (ja que aquest grup ja fa dos anys que treballen junts i amb mi com a mestra) en la idea de comunitat que aprèn dels altres i amb els altres i que va teixint la trama de la seva vida de comprendre i viatjant pel món del coneixement.

Hauríem de pensar, en aquest punt, sobre la importància de la comunitat, sobre la seva creació i el seu sentit, sobre com acull les subjectivitats i les fa mirar-se endins, les ajuda a repensar-se mentre van configurant el col·lectiu que representa el nosaltres de les seves identitats.

Ens podem preguntar ara:

- Com anem creant una comunitat de persones que participa en la seva pròpia conversa cultural?
- Com guiar la participació en una conversa cultural i/o com acompanyar l'emergència de la trama de veus d'una comunitat que possibilita que cadascú i cadascuna es repensi en companyia?

Com a mestra incentivo, propicio i acompanyo l'emergència de la conversa cultural en el sí de la comunitat. Estic compartint el seu valor segura que aquesta ens ajudarà a expressar qui som i què volem fer plegats. Provoco, doncs, la participació, l'acompanyo, la valido, em faig ressò, vaig deixant empremta del que esdevé per poder reprendre-la i que ens serveixi de fil narratiu per continuar avançant.

Treball instal·lada en l'esperança, en l'espera, en la confiança posada en els regals horitzó que ens possibilitarà aquesta trama polifònica. Espero i possibilito convidant a participar les persones que conformen la comunitat.

Com ja anirem veient en el relat de la vida dels i les Pirates propicio l'emergència, influint amb textos, gestos, veus, imatges, músiques, artefactes..., versions múltiples expressades en diferents sistemes de representació que ajudin a comprendre el món i que vagin obrint espai al coneixement.

Vull provocar que les persones s'escoltin a elles mateixes, que es mirin endins i s'emmirallin en els altres, que descobreixin la riquesa que provoca en el seu jo la construcció de la comunitat. Acompanyo una forma de ser, una manera de viure i

conviure, un món comú que creix embolcallat en les nostres idees i sentiments. En definitiva, afavoreixo que l'altre es pensi a ell mateix i pensi als altres i amb els altres des del teixit emergent de la conversa cultural en la qual estem tots i totes involucrats.

Compartim ressonàncies i anem deixant-nos sentir què diu de mi, a què em ressona el que m'aporta cada persona, cap a on em transporta.

És teixint les pròpies narratives amb les d'altres persones que ens aniran enriquint en el camí com anem creant una narrativa conjunta que va generant una realitat comuna sostinguda per la participació i la comunicació.

Com recull Maxine Greene (2005), el que necessitem és implicar-nos en la constitució i renovació d'un món comú sempre que siguem capaços de tenir en compte que aquest món pot crear-se mitjançant un diàleg continu que nosaltres mateixes podem provocar i alimentar enmig del canvi. Segons Greene, aquest món comú només es fa realitat quan les persones s'uneixen de paraula i d'obra retenint la seva capacitat de revelar-se com a agents. Parlem d'un col·lectiu de persones que s'involucren de manera compromesa en aquest món comú, on esdevenen teixidors dels seus propis desitjos, on transiten del jo al nosaltres enriquint-se en aquesta interacció. Una comunitat entramada en la conversa

cultural que els va fent savis. Un grup que es vincula i creix en un saber compartit que va creant el seu món comú, la seva vida de comprendre.

És en el reconeixement de les subjectivitats i del valor d'enriquir-se de les diferències com es va configurant la comunitat de persones que decideix comprendre un món on la meua intenció com a guia provocadora és convidar a endinsar-se en el pensament complex, endinsar-se en totes les accions que visqui aquest grup de persones tenint present la idea de complexitat tal com la situa Morin:

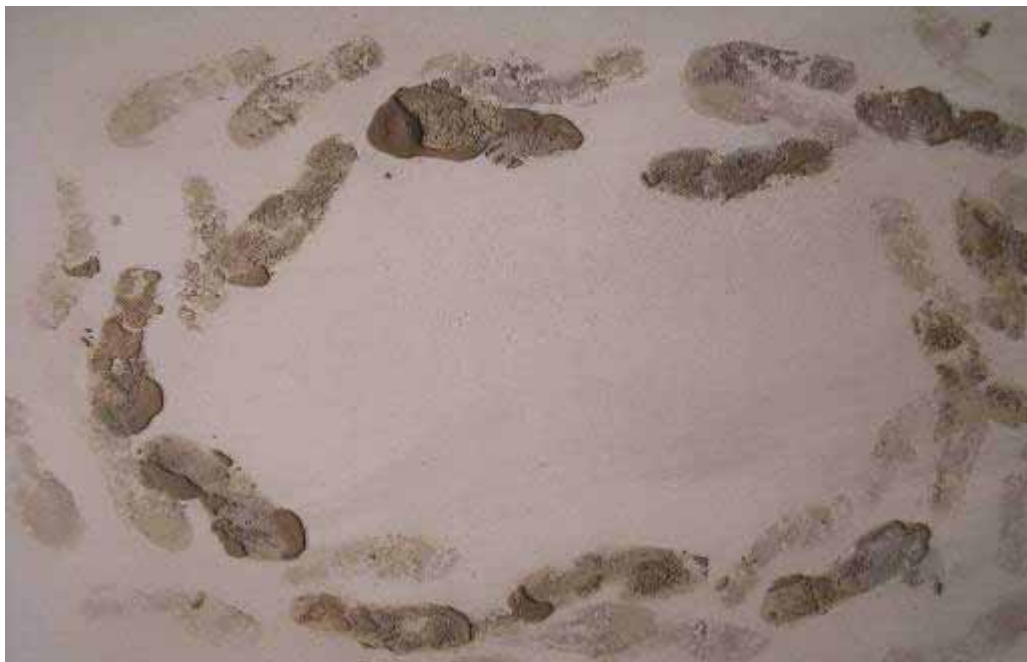
"Complexus significa lo que está tejido junto. Hay complejidad cuando son inseparables los distintos elementos que constituyen un todo y existe un tejido interdependiente entre el objeto de conocimiento y su contexto, entre las partes y el todo. No se puede entender el todo a partir de la suma de las partes porque la organización impone restricciones.

(...)

La complejidad es precisamente la unión entre la unidad y la multiplicidad. El desafío de la complejidad es aplicar ese modo de pensar a todas nuestras acciones cotidianas" (Morin, 2005)

El relat que va emergint, l'anem recollint intentant deixar petjades de les nostres veus, de les nostres idees, dels textos que generem, de les propostes i els interrogants que van sorgint, de les noves descobertes. Els processos recollits seran documents que ens ajuden a repensar-nos, documents que deixen empremta del camí. Hi tornem sobre ells per vincular-nos, per orientar-nos, per continuar estirant del fil de la trama narrativa, per mirar-nos endins i continuar avançant.

Els i les mestres ens convertim en narradores globals, anem compartim, relatant amb la intenció de contextualitzar, validant el camí recorregut, evidenciant possibilitats per continuar caminant. Anem relatant i fent pública la nostra narració feta de narracions, d'experiències de vida de comprendre de cadascuna i cadascú. Anem creant un relat global, una narració que parla de nosaltres i ens representa.

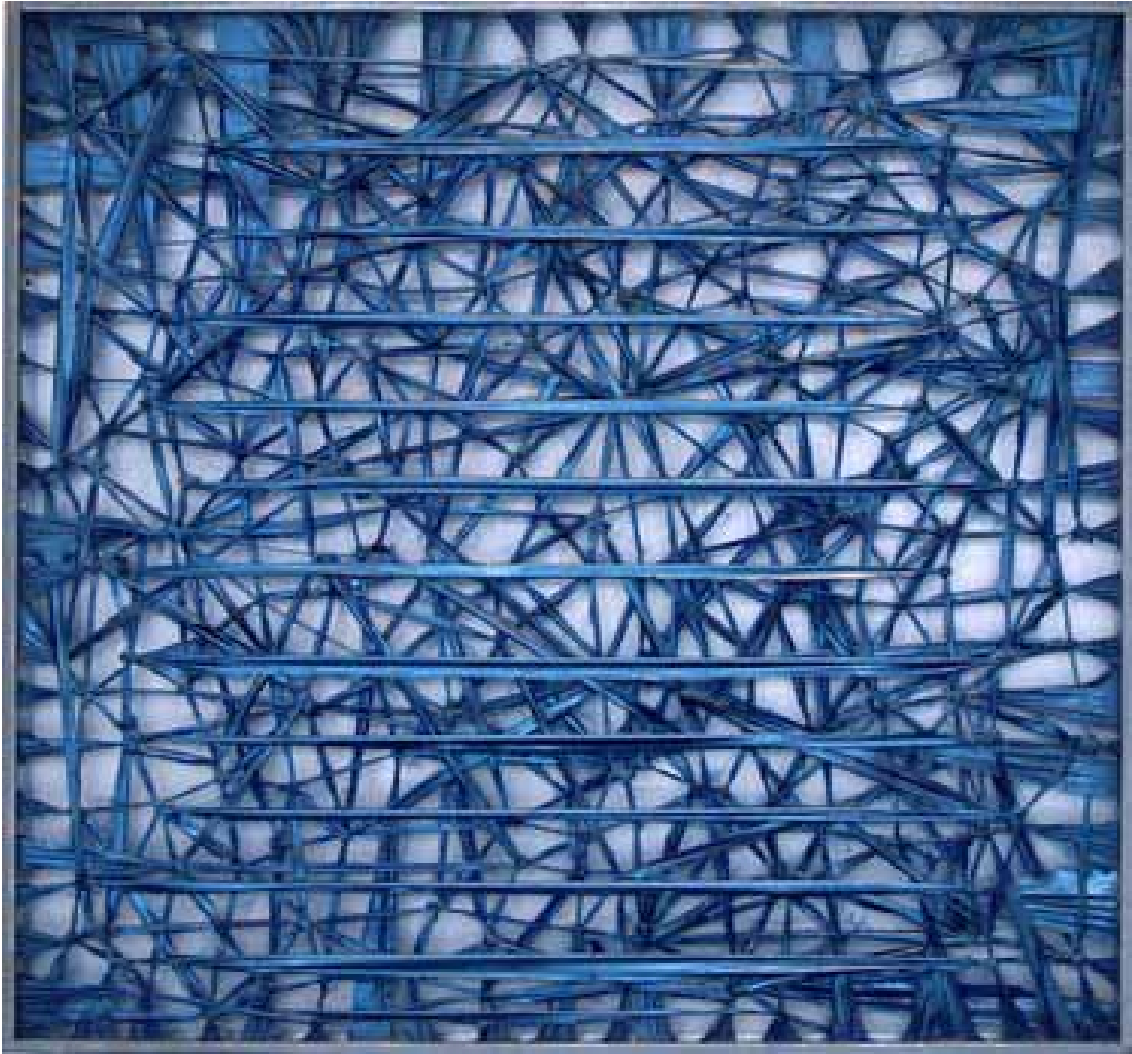
Tàpies, "Petjades sobre fons blanc"

Compartim, doncs, un espai i un temps que ens representa, que parla de nosaltres, que deixa la nostra empremta, les nostres petjades del camí i les projecta al món. És una altra intenció clara per part meva com a mestra narradora anar facilitant aquesta projecció al món.

Viatjant de la nostra trama de la vida de comprendre al pensament de Capra tindrem presents les seves idees a l'hora de dissenyar aquesta vida. Ens pensarem com una comunitat ecològica que genera un teixit d'interrelacions.

"Todos los seres vivos son miembros de comunidades ecológicas vinculados por una red de interdependencias. Cuando esta profunda percepción ecológica se vuelve parte de nuestra vida cotidiana, emerge un sistema ético radicalmente nuevo." (Capra, 1998)

Podem pensar en com la nostra comunitat va generant un teixit, una trama feta de trànsits, nusos, drecceres i bifurcacions que van dibuixant la teranyina de les nostres intencions de ser en companyia.

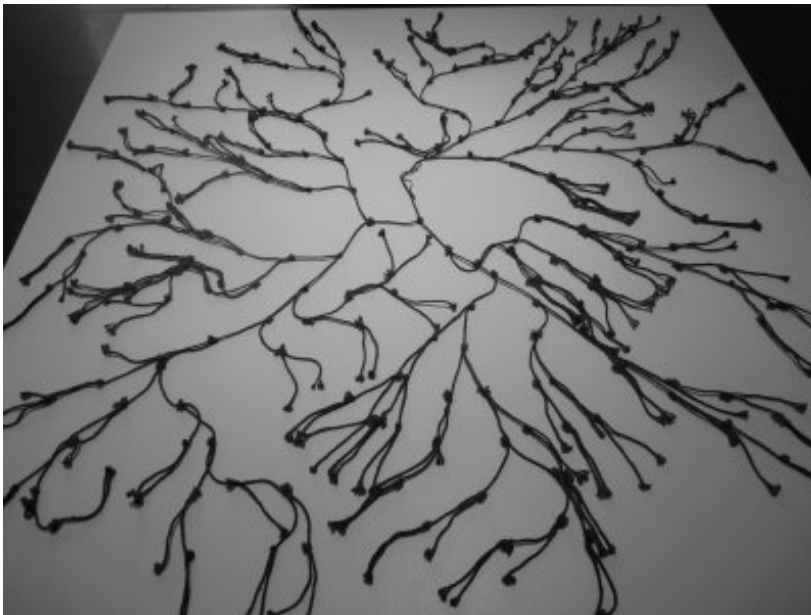

julianaragoneses.googlepages.com/granformato

Cildo Meireles ens regala una altra metàfora visual per imaginar-nos la trama de la vida, el que ell anomena "La Malla de la Llibertat".

Cildo Meireles explica en el catàleg de l'exposició realitzada al MACBA enguany sobre l'obra "Malhas da liberdade" del 1976:

"Reconec molta part de mi en aquesta obra. És més o menys la manera com em sorprèn a mi mateix en el meu raonament perquè es bifurca i aquesta bifurcació genera una altra bifurcació. Per això, de vegades em trobo extremadament lluny del lloc on tot plegat ha començat. El que vull dir és que el raonament es pot entendre com un distanciament creixent d'aquest punt inicial."

Cildo Meireles, Malhas da liberdade

Un company i amic, l'Albert Rigol, parlava de l'obra de Meireles per narrar metafòricament la trama de la vida del comprendre del seu grup i expressava el que havien manifestat en veure-la:

- Sembla un cervell i les línies del cervell i tot està connectat.

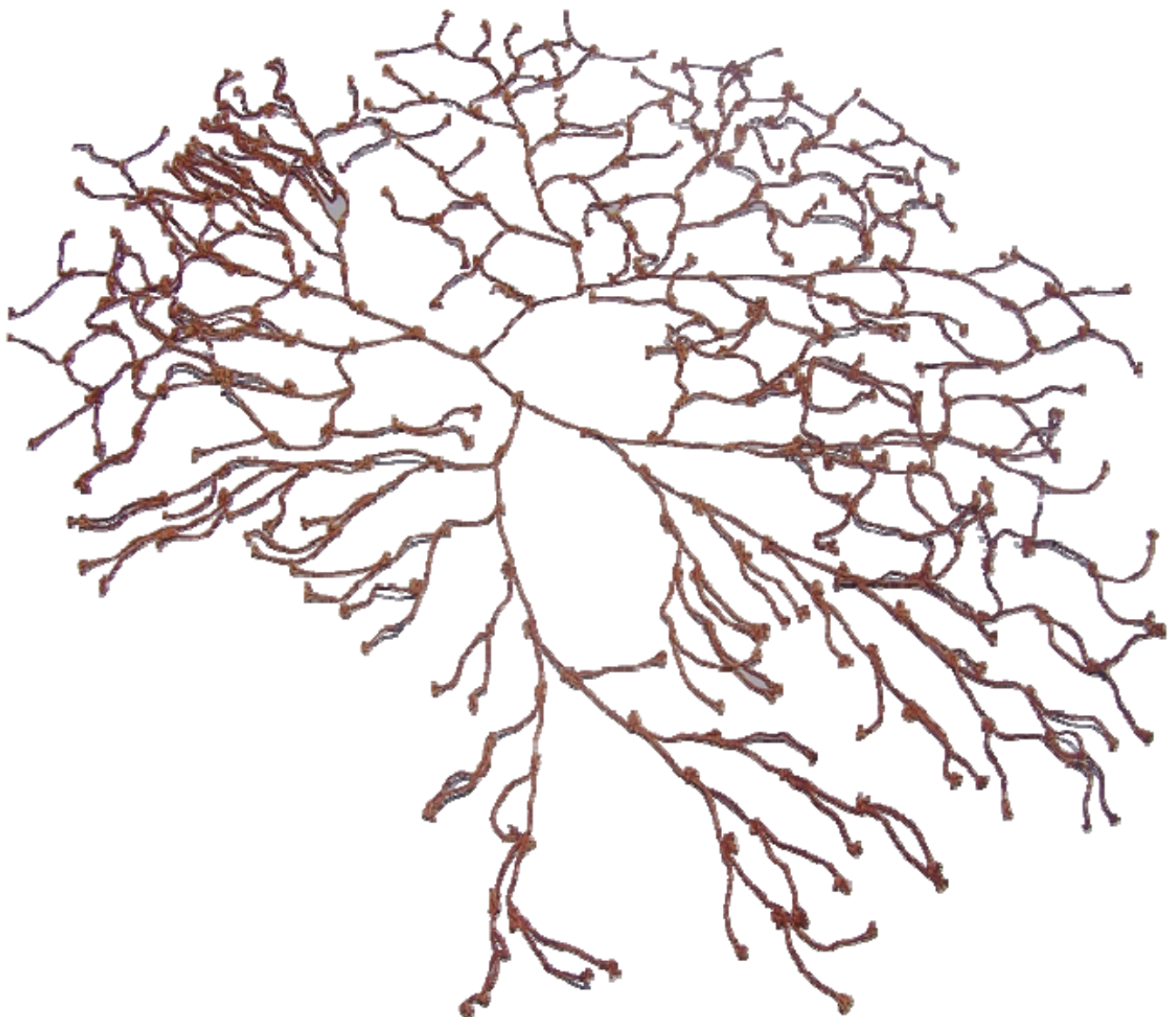
De seguida em vaig sentir emmirallada, m'emmirallava jo i s'emmirallava el grup dels i les Pirates en els seus pensaments confluents, com ja anirem narrant. Em vaig reconèixer en la meva necessitat d'anar propiciant la creació d'un teixit.

Vaig pensar llavors en la importància, des del meu rol docent, de com anava sostenint aquest ordit i ajudava a evidenciar els nous camins, les drecceres, els traçats d'anada i de tornada, els nusos com a punts de trobada i d'inflexió, les bifurcacions que anava dibuixant la teranyina de l'aprendre d'aquesta comunitat. També vaig pensar en el valor de la conversa cultural fent de magma que sosté, impregna i dóna significat profund al que estem entramant en comunitat. La conversa i les diferents representacions que va generant esdevenen la tintura que pigmenta i impregna tots els itineraris de l'aprendre.

El que diferencia el meu fer pedagògic del que expressa Meireles és que jo no vull que ens perdem per la incertesa de bifurcacions infinites que allunyen el raonament del punt de partida inicial. A mi m'interessa evidenciar els vincles, la riquesa que aporten les

bifurcacions quan van entrelaçant sabers, m'interessa dibuixar la complexitat emergent, que la comunitat sigui conscient de com anem teixint una vida de comprendre on les diferents alfabetitzacions ens il·luminen i s'integren creant una manera de narrar, de narrar-nos.

Anem traçant on anem quan ens preguntem sobre el món i les persones, quan narrem els camins de les relacions sobre el que ens commou i volem investigar plegats.

"Les *Malhas da liberdade* (Malles de llibertat, 1976-1977) van començar com un gargot: Meireles va dibuixar una línia i després una altra que la creuava fins a

formar una retícula. Si no hi ha limitacions formals, la retícula pot créixer indefinidament fins a crear un sistema de bifurcacions, divisions i duplicacions cada vegada més desordenat, segons el principi definit pel matemàtic Mitchell Feigenbaum en els seus estudis sobre la teoria del caos. Per mitjà d'una malla metàl·lica, material associat amb mecanismes restrictius, *Malhas da liberdade* transforma aquest sistema desordenat en una possibilitat d'alliberar-se de la coacció i repressió de la vida sota la dictadura militar." (Catàleg MACBA Meireles, 2009)

Crec que és important anar pensant com guiem una vida d'aprendre en la complexitat, com dialoguem amb el caos, com anem creant un món d'aula com un món de possibilitats, de llibertat, un món on les nostres decisions ens faran avançar, una vida de comprendre sense límits per les ganes de ser i conèixer. Cal pensar com un sistema aparentment desordenat té un ordre creat pels pensaments i decisions d'una comunitat que va traçant els camins que s'enriqueixen entre ells i permeten continuar filant en llibertat, sense límits en l'aprenentatge. Miquel Barceló (2009) diu que crear és el caos, que la seva pintura està plena de ràfegues de caos que li posen el cervell de cap per avall. Acompanyem, doncs, processos de creació possibilitant que els nostres cervells es capgirin cercant illes de certesa en aquests caos que ens ajuden a avançar.

Cal valorar la importància que té possibilitar que una comunitat de persones que volen comprendre el món i comprendre's es transformin en teixidors i teixidores dels seus propis desitjos, dels seus interrogants, de les seves necessitats de viatjar pel món del coneixement esdevenint creadors del seu món de l'aprendre¹⁷.

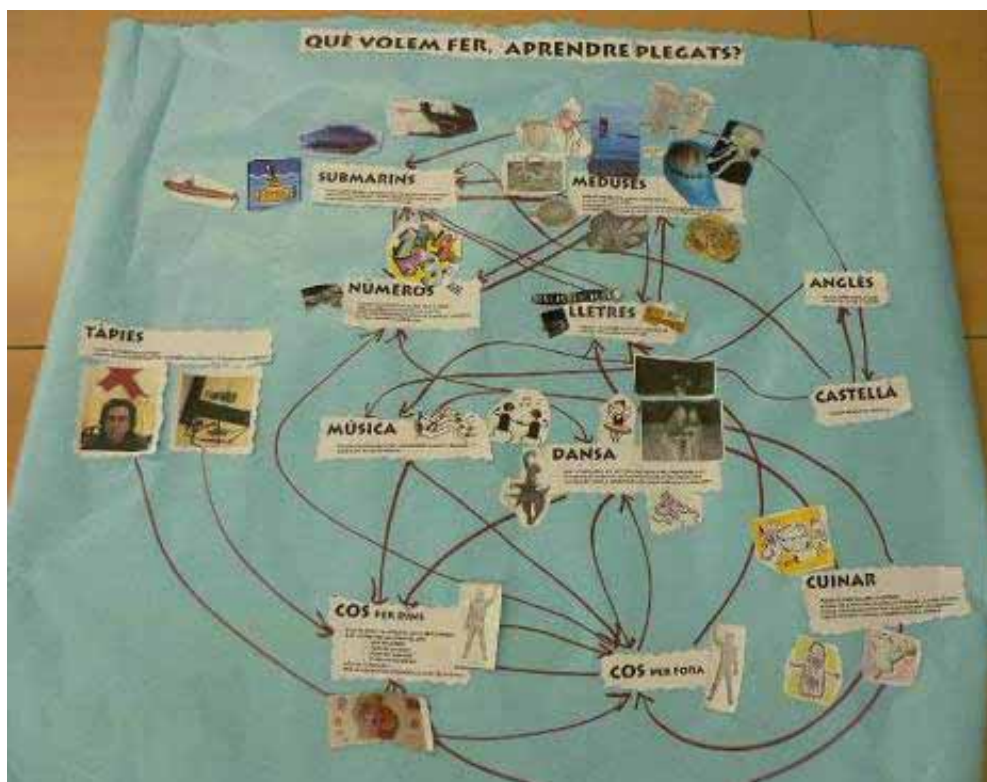
¹⁷ Quan parlo d'aprendre no parlo de l'accepció lligada amb la idea d'instruir-se, té relació, per a mi, amb la construcció de coneixement, amb obrir-se endins com diu Steiner amb la idea que aprendre és usar els músculs de l'ànima i la ment perquè no s'adormin, per obrir les portes cap a dintre.

Cal assenyalar com el paper de teixidors i teixidores ens fa anar decidint sobre com va creixent i es va problematitzant aquesta vida de comprendre i ens converteix en actors i actrius del nostre món comú. Una comunitat de persones que conviu interrogant el món i interrogant-se, enriquint-se de les seves diferències, de les seves ganes de ser amb els altres, però des de les seves subjectivitats.

Les Malles de Llibertat de Meireles emmarquen ara el teixit dels i les Pirates i també ajuden a enriquir i bifurcar el pensament complex d'aquest grup de persones. Aquestes cascades de bifurcacions ens porten ara a dialogar amb la vida dels i les Pirates dels Fars.

En aquest punt cal parlar de com neix la necessitat de visualitzar el teixit de la nostra vida de comprendre per primera vegada. Aquest desig emergeix amb el mateix grup durant el curs anterior, a l'aula de 4 anys. Les persones d'aquesta comunitat es van començar a preguntar sobre les relacions entre els sabers que els ocupaven en els seus itineraris d'investigació i van generar un text per expressar aquestes vinculacions, les interconnexions entre els diferents itineraris del fet d'aprendre.

Intentaré anar relatant com vaig influir i com vaig decidir acompanyar l'emergència d'aquest text que narrava la trama de la vida de comprendre d'aquest grup. Com jo mateixa escrivia en un article recent la intenció era:

“Es un mapa que muestra aquellos conocimientos que se han elegido como puntos de referencia claves para explicar el viaje que representa para todo lo que estamos aprendiendo y los diferentes vínculos que imaginan entre ellos. ¿Qué viaje hemos hecho mientras aprendíamos? ¿Cómo es el entorno vital por el que nos hemos movido?” (Anguita, 2008)

Jo, com a mestra guia, m'adonava que la llista que expressava els nostres desitjos, els nostres propòsits, els nostres interrogants, no parlava de les relacions entre els sabers, no visualitzava la integració curricular i els vincles descoberts en el camí. D'altra banda, per als nens i nenes era difícil dialogar amb aquella llista que recollia les nostres intencions. El primer text sobre els vincles entre els sabers neix a partir d'aquesta llista que recull propòsits, interrogants i desitjos d'aquesta comunitat.

QUÈ VENIM A FER PLEGATS A L'ESCOLA?

QUÈ VOLEM APRENDRE A LA CLASSE DE 4 ANYS DELS SUBMARINS I LES MEDUSES?

- VOLEM APRENDRE MOLTES COSES
- VOLEM APRENDRE NÚMEROS, VOLEM APRENDRE A COMPTAR FINS A 100, FINS A 1.000; VOLEM APRENDRE NÚMEROS GROSSOS
- ¿VOSOTROS SABÉIS CONTAR HASTA EL INFINITO?
- VOLEM APRENDRE A LLEGIR I ESCRIURE
- VOLEM QUE VINGUIN ELS PARES I LES MARES, LES ÀVIES I ELS AVIS, ELS BEBÈS I ELS GERMANS I LES CANGURS.
- QUE VINGUIN A LES EXCURSIONS, ALS RACONS, A ENSENYAR-NOS COSES...
- ESTUDIAREM EL COS I LA DANSA
- QUE VINGUI LA BLANCA A ENSENYAR-NOS A BALLAR, QUE VINGUI LA TIETA DE LA BERTA A BALLAR, QUE EL PAPA DE LA BERTA FACI BALLAR ALS GEGANTS I QUE EL GERMÀ DEL RICARD VINGUI A ENSENYAR-NOS A FER GIMNÀSTICA
- INVESTIGAREM SOBRE ANTONI TÀPIES
- VOLEM ESTUDIAR MAPES I PLÀNOLS PER SABER ON ESTÀ TOT EL MÓN I PER FER MAPES DE PIRATES
- ENS AGRADARIA ANAR EN UN SUBMARÍ O VEURE'L
- VOLEM CONSTRUIR UN SUBMARÍ EN VOLUM
- VOLEM CONSTRUIR SUBMARINS DE DIFERENTS TIPUS I FER UN MÉS GRAN
- ENS AGRADARIA CONSTRUIR UN GEGANT PETIT I VEURE ELS GEGANTS BALLANT
- VOLEM FER MÚSICA, CANTAR CANÇONS, TOCAR INSTRUMENTS, BALLAR...
- VOLEM APRENDRE ANGLÈS I CASTELLÀ
- VOLEM FER RACONS
- MUNTAREM UN RACÓ NOU D'ARTISTES PERQUÈ VOLEM PINTAR, DIBUIXAR, RETALLAR...
- FAREM DOS RACONS NOUS: ANGLÈS I MÚSICA
- VOLEM CUINAR PANELLETS, GALETES, PASTISSOS
- QUE VINGUI LA IAIA DE LA ISABEL A FER PANELLETS, QUE VINGUI EL PAPA DEL MARCEL I EL DE LA SOFIA A CUINAR PASTISSOS, QUE VINGUI EL PAPA DEL DAVID, LA MAMA DE L' ETHAN I EL PAPA DE LA ISABEL A CUINAR
- ENS INTERESSEN LES COSES I ELS ANIMALS VERINOSOS (PER ON CIRCULA EL VERÍ I ALTRES LÍQUIDS DINS DEL COS, LA SANG, L'AIGUA...)
- ENS PREOCUPEN ELS ANIMALS QUE ESTAN EXTINGITS O EN PERILL D'EXTINCIÓ (L'EVOLUCIÓ, LA MORT, LA TRANSFORMACIÓ...)
- VOLEM FER UN TEATRE DELS FONDS DEL MAR QUE SURTI UN SUBMARÍ I MEDUSES
- VOLEM ANAR A UN CAU DE BRUIXES PER VEURE SI TOTS JUNTS NO TENIM POR
- VOLEM ESTUDIAR I FER ALTRES COSES QUE JA ANIREM DECIDINT

A partir d'aquesta llista neix la meva primera proposta de visualitzar les connexions entre els diferents itineraris a mesura que les anàvem descobrint. Les Meduses i els Submarins decidim que aquest text porti per títol "què volem fer, què volem aprendre plegats".

El mapa del que volem aprendre vol il·lustrar un moment de la vida d'un grup que intenta comprendre el món.

Ens podem preguntar mirant el mapa:

Quina vida viuran per comprendre el món?

Quina relació establiran amb la complexitat que el mapa representa?

El mapa representa cada subjectivitat?

Què provocaran els camins dibuixats? I les bifurcacions?

Què provocaran els camins, les rutes que encara no s'han dibuixat? I les que no es dibuixaran?

Quin paper juguen els sistemes de representació que utilitzarà aquesta comunitat per representar els seus descobriments i per comunicar-se?

Quin paper juga el diàleg i com queda representat? I el monòleg? I el silenci?

Què està representat i què queda ocult?

Com ho representaria cadascuna de les persones del grup?

Per narrar des de la meua mirada el que intenta relatar aquest text, resituo idees que m'han ajudat a donar sentit a l'aparició del mapa del que volem aprendre, que m'han fet viatjar des d'una llista que ens representava a un mapa que teixís els vincles de la vida de l'aula.

Aquest mapa, en el meu recorregut com a docent i en el moment de la vida dels Submarins i les Meduses, parla d'un nosaltres compartit, fet de trossets de cadascú i cadascuna, parla de teixits, de trames, de vides compartides, d'interrogants que

emergeixen en companyia, parla de construcció i reconstrucció, parla de viure intensament la intimitat de què vol dir per a nosaltres comprendre el món plegats, parla de compartir les nostres incerteses i el nostre desig d'avançar. Parla d'una estructura comunicativa que intenta fluir i viatjar per les relacions i les interconnexions.

Parla i escolta, inclou i integra, obre i bifurca, espais al coneixement, espais a la llum, entrama i dóna valor als nusos, als punts d'inflexió. Parla de la intimitat de narrar la vida de l'aula, de narrar la vida de comprendre d'una comunitat. Parla de narrar-se en companyia, de narrar-se des de dins i continuar interrogant-se.

Ens planteja la dificultat de com representar la diferència i la riquesa que provoca aquesta diferència. Com representar la vida en la complexitat?

O com diu Isabel Coixet:

“Estaba realmente alucinado (habla de Tim Robbins) que yo llevara la cámara en todas mis películas. Le dije que era la única manera que había encontrado de contar lo que quería contar sin perder nada de lo que yo quería ver en el encuadre. Que, para mí, lo importante era saber quién soy yo respecto a mis personajes, desde dónde estoy, desde dónde estamos mirando esta historia, cómo crear esa brutal sensación de compartir la intimidad de un camarote donde dos personas, que son dos mundos separados por un océano, van creando un vínculo tenue pero poderoso que les abre el uno al otro y les hace enamorarse y volver a vivir, a pesar de todo y por todo.” (Coixet sobre “La vida secreta de las palabras”, en una entrevista)

Quan ho vaig llegir vaig pensar en la comunitat i en el nostre paper com a docents, en la dificultat de comprendre, de gestionar la complexitat i d'anar-la relatant i visualitzant.

Potser parla d'una manera íntima, única i personal de com cada persona necessita narrar la seva vida d'aprendre. La manera com cadascuna de nosaltres necessitem comprendre aquesta intimitat, aquesta història única que es va teixint cada dia, en la intimitat de la nostra cabina particular on cada persona és un món, on cadascun d'aquests móns s'acosten i es submergeixen en un oceà comú, ple d'intencions de navegants que necessiten descobrir i descobrir-se, que necessiten establir vincles que els acostin en les seves diferències. Ens anem reconstruint i reinventant en aquest món comú on vivim plegats la nostra vida de comprendre, d'estar junts en la narració que anem teixint. Potser

igual que la Isabel Coixet intenta narrar les seves pel·lícules, càmera en mà, des de dins, nosaltres cerquem aquesta narració autèntica i subjectiva que compartim ara. Potser tot el que narrem i anem comprenent, tot el que anem relatant de nosaltres, té una part única de construcció personal que passa a ser província de mi, de tu i de cada persona que s'involucra en el relat i alhora és única i pròpia de cadascú.

Així, aquesta narració feta de les nostres ganes de ser i estar junts va configurant una trama que esdevé el teixit de la vida de comprendre d'aquesta comunitat.

Klee, "Highway"

En aquesta trama les veus, les mirades, les diferents formes d'expressió i representació (totes i no només algunes) s'enllacen, s'entretexeixen en una conversa cultural que ens ajuda a crear una narració d'aula. La narració d'aula és un teixit fet de diferents trames, de textures, de distints relats que s'entremesclen en una narració global, com si es tractés

d'una teranyina que ens atrapa a tots i totes i ens transforma en teixidores dels nostres propis desitjos.

Bourgeois, "Maman"

Sí esdevenim teixidors i teixidores dels nostres desitjos, dels nostres interrogants, de les nostres propostes de comprendre el món en companyia ens hauríem de fer algunes preguntes sobre com es representa el món que genera aquesta comunitat, com anem narrant-nos, com farem pública la vida d'aquesta comunitat, quina serà la seva documentació.

De quines diferents maneres ens narrem a l'aula?

Quines són les diferents representacions?

Com parlem del que ens està passant per dins a totes i tots?

Com viatgem del mapa de nosaltres mateixes al mapa de l'aula i al mapa del projecte d'escola i al mapa del món i al mapa d'aquesta comunitat planetària?

Com passem del nostre univers als universos múltiples, com ens enriqueim, com creixem junts?

Jo, com a docent, intento regalar itineraris per ser i estar, per viure i conviure, per relacionar-nos, per cercar relacions amb el món i relacions amb cadascuna de nosaltres. El mapa no és el destí, és una possible representació dels diferents itineraris, desitjats, compartits, imaginats. Aquest text és un espai de possibilitat, un espai col·lectiu de representació del grup.

On és cadascú i cadascuna? Amb què es vinculen des de les seves identitats?

Quina és la representació de cadascú i cadascuna? Què em representa a mi?

Com ajudo jo, com a docent, que cada persona faci les seves pròpies relacions?

Hi ha un espai per a cada subjecte em aquest món compartit?

Com trobem l'harmonia entre el grup i l'individu?

Lligat a aquests interrogants, a com cadascú se sentia representat i com podia expressar les seves pròpies relacions, em va preocupar com es vinculava cada persona amb els trànsits pel món del coneixement i com ho expressaven, crec que mirar-me aquest món de comprendre instal·lada en aquestes preguntes en feia tenir una determinada escolta, una actitud inclusiva de la diversitat des de la riquesa que aportava al nostre ecosistema pensant en la idea de Capra que una comunitat diversa esdevé una comunitat resistent i adaptativa respecte dels canvis.

"La comunidad necesitará estabilidad y cambio, orden y libertad, tradición e innovación. Estos conflictos se resuelven mucho mejor desde el establecimiento del equilibrio dinámico que desde las decisiones rígidas.

(...)

Un ecosistema diverso será también resistente, puesto que contendrá en su seno multiplicidad de especies.

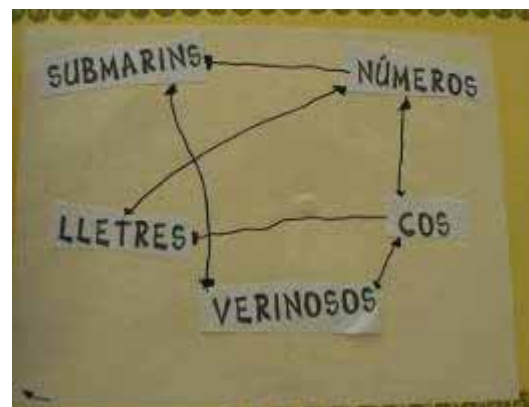
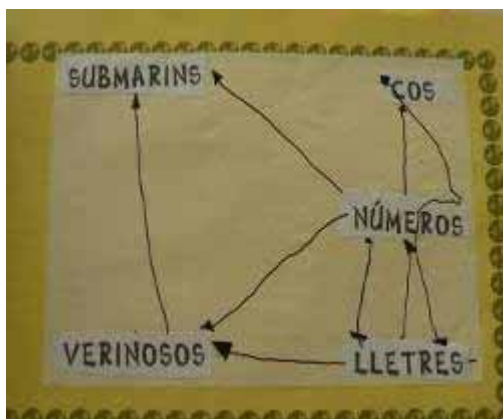
(...)

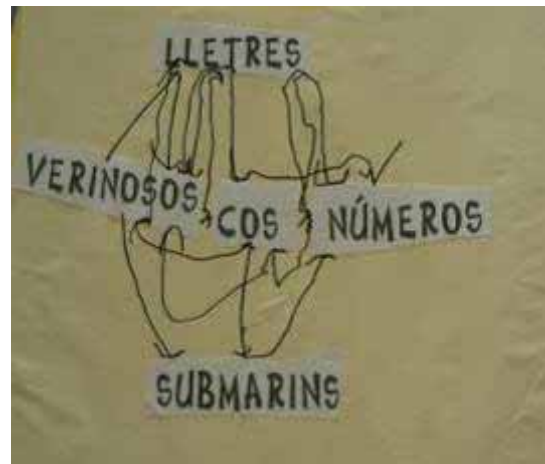
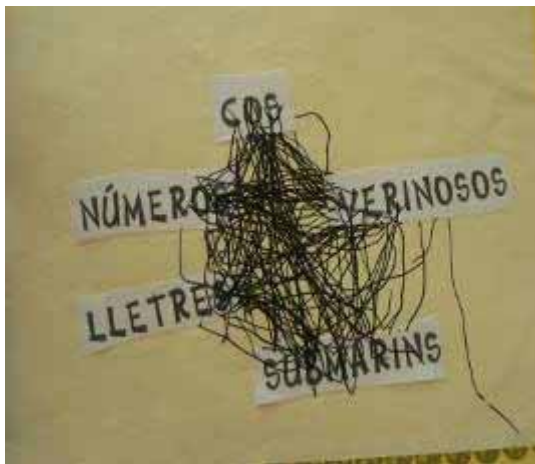
Dicho de otro modo, cuanto más compleja sea la red, más grande será la complejidad de su patrón de interconexiones y, en consecuencia, mayor su resistencia. Por tanto, una comunidad ecológica diversa es una comunidad resistente. Diversidad significa distintos tipos de relaciones. Una comunidad humana diversa es, pues, una comunidad resistente, capaz de adaptarse a situaciones cambiantes." (Capra, 1996)

Aquí veiem una situació espontània en la qual l'Ivan i la Mireia decideixen elaborar el seu propi text sobre les relacions entre els sabers.

Aquesta situació em fa pensar en la necessitat de propiciar que cadascú realitzi les seves pròpies relacions. Plantejo al grup, intentant acollir les seves vinculacions, que en els reculls personals plasmin els seus lligams entre els diferents itineraris. En aquest recull hi ha només alguns dels temes treballats en la trama global i són els que decidim reflectir i connectar amb els mots que els representen.

És interessant veure com diferents nens i nenes plasmen relacions diverses en funció dels seus criteris personals i com mostren més o menys complexitat en el seu teixit i així ho representen

En definitiva, què estava possibilitant visualitzar la trama d'aquesta vida de comprendre?

És una manera de compartir un projecte de vida d'aula. Una narració global que ens inclogui, que ens serveixi de far en aquest viatge cap al descobriment. Aquesta narració està feta de matissos, de trames, de gruixos i fineses, d'històries construïdes per les veus d'aquests nens i nenes i per la meua pròpia, enriquides totes elles per les veus d'altres narradors i narradores que ens trobem en el camí: en la comunitat escola, en la comunitat poble, en la comunitat món, en la comunitat planetària. Aquestes comunitats teixeixen una xarxa de xarxes i representen les comunitats de persones que s'han involucrat en el teixit de les investigacions que ens ocupen i que ens han aportat diferents textos i/o altres sistemes de representació que narren i enriqueixen la nostra travessia.

Emmarcat el sentit del teixit en la trama narrativa, endinsem-nos en el relat dels i les Pirates dels Fars que ja eren una mica experts després de dos cursos en travessies per la complexitat. Posarem l'accent en què ens pot possibilitar el fet d'escollir el que volem fer plegats, el que ens permet anar dissenyant la vida de comprendre en companyia, ens il·luminen les paraules de Melucci (2001), que ens situa que escollir pot arribar a ser un destí. Comencem, doncs, a decidir i a caminar pels itineraris del nostre destí compartit.

Quan comença el viatge pel conèixer a l'aula de 5 anys ens trobem de nou per anar compartint el que ens interessa i ens involucra com a comunitat. Participem del relat de la nostra vida de comprendre en companyia, per continuar estirant del fil de les trames ja viscudes, per recuperar i donar valor a la nostra història i continuar avançant.

La comunitat ens acull i ens representa, en llatí és la *communitas-atis*, i aquest terme ja recollia la idea de la unitat en la convivència, una realitat comuna que té com a motor la participació i la comunicació.

En aquestes primeres trobades fem servir com a mediadors de la conversa els diaris de vacances que parlen de nosaltres, les nostres capsas de vida repensades, les sorpreses noves que volem compartir amb el grup, compartint la nostra història a l'escola, els diferents itineraris de comprendre dels altres cursos, farem servir el text que parla dels nostres recorreguts pel coneixement de 4 anys perquè ens serveixin com a punt de partida i com a memòria.

Compartim què ens commou, què ens interessa, què ens genera curiositat en aquest curs que comença. Participem d'allò que ha anat emergint en diferents situacions de conversa cultural. És molt important per a mi, com a mestra, recordar la nostra història de comprendre, quin ha estat el relat que hem anat fent i refent, on som ara, quins itineraris han quedat oberts, quins nous interrogants ens van desvetllar les trames dels cursos passats, què volem fer ara com a comunitat de persones que compartim temps i espais per fer i per ser.

El meu paper en aquest moment és anar evidenciant els desitjos que han expressat diferents persones, les idees contradictòries, les preguntes, les propostes per encetar o continuar recerques ja iniciades. La meva intenció també és obrir noves propostes per enriquir, per problematitzar, per cercar diferents versions, per dubtar de les versions úniques, per ser crítics, per generar més riquesa i complexitat en aquesta trama de possibilitats.

Estic intentant crear una narració conjunta, una narració feta de narracions on esdevenim narradors entrelaçats en un món comú on compartim preguntes i misteris transcendentals per a les nostres vides. Com diu el meu mestre Carlos Gallego, que és una de les persones que m'ha fet reflexionar sobre la rellevància de les narracions, els textos per narrar i nosaltres com a narradors i narradores de la nostra trama de comprendre:

“Narrar y ser narrados. Idear y explicar historias. Forma parte de nosotros mismos, de las historias que contamos. Incluir a nuestros alumnos en ellas. Seguramente ésta es la esencia profunda de la enseñanza. Crear relatos donde haya lugar para el misterio, para las preguntas sobre la trascendencia de lo que estamos haciendo, para el asombro, la globalidad o la sorpresa que produce la sabiduría inesperada de los otros.” (Gallego, 2005)

Estem compartint les intencions de la vida de comprendre d'aquesta comunitat que acabem expressant amb una llista que recull els diferents itineraris agrupats per temes que cal investigar, contextualitzats amb les preguntes i propostes que ens plantegem.

La meva intenció és anar visualitzant les relacions entre els diferents coneixements, fer visible com es van relacionant i enriquint entre ells dibuixant el teixit global. Aquesta intenció farà que proposi un altre cop en aquesta aula de 5 anys elaborar un text que expressi els lligams que anem descobrint entre les investigacions que ens plantegem i que, segons la veu dels i les Pirates, es dirà "On anem quan volem aprendre". De plasmar els nostres desitjos, interrogants i propostes en forma de llista viatgem a plasmar-ho de manera relacional. Els vincles queden recollits a mesura que anem descobrint les vinculacions entre les diferents investigacions i dibuixen la nostra manera de comprendre el món i les persones.

L'entramat es va fent a partir dels nostres desitjos, dels nostres misteris, de les nostres ganes de ser i conviure. L'emergent ens fa avançar en la conversa cultural que fem i refem.

Un punt de partida per anar-nos deixant sentir que som una comunitat de persones que conviurem i prendrem decisions plegats serà compartir el desig del grup que el nom que ens representi sigui el dels i les Pirates dels Fars. Aquest nom acull la comunitat i ens projecta relatant de nosaltres aspectes amb els quals ens identifiquem perquè parlen del col·lectiu, del nom que hem escollit perquè ens representi com a grup de persones que ens disposem a navegar pels mars d'incertesa plegats.

Així, durant els primers dies de curs, havíem decidit que el nom que representaria la comunitat seria el de els i les Pirates dels Fars. Com van expressar diferents persones:

- Ens diem pirates perquè ens agrada fer de pirates i dels fars perquè a la Marisol li encanten els fars. D'aquesta manera el nom recull totes les persones del grup i ens personalitza respecte de la resta de la comunitat. La llum del far servirà de guia per orientar el viatge pel conèixer.

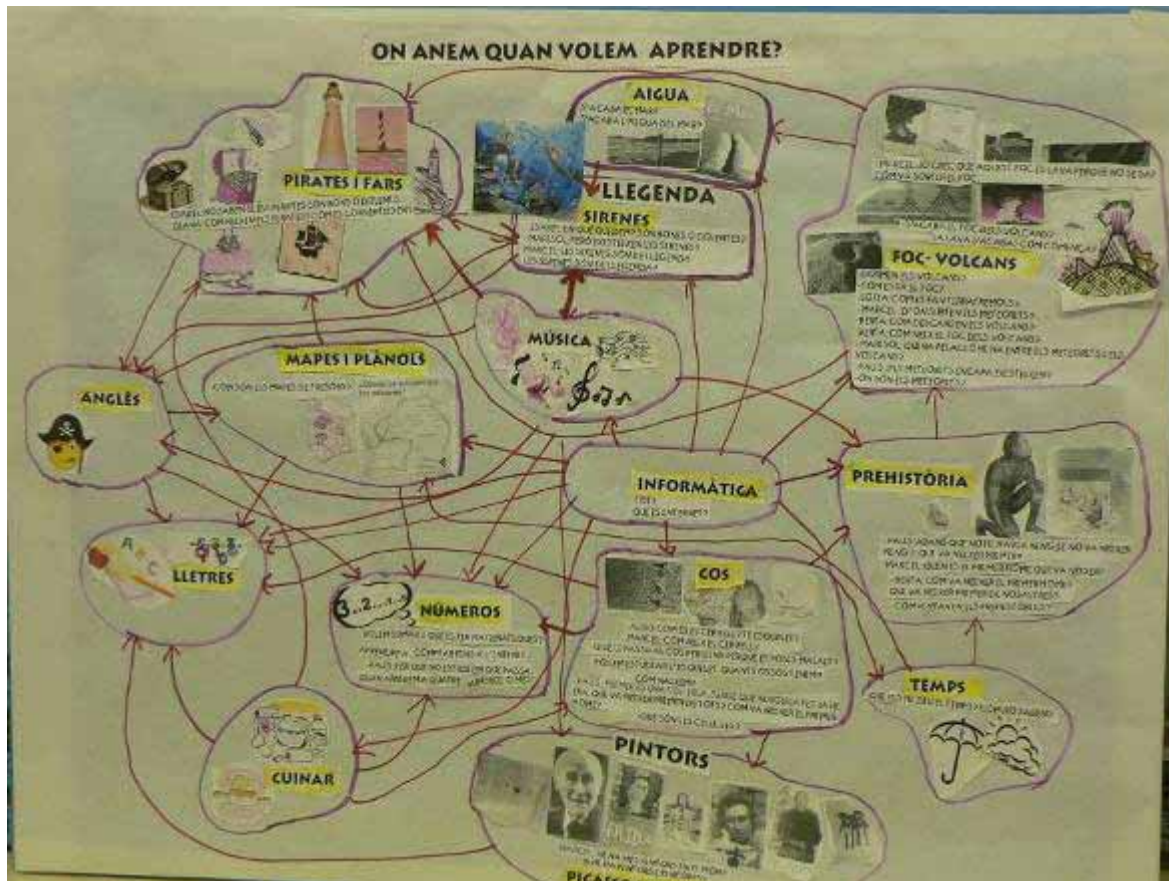

Durant els primers dies ens vam posar mans a l'obra per personalitzar i habitar l'aula, per mostrar-nos en les nostres decisions identitàries i anar vestint els espais a mesura que anàvem organitzant com serien els escenaris de la nostra vida de comprendre el món. Així anàvem posant noms als nostres espais, anàvem dissenyant pirates, fons marins i cercant com eren els diferents tipus de fars per dibuixar el nostre preferit.

Alhora anàvem compartint el que volíem fer plegats i avançàvem de la primera llista de desitjos al text de les relacions entre els sabers. El text inicial que visualitza les interconnexions dels i les Pirates dels Fars és el següent:

En aquest text de relacions estan representats els principals itineraris que van sorgir el primer mes de curs, que van anar canviant i enriquint-se al llarg de l'any. Aquesta representació va anar emergint en la conversa cultural que anava constituint aquesta vida d'aula.

Anem ara a compartir algunes decisions que van anar explicitant els i les Pirates sobre com s'anava articulant el text dels nostres itineraris pels sabers. Van pensar que s'havia de dir "on anem quan volem aprendre" influïts per la idea que semblava un mapa, i ells i elles expressaven que els mapes són per saber on anem, on vivim, on estan les coses i, d'altra banda, estaven interessats per aprendre a fer mapes de tresors.

Vam decidir que els interrogants i propostes sobre pirates estarien a dalt del text representant el nom de la comunitat, altres temes van quedar col·locats sense importar on. Vam decidir posar els noms dels grans temes i els interrogants i propostes a sota, també vam anar afegint imatges buscades per tots i totes, que enriqueixen els significats.

Les fletxes es van anar dissenyant a mesura que anàvem descobrint connexions entre sabers i les compartíem de manera argumentada.

La informàtica i la música es va decidir que anessin al mig del text en funció d'uns arguments molt interessants compartits per la Mireia i l'Ivan amb els quals vam estar d'acord.

- Mireia: la informàtica mana a tots perquè investigues i quan investigues aprens moltes coses.
- La música també va al mig perquè hi ha música en moltes coses, sempre trobem músiques.

Aquests dos arguments es van anar enriquint al llarg del curs amb les connexions que vam anar trobant al llarg del camí. La música va estar present en pràcticament tots aquests itineraris, enriquint les diferents formes de representar les descobertes i, alhora, generant ella mateixa altres itineraris propis. La informàtica es va instal·lar com a instrument per investigar, per cercar interrogants i alhora va generar una possibilitat de problematitzar la realitat ja que en una conversa posterior a la proposta de la Mireia de "posar la informàtica al mig perquè mana", un dia un nen d'una altra classe ens va portar informació sobre volcans que va dir que havia trobat a Internet, l'Ivan va replicar:

- ¡Así cualquiera!

Li vaig demanar que expliqués per què ho deia i va expressar que és molt fàcil perquè cliques el que vols i ho trobes tot. Jo vaig demanar si els semblava que tot el que trobàvem servia i si realment ho trobàvem tot i quin era aquest tot, la pregunta: TOT? va quedar recollida sota la informàtica com una necessitat de dubtar de les informacions, de no creure'ns o acceptar una única versió, d'instal·lar-nos en interpretar des d'on es narrava.

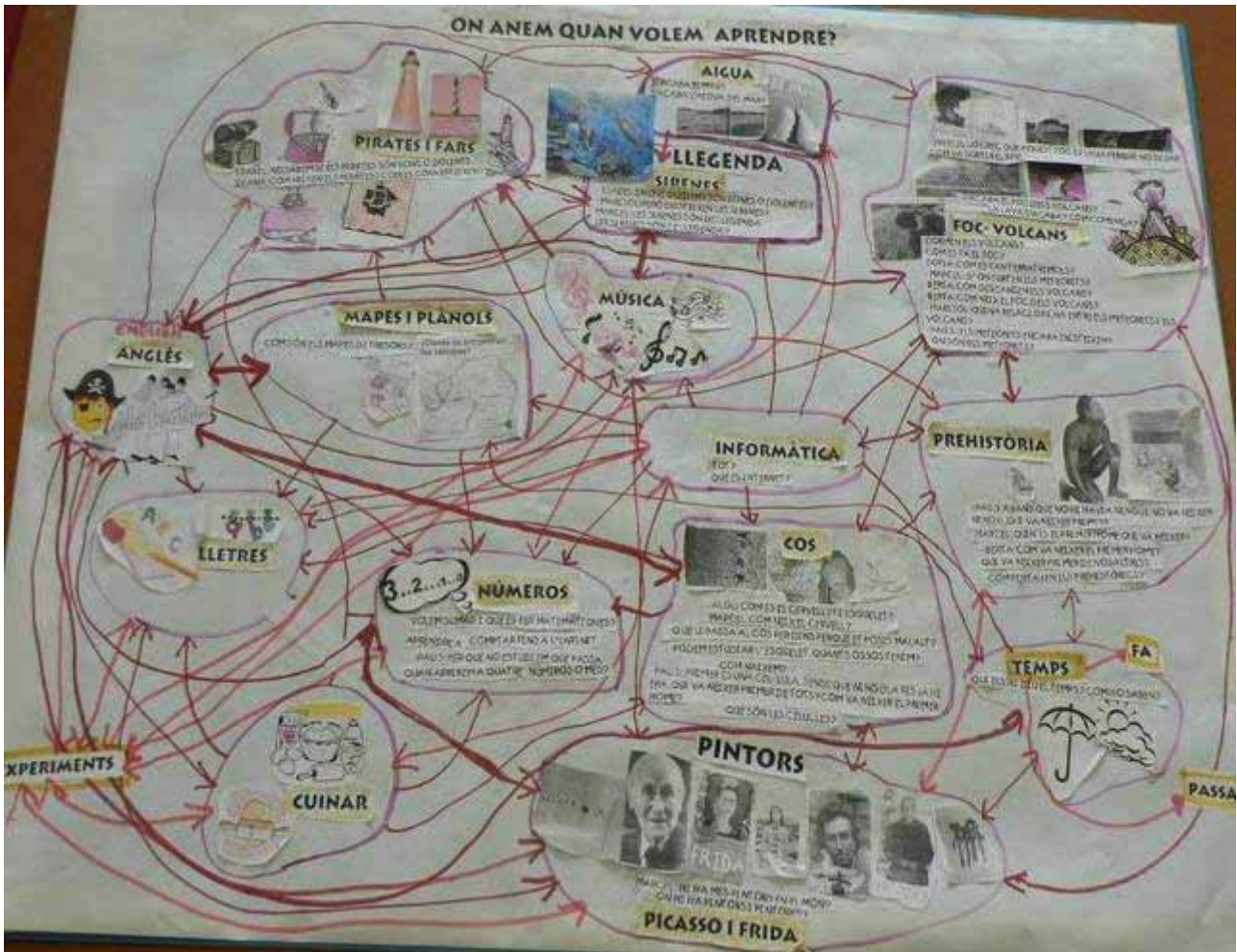
Altres arguments que fan servir en les seves descobertes sobre els vincles són els següents:

- Pau S.: els mapes i els plànols estan relacionats amb els pirates. Els plànols serveixen per no perdre'ns.
- Jobim: serveixen per saber on anem.
- Sofia: per saber on estan les coses.
- Marina: Prehistòria amb el foc i els volcans perquè els prehistòrics feien foc.
- David: posem pintors amb la Prehistòria perquè els prehistòrics dibuixaven a les coves el que havien caçat. I cuinar ho hem de posar amb llegir i amb números per saber què has de posar i quants grams.
- Sofia: jo posaria Prehistòria amb el cos perquè abans érem micos i ara som cos.
- Pau S.: l'anglès necessitem comunicar-lo amb totes les coses perquè és una llengua i pots dir totes les coses en anglès.

Aquesta idea esplèndida de comunicar coneixements entre ells que diu el Pau em fa pensar com de transcendent és acompanyar que es visualitzi com dialoguen i s'enriqueixin coneixements entreteixits en el mapa de relacions, com es comuniquen entre ells i, de ben segur, que jo he anat influïnt amb la meua manera d'evidenciar-ho i d'anar-ho narrant a mesura que anàvem fent les descobertes. També he influït utilitzant diferents sinònims que ajuden a comprendre els vincles i a incorporar el seu significat.

A final de curs el text va quedar així:

Diferents infants expressen:

- Sembla un laberint!

Davant d'aquesta afirmació altres infants repliquen:

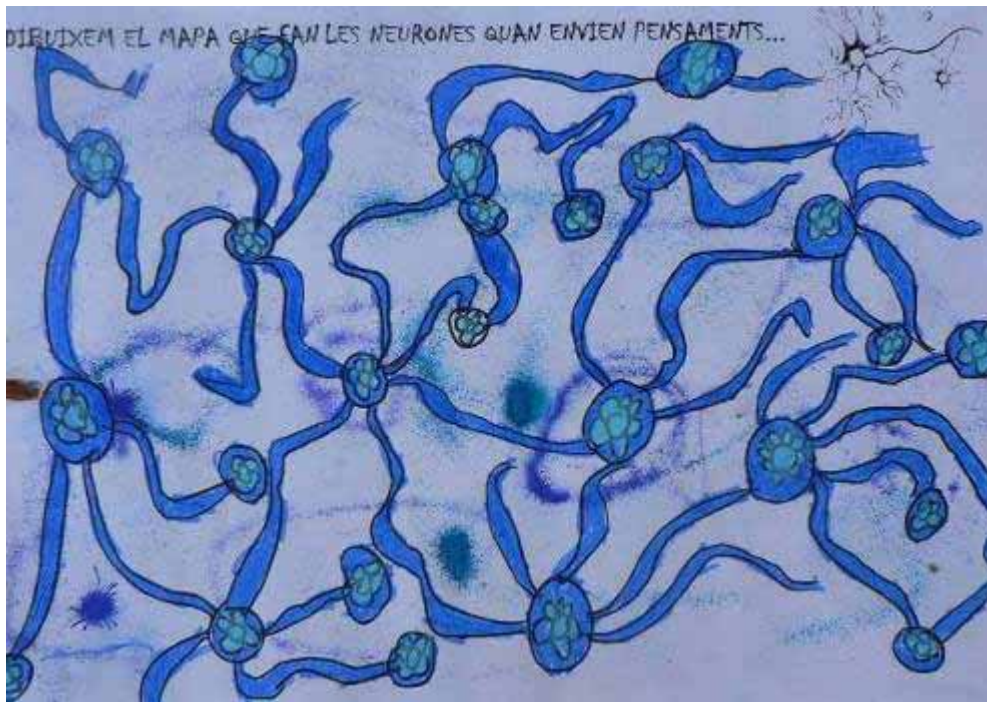
- Són les neurones del cervell que s'envien informacions.
- És veritat, és un cervell.
- És el cervell de la classe.

Trobem aquí el punt de trobada entre els nens i nenes de sisè de l'aula de l'Albert quan miren la "Malla de la Llibertat" de Meireles i l'expressió dels i les Pirates. Segurament les dues comunitats estan intentant comprendre la complexitat i cerquen metàfores que els ajudin a expressar-se.

Els i les Pirates es podien expressar d'aquella manera perquè en el seu món de comprendre havia tingut un paper rellevant investigar sobre el cos per dins i sobre el paper de les neurones, les havien dibuixat, havien fet mapes, com ells i elles expressaven "el mapa de les neurones quan envien pensaments" i, d'altra banda dialogaven amb diferents tipus de textos que els permetien narrar les seves descobertes amb diferents sistemes de representació, a voltes poètics, metafòrics, lingüístics, numèrics, visuals..., que enriqueixen i donaven diferents versions de la realitat i els oferien una manera de conèixer i narrar-se on l'ús de les metàfores tenia un paper rellevant a l'hora d'anar relatant la complexitat.

Aquest grup de nens i nenes acostumats a pensar sobre les relacions entre els sabers i acompanyats d'un llenguatge metafòric, que sovint empren per enriqueix la comprensió del món, tiren dels seus coneixements i els relacionen. Un dels seus itineraris d'investigació els ha portat a interessar-se per les neurones i les seves connexions i la manera com envien els missatges fent descàrregues elèctriques, per comprendre-les una mica més les han vist en diferents representacions, han anat expressant les seves descobertes, les han anat interpretant i dibuixant i, així, han creat les seves pròpies representacions. Totes aquestes aproximacions els permeten ara parlar de neurones com ho fan i trobar aquesta vinculació entre el mapa de relacions i les neurones.

Els dos textos que he escollit per il·lustrar el vincle que van trobar entre les neurones i el mapa de relacions entre els sabers no són triats a l'atzar, són el text del nen més gran, (del gener) i de la nena més petita (del desembre) de l'aula i volen recollir la idea que no ens expresseu millor o pitjor si són més petits o més destres, té relació amb les singularitats de cada persona, amb com significa i representa les seves descobertes, amb com es vincula amb els aprenentatges des de la seva identitat i des de les possibilitats de creació que li dona l'aula.

A mi m'emociona especialment que expressin que és un laberint, el nostre text. És una metàfora que il·lustra molt bé com aprendre per aquesta comunitat, ha estat un laberint on hem anat trobant, dissenyant els nostres propis camins i dreceres, on ens hem perdut i ens hem tornat a trobar avançant per la incertesa.

Estirant del fil narratiu sobre l'ús dels diferents textos que aquesta comunitat utilitza ens ajuda el pensament de Larrosa que conflueix amb les meves intencions de presència textual i de com potencio que els nens i nenes generin els seus propis textos, aquells que parlen de la seva identitat i/o de la identitat de la comunitat.

“Lo que somos no es otra cosa que el modo como nos comprendemos; el modo como nos comprendemos es análogo al modo como construimos textos sobre nosotros mismos; y cómo son esos textos depende de su relación con otros textos y de los dispositivos sociales en los que se realiza la producción y la interpretación de los textos de identidad.” (Larrosa, 1996)

Des d'una altra manera d'expressar les meves intencions, en la manera de plasmar està implícita la intenció de visualitzar la integració curricular. Quan acompanyo possibilitats vull que es pugui visualitzar la integració dels coneixements i que les relacions es facin explícites a mesura que les va descobrint la comunitat, a mesura que anem narrant les descobertes que van emergint i que vinculen diferents sabers entre ells.

Tinc present, quan propicio aquest mapa de relacions, que vull que es faci visible com estem organitzant la nostra vida de comprendre amb una idea d'integrar i no de fragmentar coneixements, com diu Beane:

“El conocimiento es un instrumento dinámico que utilizan los individuos y los grupos para tratar los asuntos que les plantea la vida. En este sentido el conocimiento es una especie de poder, ya que contribuye a proporcionar a las personas cierto grado de control sobre su propia vida. Cuando el conocimiento se entiende simplemente como una serie de partes y fragmentos de información y de habilidades organizados por asignaturas o disciplinas de conocimiento separadas, sus usos y su poder quedan limitados por las fronteras que éstas imponen y, por lo tanto, disminuyen.”

(...)

“Cuando entendemos el conocimiento como algo integrado, tenemos libertad para definir los problemas con la amplitud que tienen en la vida real, y para usar una amplia variedad de conocimientos para afrontarlos.”(Beane, 2005)

Som una comunitat de persones que es narra i es mostra al món des de les seves singularitats, un exèrcit de guerrers i guerreres únics, diferents, amb expressions diferents i pensaments i bagatges diferents que ens enriqueix de qui som cadascuna i cadascú i participem en un món comú.

“Gotas sobre gotas somos olas que hacen mares, gotas diferentes pero gotas todas iguales. Y una ola viene y dice: somos una marea de gente, todos diferentes remando al mismo compás.” (Macaco, 2009)

Hauríem de cloure aquesta introducció que emmarca el teixit narratiu i el seu valor vinculant-lo alhora amb la PEPT, que és des d'on intento acompanyar aquesta història de comprendre, des de la idea de crear una narració com a forma de pensament i d'expressió del món, com a forma de comprendre el món i les persones. Pensem, doncs, com ens aporta Fernando Hernández en la perspectiva com una forma de construcció d'una narració on no es procedeix de manera fragmentada, lineal i descontextualitzada com succeix en d'altres aproximacions curriculars.

O com també ho expressa Picasso parlant del seu procés de creació confluent amb el nostre desig creador:

Picasso, "Mujeres corriendo en la playa"

"Claro, uno nunca sabe lo que va a dibujar pero cuando empieza a hacerlo, nace una historia, una idea... luego la historia crece, como en el teatro, como en la vida... y el dibujo se convierte en otros dibujos, en una verdadera novela" Picasso

POSSIBILITATS PER CONTINUAR

En el moment de tancar aquesta recerca no he pogut continuar escrivint el que he emmarcat al principi de la meva narrativa, però no vull cloure sense deixar un possible guió per continuar escrivint en un altre context.

- Capítol dedicat a l'acollida de la identitat individual i la constitució identitària de la comunitat i els mediadors que ho possibiliten: caps de vida, sorpreses, notícies, diaris de vacances...
- Capítol dedicat al rerefons de l'aula, al que possibilita un espai d'influència que permet la comunicació i l'expressió de cadascú.
- Capítol amb subcapítols on entrem en diferents espirals narratives que ens submergeixen en zooms de diferents itineraris recollits en el text global de les connexions. Aquí prendran rellevància la presència de les diferents alfabetitzacions, els textos que genera el grup i les meves decisions i intervencions en com anem plasmant processos, com anem documentant, com anem decidint avançar per la trama. Altres mediadors per comprendre. La trama narrativa com el mediador dels mediadors.
- L'exposició final com a forma de representació i projecció i les línies de la vida del món, les persones i els artistes com una altra representació que representen de diferent manera els itineraris de l'aprendre.
- Tancament revisant el meu rol docent que és com enceto aquesta narrativa per tornar a resituar la importància del rol de les mestres quan es treballa des de la PEPT.

8. TERRITORI HORITZÓ

En aquesta aventura de la recerca l'escriptura s'ha convertit en una forma de viure, d'expressar-me, de conèixer-me i explicar-me per poder comprendre i mostrar el meu camí vinculat a la perspectiva, una perspectiva que a mi i a molts companys i companyes ens fa d'horitzó. He escrit per donar-me i per trobar a d'altres persones, per donar-me i per adonar-me de què m'ha representat treballar immersa en aquesta manera de viure l'educació, triant narrar-me i acompanyant narratives.

Aquesta recerca intenta preguntar, però no respondre, i encara menys oferir respostes precises, perquè tota resposta serà peremptòria, prematura, i podria fer arribar al lector o lectora a conclusions equivocades. Aquesta recerca vol obrir espais a la llum, vol dibuixar un territori horitzó per continuar avançant, vol convidar a pensar-se, a cercar el nostre rol docent, vol convidar al canvi, al vostre, al de cadascuna, vol somiar, perquè com diu la Maite Sbert fer projectes és un somni. Donem espai als somnis, als desitjos, propiciem la utopia de triar, de ser, de ser en companyia i caminar de bracet per l'equilibrisme que ens provoca mirar l'horitzó i interrogar-nos sobre el món i nosaltres mateixes.

Les conclusions, les idees més rellevants que suren d'aquesta recerca, les ha d'anar construïnt cadascú i cadascuna. Jo el que he ofert és un relat de relats per emmirallar-nos i per pensar-nos. M'agradaria que la memòria de la recerca sigui formativa, que les diferents narratives puguin servir de reflexió primer a les mestres i escoles documentades, que els pugui servir de document d'anàlisi que les ajudi a continuar avançant i, d'altra banda, que ajudi a altres mestres que llegeixin els relats i decideixin aventurar-se en la PEPT o bé continuar pensant-se en un camí ja encetat. No m'agradaria que fos un document que es pensés com a còpia, com a imitació, com a trasllat, sinó com a espai de reflexió perquè cada persona es pensi.

Aquesta recerca vol donar compte d'una manera de mirar l'educació que fuig de la infantilització, que no contempla una manera de comprendre gradual, lineal, simplificadora, que no ordena el coneixement de fàcil a difícil, ni gradua les ganes d'aprendre ni posa límits als aprenentatges. Tampoc s'ha de confondre amb la sensació que potser aquesta perspectiva propicia la intel·lectualització, sinó que vol convidar a les persones a formar-se globalment, de manera integral i contínua pensant en la necessitat de pensar-nos i formar-nos tota la vida. Vol convidar que cada persona pugui escollir, pugui participar íntegrament en l'acte de conèixer i pugui viure aquesta vida de comprendre amb tot el seu ésser, des del cos, teixit en la xarxa de converses de la humanitat, des de la seva mirada, des de l'art, integrant la veu matemàtica, la científica, la poètica i la filosòfica. Com ens diu Bauman, ens cal viatjar d'una educació esporàdica a una per tota la vida.

"D'una educació esporàdica a una que s'allargui tota la vida.

(...)

El món de la modernitat líquida, l'educació i l'aprenentatge, perquè donin fruit, han de ser continus i durar tota la vida.

(...)

La "formació" dels jocs o les personalitats és inimaginable de cap altra forma que no impliqui una "reformació" constant i sempre inacabada." (Bauman, 2007)

Diuen que les atzavares s'inclinen cap al mar, assenyalen el camí del mar perquè el puguis trobar. Potser necessitem cercar les nostres pròpies atzavares, potser nosaltres, com a mestres en trànsit pel canvi i la innovació, com a mestres que desitgem acollir les subjectivitats de cadascú i cadascuna, com a mestres que desitgem crear una comunitat que visqui un món comú on pugui relatar-se, com a mestres que propiciem projectar-nos entremats en la complexitat de ser i de viure, potser nosaltres, necessitem les nostres pròpies atzavares, les que ens mostrin el camí per continuar avançant.

Cerquem, doncs, els nostres propis ressorts, els que ens donen confiança i horitzó alhora, els que ens permeten acollir a cada persona des del valor que aporta cada subjectivitat per anar teixint un nosaltres que intenta comprendre el món sense límits, sense fragmentació, sense posar portes a les ganes de comprendre i de ser.

Per això encara que conservem i descobrim els nostres arxipèlags de certes hem de saber que naveguem en un oceà d'incertesa com ens assenyala Morin (2001) i ara ens cal incloure utopia en el nostre mapa de comprendre perquè, com diu Oscar Wilde:

“No paga la pena ni fer-hi un cop d'ull, a un mapamundi que no inclogui Utopia, perquè exclou l'únic país on sempre recalca la humanitat. I quan la humanitat hi recalca, mira cap a l'horitzó i, en veure un país millor, fa vela.”

I Anatole France afegeix:

“El progrès és la realització d'Utopies. Sense els utopistes d'altres èpoques, els homes encara viurien nus i miserables a les cavernes. Són els utopistes que traçaren les línies de la primera ciutat (...). Dels somnis generosos en sorgeixen realitats beneficioses. La utopia és el principi de tot el progrés i l'esbós d'un futur millor.”

Pensem, doncs, en una educació que alimenti les utopies de ser, de reinvençió constant, de possibilitats de conviure en un nosaltres teixit de subjectivitats que enriqueixen la comunitat des de la diversitat que aporten i que permeten a les persones prendre decisions sobre les seves vides de comprendre, sobre les seves vides.

Malgrat no vull oferir unes conclusions úniques d'aquesta recerca sí considero necessari assenyalar algunes de les possibilitats que ens dibuixa aquesta perspectiva de l'educació.

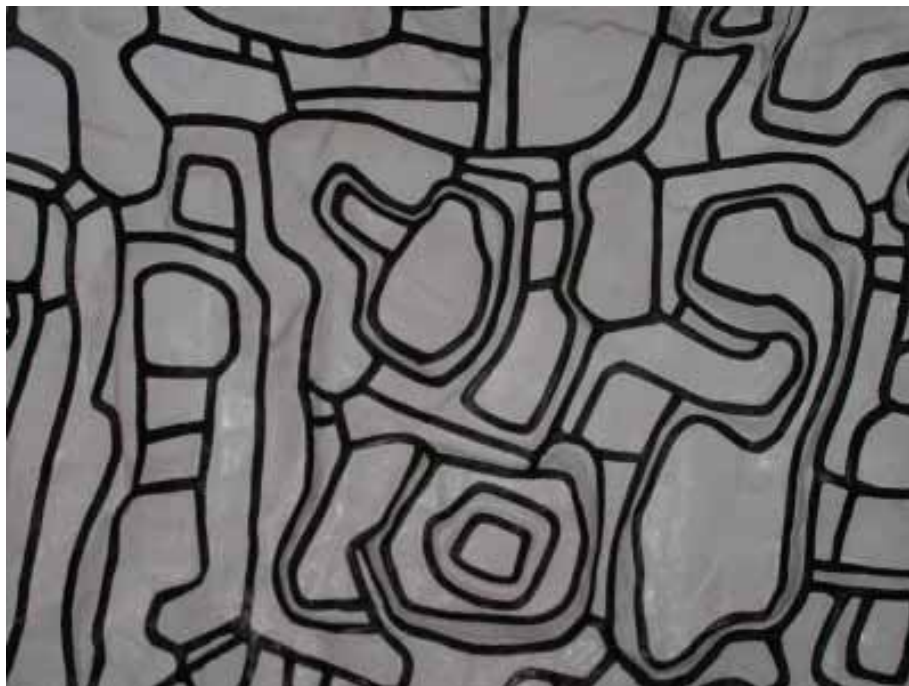

Viatgem ara d'aquestes fotos antigues de la meva mare i la meva germana on les representacions del món eren un decorat per fer la foto però no formaven part de la comprensió ni permetien dialogar per avançar. Ara aquesta manera de mirar-nos l'aprendre ens parla de la necessitat d'obrir les portes i les finestres perquè circuli el coneixement, ens parla d'una escola com un espai d'influència i de possibilitat que vol contribuir en la construcció dels sabers de les persones, on es poden donar aquestes altres escenes que ja no són un decorat sinó la vida de comprendre d'una comunitat .

La PEPT propicia pensar les nostres aules, les nostres escoles, com a espais de possibilitat que generen una xarxa de complexitat que permet a les persones ser en companyia i generar aquest món comú, aquest teixit on anem generant xarxes d'afectes i efectes

sinèrgics que ens involucren i ens reinventen entramats, teixits amb els altres i pels altres. Dissenyem aules i escoles com espais públics que permetin dialogar perquè com diu Bauman (2007), entre els reptes de l'educació en la modernitat líquida, ens cal la reconstrucció d'un espai públic en el qual homes i dones puguin establir un diàleg continu entre allò que és personal i allò que és col·lectiu.

Dubuffet, "Jardin d'hiver"

Possibilitem des d'aquesta mirada aquest paradigma de la complexitat orientant l'educació, com ens diu Morin (2004), de manera que promogui una intel·ligència general capaç d'abordar un coneixement susceptible d'abordar els problemes globals i fonamentals perquè puguin inscriure's en els altres coneixements més parcials i locals però mai del més local al més planetari sinó entramat en una xarxa, no fragmentat. Pensem que possibilita que infants i adults visquem la trama de comprendre i puguem compartir les relacions entre sabers, els diferents itineraris recorreguts que s'enriqueixen entre ells i ens permeten tenir una visió de conjunt, com ens deia la Yasmina de sis anys: "Ahora me estoy enterando que casi todo está relacionado con casi todo"

"El paradigma de la complejidad es también un paradigma de la diversidad y de la multiplicidad. Nos propone pensar y actuar en formas de organizaciones más complejas (redes), que se retroalimentan, que desarrollan vínculos afectivos, que fortalecen las identidades. He aquí un componente que creo fundamental:

la construcción de la identidad o, mejor dicho, de identidades plurales. En dichos movimientos cumple un papel muy importante lo emotivo: lazos afectivos, identidades y comunidades. Deben ser redes que permitan dar respuestas alternativas a nuestras necesidades; redes que generen efectos sinérgicos, expandiéndose a través de a lo largo y ancho de la sociedad; redes asociativas que integren y potencien las diferencias y los aportes originales de los sujetos que participan en ellas; redes que, aún partiendo estratégicamente de lo local se proyecten al espacio global; redes que multipliquen la información; redes que permitan el desarrollo de la autoestima y de los potenciales de cada uno; redes que impulsen procesos participativos de investigación, planificación y evaluación; redes que construyan y refuercen poderes sociales; redes que favorezcan el protagonismo." (Ubilla, 2004)

www.revistatrabajosocial.com/articuloN2.htm

La recerca m'ha assenyalat la importància d'enxarxar el coneixement, ha redimensionat la xarxa, el teixit de la vida de comprendre, com una manera de visualitzar i comprendre la complexitat, com una manera de narrar, de donar compte, de referir el que ha passat i està passant posant l'accent en les relacions, en els vincles que anem establir entre itineraris d'aprenentatge, els trànsits de les nostres vides experienciades, ens permet plasmar el procés narratiu en construcció com ens diuen Clandinin i Connelly.

"Las vidas de la gente están compuestas a lo largo del tiempo: las historias son vividas y contadas, recontadas y revividas. Para nosotros la educación está entretejida con la vida y con la posibilidad de recontar nuestras historias de vida." (Clandinin i Connelly, 1997)

Ens fa pensar en com anem propiciant a les nostres escoles, a les nostres aules, que les coses passin, que el que es mou i es cou en cada vida d'aula, en cada persona de la comunitat es pugui fer, pugui passar, que passi i que anem recollint i relatant què passa, com passa i per què passa. Anar desfilant en la polifonia de veus, mirades, desitjos..., que van expressant què diu de mi, on sóc, on em transporta, per anar incorporant el que anem descobrint i anar creant el nostre relat de relats. A mesura que aprenem a relatar-nos, a escoltar i a respondre a les històries de cada persona de la comunitat, prenem noves decisions, imaginem possibilitats per continuar caminant. Ens narrem entramats i ens anem disposant per continuar desfilant el nostre relat, coneixedors de nosaltres mateixos anem avançant en un viure de manera integrada la complexitat del ser que dialoga amb el món. En aquest relat teixit per tots i per totes pren rellevància aquest rol que propiciem d'esdevenir teixidors i teixidores dels nostres desitjos, pren rellevància el valor que cadascuna de les persones de la comunitat té el mànec dels seus desitjos de ser i repensar-se, té la palanqueta que li permet conviure en aquesta vida de comprendre en companyia, inclòs en el teixit, formant part, sabent que sabem, sent conscients de les nostres oportunitats.

Cal tenir present, en aquest punt, la importància que les mestres esdevinguem narradores que anem fent pública la narració global, aquella on cada persona es va fent sàvia teixint la narrativa en companyia. Cal assenyalar com d'important ha estat per a mi resituar la idea de narrativitat, redefenir com de transcendent és en la meva pràctica docent i alhora

en la versió del present de la PEPT on remarquem la necessitat de construir una narració com a forma d'expressió i d'interpretació del món. Em cal, aquí, recuperar la meua necessitat d'expressar que sóc un animal narratiu d'aula, que enguany he acomplert sobradament la meua manera de viure a l'escola, a la vida. Per a mi relatar és fer de ressò i de memòria del que es cou, de la vida que vivim en companyia, la narració fa que prengui valor, que prengui rellevància, li fa de territori llançadera a allò que esdevé, recull el que va passant, ens fa de mapa de ruta, de guia per saber per on anem, ens ajuda a prendre decisions, ens permet compartir i calibrar el pas següent, ajuda a visualitzar com van canviant els nostres sabers, com ens anem transformant en aquest viure en companyia, per a mi com a docent acompanyar el desig i la necessitat de crear una narració global que ens representi s'ha convertit en el mediador dels mediadors, en la meua manera de guiar aquesta vida en companyia. Em permet fer de cronista i protagonista alhora, em permet historiar el que està passant des de dins, des de dins cap enfora, em permet trobar-me a mi, parlar de mi parlant dels altres. En anar relatant en grup esdevé educatiu perquè hi ha una audiència que escolta i respon influint en el relat global que es va refent. Com diuen de nou Connelly i Clandinin posant paraules a les meves intencions:

"Al contarlo en grupo se convierte en educativo porque, más allá de escribir sobre sí, tiene una audiencia que escucha y responde, lo que hace posible una respuesta imaginada y una respuesta actual. Estas posibilidades, imaginar una respuesta y la respuesta, son importantes para el narrador. Las posibilidades educativas son grandes porque el significado del relato es reformulado y, al tiempo, el significado del mundo al que el relato se refiere." (Clandinin i Connelly, 1995)

A més cal assenyalar que per a mi el més transcendent en la resposta és que no és una sinó moltes, tantes com subjectivitats que enriqueixen i fan créixer el relat de relats.

Aquesta recerca m'ha fet reescriure un relat que parla del meu rol docent, el meu relat de qui sóc com a mestra que ara ofereixo aquí perquè descansi en la ruta i possibiliti que altres persones es vegin en mi i es busquin.

"Yo soy mar y soy sol, busco luz y intento dar luz. Acompaño, cojo de la mano, acaricio, sueño despierta, rebusco en mí, me sueño y viajo por mis sueños, buscando, buscándome. Busco, me busco, busco, te busco.

Vivo haciendo equilibrista al borde de las preguntas lanzadera, de los deseos motor, de los achuchones, de las risas locas y de las lágrimas agazapadas.

Me gusta sorprender y sorprenderme, me gusta narrarme en compañía para narrarnos. Me gusta llevar la batuta de los relatos, envolverlos y devolverlos y hacerlos crecer con nuestros ecos y nuestras sombras, con nuestras pistas rápidas y nuestros tránsitos de puntillas.

Me gusta historiar con música y llenarlo todo de arte, de poesía que nos van tejiendo y rememoran la vida, nuestra vida.

Me gustan que tiriten palabras al vuelo, que se entremezclen y se relíen, que se fundan y se confundan, que chispeen y nos orienten. Me gusta guiar abriendo, desorientando hacia delante, repensándolo todo, regalando preguntas, imágenes, metáforas, secretos, ternuras varias, durezas negras que movilizan tripas y deseos de gritar: ¡Aquí estamos!

Me gusta que se note por donde vamos, visibilizar nuestros pasos, tejer telarañas que se enmarañan en laberintos neuronas y que hacen que todo y todos viajemos juntos y en tropel.

Me gusta que te guste, me sirve que te sirva, me duele que te duela, me escuece que te escueza.

No quiero que lleves de ti nada que no te marque. No quiero quedarme de ti nada que no me conmueva, nada que no me haga volar. Quiero que volemos juntos repensados, reinventados."

La indagació m'ha permès pensar també en la importància que té que les mestres acompanyem la creació d'un escenari on l'altre s'apropi de la meua idea i la faci viatjar des de qui és ell. Propiciar que cada persona pugui vincular-se, ho pugui treure d'ella mateixa, de la seva pròpia vida. Donar veu provocant que cadascú i cadascuna pugui trobar la seva pròpia veu, validant el pensament expressat des de diferents formes de representació (paraula, text, cos, silenci...), fent retorns, devolucions a la comunitat per donar valor, per visibilitzar, per incloure ajudant a viure dins teu però amb projecció, expressant el dins enriquit pels altres dins que es relaten a fora. Val a dir que en aquesta investigació per a mi s'ha redimensionat el valor que té que les persones vivim les nostres vides de comprendre des de la vinculació personal, buscant dins nostre i repensant-nos en els

altres. He pogut posar paraules a una necessitat de la meva pràctica que sempre he anat cercant i propiciant.

També cal remarcar com la investigació assenyala la necessitat que la comunitat ha de possibilitar una polifonia que fa que creixi un món comú, que permet que es repensi, que permet que el grup es retorni. Aquesta necessitat de retorn posa l'accent en anar pensant com documentem les nostres vides de comprendre de manera que narrin els processos i ens narrin a cadascú i a cadascuna. Que puguem sentir, aquí hi sóc jo, em reconec entramada en aquest relat de relats.

Hem assenyalat un camí de possibilitat respecte de la documentació que reculli el relat global per: deixar petjada, interpretar, contrastar, mobilitzar, validar..., des d'una escolta interpretativa que inclou i fa viatjar pel món del coneixement. Documentem el que embolcalla la vida de comprendre, les converses, els textos que generem per representar les nostres descobertes, les imatges, les músiques, la vida. Documentem per poder tornar sobre la nostra història, sobre la memòria de les empremtes del nostre aprendre. Com diu la Montse Ventura, volem crear un documental del teixit que aculli la nostra història entramada en el relat global i no un reportatge descriptiu i objectiu que fragmenti la realitat. Documentem també per descarregar-nos, per poder-nos desprendre, per poder oblidar, com diu Lluís Llach, aprendre per poder-se desprendre vet aquí el vell secret, el vell secret d'oblidar per recuperar després redimensionat amb l'ajut del mapa per a navegants que anem creant i recreant perquè la documentació ja ens fa de memòria ja ens permetrà poder-hi tornar i tenir memòria de les empremtes del camí, com diu Bauman, en aquesta vida líquida on tot canvia tan de pressa hem d'incentivar aprendre amb míssils intel·ligents que poden anar canviant de pensament ràpidament, aprenent ràpid per no haver d'arrossegar tot el que aprenem i descobrim, perquè no sigui una càrrega feixuga. Per oblidar amb un record latent recollit en la documentació que ens permet descansar d'una part però podent tornar.

"Los misiles inteligentes, a diferencia de sus anteriores parientes balísticos, 'aprenden sobre la marcha'. Por lo tanto, lo que necesitan que se les suministre al principio es la "capacidad" de aprender, y de aprender deprisa. Esto es obvio. Lo que ya resulta menos visible, sin embargo, aunque no menos crucial que la habilidad de aprender con rapidez, es la capacidad de "olvidar" al instante lo

que se ha aprendido con anterioridad. Los proyectiles no serían inteligentes si no pudieran “cambiar de opinión” o revocar sus “decisiones” previas sin dudarlo un instante y lamentarlo en absoluto... No deben sentir demasiado apego por la información que adquieren y, bajo ningún concepto, deben acostumbrarse a comportarse en el sentido sugerido por esta información.” (Bauman, 2005)

Aquesta perspectiva ens provoca, com una de les necessitats, anar repensant sobre el nostre rol docent, anar pensant sobre com podem deconstruir fórmules estereotipades i tancades que ordenen les vides de comprendre de manera lineal, descriptiva i fragmentada. Pensar com anem defugint fer mètode: no és fer projectes o treballar per projectes, hem de transcendir els projectes, transcendir el nom si aquest tanca i controla les nostres pràctiques. Hem d'intentar ser creadores del nostre relat de relats fet del calidoscopi de veus, mirades, trànsits, desitjos, interrogants, misteris que ens desvetllen la curiositat i ens mobilitzen. A mi, com a mestra i com a formadora, m'ha servit incidir sobre les resistències, he pogut pensar i cercar mediadors per pensar-nos. No sempre he mostrat exemples sinó que he buscat metàfores, pensaments, que possibilitessin mirar-nos, pensar sobre quins mestres volíem ser i què volíem o podíem canviar.

He pogut acompanyar des de dins diferents vides docents observant i participant alhora. Aquesta vivència ha regalat complicitat, ha propiciat construir una comprensió compartida, m'ha permès fer d'interlocutora i participant alhora vivint intensament les vides de comprendre de diferents comunitats. El fet que jo anava narrant cada trama em permetia visitar de tant en tant a cada comunitat i ficar-me de manera inclusiva ja que em situava des del relat de cada comunitat i intentava interpretar i fer retorns del que em semblava que estava passant.

He volgut recollir i visualitzar aquí com ens acostem a la PEPT escoles, docents i discents, què té relació amb qui som i on ens fa viatjar. Darrere de cada teixit s'entreveuen moviments que generen sinèrgies de sentiments on apareixen la por, la resistència al canvi, la seducció, el caos i l'ordre, la incertesa..., on suren veus que ens donen pistes per continuar avançant:

- * L'Eric de 3 anys ens diu, tot observant el seu text de relacions entre sabers:
 - Està embolicat perquè està embolicat tot, perquè està tot enganxat.
- * L'Amparo, mestra d'EI expressa:

- Sólo por oírlos hablar ya vale la pena.

* La Mercè, mestra de primer reflexiona:

- El projecte és la vida de l'aula, el projecte és la vida".

* La Meritxell, mestra de 3 anys, ens diu:

- Jo pensava que els mestres no havien de fer preguntes ... Però, no sé si puc fer aquesta pregunta si jo tampoc sé la resposta...

* La Sara, mestra de l'aula de 4 anys, ens diu:

- Els projectes que jo he fet altres vegades fan que es desvinculin pel camí, que no s'interessin. Crec que passa perquè és un plantejament tancat.

* L'Ainhoa, que intervé a 3 anys, ens diu:

- La meva sensació és que obrim, obrim i no contestem res.

* La Isabel, mestra de l'aula de 5 anys, apunta:

- A mi m'ajuda tenir recollida la història del grup per anar fent caminar les preguntes. És important pensar que hi ha coses que no les podrem fer, però deixar-les recollides em relaxa.

* La Meritxell, mestra de l'aula de 3 anys, ens diu:

- És veure-ho al revés. Jo no tinc por ara de no saber. Ens posem a investigar a la vegada que els nens i nenes.

* La Maica, mestra de primer, ens expressa:

- Estic aprenent a escoltar. Cada vegada m'adono més del que ells volen. De com estava al principi a com ho veig ara ha canviat molt tot; la vida de la classe, com ho hem anat plasmant i relacionant i com vaig intervenint jo mateixa. Ara miro aquesta complexitat i ja no és tan complexa. Hem donat sentit a tot l'aprenentatge per trobar el plaer d'aprendre.

* La Mercè, mestra de primer, pregunta al seu grup:

- Què passaria si les coses que estudiéssim no les proposéssim nosaltres?

* I l'Unai i el Bru ens fan pensar sobre la importància de ser teixidors dels nostres propis desitjos quan expressen:

* Unai: nos enfadaríamos.

* Bru: no hauríem d'estudiar el que no ens interessa.

* I la Maica torna a replicar:

- Penso que ara el que ens cal és anar donant molts punts de vista. Els hem de donar alternatives per ser més crítics coneixent més opcions.

* I la Paula de sis anys ens fa pensar:

- Quan siguem grans sabrem que algunes fotos són mentida perquè hem estudiat el Fontcuberta que ens vol fer llestos.

* La Mari Carmen Díez, mestra d'EI, ens fa pensar sobre la importància del nostre paper:

- Els estem presentant la vida.

* El Marcel de 5 anys ens diu:

- Potser el que hem après és que lo més important és la vida.

* La Mercè torna a dir:

- Si no hi ha complicitat no aprens. Els projectes són actes de generositat immensa.

* I Ricardo Darín, actor, ens diu:

- Me da temor vivir toda una vida sin hacer nada para variar el rumbo de las cosas...

I ens pot suggerir si com a mestres volem viure una vida sense fer res per canviar el rumb de les coses encara que sigui una mica, siguem generosos i intentem-ho. Aquestes ressonàncies són del tot reveladores en aquest camí que anem teixint en complexitat.

La veu d'un professor de literatura a la pel·lícula "Lugares comunes" ens ajuda a cloure aquesta recerca amb les seves ressonàncies, que ens regalen aquesta idea dels "llocs comuns", aquests llocs de confluència on pensar de manera crítica ens fa fer-nos preguntes comunes que s'han anat formulant diferents persones al llarg de la història de la humanitat. Cerquem aquests llocs comuns que ens faran reconèixer-nos com a humans i anar-nos pensant i mirant endins. Com quan descobrim que fer-nos la pregunta de com podem aprendre a volar o per què els pintors i pintores pinten de manera diferent o per què hi ha foc dins de la Terra i com és que les informacions d'Internet i els diaris no sempre mostren la realitat ens porten a pensar sobre si és real la realitat, totes elles són preguntes que retrobem en aquests llocs comuns de la humanitat, preguntes transcendents que ens anem fent i refent i que són motors per explorar.

Pensem en la importància que s'instal·lin misteris que ens commoguin a les nostres vides de comprendre a les aules, misteris transcendents que ens provoquin pensar-nos, anar construint qui som i què ens commou i ens mobilitza. Abolim aquest aprendre per oblidar de moltes de les nostres escoles perquè s'instal·li aquest territori horitzó i cerquem

aquests llocs comuns de l'aprendre, aquest llocs que ens mobilitzen a ser i explorar, a voler començar una història.

El professor de literatura diu als seus alumnes en la seva última classe, fent-los reflexionar sobre el seu rol i el fet que l'any següent ells també seran mestres:

"Enseñar quiere decir mostrar, mostrar no es adoctrinar; es dar información, pero dando y enseñando también el método para entender, analizar, razonar y cuestionar esa información.

No obliguen a sus alumnos a aprender de memoria, eso no sirve. Lo que se impone por la fuerza es rechazado y en poco tiempo se olvida. Ningún chico será mejor persona por saber de memoria el año en que nació Cervantes. Pónganse como meta enseñar a pensar, que duden, que se hagan preguntas. No valoren a los alumnos por sus respuestas, las respuestas no son la verdad, buscan una verdad que siempre será relativa.

Las mejores preguntas son las que se vienen repitiendo desde los filósofos griegos, muchas son ya lugares comunes pero no pierden vigencia: qué, cómo, dónde, cuándo, por qué.

(...)

Hay una misión o un mandato que quiero que cumplan. Es una misión que nadie les ha encomendado pero, que yo espero que ustedes, como maestros, se la impongan a sí mismos: Despierten en sus alumnos el dolor de la lucidez. Sin límites, sin piedad." (Aristaraín, 2004)

M'agradaria que la recerca ajudi a poder continuar pensant quins mestres volem ser si volem propiciar que cadascú es descobreixi com a ésser humà i ajudar-lo a viatjar de la identitat planetària a la pròpia, com ens diu Morin:

"También hay que mostrar la identidad planetaria, mostrar que toda la historia del cosmos está en nosotros mismos.

(...)

La condición humana entiende que el ser humano es a la vez físico, biológico, psíquico, cultural, social e histórico, pero la división en disciplinas del sistema educativo impide aprender qué significa ser humano." (Morin, 2004)

Arribem al final del viatge amb aquest territori horitzó que intenta obrir escletxes per continuar viatjant pensant que potser hem de fer encara el viatge més llarg:

el
viaje
más
largo
es
llegar
al
sitio
donde
estás.

Moshe Benarroch

Anem, doncs, a viatjar provocant-los, provocant-nos, perquè ens aventurem a pensar per nosaltres mateixos ajudant-nos a trobar la nostra pròpia veu i desvetllant el dolor de la lucidesa. Sense límits, sense pietat.

9. BIBLIOGRAFIA

...: *La virreina exposicions ... art contemporani* . Retrieved 2009, from <http://www.bcn.cat/virreina-centredelaimatge/castella/02081106.htm>

Andrews, S. (2008). *Miró el color dels somnis*. Barcelona: Cruïlla.

Anguita, M., & López, J. Espacio para la acogida y el diálogo. *Cuadernos de pedagogía*(332), 59-61.

El astronauta heide stefanyshyn piper, se pego un pequeño "cagazo" en orbita. Retrieved 2009, from <http://www.antronio.com/f192/astronauta-heide-stefanyshyn-piper-se-pego-pequeno-cagazo-orbita-457435/>

Los astronautas del 'endeavour' pierden una bolsa de herramientas durante un paseo espacial . *ELPAÍS.com*. Retrieved 2009, from http://www.elpais.com/articulo/sociedad/astronautas/Endeavour/pierden/bolsa/herramientas/durante/paseo/espacial/elpepusoc/20081119elpepusoc_2/Tes

Bauman, Z. (2005). *Vida líquida*. Barcelona: Paidós.

Bauman, Z. (2007). *Els reptes de l'educació en la modernitat líquida*. Barcelona: Arcàdia.

Bauman, Z. (2007). *Temps líquids. viure en una època d'incertesa*. Barcelona: Carta blanca Viena Edicions.

Bauman, Z., Vecchi, B., & Universitat de València. (2005). *Identitat: Converses amb Benedetto Vecchi*. València: Universitat de València.

Beane, J. (2005). *La integració del currículum*. Madrid: Morata.

Bishop, A. (1999). *Enculturación matemática*. Madrid: Paidós.

Bolívar, A. (2002). "¿ De nobis ipsis silemus?": Epistemología de la investigación biográfico-narrativa en educación. *Revista Electrónica De Investigación Educativa*, 4 (1), 2.

Bolívar, A., Domingo, J., & Fernández, M. (2001). *La investigación biográfico-narrativa en educación*. Madrid: La Muralla.

Bowles, P. (1993). *El cielo protector*. Madrid: Alfaguara.

Brown, J. (1989). Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher* (18), 32-42.

Brown, J., Villegas, S., Portús, J., et al. (2008). *Oblidant Velázquez*. Barcelona: Institut de Cultura / Museu Picasso de Barcelona.

- Bruner, J. (1998). *La educación, puerta de la cultura*. Madrid: Visor.
- Capra, F., & Sempau, D. (2003). *Las conexiones ocultas : Implicaciones sociales, medioambientales, económicas y biológicas de una nueva visión del mundo Fritjof Capra ; traducción de David Sempau*. Barcelona: Anagrama.
- Capra, F., & Sempau, D. (1998). *La trama de la vida : Una nueva perspectiva de los sistemas vivos*. Barcelona: Anagrama.
- Carbonell, J. (2004). La incertidumbre excita la imaginación. *Cuadernos de pedagogía* (340), 46-51.
- Cope, B., & Kalantzis, M. (2005). *Learning by design*. Melbourne: VSIC, Victorian Schools Innovation Commission.
- de Febrer, M. (2001). "La tierra en el universo": ¿Es eso un proyecto?. *Aula de infantil* (1), 27-33.
- de Febrer, M. (2005). Es un regalo ir a trabajar cada día. *Vivencias de maestros y maestras: compartir desde la práctica educativa*, 47-58.
- de Febrer, M., & Jover, M. (1996). Los límites del aprendizaje. *Cuadernos de Pedagogía* (243), 67-72.
- de Febrer, M., Jover, M., & Barceló, V. (2000). Kosovo: Diálogos sobre un conflicto. *Historiar* (5), 158-173.
- Díez Navarro, C. (1995). *La oreja verde de la escuela: Trabajo por proyectos y vida cotidiana en la escuela infantil*. Madrid: Ediciones de la Torre.
- Díez Navarro, C. (2002). *El piso de abajo de la escuela*. Barcelona: Graó.
- Díez Navarro, C. (2007). *Mi escuela sabe a naranja: Estar y ser en la escuela infantil*. Barcelona: Graó.
- ESA/AFP. (2008). Vertedero espacial. *El País semanal* (1682), 57.
- Escuder, P. (2002). La mirada desconfiada: Reflexiones en torno a la obra de Joan Fontcuberta. *Comunicar* (19), 152-155.
- Fernández, C., & Molina, A. (2006). Conversación con José Luis Guerin. *Cabeza Borradora*
- Föllmi, O. (2004). *Sabidurías. 365 pensamientos de maestros de la India*. Barcelona: Lunwerg Editores.
- Fontcuberta y los límites de la ficción*. Retrieved 2009, from http://www.quesabesde.com/noticias/joan-fontcuberta-exposicion-de-facto-palau-virreina,1_4877

- Fontcuberta, J., & Nuez, I. d. I. (2008). *El libro de las maravillas : Joan Fontcuberta*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona y Actar.
- Fullan, M., & Hergreaves, A. (1995). La modificación de las culturas de trabajo de la enseñanza. *Kikiriki* (35), 49-61.
- Gadamer, H. (1976). *Philosophical hermeneutics*. Berkeley: University of California Press.
- Gallego, C. (2005). *Repensar el aprendizaje de las matemáticas*. Barcelona: Graó.
- Gimeno, S. (2008). *Educación por competencias. ¿Qué hay de nuevo?*. Madrid: Morata.
- Greene, M. (2005). *Liberar la imaginación*. Barcelona: Graó.
- Hawcock, D., Bark, J., & Lawrence, D. (2008). *El cuaderno perdido*. Madrid: Montena.
- Hernández, F. La integración de los saberes en el marco de una educación para una cultura crítica. *Cooperación Educativa. Kikiriki* (75-76), 29-35.
- Hernández, F. (2000). *Educación y cultura visual*. Barcelona: Octaedro.
- Hernández, F. (2000). Ivor Goodson, recuperar el poder del docente. *Cuadernos de Pedagogía* (295), 44-49.
- Hernández, F. (2001). El currículum integrado: De la ilusión del orden a la realidad del caos. *Cooperación educativa. Kikiriki* (59,60), 79-85.
- Hernández, F. (2002). Los proyectos de trabajo: Mapa para navegantes en mares de incertidumbre. *Cuadernos de pedagogía* (310), 78-82.
- Hernández, F. (2004). Pasión en el proceso de conocer. *Cuadernos de Pedagogía* (334), 46-51.
- Hernández, F. (2007). *Espigador@s de la cultura visual. una narrativa para la educación de las artes visuales*. Barcelona: Octaedro.
- Hernández, F. (2008). La investigación basada en las artes. propuestas para repensar la investigación en educación. *Educatio Siglo XXI*, 85-118.
- Hernández, F., & Sancho Gil, J. (1989). *Para enseñar no basta con saber la asignatura*. Barcelona: Laia.
- Hernández, F., & Ventura, M. (1992). *La organización del currículum por proyectos de trabajo: El conocimiento es un calidoscopio*. Barcelona: Graó.
- Hernández, F., & Ventura, M. (2008). *La organización del currículum por proyectos de trabajo: El conocimiento es un calidoscopio*. Barcelona: Octaedro.

- Kress, G. (2005). *El alfabetismo en la era de los nuevos medios de comunicación*. Archidona: Aljibe.
- Landero, L. (1997). *El oficio de escritor*. Madrid: Ediciones y talleres de escritura Fuenteovejuna.
- Larrosa, J. (1996). *La experiencia de la lectura. Estudios sobre literatura y formación*. Barcelona: Laertes.
- Lipman, M. (1997). *Pensamiento complejo y educación*. Madrid: Ediciones de la Torre.
- Lummis, D. (1996). *Radical democracy*. Nueva York: Cornell University Press.
- Macaco, D. (2009). *Puerto presente. mensajes del agua* EMI.
- Maffay, P. (2003). *Tabaluga viatja buscant el seny*. Barcelona: Beascoa
- Maturana, H., & López, M. (2003). *Conversando con maturana de educación*. Archidona Málaga: Aljibe.
- Maturana, H., & Varela, F. J. (2004). *De máquinas y seres vivos: Autopoiesis: La organización de lo vivo* (6a ed.). Santiago de Chile; Buenos Aires: Lumen.
- Maturana, H. (1994). *Emociones y lenguaje en educación y política*. Santiago de Chile: CED.
- Melucci, A. (2001). *Vivencia y convivencia; teoría social para una era de la información*. Madrid: Trotta.
- Morin, E. Repensar la reforma, reformar el pensamiento. *Cuadernos de pedagogía* (342), 42-46.
- Morin, E. (1994). *Introducción al pensamiento complejo*. Barcelona: Gedisa.
- Morin, E. (2000). *La mente bien ordenada*. Barcelona: Seix Barral.
- Morin, E. (2001). *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*. Barcelona: Paidós.
- Muñoz, D., & Sbert, M. (1993). Proyectos de trabajo: Organización y aventura. la globalización en la escuela. *Signos. Teoría y práctica de la educación*. (8/9), 190-197.
- Obras de la exposición olvidando a velázquez | arte spain*. Retrieved 2009, from <http://www.artespain.com/23-07-2008/noticias/obras-de-la-exposicion-olvidando-a-velazquez>
- Oteiza, J. (1996). *Arte y pensamiento* Cibergolem.

Paley, V. (2006). *El niño que quería ser un helicóptero: El empleo de la narración de historias en el aula*. Buenos Aires: Amorrortu.

Polanyi, M. (1958). *Personal knowledge: Towards a post-critical philosophy*. Londres: Routledge and Kegan Paul.

Polo sur sin límites obra social la caixa. Retrieved 2009, from <http://www.polsudsenselimits.org/>

Polo, M. (2009). Barceló. crear és el caos. *Dominical, El Periódico* (351), 31-38.

Pomar Fiol, M. (2001). *El diálogo y construcción compartida del saber* (1st ed.). Barcelona: Octaedro.

Pons, M. (2008). Akran khan. *El Periódico*

Portadores de historias | el periódico de catalunya | cultura. Retrieved 2009, from http://www.elperiodico.com/default.asp?idpublicacio_PK=46&idioma=CAS&idnoticia_PK=544654&idseccio_PK=1013

Portell, J. (2008). *Fill de rojo*. Barcelona: Tantàgora.

Pozuelos, F. J. (2007). *Trabajo por proyectos en el aula: Descripción, investigación y experiencias*. Sevilla: Publicaciones del M.C.E.P.

Pujol, M., & Roca, N. (1991). *Treballar per projectes a parvulari*. Vic: Eumo.

Ramos Gutiérrez, R. (2001). *Narrativas contadas, narraciones vividas: Un enfoque sistémico de la terapia narrativa*. Barcelona: Paidós.

Redes de vida, remolinos de esperanza. Retrieved 2009, from <http://www.revistatrabajosocial.com/articuloN2.htm>

Rovira, B. (2004). *Maternitats*. Barcelona: Graó.

Salgado, S. (2002). *Éxodos* Editorial Vuelta, S.A. de C.V.

Sampedro, J. L., & Lucas, O. (2005). *Escribir es vivir* (1st ed.). Barcelona: Plaza & Janés.

Sampedro, J. L., & Palacios, G. (1996). *José Luis Sampedro: La escritura necesaria* (3a ed.). Madrid: Siruela.

Saramago, J. (2005). *Discurso de aceptación del premio ante la academia sueca (1998)*. Málaga: Centro de Ediciones de la Diputación de Málaga.

Saramago, J., & del Río, P. (2001). *La caverna*. Barcelona: Círculo de Lectores.

Schön, D. (1992). *La formación de profesionales reflexivos*. Barcelona: Paidós.

- Schön, D., Hernández, F., & Sancho Gil, J. (1994). La práctica reflexiva: Aceptar y aprender de la discrepancia.
- Teberosky, A., & Tolchinky, L. (1995). *Más allá de la alfabetización*. Madrid: Santillana.
- Tolchinky, L. (1993). *Aprendizaje del lenguaje escrito*. Barcelona: Anthropos.
- Torres Santomé, J. Sin muros en las aulas. *Cooperación educativa. Kikiriki* (39), 39-45.
- Torres Santomé, J. (1994). *Globalización e interdisciplinaridad: El currículum integrado*. Madrid: Morata.
- Torres, A. (2008). Miquel Barceló. una odisea en la ONU. *El País semanal* (1675), 52-64.
- Trías, E. (2000). *Ética y condición humana*. Barcelona: Península.
- Varios autores. (2004). Proyectos de trabajo. ¿Qué han significado para mí los proyectos de trabajo? *Cuadernos de pedagogía* (332), 71-75.
- Vásquez, A. (2008). Modernidad líquida y fragilidad humana; de zygumt bauman a sloterdijk. *Margen Cero* (38)
- Ventura Rovira, M. (1996). ¿Cambian los docentes cuando trabajan por proyectos? *Cuadernos de pedagogía* (243), 58-62.
- Ventura Rovira, M. (1996). La globalización. las relaciones del conocimiento. *Cuadernos de Pedagogía* (243), 58-63.
- Ventura Rovira, M. (2008). *L'assessorament davant del canvi curricular a les escoles. tesi doctoral*. Barcelona: UB.
- Wagensberg, J. (2000). Conversar, conversar. *El País*
- Wagensberg, J. (2006). *A más como, menos porqué*. Barcelona: Tusquets.
- ❖ Les imatges de la recerca estan referenciades directament sota la imatge. Les que no estan ho estan és o bé perquè tinc el permís de les persones que hi apareixen o es tracta d'imatges personals.